

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ

100

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2019

ՀՏԴ 929:030

ԳՄԴ 92

Կ 414

Խմբագրական խորհուրդ

Ա. Հ. Սիմոնյան (նախագահ),

Գ. Գ. Գևորգյան (նախագահի տեղակալ),

Հ. Բ. Գասպարյան (պատասխանատու քարտուղար),

Հ. Ղ. Սիրգոյան, Ա. Ա. Կիրակոսյան, Ս. Պ. Մուրադյան,

Վ. Ս. Մաղալյան, Ջ. Ռ. Հովնանյան

Կ 414 Կենսագրական հանրագիտարան. - Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2019.- 750 էջ:

ՀՏԴ 929:030

ԳՄԴ 92

ISBN 978-5-8084-2380-0

© ԵՊՀ հրատարակչություն, 2019 թ.

© Կազմողի համար, 2019 թ.

*Եզրբացում է
Էքստրակի պեդագոգիկական համալսարանի
հիմնադրման 100-ամյակին*

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

1919 թ. մայիսի 16-ին Հայաստանի համալսարանի հիմնադրումը հայ ժողովրդի նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձություններից է: Այն ըստ էության իրականացրեց մեր ժողովրդի՝ կրթության ու լուսավորության ձգտումներն ու երազանքները: Համալսարանի ստեղծումը խորհրդանշեց հայ ժողովրդի հոգևոր վերածնունդը:

Դարեր շարունակ Հայաստանում տիրող ոչ բարենպաստ պայմանների հետևանքով հայն ուսման ծարավը հագեցրել է տարբեր երկրների կրթական հաստատություններում և աշխարհի մի շարք քաղաքներում (Վենետիկ, Վիեննա, Թիֆլիս, Մոսկվա, Կ.Պոլիս և այլն) իր իսկ հիմնադրած կրթօջախներում: Օտար երկրներում մեծ դժվարությամբ կրթություն ստացած հայ մտավորականները երազել են Հայաստանում սեփական համալսարան ունենալու մասին, որը կարող էր ոչ միայն օգնել հայ երիտասարդներին՝ հաղթահարելու բարձրագույն կրթություն ստանալու ճանապարհի խոչընդոտները, այլև մեծապես նպաստելու երկրի սոցիալ-տնտեսական ու գիտամշակութային կյանքի զարգացմանը:

Հայրենիքում գիտակրթական գործի կազմակերպման համար կարևոր նախադրյալներ էին դեռևս V դարից ձևավորված փորձն ու ավանդույթները, որոնց ուժն ու կարողականությունը մեկ անգամ չէ, որ դրսևորվել էին: Օրինակ, երբ IX դարավերջին Բագրատունիները վերականգնեցին հայոց պետականությունը, կարճ ժամանակ անց երկրի տնտեսությունն ու մշակույթն ապրեցին բուռն վերելք, որը տևեց մինչև XIII – XIV դարերը: Ուսումնակրթական գործն այնպիսի թափ ու ծավալ ստացավ, որ մի շարք վայրերում հիմնվեցին գիտակրթական կարևոր կենտրոններ՝ «վարդապետարաններ»: Հայաստանում այդօրինակ կենտրոններ ստեղծվեցին Սանահինում ու Հաղպատում, Նարեկավանքում ու Անիում, Գետիկում, Կարսում, Կեչառիսում և այլուր: Ավելին, երբ XII դարավերջին Կիլիկիայում հաստատվեց հայկական թագավորություն, անմիջապես գիտակրթական մույնպիսի օջախներ ստեղծվեցին նաև Սիսում, Տարսնում, Սկևռայում, Լամբրոնում և այլուր: Դրանցում, աստվածաբանական առարկաներից զատ, դասավանդվում էին մաթեմատիկա, տոմարագիտություն, պատմություն, աշխարհագրություն, քե-

րականություն, տրամաբանություն, ճարտասանություն, փիլիսոփայություն, երաժշտություն, գրչության արվեստ և այլն: Միջնադարյան Հայաստանում գիտակրթական գործի կազմակերպումն իր զարգացման բարձրակետին հասավ XIII դարավերջին բացված Գլաձորի, ապա՝ Տաթևի համալսարաններում: Թվարկված կրթօջախներում դասավանդվել են Հայաստանի գիտության, գրականության, արվեստի ու աստվածաբանության նշանավոր ներկայացուցիչներ, որոնց սաներն ստացել են բազմակողմանի կրթություն, տիրապետել մի քանի լեզուների, խորամուխ եղել գիտության և արվեստի տարբեր ճյուղերում:

Եթե չլինեին պատմական ճակատագրի դաժան հարվածները (մոնղոլ-թաթարական, թուրք-պարսկական արշավանքներն ու հետագայում հաստատված օտար լուծը), և երկրի հետագա զարգացումն ընթանար բնականոն հունով, ապա այսօր մենք կարող էինք խոսել միջնադարից եկող և անընդմեջ շարունակվող համալսարանական կրթության մասին:

Հայրենիքում համալսարան հիմնելու գաղափարը օրակարգային դարձավ հատկապես XIX դարի 40 – 50-ական թվականներից: Խաչատուր Աբովյանը, Միքայել Նալբանդյանը, Հովհաննես Թումանյանը և ուրիշներ չափազանց կարևորում էին հայ երիտասարդին սեփական երկրում մայրենի լեզվով կրթելն ու դաստիարակելը: Ամենայն հայոց բանաստեղծը գտնում էր. «... **Պետք է ստեղծել Հայոց Համալսարան, ուր կարելի կլինի բարձրագույն գիտություններ ավանդել ու սովորեցնել հայերեն լեզվով: Մեր տարրական ու միջնակարգ դպրոցների մեջտեղը պետք է կառուցանել ու պահել մի գիտության տաճար, մեր մանր ու մեծ ճրագների մեջտեղը պետք է վառել մի ջահ՝ Հայկական Համալսարանը:**

1918 թ., երբ ստեղծվեց Հայաստանի առաջին հանրապետությունը, և հայ ժողովուրդը ձեռնամուխ եղավ իր պետականության վերակերտմանը, կրթության գործի կազմակերպումը կրկին դարձավ պետական հոգածության առարկա: Ինչպես վկայում են վավերագրերը, իր գոյության մեկ տարին դեռ չբոլորած նորանկախ Հայաստանի Հանրապետությունը 1919 թ. մայիսի 16-ին ընդունեց համալսարանի հիմնադրման մասին հետևյալ օրենքը.

1. Հիմնել Երևանում համալսարան հետևյալ չորս բաժիններով՝ ա) պատմա-լեզվաբանական, բ) տնտեսա-իրավաբանական, գ) բժշկական և դ) ֆիզիկա-մաթեմատիկական՝ տեխնիկական ստորաբաժանումներով:

2. Համալսարանը բանալ 1919 – 1920 ճեմարանական տարում:

3. Առաջին հերթին բանալ պատմա-լեզվաբանական բաժինը:

4. Մնացած բաժինները բանալու ժամանակը և հերթը սահմանում է

Մինիստրների խորհուրդը ըստ հանրային կրթության մինիստրի առաջարկության:

5. Համալսարանը բանալու նախնական ծախսերը հոգալու համար հատկացնել երեք հարյուր հազար ռուբլի (300000 ռ.)՝ հանձնարարելով ֆինանսների մինիստրությանը բանալ համապատասխան վարկ հանրային կրթության մինիստրությանը:

Մինիստրների խորհրդի գործերի կառավարիչ՝ Գ. Խատիսյան:

Սույն օրենքը հաստատված է Մինիստրների խորհրդի 1919 թ. մայիսի 16-ի նիստում ըստ Հայաստանի խորհրդի 1919 թ. ապրիլի 27-ի ընդունած օրենքի:

Երևանում կրթական նման հաստատություն հիմնելու համար շենքային պայմանների բացակայության պատճառով համալսարանի բացման հանդիսավոր արարողությունը տեղի է ունեցել 1920 թ. հունվարի 31-ին Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) առևտրային դպրոցի շենքում: Ներկա են եղել խորհրդարանի նախագահ Ա. Սահակյանը, նախարարապետ (վարչապետ) Ալեքսանդր Խատիսյանը, հանրային կրթության նախարար Նիկոլ Աղբալյանը, բարձրաստիճան այլ պաշտոնյաներ, օտարերկրյա դիվանագետներ: Բացման խոսքով հանդես է եկել համալսարանի տեսուչ (առաջին ռեկտոր), պրոֆեսոր Յուրի Ղամբարյանը, ապա ելույթ է ունեցել Նիկոլ Աղբալյանը. «Չնայած որ մեր երկիրն ավերված է, մեր ժողովուրդը՝ աղքատության մեջ, մենք հիմնում ենք բարձր կրթարան: Այն, ինչ որ մենք ունենք այսօր, ձեռք է բերված սերունդների արյունով... Մենք վերաշինում ենք մեր տունը և հիմնում կրթության տաճարներ, առանց խորհելու, թե ի՞նչ են մտածում մեր մասին մեր թշնամիները, որոնք միշտ քանդել են մեր շինածը: Մեր մեջ հավատ կա, որ այս անգամ հայոց ազգի նավը դուրս կգա փոթորկից անփորձանք: Մեր թշնամիները չեն հաջողելու, և այն ջահը, որ մենք վառում ենք Հայաստանի բարձրավանդակի վրա, չի հանգչի և կլուսավորե Առաջավոր Ասիան: Անցնում է մղձավանջը, և պայծառանում է Հայաստանի երկինքը: Դեռ մեզ համար բոլոր վտանգներն անցած չեն, դեռ մեկ ձեռքում սուր պիտի ունենանք, բայց արդեն ժամանակն է, որ մյուս ձեռքում գրիչ բռնենք»:

Կրթության նախարարի ելույթից հետո ընթերցվել են նորաստեղծ համալսարանին ուղղված ողջույնի բազմաթիվ հեռագրեր: Նույն օրը լույս է տեսել «Հայաստանի համալսարան» մեկօրյա թերթը, որի վաճառքից գոյացած հասույթը հատկացվել է չքավոր ուսանողների օգնության ֆոն-

դին: Այնուհետև արարողությունը վերածվել է տոնախմբության:

Առաջին կիսամյակի դասերն սկսվել են փետրվարի 1-ին և տևել մինչև մայիս: Առաջինը բացվել է պատմալեզվաբանական ֆակուլտետը (262 ուսանող, 32 դասախոս): Մեծ նվիրումով գործի են անցել հայագիտության ավագ սերնդի ներկայացուցիչներ Մանուկ Աբեղյանը, Հակոբ Մանանդյանը, Երվանդ Տեր-Սիմասյանը, Գարեգին Հովսեփյանը, Ստեփան Մալխասյանը, Սիրական Տիգրանյանը և ուրիշներ:

Նախարարների խորհրդի 1920 թ. հունիսի 21-ի նիստում որոշվել է համալսարանը տեղափոխել Երևան և նրան տրամադրել Երևանի ուսուցչական սեմինարիայի շենքը, որտեղ համալսարանի պարապմունքները պետք է վերսկսվեին հոկտեմբերի 16-ին, սակայն քաղաքական լարված իրավիճակի պատճառով համալսարանի գործունեությունն ընդհատվել է:

Դասախոսական կազմը համալրելու նպատակով Յուրի Ղամբարյանի, հետագայում՝ նաև մյուս ռեկտորների ջանքերով Երևանի համալսարան հրավիրվեցին եվրոպական և այլ համալսարաններ ավարտած, մանկավարժական ու գիտական մեծ փորձառությամբ անվանի մասնագետներ, այդ թվում՝ կենդանաբան Ավետիք Տեր-Պողոսյանը (1920 թ.), տնտեսագետ Թադևոս Ավդալբեգյանը (1921 թ.), արևելագետ Գևորգ Ասատուրը (1921 թ.), ֆիզիկոս Հարություն Անժուրը (1921 թ.), պատմաբան Աշոտ Հովհաննիսյանը (1921 թ.), բժիշկ Գրիգոր Արեշյանը (1922 թ.), գրող Կոստան Զարյանը (1922 թ.), հայագետ Հրաչյա Աճառյանը (1923 թ.), ճարտարապետ Ալեքսանդր Թամանյանը (1923 թ.), գրող Զապել Եսայանը (1933 թ.) և շատ ուրիշներ: Նրանց զգալի մասը, երկար տարիներ աշխատելով համալսարանում, անմնացորդ նվիրվեց երիտասարդ մասնագետների պատրաստման ու գիտության զարգացման կարևորագույն գործին:

Խորհրդային կարգերի հաստատման առաջին ամիսներին համալսարանը վերաբացվել է Երևանում: Կարևորելով համալսարանի գոյության պատմական փաստը՝ նոր իշխանությունը որոշեց ոչ թե փակել, այլ պարզապես վերակազմել այն՝ ծառայեցնելով իր շահերին ու նպատակներին: Այդ է հաստատում 1920 թ. դեկտեմբերի 17-ին ՀԽՍՀ առաջին լուսժողկոմ Աշոտ Հովհաննիսյանի ստորագրած առաջին հրամանը՝ «Երևանի համալսարանը վերակազմելու մասին», որով ստեղծվել է 3 հոգուց բաղկացած հանձնաժողով (նախագահ՝ Գրիգոր Չուբարյան)՝ մշակելու վերակազմելիք համալսարանի կանոնադրությունը: Շուրջ մեկամսյա նախապատրաստական աշխատանքներից հետո համալսարանի վերաբացման արարողությունը տեղի է ունեցել 1921 թ. հունվարի 23-ին, իսկ

24-ին վերսկսվել են 1920 թ. մայիսին ընդհատված պարապմունքները: Վերաբացված համալսարանը կոչվում էր Երևանի ժողովրդական համալսարան և նախկին մեկ ֆակուլտետի փոխարեն ուներ երկու՝ բնագիտական և հասարակագիտական ֆակուլտետներ: Համալսարանի ռեկտոր էր ընտրվել ականավոր պատմաբան Հակոբ Մանանդյանը:

Համալսարանի 100-ամյա պատմությունն իր մեջ խտացված ամփոփում է այդ նույն ժամանակահատվածում մեր ժողովրդի ու երկրի լավագույն նվաճումները և, իհարկե, կրած դժվարություններն ու կորուստները: Համոզվելու համար բավական է հիշել, որ միայն ահասարսուռ 1937 թվականին Երևանի պետական համալսարանում փոխվել է 6 ռեկտոր, որոնցից և ոչ մեկը, բնականաբար, չի հասցրել քիչ թե շատ լուրջ ավանդներդնել համալսարանի զարգացման գործում: Ոչ պակաս դաժան ճակատագիր են ունեցել նաև բազմաթիվ համալսարանականներ, որոնք ենթարկվել են հալածանքների, բռնադատվել շինծու մեղադրանքներով. նրանցից շատերն իրենց մահկանացուն կնքել են բանտերում ու աքսորավայրերում:

Մեծ հայրենականի տարիներին համալսարանի 869 դասախոսներ, ասպիրանտներ, ուսանողներ, վարչատնտեսական աշխատողներ զինվորագրվեցին հայրենիքի պաշտպանությանը: Նրանք մարտնչեցին հերոսաբար, շատերը զոհվեցին, շատերն էլ վերադարձան վիրավոր ու հաշմանդամ:

Երևանի պետական համալսարանի դասախոսներն ու ուսանողները գործուն մասնակցություն են ունեցել նաև 1965 թ. Հայոց մեծ եղեռնի 50-ամյա տարելիցի կազմակերպմանն ու անցկացմանը:

1988-ին, երբ հայ ժողովուրդն ազգային զարթոնք էր ապրում, ԵՊՀ-ն դարձյալ շարժման առաջին շարքերում էր. առաջօր շարունակվող Արցախյան ազատամարտին մասնակցել ու շարունակում են մասնակցել բազմաթիվ համալսարանականներ: Նրանցից շատերը նահատակվել են ռազմի դաշտում (կենսագրությունները տե՛ս սույն հանրագիտարանի «Արցախյան գոյապայքարում զոհված համալսարանականներ» բաժնում), ոմանք հետմահու արժանացել են ՀՀ և ԼՂՀ պետական բարձրագույն պարգևների (Թաթուլ Կրպեյան՝ ՀՀ Ազգային հերոս, Պետրոս Ղևոնդյան (Պետոն)՝ «Արցախի հերոս»), իսկ մյուսները՝ պարգևատրվել ՀՀ և ԼՂՀ «Մարտական խաչ» շքանշաններով, ՀՀ Արիության, ԼՂՀ «Արիության համար» և այլ մեդալներով: 2015 թ. մարտական բացառիկ սխրագործության համար Գոռ Դարմանյանը պարգևատրվել է և՛ ՀՀ Արիության, և՛ ԼՂՀ «Արիության համար» մեդալներով, 2016 թ. Ապրիլյան քառօրյա պատերազմում Շուլի Հակոբյանը՝ ՀՀ «Մարտական խաչ»

2-րդ աստիճանի շքանշանով, Գևորգ Մանուկյանը՝ ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով և ՀՀ Արիության մեդալով:

Արցախյան ազատամարտում զոհված համալսարանականների հիշատակը հավերժացնելու համար Մայր բուհում նրանց անուններով կոչվել են լսարաններ, կաբինետներ և լաբորատորիաներ, սահմանվել ուսանողական կրթաթոշակներ: Ազատամարտի մասնակից շատ համալսարանականներ պարգևատրվել են ԵՊՀ հուշամեդալներով:

Երևանի պետական համալսարանը 100 տարեկան է. հիրավի տպավորիչ տարիք, որը ենթադրում է մեծ իմաստություն և հարուստ կենսավորձ: Իրոք, իր գիտակրթական գործունեությամբ ընդգրկելով հասարակական կյանքի գրեթե բոլոր ոլորտները՝ համալսարանը մշտապես առաջատար դեր է խաղացել հանրապետության ոչ միայն գիտական, այլև հասարակական զարգացումների պատմության մեջ: Հատկապես անգնահատելի է նրա դերը Հայաստանում բարձրագույն կրթական համակարգի ձևավորման, զարգացման ու ծավալման գործում: Համալսարանի տարբեր ֆակուլտետների հիմքի վրա ժամանակին ստեղծվել են Երևանի պոլիտեխնիկական, գյուղատնտեսական, մանկավարժական, բժշկական, ժողտնտեսության ինստիտուտները: Երևանի պետական համալսարանը կարևոր դեր է խաղացել նաև Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի կայացման ու զարգացման գործում: 1943 թ. ակադեմիայի հիմնադիր կազմի 23 ակադեմիկոսներից 12-ը եղել են համալսարանի պրոֆեսորներ:

Համալսարանի գործունեության առաջին տարիներին գիտակրթական գործի կազմակերպմանն անմիջականորեն ձեռնամուխ եղած ակադմավոր հայագետների շարքերը համալրվեցին նոր անուններով (Թորոս Թորամանյան, Հրաչյա Աճառյան, Լեո, Կարապետ Մելիք-Օհանջանյան, Խաչիկ Սամուելյան, Ալեքսանդր Թամանյան, Հակոբ Ջորյան, Վահան Ռշտունի և ուրիշներ), որոնց համատեղ ջանքերով մինչև ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի (Արմֆան) բացումը (1935 թ.) համալսարանը դարձավ Հայաստանում և աշխարհում հայագիտության հիմնական կենտրոնը, իսկ ՀԽՍՀ ԳԱ ստեղծումից հետո շարունակեց մնալ հայագիտական կադրերի պատրաստման գլխավոր դարբնոց՝ մեծապես նպաստելով հայագիտության հետագա զարգացմանը:

Հայաստանում և նրա սահմաններից դուրս մեծ ճանաչում է գտել ԵՊՀ-ում սկզբնավորված մաթեմատիկայի հայկական գիտական դպրոցը, որը հիմնադրել է ակադեմիկոս Արտաշես Շահինյանը, և որի կայացմանն իրենց նպաստն են բերել ակադեմիկոսներ Մխիթար Ջրբաշյանը, Սերգեյ Մերգելյանը և ուրիշներ: Մեխանիկայի գիտական դպրոցը

Հայաստանում ստեղծվել է ԵՊՀ ռեկտորներ, ակադեմիկոսներ Նագուշ Հարությունյանի և Սերգեյ Համբարձումյանի ջանքերով:

Հայաստանում ֆիզիկայի բնագավառում ուսումնասիրություններն սկսվել են տիեզերական ճառագայթների ու միջուկային հետազոտությունների իրականացման նպատակով Ալիխանյան եղբայրների՝ ԵՊՀ-ում հիմնադրած միջուկային ֆիզիկայի լաբորատորիայում և Արագածի գիտական կայանում, որոնց հիմքի վրա հետագայում ստեղծվել է Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտը: 1951 թ. Գուրգեն Սահակյանի ջանքերով ԵՊՀ-ում բացվել է տեսական ֆիզիկայի ամբիոն, որը կարևորագույն դեր է խաղացել Հայաստանում բարձրորակ ֆիզիկոսների պատրաստման և ֆիզիկայի հայկական դպրոցի ստեղծման գործում:

Երևանի պետական համալսարանը եղել և մնում է ազգային կրթության և գիտության տաճար, որտեղ կրթվել, դաստիարակվել և կյանք են մտել բազում սերունդներ: Համալսարանի սաներից շատերը դարձել են անվանի գիտնականներ և մեծ ճանաչում ձեռք բերել ոչ միայն մեր երկրում, այլև նրա սահմաններից դուրս՝ Արմեն Թախտաջյան, Նորայր Միսակյան, Էզրաս Հասրաթյան, Միքայել Չալախյան, Էդուարդ Աղայան, Գևորգ Ջահուկյան, Ռաֆայել Ալեքսանդրյան, Ալեքսանդր Թալալյան, Նորայր Առաքելյան և շատ ուրիշներ:

Համալսարանում են ուսանել Եղիշե Չարենցը, Հովհաննես Շիրազը, Միլվա Կապուտիկյանը, Պարույր Սևակը, Վահագն Դավթյանը, Խաչիկ Դաշտենցը և այլ գրողներ, ինչպես նաև հասարակական-քաղաքական ու պետական մի շարք ականավոր գործիչներ:

Այսօր Երևանի պետական համալսարանը ազգային և տարածաշրջանային դերակատարությամբ կրթական և գիտամշակութային ինքնավար հաստատություն է, որի հիմնական առաքելությունը կրթության զարգացման պետական ռազմավարության շրջանակներում գիտելիքի ստեղծումը, զարգացումը և փոխանցումն է եկող սերունդներին: ԵՊՀ գործունեության գերակա ոլորտներն են հայագիտությունը, հումանիտար, սոցիալ-տնտեսագիտական, մաթեմատիկական և բնական գիտությունները, մշակույթը:

Համալսարանը մշտապես ձգտում է գերազանցության ու նորարարության՝ ուսուցման, գիտական հետազոտությունների և հանրությանը մատուցվող ծառայությունների ոլորտներում: Ժամանակակից հասարակական և սոցիալ-տնտեսական պայմաններում նրա առաջնահերթ խնդիրներից է՝ դառնալ ուսանողակենտրոն ուսումնական միջավայր, տալ գործուն հասարակական կյանքի և ղեկավար դերի պատրաստ,

մասնագիտական առաջխաղացման ձգտող և շարունակական կրթության ունակ շրջանավարտներ:

Մայր բուհը պատմական բացառիկ դերակատարություն է իրականացնում ոչ միայն հայրենիքում, այլև սփյուռքահայության շրջանում. հազարավոր սփյուռքահայեր, մասնագիտական կրթություն կամ գիտական աստիճան ստանալով ԵՊՀ-ում, վերադառնում են իրենց բնակության երկրներ և հայրենիքում ստացած գիտելիքներն ու հայրենասիրական ոգին ի սպաս են դնում հայապահպանության ազգանվեր գործին:

ԵՊՀ-ում սովորել և այժմ էլ սովորում են տարբեր պետությունների բազմաթիվ քաղաքացիներ:

Երևանի պետական համալսարանը մտնում է իր գործունեության երկրորդ հարյուրամյակ համայն հայության գերագույն նպատակին՝ հայկական հզոր պետության կերտմանը պատրաստ երիտասարդ սերնդի դաստիարակության վեհ առաքելությամբ:

Խմբագրական խորհուրդ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆԻ ԿԱԶՁՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Երևանի պետական համալսարանն իր գործունեության ընթացքում ունեցել է տարբեր անվանումներ. 1919 – 1920 թթ.՝ Հայաստանի համալսարան, 1920 – 1923 թթ.՝ Երևանի ժողովրդական համալսարան, 1923 – 1930 թթ.՝ ՀԽՍՀ պետական համալսարան, 1930 – 1933 թթ.՝ Մանկավարժական ինստիտուտ, 1933 – 1941 թթ.՝ Երևանի պետական համալսարան, 1941 – 1958 թթ.՝ Երևանի Վ. Մոլոտովի անվան պետական համալսարան, 1958 – 1970 թթ.՝ Երևանի պետական համալսարան, 1970 – 1990 թթ.՝ Երևանի Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանակիր պետական համալսարան, 1990 – 2001 թթ.՝ Երևանի պետական համալսարան, 2001 – 2014 թթ.՝ «Երևանի պետական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն, 2014-ից՝ «Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամ: Տարանվանումները նույնացնելու նպատակով բոլոր տարիների համար գրված է Երևանի պետական համալսարան՝ ԵՊՀ:

ԵՊՀ 100-ամյակի առթիվ վերահրատարակվող կենսագրական հանրագիտարանը կազմելիս խմբագրական խորհուրդը սահմանել է որոշակի չափանիշներ, որոնց համաձայն նրանում ընդգրկվել են՝

- ԵՊՀ ռեկտորները,
- ԵՊՀ պրոռեկտորները (ուսումնական և գիտական աշխատանքների, միջազգային կապերի, ուսանողների, շրջանավարտների և հասարակայնության հետ կապերի գծով),
- առաջին սերնդի հրավիրյալ դասախոսները¹ և նրանք, ովքեր զգալի ավանդ ունեն համալսարանի հիմնադրման, ֆակուլտետների, ամբիոնների և լաբորատորիաների ստեղծման ու զարգացման գործում,
- համալսարանում աշխատած կամ աշխատող ակադեմիկոսները և թղթակից անդամները,
- գիտության դոկտորները և պրոֆեսորները, ովքեր առնվազն 5 տարի եղել են ԵՊՀ հիմնական աշխատողներ,
- համալսարանում աշխատած կամ աշխատող ՀԽՍՀ, ՀՀ և այլ երկրների գիտության, տեխնիկայի, մշակույթի և սպորտի վաս-

¹ Հնարավոր չի եղել պարզել Գ. Մելիք-Ալավերդյանի, Գ. Պիճիկյանի, Ա. Խոնդկարյանի, Տ. Նալբանդյանի, Ա. Վարդապետյանի, Գ. Գուրգենյանի և Կ. Սավիչ-Չաբլոցկու կենսագրական տվյալները:

տակավոր գործիչները,

- Պետական և ՀՀ նախագահի մրցանակակիրները, գիտական հայտնագործության հեղինակները,
- ներկայում գործող ղեկանները,
- ԵՊՀ-ում սովորած կամ աշխատած ԽՍՀՄ հերոսները և ՀՀ Ազգային հերոսները,
- Արցախյան ազատամարտում զոհված աշխատակիցները և ուսանողները:
- Բացառության կարգով հանրագիտարանում ընդգրկվել են Գևորգ Բաբաջանյանը, Նատալյա Գոնչար-Խանջյանը, Յուրի Մկրտումյանը, Լևոն Ներսիսյանը, Մորդուխա (Մաքս) Շենկմանսը, Պողոս Մ. Պողոսյանը, Հակոբ Սալախյանը, Սանդրո Սարգսյանը, Վլադիմիր Մադալյանը՝ որպես համալսարանի կյանքում առանձնակի ներդրում ունեցողներ:

Գրքում ընդգրկված անձանց ցանկը կազմվել է ԵՊՀ ֆակուլտետների ներկայացրած ցուցակների հիման վրա:

Կենսագրություններում տրված են միայն պետական պարգևներն ու մրցանակները: Ունանց պարգևների ստացման թվականները չեն նշված, որովհետև հնարավոր չի եղել ճշտել:

Կենսագրական տվյալները ճշգրտելու համար օգտագործվել են հանրագիտարաններ («Большая Советская Энциклопедия», «Հայկական սովետական հանրագիտարան», «Հայկական համառոտ հանրագիտարան», «Ով ով է»), «Մեր անվանի դասախոսները» գրքի երեք հատորները, Լ. Ղարիբջանյանի «Երևանի պետական համալսարանը» մենագրությունը, «ԵՊՀ ռեկտորները» գիրքը, «Երևանի համալսարան, 1918 – 1920 թթ.» վավերագրերի ժողովածուն, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիա. անձնակազմը» տեղեկատուն: Դրանց միջև անհամապատասխանությունների դեպքում նախապատվությունը տրվել է ՀՍՀ-ին:

1930-ականներին ԵՊՀ բռնադատված դասախոսների կենսագրական տվյալները հնարավորինս ճշգրտվել են ՀՀ ազգային արխիվում:

Ինստիտուտների և այլ կազմակերպությունների անվանումները տրված են հապավումներով:

Ծննդյան ու մահվան թվականները տրված են նոր տոմարով:

Առանձին անձանց մահվան ամսաթվերը հնարավոր չի եղել պարզել:

Հանրագիտարանի անվանացանկը և կենսագրական տվյալները տրված են 2018 թ. դեկտեմբերի 30-ի դրությամբ:

ՌԵԿՏՈՐՆԵՐ

ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՍՏԵՓԱՆԻ

Իրավաբան, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1850 թ. Թիֆլիսում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է ծննդավայրում: Ավարտել է Մոսկվայի Համալսարանի իրավաբանության ֆակուլտետը և 1884 թ. դարձել նույն համալսարանի պրոֆեսոր՝ անընդմեջ պաշտոնավարելով մինչև 1899 թ.:

1898 թ. հրատարակել է «Гражданское право», «Вещное право» (ч. 1-2, СПб.) աշխատությունները: 1899 թ. լույս տեսած «Հասարակական-

իրավաբանական գիտությունների ժողովածու»-ի առաջին համարում տպագրվել է նրա «Право в его основных моментах» ուսումնասիրությունը: Մեծ արձագանք է գտել նաև 1910 թ. նույն ժողովածուում հրատարակված «Свобода и ее гарантии» (т.1, СПб.) աշխատությունը: Եղել է «Գրանատ» հանրագիտական բառարանի խմբագրական խորհրդի անդամ:

1900 թ. գործուն մասնակցություն է ունեցել Փարիզում հոլմանիտար գիտությունների ռուսական բարձրագույն դպրոցի հիմնադրմանը, դասախոսել Բրյուսելի Համալսարանում: 1906 – 1911 թթ. եղել է Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի վարիչ և մշակել ու հրատարակել է քաղաքացիական իրավունքի դասընթացը՝ «Курс гражданского права» (т. 1, ч. общая, СПб., 1911) և այլ արժեքավոր աշխատություններ: Ռուսական աղբյուրներում նա հիշատակվում և մեծարվում է որպես իրավագիտության մեջ ռուսական սոցիոլոգիական դպրոցի հիմնադիր: Կյանքի վերջին շրջանում վերադարձել է Թիֆլիս և ղեկավարել Վրաստանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը:

1919 թ. համալսարանի կազմակերպիչ-ռեկտոր առաջադրվեց գիտական կյանքի նշանակալի ուղի անցած պրոֆ. Յու. Ղամբարյանը: Զնայած պատկառելի տարիքին՝ նա այդ խիստ դժվարին ու պատասխանատու գործում դրսևորեց մեծ կամք ու տոկունություն:

1920 թ. հունվարի 31-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի) տեղի է ունեցել համալսարանի բացման արարողությունը, որի ժամանակ հանդես է

եկել ռեկտոր Յու.Ղամբարյանը: Նրա հակիրճ, բայց խիստ հագեցած ու տպավորիչ խոսքը ողջունի տոնական մաղթանք չէր, այլ համալսարանի հասարակական դերի ու կոչման, գիտություն կաճառի մասին ծրագրային ելույթ:

Թեև Հայաստանում նա աշխատեց ընդամենը 1919 թ. հուլիսից մինչև 1920 թ. դեկտեմբերը, բայց կարճ ժամանակում վիթխարի գործ կատարեց՝ լուծելով նորաբաց համալսարանի առանցքային հիմնահարցերը՝ հավաքագրել հիմնադիր պրոֆեսորներին, ստեղծել բարձրորակ աշխատակազմ, որը կարող էր պատիվ բերել ցանկացած առաջնակարգ համալսարանի: Նա հանրապետության արտաքին գործոց նախարարության միջոցով դիմեց Հայաստանի դիվանագիտական ներկայացուցիչներին (Ամերիկայում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Կ. Պոլսում, Ավստրիայում ու Պարսկաստանում)՝ առաջարկելով կազմակերպել կամավոր նվիրատվությունների հանգանակում և համալսարանի գրադարանի համար գիտական հիմնարկներից և մասնավոր անձանցից գրքերի ձեռքբերում:

1920 թ. նոյեմբերի 29-ին Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո փոխվեցին համալսարանի դիմագիծն ու ծրագրերը, և նախկին աշխատակազմը ռեկտորի հետ միասին ազատ արձակվեց, ուստի նա ստիպված վերադարձավ Թիֆլիս: Նրա հետագա գործունեությունն ոչինչ հայտնի չէ:

Համալսարանի առաջին ռեկտորը տասնամյակների հեռվից ներկայանում է ոչ միայն որպես համաեվրոպական ճանաչում ունեցող մեծ գիտնական, այլև իր հայրենիքի ճակատագրով խորապես մտահոգված մտավորական և իրավամբ դասվում է հայոց մեծերի շարքը:

Նրա բրոնզաձուլյա կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

Վախճանվել է 1926 թ. Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ):

**ՄԱՆԱՆԴՅԱՆ ՀԱԿՈՐ ՀԱՄԱԶԱՍՊԻ
ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1873 թ. նոյեմբերի 22-ին Ախալ-ցխայում: 1880 – 1883 թթ. սկզբնական կրթությունն ստացել է ծննդավայրի Կարապետյան վարժարանում, 1883 – 1893 թթ. սովորել է Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայում, 1893 – 1897 թթ. Ենայի, Լայպցիգի և Ստրասբուրգի համալսարաններում և արժանացել փիլիսոփայության դոկտորի աստիճանի: 1898 թ. ավարտել է Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի արևելյան լեզուների, 1909 թ.՝ Դուրպատի (այժմ՝ Տարտու) համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետները:

1900 – 1905 թթ. դասավանդել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում, 1905 – 1907 թթ.՝ Թիֆլիսի առաջին և երկրորդ արական գիմնազիաներում, 1906 – 1907 թթ.՝ Ներսիսյան դպրոցում, 1911 – 1913 թթ.՝ Բաքվի ժողովրդական համալսարանում և 1915 – 1919 թթ.՝ առևտրային դպրոցում: 1919 թ. դեկտեմբերին հրավիրվել է ԵՊՀ, նշանակվել պատմա-վարժապետական ֆակուլտետի դեկանի պաշտոնակատար, 1921 – 1922 թթ.՝ ռեկտոր, 1922 – 1923 թթ.՝ արևելագիտության և պատմագրական ֆակուլտետների դեկան, 1921 – 1925 թթ.՝ հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1925 – 1931 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1938 թ.՝ պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1925 թ. ընտրվել է Հայաստանի գիտություն և արվեստի ինստիտուտի անդամ, 1939 թ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ ակադեմիկոս, 1943 թ.՝ հաստատվել ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում:

ԵՊՀ-ում նա առաջինն է դասավանդել հայ ժողովրդի հին և միջնադարյան պատմություն: 1931 թ. ընդհատել է մանկավարժական գործունեությունը և զբաղվել միայն գիտական աշխատանքով:

Նա հայ քննական պատմագիտության ականավոր ներկայացուցիչներից է: Հեղինակ է հայերեն, ռուսերեն և գերմաներեն ավելի քան 150 աշխատությունների՝ նվիրված հայոց հին և միջնադարյան պատմությանն ու բանասիրությանը, պատմական աշխարհագրությանը, չափազիտությունն ու մշակույթին: Զբաղվել է հունական փիլիսոփայական երկերի հայերեն թարգմանությունների, հունաբան դպրոցի գործունեության, հատկապես Դավիթ Անհաղթի իմաստասիրական ժառանգության ուսումնասիրությամբ: Այս բնագավառում հայագիտական մնայուն արժեք է «Հունաբան դպրոցը և նրա զարգացման շրջանները» (Վիեննա, 1928) ուսումնասիրությունը: Հայ

պատմագիտական մտքի մնայուն գործերից են Հին և միջնադարյան Հայաստանի Հասարակական-տնտեսական Հարաբերություններին նվիրված «Հայաստանի առևտրի և քաղաքների մասին» (ռուս., եր., 1930, 1954, 1985), «Ֆեոդալիզմը Հին Հայաստանում» (եր., 1934, 1981), «Կշիռները և չափերը հնագույն հայ աղբյուրներում» (եր., 1930, 1985), «Հին Հայաստանի գլխավոր ճանապարհները» (եր., 1936, 1985), «Տիգրան Բ և Հոմեր» (եր., 1940, 1972, 1977, ռուս.՝ 1943, ֆրանս.՝ 1963) և այլ մենագրություններ:

Զեռնարկել է «Քննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության» բազմահատոր աշխատության ստեղծումը՝ նպատակ ունենալով շարադրել Հայաստանի մ. թ. ա. VI – մ. թ. XVI դարերի ամբողջական պատմությունը (Հ. I-III, 1945, 1952, 1957, նաև՝ 1977, 1978), որը, սակայն, մնացել է անավարտ: Դեռևս 1902 թ., Հր. Աճառյանի աշխատակցությամբ, հրատարակել է XII – XIX դարերի հայկական վկայաբանական գրականության հայտնի բոլոր բնագրերը (Հ. I-II), գիտական հրատարակության է պատրաստել Հին հունական փիլիսոփաների (Նոնոս, Էլիաս, Զենոն Ստոիկ, Արիստոտել և այլք) երկերի հայերեն թարգմանությունների բնագրերը:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով, բազմաթիվ մեդալներով, պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1952 թ. փետրվարի 4-ին Երևանում: Աճյունն ամփոփված է Կոմիտասի անվան այգու պանթեոնում:

Երևանի Տեղյան փողոցի թիվ 62 շենքի դիմաց կանգնեցված է հուշապույուն:

Նրա բրոնզաձուլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ԶԱՎՐԻՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ

Քիմիկոս, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1889 թ. հունիսի 23-ին Թիֆլիսում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է ծննդավայրում, բարձրագույնը՝ Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանում, որտեղ աշակերտել է Դ. Մենդելեևին: Դեռևս Համալսարանում ուսանելիս մեկնել է արտասահման և գիտական հետազոտություններ կատարել Փարիզի Համալսարանում: Ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Սանկտ Պետերբուրգի ճանապարհաշինարարական ինստիտուտում

որպես լաբորատորիայի վարիչ և անօրգանական քիմիայի դասախոս ու շարունակել զբաղվել գիտահետազոտական աշխատանքով: Հիմնականում զբաղվել է անօրգանական քիմիայով, սակայն հետաքրքրվել է նաև ֆիզիկական քիմիայի, քիմիական տեխնոլոգիայի, նավթի երկրաբանություն, ինչպես և հնագիտության ու լեզվաբանության հարցերով:

1921 թ. Թիֆլիսից տեղափոխվել է Երևան և նշանակվել ԵՊՀ տեխնիկական (բնագիտական) ֆակուլտետի դեկան: Նա մեծ աշխատանք է կատարել այդ ֆակուլտետի համար դասախոսական կադրեր հավաքագրելու և լաբորատոր սարքավորումներ ձեռք բերելու ուղղությամբ: 1921 թ. վերջերին և 1922-ի սկզբին մի քանի ամիս եղել է ԵՊՀ ռեկտոր, ապա համալսարանի գործերով մեկնել Մոսկվա ու Պետերբուրգ և այլևս չի վերադարձել: 1922 թ. գարնանից աշխատանքի է անցել Թիֆլիսի ճանապարհաշինարարական ինստիտուտում որպես անօրգանական քիմիայի ամբիոնի վարիչ: Գիտական գործունեության հետագա շրջանում սերտ կապերի մեջ է եղել ԵՊՀ-ի, Հայաստանի մյուս բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների և գիտությունների ակադեմիայի հետ:

1939 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1957 թ. օգոստոսի 11-ին Թբիլիսիում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՀԱԿՈՐ ԳԱՐԵԳԻՆԻ
Քիմիական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1875 թ. դեկտեմբերի 7-ին Շուշիում: Տեղի թեմական դպրոցն ավարտելուց հետո ուսումը շարունակել է Բեռլինի համալսարանում: 1903 թ. Հայդելբերգի համալսարանում պաշտպանել է ատենախոսություն և ստացել քիմիական գիտությունների դոկտորի աստիճան: Ստրասբուրգի ու Բեռլինի համալսարան-

ներում առժամանակ զբաղվել է ֆիզքիմիական ու մանրէաբանական հետազոտություններով: Վերադառնալով Շուշի՝ 1904 – 1907 թթ. քիմիա է դասավանդել տեղի դպրոցներում:

1907 – 1920 թթ. Բաքվում ղեկավարել է քիմիա-մանրէաբանական լաբորատորիան: 1917 թ. ընդունվել է կոմկուսի շարքերը, 1918 թ. դարձել Բաքվի կոմունայում փախստականների գործերի կոմիսար: 1920 – 1921 թթ. աշխատել է Շուշիում և Դիլիջանում, 1921 թ.՝ փոխադրվել Երևան և աշխատել Ժողկոմիսորհում:

1922 – 1930 թթ. լինելով ԵՊՀ ռեկտոր՝ 1924 թ. համալսարանում ստեղծել է կենսաքիմիայի ամբիոնը, որը հետագայում նրա ղեկավարությամբ մինչև 1937 թ. գործել է բժշկական ինստիտուտում: 1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1930 – 1936 թթ. եղել է ԵՐԲԻ ռեկտոր: 1936 թ. սեպտեմբերին նշանակվել է ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի կենդանաբանական ինստիտուտի տնօրեն:

Գիտական աշխատանքներից հատկապես արժեքավոր են C վիտամինի կառուցվածքի վերաբերյալ ուսումնասիրությունները: Հեղինակ է նաև հրապարակախոսական բազմաթիվ հոդվածների: Բժշկական ինստիտուտի, նրա ամբիոնների և կլինիկաների կազմակերպման, դրանց ամրապնդման, ինչպես նաև ներկայիս գլխավոր մասնաշենքի կառուցման աշխատանքները սերտորեն կապված են նրա անվան հետ:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել Հայաստանում քիմիական արդյունաբերության և գիտության զարգացման խնդիրների մշակմանը, աճեցրել բազմաթիվ կադրեր:

Բազմիցս եղել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ վերստուգիչ հանձնաժողովի, ինչպես և ՀԽՍՀ կենտգործկոմի անդամ:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1937 թ. սեպտեմբերին հեռացվել է կոմկուսի շարքերից՝ մեղադրվելով հակահեղափոխական տարրերի և Աղասի Խանջյանի հետ կապեր ունենալու մեջ: Չորս օր հետո՝ 1937 թ. սեպտեմբերի 24-ին ձերբակալվել և 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին դատապարտվել է 5 տարվա ազատազրկման, աքսորվել Ղազախստան, որտեղ և մահացել է նույն թ. նոյեմբերին:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՍԱՆԹՐՈՍԹԱՆ ՄՈՒՇԵՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Մանկավարժական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1894 թ. հունվարի 1-ին Դիլիշանում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի ծխական դպրոցում, 1917 թ. ավարտել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանի լսարանային բաժինը: 1920 – 1922 թթ. աշխատել է Դիլիշանի շրջանային լուսբաժնի վարիչ, շրջանային գործադիր կոմիտեի նախագահի տեղակալ, ապա՝ նախագահ:

1922 – 1926 թթ. սովորել է Մոսկվայի կոմունիստական դաստիարակության ակադեմիայում: 1926 թ. նշանակվել է ԵՊՀ մանկավարժության ֆակուլտետի ղեկան: Շուրջ 20 տարի ղեկավարել է մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնը: 1930 – 1931 թթ. եղել է ԵՊՀ ռեկտոր, 1934 թ. նշանակվել Երևանի նորաստեղծ մանկավարժական ինստիտուտի տնօրեն, 1937 թ.՝ ուսուցիչների վերապատրաստման, 1941-ին՝ դպրոցների ԳՀԻ տնօրեն:

1937 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1948 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1957 թ. ընտրվել է ՌԽՖՍՀ մանկավարժական գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ:

Հեղինակ է հայ մանկավարժության և դպրոցի պատմությանը նվիրված գիտական մի շարք հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հայ մեծ լուսավորիչ-մանկավարժ Խ. Աբովյանը» (Եր., 1953), «Մեսրոպ Թաղիադյանը մանկավարժ» (Եր., 1959), «Արևելահայ դպրոցը 19-րդ դարի առաջին կեսին» (Եր., 1964) և այլն:

1945 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1972 թ. դեկտեմբերի 14-ին Երևանում:

ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՍԱՀԱԿ ՍԻՄՈՆԻ

Մանկավարժ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1892 թ. դեկտեմբերի 25-ին Զանգեզուրի Տեղ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է գյուղի ծխական դպրոցում, միջնակարգը՝ Գորիսի ուսուցչական սեմինարիայում, որն ավարտելուց հետո մի քանի տարի Զանգեզուրի գյուղերում զբաղվել է ուսուցչությամբ:

1920 թ. ընդունվել է կոմունիստական կուսակցության շարքերը, մասնակցել Զանգեզուրի հեղափոխական շարժումներին: 1921 թ. աշխատել է որպես Զանգեզուրի գավառային կոմիտեի նախագահ: 1923 թ. գործուղվել է Մոսկվա՝ ուսանելու կոմունիստական դաստիարակության ակադեմիայում: 1928 թ. աշխատել է ՀԽՍՀ լուստոգլոմատում, ապա վարել Երևանի գավառային լուսավորության բաժնի, Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) և Ապարանի շրջանային լուսավորության բաժնի վարիչի պաշտոնները:

1931 – 1933 թթ. եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: 1933 թ. ստացել է պրոֆեսորի կոչում և նշանակվել ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետի ղեկան: 1936-ից

աշխատել է որպես Երևանի ռուսական մանկավարժական ինստիտուտի փոխտնօրեն և մանկավարժության ամբիոնի վարիչ:

Վախճանվել է 1943 թ. մայիսի 11-ին Երևանում:

ՄՈՒՇԵՂՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԻ Ֆիզիոլոգ

Ծնվել է 1886 թ. օգոստոսի 20-ին Վաղարշապատում: 1906 թ. ավարտելով Երևանի արական գիմնազիան՝ ընդունվել է Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի կենսաբանության բաժինը, որն ավարտել է 1912 թ. և աշխատանքի անցել Նույն Համալսարանի Ֆիզիոլոգիայի ամբիոնում:

1919 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատել արական գիմնազիայում որպես ուսմասվար, միաժամանակ՝ կենսաբանության և մաթեմատիկայի ուսուցիչ: 1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, դասավանդել «Կենդանիների ֆիզիոլոգիա», «Բնության դիալեկտիկա», «Բնագիտության դասավանդման մեթոդիկա» առարկաները: 1922 թ. նրա ջանքերով ԵՊՀ-ում կազմակերպվել են կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը և լաբորատորիան:

1922 – 1935 թթ. ղեկավարել է ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը: 1933-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՊՀ ռեկտոր՝ միաժամանակ կատարելով ՀԽՍՀ ՄԼԻ բնագիտական բաժանմունքի նախագահի պարտականությունները:

Մեծ է նրա ներդրումը դպրոցական ուսումնական պլանների, ծրագրերի և դասագրքերի ստեղծման, ինչպես նաև մանկավարժական կադրերի պատրաստման գործում:

Զբաղվելով գիտական աշխատանքով՝ ցորենից, գարուց, բրնձից և կարտոֆիլից ստացել է ինսուլինաման նյութեր, որոնց ազդեցությունն ուսումնասիրել է կենդանիների և բույսերի վրա:

Վախճանվել է 1935 թ. ապրիլի 22-ին Երևանում:

1973-ից ԵՊՀ ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը կրում է Տ. Մուշեղյանի անունը:

ԿՈՍՏԱՆՑԱՆ ՎՌԱՄ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ Տնտեսագետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1899 թ. դեկտեմբերի 14-ին Վաղարշապատում: Սովորել է Գևորգյան ճեմարանում, այնուհետև՝ Մոսկվայի Համալսարանի տնտեսական իրավունքի ֆակուլտետում, ապա՝ ասպիրանտուրայում: 1920 թ. դարձել է կոմկուսի անդամ, մայիսյան ապստամբության օրերին բանտարկվել է:

Հայաստանում խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո եղել է էջմիածնի գավառային հեղկոմի անդամ և քարտուղար, այնուհետև՝ էջմիածնի բանգյուղտեսչության վարիչ: 1925 թ. տեղափոխվել է Երևան, աշխատել որպես Հայաստանի ժողկոմխորհի գործերի կառավարիչ, ապա՝ Ֆինժողկոմատի կոլեգիայի անդամ ու Ֆինանսական վերահսկողության պետ: 1927 թ. Մոսկվայում եղել է ԽՍՀՄ ժողկոմխորհին առընթեր Անդրֆեդերացիայի մշտական ներկայացուցչության ֆինանսական հարցերի գծով խորհրդատու:

1928-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում. սկզբում դասավանդել է ֆինանսական, ապա՝ տնտեսական քաղաքականության դասընթացներ, այնուհետև եղել է տնտեսական քաղաքականության ու պլանավորման ամբիոնի վարիչ: Դասավանդել է նաև Հայկական մանկավարժական և կոոպերատիվ-տնտեսագիտական ինստիտուտներում:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Դասախոսական աշխատանքին զուգընթաց եղել է Հայաստանի կենտրոնական գործկոմի և Երևանի քաղխորհրդի անդամ, ժողկոմխորհի անդամ և ֆինանսական հարցերի գծով խորհրդատու, լուսժողկոմատի կոլեգիայի անդամ ու գիտության բաժանմունքի վարիչ և այլն:

1935 թ. հուլիսից մինչև 1937 թ. հունվար եղել է ԵՊՀ ռեկտոր:

Հեղինակ է 16 գիտական աշխատությունների, որոնք նվիրված են տնտեսական քաղաքականության ու սոցիալիստական շինարարության հարցերին: Խմբագրել է Լենինի երկերի երրորդ հատորի հայերեն թարգմանությունը, ինչպես և տնտեսագիտական բուհական մի շարք դասագրքեր:

1937 թ. սեպտեմբերի 23-ին ձերբակալվել է Հայաստանյան հակասովետական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու և սովետական իշխանության դեմ ակտիվ աշխատանք տանելու մեղադրանքով: 1939 թ. մայիսի 29-ին դատապարտվել է 8 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում:

Մահացել է 1941 թ. նոյեմբերի 3-ին աքսորավայրում:

1955 թ. արգարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայությամբ պատճառով:

Ծննդյան 70-ամյակի կապակցությամբ էջմիածին քաղաքի փողոցներից մեկը կոչվել է նրա անունով:

ԵՆԳԻՐԱՐՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ԱՎԵՏԻՍԻ

Կուսակցական-պետական գործիչ

Ծնվել է 1902 թ. օգոստոսի 30-ին ներկայիս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Բյուրական գյուղում: Ավարտել է Երևանի ռուսական արական գիմնազիան: 1919 թ. մասնակցել է «Սպարտակ» կոմունիստական երիտասարդական կազմակերպության ժողովներին և ընդունվել կոմունիստական կուսակցության շարքերը:

1920 թ. մայիսմեկյան հակակառավարական ցույցին մասնակցելու համար բանտարկվել է և դատարանի որոշմամբ արտաքսվել Հայաստանից: Մեկնել է Թիֆլիս, ապա՝ Բաքու, այնուհետև գործուղվել է ուսանելու Մոսկվայի կոմունիստական ակադեմիայում: 1921 թ. ավարտելով իննամսյա դասընթացը՝ նշանակվել է ՀԿ(բ) ԿԿ տրանսպորտային ենթաբաժնի վարիչ, այնուհետև՝ Նոր Բայազետի (այժմ՝ Գավառ) կուսգավկոմի քարտուղար, 1923 թ.՝ ՀԿ(բ) ԿԿ կազմբաժնի վարիչի տեղակալ: 1926 թ. ավարտել է Մոսկվայի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետը և նշանակվել ՀԿ(բ) ԿԿ կազմբաժնի վարիչի տեղակալ, ապա՝ Երեւոկոմի երկրորդ քարտուղար: 1929 թ. գործուղվել է ուսանելու Մոսկվայի Կարմիր պրոֆեսորայի համաշխարհային տնտեսության և համաշխարհային քաղաքականության ինստիտուտում, որն ավարտելուց հետո 1933 թ. վեց ամսով գործուղվել է Գերմանիա, վերադարձից հետո նշանակվել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) ՄՏԿ քաղբաժնի պետ, ապա՝ հոլժոդկոմատի ՄՏԿ-ների քաղվարչության պետ: 1935 թ. աշխատել է ՀԿ(բ) ԿԿ արդյունաբերական-տրանսպորտային բաժնի, ապա՝ գյուղատնտեսական բաժնի վարիչ:

1936 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

1937 թ. հունվարի 17-ին նշանակվել է ԵՊՀ ռեկտոր, սակայն երեք ամիս չանցած՝ հեռացվել է կոմկուսի շարքերից, զրկվել շքանշանից, ազատվել ԵՊՀ ռեկտորի պաշտոնից և ձերբակալվել՝ մեղադրվելով հայաստանյան

հակասովետական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամակցելու մեջ: Հարցաքննվել է ընդամենը մեկ անգամ՝ հոկտեմբերի 28-ին, իսկ դեկտեմբերի 28-ին կայացվել է գնդակահարության վճիռ, որն էլ կատար է ածվել նույն օրը:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

**ԳԱՐԻԵԼՅԱՆ ՀԵՆՐԻ (ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ)
ԳԱՐԻԵԼԻ**

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1903 թ. նոյեմբերի 22-ին Վանի նահանգի Գավաշ գավառի Պատականց գյուղում: Ավարտել է Երևանի թեմական դպրոցը, 1928 թ.՝ ԵՊՀ իրավատնտեսագիտական ֆակուլտետը և ստացել տնտեսագետի որակավորում: 1930 – 1933 թթ. սովորել է Մոսկվայի Կարմիր

պրոֆեսուրայի ինստիտուտում և ստացել փիլիսոփայության պատմաբանի որակավորում:

1933 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1945 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1922 թ. եղել է կոմերտմիության Արտաշատի շրջանային կոմիտեի, այնուհետև՝ Էջմիածնի գավառային կոմիտեի քարտուղար, Հայաստանի կոմերտմիության կենտկոմի մամուլի բաժնի վարիչ, 1923 – 1933 թթ.՝ «Ավանգարդ» թերթի խմբագիր, 1933 – 1935 թթ.՝ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) ՄՏԿ բաժնի պետի տեղակալ, 1935 – 1936 թթ.՝ Երևանի ՄԼԻ տնօրեն, ՀԿ(բ)Կ ԿԿ կուլտուրայի բաժնի վարիչի տեղակալ, կուսդպրոցի վարիչ, պատմության և գրականության ինստիտուտի տնօրեն, բուհերի վարչության պետ, ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնի վարիչ, ՀԳՄ քարտուղար, «Գրական թերթի» խմբագիր:

1937 թ. ապրիլ-օգոստոս ամիսներին եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: 1937 թ. նոյեմբերի 5-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու, Հայաստանը խորհրդային Միության կազմից անջատելու ուղղությամբ վնասակար աշխատանքներ կատարելու մեջ: 1938 թ. հուլիսի 20-ին դատապարտվել է

12 տարվա ազատագրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում՝ 5 տարի քաղաքական իրավունքի զրկմամբ և ամբողջ գույքի բռնագրավմամբ: Սակայն 1941 թ. մարտի 6-ին դատավճիռը համարվել է չեղյալ, և նա ազատվել է պատժի կրումից:

1941 – 1948 թթ. եղել է ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1948 – 1955 թթ.՝ Վիլնյուսի համալսարանի փիլիսոփայության ամբիոնի վարիչ, ապա՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր, 1955 – 1970 թթ.՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970 – 1978 թթ.՝ փիլիսոփայության պատմության և գիտական աթեիզմի, ապա՝ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնի վարիչ, 1978 – 1981 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հայագիտության կարևորագույն բնագավառներից մեկի՝ Հայ փիլիսոփայության պատմության ուսումնասիրության սկզբնավորողներից է: Հեղինակ է 100-ից ավելի գիտական հոդվածների, գրքերի ու մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հեգելի զարգացման ուսմունքը և մարքսիզմ-լենինիզմը» (Եր., 1934), «Գիտությունը և նրա դերը» (ռուս., Եր., 1956), «Մարքսիստական տրամաբանությունը որպես դիալեկտիկա և իմացության տեսություն» (ռուս., Եր., 1963), «Հայ փիլիսոփայական մտքի պատմություն» (ՀՀ. 1-4, Եր., 1956 – 1965, մեկ գրքով՝ ռուս., 1972 և հայերեն՝ 1976), «Դավիթ Անհաղթ» (Եր., 1980), «Փիլիսոփայության հանգուցային հիմնահարցերը միջնադարյան հայ փիլիսոփաների մոտ» (ռուս., Եր., 1981) և այլն:

Մեծ վաստակ ունի փիլիսոփայական կադրերի պատրաստման գործում. երկար տարիներ եղել է փիլիսոփայության մասնագիտական խորհրդի նախագահ, ղեկավարել բազմաթիվ ասպիրանտների, նպաստել ԵՊՀ-ում փիլիսոփայության բաժնի, ապա՝ ֆակուլտետի ստեղծմանը:

1963 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1981 թ. ապրիլի 10-ին Երևանում:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 39 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ԱՐՋՈՒՄԱՆՅԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ԱՂԱՖՈՆԻ

ԽՍՀՄ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1904 թ. փետրվարի 12-ին Կապանի շրջանի Կավարտ գյուղում: Երկու տարի տեղի դպրոցում սովորելուց հետո 1912 թ. ուսումը շարունակել է Շուշիի ռեալական դպրոցում:

1921 – 1928 թթ. կոմերիտական ղեկավար աշխատանք է կատարել Կապանի, Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի), Երևանի գավառային և քաղաքային կոմիտեներում: Եղել է ԼԿԵՄ կենտկոմի նախագահության և Անդրերկրկոմի բյուրոյի անդամ: 1928 – 1929 թթ. սովորել է Մոսկվայի Գ. Պլեխանովի անվան ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում, 1933 – 1936 թթ.՝ Կարմիր պրոֆեսորայի ագրարային ինստիտուտում: 1929 – 1937 թթ. կատարել է կուսակցական ղեկավար աշխատանք: Եղել է շրջկոմի առաջին քարտուղար Արմավիրի, Միկոյանի (այժմ՝ Եղեգնաձոր) և Երևանի Կիրովյան շրջաններում: 1926 – 1937 թթ. եղել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ անդամ:

1937 թ. օգոստոսի 7-ին նշանակվել է ԵՊՀ ռեկտոր, բայց ընդամենը մեկուկես ամիս անց ազգայնականներին և հատկապես «Ժողովրդի թշնամի, հայտնի ազգայնական» համարված Աղասի Խանջյանին պաշտպանելու մեղադրանքով ազատել են պաշտոնից, գործը հանձնել ՆԳ մարմիններին, իսկ իրեն բանտարկել: Սակայն նա կարողացել է ապացուցել իր անմեղությունը և 1939 թ. հունիսի 11-ին ազատ է արձակվել:

Հայրենական պատերազմի առաջին իսկ օրերից կամավոր մեկնել է բանակ և ծառայել մինչև պատերազմի ավարտը:

1946 – 1952 թթ. աշխատել է Բաքվի պետական համալսարանում որպես դեկան, ապա՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: Այնուհետև տեղափոխվել է Մոսկվա, աշխատել ԽՍՀՄ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտում որպես բաժնի վարիչ, ապա՝ տնօրենի տեղակալ: 1956 թ. նրա գործուն մասնակցությամբ ստեղծվել է ԽՍՀՄ ԳԱ համաշխարհային էկոնոմիկայի ու միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտը, որի անփոփոխ տնօրենն էր մինչև կյանքի վերջը:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատությունների, որոնցից շատերը լույս են տեսել նաև օտար լեզուներով: Ուշագրավ են նրա «Кризис мирового капитализма на современном этапе» (Մ., 1960), «Борьба двух систем и мировое развитие» (Մ., 1964), «Տնտեսագիտական ընտիր երկեր» (Եր., 1971) աշխատությունները:

1958 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ, 1963 թ.՝ ակադեմիկոս, էկոնոմիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:

Եղել է ԽՍՀՄ ԳԽ պատգամավոր, Խորհրդային մեծ Հանրապետությանի գիտական խորհրդի անդամ:

Պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով ու բազմաթիվ մեդալներով:

Վախճանվել է 1965 թ. հուլիսի 18-ին Մոսկվայում:

ԴԱԲԱՆՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Գրականագետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1904 թ. օգոստոսի 5-ին Վանում: 1914 թ. հոր մահից հետո Դաբանյանների ընտանիքը տեղափոխվել է Թիֆլիս, այնուհետև՝ Կարս, ապա՝ Երևան: Նյութական ծանր վիճակի պատճառով մայրը տղային հանձնել է որբանոց:

1921 թ. ավարտելով երկրորդ աստիճանի դպրոցը՝ ընդունվել է 1925 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1932 թ.՝ Մոսկվայի Կարմիր պրոֆեսուրայի ինստիտուտը:

Խմբագրել է «Գրական դիրքերում» (1927 – 1930) և «Խորհրդային գրականություն» (1936 – 1937) ամսագրերը, «Գրական թերթը» (1933 – 1934): 1935 – 1937 թթ. եղել է ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ կուլտուրաբաժնի վարիչ:

1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1937 թ. հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: Նույն թ. նոյեմբերի 9-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու, մշակույթի և գրականության բնագավառում վնասակար աշխատանքներ կատարելու մեջ:

1940 – 1955 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում և ՀՊՄԻ-ում: Պարբերական մամուլում հրատարակել է գրականագիտական, քննադատական հոդվածներ՝ նվիրված խորհրդային գրականության տարաբնույթ հարցերի: Նրա գրական-քննադատական աշխատություններից են՝ «Ինչ է սպեցիֆիզմը և ինչու են պայքարում նրա դեմ» (Եր., 1928), «Պլեխանովի էսթետիկական հայացքների մասին» (Եր., 1934), «Եղիշե Չարենց» (Եր., 1954):

1940 թ. հունվարի 26-ին դատապարտվել է 3 տարվա ազատազրկման: Պատժի ժամկետը լրացել է նույն թվականի նոյեմբերի 11-ին, ուստի ազատվել է կալանքից: 1955 թ. գործի վարույթը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

Վախճանվել է 1955 թ. հուլիսի 12-ին Երևանում:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԿԱՄՍԱՐ ԱՐՇԱԿԻ Պատմաբան

Ծնվել է 1900 թ. հունվարի 3-ին Լոռու Ծաթեր գյուղում: Տնտեսական ծանր պայմանների պատճառով մեկնել է Թիֆլիս և ինը տարի աշխատել որպես բանվոր:

Հայաստանում խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո վերադարձել է Հայրենիք, զբաղվել կոմերիտական աշխատանքով, միաժամանակ լրացրել կրթությունն պակասը:

1923 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետ: 1926 թ. ընդունվել է կոմկուսի շարքերը: 1927 թ. ավարտել է Համալսարանը և ստանձնել ԵՊՀ ուսանողական գործադիր բյուրոյի քարտուղարի, այնուհետև՝ կուսակցական կոմիտեի քարտուղարի պարտականությունները:

1930 – 1931 թթ. կուսակցական աշխատանք է կատարել ՀԿ(բ) Արտաշատի շրջկոմում որպես ագիտ-պրոպագանդայի բաժնի վարիչ, ապա՝ նույն շրջկոմի առաջին քարտուղար: 1931 թ. ընդունվել և 1936 թ. ավարտել է Բաքվի մարքսիզմ-լենինիզմի ինստիտուտը: Վերադառնալով Երևան՝ կուսակցական ղեկավար պաշտոններ է զբաղեցրել ՀԿ(բ) ԿԿ դպրոցական բաժնում:

1937 թ. նոյեմբերին նշանակվել է ԵՊՀ ռեկտոր:

1938 թ. հունվարի 8-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու, հակահեղափոխական ագիտացիա վարելու, առանց թույլտվության զենք պահելու, ինչպես նաև Բաքվի մարքսիզմ-լենինիզմի ինստիտուտի տեղորոշական խմբավորման անդամ լինելու մեջ: 1939 թ. հունիսի 9-ին դատապարտվել է 8 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային զադրոթում և աքսորվել Վլադիվոստոկ: 1947 թ. հունվարի 9-ին ազատվել է պատժի կրումից, փետրվարի 9-ին վերադարձել Հայաստան, սակայն երկու տարի անց՝ 1949 թ. փետրվարի 18-ին կրկին ձերբակալվել է նույն մեղադրանքով: 1949 թ. հունիսի 18-ին դատապարտվել է ազատ աքսորի և ուղարկվել Կրասնոյարսկ: Աքսորից ազատվել է 1954 թ.:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով: Քայքայված առողջության պատճառով չկարողանալով աշխատել՝ անցել է թոշակի:

Վախճանվել է 1964 թ. հունիսի 8-ին Երևանում:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԱԽՇԻԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական

գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1902 թ. սեպտեմբերի 10-ին Գորիսում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է ծննդավայրում: 1929 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1934 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1938 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1955 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է բնագիտության ու տեխնիկայի պատմության միջազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ:

1934 – 1936 թթ. եղել է ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկան՝ միաժամանակ ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1938 – 1941 թթ.՝ ռեկտոր:

1941 թ. կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ, վիրավորվել, վերադարձել Երևան և մինչև 1949 թ. աշխատել որպես ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահության գիտնական-քարտուղար:

1949 – 1957 թթ. կրկին եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: Նրա ռեկտորության տարիներին սկսվել է ԵՊՀ ներկայիս համալիրի կառուցումը:

Գիտության պատմության խնդիրներով զբաղվել է 1940-ականներից: Նրա բազմամյա գիտական հետազոտությունների արգասիքն են «Մաթեմատիկական Հայաստանում հին և միջին դարերում» (Եր., 1959), «Միջնադարյան Հայաստանի մաթեմատիկայի պատմությունից (հոգվածներ և հրապարակումներ)» (Եր., 1986) հիմնարար աշխատությունները: Համահեղինակ է նաև «Անանիա Շիրակացու մատենագրությունը» (Եր., 1979) աշխատության, եղել է «Բնագիտության և տեխնիկայի պատմությունը Հայաստանում» մատենաշարի հիմնադիրն ու գլխավոր խմբագիրը:

1938 – 1947 և 1951 – 1955 թթ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ, 1954 – 1958 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԽ պատգամավոր:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով և բազմաթիվ մեդալներով:

Վախճանվել է 1997 թ. դեկտեմբերի 12-ին Երևանում:

միությունում: Այնուհետև կուսակցական պաշտոններ է վարել Վրաստանի կոմկուսի Թիֆլիսի քաղաքային կոմիտեում, ապա՝ Վրաստանի կոմկուսի կենտկոմում, կուսակցության Անդրերկրկոմում և այլն: 1932-ից միաժամանակ խմբագրել է Վրաստանի կոմկուսի կենտկոմի օրգան «Պրոլետար» հայերեն օրաթերթը:

Այդ տարիներին մասնակցել է Թիֆլիսի Հայ արվեստի տան աշխատանքներին և գլխավորել Վրաստանի գրողների միության հայկական բաժանմունքը: 1922-ից խմբագրել է Թիֆլիսի «Կարմիր ծիլեր» հայերեն մանկական ամսագիրը: 1920-ական թթ. վերջերին համատեղությամբ աշխատել է որպես Թիֆլիսի հայկական պետական դրամատիկական թատրոնի տնօրեն ու գեղարվեստական ղեկավար:

1934-ից եղել է «Խորհրդային Հայաստան» թերթի խմբագիր, ապա՝ ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ կուլտուրայի և պրոպագանդայի բաժնի վարիչ, ՀԽՍՀ լուսավորության ժողովրդական կոմիսար, արվեստի գործերի վարչության պետ, ռադիոկոմիտեի նախագահ, 1947 – 1948 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտոր:

Երկար տարիներ դասավանդել է Անդրկովկասյան կոմունիստական համալսարանում, ԵՊՀ-ում, կուսակցական դպրոցում, կոնսերվատորիայում և այլուր:

Վախճանվել է 1948 թ. դեկտեմբերի 3-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 82 միջնակարգ դպրոցը:

ԴԱՎԹՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1909 թ. նոյեմբերի 8-ին Դիլիջանում: 1926 թ. տեղի երկրորդ աստիճանի դպրոցն ավարտելուց հետո, մինչև 1930 թ. ուսանել է ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի կենսաբանության բաժնում: 1929 թ. աշխատել է ագրոքիմիայի ամբիոնում որպես լաբորանտ:

1930 – 1933 թթ. գործուղվել է Պարարտանյութերի և ագրոհողագիտության համամիութենական ինստիտուտի Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) բաժանմունք որպես ասպիրանտ: Սովորելու տարիներին մասնակցել է Անդրկովկասի բամբակացան շրջանների հողերի քիմիացման համամիութենական արշավախմբի աշխատանքներին: Ասպիրանտուրան ավարտելուց հետո վերադարձել է Հայաստան:

1940 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1942 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1947 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1950 թ.՝ ակադեմիկոս:

1941 թ. ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի կենսաբանության ինստիտուտին կից ստեղծել է հոգի բերրիության լաբորատորիա, 1947 թ.՝ ագրոքիմիայի լաբորատորիա:

1950 – 1955 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղարի տեղակալ, ապա՝ ակադեմիկոս-քարտուղար, 1955 – 1957 թթ.՝ ՀԽՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի տեղակալ, ՀԿԿ ԿԿ և Երևանի քաղկոմի անդամ, ԽՍՀՄ ԳԽ պատգամավոր, 1957 – 1961 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտոր:

1966 թ. ագրոքիմիայի լաբորատորիայի հիման վրա հիմնել է ՀԽՍՀ ԳԱ ագրոքիմիայի պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ինստիտուտը, որը ղեկավարել է մինչև կյանքի վերջը:

1967 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս-քարտուղար:

Ավելի քան 20 տարի ագրոքիմիա է դասավանդել ԵՊՀ-ում և ՀԳԻ-ում:

Հեղինակ է ավելի քան 250 գիտական հոդվածների և բազմաթիվ մենագրությունների՝ «Հողի քիմիական պարարտացումը» (Եր., 1932), «Կալցիում ցիանամիդ» (Եր., 1932), «Հանքային պարարտանյութերի արդյունավետությունը Հայկական ՍՍՀ և Նախիջևանի ԽՍՀ բամբակացան շրջաններում» (Եր., 1934), «Հայաստանի հողերի ֆոսֆորացման ռեժիմը» (Եր., 1946), «Հայկական ՍՍՀ հողերի ագրոքիմիական բնութագիրը» (Եր., 1966) և այլն:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ՀՍՀ ստեղծմանը, եղել հանրապետության ԳԽ-ին կից տերմինաբանական կոմիտեի անդամ, «ՀԽՍՀ ԳԱ ագրոքիմիական պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ինստիտուտի հաղորդումներ» ամսագրի խմբագիր:

1956 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի (2), Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Ժողովուրդների բարեկամության, «Պատվո նշան» շքանշաններով և մի շարք մեդալներով:

Վախճանվել է 1980 թ. մարտի 9-ին Երևանում:

1995-ից նրա անունով է կոչվում ՀՀ ԳԱԱ հիդրոպոնիկայի պրոբլեմների ինստիտուտը:

Երևանի Մաշտոցի պողոտայի թիվ 9 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՆԱԳՈՒՇ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ
Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1912 թ. նոյեմբերի 23-ին Երևանում: 1936 թ. ավարտել է Մոսկվայի Վ. Կուլբիշևի անվան ռազմաճարտարագիտական ակադեմիան և աշխատանքի անցել Սևան-Զանգուշին վարչությունում որպես ճարտարագետ, միաժամանակ դասավանդել ԵՊԻ-ում:

1937 թ. ընդունվել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ասպիրանտուրա: 1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն և մեկնել ռազմաճակատ: 1945 թ. զորացրվել է, վերադարձել Հայաստան և վերսկսել իր գիտամանկավարժական գործունեությունը: 1949 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1950 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, նույն թվականին ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1952 – 1955 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար: 1955 թ. նշանակվել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի սոդքի և ամբուլյան նորաստեղծ լաբորատորիայի վարիչ, 1959 թ. ընտրվել ՀԽՍՀ ԳԱ փոխնախագահ:

1945 – 1951 թթ. դասավանդել է ԵՊԻ-ում, 1951-ից՝ ԵՊՀ-ում՝ լինելով տեսական մեխանիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 1958 – 1978 թթ.՝ առաձգականության և պլաստիկության տեսության (այժմ՝ հոծ միջավայրի մեխանիկա) ամբիոնի վարիչ:

1961 թ. նշանակվել է ԵՊՀ ռեկտոր: Նրա նախաձեռնությամբ ԵՊՀ-ում ստեղծվել են բջջաբանության ամբիոնը, ՀԽՍՀ ԳԱ և ԵՊՀ միացյալ հաշվողական կենտրոնը, ամրապնդվել ԵՊՀ գիտական և ուսումնական կապերը Մոսկվայի, Լենինգրադի պետական համալսարանների, ինչպես նաև ԽՍՀՄ և արտասահմանյան այլ առաջնակարգ բուհերի ու գիտական կենտրոնների հետ:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ ութ հիմնարար մենագրության: Նրա «Սոդքի տեսության մի քանի հարցեր» (Մ., 1952) մենագրությունը հրատարակվել է անգլերեն, ֆրանսերեն, չինարեն, իսկ առանձին գլուխներ՝ նաև գերմաներեն, լեհերեն և ռումիներեն:

1962 – 1975 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Նախագահության նախագահ:

1975 թ. տեղափոխվել է Մոսկվա և գլխավորել ԽՍՀՄ ԳԱ մեխանիկայի պրոբլեմների ինստիտուտի առաձգականաժողովի մարմինների մեխանիկայի բաժինը՝ զուգահեռաբար ղեկավարելով նաև ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի առաձգականաժողովի կոլեկտիվի տեսությունների բաժինը:

Երկար տարիներ եղել է ԽՍՀՄ տեսական և կիրառական մեխանիկայի գծով ազգային կոմիտեի նախագահություն անդամ, «Հայկական ԽՍՀ ԳԱ տեղեկագիր, մեխանիկա» գիտական պարբերականի գլխավոր խմբագիր:

Բազմիցս ընտրվել է ՀԽՍՀ և ԽՍՀՄ ԳԽ պատգամավոր:

1962 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Հոկտեմբերյան հեղափոխության, Հայրենական պատերազմի I, II աստիճանի, Կարմիր աստղի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1993 թ. հունվարի 18-ին Մոսկվայում:

ԲԱՏԻԿՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԳԵՎՈՐԳԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,*

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1909 թ. դեկտեմբերի 26-ին Բաքվում: 1930 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետը, 1933 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1936 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1950 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1951 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Մինչև 1937 թ. եղել է Լենինգրադի (այժմ՝

Սանկտ Պետերբուրգ) համամիութենական բուսաբուծության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող: 1937 թ. վերադարձել է Հայաստան և աշխատել ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղում (Արմֆան) որպես գիտքարտուղար, 1938 – 1940 թթ.՝ Արմֆանի «Տեղեկագիր» խմբագիր, 1940 – 1941 թթ.՝ նախագահության անդամ, ինչպես նաև տնօրենի՝ ակադեմիկոս Հ. Օրբելու տեղակալ: Միաժամանակ դասախոսել է ԵՊՀ-ում և ՀԳԻ-ում: 1943 – 1949 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ գենետիկայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող:

1950 – 1980 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ դարվինիզմի և գենետիկայի ամբիոնը, 1963 թ.՝ նաև բջջաբանության պրոբլեմային լաբորատորիան: 1950 – 1963 թթ. և 1968 – 1978 թթ. եղել է կենսաբանության ֆակուլտետի ղեկան, 1963 – 1966 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտոր:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Сравнительное изучение вегетативных и половых гибридов у растений» (Եր., 1950) մենագրության և «Բույսերի գենետիկայի՝ սելեկցիայի հիմունքներով գործնական պարապմունքների ձեռնարկ» (Եր., 1959) գրքի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 38 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

Շուրջ 30 տարի խմբագրել է ՀԽՍՀ ԳԱ «Հայաստանի կենսաբանական հանդես»-ը:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1983 թ. մարտի 31-ին Երևանում:

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԳԵՂԱՄԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1909 թ. նոյեմբերի 25-ին ներկայիս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Փարպի գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի դպրոցում, այնուհետև՝ ուսումը շարունակել Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցում: 1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը:

1931 – 1937 թթ. աշխատել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ-ին կից կուսակցության պատմության ինստիտուտում: 1938 – 1940 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի (Արմֆան) պատմության և նյութական կուլտուրայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1940 – 1941 թթ.՝ տնօրեն:

1941 թ. մեկնել է ռազմաճակատ, մասնակցել Հայրենական պատերազմին, վիրավորվել Կովկասի պաշտպանության համար մղված մարտերից մեկում:

1944 – 1946 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի տնօրենի տեղակալ, 1946 – 1950 թթ.՝ ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ին առընթեր ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղի տնօրենի տեղակալ:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1946 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1947 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1950 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս և մինչև 1962 թ. վարել հասարակական գիտությունների գծով փոխնախագահի պաշտոնը: 1962 – 1966 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս:

քարտուղար, 1966 – 1977 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտոր, 1977-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի Հայ-ռուսական հարաբերությունների պատմության բաժնի վարիչ:

1931 – 1968 թթ. գրադվել է նաև մանկավարժական աշխատանքով. Հայ ժողովրդի պատմություն է դասավանդել ՀՊՄԻ-ում, ԵՌՕԼՄԻ-ում և ԵՊՀ-ում: 1937 – 1941 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի դեկան, 1949 – 1954 թթ.՝ Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ:

Թողել է պատմագիտական հարուստ ժառանգություն՝ հոգվածներ, փաստաթղթերի ժողովածուներ, մենագրություններ, որոնցից են՝ «Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850 – 1870 թթ.» (Եր., 1955), «Դեկաբրիստները Հայաստանում» (Եր., 1958), «Из истории русско-армянских отношений» (кн. 1 – 2, Ер., 1956 – 1961), «Отечественная война 1812 года и народы Кавказа» (Ер., 1965), «А. В. Суворов и русско-армянские отношения в 1770 – 1780-х годах» (Ер., 1981):

Օսմանյան կայսրության կազմակերպած Հայոց մեծ եղեռնի պատմության լուսաբանման տեսակետից բացառիկ արժեք ունի Ռ. Սահակյանի հետ նրա կազմած և խմբագրած «Геноцид армян в Османской империи» (Ер., 1966, Հայ., 1991) փաստաթղթերի և նյութերի սովորաբար ժողովածու:

Նա գործուն մասնակցություն է ունեցել մի շարք ուսումնական ձեռնարկների և կոլեկտիվ աշխատությունների ստեղծմանը, որոնցից հիշարժան է «Հայ ժողովրդի պատմություն, հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը» (Եր., 1972, 1985 և ռուս.՝ 1980) գիրքը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական ու դոկտորական 20 ատենախոսություն:

Նա հրատարակչական գործի քաջագիտակ կազմակերպիչ էր. նրա նախաձեռնությամբ 1958 թ. հիմնադրվել է «Պատմա-բանասիրական հանդեսը», որի անփոփոխ գլխավոր խմբագիրն էր մինչև կյանքի վերջը: 1967 թ. հիմնադրվել է նաև «Բանբեր Երևանի համալսարանի» քառամսյա հանդեսը:

Եղել է ՀԿԿ XV, XXIV, XXVI համագումարների պատգամավոր, բազմիցս ընտրվել ՀԿԿ ԿԿ-ի և Երևանի քաղկոմի անդամ, ՀԽՍՀ ԳԽ և ԽՍՀՄ ԳԽ VII, VIII, IX գումարումների պատգամավոր:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Ժողովուրդների բարեկամության չքանչաններով, Մովսես Խորենացու մեդալով:

1994 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

Վախճանվել է 1999 թ. հունվարի 28-ին Երևանում:

**ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ
ԱԼԵԳՍԱՆԴՐԻ**

*Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1922 թ. մարտի 17-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1942 թ. ավարտել է ԵՊԻ շինարարական մեխանիկայի ֆակուլտետը, 1946 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1946 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1952 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1953 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1965-ին՝ ակադեմիկոս:

1942 – 1948 թթ. դասավանդել է ԵՊԻ-ում, 1948-ից՝ ԵՊՀ-ում: 1946 – 1955 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ շինանյութերի և կառուցվածքների ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, փոխտնօրեն:

1955 թ. նրա նախաձեռնությամբ հիմնադրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտը, որի տնօրենն էր 1959 – 1971 թթ.: 1971 – 1977 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի տնօրեն, 1971 – 1974 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկատեխնիկական և մեխանիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:

1977 – 1991 թթ. լինելով ԵՊՀ ռեկտոր՝ մեծապես նպաստել է նաև Հայագիտության զարգացմանը: Նրա նախաձեռնությամբ առանձին մատենաշարով լույս են տեսել Հայ պատմագրության և գրականության կոթողային մի շարք գործեր:

1971 – 2011 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ (այժմ՝ ՀՀ ԳԱԱ) նախագահության անդամ, 2011-ից՝ նախագահության խորհրդական, 1992-ից՝ ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտի պատվավոր տնօրեն:

Հեղինակ է ավելի քան 300 գիտական աշխատությունների, որոնցում զարգացրել է դեֆորմացվող պինդ մարմնի մեխանիկայի մի շարք առանցքային դրույթներ: Նա առաջինն է ձևակերպել անիզոտրոպ շերտավոր թաղանթների դասական տեսությունը ընդհանուր անիզոտրոպության դեպքում՝ առաջարկելով բարակապատ կառուցվածքների հաշվարկման արդյունավետ մոդել, հայտնաբերել անիզոտրոպ նյութից կազմված կամայական շերտավոր թաղանթների յուրահատկությունները:

Նրա «Անիզոտրոպ թաղանթների տեսություն» (ռուս., Մ., 1961) և «Անիզոտրոպ սալերի տեսություն» (ռուս., Մ., 1967) մենագրությունները

ըն Հրատարակվել են նաև անգլերեն (ԱՄՆ, 1964, 1969) և ճապոներեն (1975): Նրա սալերի և թաղանթների ճշգրտված տեսությունների արդյունքներն ամփոփված են «Անիզոտրոպ թաղանթների ընդհանուր տեսություն» (ռուս., Մ., 1974) մենագրության մեջ, որը 1991 թ. Հրատարակվել է ԱՄՆ-ում: 1999 թ. Հրատարակել է «Թաղանթների և սալերի միկրոպոլյար տեսություն» մենագրությունը, որտեղ զարգացրել է գիտական նոր ուղղություն:

Նրա համահեղինակությամբ են Հրատարակվել «Սալերի և թաղանթների մագնիսաառաձգականություն» (ռուս., Մ., 1977), «Բարակապատ առաձգական սալերի տատանումները և կայունությունը» (Եր., 1992), «Էլեկտրահաղորդիչ սալերը և թաղանթները մագնիսական դաշտում» (Եր., 1996), «Տարամոդուլ առաձգականության տեսություն» (ռուս., Մ., 1982) աշխատությունները, որոնցից վերջինը 1987 թ. Հրատարակվել է Զինաստանում:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է 42 թեկնածուական և 11 դոկտորական ատենախոսություն:

Եղել է աշխարհի բազմաթիվ համալսարանների պատվավոր դոկտոր, «Գլոբալ էներգիա» մրցանակ շնորհող միջազգային կոմիտեի, ԽՍՀՄ Լենինյան և Պետական մրցանակներ շնորհող կոմիտեների անդամ, 2003-ից՝ ՌԴ ԳԱ արտասահմանյան անդամ, 2013-ից՝ Վրաստանի գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս:

1985 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Հոկտեմբերյան հեղափոխության, Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվո նշան», ՌԴ «Բարեկամություն», Հայ Առաքելական եկեղեցու «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ», ՀՀ Տիգրան Մեծի, ԼՂՀ «Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշաններով և Մխիթար Գոշի մեդալով:

1985 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

Վախճանվել է 2018 թ. օգոստոսի 4-ին Երևանում:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՀՈՒՆԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական
գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1936 թ. հուլիսի 17-ին ՀԽՍՀ Արթիկի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Մեղրաչեն գյուղում: 1953 թ. ավարտել է Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Փարաքար գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1974 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1990 թ.՝ ակադեմիկոս:

1958 – 1959 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ասիստենտ, 1959 – 1971 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1971 – 1974 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1974 – 1989 թթ.՝ տնօրենի տեղակալ և բաժնի վարիչ, 1989 – 1991 թթ.՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն:

1991 – 1993 թթ. եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: 1992 – 1997 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ ֆունկցիաների տեսության ամբիոնը, 1997 – 2006 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտը, 2007 – 2016 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկական և տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար: 2016-ից ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի կոմպլեքս անալիզի բաժնի վարիչն է:

Հիմնարար արդյունքներ է ստացել կոմպլեքս անալիզի, մոտավորությունների տեսության բնագավառում: Հեղինակ է 50-ից ավելի գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ “Степенные ряды: аналитическое продолжение и локализация особенностей” (М., 1991) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 11 ատենախոսություն:

2003 թ. արժանացել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

2013 թ. պարգևատրվել է Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով:

ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ ՌԱԴԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական

գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1936 թ. մայիսի 1-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղում: 1953 թ. ավարտել է տեղի դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1980 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1982

թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ Թղթակից անդամ, 1990 թ.՝ ակադեմիկոս:

1958 – 1960 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Բյուրականի աստղադիտարանի կրտսեր գիտաշխատող: 1960-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում: 1964 – 1968 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1968 – 1970 թթ.՝ Լաբորատորիայի բաժնի վարիչ, 1970 – 1980 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն: 1980 – 2006 թթ.՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն:

1993 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ ռեկտոր, նշանակալի ավանդ բերել Համալսարանի՝ եռաստիճան կրթական համակարգի անցնելուն, նպաստել եվրոպական կրթական համակարգին ինտեգրվելու գործընթացին: 2006-ից ՀՀ ԳԱԱ նախագահն է:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են դեցիմետրական տիրույթի քվանտային ուժեղարարների ստեղծմանը և դրանց ռադիոաստղադիտական կիրառություններին, քվանտային էլեկտրոնիկայի համար արհեստական բյուրեղների ստեղծման տեխնոլոգիաների կատարելագործմանը, բարձր զգայնությամբ ընդունիչ համակարգերի մշակմանն ու ներդրմանը: Մասնավորապես առաջարկել է մակարդակների շրջման սխեմա, որը հնարավորություն է տալիս միաժամանակ ուժեղացնելու տարբեր հաճախություններով երկու ազդանշաններ: Փորձնականորեն այդ սխեման իրականացրել է 21 սմ և 3 սմ երկարությամբ ալիքների համար:

Նրա մշակած ալիքատարային քվանտային ուժեղարարը PATAM-600 մեծ ռադիոաստղադիտակի ընդունող համակարգի զգայնությունը մեծացրել է 14 անգամ, որը հնարավորություն է տվել հետազոտելու տիեզերական միջավայրի աղբյուրների ռադիոճառագայթումը:

Ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում նրա ղեկավարությամբ ստեղծված բարձր զգայնությամբ ռադիոընդունիչ սարքերը

լայնորեն կիրառվել են բնական պաշարների հետազոտման “Природа” և “Океан” տիեզերական ծրագրերում, ինչպես նաև ռադիոաստղագիտական և բժշկական սարքավորման հետազոտություններում:

Համահեղինակ է “Theoretical Analysis of Spin Lattice Relaxation and Maser Properties of Cr^{3+} - TiO_2 ” (Gothenburg, 1976) և “Methods and Materials for Remote Sensing” (USA, 2004) մենագրությունների:

1965-ից դասավանդում է ԵՊՀ-ում, 1983 – 1986 թթ. ղեկավարել է իր նախաձեռնությամբ ստեղծված ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի ամբիոնը: 2006-ից ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի և հեռահաղորդակցության ամբիոնի վարիչն է:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 9 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

1995-ից ԵՊՀ-ում գործող ֆիզիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

1988 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ, 1989 թ.՝ Ուկր. ԽՍՀ Պետական մրցանակների:

1981 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան», 1985 թ.՝ Ժողովուրդների բարեկամության, 1986 թ.՝ Հոկտեմբերյան հեղափոխության, 1999 թ.՝ ՀՀ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի, 2004 թ.՝ Իտալիայի Նախագահի, 2005 թ.՝ Ֆրանսիայի կառավարության չքանչաններով, 2005 թ.՝ ԼՂՀ «Մեսրոպ Մաշտոց» չքանչանով, 2007 թ.՝ Հայ Առաքելական եկեղեցու «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» չքանչանով, 2017 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի չքանչանով:

2006 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԱՐԱՄ ՀՐԱԶԻԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1955 թ. ապրիլի 12-ին Գորիսում: 1961 թ. նրանց ընտանիքը տեղափոխվել է Երևան: 1972 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Մոսկվայի ԽՍՀՄ պատմության ինստիտուտի ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1981 – 1986 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող: 1986-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում: 1986 – 1990 թթ. եղել է ԽՍՀՄ պատմության ամբիոնի ասիստենտ, 1990 – 2000 թթ.՝ Հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ, 2000-ից՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր, 1993 – 1995 թթ.՝ ԵՊՀ գիտքարտուղար, 1995 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ ուսումնական վարչության պետ, 2000 – 2006 թթ.՝ Հումանիտար ֆակուլտետների ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 2006 թ.՝ նաև ռեկտորի պաշտոնակատար:

2006-ից ԵՊՀ ռեկտորն է, 2008-ից՝ նաև ՀՀԻ տնօրենը:

Հեղինակ է գիտական և ուսումնամեթոդական ավելի քան 100 աշխատանքների և մի շարք մենագրությունների, որոնցից են՝ «Արևելյան Հայաստանի պրոլետարիատի պատմություն» (Եր., 1988), «Рабочие Закавказья в общероссийском рынке наемного труда в конце XIX – XX вв. (историко-статистический анализ)» (Եր., 1995), «Զանգեզուրի գոյամարտը 1920 – 1921 թթ.» (Եր., 2000), «Զանգեզուրի հերոսամարտը 1917 – 1920 թթ.» (Եր., 2009), «Զանգեզուրի գոյապայքարը 1917 – 1921 թթ.» (Եր., 2017):

Համահեղինակ և խմբագիր է հանրակրթական հիմնական և ավագ դպրոցների, ինչպես նաև բուհական «Հայոց պատմություն» դասագրքերի և ուսումնական բազմաթիվ ձեռնարկների:

Ա. Համբարյանի հետ Հայաստանում սկիզբ է դրել պատմագիտության մեջ մաթեմատիկական մեթոդների կիրառմանը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական երկու տասնյակ ատենախոսություն:

2014-ից «Հայագիտության հարցեր» գիտական հանդեսի հիմնադիր գլխավոր խմբագիրն է, 2016-ից՝ Հայաստանի պատմագետների միության նախագահը:

Մասնակցել է միջազգային, միութենական և հանրապետական բազմաթիվ գիտաժողովների: Բազմիցս հրավիրվել է աշխարհի մի շարք երկրների գիտակրթական կենտրոններ, զբաղվել գիտական աշխատանքով, հանդես եկել դասախոսություններով ու զեկուցումներով:

2009 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

**ԴԱՍԱԽՈՄՆԵՐ
ԵՎ
ԳԻՏԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐ**

ԱՐԱՋՅԱՆ ԱՆՆԱ ՀԵՆՐԻԿԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1964 թ. սեպտեմբերի 21-ին ՀԽՍՀ Արմավիր քաղաքում: 1981 թ. ավարտել է տեղի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1987 թ.՝ ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետը, 1991 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1992 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2006 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1991 – 2015 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնում, 2015-ից Հայոց լեզվի պատմության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 70 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ 2 մենագրություն՝ «Անցյալ կատարյալ ժամանակը Հայերենում» (Եր., 1996, 2015), «Հայերենի հոլովական համակարգի ըմբռնումը և պատմական զարգացումը Հայ քերականագիտության մեջ» (Եր., 2006): Համահեղինակ է «Հայոց լեզվի պատմություն» (Եր., 2017) բուհական դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԱՐԳԱՐՅԱՆ ԿԱՌԼԵՆ ԱՐԱՄԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1928 թ. սեպտեմբերի 4-ին Ամասիա գյուղում: 1952 թ. ավարտել է Մոսկվայի ավիացիոն ինստիտուտը, 1964 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1966 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1987 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ:

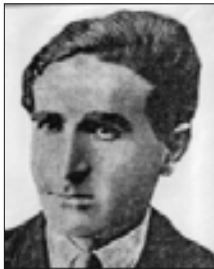
1977 – 1979 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի, 1979 – 1986 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ և ԵՊՀ միացյալ հաշվողական կենտրոնի տնօրեն: 1986 – 1994 թթ. աշխատել է Մոսկվայի ավիացիոն ինստիտուտում որպես

ամբիոնի վարիչ, կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկավար:

Աշխատանքները վերաբերում են մատրիցների տեսությունը, դիֆերենցիալ և ինտեգրո-դիֆերենցիալ հավասարումների ասիմպտոտական ինտեգրման և մեխանիկայի տարբեր խնդիրներում (չարժման կայունություն և կառավարվող համակարգերի դինամիկա) դրանց կիրառման հարցերին:

Հեղինակ է “Матричные и асимптотические методы в теории линейных систем” (М., 1973), “Введение в теорию устойчивости движения на конечном интервале времени” (М., 1992), “Матричное исчисление с приложениями в теории динамических систем” (М., 2004) մենագրությունների և համահեղինակ՝ “Динамика ракет” (М., 1969) մենագրություն:

Վախճանվել է 1995 թ. փետրվարի 4-ին Սանկտ Պետերբուրգում:

ԱՐԴԱԼՅԱՆ ՍԵԴՐԱԿ ԹՈՐՈՍԻ Երկրաբան, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1894 թ. դեկտեմբերի 25-ին Արևմտյան Հայաստանի Սեբաստիայի նահանգի Կամիս գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է Էսքիշեհիրում (Թուրքիա), ապա հետևել Փարիզի շինարարության մասնագիտական ուսումնարանի դասընթացներին, ավարտել Սորբոնի համալսարանի երկրաբանություն, հանքաբանություն, ֆիզիկական աշխարհագրություն բաժինները: Այնուհետև Թուրքիայում, Հունաստանում, Ֆրանսիայում վարել է երկրաչափի, հանքային հետախուզողի պաշտոններ:

1925 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես երկրաբանություն ու հանքաբանություն ամբիոնի պրոֆեսոր: Կազմակերպել է արշավախմբեր դեպի Հայաստանի օգտակար հանածոներով հարուստ վայրեր, գործուն մասնակցություն ունեցել համալսարանի լաբորատորիաների ու կաբինետների կահավորմանը և մայրենի լեզվով ուսումնական ձեռնարկների ու դասընթացների ստեղծմանը, ինչպես նաև 1926 թ. հոկտեմբերի 22-ի Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) ավերիչ երկրաշարժի պատճառների ու հետևանքների ուսումնասիրմանը:

1927 թ. Խոտորջուրի (Կարմիր հովիտ) շրջակայքում հայտնաբերել է կարմիր, կանաչ և սպիտակ մարմարի հարուստ պաշարներով հանքեր:

1933 թ. աշնանը, որպես ԵՊՀ պրոֆեսոր, մեկնել է Փարիզ՝ ծանոթանալու գիտություն վերջին նվաճումներին: 1940-60-ական թթ. եղել է Իրանի արդյունաբերության և հանքերի նախարարության գիտական տեսուչ և Թեհրանի համալսարանի երկրաֆիզիկայի ինստիտուտի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների և մի շարք մենագրությունների,

որոնցից են՝ «Հարավային Էփիրոսի (Հունաստան) նավթային հարստությունները (կազմաբանական, երկրաբանական, քարագիտական և տեխնիկական ուսումնասիրություն)» (Փարիզ, 1925), «Հանքաբանություն» (Եր., 1926), «Հայաստանի արդյունաբերական հանքանյութերը» (Եր., 1928), «Զանգեզուրի սեյսմիկան» (Փարիզ, 1935) և այլն:

Վախճանվել է 1986 թ. հոկտեմբերին:

ԱՐԵՂՅԱՆ ՄԱՆՈՒԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

*Փիլիսոփայական և բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1865 թ. մարտի 17-ին Նախիջևան գավառի Աստապատ գյուղում: 1882 թ. ավարտել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանի դպրոցական, 1885 թ.՝ լսարանական բաժինը: 1885 – 1887 թթ. եղել է նույն ճեմարանի գրադարանապետ և դպրոցական բաժնի ուսուցիչ, 1887 – 1889 թթ.՝ Շուշիի թեմական, 1889 – 1893 թթ.՝ Թիֆլիսի Հովնանյան օրիորդաց դպրոցի ուսուցիչ, 1891 – 1892 թթ.՝ «Նոր դար» թերթի խմբագիր: 1893 – 1898 թթ. սովորել է Ենայի, Լայպցիգի, Բեռլինի, Փարիզի համալսարաններում:

1898 թ. Ենայի համալսարանում նրան շնորհվել է փիլիսոփայական գիտությունների դոկտորի աստիճան:

1898 – 1914 թթ. եղել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանի, 1914 – 1919 թթ.՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան և Հովնանյան դպրոցների ուսուցիչ: ԵՊՀ հիմնադրման առաջին իսկ օրերից աշխատանքի է հրավիրվել որպես դասախոս, 1923 – 1925 թթ. եղել պատմագրական ֆակուլտետի ղեկան: 1926 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1935 թ.՝ բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան և ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչի կոչում:

1943 թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում:

Որպես հայագետ իր գործունեությունն սկսել է հայ ժողովրդական բանահյուսության ուսումնասիրությամբ: Հավաքել, ուսումնասիրել և հրատարակել է ժողովրդական բազմաթիվ ստեղծագործություններ, 1886 թ. գրել առել «Սասունցի Դավիթ» էպոսի պատումներից մեկը: Այդ ոլորտին վերաբերող կարևոր մենագրություններն են՝ «Հայ ժողովրդական առասպելները Մ. Խորենացու «Հայոց պատմության» մեջ» (Վաղարշապատ, 1899), «Ժողովրդական խաղեր» (Վաղարշապատ, 1904), «Հայ ժողովրդա-

կան վեպը» (Վաղարշապատ, 1908), «Հին գուսանական-ժողովրդական երգեր» (Եր., 1931):

Նրա լեզվաբանական շուրջ 200 աշխատություններում ուսումնասիրված են Հայոց լեզվի գրեթե բոլոր բնագավառները՝ հնչյունաբանություն, ուղղագրություն, բառագիտություն, ձևաբանություն, տաղաչափություն: Գրել է նաև գրաբարի քերականություն, ուսումնասիրել միջին հայերենով գրված ժողովրդական ստեղծագործությունների լեզուն, կազմել բառարաններ և այլն: Լեզվաբանական կարևոր մենագրություններն են՝ «Աշխարհաբարի քերականություն» (Վաղարշապատ, 1906), «Աշխարհաբարի շարահյուսություն» (Էջմիածին, 1912), «Հայոց լեզվի տեսություն» (Եր., 1931, 1965), «Հայոց լեզվի տաղաչափություն» (Եր., 1933): Հայագիտական անանց արժեք ունեն նաև Հայ հին և միջնադարյան գրականության պատմության նրա ուսումնասիրությունները, որոնք ամփոփված են «Հայ հին գրականության պատմություն» երկհատոր աշխատության մեջ (գիրք 1, Եր., 1944, գիրք 2, Եր., 1946), նաև ռուսերեն մեկ հատորով (Եր., 1948, 1975):

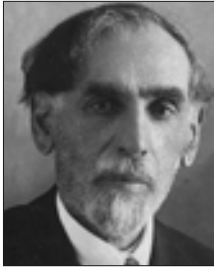
Զբաղվել է նաև մատենագրական և ժողովրդական ստեղծագործությունների բնագրերի հրատարակմամբ: Այդ տեսակետից մինչ օրս բացառիկ արժեք ունեն Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» (Սեթ Հարությունյանի աշխատակցությամբ, 1913 թ.), «Սասնա ծռեր» (Կարո Մելիք-Օհանջանյանի աշխատակցությամբ, 3 գիրք, Եր., 1936, 1944, 1951), «Գուսանական-ժողովրդական տաղեր» (Եր., 1940), Կորյունի «Վարք Մաշտոցի» (Եր., 1941) երկերի հրատարակությունները:

Վախճանվել է 1944 թ. սեպտեմբերի 25-ին Երևանում:

Կառավարության որոշմամբ ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտը 1945-ից կոչվում է Մ. Աբեղյանի անունով: Նրա անունով է կոչվում նաև Երևանի թիվ 3 ավագ դպրոցը:

Երևանի Մոսկովյան փողոցի թիվ 19 շենքի դիմաց կանգնեցված է հուշապույուն:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ԱՐՈՎՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ԵՍԱՅՈՒ

**Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1869 թ. փետրվարի 14-ին Զալալօղլիում (այժմ՝ Ստեփանավան): 1883 թ. ավարտել է տեղի ծխական, 1888 թ.՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը: Մեկ տարի սովորել է Գևորգյան ճեմարանում: 1892 թ. ավարտել է Թիֆլիսի հողաչափների դպրոցը, 1896 թ.՝ Լայպցիգի համալսարանի գյուղատնտեսական ֆակուլտետը, ավելի ուշ՝ Հալեի համալսարանի ընդհանուր ագրոքիմիայի ֆակուլտետի լրիվ դասընթացները և մասնագիտացել կաթի տեխնոլոգիայի գծով: Լինելով եվրոպական տարբեր երկրներում (Փրանսիա, Շվեյցարիա, Հոլանդիա, Նորվեգիա)՝ ծանոթացել է անասնապահական անասնաբուժական գործին:

1897 թ. վերադառնալով Զալալօղլի՝ մեծ ջանքեր է գործադրել Լոռվա գյուղերում կաթնագործական ընկերություններ կազմակերպելու, անասնապահության ու անասնաբուժության նորագույն մեթոդներ ներդնելու ուղղությամբ: 1898 թ. նրան հաջողվել է Շուլավերում բացել պանրագործարան, որը գոյատևել է մի քանի տարի: 1901 թ. Կովկասյան ցուցահանդեսում չվեյցարական լավորակ պանրի արտադրության համար շահել է առաջին մրցանակ:

1906-ից անցել է մանկավարժական աշխատանքի: Թիֆլիսի Գայանյան դպրոցում աշխատել է որպես բնագիտության և մաթեմատիկայի ուսուցիչ, ապա՝ տեսուչ:

1921 թ. տեղափոխվել է Երևան, ընդունվել կոմկուսի շարքերը, վարել մի շարք պատասխանատու պաշտոններ. եղել է ՀԽՍՀ հողօրդկոմի տեղակալ, հողօրդկոմի կոլեգիայի անդամ, 1922 – 1923 թթ.՝ լուսժողկոմ:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես գյուղատնտեսական ֆակուլտետի դասախոս, դարձել ամբիոնի վարիչ, ապա՝ դեկան (1927 – 1930 թթ.): Զբաղվել է նաև գիտական աշխատանքով: Նրա գրչին են պատկանում «Կաթնատնտեսության դասընթաց» հայերեն առաջին ձեռնարկը, գիտական և գիտահանրամատչելի մի շարք գրքույկներ ու հոդվածներ:

1930 թ. նշանակվել է գյուղատնտեսական ֆակուլտետի հիմքի վրա ստեղծված ՀԳԻ տնօրեն և այդ պաշտոնը վարել մինչև 1937 թ.:

1938 թ. հուլիսի 10-ին հեռացվել է կոմկուսից՝ մեղադրվելով 1918 – 1921 թթ. հակահեղափոխական մենչևիկյան կուսակցության անդամ լինելու, 1905 թ. պանրի գործարան ունենալու և «ազգի դավաճան» հորջորջված Ներսիկ Ստեփանյանի արտահայտած մտքերը թաքցնելու մեջ:

Վախճանվել է 1942 թ. հունիսի 21-ին:

ԱՐԲԱՆԱՄՅԱՆ ԱՇՈՏ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1903 թ. հունվարի 31-ին ներկայիս ՀՀ Վալդի քաղաքի մարզի Կեչուտ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Նախիջևանում, ապա՝ 1916 – 1917 թթ. սովորել է Ջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: 1920 – 1926 թթ. աշխատել է Վալդի քաղաքի խաչիկ գյուղում որպես հոգևոր հովիվ:

1933 թ. ավարտել է ԵՊՀ սոցիալ-տնտեսագիտական ֆակուլտետը, 1937 թ.՝ ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1943 թ. Անանիա Շիրակացուն նվիրված ուսումնասիրությունների շարքի համար նրան շնորհվել է պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան, մեկ տարի անց՝ պրոֆեսորի կոչում:

1944 – 1949 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ Հայ ժողովրդի պատմության, 1968 – 1976 թթ.՝ հնագիտության, ազգագրության և աղբյուրագիտության ամբիոնը: 1944 և 1949 – 1954 թթ. եղել է «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիր: 1938-ից մինչև կյանքի վերջը, փոքր ընդմիջումներով, աշխատել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում:

Ծավալել է նաև հասարակական բուռն գործունեություն: 1944 թ. պետական հատուկ հանձնարարությամբ գործողվել է Իրան, Իրաք, Լիբանան, Պաղեստին, Եգիպտոս՝ սփյուռքահայության շրջանում կազմակերպելու հանգանակություն «Սասունցի Դավիթ» տանկային շարասյունն ստեղծելու համար: 1945 – 1946 թթ. մեծ աշխատանք է տարել Մերձավոր Արևելքի երկրներում հայրենադարձությունը կազմակերպելու գործում:

Հեղինակ է շուրջ 250 հոդվածի և երկու տասնյակից ավելի մենագրությունների, որոնցից են՝ «Անանիա Շիրակացու մատենագրությունը» (Եր., 1944), «Հովհաննես Իմաստասերի մատենագրությունը» (Եր., 1956), «Հայ գրի և գրչության պատմություն» (Եր., 1959), «Եղիա Կարնեցու «Դիվանը»» (Եր., 1967): Համահեղինակ է «Համառոտ ուրվագիծ Հայ գաղթավայրերի պատմության», (Ա, Եր., 1964, Բ, Եր., 1967) աշխատության:

Գիտական գեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային և միութենական գիտաժողովներում:

1963 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է մարտական և աշխատանքային գերազանցության մեդալներով և ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1983 թ. ապրիլի 30-ին Երևանում:

ԱՐԲԱՀԱՄՅԱՆ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԼԵՎՈՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1913 թ. փետրվարի 16-ին Կարսի մարզի Արդահան քաղաքում: 1920 թ. ընտանիքը գաղթել է Ալեքսանդրապոլ (այժմ՝ Գյումրի), ապա՝ 1924 թ. տեղափոխվել Երևան: Յոթնամյա կրթությունն ստացել է Մյասնիկյանի անվան միջնակարգ դպրոցում: 1931 թ. ավարտել է Երևանի գեղարվեստական տեխնիկումը:

1933 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ, 1935-ից ուսումը շարունակել է Մոսկվայի պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում և այն ավարտել 1940 թ.:

1941 – 1946 թթ. ծառայել է բանակում: 1946 -ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի բաժնի կրտսեր գիտաշխատող, ԳԱ տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի գիտական քարտուղար, ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, գիտական քարտուղար, բաժնի վարիչ, ապա՝ մեխանիկայի ինստիտուտի բաժնի վարիչ:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1971 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնք վերաբերում են առաձգականության տեսությունը՝ երկրաչափական բարդ ձևի լայնական կտրվածքով լիսեռների և ձողերի ոլորմանն ու ծումանը, առաձգականության տեսության խառը եզրային, ինչպես նաև տարածական ստատիկ և դինամիկ կոնտակտային խնդիրներին, համասեռ և չերտավոր տարածական մարմիններում առաձգական ալիքների տարածմանը: Դասական են համարվում ուղղանկյան և վերջավոր գլանի համար առաձգականության տեսության առաջին եզրային խնդիրների նրա լուծումները:

Շուրջ 30 տարի դասավանդել է ԵՊՀ-ում, եղել է Հայաստանի և Ռուսաստանի տեսական և կիրառական մեխանիկայի ազգային կոմիտեների անդամ:

Մասնակցել է միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովների:

Վախճանվել է 2007 թ. մարտի 4-ին Երևանում:

ԱՌՐԱՀԱՄՅԱՆ ԼԵՎ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1928 թ. մարտի 11-ին Ախալքալաքում: Սովորել է Թբիլիսիի թիվ 43 միջնակարգ դպրոցում: 1950 թ. ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետը: 1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1955 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1971 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

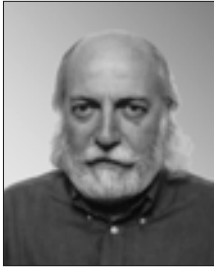
1950 – 1956 թթ. եղել է ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առընթեր ՄԼԻ Հայկական մասնաճյուղի գիտաշխատող, 1955 – 1971 թթ.՝ ընդհատումներով՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնի դոցենտ, 1956 – 1958 թթ.՝ «Կոմունիստ» թերթի ագիտացիայի և պրոպագանդայի բաժնի վարիչ, 1958 – 1969 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի սեկտորի գիտաշխատող:

1969 – 1970 թթ. աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970 – 1976 թթ.՝ դիալեկտիկական մատերիալիզմի և տրամաբանության ամբիոնում: 1976 – 1978 թթ. եղել է ԵՊԻ փիլիսոփայության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1978 – 1987 թթ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առընթեր ՄԼԻ Հայկական մասնաճյուղի տնօրենի տեղակալ, 1987 – 2008 թթ.՝ ԵՊՀ դիալեկտիկական մատերիալիզմի և տրամաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր: 2008 թ. անցել է կենսաթոշակի:

Հեղինակ է գիտական 67 հոդվածի, 14 մենագրության, որոնցից են՝ «Փիլոսոփական հարցերում լեզվի և լեզվի փոխանցման հարցեր» (Եր., 2001), «Другой Кант, Полигнозис» (М., 2004), «Понять философа» (Եր., 2006), «Նամակներ մեծ բարոյախոսների մասին» (Եր., 2007), «Беллетристика как философия» (Եր., 2015):

Մեծ ներդրում ունի Ի. Կանտի աշխատությունների հայերեն թարգմանության և մեկնաբանման գործում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԱՐԱՆԱՄԱՆ ԼԵՎՈՆ ՀԱՅԱՅԱՅԻ

*Պատմական գիտությունների թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1947 թ. փետրվարի 1-ին Երևանում: 1965 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1978 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը ու աշխատանքի անցել ՀԽՍՀ ԳԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում որպես կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող:

1990-ից ԵՊՀ-ում վարում է ազգագրական տարբեր դասընթացներ: Դասավանդել է նաև ԱՄՆ-ի (Պիտսբուրգի՝ 1994, Կալիֆոռնիայի՝ 1997, 2008, 2015, Կոլումբիայի՝ 2001) համալսարաններում: 2005-ից ղեկավարում է ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի արդիականության ազգաբանության բաժինը:

2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

Հեղինակ է հայ ազգագրության ու առասպելաբանության, արվեստաբանության, հնագույն մշակույթների և հայ արդի հասարակության ազգաբանության հարցերին նվիրված շուրջ 200 գիտական հոդվածների և “Первобытный праздник и мифология” (Եր., 1983), “Беседы у дерева” (Մ., 2005), “Armenian Identity in a Changing World” (Costa Mesa, 2006) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործչի կոչման:

ԱՐԱՆԱՄԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ՄՈՒՇԵՂԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1937 թ. հուլիսի 15-ին ՀԽՍՀ Կապանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Փուխրուտ գյուղում: 1955 թ. ավարտել է Կապանի միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1972 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1963 – 1964 թթ. աշխատել է Կապանի լեռնամետալուրգիական տեխնիկումում: 1964 – 1965 թթ. եղել է ՀԼԿԵՄ Կապանի շրջկոմի առաջին քարտուղար, 1965 – 1967 թթ.՝ Երևանի թիվ 5 տեխնիկական ուսումնարանի փոխտնօրեն:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1995 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1994 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1995 – 1996 թթ.՝ դեկանի պաշտոնակատար, 2000 – 2007 թթ.՝ ԵՊՀ Հայաստանի հարակից երկրների պատմության ամբիոնի վարիչ, 2008-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական, տասնյակ հրապարակախոսական հոդվածների և հետևյալ գրքերի՝ «Ժողովրդավարությունը և քաղաքական կուսակցությունները» (Եր., 2009), «Խորհրդային և հետխորհրդային հասարակությունը 1945 – 2011 թթ.» (Եր., 2011), «Անցումը միակուսակցական համակարգից բազմակուսակցության Հայաստանի Հանրապետությունում որպես ժողովրդավարության կարևոր գործոն (1991 – 2012)» (Եր., 2013):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ԱՐԱՆԱՄՅԱՆ ՄԱՐՏԻՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1949 թ. հունիսի 10-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 32 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1989 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1971 – 1979 թթ. եղել է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1979 – 1986 թթ.՝ դոցենտ, 1986 – 1982 թթ.՝ պրոֆեսոր, 1984 – 1990 թթ.՝ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1992 – 1994 թթ.՝ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

1994 – 1995 թթ. եղել է ՀՊՄՀ գիտական աշխատանքների, 1995 – 2000 թթ.՝ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 2000-ից ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Ռ. Հովհաննիսյանի հետ ընդհանրացրել է գալակտիկաների բազմաբաղադրիչ կառուցվածքի տեսությունը, տվել գալակտիկաների պարուրաձև կառուցվածքի ոչ գծային պլեքային մոդելը, առաջարկել աստղերի և ակտիվ գալակտիկաներից շիթային արտանետումների ոչ ստացիոնար մրրկային մոդել:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, ավելի քան մեկ տասնյակ ուսումնական և ուսումնամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Մեխանիկայի ֆիզիկական հիմունքներ» (Եր., 1997, 2008), «Ընդհանուր ֆիզիկայի խնդիրների ժողովածու» (Եր., 2002), «Աստղային դինամիկա» (Եր., 2015), “The course of Medical and Biological Physics” (Saarbrücken, Deutschland, 2015), “Basics of Nonlinear Wave Theory” (Saarbrücken, Deutschland, 2017) բուհական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

1990 – 1991 թթ. գիտական սեմինարներով և դասախոսություններով հանդես է եկել արտերկրի մի քանի աստղադիտարաններում և համալսարաններում:

Ա.ԲՐԱՀԱՄՅԱՆ ԶՈՒԼԻԵՏԱ ՀԱՅԿԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1934 թ. մարտի 27-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1951 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1956 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1962 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ բուսաբանության ինստիտուտում, 1962-ից՝ ԵՊՀ բուսաբանության ամբիոնում՝ զբաղեցնելով ասիստենտի, ավագ դասախոսի, դոցենտի և պրոֆեսորի պաշտոններ:

Ուսումնասիրել է հողի միկոբիոտայի քանակական և որակական կազմի դինամիկան՝ կախված տեխնածին ծանրաբեռնվածության աստիճանից և բնույթից, հետազոտել գյուղատնտեսական որոշ բույսերի արմատային ոլորտի էկրիսոտրոֆ սնկերի համալիրները և դրանց ազդեցությունն այդ բույսերի աճման ու զարգացման վրա, հիվանդությունների հարուցիչներից բույսերի պաշտպանության նպատակով սինթետիկ պոլիմերային կոմպոզիցիաների կիրառման նպատակահարմարությունը և հողի ախտահարումը կանխարգելելու համար դրանց կենսաբանական օգտահանությունը հնարավորությունը: Կատարել է նաև սնկերով վարակված ձեռագրերի, գրքերի և փաստաթղթերի սնկաբանական հետազոտություններ և մշակել դրանք բուժելու արդյունավետ միջոցներ:

Հեղինակ է 120 գիտական աշխատանքների և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների, համահեղինակ՝ «Ботаника» (Եր., 1989) և «Ֆիտոպաթոլոգիա» (Եր., 2004) ուսումնական ձեռնարկների:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտա-
ժողովներում:

Վախճանվել է 2013 թ. հունիսի 16-ին Երևանում:

ԱՐԲԱՆԱՄԵԱՆ ՌԱՖԻԿ ԱՇՈՏԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. հոկտեմբերի 12-ին ներկայիս ՀՀ Վայոց ձորի մարզի Կեչուտ գյուղում: 1936 թ. ընտանիքով տեղափոխվել է Երևան: 1946 թ. ավարտել է թիվ 23 միջնակարգ դպրոցը: 1946 – 1947 թթ. սովորել է ԵրԲԻ-ում, 1947 – 1952 թթ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում: Մեկ տարի աշխատել է ուսուցիչ, 1954 – 1957 թթ.՝ Մատենադարանի սպասարկման բաժնի վարիչ, 1957 – 1959 թթ.՝ կրտսեր գիտաշխատող:

1962 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան: 1963 – 1968 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի արևելագիտության բաժնի կրտսեր, 1968 – 1971 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1971 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ Արևելքի պատմության ամբիոնի ավագ դասախոս և նույն ամբիոնի վարիչ, 1978 – 1980 թթ.՝ ԵՊՀ ընդհանուր պատմության ամբիոնի ավագ դասախոս, 1980 – 1985 թթ.՝ դոցենտ, 1985 – 1998 թթ.՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է շուրջ 80 աշխատությունների, այդ թվում՝ մի քանի զրբերի, որոնցից են՝ «Армянские источники XVIII в. об Индии» (Եր., 1968), «Միջաշխարհային Նալբանդյանի հնդկական ուղևորությունը» (Եր., 1979), «Վ. Ի. Լեւնինի և նրան նվիրված աշխատությունների հրատարակումը և տարածումը Արևելքի երկրներում» (Եր., 1989): Համահեղինակ է «Համառոտ ուրվագծեր հայ գաղթախների պատմության» երկհատորյակի (Ա, Եր., 1964, Բ, Եր., 1967) և «Հայ ժողովրդի պատմություն» բազմահատորյակի 6-րդ հատորի (Եր., 1981):

Վախճանվել է 1998 թ. հուլիսի 16-ին Երևանում:

ԱՐԲԱՀԱՄՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԹԱԴԵՎՈՍԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1881 թ. փետրվարի 3-ին Վայոց ձորի Գնի-չիկ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է հայրենի գյուղում, ավարտել է ջմիաձնի Գևորգյան ճեմարանի դասարանական բաժինը, ապա՝ Բաքվի պետական միջնակարգ դպրոցը և Երևանի պետական գիմնազիան: Ընդունվել է Կիևի համալսարանի պատմաբանասիրական ֆակուլտետ, 1909-ից ուսումը շարունակել է Լայպցիգի, ապա՝ Սանկտ Պետերբուրգի համալսարաններում: 1911 թ. ավարտելով համալսարանը՝ վերադարձել է ջմիաձնի և ճեմարանի դասարանական բաժնում ավանդել ռուսաց լեզու, իսկ լսարանական բաժնում՝ լեզվաբանություն ու դասական փիլիսոփայություն: 1912 – 1920 թթ. Թիֆլիսի ռուսական Յ-րդ գիմնազիայում ու կանոնաց բարձրագույն դասընթացներում դասավանդել է լեզվաբանություն ու լատիներեն:

1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ դասավանդել է 1921 – 1922 ուստարում: 1922 – 1946 թթ. զբաղվել է ուսուցչությամբ Թավրիզի, Թեհրանի ու Նոր Զուղայի հայկական դպրոցներում: 1935-ին մեկնել է Փարիզ և մեկուկես տարի Սորբոնի համալսարանում ունկնդրել մի շարք դասընթացներ, այդ թվում՝ իրանագետ Բենվենիստի դասախոսությունները: Նույն համալսարանում նրան շնորհվել է դոկտորի գիտական աստիճան:

Վերադառնալով Իրան՝ Թեհրանի համալսարանում հիմնադրել է հին պարսկերենի և պահլավերենի ամբիոն և շուրջ 10 տարի դասավանդել պահլավերեն և հին իրանական լեզուներ: Իրանում եղել է Խորհրդային Հայաստանի հետ մշակութային կապերի միություն պատվավոր նախագահ:

1946 թ. վերադարձել է Հայաստան և մինչև կյանքի վերջն աշխատել ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտում որպես ավագ գիտաշխատող:

Հեղինակ է մի շարք աշխատությունների, որոնցից են՝ «Ֆիրդուսին և իր «Շահ նամեն»», «Սայաթ-Նովայի տաղերը», «Իսպահանի և Համադանի հրեաների բարբառը» (Փրանսերեն), նաև «Պահլավերեն-պարսկերեն-հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն բառարան»-ը (Եր., 1965): Թարգմանություններ է կատարել պահլավերենից, պարսկական դասական և ժամանակակից գրողների ստեղծագործություններից:

Վախճանվել է 1951 թ. հոկտեմբերի 26-ին Երևանում:

ԱՐԱՎԱԿՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ԱՐԱՎԱԿԱՄԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1954 թ. հունվարի 3-ին Երևանում: 1961 – 1971 թթ. սովորել է թիվ 8, այնուհետև՝ թիվ 55 դպրոցներում: 1976 թ. ավարտել է ԵՌՕԼՄԻ օտար լեզուների ֆակուլտետի անգլիական բաժինը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1980 – 1991 թթ. եղել է ՀԿԿ ԿԿ Հասարակական-քաղաքական հետազոտությունների ինստիտուտի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող և գիտական քարտուղար, 1991 – 1995 թթ.՝ Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի գիտական քարտուղար և գլխավոր մասնագետ, 1995 – 1997 թթ.՝ Գործնական հոգեբանության և սոցիոլոգիայի համալսարանի անգլերենի դասախոս և արտասահմանյան կապերի գծով պրոռեկտոր: 1997-ից աշխատում է ԵՊՀ անգլերենի թիվ 1 մամբրոնում որպես դասախոս, ապա՝ դոցենտ: 1998 – 2009 թթ. եղել է ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ: 2009-ից նույն ֆակուլտետի ղեկանն է:

Հեղինակ է գիտական և գիտամեթոդական շուրջ 40 աշխատությունների՝ նվիրված Անգլիայի երկրագիտության, անգլերենի դասավանդման, ազգային մշակույթի և լեզվագիտակցության հարցերին: Հեղինակ է նաև “English Customs, Traditions and Festivals” (Yerevan, 2008) ուսումնական ձեռնարկի:

ԱՐԱՎԱԿՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ԳԵՎՈՐԳԻ

Ճանապարհագրության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1953 թ. նոյեմբերի 16-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Թալիշ գյուղում: 1970 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1975 թ.՝ ԵՊԻ-ն, 1982 թ.՝ ասպիրանտուրան:

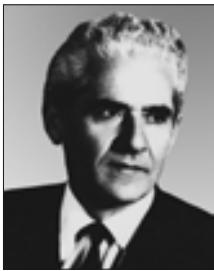
1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975 – 1979 և 1982 – 2003 թթ. աշխատել է Երևանի Հաստոցաշինական միավորումում որպես տնտեսագետ, գլխավոր տնտեսագետ, տնտեսագիտական և արտադրական հարցերի գծով փոխտնօրեն, գլխավոր տնօրեն: 2008-ից աշխատում է ԵՊՀ կառավարման ու գործարարության մամբրոնում:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ մեկ

մենագրություն՝ «Բազմաանվանացանկային մեքենաշինական արտադրություն արդյունավետության բարձրացումը կազմակերպական-ինովացիոն գործընթացների կառավարման միջոցով» (Եր., 2010) և ուսումնական 2 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԱԴԱՄՅԱՆ ՀԱՅԿԱԶ ԻՍԱՀԱԿԻ

*Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան*

Ծնվել է 1914 թ. օգոստոսի 23-ին ներկայիս Արցախի Հանրապետության Մարտակերտի շրջանի Մաղավուզ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է հայրենի գյուղում, ապա՝ Մարտակերտի 7-ամյա դպրոցում:

Մինչև 1930 թ. աշխատել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) տեքստիլ կոմբինատում՝ միաժամանակ ստանալով միջնակարգ կրթություն: 1933 – 1936 թթ. ծառայել է Կարմիր բանակի առաջին հայկական գնդում: 1941 թ. ավարտել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը և դարձել ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, արժանացել մարտական մի շարք շքանշանների ու մեդալների:

1949 թ. ավարտելով ասպիրանտուրան՝ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն և նշանակվել ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանության ինստիտուտի գիտքարտուղար:

1950 թ. տեղափոխվելով ԵՊՀ՝ եղել է երկրաբանության ֆակուլտետի հանքաբանության և պետրոգրաֆիայի ամբիոնի դոցենտ, ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1963 – 1967 թթ.՝ համալսարանի գիտահետազոտական բաժնի վարիչ:

1967 – 1979 թթ. եղել է ԵՊՀ երեկոյան և հեռակա ուսուցման գծով պրոռեկտոր, կյանքի վերջին տարիներին՝ ԵՊՀ պատմության թանգարանի ավագ գիտաշխատող:

Ուսումնասիրել է Հայաստանի հարավային տարածքի երկրաբանական կառուցվածքը և ստացված արդյունքներն ամփոփել Մեղրու շրջանի ալկալային ապարների պետրոգրաֆիային նվիրված մենագրության մեջ և հոդվածներում ու հաշվետվություններում: Գրել է «Պետրոլոգիա» (Եր., 1970) դասագիրքը, կազմել տարբեր շրջանների խոշոր մասշտաբների երկրաբանական-պետրոգրաֆիական քարտեզներ: Նրա մի շարք աշխատություններ

տպագրված են «Հայկական ԽՍՀ երկրաբանություն» բազմահատորյակի 43-րդ և 48-րդ հատորներում:

Եղել է Հայաստանի լրագրողների միության անդամ, հանդես եկել «Արցախ» գրական ծածկանունով: 1984 թ. լույս է տեսել նրա «Քարեր, ծաղիկներ, սեր» արձակ բանաստեղծությունների ժողովածուն:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբանի կոչման:

Վախճանվել է 1999 թ. ապրիլի 5-ին Երևանում:

ԱՌԱՄՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՐԳԱՐԻ

Ճարտարագետ, գունավոր հեռուստատեսության և լուսահեռագրության գյուտարար

Ծնվել է 1879 թ. փետրվարի 17-ին Բաքվում՝ նավթ-արդյունաբերողի ընտանիքում: 1899 – 1904 թթ. սովորել է Մյունխենի, Ցյուրիխի և Բեռլինի համալսարաններում:

1905 թ. տվել է հաղորդվող պատկերը կորերի բաղադրելու գաղափարը, ըստ որի այդ կորերի լայնությունները համապատասխանում են հաղորդվող պատկերի կետերի պայծառությանը: 1907-ին Բեռլինում Արտոնագրերի կայսերական բյուրոյին ներկայացրել է «Էլեկտրականության միջոցով հաղորդվող պատկերի կամ մի շարք պատկերների սեւեռման և կրկնակի վերարտադրման սարք» հայտը (արտոնագիր թիվ 197443, մարտի 28), որտեղ առաջին անգամ հիմնավորված էր սև-սպիտակ պատկերի հաղորդման գաղափարը: Նույն թ. ներկայացրել է «Օսցիլոգրաֆի հայելուց անդրադարձված լուսային փնջի տեղական տատանումները Հայսլերի խողովակի պայծառության տատանումների փոխարկող հարմարանք» հայտը (արտոնագիր թիվ 197183, հուլիսի 12), որով սկիզբ է դրվել երկգույն հեռուստատեսության զարգացմանը: 1907-ին իրագործել է հաղորդակարերով գունավոր պատկերի հաղորդման առաջին փորձն աշխարհում: 1913 թ. պատկերները հաղորդելու համար փոքր զգայնության և մեծ իներտության սելենի փոխարեն առաջարկել է «Միջանկյալ կլիշեի» համակարգը: Նույն թ. վերջերին տեղափոխվել է Պետերբուրգ: 1921 թ. Մոսկվայում Համառուսաստանյան էլեկտրատեխնիկական VIII համագումարում զեկուցել է լուսանկարչական պատկերների հեռահաղորդակցության վերաբերյալ իր ստացած արդյունքների մասին:

1925 թ. փետրվարին ներկայացրել է գունավոր հեռուստատեսության (եռագույն) հաղորդական համակարգի առաջին նախագիծը՝ «Անլուսաթափանց արգելքի միջով տեսնելու սարքը»: Այդ սարքի հիմնական տարրերից էր հաղորդիչում գունաանջատում և ընդունիչում գույների միախառնում իրականացնող Նիպկովի բարեփոխված սկավառակը, որը կոչվեց «Ադամ»

յանի սկզբնական»։ Նույն թ. ԵՊՀ-ում ստեղծված Հատուկ լաբորատորիա-
յում պատրաստել և գործարկել է «Հեռատես» եռազույն հեռուստացույ-
ցը։ Նրա առաջարկած եռազույն հեռուստատեսություն համակարգը առա-
ջին անգամ կիրառվել է Լոնդոնում 1928 թ., իսկ 1930 թ. հուլիսի 30-ին
իրականացրել է առաջին լուսահեռագրի հաղորդումը Մոսկվայից Լենին-
գրադ (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ)։ 1945 – 1951 թթ. ԱՄՆ-ի «Կոլումբիա»
ռադիոընկերությունը Նյու Յորքում կատարել է փորձնական ցուցադրում,
իսկ 1951 – 1953 թթ. նրա համակարգն ընդունվել է որպես կայուն համա-
կարգ, որով ցուցադրվել են գունավոր պատկերներ։

Վախճանվել է 1932 թ. սեպտեմբերի 12-ին Լենինգրադում: 1970 թ. հունիսի 30-ին աճյունը տեղափոխվել է Երևանի քաղաքային պանթեոն:

ԱՌԱՄՅԱՆ ՎԻԿՏՈՐ ԵՐԵՄԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
գոկտոր**

Ծնվել է 1936 թ. նոյեմբերի 20-ին Երևանում: 1954 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.` Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄԻ Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1964 թ.` ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1959 – 1966 թթ. եղել է ԵՊՀ կիսահաղորդիչների լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող, 1967 – 1968 թթ.՝ կիսահաղորդիչների ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1968 – 1970 թթ.՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի պրոբլեմային գիտահետազոտական լաբորատորիայի ավագ գիտաշխատող, 1970 – 1984 թթ.՝ նույն լաբորատորիայի վարիչ, 1984-ից մինչև կյանքի վերջը՝ բաժնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են հազվագյուտ հոդային մետաղների միացությունների և համաձուլվածքների մագնիսական հատկությունների փորձարարական ուսումնասիրմանը:

Մշակել է հսկվող պարամետրերով համաձուլվածքների բաղադրություն հաշվարկման նոր մեթոդ, որի օգնությամբ սինթեզվել են մագնիսական իոնների և հաղորդականության էլեկտրոնների հաստատուն խտություններով, ինչպես նաև ցանցի հաստատուն պարբերությամբ համաձուլվածքներ: Իր ստացած փորձարարական եզակի արդյունքների հիման վրա այլոց հետ մշակել է սպինային ապակիների տեսություն նոր տարբերակ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1996 թ. նոյեմբերի 8-ին Երևանում:

ԱՌՈՆՑ ՄՈՒՇԵՂ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1910 թ. մայիսի 16-ին Բաքվում: 1932 թ. ավարտել է Երևանի Հայկական հեռակա մանկավարժական ինստիտուտը, 1948 թ.՝ ասպիրանտուրան: Նույն թվականին պաշտպանել է թեկնածուական, 1958 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1961 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1948 – 1955 թթ. ղեկավարել է ՖԿՀՊԻ քաղաքատնտեսության ամբիոնը, 1955 – 1958 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի քաղաքատնտեսության բաժինը:

1958 – 1961 թթ. եղել է ՀԿԿ ԿԿ քարտուղար, 1962 – 1966 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրենի տեղակալ, 1966 – 1989 թթ.՝ տնտեսագիտության և պլանավորման Հայկական գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են «Արևելյան Հայաստանի տնտեսական զարգացումը XIX դարում» (ռուս., եր., 1957), «Սոցիալիստական հասարակարգի ազգային եկամուտը» (Եր., 1963), «Հայաստանի ժողովրդական տնտեսությունը և Հայ տնտեսագիտական միտքը XX դարի սկզբին» (Եր., 1968), «Միջտնտեսային կոոպերացիան և ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիան» (Եր., 1978):

Եղել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնի պրոֆեսոր: Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական և դոկտորական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1963 – 1967 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով, մեդալներով և ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1994 թ. հունիսի 2-ին Երևանում:

ԱՋԱՏՅԱՆ ՀԱՅԿ ՆԱՀԱՊԵՏԻ

Տնտեսագետ, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,

ՀԽՍՀ և Վր. ԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1881 թ. սեպտեմբերի 25-ին Ղարաբեյլիսայում (այժմ՝ Վանաձոր): Ավարտել է Թիֆլիսի ռեալական դպրոցը:

1905 թ. ընդունվել է ՌՍԴԲ կուսակցության շարքերը և դարձել նրա մենչևիկյան ֆրակցիայի անդամ: 1905 թ. սեպտեմբերին ձերբակալումից խուսափելու նպատակով մեկնել է արտասահման և Փարիզի ազգային դրափարանում զբաղվել հասարակական գիտությունների ուսումնասիրությամբ: 1906 թ. վերադարձել է Թիֆլիս ու անցել կուսակցական աշխատանքի: 1908 – 1911 թթ. աշխատել է Բաքվում, ընտրվել մետաղագործ բանվորների արհեստակցական միություն քարտուղար, ապա նաև՝ ՌՍԴԲ(մ)Կ Բաքվի կոմիտեի քարտուղար:

Հայաստանում խորհրդային իշխանություն հաստատվելուց հետո տեղափոխվել է Երևան և վարել մի շարք պատասխանատու պաշտոններ. եղել է Հայաստանի արհեստակցական միությունների խորհրդի նախագահ, ՀԿ(բ)Կ ԿԿ քարտուղար, Երևանի քաղաքային խորհրդի նախագահ, 1922 – 1929 թթ.՝ Հայաստանի կենտգործկոմի նախագահի տեղակալ: 1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, դասավանդել «Քաղաքատնտեսություն», «Ագրարային հարց», «Տնտեսական փուլերի պատմություն» առարկաները, եղել Երևանի համալսարանին առընթեր բանֆակի ղեկան:

1928 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1930 թ. տեղափոխվել է Մոսկվա ու նշանակվել Լենինի անվան գյուղատնտեսական ակադեմիայի փոխնախագահ, սակայն 1931 թ. հունիսին առողջական վիճակից ելնելով տեղափոխվել է Թիֆլիս, որտեղ գործունե մասնակցություն է ունեցել նույն ակադեմիայի անդերկովկասյան մասնաճյուղի ստեղծմանը:

1934-ից Թիֆլիսի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում անցել է մանկավարժական աշխատանքի: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ, խմբագրել Կ. Մարքսի «Կապիտալի» հայերեն առաջին հրատարակության երկրորդ և երրորդ հատորները:

1961 թ. արժանացել է Վր. ԽՍՀ և ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1964 թ. նոյեմբերի 13-ին Թբիլիսիում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

Երևանի Մոսկովյան փողոցի թիվ 25 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ԱԶԱՏՅԱՆ ՎԱՀԱՐՇ ԴԱՎԹԻ

Քիմիական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1904 թ. հունվարի 14-ին Թիֆլիսում: Ավարտելով Ներսիսյան դպրոցը՝ ընդունվել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1928 թ.: 1930 թ. ավարտել է բնագիտական ֆակուլտետի կենսաբանություն, 1931 թ.՝ նույն ֆակուլտետի քիմիայի բաժինը: 1928 – 1934 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես դասախոս, քիմիայի ֆակուլտետի առաջին դեկան և պրոռեկտոր:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1939 – 1943 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի (Արմֆան) տնօրեն Հ. Օրբելու տեղակալը: Նրա մասնակցությամբ ստեղծվել է Արմֆանի քիմիայի ինստիտուտը (Օրգանական քիմիայի ինստիտուտ), որի տնօրենն էր 1939 – 1945 թթ.: Նրա գործուն մասնակցությամբ ստեղծվել է նաև Հայաստանի քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտը:

Հայաստանի քիմիական արդյունաբերության զարգացման գործում մեծ նշանակություն են ունեցել քլորոպրենային կաուչուկի, դիքլորբենի, ացետիլենային միացությունների սինթեզի, տարրօրգանական միացությունների կատալիտային ցիկլոօկտատետրանի ածանցյալների ուսումնասիրման բնագավառում նրա ստացած գիտական արդյունքները: Կարևոր դեր է ունեցել նաև «Հայկական քիմիական ամսագրի» ստեղծման (1947 թ.) գործում: Երկար տարիներ եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տերմինաբանական խորհրդի փոխնախագահ: Իր բացառիկ լեզվիմացությամբ և լեզվաբանական հարուստ գիտելիքներով մեծապես նպաստել է Հայերեն քիմիական տերմինաբանության մշակմանն ու զարգացմանը: Մեծ է նրա ավանդը նաև ռուս-հայերեն քառահատոր և ռուս-հայերեն պոլիտեխնիկական բառարանների ստեղծման գործում: Նա զգալիորեն նպաստել է նաև Հայկական հանրագիտարանի ստեղծմանը:

Եղել է ԽՍՀՄ Մենդելեևյան քիմիական ընկերության ստեղծողներից և ղեկավարներից:

Պարգևատրվել է Կարմիր դրոշի չքանչանով:

Վախճանվել է 1992 թ. դեկտեմբերի 28-ին:

ԱԹԱՐԵԿՑԱՆ ՍԵՐԳԵՑ ԱԹԱՐԵԿԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1937 թ. դեկտեմբերի 12-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Աջաջուր գյուղում: 1955 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ՀՊՄԻ բանասիրական ֆակուլտետը: 1960 – 1964 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ Սևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Դրամաշեն գյուղի միջնակարգ դպրոցում որպես հայոց լեզվի և գրականության ուսուցիչ:

1964 – 1970 թթ. եղել է «Երևանի համալսարան» շաբաթաթերթի գրական աշխատող, պատասխանատու քարտուղար, խմբագիր, 1970 – 1972 թթ.՝ «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի գրական աշխատող: 1972-ից անցել է դասախոսական աշխատանքի ԵՊՀ հայ նորագույն գրականության ամբիոնում:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1999 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է գիտական ու հրապարակախոսական բազմաթիվ հոդվածների և մի քանի մենագրության, որոնցից են՝ «Բառի կեցության խորհուրդը» (Եր., 1988), «Ակսել Բակունց. պատմվածքի վիպական աշխարհը» (Եր., 1996), «Ակսել Բակունց. խոսքի ու ... լռության պոեզիան» (Եր., 2000):

1989-ից եղել է ՀԳՄ անդամ:

Վախճանվել է 2000 թ. փետրվարի 8-ին Երևանում:

ԱԹԱՐԵԿՑԱՆ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԵՐԳԵՑԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1962 թ. հունվարի 1-ին Երևանում: 1978 թ. ավարտել է թիվ 125 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1986 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2012 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1987-ից աշխատում է ԵՊՀ հանրահաշվի և երկրաչափության ամբիոնում: 2013-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Զբաղվում է խմբերի տեսության և հանրահաշվի ալգորիթմական հարցերի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, «Մաթեմատիկա

Հոգևորականության մասնագիտությունների համար» (Եր., 2004), «Հանրահաշվի ներածություն» (Եր., 2005), «Հանրահաշվի և երկրաչափության ամբիոնի կուրսային և ավարտական աշխատանքների թեմաների ժողովածու» (Եր., 2009), «Հանրահաշվի խնդրագիրք» (Եր., 2012) ուսումնամեթոդական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Ա.ԹԱՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ՌԱՖԱՅԵԼԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1932 թ. փետրվարի 10-ին Երևանում: 1949 – 1953 թթ. սովորել է Երևանի օտար լեզուների ինստիտուտում: 1956 թ. ավարտել է ԵՊՀ ասպիրանտուրան:

1957-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ-ում. 1957 – 1962 թթ. եղել է ռումանագերմանական բանասիրության ամբիոնի դասախոս, 1962 – 1968 թթ.՝ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնի ավագ դասախոս, 1969 – 1986 թթ.՝ նույն ամբիոնի դոցենտ, 1987 – 1993 թթ.՝ լեզուների տիպաբանության, ռուսաց լեզվի տեսության և մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ, 1993 – 2001 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր: 1968 – 1969 թթ. համատեղությամբ ղեկավարել է ԵՌՕԼՄԻ լեզվաբանության ամբիոնը:

1965 թ. բանասիրության գծով պաշտպանել է թեկնածուական, 1984 թ. փիլիսոփայության գծով՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

Թողել է գիտական ու հրապարակախոսական հարուստ ժառանգություն. շուրջ վեց տասնյակ հոդվածներ և բազմաթիվ մենագրություններ, որոնցից են՝ «Կառուցվածքային շարահյուսության առարկան և հիմնական հասկացությունները» (ռուս., Եր., 1968), «Լեզվական ոլորտի կազմակերպման և գործառման հայեցակետերը» (ռուս., Եր., 1976), «Լեզվական աշխարհի ներքին կերպավորումը և արտաքին վերաբերությունը» (Եր., 1981), «Լեզու և արտալեզվական իրականություն. գոյաբանական համեմատման փորձ» (ռուս., Եր., 1987), «Ազատությունը որպես գաղափար և որպես իրականություն» (ռուս., Եր., 1992): 1980 – 1990-ականներին հանդես է եկել նաև հրապարակախոսական բազմաթիվ հոդվածներով:

Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ՝ մայրենի լեզվով

Հնչեցրել է արևմտաեվրոպական և ռուս ականավոր գրողների ու փիլիսոփաների ամբողջական երկեր կամ դրանց հատվածներ, որոնց մի մասը դեռևս անտիպ է:

Հայաստանում նշանագիտության հիմնադիրներից է:

1999 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 2002 թ. հունվարի 1-ին Երևանում:

ԱԹԱՅԱՆ ԿԱՄՈՒՆԻՍՏ

*Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1959 թ. հուլիսի 31-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Ավետարանոց գյուղում: 1976 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ և Մոսկվայի Ֆիզիկատեխնիկական ինստիտուտին կից հեռակա ֆիզիկատեխնիկական դպրոցները, 1981 թ.՝ Ստեփանակերտի պետական մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզմաթ ֆակուլտետը:

2007 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2010 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1985 թթ. եղել է Ավետարանոցի միջնակարգ դպրոցի ֆիզիկայի ուսուցիչ, 1985 – 1989 թթ. ԼՂԻՄ ուսուցիչների վերապատրաստման ինստիտուտի ֆիզիկայի և աստղագիտության ամբիոնի վարիչ, 1989 – 1993 թթ.՝ ԵՐՊԻ Ստեփանակերտի մասնաճյուղի դասախոս:

1993 – 1994 թթ. ծառայել է ԼՂՀ պաշտպանության բանակում:

1994 – 1995 թթ. եղել է Արցախի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ամբիոնի դասախոս, 1995 – 1996 թթ.՝ ԼՂՀ կադրերի վերապատրաստման հանրապետական ինստիտուտի տնօրեն, 1996 – 1997 թթ.՝ ԼՂՀ կրթության, մշակույթի և սպորտի փոխնախարար, 1997 – 2005 թթ.՝ ՀՀ պետական բուհերի ռեկտորների խորհրդի գիտքարտուղար, ԵՊՀ ուսումնական վարչության աշխատակից, ԵՊՀ դասախոս, 2005 – 2007 թթ.՝ ԼՂՀ կրթության, մշակույթի և սպորտի նախարար, 2007 – 2016 թթ.՝ ԵՊՀ միջազգային կրթական կենտրոնի հանրակրթական առարկաների ամբիոնի վարիչ: 2016-ից ԵՊՀ մանկավարժության ամբիոնի դասախոս է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են ֆիզիկայի ուսուցման տեսությունն ու մեթոդիկային, ընդհանուր մանկավարժությանը, ընդհանուր ֆիզիկային, էկոլոգիական ֆիզիկային, նոր տեխնոլոգիաներին ու կրթության ոլորտում դրանց կիրառմանը:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական, գիտամեթոդական հոդվածների, «Ֆիզիկայի խնդիրներ, տեսակները և լուծման մեթոդները» (Եր., 2004), «Կենսոլորտում ընթացող ֆիզիկական երևույթներ» (Եր., 2010), «Ֆիզիկական և շրջակա միջավայրը» (Եր., 2012) ուսումնական ձեռնարկների, «Էկոլոգիական կրթության իրականացումը ֆիզիկայի ուսուցման համակարգում» (Եր., 2013) մենագրության և «Ֆիզիկայի ուսուցման տեսություն և մեթոդիկա» (Եր., 2016) բուհական դասագրքի:

1996-ից «Կրթությունը և գիտությունը Արցախում» հանդեսի պատասխանատու խմբագիրն է, 1998-ից՝ նաև «Բնագետ» հանդեսի տնօրենը: 2005 թ. պարգևատրվել է ԼՂՀ «Վաչագան Բարեպաշտ» մեդալով:

ԱՌԱՆԵՍՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1976 թ. սեպտեմբերի 26-ին Երևանում: 1993 թ. ավարտել է թիվ 128 միջնակարգ դպրոցը, 1998 թ.՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանությունից ֆակուլտետը, 2001 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2014 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

2001-ից աշխատում է ԵՊՀ կիրառական սոցիոլոգիայի մամբոնում, 2005 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 2008-ից կիրառական սոցիոլոգիայի մամբոնի վարիչն է:

Հեղինակ է 7 մենագրության, որոնցից են՝ “Обоснование в принятии политических решений” (Եր., 2002), “Актуальные проблемы современных политических и конфликтных коммуникаций” (Եր., 2008), 6 ուսումնամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Բանակ և հասարակություն. Ժամանակակից հիմնախնդիրներ» (Եր., 2013), «Զինվորական առաջնորդություն: Զինվորական կուլեկտիվի արդյունավետ կառավարման հիմնախնդիրներ» (Եր., 2012), «Ազդեցության հակահայկական տեղեկատվական համակարգը» (Եր., 2009) գրքերի և շուրջ 40 գիտական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

**ԱԼԱՎԵՐԴՅԱՆ (ԱԼԼԱՀՎԵՐԴՅԱՆ) ՌՈՄԱՆ
ԲԱՆՇԻԻ**

**Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1956 թ. մայիսի 14-ին Ադրբ. ԽՍՀ Դաշքեսանի շրջանի Զապլիկ գյուղում: 1973 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1986 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1978-ից աշխատում է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում: 2013-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 2017-ից նաև ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ֆիզիկայի ԳՀԻ տնօրենն է:

Զբաղվում է հեղուկ բյուրեղների ոչ գծային օպտիկական հատկությունների և հեղուկ բյուրեղներում մակածված անկայունությունների ու կառուցվածքային փազային անցումների փորձարարական ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական հոդվածների, գիտամեթոդական և ուսումնամեթոդական հրապարակումների, այդ թվում՝ «Օպտիկական երևույթների ֆիզիկայի խնդիրների ժողովածու» (Եր., 2005), «Ֆիզիկայի խնդիրների ժողովածու պետական ավարտական և միասնական քննություններին նախապատրաստվելու համար» (Եր., 2009) գրքերի և համահեղինակ՝ «Ֆիզիկա: Պետական ավարտական և միասնական քննությունների առաջադրանքների շտեմարաններ» (Եր., 2012 – 2014), «Լույսի բևեռացումը և նրա հետազոտումը» (Եր., 2014) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ ԱՐԱՄԻ

**Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ**

Ծնվել է 1923 թ. մարտի 29-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1945 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆա-

կուլտետը, 1948 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1948 – 1950 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես ավագ դասախոս:

1949 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1962 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1955 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1964 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

1954 – 1959 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ գիտությունների հավասարումների ամբիոնը, 1959 – 1963 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոնի տնօրեն, 1963 – 1978 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի գիտությունների հավասարումների և ֆունկցիոնալ անալիզի բաժնի վարիչ, 1966 – 1967 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1977-ից՝ գիտությունների հավասարումների ամբիոնի վարիչ, 1978 – 1988 թթ.՝ նաև ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

Գիտական գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ մասնակի ածանցյալներով գիտությունների հավասարումներ, ֆունկցիոնալ անալիզի, ընդհանուր և հանրահաշվական տոպոլոգիայի տեսության հարցեր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և համահեղինակ «Общая топология» (М., 1979) դասագրքի:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման, 1986 թ.՝ ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի:

1983 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1988 թ. մարտի 22-ին Երևանում:

ԱԼԵԿՍԱՆԾԱՆ ԱՇՈՏ ՍԵՅՐԱՆԻ

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1973 թ. մայիսի 31-ին ՀԽՍՀ Նոյեմբերյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Ոսկեվան գյուղում: 1990 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1995 թ.՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության ֆակուլտետի փիլիսոփայության բաժինը, 1998 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2000 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2018 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

2000 թ. եղել է ԵՊՀ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության ֆակուլտետի ղեկանատի գործավար, 2001-ից՝ ԵՊՀ քաղաքագիտության ամբիոնի դասախոս, 2004 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 2006 – 2012 թթ.՝ ԵՊՀ Սարգիս և Մարի Իգմիրլյանների անվան գիտական գրադարանի տնօրեն, 2012-ից՝ ԵՊՀ քաղաքական ուսմունքների տեսության և պատմության ամբիոնի

դոցենտ, 2002 – 2017 թթ.՝ Գերմանիայի ակադեմիական փոխանակման ծրագրի (DAAD) և ԵՄ «Էրազմուս Մոնդուս»-ի հրավիրված գիտնական Գերմանիայի մի շարք համալսարաններում (Հանովեր, Մյունխեն, Բեռլին):

1994 – 1996 թթ. եղել է ԵՊՀ Ուսն Հիմնադիր անդամ, 1996 – 1997 թթ.՝ ԵՊՀ ՈւԳԸ նախագահ, 1997 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ ուսանողական միություն նախագահ:

2000-ից անդամակցում է Քաղաքական գիտությունների միջազգային ընկերակցությանը:

2013-ից «Բանբեր Երևանի համալսարանի. Միջազգային հարաբերություններ, քաղաքագիտություն» հանդեսի պատասխանատու խմբագիրն է:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 80 հոդվածի, «Ցիվիլիարիսիկ դեմոկրատիա» (Եր., 2005) մենագրություն, «Բյուրոկրատիայի տեսություն» (Եր., 2008) և «Արևմտյան ժողովրդավարությունների քաղաքական համակարգեր. տեսություն և արդիականություն» (Եր., 2009) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԱՆԻԽԱՆՅԱՆ ԱՐՏԵՄ ԻՍԱՀԱԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ, ՀԽՍՀ ԳԱ

ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1908 թ. հունիսի 24-ին Գանձակում: 1931 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) համալսարանը և աշխատանքի անցել Լենինգրադի ֆիզիկատեխնիկական ինստիտուտում:

1940 թ. արժանացել է ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտորի աստիճանի, 1942-ին՝ պրոֆեսորի կոչման: 1943 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ իսկական անդամ:

1930 – 1943 թթ. Լենինգրադի ֆիզիկատեխնիկական ինստիտուտում եղել է գիտաշխատող, ապա՝ լաբորատորիայի վարիչ: 1931 – 1941 թթ. դասախոսել է Լենինգրադի պետական համալսարանում: 1942 թ. Ա. Ալիխանովի հետ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում կազմակերպել է տիեզերական ճառագայթների ուսումնասիրման լաբորատորիա, որը 1943 թ. համալսարանի կազմում վերածվել է ֆիզիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտի և հետագայում տեղափոխվել ՀԽՍՀ ԳԱ համակարգ: 1943 – 1973 թթ. լինելով ԵՐՖԻ տնօրեն՝ ստեղծել է տիեզերական ճառագայթների

րի ուսումնասիրության բնագավառի գիտնականների իր դպրոցը:

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին նրա կատարած մի շարք աշխատանքներ ունեցել են պաշտպանական բացառիկ կարևորություն:

1946 թ. նրա ջանքերով ստեղծվել է Մոսկվայի ինժեներաֆիզիկական ինստիտուտի միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնը:

1942 թ. Ա. Ալիխանովի հետ Արագած լեռան վրա հիմնել է տիեզերական ճառագայթների հետազոտման գիտական կայան, որտեղ տիեզերական ճառագայթներում հայտնաբերել են լիցքավորված մասնիկների «նեղ» հեղեղներ, մեծ էներգիայով պրոտոնների ուժգին հոսքեր և տիեզերական արագ նեյտրոնների ազդեցությամբ առաջացող պրոտոններ: Նա առաջինն է նշել տարրական նոր մասնիկների գոյությունը տիեզերական ճառագայթներում: 1950-ականների կեսերին աշխատակիցների հետ զբաղվել է տարրական մասնիկների ուսումնասիրությամբ: Ա. Ալիխանովի և Մ. Կոզոլովի հետ հայտնաբերել և հետազոտել է գրգռված միջուկներից էլեկտրոն-պոզիտրոնային զույգերի առաքման երևույթը, Ա. Ալիխանովի հետ սահմանել ճառագայթաակտիվ տարրերի β -սպեկտրների տեսքի կախումը տարրի կարգաթվից և ճշգրտել Ռեզերֆորդի ստացած որոշ արդյունքներ: Հայտնաբերել է էլեկտրոններ առաքող առաջին արհեստական ճառագայթաակտիվ սիլիցիում տարրը:

Ստեղծել և կատարելագործել է մեծ էներգիայով մասնիկների հետազոտման սարքեր: Նրա նախաձեռնությամբ է ստեղծվել նաև Երևանի 6 ԳէՎ էներգիայով արագարարը:

1958 թ. Հայաստանում հիմնադրել է Նոր Ամբերդի կայանը, միաժամանակ ղեկավարել տեսական և փորձարարական ֆիզիկայի Նոր Ամբերդի միջազգային դպրոցը:

Արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական (1941, 1948) և Լենինյան (1970) մրցանակների, պարգևատրվել Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) չքանչանով:

Վախճանվել է 1978 թ. փետրվարի 25-ին Մոսկվայում:

2011 թ. «Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան ազգային գիտական լաբորատորիա» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերածվել է «Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան ազգային գիտական լաբորատորիա» հիմնադրամի:

Երևանի Բաղրամյան պողոտայի թիվ 18 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

Ալիխանյան եղբայրների անունով է կոչվում Երևանի փողոցներից մեկը:

Ա.Լ.ԽԱՆՈՎ ԱՐԲԱՀԱՄ ԻՍԱՀԱԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1904 թ. մարտի 4-ին Թիֆլիսում: Դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պոլիտեխնիկական ինստիտուտ, որն ավարտել է 1929 թ.: 1927 – 1941 թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԱ Լենինգրադի ֆիզիկատեխնիկական ինստիտուտում:

Առաջին հետազոտությունները նվիրված են ռենտգենական ճառագայթների վերլուծությանը և ռենտգենյան ճառագայթների ֆիզիկային: 1932-ից զբաղվել է միջուկային և տարրական մասնիկների ֆիզիկայով և ճառագայթաակտիվության հետազոտման ասպարեզում կատարել մի շարք աշխատանքներ, որոնք այսօր համարվում են դասական:

Ա. Ալիխանյանի և Մ. Կոզլովի հետ հայտնաբերել և հետազոտել է գրգռված միջուկներից էլեկտրոն-պոզիտրոնային զույգերի արձակման երևույթը, Ա. Ալիխանյանի հետ՝ ճառագայթաակտիվ տարրերի β-սպեկտրների տեսքի կախումը տարրի ատոմական համարից և ճշգրտել Ռեզերֆորդի ստացած որոշ արդյունքներ:

1940 թ. կազմակերպել է Էլբրուսի տիեզերական ճառագայթների հետազոտման առաջին արշավախումբը: Հայրենական մեծ պատերազմի ամենածանր շրջանում՝ 1942 թ., Ա. Ալիխանյանի հետ Արագած լեռան վրա հիմնել է տիեզերական ճառագայթների ուսումնասիրման գիտական կայան, իսկ ԵՊՀ-ում՝ լաբորատորիա, որը ԵՊՀ կազմում վերածվել է ֆիզիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտի՝ իր իսկ տնօրինությամբ: Այն 1944 թ. տեղափոխվել է ակադեմիայի համակարգ:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ՀԽՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ստեղծմանը և նրա հիմնադրման օրից դարձել ՀԽՍՀ ԳԱ իսկական անդամ: Նրա գիտական ղեկավարությամբ 1949 թ. ստեղծվել է ԽՍՀՄ առաջին միջուկային հետազոտական ռեակտորը ծանր ջրի կիրառմամբ:

Երկար տարիներ ղեկավարել է Մոսկվայի տեսական և փորձարարական ֆիզիկայի ինստիտուտը, որտեղ ռեակտորաշինության բնագավառի աշխատանքներին զուգահեռ կատարվել են հիմնարար հետազոտություններ տարրական մասնիկների ֆիզիկայի ասպարեզում:

Մեծ ավանդ ունի նաև բարձր էներգիաների ֆիզիկայի բնագավառում հետազոտությունների նյութական բազայի զարգացման գործում: Նրա ղեկավարությամբ Մոսկվայում կառուցվել է պրոտոնների արագարար՝ 7 ԳէՎ, էներգիայով, որը մոդել է ծառայել Սերպուխով քաղաքում կառուցված պրոտոնների՝ 70 ԳէՎ, էներգիայով արագարարի համար, որի նախագիծը մշակվել է նրա գործուն մասնակցությամբ: Միջուկային ֆիզիկայի և տար-

րական մասնիկների արագարարների ֆիզիկայի խորհրդային դպրոցի հիմնադիրներից է:

Արժանացել է Սոցիալիստական աշխատանքի հերոսի կոչման, ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի (3), պարգևատրվել Լենինի (3) և Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1970 թ. դեկտեմբերի 8-ին Մոսկվայում:

Նրա անունով է կոչվում Մոսկվայի տեսական ֆիզիկայի ինստիտուտը:

Երևանի փողոցներից մեկը կոչվում է Ալիխանյան եղբայրների անունով:

ԱԼՈՅԱՆ ԼԵՆԴՐՈՒՇ ԱՐԱՄԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1941 թ. օգոստոսի 12-ին Կիրովական (այժմ՝ Վանաձոր) քաղաքում: 1958 թ. ավարտել է տեղի թիվ 6 միջնակարգ դպրոցը: 1960 – 1962 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1966 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ժուռնալիստիկայի բաժինը և աշխատանքի անցել «Սովետական դպրոց» թերթի խմբագրությունում որպես լրագրող: Երկար տարիներ եղել է ՀԳԻ «Գյուղատնտես» թերթի խմբագիր:

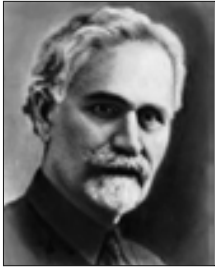
1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2000 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1987-ից աշխատել է ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի, ապա՝ մամուլի պատմության և տեսության ամբիոններում: 1999 – 2008 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, 2008 – 2015 թթ.՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական և հրապարակախոսական մի շարք հոդվածների և «Հետարժրույան շրջանի «Մշակի» նշանավոր հրապարակախոսները» (Եր., 2007), «Աշոտ Աթանասյանը խմբագիր, հրապարակախոս» (Եր., 2013), «Խաչատուր Մալումյան» (Եր., 2014), «Ստեփանոս Մալխասյանցը հրապարակախոս» (Եր., 2015), «Ալեքսանդր Շիրվանզադեն՝ «Մշակի» աշխատակից» (Եր., 2016) գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2015 թ. հոկտեմբերի 20-ին Երևանում:

ԱԿՈՒՆՑԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԻ Քիմիկոս, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1869 թ. հունվարի 14-ին Շամախիում: 1888 թ. ավարտել է Բաքվի ռեալական, 1895 թ.՝ Մոսկվայի թագավորական տեխնիկական ուսումնարանը՝ ստանալով ինժեներ-քիմիկոս-տեխնոլոգի կոչում: 1895 – 1897 թթ. աշխատել է Բաքվում: Կատարելագործվելու նպատակով 1897 թ. մեկնել է Գերմանիա: 1901 թ. «Ապակու տեխնոլոգիա», «Նավթի տեխնոլոգիա» և «Գինու տեխնոլոգիա» գրքերի համար արժանացել է պետական երկամյա թոշակի, և գործողվել արտասահման՝ նախապատրաստվելու պրոֆեսորական կոչման: Շուտով պարգևվել է, որ դեռևս 1898 թ. ժնևում եղել է սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության անդամ, ուստի 1902 թ. զրկվել է պետական թոշակից և բարձրագույն դպրոցներում դասախոսելու իրավունքից:

1907 – 1918 թթ. աշխատել է Թիֆլիսի Միխայելովսկու քաղաքային արհեստավորական ուսումնարանում որպես տնօրեն: 1919 թ. տեղափոխվել է Հայաստան և խորհրդայնացումից հետո նշանակվել բանակի մատակարարման գծով առաջին արտակարգ լիազոր: 1922 թ. անցել է մանկավարժական աշխատանքի Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցում, ինդուստրիալ տեխնիկումում և բանֆակում: 1925 թ. թիվ 2 միջնակարգ դպրոցում ստեղծել է Հայաստանում առաջին քիմիական լաբորատորիան:

1924 թ. հրավիրվել է դասախոսելու ԵՊՀ-ում և ղեկավարել է անօրգանական ու վերլուծական քիմիայի ամբիոնները: Հետագայում գլխավորել է ՀԳԻ և ԵՐԲԻ անօրգանական և վերլուծական քիմիայի ամբիոնները:

Հեղինակ է «Որակական անալիզ» (Եր., 1932) գրքի և համահեղինակ՝ «Անօրգանական քիմիա» (Եր., 1931 – 1936, 6 պրակով) ձեռնարկի:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1937 թ. հուլիսի 27-ին ձերբակալվել է հակասովետական ագիտացիա ծավալելու մեղադրանքով և 5 տարով աքսորվել Ղազախստան, որտեղ 1942 – 1944 թթ. աշխատել է Սեմիպալատինսկի մարզի Կազան-Չուկոտկա գյուղի միջնակարգ դպրոցում որպես ուսուցիչ, 1944 – 1947 թթ.՝ գլխավորել Բլազովեչենսկ քաղաքի Կալինինի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի քիմիայի ամբիոնը:

Վախճանվել է 1947 թ. օգոստոսի 14-ին Բլազովեչենսկում:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայությամբ պատճառով:

ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ ԿԻՄ ԲԱԳՐԱՏԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. մարտի 15-ին ՀԽՍՀ Գորիսի շրջանի Յայլի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզի Հարճիս) գյուղում: 1957 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և ղուրակոչվել խորհրդային բանակ: 1966 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրություն ֆակուլտետը:

1966 – 1967 թթ. աշխատել է ԵՊՀ «Պոլիտեխնիկ» թերթի խմբագրությունում, 1967 – 1968 թթ.՝ ԵՊՀ ուսումնական մասում որպես լաբորանտ, 1968-ից՝ խորհրդահայ (այժմ՝ Հայ նորագույն) գրականության ամբիոնում:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է շուրջ հինգ տասնյակ գիտական ու գրաքննադատական հոդվածների և մի քանի մենագրության՝ «Գուրգեն Մահարի» (Եր., 1975), «Երեք դիմանկար» (Եր., 1983), «Հրանտ Մաթևոսյան. Ծմակուտի վիպապը» (Եր., 1988), «Արդի Հայ արձակի զարգացման միտումները (60-80-ական թթ.)» (Եր., 1992), «Հակոբ Օշական. ստեղծագործական աշխարհի արահետներում» (Եր., 2006):

1978-ից ՀԳՄ անդամ է:

2013 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ԱՂԱՆՈՎՅԱՆ ԼԵՆՍԵՐ ԱԲԳԱՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1940 թ. փետրվարի 3-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Քոլատակ գյուղում: 1956 թ. ավարտել է Բաքվի թիվ 177 հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան: Համալսարանն ավարտելուց հետո նույն ֆակուլտետում անցել է աշխատանքի որպես ասիստենտ:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1980 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1966 – 1969 թթ. եղել է ԵՊՀ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1969-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1987 – 2006 թթ.՝ Հայաստանի ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի

տի տնօրեն, 2006-ից՝ տնօրենի խորհրդական, միաժամանակ՝ ինստիտուտի բարակապատ համակարգերի մեխանիկայի բաժնի վարիչ:

2016-ից ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկական և տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղարն է: 2003-ից դասախոսում է ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետում:

Հեղինակ է “Асимптотическая теория анизотропных пластин и оболочек” (М., 1997), “Неклассические краевые задачи анизотропных слоистых балок, пластин и оболочек” (Ер., 2005), “Asymptotic Theory of Anisotropic Plates and Shells” (Singapore-London, 2015, World Scientific Publishing) մենագրությունների, համահեղինակ՝ մենագրությունների և շուրջ 200 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են անիզոտրոպ հեծանների, սալերի և թաղանթների ասիմպտոտական տեսության կառուցման, առաձգականության տեսության հարթ և տարածական, ստատիկ ու դինամիկ խառը եզրային խնդիրների լուծման, կառուցվածքների հիմքերի և հիմնատակերի հաշվարկի կիրառական եղանակների տեսական հիմնավորման ու հաշվարկի նոր մոդելների առաջադրման, շերտավոր միջավայրերում ալիքների տարածման, կառուցվածքների վրա սեյսմիկ ալիքների ազդեցությունների ուսումնասիրման, երկրաշարժագիտության հարցերին:

1990-ից ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

1995 թ. ընտրվել է ՌԴ տեսական և կիրառական մեխանիկայի ազգային կոմիտեի անդամ: Անդամ է նաև «European Association for the Control of Structures-ACS» (2000), “European Mechanics Society” (EUROMECH) (2001) ընկերությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է 14 թեկնածուական և 3 դոկտորական ատենախոսություն:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

2011 թ. պարգևատրվել է ԼՂՀ «Երախտագիտություն» մեդալով:

ԱՂԱՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԲԱԳՐԱՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1913 թ. մարտի 16-ին Մեղրիում: 1928 թ. ավարտել է տեղի 7-ամյա դպրոցը, 1932 թ.՝ Կոլտնտեսային ուսումնարանը: 1930 – 1932 թթ. աշխատել է Մեղրու կոլտնտեսությունում որպես հաշվետար, ապա՝ հաշվապահ: 1933-ից ուսանել է ԵՊՀ

պատմագրական ֆակուլտետում՝ միաժամանակ որպես Հաշվապահ աշխատելով ծխախոտի ֆաբրիկայում:

1938 թ. ավարտել է Համալսարանը, 1941 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1945 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1942 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1946 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1953 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս:

1938-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ-ում. 1948 – 1950 թթ. եղել է բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, 1953 – 1956 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1956 – 1986 թթ.՝ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնի վարիչ, 1968 – 1991 թթ.՝ Հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի դեկավար, 1986 – 1991 թթ.՝ «Բանբեր Երևանի Համալսարանի» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

1947 – 1948 թթ. եղել է ՀԽՍՀ լուսավորության նախարարության բուհերի վարչության պետ:

Համատեղությամբ աշխատել է նաև ՀԽՍՀ ԳԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում. 1950 – 1953 թթ. եղել է փոխտնօրեն, 1963 – 1991 թթ.՝ ընդհանուր և համեմատական լեզվաբանության բաժնի վարիչ:

Թողել է գիտական հարուստ ժառանգություն, որը վերաբերում է ընդհանուր լեզվաբանության, Հայ լեզվաբանության պատմության, Հայոց լեզվի պատմության և համեմատական քերականության, բարբառագիտության, ժամանակակից Հայոց լեզվի, Արևելքի գրականության պատմության և այլ հարցերի: Առանձնապես նշանակալից են նրա «Լեզվաբանության ներածություն» (Եր., 1952, 1963, 1967) աշխատությունը (ԽՍՀՄ բարձրագույն կրթության նախարարությունը այն երաշխավորել է որպես միութենական բուհական դասագիրք. 1959 թ. հրատարակվել է ռուսերեն), «Պատմահամեմատական մեթոդը լեզվաբանության մեջ» (Եր., 1957), «Գրաբարի քերականություն» (Հ. 1, Եր., 1964), «Ժամանակակից Հայերենի հոլովումը և խոնարհումը» (Եր., 1967), «Ընդհանուր և համեմատական բառագիտություն» (Եր., 1984) աշխատությունները: 1987 թ. «Լեզվաբանության ներածություն» բուհական դասագիրքը վերամշակված հրատարակվել է «Լեզվաբանության հիմունքներ» խորագրով:

Մեծ ավանդ ունի նաև Հայ բառարանագրության բնագավառում. «Արդի Հայերենի բացատրական բառարան» (Եր., 1976) երկհատոր գիրքը՝ Հայերենի բառապաշարի ընդգրկմամբ (136 հազ. բառ և 11 հազ. դարձվածք) և բառահոլովածների ձևաիմաստային բազմաբնույթ դասդասումներով ու պարզաբանումներով մնում է որպես բառարանագրական բացառիկ ձեռքբերում:

Համահեղինակ է հանրակրթական դպրոցի 4-7-րդ դասարանների Հայոց լեզվի դասագրքերի, որոնք ունեցել են բազմաթիվ հրատարակություններ: Նրա գիտական վաստակի մաս է կազմում նաև իր ուսուցիչ Հր. Աճառյանի բազմահատոր աշխատությունների խմբագրման, անավարտ հատված-

ների լրացման և հրատարակության պատրաստման աշխատանքը:

Քանիցս մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել են թեկնածուական ու դոկտորական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1953 թ. ընտրվել է Երևանի քաղխորհրդի, 1980 թ. և 1985 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1983) շքանշանով, «Աշխատանքային արիության համար» (1945) մեդալով և մի շարք պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1991 թ. դեկտեմբերի 29-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

2004-ից նրա անունով է կոչվում Կարճևան գյուղի միջնակարգ դպրոցը:

ԱՂԱՅԱՆ ԾԱՏՈՒՐ ՊԱՎԵԼԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1911 թ. դեկտեմբերի 30-ին Դաշտային Ղա-
րաբաղի Փիփ (Զաբլիկ) գյուղում: 1936 թ. դրսևկությունում
ավարտել է Երևանի հեռակա մանկավարժական ինստիտու-
տը, 1938 թ.՝ Մոսկվայի Ն. Ջենինչևսկու անվան պատմափիլիսոփայական
ինստիտուտի պատմության ֆակուլտետը, 1941 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1950 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1968 թ.՝
ակադեմիկոս:

1941 – 1948 թթ. դասախոսել է Բաքվի մանկավարժական ինստիտու-
տում և Ադրբեջանի պետական համալսարանում, եղել է Ադրբեջանի ԳԱ
պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող ու գիտքարտուղար:

1948 – 1951 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ
գիտաշխատող, միաժամանակ՝ 1948 – 1949 թթ.՝ խորհրդային, 1954 – 1961
և 1977 – 1979 թթ.՝ նոր շրջանի պատմության բաժնի վարիչ, 1968 – 1977
թթ.՝ հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քար-
տուղար:

1951 – 1954 թթ. եղել է ՀԿԿ ԿԿ գիտության և մշակույթի բաժնի վա-
րիչ, 1961 – 1968 թթ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առընթեր ՄԼԻ հայկական մասնաճյու-
ղի տնօրեն, 1950 – 1961 թթ.՝ ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի պրոֆե-
սոր, 1979 – 1982 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ:

1949 – 1952 և 1969 – 1973 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հասարակական գիտությունների «Տեղեկագրի» (1966-ից՝ «Լրագրեր») գլխավոր խմբագիրը: 1964 – 1971 թթ. ընտրվել է ՀԿԿ ԿԿ անդամ, 1963 – 1971 թթ.՝ ՀԽՍՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր:

Մասնակցել է պատմաբանների, բալկանագետների և բուլղարագետների 12 – 16-րդ միջազգային համաժողովների աշխատանքներին:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական հոդվածների և շուրջ 40 մենագրության, որոնցից են՝ «Ռեուլուցիոն շարժումները Հայաստանում 1905 – 1907 թվականներին» (Եր., 1955), «Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից» (Եր., 1976), «Ռուսաստանի դերը Հայ ժողովրդի պատմական ճակատագրում» (Եր., 1981), «Հոկտեմբերը և Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը» (Եր., 1982), «Հայ ժողովրդի պատմության նկարագրող ակնարկներ» (Եր., 1989):

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 40 և դոկտորական 10 ատենախոսություն:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1985 թ.՝ Հետմահու՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» (1955), Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1971) շքանշաններով, «Աշխատանքային արիության համար» (1955) և Բուլղարիայի Կիրիլ-Մեթոդի մեդալներով (1981), ՀԽՍՀ Գիտ. պատվոգրով (1972):

Վախճանվել է 1982 թ. դեկտեմբերի 3-ին Երևանում:

ԱՂԱՅԱՆ ՊԱՎԵԼ ԾԱՏՈՒՐԻ

Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1949 թ. հունվարի 1-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետը, 1975 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն, 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1976-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնում:

Հեղինակ է մի շարք հոդվածների և “Критический анализ современных буржуазных концепций философской аргументации” (Եր., 1987) մենագրություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Վախճանվել է 1989 թ. սեպտեմբերի 23-ին Երևանում:

ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1937 թ. փետրվարի 8-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Դադուշեն գյուղում: 1954 թ. ավարտել է Շուշի քենդի (այժմ՝ Շուշ գյուղ) միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵԱԱԻ-ն, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 1969 թթ. եղել է ԵՊՀ կենսաքիմիայի ամբիոնի կրտսեր գիտաշխատող, 1969 – 1990 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1988 – 1990 թթ.՝ գիտահետազոտական լաբորատորիայի վարիչ, 1990 – 2000 թթ.՝ կենսաքիմիայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 2001 – 2006 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 2006 – 2013 թթ.՝ պրոֆեսոր:

Հետազոտել է արգինազի և պրուլինի կենսասինթեզի ֆերմենտների փոխադարձ կապը, ցուլց տվել, որ էվոլյուցիոն և անհատական զարգացման ընթացքում արգինինի պրուլինի կենսասինթեզը կատալիզող ֆերմենտների և ոչ ուռեոթելիկ արգինազի ակտիվության միջև գոյություն ունի լրիվ համապատասխանություն: Զբաղվել է նաև բույսերի կենսաքիմիայով, ստացել արտոնագրեր՝ հակաալերգիկ պատրաստուկ «Արմադ» (2006 թ.) և շագանակազերի բորբոքման պատրաստուկ «Պրոստոպոլենոլ» (2007 թ.):

Հեղինակ է 110 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Կենսաքիմիայի պրակտիկում» (Եր., 2002), «Կենսաքիմիայի լաբորատոր աշխատանքների ուսումնական ձեռնարկ» (Եր., 2003) գրքերի:

Մասնակցել է միջազգային մի շարք գիտաժողովների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2013 թ. հունիսի 11-ին Երևանում:

ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ ԳԵՂԱՄ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ
Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1891 թ. դեկտեմբերի 22-ին Սուրմալու գավառի Բլուր գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Իգդիրում, ապա ընդունվել Երևանի ուսուցչական սեմինարիա, որն

ավարտելուց հետո որպես ուսուցիչ և տեսուչ աշխատել է Նախիջևան գավառի գյուղական դպրոցներում:

1921 թ. նշանակվել է Երևան քաղաքի ու գավառի դպրոցների հրահանգիչ, իսկ Դիլիջանի մանկավարժական դասընթացներն ավարտելուց հետո՝ Երևանի ուսուցչական միջնակարգ դպրոցի ուսուցիչ՝ միաժամանակ աշխատելով մանկավարժական թանգարանում:

1922 – 1926 թթ. սովորել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետում, որն ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել մասնավոր երկրագործություն ամբիոնում որպես լաբորանտ: 1928 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա: 1928 – 1930 թթ. եղել է ԵՊՀ ուսումնական տնտեսություն վարիչ: 1930 թ. նշանակվել է նորաստեղծ ՀԳԻ ընդհանուր երկրագործություն ամբիոնի վարիչ և այն գլխավորել մինչև կյանքի վերջը:

1937 թ., առանց ատենախոսություն պաշտպանության, նրան շնորհվել է գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան, և դարձել է պրոֆեսորի պաշտոնակատար: 1939 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1940 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1953 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1956 թ.՝ ակադեմիկոս:

1941 – 1951 թթ. եղել է Երևանի գյուղատնտեսական ինստիտուտի ուսումնական և գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն, 1955 – 1956 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, 1956 – 1962 թթ.՝ ՀԽՍՀ գյուղատնտեսություն նախարարության գիտության գլխավոր վարչության պետ:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հացահատիկային կուլտուրաները և դրանց մշակության հիմունքները» (Եր., 1951), «Հացատանի մոլախոտային բուսականությունը և պայքարը նրա դեմ» (հ. 1-3, Եր., 1957 – 1966) գրքերի և մի շարք ձեռնարկների: Համահեղինակ է «Ընդհանուր երկրագործություն» (Եր., 1934), «Դաշտային կուլտուրաները և նրանց ագրոտեխնիկան» (հ. 1-3, Եր., 1957 – 1960) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 30 ատենախոսություն:

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1969 թ. սեպտեմբերի 23-ին Երևանում:

1965-ից նրա անունով է կոչվում ներկայիս ՀՀ Կոտայքի մարզի Նոր Գեղիի պետական գյուղատնտեսական քոլեջը:

ԱՂԲԱԼՅԱՆ ՆԻԿՈԼ ՊՈՂՈՍԻ

*Գրականագետ, մանկավարժ, հրապարակախոս,
պետական-քաղաքական գործիչ*

Ծնվել է 1873 թ. ապրիլի 1-ին Թիֆլիսում: 1892 թ. ավարտել է Ներսիսյան դպրոցը և ընդունվել է Ջմիածնի Գևորգյան ճեմարան, որտեղ սովորել է երկու տարի: Այնուհետև տարբեր տարիների եղել է Մոսկվայի, Լոզանի, Սորբոնի համալսարանների կարճաժամկետ ունկնդիր, սակայն ազգային-քաղաքական գործունեությունը նվիրվելու պատճառով չի ավարտել: Զբաղվել է քաղաքական, գրական-մշակութային գործունեությամբ, ինչպես նաև ուսուցչությամբ՝ Կաղզվանում, Ագուլիսում, Շուշիում, Թեհրանում, Ալեքսանդրիայում, Բեյրութում: Որպես ՀՅԴ կուսակցության գործուն անդամ 1918 – 1920 թթ. ընտրվել է ՀՀ Ազգային խորհրդի, ապա՝ պառլամենտի անդամ:

Գրական գործունեությունն սկսել է «Մուրճ» ամսագրում, որտեղ 1896 – 1899 թթ. տպագրել է 30-ից ավելի գրախոսական, հոդված, գրականագիտական ուսումնասիրություն: 1900 – 1910 թթ. ճանաչված քննադատ էր, քաղաքական գործիչ, Հայ գրողների կովկասյան ընկերության (1912 թ.) նախագահ Հովհ. Թումանյանի տեղակալ:

Մեծ է նրա դերը Հայ գրական-մշակութային գործիչների և մասնավորապես Սայաթ-Նովայի, Լ. Շանթի, Ե. Չարենցի ստեղծագործությունների արժևորման գործում: Նրա շնորհիվ են նոտագրվել և սերունդներին փոխանցվել «Դուն էն գլխեն» և մի քանի այլ երգերի մեղեդիները:

Հայաստանի առաջին հանրապետության օրոք Երևանում ստեղծել է Հայաստանի գրողների ընկերությունը: Որպես ճանաչված հրապարակախոս ու փայլուն հռետոր, անդրադարձել է XX դ. առաջին կեսի հասարակական-քաղաքական կյանքի գրեթե բոլոր խնդիրներին:

ՀՀ հանրային կրթության և արվեստի նախարարի (1919 թ. օգոստոս – 1920 թ. մայիս) պաշտոնում մեծ աշխատանք է ծավալել մշակույթի, գիտության և ազգային կրթության նկատմամբ պետական մոտեցում ձևավորելու ուղղությամբ: Նրա ստորագրած հրամանով ու ջանքերով էլ իրականացավ համալսարանի ստեղծելու մասին մինչ այդ ընդունված որոշումը:

1920 թ. Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո նա չհեռացավ հայրենիքից, սակայն շուտով ձերբակալվեց, բայց ազատ արձակվեց 1921 թ. փետրվարյան ապստամբության ժամանակ և տարագրվեց: 1930-ից ապրել է Բեյրութում, եղել Նշան Փալանջյան ճեմարանի տնօրենը:

Աշխատակցել է բազմաթիվ պարբերականների, եղել «Ազատամարտի» խմբագիր (մեկ տարի, 1917), «Հորիզոնի» և «Նոր հոսանքի» խմբագիրներից մեկը: Սփյուռքում հրատարակվել են գրականության և լեզվի խնդիրներին նվիրված նրա աշխատությունները:

Նրա «Բանասերի հուշագիրը» (Բեյրութ, 1937 – 1938), «Դասախոսություններ հայ մատենագրության մասին» (Բեյրութ, 1951), «Սայաթ-Նովայի հետ» (Բեյրութ, 1966) աշխատությունները, «Մտածումներ» հրապարակախոսական հոդվածների ժողովածուն (Բեյրութ, 1967) և «Պատմություն հայոց գրականության» (Բեյրութ, 1947, 1970) գրքերը լուրջ ավանդ են հայ գրականության պատմության, հայոց լեզվի ուսումնասիրության բնագավառներում:

Վախճանվել է 1947 թ. օգոստոսի 15-ին Բեյրութում:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում: Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1991-ից Երևանում գործում է ՀՅԴ «Նիկոլ Աղբալյան» ուսանողական միությունը, ինչպես նաև ակումբներ Հայաստանում և արտերկրում:

ԱՃԱՌՅԱՆ ՀՐԱԶՅԱ ՀԱԿՈԲԻ

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1876 թ. մարտի 8-ին Կոստանդնուպոլսում: Ավարտել է տեղի Կեդրոնական վարժարանը, ապա 1895 թ. մեկնել է Փարիզ, սովորել Սորբոնի համալսարանում:

1898 թ. եկել է Անդրկովկաս և նվիրվել մանկավարժական ու գիտական գործունեության: Որպես ուսուցիչ աշխատել է էջմիածնում, Նոր Նախիջևանում, Շուշիում, Նոր Բայազետում, Թավրիզում: 1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ՝ որպես հայագիտական, լեզվաբանական ու արևելագիտական առարկաների դասախոս:

1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1933 թ.՝ դոկտորի աստիճան, 1935 թ.՝ ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

1943 թ. հաստատվել է նորաստեղծ ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում: Նա նաև Զեխոսլովակիայի գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ էր:

Նրա լեզվաբանական աշխատություններում ուսումնասիրված են հայոց լեզվի գրեթե բոլոր բնագավառները: Դրանք Մ. Աբեղյանի համաբնույթ աշխատությունների հետ միասին դարձան հայերենի ուսումնասիրության գիտական հիմքերը, որոնց վրա զարգանում է հայերենագիտությունը նաև այժմ: Դեռևս 1898 թ. առանձին հոդվածներով քննության առնելով մի շարք բարբառներ (Ասլանբեգի, Ղարաբաղի, Վանի) նա ամբողջացրել է իր բարբառագիտական հետազոտությունները և 1909 թ. ֆրանսերենով հրատարակել «Հայ բարբառների դասակարգումը» աշխատությունը: 1925 –

1954 թթ. հրատարակած Մարադայի, Ագուլիսի, Նոր Զուղայի, Նոր Նախիջևանի, Ղարաբաղի, Համչենի, Պոլսի, Առտիալի ու Վանի բարբառներին նվիրված մենագրություններում մեծ ուշադրություն է դարձրել հայերեն բարբառների հարուստ բառազանձին:

Նրա հետազոտությունների ամենակարևոր բնագավառը եղել է հայերենի բառաքնությունը: Դրան նվիրված նրա մեծագույն գործը վեց հատորից բաղկացած «Հայերեն արմատական բառարան»-ն է (Եր., 1926 – 1932), հավելվածը՝ յոթերորդ հատորը, լույս է տեսել 1935 թ., վերահրատարակվել է չորս հատորով (1971 – 1979 թթ.): Բառարանն ընդգրկում է շուրջ 11 հազար արմատական բառ՝ իրենց բացատրությամբ, քերականական տեղեկություններով ու ստուգաբանությամբ: Այն, Անտուան Մեյեի հավաստմամբ, իմաստաբանական-ստուգաբանական եզակի բառարան է, որտեղ հայերենի արմատները բնութագրված են հնդեվրոպական հիմք-լեզվի, ցեղակից և հարևան լեզուների հետ ունեցած առնչությունների, բառակազմական հնարավորությունների և գավառաբարբառներում դրանց դրսևորումների համապատկերում:

Հայոց լեզվի պատմության ուսումնասիրության արդյունքներն ամփոփված են «Հայոց լեզվի պատմություն» երկհատորյակում (Ա մաս, 1940, Բ մաս, 1951):

Հայերենի պատմահամեմատական ուսումնասիրության է նվիրված նրա «Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի՝ համեմատությամբ 562 լեզուների» տասը հատորանոց մենագրությունը, որտեղ, ի մի բերելով հայերենագիտության ոլորտում այլոց և սեփական հետազոտությունների արդյունքները, քննարկվող բարդ խնդիրներից շատերը լուծվում են նորովի:

Նրա հինգհատորյա «Հայոց անձնանունների բառարանը», ինչպես նաև հայ գրերի պատմության ու տեսության, հայ հին մատենագրության, նոր քերականության պատմության հարցերին նվիրված ուսումնասիրությունները հաստատուն տեղ ունեն հայոց լեզվի և խոսքի մշակույթի ուսումնասիրության բնագավառում:

Երբ համալսարանում բացվեց արևելյան լեզուների բաժինը, նա ստանձնեց նաև արևելյան լեզուների ամբիոնի ղեկավարությունը և պարսկերենի, պարսից լեզվի պատմության, արաբերենի դասավանդումը:

1937 թ. ենթարկվել է բռնաճնշումների՝ մեղադրվելով լրտեսության, հակահեղափոխական գործունեության մեջ: Ըստ այդմ, 1937 թ. սեպտեմբերի 29-ին ձերբակալվել, 1939 թ. մայիսի 7-ին դատապարտվել է 6 տարվա ազատազրկման, սակայն սեպտեմբերի 29-ին դատավճիռը չեղյալ է հայտարարվել, և գործն ուղարկվել է նոր հետաքննության: Դեկտեմբերի 19-ին գործը կարճվել է, և 23-ին ազատվել է ձերբակալությունից:

1949 – 1950 թթ. հակամառականության մեղադրանքով վտարվել է համալսարանից, բայց 9 ամիս հետո վերականգնվել է աշխատանքի:

Վախճանվել է 1953 թ. ապրիլի 16-ին Երևանում:

ՀԽՍՀ կառավարության որոշմամբ ԳԱ լեզվի ինստիտուտը 1964-ից կոչվում է Հր. Աճառյանի անունով: Նրա անունով են կոչվում Երևանի թաղամասերից մեկը, ինչպես նաև մեկ գլխավոր փողոց:

Մաշտոցի պոլիտպի թիվ 43 շենքի առջև կանգնեցված է հուշապուրակ:

Նրա բրոնզաձուլվ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ԱՃԵՄՅԱՆ ՇԱՀԵ ԱՐՄԵՆԻ

(ավագանի անունը՝ Հովհաննես)

**Արքեպիսկոպոս, բանասիրության և
փիլիսոփայության դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1926 թ. հուլիսի 24-ին Հալեպում: Ավարտել է տեղի Հայկազյան վարժարանը, 1938 թ.՝ Մխիթարյան հայրերի վարժարանը, 1945 թ.՝ Հալեպի Փրանսիական քոլեջը, 1947 թ.՝ Կիլիկիո կաթողիկոսության Անթիլիասի Դպրեվանքը, 1951 թ.՝ Բրյուսելի համալսարանը:

1960 թ. պաշտոնավարության է հրավիրվել Երուսաղեմ և 1965 թ. ձեռնադրվել եպիսկոպոս: 1975 թ. նշանակվել է Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի ներկայացուցիչը Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդում: Եղել է Երուսաղեմի Հայոց պատրիարքարանի պաշտոնական «Սին» հանդեսի խմբագիր: 1982 թ. հիմնել է Ձիթենյաց լեռան Հայ Աստվածաշնչի կենտրոնը: 1995 – 2005 թթ. եղել է ԵՊՀ աստվածաբանության ֆակուլտետի հիմնադիր դեկանը:

Դասախոսական գործունեություն է ծավալել Անթիլիասի, Բեյրութի կրթօջախներում և Դպրեվանքում: Դասավանդել է նաև Հովակիմյան-Մանուկյան վարժարանում, ինչպես նաև ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է շուրջ 150 հոդվածի և բազմաթիվ գրքերի, որոնցից են՝ «Գիրք սաղմոսաց Դավթի» (Երուսաղեմ, 1988), «Մայր ցուցակ հայ Աստուածաշնչի ձեռագիրներում» (Լիզպոն, 1992), «Քերականություն արաբերեն լեզուի» (Բեյրութ, 1951), «Մեր հավատքը հավատոյ հանգանակ (դավանանք հայ եկեղեցւոյ)» (Էջմիածին, 2001), «Հայերեն Աստուածաշունչը» (Եր., 2006): 2001 թ. սկիզբ է դրել «Աճեմյան մատենաշարին», որով հրատարակվել են բազմաթիվ հետազոտություններ ու սկզբնաղբյուրներ:

1994 թ. նրան շնորհվել է ԵՊՀ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ պատվավոր դոկտորի կոչումներ:

Վախճանվել է 2005 թ. հուլիսի 13-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է Էջմիածնում:

ԱՄԱՏՈՒՆԻ ԱՆԴՐԵՅ ՑՈԼԱԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1928 թ. հոկտեմբերի 1-ին Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ): 1950 թ. ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանը:

1950 թ. աշխատել է Երևանի ռուսական մանկավարժական ինստիտուտում, 1952-ից՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում: 1956 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: 1975 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1983 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1956-ից եղել է ԵրԳԻ ավագ գիտաշխատող, 1958 թ. ընդգրկվել է Երևանի սինքրոտրոնի ֆիզիկական նախագիծն ստեղծող խմբում:

1960 – 1964 թթ. համահեղինակների հետ կատարել է անցումային ճառագայթմանը նվիրված մի շարք հիմնարար աշխատանքներ: 1965 թ. ստացել է կարևոր արդյունքներ բարձր էներգիաներով մեզոնների ֆոտոծնման տեսության բնագավառում և զարգացրել դաշտի քվանտային տեսության ոչ գծային հավասարումների լուծման ֆունկցիոնալ վերլուծության մեթոդը:

Նրա ջանքերով ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնը 1970-ից դարձավ ԵրԳԻ բազային ամբիոն, որտեղ կադրեր էին պատրաստվում նաև «Արուս» էլեկտրոնային արագարարի համար:

1965 – 1973 թթ. եղել է ԵրԳԻ փոխտնօրեն, 1973 – 1992 թթ.՝ տնօրեն, կազմակերպել է Արագածի տիեզերական ճառագայթների հետազոտման կայանի տեխնիկական վերադիման ծրագրի մշակումն ու իրագործումը, մասնակցել Նոր Ամբերդի միջազգային փորձարարական և տեսական ֆիզիկայի դպրոցի կազմակերպմանը:

1970-ականների վերջերին մասնակցել է ԱՆԻ բարձրլեռնային կայանի եզակի սարքավորման նախագծման և կառուցման աշխատանքներին: 1990-ականներից զբաղվել է լիցքավորված մասնիկների արագացման նոր մեթոդների հետազոտմամբ, միջուկային էներգետիկայի, ինչպես նաև Հայկական ատոմակայանի շահագործման անվտանգության հարցերով:

Եղել է «Տարրական մասնիկների և միջուկի ֆիզիկա» մասնագիտական խորհրդի նախագահ (1973 – 2000 թթ.) և ԽՍՀՄ ԳԱ միջուկային ֆիզիկայի և էլեկտրամագնիսական փոխազդեցությունների խորհուրդների անդամ:

1990 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Հոկտեմբերյան հե-

դափոխություն, ՌԴ «Բարեկամություն» չքանչաններով:

Վախճանվել է 1999 թ. հոկտեմբերի 10-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

ԱՄԻՐՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ՍՈՒԼԹԱՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. Գորիսի շրջանի Քարաշեն գյուղում: Դպրոցն ավարտելուց հետո 1947 թ. ընդունվել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1952 թ.: 1952 – 1955 թթ. սովորել է ԵՊՀ ասպիրանտուրայում:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1963 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1981 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ռադիոպետկոմիտեում: 1981 – 1993 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում, եղել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության, այնուհետև՝ արդի դարաշրջանի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1991 – 1993 թթ. ամբիոնի դասախոսների հետ մշակել է «Արդի դարաշրջանի քաղաքական պատմություն» դասընթացը:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքն արդի էտապում» (Եր., 1967), «Փոփոխություններ սովետական հասարակության սոցիալական կառուցվածքում» (Եր., 1973), «Զարգացած սոցիալիզմի բանվոր դասակարգը» (Եր., 1976), «Հասարակության սոցիալական կառուցվածքի վերափոխումն ու զարգացումը Հայկական ՍՍՀ-ում» (Եր., 1981), «Ալեքսանդր Մյասնիկյան (կյանքը և գործը)» (Եր., 1986) մենագրությունների:

Տարբեր գիտաժողովներում հանդես է եկել զեկուցումներով:

Վախճանվել է 2012 թ. օգոստոսի 5-ին Երևանում:

ԱՅՎԱԶՅԱՆ ԷԴՎԱՐԴ ԻՇԽԱՆԻ

Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1951 թ. հուլիսի 29-ին Վր. ԽՍՀ Ծալկայի շրջանի Նարդեան գյուղում:

1968 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1973 թ.՝ ՀՊՄԻ մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1985 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենա-

նախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1973 – 1982 թթ. եղել է Աշտարակի շրջանի Կոչ գյուղի միջնակարգ դպրոցի մաթեմատիկայի ուսուցիչ, 1986 – 1998 թթ.՝ ՀԽՍՀ ՈՒԿՀԻ մեթոդիստ, ապա՝ ՀՀ ԿԳՆ բարեփոխումների կենտրոնի գլխավոր մասնագետ, հետագայում՝ մանկավարժության և հոգեբանության կաբինետի վարիչ, 1996 – 1999 թթ.՝ ՀՀ ԿԳՆ ծրագրամեթոդական վարչության գլխավոր մասնագետ, 2000-ից՝ ՀՀ ԿԳՆ ԿԱԻ բնագիտամաթեմատիկական առարկաների բաժնի գլխավոր մասնագետ, 2008 – 2014 թթ.՝ համատեղությամբ՝ ԵՊՀ ընդհանուր մաթեմատիկայի ամբիոնի դոցենտ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են մաթեմատիկայի դասավանդման մեթոդիկային, մանկավարժությանը, հանրակրթական դպրոցի մաթեմատիկայի չափորոշիչների, ծրագրերի, դասագրքերի և մեթոդական գրականության ստեղծմանը:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, «Մաթեմատիկական ապացուցումների ուսուցման մեթոդաբանական հիմունքները» (Եր., 2013) մենագրության, «Մաթեմատիկայի դասավանդման մեթոդիկա» (Եր., 2016) բուհական դասագրքի, «Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր 9 – 10: Ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ» (Եր., 2001), «Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր 10 – 12: Ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ, ընդհանուր և հոմանիստար հոսքեր» (Եր., 2009), «Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր 10 – 12: Ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ, բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր» (Եր., 2009) գրքերի, ինչպես նաև շուրջ 2 տասնյակ ուսումնասիրական ձեռնարկների:

1978 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:

ԱՅՎԱԶՅԱՆ ՄԱՐԻԱՄ ՂԱԶԱՐԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1939 թ. փետրվարի 16-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է Մոսկվայի թիվ 206 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1964 – 1967 թթ. դասավանդել է ՀՊՄԻ հեռակա բաժնում: 1967-ից ԵՊՀ ռուս գրականության ամբիոնի ավագ դասախոս է:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական հրատարակությունների, այդ թվում՝ «Զեխովը և հայ մշակույթը» (Եր., 1981), «Ռուս գրականությունը

և բանահյուսությունը» (Եր., 2009), «Ակադեմիական դպրոցները ռուս գրականագիտության մեջ» (Եր., 2010) մենագրությունների:

ԱՅՎԱԶՅԱՆ ՆՈՐԻԿ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1941 թ. մարտի 2-ին ՀԽՍՀ Եղեգնաձորի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Վայոց ձորի մարզ) Մալիչկա գյուղում: 1958 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1965-ին՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը: 1965 – 1966 թթ.

ծառայել է խորհրդային բանակում:

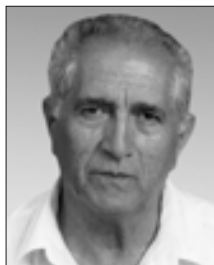
1970 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1970 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող: 1971-ից դասախոսում է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում:

1989 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ սահմանադրական և միջազգային իրավունքի, 2006 – 2013 թթ.՝ սահմանադրական իրավունքի ամբիոնի վարիչ: 2014-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է: 2015 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

Հեղինակ է «Հայկական ԽՍՀ իրավասությունը ԽՍՀՄ-ի կազմում» (Եր., 1972), «Компетенция союзной республики и конституционный механизм ее осуществления» (Եր., 1985), «Конституционные основы государственного управления в союзной республике» (Եր., 1988), «Իրավական պետության հորիզոններում» (Եր., 1993), «Սահմանադրության էությունը և բովանդակությունը» (Եր., 2005) մենագրությունների և ավելի քան յոթ տասնյակ գիտական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 28 ատենախոսություն:

ԱՆԱՆՅԱՆ ԳԱՌՆԻԿ ԳՈՒՐԳԵՆԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1934 թ. հունիսի 22-ին Իջևանում: 1952 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը: 1958 – 1959 թթ. եղել է Իջևանի շրջանային թերթի գրական աշխատող, 1959 –

1961 թթ.՝ ՀԼԿԵՄ Իջևանի շրջկոմի առաջին քարտուղար:

1964 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան: 1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1965-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես դասախոս, 1977 – 1985 թթ. գրադեցրել է նաև Համալսարանի հրատարակչության տնօրենի պաշտոնը: 1985 – 1996 թթ. եղել է բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, 1987 – 2000 թթ.՝ ժողովրդասիրական ամբիոնի վարիչ, 1999-ից՝ ժողովրդասիրական ֆակուլտետի հիմնադիր դեկան:

Հեղինակ է 100 գիտական, ավելի քան 200 հրապարակախոսական հոդվածների և 30 գրքի, որոնցից են՝ «Սովետահայ գրականության կեսդարյա ուղին» (Եր., 1970), «Հայ գրականությունը «Մուրճ» ամսագրում» (Եր., 1972), «Սովետահայ պոեզիան Մեծ հայրենականի տարիներին» (Եր., 1973) մենագրությունները, «Որոնումներ» (Եր., 1974) և «Հոգվածներ» (Եր., 1981) ժողովածուները:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 15 ատենախոսություն:

1974-ից եղել է ՀԳՄ, 1986-ից՝ նաև ՀԺՄ անդամ:

Վախճանվել է 2007 թ. նոյեմբերի 20-ին Երևանում:

ԵՊՀ ժողովրդասիրական ֆակուլտետի մոլորակային լաբորատորիան կոչվում է նրա անունով:

Նրա կիսանդրին դրված է Իջևանի՝ իր անունը կրող դպրոցի բակում:

**ԱՆԺՈՒՐ (ՋԵԲՈՏԱՐՅԱՆ) ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԵՎՈՐԳԻ**

Ֆիզիկոս, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1885 թ. ապրիլի 21-ին Նոր Նախիջևանում: Ավարտել է տեղի ռեալական դպրոցը, 1905 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի տեխնոլոգիական ինստիտուտը, այնուհետև՝ երեք տարի սովորել Լոզանի (Շվեյցարիա) համալսարանում: 1912 թ. ավարտել է Սորբոնի (Փարիզ) համալսարանը, 1928 թ.՝ Փարիզի ռադիոէլեկտրականության բարձրագույն դպրոցը:

1912 – 1920 թթ. գրադվել է մանկավարժական գործունեությամբ Հյուսիսային Կովկասի և Ասիերկովկասի տարբեր քաղաքներում: 1920 թ. եկել է Հայաստան և աշխատանքի անցել Երևանի արական գիմնազիայում: 1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ կազմակերպել է ֆիզիկայի լաբորատոր գործիքներ, սարքեր և այլ հարմարանքներ պատրաստող արհեստանոց, 1922 թ.

ստեղծել է ֆիզիկայի լաբորատորիա և ղեկավարել այն: Կազմակերպել է մի շարք այլ լաբորատորիաներ, այդ թվում՝ էլեկտրառադիոլաբորատորիա, որի հիման վրա հետագայում ստեղծվեցին մի քանի ինքնուրույն լաբորատորիաներ: 1923-ից անցել է դասախոսական աշխատանքի: 1925 թ. գործողվել է Փարիզի համալսարան և կատարելագործվել Մարի Կյուրի-Սկլոդովսկայի ճառագայթաակտիվության լաբորատորիայում: Երևան վերադառնալուց հետո՝ 1928 – 1950 թթ., կրկին աշխատել է ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է էլեկտրամագնիսական էներգիայի ճառագայթման, պինդ մարմնի մեխանիկայի, օպտիկայի տարբեր հարցերի վերաբերյալ գիտական մի շարք աշխատությունների, ինչպես նաև «Ֆիզիկայի պրակտիկում. էլեկտրականություն և մագնիսականություն» (Եր., 1956) ուսումնական ձեռնարկի:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1938 – 1950 թթ. եղել է էլեկտրականության և տատանումների ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին ԵՊՀ էլեկտրառադիոլաբորատորիայում նրա ղեկավարությամբ ռազմական նպատակներով կատարվել են հետազոտական աշխատանքներ:

Զբաղվել է գիտության և տեխնիկայի, մասնավորապես ռադիոգործի մասսայականացման աշխատանքներով:

1941 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1958 թ. դեկտեմբերի 4-ին Երևանում:

ԱՊՐԵՍՅԱՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՀՐԱՆՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1960 թ. մարտի 11-ին Երևանում: 1977 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը, 1982 թ.՝ ԵՌՕԼՄԻ-ն, 1986 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1985-ից աշխատել է ԵՊՀ օտար լեզուների ամբիոնում որպես ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ: 2001-ից ԵՊՀ անգլերենի թիվ 1 ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Մասնագիտական (իրավաբանական) լեզվի և գործառական ոճի հարաբերակցությունը» (Եր., 2010) մենագրության, ինչպես նաև համահեղինակ՝ դպրոցական ու բուհական դասագրքերի և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների:

2001-ից «Օտար լեզուները մասնագիտական նպատակների համար» ամենամյա միջազգային ժողովածուի գլխավոր խմբագիրն է:

2010-ից օտար լեզվի թեստավորման միջազգային պաշտոնական կենտրոնի ղեկավարն է:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐԱ ՀՐԱԶԻԿԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. հուլիսի 8-ին ՀԽՍՀ Սևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Զովաբեր գյուղում: 1965 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը: 1971 – 1973 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1973 – 1993 թթ. դասավանդել է Զովաբեր և Դրմաշեն գյուղերի միջնակարգ դպրոցներում: 1993 – 1996 թթ. եղել է Սևանի շրջխորհրդի գործկոմի նախագահի տեղակալ, 1996 – 1997 թթ.՝ Գեղարքունիքի մարզպետարանի մշակույթի բաժնի վարիչ: 2000 թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի Գավառի համալսարանում, ապա՝ ԵՊՀ-ում:

2000 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2014 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2008-ից ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 40 հոդվածի և երկու մենագրության՝ «Հեսսեն և Արևելքը» (Եր., 2009), «20-րդ դարի առաջին կեսի գերմանական փրիլսոփայական վեպը. Թոմաս Ման» (Եր., 2014): Զբաղվում է նաև թարգմանչական գործունեությամբ (գերմաներենից՝ հայերեն):

2018-ից ԵՊՀ-ում գործող արտասահմանյան գրականության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

2002-ից ՀԳՄ անդամ է:

2018 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐԱՄ ՀՄԱՅԱԿԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1945 թ. ապրիլի 12-ին Թբիլիսիում: 1963 թ. ավարտել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1972 – 1989 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ և ԵՊՀ հաշվողական կենտրոնի ավագ գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, փոխտնօրեն:

1989 – 2002 թթ. եղել է ՀՊՃՀ ալգորիթմական լեզուների և ծրագրավորման ամբիոնի վարիչ: 2002-ից ԵՊՀ տնտեսագիտություն մեջ մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի վարիչն է:

Հրատարակել է գիտական շուրջ 150 աշխատանք, այդ թվում՝ «Երկխոսական տեղեկատվական համակարգերի օպտիմալացման մեթոդներ» (ռուս., Եր., 1985), «Տվյալների բազաների ռելյացիոն մոդելներ» (ռուս., Եր., 2001) մենագրությունները:

Գիտական ուղղություններն են՝ խաղերի տեսություն, գործոլյթների հետազոտում, ժամանակային շարքերի վերլուծություն, մաթեմատիկական մոդելավորում:

Մասնակցել է միջազգային գիտական դրամաշնորհների և գիտաժողովների:

1978 թ. արժանացել է ՀամԼԿԵՄ մրցանակի:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԲԱՐԿԵՆ ՆԻԿՈԼԱՅԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1912 թ. փետրվարի 1-ին ներկայիս ՀՀ Արմավիրի մարզի Մրգաշատ գյուղում: 1938 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1941 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1954 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1968 – 1990 թթ. համատեղությամբ դասախոսել է ԵՊՀ-ում: 1968 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1974 թ.՝ ակադեմիկոս:

1946 – 1949 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1949 – 1959 թթ.՝ հնագիտության և վիմագրության բաժնի վարիչ, 1959 – 1990 թթ.՝ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրեն, ապա՝ պատվավոր տնօրեն, 1983 – 1990 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության և տնտեսագիտության բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:

1949-ից գլխավորել է Գառնիի, 1962-ից՝ Արմավիրի, 1970-ից՝ Արտաշատի հնագիտական պեղումները:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և գրքերի: Մենագրությունները են՝ «Հայկական բարձրաքանդակները IV-VII դդ.» (Եր., 1949),

“Гарни I” (Եր., 1951), “Гарни II” (Եր., 1957), “Гарни III” (Եր., 1962), «Քաղաքները և արհեստները Հայաստանում IX-XIII դդ.», (Հ. I, Եր., 1958, Հ. II, Եր., 1964), «Ակնարկներ հին Հայաստանի արվեստի պատմության» (Եր., 1976):

Նրա նախաձեռնությամբ ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտը հրատարակել է հնագիտական, վիճակագրական, ազգագրական, բանահյուսական և այլ բազմաճյուղի մատենաշարեր:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

Բազմիցս զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1978 թ. և 1986 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Կարմիր դրոշի, Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի, Կարմիր աստղի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի չքանչաններով և բազմաթիվ մեդալներով:

Վախճանվել է 2004 թ. օգոստոսի 16-ին Երևանում:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ ՍԵՄՅՈՆԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1974 թ. օգոստոսի 25-ին Երևանում: 1991 թ. ավարտել է թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 2000 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2013 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1996-ից աշխատում է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնում. որպես ասիստենտ, ավագ գիտաշխատող, ապա՝ դոցենտ: 2014-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Զբաղվում է Հայաստանի և հարակից տարածքների որոշ սողունների սիմպատրիկ պոպուլացիաների միկրոէվոլյուցիոն գործընթացների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է 31 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 2 մենագրության և 1 մեթոդական ձեռնարկի:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1915 թ. մարտի 24-ին Ելիզավետպոլի նահանգի (այժմ՝ Ադրբեջանի Շամխորի շրջան) Նյուզգեր գյուղում: 1932 թ. ավարտել է յոթնամյա դպրոցը և ընդունվել Գանձակի ինտերնացիոնալ մանկավարժական տեխնիկում: 1935 – 1939 թթ. սովորել է Մոսկվայի Վ.

Լենինի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի պատմություն ֆակուլտետում: 1939 թ. ընդունվել է Նույն ինստիտուտի ասպիրանտուրա, զորակոչվել Կարմիր բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին, երկու անգամ ծանր վիրավորվել և մինչև 1968 թ. եղել զինվորական ծառայության մեջ՝ հասնելով գնդապետի աստիճանի:

1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Երկար տարիներ աշխատել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) թիկունքի և տրանսպորտի ռազմական ակադեմիայի ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնում, որը ղեկավարել է 1959 – 1968 թթ.: 1968 – 1986 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ 12 մենագրության, որոնցից են՝ «Ազատագրական մեծ միսիա» (Եր., 1970), «Խաղաղության և սոցիալական առաջադիմության քաղաքականությունը» (Եր., 1978), «Интернациональная миссия советской армии и современность» (Л., 1969), «Մեծ հաղթանակի 40 ամյակը» (Եր., 1985):

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի (1945) և Հայրենական պատերազմի II աստիճանի (1945, 1985) շքանշաններով, «Մարտական ծառայության համար», «ԽՍՀՄ զինված ուժերի վետերան» (1977) մեդալներով:

Վախճանվել է 1986 թ. հունվարի 10-ին Երևանում:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՄԻԼԵՏԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1945 թ. մարտի 24-ին Կիրովաբադում: 1963 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ֆիզիկամաթեմատիկական դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1978 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2018 թ.՝ դոկտորական ատենա-

նախնուսուցիչություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1979 – 2018 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի գիտաշխատող, ասիստենտ, դոցենտ, ավագ գիտաշխատող: 2018-ից ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ֆիզիկայի ինստիտուտի թաղանթների ձևավորման ԳՀ լաբորատորիայի ավագ գիտաշխատող է:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 4 գլուխ, համահեղինակ՝ «Ատոմային ֆիզիկա» (Եր., 2004), «Պինդ մարմնի ֆիզիկա» (Եր., 2006) լաբորատոր աշխատանքների ձեռնարկների:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ՎԱՀԱՆԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1974 թ. դեկտեմբերի 20-ին Երևանում: 1991 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1999 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1999 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2014 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1996 – 1998 թթ. եղել է Զարգացման հայկական բանկի խորհրդատու, 1998-ից՝ ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնի ասիստենտ, 2000 – 2004 և 2006 – 2015 թթ.՝ իրավագիտության ֆակուլտետի համակարգչային կենտրոն-գրադարանի տնօրեն, 2004 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական քարտուղար, 2015-ից քրեական իրավունքի ամբիոնի պրոֆեսոր է, Արդարադատության ակադեմիայի դասընթացավար, 2016-ից՝ ռեկտոր:

2014-ից համատեղությամբ աշխատում է որպես ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության աշխատանքների կազմակերպման կատարելագործման բաժնի պետ: 2013 – 2015 թթ. մասնակցել է ՀՀ քրեական օրենսգրքի հայեցակարգի և նախագծի նախապատրաստմանը:

Նրա մասնագիտական հետաքրքրությունների ոլորտում են մարդու իրավունքները, ընտանեկան բռնությունը, բռնությամբ կատարվող հանցագործությունները, մարդու դեմ ուղղված հանցագործությունները, թրաֆիքինգի քրեաիրավական հիմնախնդիրները, համակարգչային տեղեկատվության անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործությունները, հանցավորության և դրա դեմ պայքարի, ինչպես նաև պատիժ նշանակելու հիմնախնդիրները:

Հեղինակ է 33 գիտական հոդվածների, «Կանանց իրավական պաշտպա-

նությունը բռնությունից» (Եր., 2001), “Семейно-бытовые убийства” (Եր., 2009), “Преступное насилие” (Եր., 2013) մենագրությունների, ուսումնական 4 ձեռնարկի, համահեղինակ՝ բուհական 4 դասագրքի:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել են 11 թեկնածուական և 1 դոկտորական ատենախոսություններ:

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ ԲԵՅՐՈՒԴԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1946 թ. հոկտեմբերի 6-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտ քաղաքում: 1964 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ իսարկովի (Ուկրաինա) պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ինժեներաֆիզիկական ֆակուլտետը: 1970 – 1973 թթ. եղել է ԽՊՀ ֆիզիկատեխնիկական ֆակուլտետի ճարտարագետ, 1973 – 1975 թթ.՝ ԽՊՀ կենսաբանական ֆակուլտետի կրտսեր գիտաշխատող, 1975 – 1977 թթ.՝ ԵրՖԻ կրտսեր գիտաշխատող:

1980 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, պաշտպանել թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2013 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1980 – 1985 թթ. եղել է ԵրՖԻ գիտաշխատող, 1985 – 1994 թթ.՝ կրտսեր գիտաշխատող, 1994 – 2007 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող: 2007-ից ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի մակրոմոլեկուլների ֆիզիկայի լաբորատորիայի առաջատար գիտաշխատող է: Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են տեսական կենսաֆիզիկային, թաղանթների ֆիզիկային և ֆիզիկաքիմիական համակարգերում ստոխաստիկ պրոցեսների ուսումնասիրմանը:

Որպես հրավիրված հետազոտող՝ աշխատել է Լայպցիգի (Գերմանիա) համալսարանում և Սան Սեբաստիանի (Իսպանիա) CIC bioMAGUNE ինստիտուտում:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2016 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԱՌՈՒՍՏԱՄՅԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆ ԱՌՈՒՍՏԱՄԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1910 թ. փետրվարի 7-ին Ելիզավետպոլի նահանգի Էրքեջ գյուղում: 1923 թ. ավարտել է տեղի յոթնամյա դպրոցը, այնուհետև՝ Գանձակի մանկավարժական տեխնիկումը, 1940 թ.՝ Բաքվի համալսարանի պատմության ֆակուլտետը: Նույն թ. գորակոչվել է խորհրդային բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին:

1945 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա: 1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1958 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1972 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1948 – 1963 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնում, 1963-ից՝ գիտական կոմունիզմի ամբիոնում, 1973 – 1983 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, ապա՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է 80-ից ավելի գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ մենագրությունների, դասագրքերի և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների: Մենագրություններից են՝ «Закономерности развития мировой системы социализма» (Եր., 1980), «Սոցիալիստական երկրների համագործակցությունը և զարգացման մակարդակների աստիճանական հավասարեցումը» (Եր., 1971), «ՏՓԽ-ի անդամ սոցիալիստական երկրների ինտեգրացիայի մասին» (Եր., 1974):

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի II աստիճանի չքանչանով, մեդալներով, ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1995 թ. հուլիսի 21-ին Երևանում:

ԱՍԱԹԻԱՆԻ ԹԻՆԱ ԼԵՎԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1918 թ. մարտի 12-ին Թիֆլիսում: 1935 թ. ավարտել է տեղի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1940 թ.՝ Թբիլիսիի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը: Ուսումնառությունը շարունակել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ֆիզիկատեխնիկական ինստիտուտի ասպիրանտուրայում՝ ակադեմիկոս Ա. Ի. Ալիխանովի ղեկավարությամբ:

1945 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1989 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996-ին՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1944-ից եղել է ԵՐՖԻ ավագ գիտաշխատող, այնուհետև՝ լաբորատորիայի վարիչ, 1987-ից՝ առաջատար գիտաշխատող: 1960 – 2000 թթ. աշխատել է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի մամբինում:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են տիեզերական ճառագայթների ֆիզիկայի, գիտափորձերի մեթոդիկայի և բարձր էներգիաների մասնիկների ֆիզիկայի հարցերին:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

1970 թ. արժանացել է Լենինյան մրցանակի, 1980 թ.՝ ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի, 1987 թ.՝ «Թբիլիսիի պատվավոր քաղաքացի» կոչման:

Վախճանվել է 2011 թ. հուլիսի 18-ին Երևանում:

ԱՍԱՏՐՅԱՆ ԳԱՌՆԻԿ ՍԵՐՈԲԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1953 թ. մարտի 7-ին Թեհրանում: Ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 28 միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի քրդագիտության բաժինը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1984 – 1989 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ արևելագիտության ինստիտուտի արևելյան բանասիրության բաժնում, 1989-ից դասախոսում է ԵՊՀ-ում, 1997 – 2014 թթ. եղել է Իրանագիտության մամբինի վարիչ, 2014 – 2016 թթ.՝ նույն մամբինի պրոֆեսոր, ապա ազատվել է աշխատանքից:

Հեղինակ է շուրջ 200 հոդվածի և մեկ տասնյակ գրքերի, այդ թվում՝ «Բախտիարների ազգագրությունը» (անգլ., Կոպենհագեն, 1987), «Բախտիարների պոեզիան» (անգլ., Կոպենհագեն, 1995), «Իրանի գրադաշտականների ազգագրությունը և մշակույթը» (անգլ., Կոպենհագեն, 2001), «Միջին պարսկերենի և պարթևերենի դերբայական համակարգը» (ռուս., Եր., 1989) մենագրությունների, «Իրանի կենտրոնական բարբառների բառարան»-ի (Թեհրան, 2013):

1993-ից «Իրան-Նամե» հայկական արևելագիտական հանդեսի գլխա-

վոր խմբագիրն է: Նրա խմբագրություններն են Հրատարակվում “Acta Kurdica” (Curzon Press: London) և “Iran and the Caucasus” (Brill: Leiden-Boston) միջազգային արևելագիտական պարբերականները:

1996 թ. երևանում հիմնադրել և ղեկավարում է իրանագիտության կովկասյան կենտրոնը, ղեկավարել է Իրանի Իսլամական Հանրապետության կառավարության և Kashanica Foundation-ի կազմակերպած իրանական քոչվոր հանրույթների դաշտային ուսումնասիրության երկու արշավախումբ: ԻՒՀ կառավարության հրավերով հատուկ փորձագետի կարգավիճակով մասնակցել է Իրանի քրդաբնակ տարածքների, Ատրպատականի և Բեղլուջիստանի էթնոթղթագրության պատկերի և ներքին քաղաքական ներուժի ուսումնասիրությանը նվիրված քննարկումներին:

Կազմակերպել է միջազգային 7 գիտական համաժողով: Գիտական ղեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Որպես հրավիրված դասախոս աշխատել է արտասահմանյան մի քանի համալսարաններում, ինչպես նաև կարգացել դասախոսություններ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական ատենախոսություններ:

ԱՍԱՏՐԾԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆ ՎԱՀԱՆԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1929 թ. օգոստոսի 25-ին Թիֆլիսում: Սովորել է տեղի թիվ 32 արական միջնակարգ դպրոցում: 1953 թ. ավարտել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը:

1957 – 1962 թթ. աշխատել է Տոմսկի բժշկական ինստիտուտում որպես փիլիսոփայության ավագ դասախոս: 1962 – 1968 թթ. եղել է Տոմսկի մանկավարժական ինստիտուտի փիլիսոփայության ամբիոնի վարիչ, 1968 – 1970 թթ.՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970 – 1984 թթ.՝ ղեկավարի կազմակերպչական մատերիալիզմի և տրամաբանության ամբիոնի դոցենտ:

1982 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1984 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ ղեկավարի կազմակերպչական մատերիալիզմի և տրամաբանության (2001-ից՝ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության) ամբիոնի պրոֆեսոր: 2008 – 2014 թթ. աշխատել է Եվրոպական կրթական տարածաշրջանային ակադեմիայում:

Հեղինակ է 30 գիտական հոդվածների, 6 մենագրության, որոնցից են՝ «Փիլիսոփայության մեթոդաբանական առանձնահատկությունների մասին»

(Եր., 1985), «Օրենք և պայման» (Եր., 1989), «Մարքսիզմ-լենինիզմը գիտության մեթոդաբանության տեսանկյունից. Քննական վերլուծություն» (Եր., 2000): Հեղինակ է նաև «Փիլիսոփայության ներածություն» (Եր., 2004) ուսումնական ձեռնարկի և համահեղինակ՝ «Էքստրապոլյացիայի մեթոդի ճանաչողական նշանակությունը» (Եր., 2002) գրքի:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2014 թ. դեկտեմբերի 3-ին Երևանում:

ԱՍԱՏՐՅԱՆ ՄԱՆՎԵԼ ԵԳՈՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1926 թ. ապրիլի 30-ին ներկայիս ՀՀ Արմավիրի մարզի Արագած գյուղում: 1939 թ. ավարտել է տեղի յոթնամյա դպրոցը, 1942 թ.՝ Էջմիածնի մանկավարժական ուսումնարանը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1942 – 1944 թթ. աշխատել է որպես ուսուցիչ, 1954-ից՝ ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս, դասավանդել հայոց լեզվի ձևաբանություն և բարբառագիտություն:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1990 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ հայոց լեզվի պատմության ամբիոնի վարիչ, այնուհետև՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է «Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում» (Եր., 1959), «Ուրմիայի (Խոյի) բարբառը» (Եր., 1962), «Լուռու խոսվածքը» (Եր., 1968), եռահատոր «Ժամանակակից հայերենի ձևաբանության հարցեր» (Եր., 1970) մենագրությունների, «Ժամանակակից հայոց լեզու» (Եր., 1983), «Ժամանակակից հայոց լեզու. շարահյուսություն. պարզ նախադասություն» (Եր., 1987) բուհական դասագրքերի և գիտական բազմաթիվ հոդվածների:

Վախճանվել է 2000 թ. հունվարի 25-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է հայրենի գյուղում:

ԱՍԱՏՈՒՐ (ԱՍՏՎԱԾԱՏՐՅԱՆ) ԳԵՎՈՐԳ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆԻ

Արևելագետ, մանկավարժ, թարգմանիչ

Ծնվել է 1868 թ. հունիսի 6-ին Թիֆլիսում: Ավարտել է տեղի Ներսիսյան դպրոցը: Բարձրագույն կրթությունն է ստացել Սանկտ Պետերբուրգի արևելյան լեզուների և հնագիտության ինստիտուտներում: 1884-ից աշխատել է սկզբում Թիֆլիսում, ապա՝ Պետերբուրգում՝ բանկի կենտրոնական վարչությունում, այնուհետև՝ հայկական դպրոցներում որպես ուսուցիչ և վերատեսուչ: Սկսել է գրել վաղ հասակից: Առաջին բանաստեղծությունը լույս է տեսել 1887 թ. «Աղբյուր» ամսագրում: Ստեղծագործական աշխատանք է ծավալել նաև «Տարազ», «Մուրճ» և «Ազգագրական հանդես» պարբերականներում: 1921 թ. եկել է Հայաստան և զբաղվել գիտամանկավարժական ու թարգմանչական գործունեությամբ: Նույն թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և պատմագրական ֆակուլտետում տասը տարի վարել վրացերենի, պարսկերենի, ինչպես նաև Մերձավոր Արևելքի ու Անդրկովկասի գրականությունների պատմության դասընթացներ:

Հեղինակ է «Հայավանդը», «Նմուշներ վրաց պոեզիայից», «Անհետացած Թիֆլիսը» արձակ, ինչպես նաև «Արևելքի լեզունները» չափածո երկերի: Մեծ վաստակ ունի Սյայթ-Նովայի ստեղծագործությունների լուսաբանման, անհայտ երգերի հայտնաբերման, կենսագրական ու տեքստաբանական շատ խնդիրների լուծման ասպարեզում: Հին վրացերեն բնագրից թարգմանել է Շոթա Ռուսթավելու «Ընձենավորը» ստեղծագործությունը, պարսկերենից՝ Ֆիրդուսու «Ռուստամ և Զոհրաբ» պոեմը:

Վախճանվել է 1937 թ. հոկտեմբերի 7-ին Թբիլիսիում:

ԱՍԼԱՆՅԱՆ ԱՇՈՏ ՏԻԳՐԱՆԻ

Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1919 թ. փետրվարի 7-ին Իջևան քաղաքում: 1941 թ. ավարտել է ԵՊՀ աշխարհագրական-երկրաբանական ֆակուլտետը, 1941 – 1943 թթ. մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին և ծանր վիրավորվելուց հետո զորացրվել:

1947 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական,

1957 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

1944 – 1955 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող և հնէաբանության ու շերտագրության բաժնի վարիչ: 1955 – 1961 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ Նախարարների խորհրդի երկրաբանական վարչությունում որպես գլխավոր ճարտարագետ, 1961 – 1965 թթ.՝ վարչության պետ: 1965 – 1966 թթ. եղել է ԵՐՊԻ ռեկտոր, 1966 – 1975 թթ.՝ ՀԽՍՀ բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կրթության նախարար, 1975 – 1983 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի տնօրեն:

1981 – 1989 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում և ԵՐՊԻ-ում՝ վարելով ընդհանուր ու կիրառական երկրաբանության ամբիոնների վարիչի պաշտոնը:

Ընտրվել է ՀԽՍՀ VII և VIII գումարումների ԳԽ պատգամավոր:

Հեղինակ է շուրջ 120 աշխատության, այդ թվում՝ «Հայաստանի ռեգիոնալ երկրաբանություն» (Եր., 1961) մենագրության:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի II աստիճանի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի (3), Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 1989 թ. մարտի 17-ին Երևանում:

ԱՍԼԱՆՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ՍՈՒՐԵՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1952 թ. դեկտեմբերի 10-ին Երևանում: 1970 թ. ավարտել է թիվ 60 միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1980-ից աշխատում է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում որպես կրտսեր, այնուհետև՝ ավագ գիտաշխատող, 1989-ից՝ դոցենտ: 2009-ից օպտիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր է: 2009 – 2018 թթ. եղել է ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

Զբաղվում է ոչ գծային և լազերային ֆիզիկայի, անհամասեռ անիզոտրոպ միջավայրերի գծային և ոչ գծային օպտիկայի հարցերով:

Հեղինակ է 85 գիտական հոգվածների, համահեղինակ՝ «Ոչ գծային ֆիզիկայի ներածություն» (Եր., 2006), «Ֆիզիկա-IX դասարան, ինտերակտիվ կուրս» (Եր., 2007) դասագրքերի, «Տատանումների և ալիքների տեսություն» (Եր., 2008), «Ժամանակակից բնագիտության հայեցակարգեր» (Եր., 2011), «Լույսի բևեռացումը և նրա հետազոտումը» (Եր., 2014) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է դոկտորական մեկ ատենախոսություն:

ԱՍԼԱՆՅԱՆ ՀԱՅԿԱԶ ԳԱԲՐԻԵԼԻ

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1903 թ. մայիսի 1-ին Երևանի նահանգի Սուրմալու գավառի Կողբ գյուղում: 1915 թ., փրկվելով եղեռնից, ընտանիքի հետ գաղթել է Երևան: Շուտով, զրկվելով ծնողներից, քրոջ հետ տեղավորվել է Էջմիածնի ուղեւորացում:

1926 թ. ավարտել է 26 կոմիսարների անվան անդրկովկասյան կոմունիստական համալսարանը, 1929 թ.՝ նույն համալսարանի ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն:

1929 – 1931 թթ. դասախոսել է Թիֆլիսի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում: 1931 – 1953 թթ. հաջորդաբար ղեկավարել է ԵԱԱԻ, ԵՌՄԻ, ԵՊՀ և ՀԿ(բ) ԿԿ-ին առընթեր հանրապետական կուսակցական դպրոցի փիլիսոփայության ամբիոնները: Հայրենական պատերազմի տարիներին ղեկավարել է նաև «Կոմունիստ» և «Սովետական Հայաստան» թերթերի պրոպագանդայի բաժինները: 1944 – 1948 և 1956 – 1969 թթ. ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության, ապա՝ փիլիսոփայության և իրավունքի սեկտորը:

1966 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1967 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1969 – 1978 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի պատմական մատերիալիզմի և գիտական կոմունիզմի բաժնի վարիչ, 1958 – 1961 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ «Տեղեկագիր» (Հասարակական գիտություններ) հանդեսի խմբագիր:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Идея прогресса в буржуазной философии истории” (Եր., 1965) մենագրության և «Դիալեկտիկական մատերիալիզմ» (Եր., 1930) դասագրքի:

1963 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:
Պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:
Վախճանվել է 1980 թ. հոկտեմբերի 6-ին Երևանում:

ԱՍԼԱՆՅԱՆ ՎԻԼԵՆ ՄԿՐՏՁԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1932 թ. փետրվարի 18-ին Թիֆլիսում: 1950 թ. ավարտել է տեղի թիվ 71 միջնակարգ դպրոցը, 1955 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1960 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960 թ. նրա գործուն մասնակցությամբ ՀԽՍՀ ԳԱ կենտրոնական ֆիզիկատեխնիկական լաբորատորիայում ստեղծվել է մոլեկուլային կենսաֆիզիկայի կենտրոն, որի հիման վրա հետագայում կազմակերպվեց Փորձարարական կենսաբանության ինստիտուտը: 1965 թ. նրա նախաձեռնությամբ հիմնադրվել է ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի և կենսաֆիզիկայի (այժմ՝ մոլեկուլային ֆիզիկայի) ամբիոնը, որը ղեկավարել է մինչև կյանքի վերջը: 1975-ից ամբիոնում կատարվել են կիրառական կարևոր նշանակություն ունեցող պոլիմերային նյութերի ծերացման և դրանց կյանքի տևողության ուսումնասիրություններ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների: Գիտական գործունեությունն սկսելով որպես կենսապոլիմերների օպտիկական հատկություններն ուսումնասիրող տեսաբան՝ էական ներդրում է կատարել պարուրային մակրոմոլեկուլների օպտիկական ակտիվության հետազոտման ոլորտում: Նրա շնորհիվ սպեկտրաբևեռաչափությունը դարձավ կենսապոլիմերների ուսումնասիրման գործուն մեթոդ: Կարևոր արդյունքներ է ստացել «ԴՆԹ-լիզանդ» կոմպլեքսների կառուցվածքի ուսումնասիրության բնագավառում, պարզաբանել լիզանդների ազդեցության տակ ԴՆԹ-ի պարուրյի կայունությունը և կոնֆորմացիոն փոփոխությունները:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 25 և դոկտորական 4 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1989 թ. օգոստոսի 17-ին Երևանում:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1987 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2007 – 2013 թթ. եղել է ԵՊՀ սոցիալ-տնտեսական աշխարհագրություն ամբիոնի վարիչ: Ներկայումս աշխատում է ԵՊՀ սերվիսի ամբիոնում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի ռեսուրսների աշխարհագրական գնահատականը» (Եր., 2000), «Մաթեմատիկական մոդելների կիրառումը աշխարհագրության մեջ» (Եր., 2000), «Մարդ-բնություն փոխհարաբերության ռեգիոնալ խնդիրները» (Եր., 2000), ինչպես նաև մի շարք դասագրքերի, այդ թվում՝ «Ռեգիոնալ աշխարհագրություն, մաս 1, Եվրոպա» (Եր., 2006, 2015), «Արտասահմանյան երկրների սոցիալ-տնտեսական աշխարհագրություն» (մաս 2, Եր., 2000, մաս 3, Եր., 2015):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

2009 – 2010 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող աշխարհագրության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

ԱՎԱԳՅԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆ ԱՅԳԱՐԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1942 թ. մարտի 13-ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է Քանաքեռի Խ. Աբովյանի անվան միջնակարգ դպրոցը: 1959 – 1961 թթ. աշխատել է Երևանի լուսատեխնիկական գործարանում: 1961 – 1964 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1968 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ժուռնալիստիկայի բաժինը և աշխատանքի անցել ԵՊՀ խորհրդահայ (այժմ՝ Հայ նորագույն) գրականության ամբիոնում որպես ավագ լաբորանտ, ասիստենտ, ապա՝ դասախոս:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2000-ից ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան է:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Կոստան Զարյան. կյանքը և գործը» (Եր., 1998), «Պատկերազարդ պատմություն Շահան Շահնուրի» (Եր., 2004) մենագրությունների, «Սփյուռքահայ դասական պատմվածք» (Եր., 2007) ձեռնարկի: Կազմել է «Հայոց եղեռնապատումի

պոեզիա» (Եր., 2015), «Վահան Թեքեյան. ազնվական քերթողը» (Եր., 2018) գրքերը:

2000-ից ՀԳՄ անդամ է:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

ԱՎԱԳՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԵՐԵՄԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1928 թ. սեպտեմբերի 23-ին Գրոգնիում:
1934 թ. ընտանիքով տեղափոխվել է Աղբ. ԽՍՀ Աղսուի
շրջանի Հնդար հայկական գյուղ, որտեղ ստացել է
նախնական կրթություն: 1946 թ. ավարտել է հարևան Գյուլշևան գյուղի
միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ աշխարհագրության ֆակուլտետը:

1952 – 1957 թթ. աշխատել է Երևանի թիվ 13, 1957 – 1958 թթ.՝ թիվ
32 դպրոցում:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենա-
խոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1972 թ.՝ պրոֆեսորի կո-
չում: 1991 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ակադեմիկոս:

1958 – 1961 թթ. եղել է ուսուցիչների կատարելագործման ինստիտու-
տի գիտաշխատող, 1961 – 1975 թթ.՝ ԵՊՀ դասախոս, 1976-ից՝ ԵԺՏԻ տնտե-
սական աշխարհագրության մամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, մենագրությունների,
բուհական ձեռնարկների, դպրոցական դասագրքերի, որոնցից են՝ «Եվրո-
պա (կապիտալիստական երկրների տնտեսական և քաղաքական աշխարհա-
գրություն)» (Եր., 1966), «Սովետական Հայաստանի գյուղատնտեսություն-
նը (տնտեսա-աշխարհագրական ուսումնասիրություն)» (Եր., 1970), «Հայ-
կական ՍՍՀ բնակչությունը (տնտեսա-աշխարհագրական ուսումնասիրու-
թյուն)» (Եր., 1975), “Люди и горы (история, теория, практика)” (М., 1989),
“Нагорный Карабах: ответ фальсификаторам” (Ер., 1991) աշխատությունները:

Նրա ղեկավարությամբ կազմվել են չորս խոշորամասշտաբ և բազմա-
թիվ փոքրամասշտաբ քարտեզներ ու ատլասներ:

Մասնակցել է միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովների:

1990 – 1995 թթ. եղել է ԳԽ, 1995 – 1999 թթ.՝ ՀՀ ԱԺ պատգամավոր,
1976 – 1987 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԲՄՄԿՆ գիտամեթոդական կենտրոնական խորհրդի
անդամ:

ԱՎԱԳՅԱՆ ՌՈԼԱՆԴ ՄԱՄԻԿՈՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

 Ծնվել է 1944 թ. սեպտեմբերի 18-ին Աղբ. ԽՍՀ Շահումյանի շրջանի Գետաշեն գյուղում: 1962 թ. ավարտել է Կիրովաբադի թիվ 9 միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ Եղ Ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1971 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1973 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1968-ից աշխատում է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի մամբիոնում որպես
ասիստենտ, ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ և պրոֆեսոր:

1991 – 1995 թթ. համատեղությամբ եղել է Իջևանի քուեջ-համալսարանի ֆիզիկայի մաթեմատիկական վարիչ, այնուհետև՝ բնագիտական ֆակուլտետի դեկան, 2000 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի մաթեմատիկական վարիչ, 2006 – 2018 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկան: 2018-ից նույն մաթեմատիկական ֆակուլտետի պրոֆեսոր է:

Ջբաղվում է զբաղիտացիայի Այնչտայնի տեսության և այլընտրանքային տեսությունների հետազոտման ու զարգացման, դրանց աստղաֆիզիկական և կոսմոլոգիական կիրառությունների, քվանտային մեխանիկայի և այլ հարցերով:

Հեղինակ է 130 գիտական հոդվածների և ուսումնական երեք ձեռնարկի:

Ձեկուցումներով Հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում: Համատեղ աշխատանքներ է կատարել Բռնոյի (Ջեսիա), Ռոստոկի, Ենայի (Գերմանիա) Համալսարաններում, Պոտսդամի (Գերմանիա) աստղաֆիզիկայի կենտրոնական ինստիտուտում, ՄՀՄԻ-ում (ՌԴ, Դուբնա):

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական մեկ ատենախոսություն:

ԱՎԱԳՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՆԱԶԱՐԻ

Քրիստիանյան գիտութիւնների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1918 թ. մարտի 16-ին ներկայիս ՀՀ Լոռու մարզի Դարբաս գյուղում: 1936 թ. ավարտել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, ապա՝ ԵՐՊԻ քիմիատեխնոլոգիական ֆակուլտետը: 1941 թ.

մեկնել է ռազմաճակատ: Պատերազմի ավարտից հետո ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա:

1946-ից աշխատել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, ապա՝ ավագ դասախոս:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1973 – 1975 թթ. եղել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետի դեկան, 1975 – 1984 թթ.՝ ՀՊՄԻ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1984 – 1989 թթ.՝ ԵՊՀ անօրգանական քիմիայի ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են անցումային մետաղների նոր՝ օլիֆենային, դիօլիֆենային-խելատային կոմպլեքս միացությունների սինթեզմանը և հետազոտմանը:

Բազմիցս մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի շքանշանով, մեդալներով և ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրով:

Վախճանվել է 1995 թ. ապրիլի 2-ին Երևանում:

ԱՎԱԳՅԱՆ ՍՄԲԱՏ ԴԱՐՉԻՆԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1922 թ. հոկտեմբերի 15-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ստեփանակերտի շրջանի Խնածախ գյուղում, որտեղ ստացել է տարրական, Բալլուշա գյուղում՝ յոթնամյա կրթություն: Մեկ տարի սովորել է Բաքվի բաներիտ դպրոցում և հաջորդ տարում միջնակարգ դպրոցն ավարտել Ստեփանակերտում: 1941 թ. մեկնել է ռազմաճակատ: 1943 թ. աչնանը երկրորդ անգամ ծանր վիրավորվելուց հետո զորացրվել է և աշխատանքի անցել «Խորհրդային Ղարաբաղ» թերթի խմբագրությունում:

1957 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ժուռնալիստիկայի բաժինը:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1964 թթ. եղել է «Երևանի համալսարան» բազմատիրաթ թերթի խմբագիր: 1964 թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի և մինչև կյանքի վերջն աշխատել ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի ամբիոնում:

Հեղինակ է մամուլին և մշակույթին վերաբերող բազմաթիվ հոդված-

ների, գրքերի ու գրքուկների, որոնցից են՝ «Մյասնիկյանը հրապարակախոս» (Եր., 1964), «Թերթի ձևավորում և արտադրություն» (Եր., 1986), «Լրագրային ելույթների պրոբլեմատիկան» (Եր., 1986), «Ակնարկներ Սովետական Հայաստանի մամուլի պատմության» (Եր., 1989), «Ղարաբաղի մամուլը» (Եր., 1989):

Վախճանվել է 1994 թ. մարտի 14-ին Երևանում:

ԱՎԱԳՅԱՆՑ ԳԵԴԵՈՆ ՄՈՎԱՍԵՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1919 թ. ապրիլի 12-ին Սամարղանդ քաղաքում: 1942 թ. ավարտել է Տաջքենդի պետական համալսարանը, 1950 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1950 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1958 թ.՝ Ղոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1965 թթ. եղել է Ուզբեկստանի ԳԱ Ֆիզիկատեխնիկական
ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող: 1956 – 1965 թթ. ղեկավարել է
Տաշքենդի պետական Համալսարանի տեսական ֆիզիկայի ամբիոնը:

1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, տեղափոխվել Երևան և գործուն մասնակցություն ունեցել ԵՊՀ կիսահաղորդիչների և դիէլեկտրիկների ֆիզիկայի ամբիոնի հիմնադրմանը, որը համատեղությունամբ ղեկավարել է մինչև 1972 թ. և 1975 – 1977 թթ.: Այդ տարիներին նա համալսարանի կիսահաղորդչային նյութերի և սարքերի ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի գիտական ղեկավարն էր, 1965 – 1984 թթ.` ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի կիսահաղորդչային էլեկտրոնիկայի բաժնի վարիչը և ԳԱ կիսահաղորդիչների գիտական խորհրդի նախագահը:

Նրա գիտական գործունեության մեջ առանձնահատուկ տեղ է զբաղեցնում ուժեղ էլեկտրական դաշտերի առկայությանը կիսահաղորդիչներում էլեկտրոնների տաքացման և սառեցման երևույթների հետազոտումը:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են բացասական դիմադրությամբ սարքերում ընթացող ֆիզիկական երևույթներին, հզոր տրանզիստորների նախագծման ֆիզիկական սկզբունքներին և դրանց հաշվարկներին: Իր աշակերտների հետ Տ-դիոդների բնագավառում կատարած աշխատանքներն ստացել են գիտական լայն ճանաչում: Հզոր տրանզիստորների նախագծման և ԵՊՀ-ում դրանց փորձնական նմուշների իրականացման ուղղությամբ նրա աշխատանքները նպաստել են Հայաստանի ռադիոէ-

լեկտրոնային արդյունաբերությունների զարգացմանը:

Հեղինակ է ավելի քան 250 գիտական աշխատանքների, մի քանի գյուտերի և “Феноменологическая теория полупроводников” (Եր., 1960) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1984 թ. հուլիսի 10-ին Դոնի Ռոստովում:

ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

**Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1957 թ. ապրիլի 5-ին ՀԽՍՀ Սիսիանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Դաստակերտ գյուղում: 1974 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 77 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ՖԿՀՊԻ-ն, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1979 –

1981 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակի կենտրոնական մարզական ակումբում:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1983 – 1989 թթ. եղել է ՖԿՀՊԻ պրոբլեմային լաբորատորիայի գիտաշխատող, գիտահետազոտական լաբորատորիայի սպորտի հոգեբանություն խմբի ղեկավար, Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ԳՀ կենտրոնի գիտական ղեկավար, 1989 – 2003 թթ.՝ հոգեբանություն և մանկավարժության ամբիոնի վարիչ, 2003 – 2004 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 2004 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ հոգեբանություն ամբիոնում: Նույն թվականից ղեկավարում է ԵՊՀ փորձարարական հոգեբանություն լաբորատորիան, 2005-ից՝ ԵՊՀ ընդհանուր հոգեբանություն ամբիոնը:

Հեղինակ է շուրջ 185 գիտական և ուսումնամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում 2 մենագրություն՝ «Սպորտի կիրառական հոգեբանություն» (Եր., 2001), “Construire son identité culturelle /De l’intégration au développement personnel” (Paris, 2014) և 10 ուսումնական ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Սպորտի կիրառական հոգեբանություն մեթոդներ» (Եր., 2000), «Հոգեբանական և սոցիալական աշխատանքները ՀՀ ԱՆ քրեակատարողական ծառայությունում» (Եր., 2009), «Փորձարարական հոգեբանություն» (Եր., 2010):

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

ԱՎԴԱԼԲԵԳՅԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Պատմաբան, բանասեր, տնտեսագետ

Ծնվել է 1885 թ. հոկտեմբերի 3-ին Պարսկաստանի Մակու քաղաքում, որտեղ ստացել է սկզբնական կրթություն: 1907 թ. ավարտել է Գեորգյան ճեմարանը: Մինչև 1913 թ. եղել է նույն կրթօջախի ուսուցիչ:

1921 – 1922 թթ. աշխատել է Հայպետհրատում: 1921 թ. հրավիրվել է դասախոսելու ԵՊՀ-ում: Հասարակագիտական և պատմագրական ֆակուլտետներում դասավանդել է Հայ Հասարակական մտքի պատմություն և տնտեսական զարգացման պատմություն, վարել Հասարակագիտական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալի պաշտոնը և եղել Համալսարանի վարչության անդամ: 1925 թ. դասավանդել է Երևանի կուսգլխիցում:

1926 – 1930 թթ. եղել է Հայաստանի գիտությունների և արվեստի ինստիտուտի անդամ: Այնուհետև զբաղվել է գրական-գիտական աշխատանքով՝ ստեղծելով մի շարք ինքնատիպ ու մնայուն գործեր, որոնցից են՝ «Հայ ազատագրական շարժման երկու հոսանք 18-րդ դարի վերջում» և «Շահամիր Շահամիրյանն ու հնդկահայոց համայնական ինքնավարությունը 18-րդ դարում» աշխատությունները: Նրա գրչին են պատկանում Հայ գրականության մեծերից Խ. Աբովյանի, Մ. Նալբանդյանի, Հովհ. Թումանյանի, Մուրացանի, ինչպես նաև՝ Ա. Թխմախյանի գրական ժառանգության լուսաբանմանը նվիրված ուսումնասիրություններ:

Տնտեսագիտական հետազոտությունները վերաբերում են Հայաստանի տնտեսական զարգացման պատմությանը՝ «Հայ շինականի և գեղջկուհու աշխատավարձը 5-րդ դարում», «Մի գաղտնիք Հայ վիմական արձանագրությունների մեջ ու նրա նշանակությունը Հայաստանի տնտեսական զարգացման պատմության համար» (Եր., 1927), տնտեսագիտության տեսությունը՝ «Կարլ Մարքսի տնտեսական զարգացման թեորիան» (Եր., 1926) և այլ հարցերի:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել 1934 – 1935 թթ. հրատարակված «Ռուս-հայերեն նոր բառարանի» ստեղծմանը, ինչպես նաև կազմել է «Ռուս-հայերեն տնտեսագիտական տերմինների բառարան»-ը (Եր., 1964): Ծավալել է նաև թարգմանչական գործունեություն, որի լավագույն դրսևորումներից է Կ. Մարքսի «Կապիտալ»-ի թարգմանությունը գերմաներենից:

1937 թ. հուլիսի 26-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական գործունեություն ծավալելու մեղադրանքով: Գնդակահարման մասին վճիռը կայացվել է 1937 թ. դեկտեմբերի 28-ին:

1955 թ. արդարացվել է:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԱԻԴԱ ԱՎԵՏԻՍԻ

**Քրմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1938 թ. դեկտեմբերի 10-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 15 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1976 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1965 – 1967 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, 1967 – 1975 թթ.՝ դոցենտ, 1979 – 2000 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1984 – 2009 թթ.՝ քիմիայի ֆակուլտետի դեկան, 2005 – 2009 թթ.՝ նաև ԳՀ լաբորատորիայի գիտական ղեկավար:

Հեղինակ է ավելի քան 500 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 120 Հեղինակային արտոնագրերի, որոնք նվիրված են թթվածին, ազոտ, ծծումբ պարունակող նոր հետերոցիկլային և կենսաբանորեն ակտիվ միացությունների սինթեզի մեթոդների մշակմանը, դրանք քիմիական փոխարկումների և «կառուցվածք-հատկություն» (քիմիական, կենսաբանական) փոխկապակցություն ունեցող նյութերի մշակմանը:

Նրա ղեկավարութեամբ ու խորհրդատվութեամբ պաշտպանվել է Թեկ-
նածուական 35 և դոկտորական 4 ատենախոսութիւն:

1999 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով, 2004 թ. արժանացել ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Վախճանվել է 2009 թ. հոկտեմբերի 19-ին Երևանում:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԱՐԱ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1950 թ. մայիսի 27-ին Երևանում: 1967 թ. ավարտել է թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2001 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ միջազգային կապերի գծով պրոռեկտոր,
2006 – 2008 թթ.՝ ԵՊՀ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան ընդհանուր ֆի-

զիկայի և աստղաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: 2008-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է և ԵՊՀ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան աստղադիտարանի տնօրեն:

Զբաղվում է նեյտրոնային աստղերի ընդերքում ջերմաստիճանի բաշխման, դրանց շուրջ մագնիսոլորտի գոյացման և կայունություն, բաբախիչների կոհերենտ ռադիոճառագայթման ֆիզիկական մեխանիզմների, էլեկտրոն-պոզիտրոնային զույգերի ծնման մի շարք գործընթացների և դրանց աստղաֆիզիկական հնարավոր կիրառությունների ուսումնասիրություններ:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական հոդվածների, «Դասական մեխանիկա» (Եր., 2004) բուհական դասագրքի, բուհերում և միջնակարգ դպրոցներում ֆիզիկայի դասավանդման մեթոդներին, արդիական ծրագրերին և դասագրքերի ստեղծմանն առնչվող 30 գիտամեթոդական աշխատանքների, ինչպես նաև ՀՀ կրթական համակարգի բարեփոխումներին և դրանց ծրագրային նորարարությունը նվիրված 50 հոդվածի: Միջազգային կրթական ծրագրերի փոխանակման շրջանակում քառամսյա հետազոտական և դասախոսական գործունեություն է ծավալել ԱՄՆ Վիրջինիայի և Կալիֆոռնիայի համալսարաններում:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԱՐԱ ՍԵՐԳԵՅԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1958 թ. սեպտեմբերի 14-ին Թալինում: 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը, 1985 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1986 – 1988 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի կրտսեր, 1988 – 1996 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1980 – 1982 թթ. աշխատել է արդյունաբերական շինարարության նախարարությունում որպես ճարտարագետ: 1988 – 1995 թթ. համատեղությամբ դասախոսել է ՀՊՄԻ-ում:

1996 – 2000 թթ. եղել է ՀՀ ԿԳՆ միջնակարգ կրթության վարչության պետ, 2000 – 2011 թթ.՝ ՀՀ ԿԳ փոխնախարար, 2011 – 2014 թթ.՝ ՀՊՃՀ ռեկտոր: 2014-ից ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտի դեֆորմացիոլոգիայի մարմինների ղեկավարի և կապակցված դաշտերի բաժնի վարիչն է:

2005-ից դասավանդում է ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հրապարակումների, որոնք վերաբերում են հոծ միջավայրի մեխանիկային, գծային էլեկտրաառաձգականության և ոչ գծային էլեկտրամագնիսաառաձգականության երևույթներին:

2005 – 2017 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ տեղեկագիր, «Մեխանիկա» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԶԱՎԵՆ ՎԱՍԻԼԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1933 թ. նոյեմբերի 16-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Խաչթառակ գյուղում: Տեղի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո՝ 1955 թ. ավարտել է Զուգուկի (Ուկրաինա) ռազմական օդաչուների բարձրագույն ուսումնարանը և ծառայության անցել Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) հակաօդային պաշտպանությունում:

1958 թ. զորացրվելուց հետո ընդունվել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1963 թ. և մանկավարժական աշխատանքի անցել հայրենի գյուղում որպես ուսուցիչ, ապա՝ երեկոյան միջնակարգ դպրոցի տնօրեն: 1967 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1968 – 1996 թթ. եղել Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի ավագ, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող, գրականության տեսության բաժնի վարիչ: 1996 – 2008 թթ. աշխատել է ԵՊՀ հայ գրականության (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամրազյանի անվան հայ գրականության պատմության) ամբիոնում: 2008-ից աշխատում է գրականության ինստիտուտում (մինչև 2016 թ.՝ նաև նույն ամբիոնում):

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, բուհական ու դպրոցական 7 դասագրքի և ավելի քան 10 մենագրության, որոնցից են՝ «Թուժանյանի ստեղծագործական լաբորատորիան» (Եր., 1973), «Գեղարվեստական մտածողության հետքերով» (Եր., 1985), «Հայ պատմավեպի պոետիկան» (Եր., 1986), «Մարդը և դարի հայ գրականության մեջ» (Անթիլիաս, 1994), «Նորագույն գրականության զարգացման միտումները» (Եր., 2003):

1986-ից ՀԳՄ անդամ է:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ԼԱՐԻԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1966 թ. ապրիլի 7-ին Երևանում: 1983 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1990 թ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1993 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2009 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2018 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1993 – 2014 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնում: 2014-ից ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետի ընդհանուր մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են կոմպլեքս և հարմոնիկ անալիզներին, մեկ և մի քանի կոմպլեքս փոփոխականի ֆունկցիաների տեսությունը:

Հեղինակ է 40-ից ավելի գիտական հոդվածների և «Ասիմպտոտական մեթոդներ» (Եր., 2007), «Լոկալ և պայմանական էքստրեմումներ» (Եր., 2018) բուհական ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՀԱՄԼԵՏ ԿԱՐՈՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1945 թ. դեկտեմբերի 5-ին Երևանում: 1962 թ. ավարտել է թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1967 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1983 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991-ին նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1968 – 1971 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀ-ում: 1971-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում:

Զբաղվում է ոչ գծային էլեկտրադինամիկայով, մասնավորապես՝ լազերային արագարարների, ռենտգենյան և գամմա-լազերների ստեղծման, գերհզոր լազերային դաշտերով վակուումից մասնիկ-հակամասնիկ զույգերի ծնման հարկադրական անիհիլացման կոնտուրային քվանտային էլեկտրադին-

նամիկայի և ոչ գծային էլեկտրադինամիկայի խնդիրներով: Զարգացրել է հզոր լազերային դաշտերում «ազատ-ազատ» էլեկտրոնային անցումների ոչ գծային տեսությունը և հայտնաբերել հարթ ալիքից էլեկտրոնների անդրադարձման և զավթման, ինչպես նաև՝ միջավայրում ուժեղ մագնիսական դաշտի առկայությամբ ոչ գծային հիսթերեզիսի շեմային երևույթները: Նրա աշխատանքներից մի քանիսն ընդգրկվել են ամերիկյան Ֆիզիկական հանրագիտարանում:

1990 թ. նրա ղեկավարությամբ ԵՊՀ Ֆիզիկայի ֆակուլտետում բացվել է «Պլազմայի ֆիզիկա» մասնագիտացումը և պլազմայի ֆիզիկայի գիտահետազոտական լաբորատորիան, որը 2008-ից քվանտային էլեկտրոնիկայի ամբիոնի հետ վերաճել է ԵՊՀ ուժեղ դաշտերի ֆիզիկայի կենտրոնի:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ “Relativistic Nonlinear Electrodynamics” – Interaction of Charged Particles with Strong and Superstrong Laser Fields (Springer, NY, 2006) և “The QED Vacuum and Matter in Super-Strong Radiation Fields” (Springer, NY, 2006) մենագրությունների, ինչպես նաև՝ միջազգային նախագծերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 15 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

2008-ից համանվիրական “HEDGEHOB” ծրագրի կոորդինացիոն խորհրդի անդամ է:

1978 թ. արժանացել է գիտություն բնագավառում ՀԼԿԵՄ, 2002 թ.՝ ՀՀ Նախագահի, 2017 թ.՝ ՀՀ Պետական մրցանակների:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՀԱՅԿ ԳՐԻԳՈՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1956 թ. մայիսի 1-ին Երևանում: 1973 թ. ավարտել է թիվ 118 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1995 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1985-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. 1993 թ. եղել է պատմության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1995 – 2003 թթ.՝ ԵՊՀ գիտքարտուղար, 2004 – 2009 թթ.՝ պատմության ֆակուլտետի դեկան: 2009-ից հնագիտության և ազգագրության ամբիոնի վարիչն է: 2005-ից ղեկավարում է նաև ԵՊՀ ՀՀԻ հնագիտության ԳՀ լաբորատորիան:

Մասնակցել է հնագիտական արշավախմբերի աշխատանքների, անձամբ

ղեկավարել Արագածի, Արամուսի, Այգեշատի հնագիտական արշավախմբերը:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների՝ հոդվածներ, մեհագրություններ, որոնցից են՝ «Бийнская керамика из памятников Арагатской долины» (Եր., 1992), «Արագած: Ուրարտական ամրոցի պեղումներ» (Եր., 2001), «Արամուս» (Հալեպ, 2012): Համահեղինակ է «Արարատյան դաշտի մշակույթը մ.թ.ա. XI-VI դդ.-ում» (Եր., 2006), «Ուրարտուի հնագիտություն (ամրոց-բնակավայրեր և դամբարանային համալիրներ)» (Եր., 2010), «Բրոնզ-երկաթեդարյան Սյունիքի սրբազան լանդշաֆտը (հնագիտական հետազոտություններ)» (Եր., 2015) մեհագրությունների:

ԵՊՀ և Ինսերոկի, Սյունիսենի, Կալիֆոռնիայի համալսարանների հնագետների մասնակցությունը պեղումներ է իրականացրել Կոտայքում, Արագածոտնում, Վայոց ձորում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍԹԱՆ ՀՐԱՆՏ ԱԼԵՔՍԱՆԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1927 թ. մարտի 10-ին Ղարաբլիխայում (այժմ՝ Վանաձոր): 1944 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1949 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1949 – 1954 թթ. կատարել է կուսակցական աշխատանք: 1954 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահության գիտքարտուղար, 1964 – 1967 թթ.՝ նաև ակադեմիայի կոորդինացիոն խորհրդի փոխնախագահ, 1967 – 1971 թթ.՝ գիտական կադրերի պատրաստման խորհրդի նախագահ, 1971 – 1979 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գլխավոր գիտքարտուղարի տեղակալ, 1979 – 2002 թթ.՝ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, 2002 – 2004 թթ.՝ պատվավոր տնօրեն և ՀՀ ԳԱԱ հոլմանիտար գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար: 1979 – 2003 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է մի քանի տասնյակ հոդվածների և բազմաթիվ գրքերի, որոնցից են՝ «Հայաստանի կոմերիտմիությունը սոցիալիստական ինդուստրացման համար մղվող պայքարում (1926 – 1932)» (Եր., 1959), «Комсомол

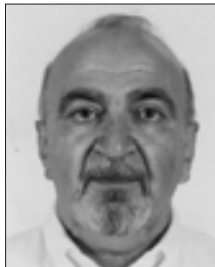
Закавказья под знаменем пролетарского интернационализма” (Եր., 1968), “Брест-Литовск: как были отторгнуты Турцией Карс, Ардаган и Батум” (Եր., 1994), «Հայկական Հարցը 1918 թվականին» (Եր., 1997), «Հայոց ազգային միասնության հաղթանակը. 1918 թվականի մայիս» (Եր., 1998):

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 20 և դոկտորական 3 ատենախոսություն:

1967 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով, 2003 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 2004 թ. նոյեմբերի 9-ին Երևանում:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

***Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր***

Ծնվել է 1949 թ. օգոստոսի 31-ին Թբիլիսիում: 1966 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1982 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1972-ից եղել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի մամբինի լաբորանտ, 1973 – 1980 թթ.՝ դասախոս, 1980 – 1997 թթ.՝ դոցենտ, 1997 – 2003 թթ.՝ ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի և հեռահաղորդակցության մամբինի վարիչ, 2003 – 2010 թթ.՝ դոցենտ: 2010-ից նույն մամբինի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են օպտիկական ոչ գծային միջավայրերում տերահերցային ալիքների գեներացմանը:

2001 թ. աշխատել է Ճապոնիայի Տոհոկուի, 2011 – 2012 թթ.՝ Օսակայի համալսարանում որպես հրավիրված պրոֆեսոր:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՍՐԱՊԻՈՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1961 թ. ապրիլի 12-ին ՀԽՍՀ Արտաշատի շրջանի (այժմ՝ Արարատի մարզ) Դեղձուտ գյուղում: 1978 թ. ավարտել է նույն շրջանի Գետազատ գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1986 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1988 – 2009 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնում: 2009 – 2012 թթ. եղել է սփյուռքագիտության ամբիոնի հիմնադիր վարիչ: 2012-ից Հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է մի շարք մենագրությունների, գիտատեսական գրքերի և գիտական շուրջ 50 հոդվածի, ինչպես նաև համահեղինակ՝ մեկ տասնյակից ավելի ուսումնական ձեռնարկների: Մենագրություններից են՝ ««Անահիտ» հանդեսը» (Եր., 1999), «Արևմտահայ բանաստեղծության լեզուն» (Եր., 2002), «Արևելահայերենի և արևմտահայերենի զուգադրական քերականություն» (Եր., 2007), «Տեղաշարժեր արդի գրական հայերենում» (Եր., 2011), «Արևմտահայ բանաստեղծների ստեղծագործական մշակումների լեզվաոճական վերլուծություններ. Պետրոս Դուրյան, Միսաք Մեծարենց, Դանիել Վարուժան» (Եր., 2012):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՊԱՎԵԼ ՍԵԴՐԱԿԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1957 թ. նոյեմբերի 20-ին Թբիլիսիում: 1975 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 36 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

2003 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2014 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2014 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1980 – 1981 թթ. աշխատել է «Գիտելիք» ընկերությունում որպես ԵԺՏԻ պատասխանատու քարտուղար, 1983 թ.՝ «Էրեբունի» թանգարանում: 1983 – 1987 թթ. եղել է ԵՊՀ հնագիտության և ազգագրության ամբիոնի ավագ լաբորանտ, 1987 – 1993 թթ.՝ նույն ամբիոնի ԳՀ լաբորատորիայի ավագ ճարտարագետ, ապա՝ կրտսեր գիտաշխատող: 1993-ից աշխատում է

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում. 2005 – 2006 թթ. եղել է վաղ Հնագիտության բաժնի վարիչ, 2006-ից նույն ինստիտուտ ՊՈԱԿ-ի տնօրենն է:

1983-ից մասնակցել է Հնագիտական բազմաթիվ արշավախմբերի: 1985 – 1991 թթ. ղեկավարել է Մաստարայի, Թալինի, Ն. Սասնաչենի դամբարանադաշտերը պեղող ԵՊՀ արշավախմբերը, հետագա տարիներին՝ Այգեշատի, Սիսիանի, Նոր Օշականի դամբարանադաշտերը և Ագարակի հնավայրը պեղող արշավախմբերը:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել Հայ-իտալական, Հայ-ֆրանսիական և Հայ-ամերիկյան համատեղ արշավախմբերի աշխատանքներին, անձամբ ղեկավարել Հայ-գերմանական (2001 – 2003, 2005 – 2008, 2011 – 2015 թթ.), Հայ-ֆրանսիական (2004 – 2014 թթ.), Հայ-ամերիկյան (2012 – 2014 թթ.) համատեղ արշավախմբերի աշխատանքները:

2010-ից ղեկավարում է Հայ-ֆրանսիական միջազգային լաբորատորիայի (LIA) աշխատանքները: Կազմակերպել է Հայաստանի Հնագիտության, ազգագրության և բանագիտության արդիական հիմնախնդիրներին նվիրված միջազգային մի շարք գիտաժողովներ, զեկուցումներով հանդես եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Հեղինակ է 90 գիտական հոդվածի, համահեղինակ՝ 4 մենագրության և 1 դասագրքի, որոնք նվիրված են Հայկական լեռնաշխարհի, Առաջավոր Ասիայի հնագիտական ուսումնասիրության հարցերին, լեռնաշխարհի հնագիտական մշակույթների փոփոխական համակարգի մշակմանը, սոցիալական էվոլյուցիայի առանձնահատկություններին:

Համատեղությամբ շարունակում է աշխատել ԵՊՀ-ում:

2010-ից ինստիտուտում գործող Հնագիտության և ազգագրության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

2011 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վ.Ա.ՎԱՆՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԳԵՍԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1959 թ. մայիսի 13-ին Երևանում: 1976 թ. ավարտել է թիվ 66 միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1983 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի ճարտարագետ, այնուհետև՝ կրտսեր, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող: 1983 – 1985 թթ. գործուղվել է Մոսկվայի ԽՍՀՄ ԳԱ մեխանիկայի պրոբլեմների ինստիտուտ որպես փորձնակ-հետազոտող:

2004 – 2009 թթ. եղել է ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետի օպտիմալ կառավարման և մոտավոր մեթոդների ամբիոնի դոցենտ, 2009 – 2014 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2008 – 2009 թթ.՝ Նիցցայի ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման ազգային հետազոտությունների ինստիտուտի (Ֆրանսիա) և ԱՄՆ Իլինոյսի համալսարանի հրավիրված պրոֆեսոր: 2014-ից ԵՊՀ ֆինանսական մաթեմատիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են դինամիկական համակարգերի օպտիմալ և սուբօպտիմալ ղեկավարմանը, օպտիմալ փնտրման խաղային խնդիրներին և բախումից խուսափող դինամիկական օբյեկտների օպտիմալ ղեկավարումների կառուցմանը:

Հեղինակ է շուրջ 75 գիտական աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Оптимальное управление электроприводами промышленных роботов» (М., 1986) մենագրության և «Վարիացիոն հաշիվ և օպտիմալ կառավարում» (Եր., 2008) դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍԹԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ԴԱՎԻԹԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1978 թ. հունվարի 9-ին ՀԽՍՀ Նաիրիի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Զովունի գյուղում: 1994 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1999 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 2001 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2014 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2002-ից աշխատում է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում, 2013-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 2012-ից նաև ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի ժողովրդավարության զարգացման մշտադիտարկման միջազգային ինստիտուտի երևանյան մասնաճյուղի տնօրենն է:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածների, “История, практика реализации и перспективы развития законодательства об охране личных неимущественных прав граждан” (Ер., 2001), “Гражданско-правовые и административные

средства защиты личных неимущественных прав граждан” (Եր., 2002), «Կորպորատիվ իրավահարաբերությունների արդի հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում (տնտեսական ընկերությունների օրինակով)» (Եր., 2013) մենագրությունների և 4 ուսումնամեթոդական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՎԱՐԴԵՍ ԱՐԳԱՐԻ

**Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան**

Ծնվել է 1918 թ. հոկտեմբերի 18-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1936 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը: 1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, երկու անգամ վիրավորվել:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1946 – 1954 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում, 1954-ից՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետի ընդհանուր և կիրառական երկրաբանության ամբիոնում որպես դոցենտ: 1968 – 1976 թթ. եղել է Նույն ամբիոնի վարիչ, 2000 թ.՝ պրոֆեսոր: 1960 թ. ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական ինստիտուտի, երկրաբանական վարչության և ԵՊՀ Համալիր արշավախմբի կազմում կատարել է Վեդի գետի ավազանի մանրակրկիտ երկրաբանահետազոտական և քարտեզագրական աշխատանքներ: 1972 – 1988 թթ. զբաղվել է ՀԽՍՀ կենտրոնական հրաբխային բարձրավանդակի և միջլեռնային գոգավորությունների ու հնահովիտների ստորերկրյա ջրերի ու ռոման, հետախուզման և շահագործական պաշարների գնահատման գիտամեթոդական հարցերով, կազմել ջրային պաշարների տեղաբաշխման քարտեզներ: Նրա հետազոտությունները ներկայացված են շուրջ երկու տասնյակ գիտաարտագրական հաշվետվությունների, 3 մենագրության, 6 քարտեզի և տպագրված 80 գիտական հոդվածների տեսքով:

Զեկուցումներով հանդես է եկել հանրապետական, համամիութենական և միջազգային գիտաժողովներում:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբանի կոչման:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի I աստիճանի շքանշանով, բազմաթիվ մեդալներով, ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

Վախճանվել է 2007 թ. հոկտեմբերի 12-ին Երևանում:

ԱՎԵՏՅԱՆ ԷԴՄՈՆԴ ԳԵՂԱՄԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1929 թ. նոյեմբերի 10-ին Ուղբեկստանի Անդիշան քաղաքում:

1956 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը: 1956 – 1961 թթ. աշխատել է ռուսաց լեզվի և գրականության ուսուցիչ: 1961 – 1964 թթ. սովորել է Համալսարանի ասպիրանտուրայում: 1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1965-ից աշխատել է ԵՊՀ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնում որպես դասախոս, ապա՝ ավագ դասախոս, 1971-ից՝ դոցենտ: Երբեք չփորձելով թաքցնել իր համոզմունքները՝ 1982 թ. այլախոհության մեղադրանքով զրկվել է Համալսարանում դասավանդելու իրավունքից: 1986 – 1989 թթ. աշխատել է Հանրապետական ուսումնամեթոդական կաբինետում որպես ավագ մեթոդիստ: 1991-ին վերականգնվել է նրա դասախոսելու իրավունքը, և նա շարունակել է աշխատանքը ԵՊՀ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնում: 1992 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1994 թ. ստանձնել է ամբիոնի վարիչի պարտականությունները:

Նրա գիտական ուսումնասիրությունները արդյունքներն ամփոփված են բազմաթիվ հոդվածներում և “Природа лингвистического знака” (Եր., 1968), “Смысл и значение” (Եր., 1979), “Семиотика и лингвистика” (Եր., 1989) մենագրություններում:

ՀԽՍՀ-ում նշանագիտության հիմնադիրներից է: Իր առաջին իսկ հրապարակումներով մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել ոչ միայն Հայաստանի, այլև ԽՍՀՄ և արտասահմանյան գիտական շրջաններում: Երկարամյա դասախոսական աշխատանքի ընթացքում վարել է ընդհանուր լեզվաբանության, լեզվափոխակերպության պատմության, գեղարվեստական թարգմանության տեսության և այլ դասընթացներ:

Ուշագրավ են 1980 – 1990 թթ. մամուլում նրա հրատարակած հրապարակախոսական հոդվածները, որոնցով ներկայանում է որպես մեծ անհատականություն և քաղաքացի: Անցած ուղու փոխակերպական իմաստավորման յուրատեսակ փորձ են կյանքի վերջին տարիներին գրած «Վերադարձի օղակ» (ռուս., Եր., 1998, 2003), «Բանտային բանաստեղծություններ» (ռուս., Եր., 2002) գրքերը:

Վախճանվել է 2002 թ. դեկտեմբերի 6-ին Երևանում:

ԱՎԵՏՅԱՆ ԿՈԼՅԱ ԹՈՐԳՈՄԻ

***Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ***

Ծնվել է 1931 թ. մարտի 18-ին, ՀԽՍՀ Սպիտակի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) Սարահարթ գյուղում: 1949 թ. ավարտել է Սպիտակի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1955-ից աշխատել է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի, 1957 – 1960 և 1963 – 2014 թթ.՝ ԵՊՀ նյութի կառուցվածքի (այժմ՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի) ամբիոնում: 2014 – 2017 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի գիտաշխատող: 2017 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

1980 – 1982 թթ. Պ. Բեզիրգանյանի հետ նախագծել, պատրաստել և փորձարկել է բյուրեղների կառուցվածքային անկատարությունների ռենտգենադիֆրակտային տեղադրական պատկերները տեսանելի դարձնող եզակի համակարգ, որի համար 1985 թ. գործընկերների հետ արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական հրապարակումների, համահեղինակ՝ «Ատոմային ֆիզիկայի պրակտիկում» (Եր., 1965), «Ատոմային ֆիզիկա (լաբորատոր աշխատանքներ)» (Եր., 2006) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԱՎԶՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ՄԵՍՐՈՊԻ

***Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր***

Ծնվել է 1930 թ. օգոստոսի 1-ին Գորիսում: 1948 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1979 թթ. աշխատել է Մոսկվայի համամիութենական երկրաֆիզիկական հետախուզական մեթոդների ԳՀ ինստիտուտում որպես ճարտա-

րազետ, կրտսեր գիտաշխատող, 1958 – 1979 թթ.՝ նաև նույն ինստիտուտի լաբորատորիայի վարիչ: Մշակել է լեռնային ապարների ֆիզիկական հատկությունների համալիր ուսումնասիրման լաբորատոր մեթոդներ և անիզոտրոպ ծակոտկեն միջավայրի դեֆորմացման տեսություն:

1979-ից եղել է ԵՊՀ օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնման և հետախուզման երկրաֆիզիկական մեթոդների ամբիոնի պրոֆեսոր, 1984 – 1993 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, տասնյակ գիտատարտադրական հաշվետվությունների և 4 մենագրության՝ որոնցից է՝ “Физические свойства осадочных пород при высоких давлениях и температурах” (Մ., 1972): Համահեղինակ է “Петрофизика осадочных пород в глубинных условиях” (Մ., 1979), “Физические свойства осадочных пород и полезных ископаемых” (Մ., 1976, 1984) մենագրությունների:

Ավելի քան 10 տարի եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ-ին կից երկրամագնիսական ուժերի, երկրակեղևի և վերին մանտիայի ուսումնասիրման խորհրդի անդամ:

Վախճանվել է 1993 թ. նոյեմբերի 24-ին Մոսկվայում:

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ (ԱՐԱՐԱՏՈՎ) ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԳԵՐԱՍԻՄԻ

Հրետանու գեներալ-մայոր

Ծնվել է 1876 թ. հունիսի 18-ին Նալչիկ քաղաքում: Կրթությունն ստացել է Թիֆլիսի կադետական դպրոցում, ապա 1894 թ. բացառիկ հաջողությամբ ավարտել Սանկտ Պետերբուրգի Միխայիլովյան հրետանային ուսումնարանը: Ավարտական արարողությունը ներկա Ալեքսանդր III կայսրն անձամբ նրան պարգևատրել է խորհրդանշական ոսկե զենքով՝ կովկասյան սուսերով՝ «Գեներալ Մոխեյ Արղունիսկի-Դոլգորուկին» Կովկասի փոխարքա կոմս Ալեքսեյ Երմոլովից՝ մակագրությամբ:

1894 – 1904 թթ. ծառայել է Կովկասյան զրեկայի հրետանային բրիգադում, մասնակցել 1904 – 1905 թթ. ռուս-ճապոնական պատերազմին, աչքի ընկել խիզախությամբ, ստացել շտաբ-կապիտանի աստիճան և իր առաջին չքանչանը:

1914 թ. ավարտելով Յարսկոյե Սելոյի (այժմ՝ Պուշկինո) բարձրագույն հրամանատարական դպրոցը՝ մեկնել է ռազմաճակատ: Արիաբար կռվել է Հարավարևմտյան, Հյուսիսարևմտյան և Կովկասյան ռազմաճակատներում, արժանացել Սբ. Ստանիսլավի II և III աստիճանի, Սբ. Աննայի IV աստիճա-

նի, Սբ. Գեորգիի IV աստիճանի չքանչանների և մեղալիների՝ հրետանային բրիգադի հրամանատարի պաշտոնից հասնելով զնդապետի աստիճանի: 1916 – 1917 թթ. ծառայել է ռուսիական բանակում որպես ռուսական հրետանային առաքելության հրահանգիչ:

1918 թ. եկել է Հայաստան և նշանակվել Հայկական կորպուսի հրետանային բրիգադի հրամանատար: Մասնակցել է Սարգարապատի հերոսամարտին, հմտորեն ղեկավարել հրետանու գործողությունները, որի համար նրան շնորհվել է գեներալ-մայորի կոչում:

1919 թ. ապրիլից մինչև 1920 թ. մայիս եղել է Հայաստանի առաջին հանրապետության պաշտպանության նախարար: 1920 թ. հոկտեմբերին Կարսը թուրքերին հանձնելու ժամանակ գերի է վերցվել, բայց 1921 թ. հատուկ միջնորդությամբ ազատվել է և նշանակվել Հայկական հրաձգային դիվիզիայի հրամանատարի տեղակալ:

1925 – 1927 թթ. սովորել է Մոսկվայի Ֆրունզեի անվան ակադեմիայում: 1927 թ. վերադարձել է Հայաստան և նշանակվել ԵՊՀ զինվորական ամբիոնի վարիչ, որտեղ ղրսևորել է դասախոսական կադրերի ընտրության, ուսումնական ծրագրերի ստեղծման, պրակտիկ զինվորական պարապմունքների անցկացման մեծ հմտություն և իր գիտելիքներն անմնացորդ է սպաս դրել բարձրագույն կրթության գործին:

Ղրսևորել է հայրենիքին և ժողովրդին անսակարկ ծառայելու փայլուն օրինակ, եղել իսկական հերոս, որը, սակայն արժանացել է Սարգարապատի հերոսներ Մ. Սիլիկյանի, Դ. Բեկ-Փիլոսովյանի, Ա. Բակունցի և մյուսների ողբերգական ճակատագրին. ձերբակալվել է 1937 թ. օգոստոսի 31-ին՝ հակասովետական ֆաշիստական խմբավորման անդամ և դաշնակների կառավարության օրոք պաշտպանության նախարար լինելու մեղադրանքով: Նույն թ. նոյեմբերի 16-ին դատապարտվել է մահապատժի, որն է կատարվել 10-ին: Ավանի ձորում մի խումբ զինվորականների հետ զնդակահարելուց առաջ փորձել են կապել նրանց աչքերը, բայց բոլորը միաբերան հրաժարվել են՝ ասելով. «Մենք մահվան աչքերին չատ ենք նայել: Կրակե՛ք ...»:

1956 թ. արդարացվել է: Մահավճուի որոշումը բեկանվել և գործը կարճվել է առաջադրված մեղադրանքն ապացուցված չլինելու հիմնավորմամբ:

ԱՐՆՇՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱԿՈԲԻ

Բժիշկ, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1881 թ. հունվարի 7-ին Թիֆլիսի նահանգի Վարխուճ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Թելավի շրջանի Սաղխենիսի դպրոցում, միջնակարգը՝ Թիֆլիսի գիմնազիայում, որն ավարտել է 1902 թ: 1903 թ. Սանկտ Պետերբուրգի ռազմաբժշկական ակադեմիայում մեկ տարի սովորելուց հետո վատառողջության պատճառով տեղափոխվել է Կիև և ուսումը շարունակել տեղի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետում:

1909 թ. աշխատանքի է անցել Կիևի պրոֆ. Պրսեմսկու կլինիկայում, 1911 թ. գորակոչվել և մինչև 1913 թ. ծառայել է Վարչավայի ռազմական օկրուգում որպես գնդի բժիշկ: Զորացրվելուց հետո վերադարձել է Թիֆլիս, սակայն Առաջին համաշխարհային պատերազմի առաջին օրերին կրկին գորակոչվել և գործուղվել է Կովկասյան ռազմաճակատ: 1915 թ. մասնակցել է Սարիղամիշի մոտ տեղի ունեցած մարտերին, ապա՝ Էրզրումի գրավմանը: Պարգևատրվել է «Գեորգիեյան խաչ» շքանշանով:

1916 թ. հիվանդություն պատճառով եկել է Թիֆլիս և 3 տարի աշխատել որպես օրդինատոր: 1919 թ. հրավիրվել է Երևան, որտեղ նրա ջանքերով հիմնադրվել է Հայաստանի առաջին մանկաբարձագինեկոլոգիական բաժանմունքը: 1920 թ. կազմակերպել է մանկաբարձական դպրոց, որտեղ դասավանդել է մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա:

Նրա մանկավարժական և գիտահասարակական գործունեությունը բուռն շրջանը կապված է ԵՊՀ-ի հետ. ղեկավարել է իր նախաձեռնությամբ ստեղծված մանկաբարձության և կանանց հիվանդությունների ամբիոնը, ինչպես նաև հանրապետության առժողովոմատի՝ մոր և մանկան առողջության պահպանման բաժինը:

1928 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1930 – 1935 թթ. մնալով ամբիոնի վարիչի պաշտոնում՝ միաժամանակ ստանձնել է Երևանի նորաստեղծ բժշկական ինստիտուտի բուժպրոֆիլակտիկ ֆակուլտետի ղեկանի պարտականությունները:

1932 թ. Երևանում կազմակերպել է մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի ԳՀԻ, զբաղվել Հայաստանում այդ տարիներին լայն տարածում գտած հիվանդությունների, մասնավորապես ճահճատենդի հետևանքով կանանց մոտ առաջացող ախտաբանական երևույթների պարզաբանմամբ ու բուժմամբ:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:
Վախճանվել է 1957 թ. ապրիլի 23-ին Երևանում:

1957-ից նրա անունով է կոչվում Երևանի մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի կլինիկան:

ԱՐԵՇՅԱՆ ՍԱԼՈՄԵ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1913 թ. հունվարի 5-ին Թիֆլիսում: 1934 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պատմության, փիլիսոփայության, գրականության և լեզվի ինստիտուտը, 1937 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1958 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1938 – 1940 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Լենինգրադի արևելագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1940 – 1941 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, ապա՝ գրականագիտության և փիլիսոփայության բաժանմունքի գիտական քարտուղար: 1941 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատանքի անցել ԵՊՀ-ում: 1942 – 1944 թթ. եղել է բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

1944 – 1946 թթ. եղել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ պրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժնի վարիչի տեղակալ, “Коммунист” թերթի խմբագիր, 1949 – 1950 թթ.՝ ԵՊՀ գիտքարտուղար, 1951 – 1953 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1954-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող:

Զբաղվել է հայ-ռուսական գրական կապերի ուսումնասիրմամբ: Հեղինակ է “Армянская печать и царская цензура” (Եր., 1957), «Լև Տոլստոյ» (Եր., 1960) մենագրությունների: Ն. Թումանյանի հետ կազմել է “Русские писатели об Армении” (Եր., 1946) հոգևածների ժողովածուն:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Եղել է Խաղաղության կողմնակիցների համամիութենական IV կոնֆերանսի, ինչպես նաև 1945 թ. Փարիզում կայացած Կանանց I միջազգային կոնգրեսի պատգամավոր:

1964 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Կովկասի պաշտպանության համար», «1941 – 1945

ԹԹ. Հայրենական մեծ պատերազմի ժամանակ աշխատանքային արիություն համար» մեդալներով:

Վախճանվել է 1966 թ. դեկտեմբերի 29-ին Երևանում:

ԱՐՋՈՒՄԱՆՅԱՆ ԱՆԴՐԵԱՍ ՀՈՎՍԵՓԻ

Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

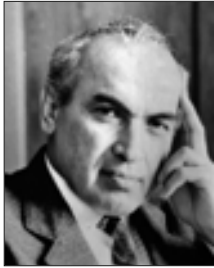
Ծնվել է 1876 թ. հուլիսի 18-ին ներկայիս Արցախի Հանրապետության Մարտունո շրջանի Թաղավարդ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է Շուշիի ծխական դպրոցում, 1898 թ. ավարտել է Մոսկվայի Լազարյան ճեմարանը, 1903 թ.՝ Մոսկվայի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը: Մինչև 1904 թ. աշխատել է նույն համալսարանի Թերապևտիկ կլինիկայում, ապա՝ նշանակվել Կոստրոմայի մարզի երկու տեղամասերի հիվանդանոցների վարիչ, սակայն շուտով գորակոչվել և մինչև 1906 թ. ծառայել է որպես գնդի բժիշկ: Զորացրվելուց հետո աշխատանքի է անցել Մոսկվայի Վ. Ռոտի նյարդային հիվանդությունների կլինիկայում, որտեղ էլ կատարել է իր գիտական առաջին ուսումնասիրությունները: Զբաղվել է գիգանտիզմի, սուր բազմակի նեքրոսի, ուղեղի հավելումների ու գանգի հիմի ուռուցքների, ցրված սկլերոզի, ինչպես նաև՝ ճահճատենդի բարդությունների ուսումնասիրությամբ:

«Գլխուղեղի և ողնուղեղի բազմակի սկլերոզ» վերաբերյալ իր աշխատությունը 1914 թ. պաշտպանել է որպես դոկտորական ատենախոսություն: 1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1914 թ. գորակոչվել և Սիբիրյան գնդի կազմում մասնակցել է Ավստրո-գերմանական ճակատի ռազմական գործողություններին: Պատերազմում աչքի ընկած ծառայությունների համար 1915 թ. պարգևատրվել է մի շարք մարտական չքանչանքներով:

1926 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, հիմնադրել բժշկական ֆակուլտետի նյարդաախտաբանության և հոգեբուժության ամբիոնը, որը ղեկավարել է մինչև կյանքի վերջը: Հանրապետական կլինիկական հիվանդանոցում հիմնադրել է նաև առաջին նյարդային բաժանմունքը:

Վախճանվել է 1931 թ. ապրիլի 24-ին Երևանում:

ԱՐՋՈՒՄԱՆՅԱՆ ՄԱԿԻՉ ՎԱՀԱՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1919 թ. հոկտեմբերի 25-ին պատմական Ուտիքի Գառնակեր (այժմ՝ Ադրբեջանի Շամխորի շրջանի Բաղում) գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է ծննդավայրում, այնուհետև՝ ավարտել Գանձակի մանկավարժական տեխնիկումը: 1938 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1941 թ. կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ, ղեկավարել ծանր վիրավորվել, ստացել 4-ամսյա արձակուրդ: Այդ ընթացքում ավարտել է համալսարանը և 1942 թ. հուլիսին կրկին մեկնել ռազմաճակատ, մասնակցել բազմաթիվ մարտերի, այդ թվում՝ Պրահայի ազատագրմանը և Բեռլինի գրավմանը:

1946 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա: 1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1946 – 1950 և 1960 – 1961 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում, 1951 – 1954 թթ. աշխատել է ԽՄԿԿ ԿԿ-ին կից ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղում, 1954 – 1959 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ-ին կից կուսակցական դպրոցում: 1962 – 1979 թթ. եղել է ԵՌՕԼՄԻ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի վարիչ, 1979-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ՀՍՀ գլխավոր խմբագիր:

Հեղինակ է ավելի քան 300 հոդվածի, 20 մենագրության և համահեղինակ՝ բազմաթիվ կոլեկտիվ աշխատությունների: Մենագրություններից են՝ «Բուլչեիկների գործունեությունը և ռևոլյուցիոն շարժումները Հայաստանում 1907 – 1917 թվականներին» (Եր., 1959), «Հայաստան: 1914 – 1917» (Եր., 1969), «Ստեփան Շահումյան» (Եր., 1978), «Նանսենը և Հայաստանը» (Եր., 1977, 1986), «Դարավոր դոյամարտ» (Եր., 1989):

Պարգևատրվել է մարտական մի շարք մեդալներով:

Վախճանվել է 1988 թ. հուլիսի 20-ին Երևանում:

1989 թ. հետմահու արժանացել է ՀՍՀ Պետական մրցանակի:

ԱՐՋՈՒՄԱՆՅԱՆ ՍԻՈՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ
Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1924 թ. ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Շաղաթ գյուղում: 1941 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 69 միջնակարգ դպրոցը, նույն տարում ընդունվել ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետ և գորակոչվել բանակ: 1943 թ. հունվարին ծանր վիրավորվել է, 1945 թ.՝ զորացրվել: 1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետը և մինչև 1966 թ. աշխատել Գրոզնո (ՌԴ) նավթահետախուզության երևանյան արշավախմբում որպես գլխավոր երկրաբան:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1987 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1990 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնման և հետախուզման ամբիոնում:

Երկրաբանական և երկրաֆիզիկական նյութերի համալիր վերլուծության հիման վրա կազմել է միոցենի ապարների մակերևույթների երկրաբանական և տեկտոնական քարտեզներ: Հեղինակ է նաև 60-ից ավելի գիտական աշխատությունների:

Վախճանվել է 1990 թ. սեպտեմբերի 26-ին Երևանում:

ԱՐԻՍՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԵՂԻԱՅԻ
Փիլիսոփա, պրոֆեսոր,
կուսակցական-պետական գործիչ

Ծնվել է 1903 թ. հունվարի 19-ին Վանում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի Երամյան դպրոցում: 1916 – 1917 թթ. սովորել է Կիսլովոդսկի առաջին արական գիմնազիայում, 1917 – 1918 թթ.՝ Թիֆլիսի Լիսիցյան գիմնազիայում, 1919 – 1920 թթ.՝ Երևանի Խ. Աբովյանի անվան արական գիմնազիայում, 1922 – 1925 թթ.՝ Մոսկվայի պետական համալսարանի հասարակական գիտությունների ֆակուլտետում:

1921 – 1922 թթ. եղել է Երևանի կոմերիտմիության քաղկոմի քարտուղար, 1925 – 1928 թթ.՝ ՀԿ(բ)Կ ԿԿ պրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժնի մամուլի սեկտորի վարիչ: 1927 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես դասախոս և միաժամանակ մինչև 1928 թ. եղել ուսումնական աշխատանքների գծով

պրոֆեսոր: 1928 – 1931 թթ. սովորել և աշխատել է Մոսկվայում: 1933 – 1934 թթ. եղել է ՀԽՍՀ լուսժողովում, 1934 – 1936 թթ.՝ ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ պրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժնի վարիչ: 1936-ին կրկին նշանակվել է ՀԽՍՀ լուսժողովում և համատեղությամբ դասախոսել ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է գիտական մի քանի հետազոտությունների, որոնցից առանձնապես հիշատակելի է «Из истории познания» (Եր., 1957) աշխատությունը:

1937 թ. սեպտեմբերի 20-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հայաստանյան հակասովետական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպություն մասնակից լինելու մեջ: 1938 թ. հունիսի 18-ին կայացվել է գնդակահարման վճիռ, որն ի կատար է ածվել նույն գիշերը:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայություն պատճառով:

ԱՐՏԻՊՅԱՆՑ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԴԱՎԹԻ

Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1877 թ. հոկտեմբերի 12-ին Թիֆլիսում: Միջնակարգ կրթություն ստանալուց հետո ընդունվել է Ժնևի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ, ուսումը շարունակել Փարիզի, ապա՝ Բեռլինի համալսարանում: Վերադառնալով Ռուսաստան՝ պետական քննություններ է հանձնել Մոսկվայի համալսարանում և ստացել բժշկ աշխատելու իրավունք: Բժշկական գործունեությունն սկսել է որպես համաճարակաբան: 1909-ից՝ շուրջ երեք տարի աշխատել է կլինիկաբակտերիոլոգիական ինստիտուտում, միաժամանակ դասախոսություններ կարդացել բժշկների համար:

1913 թ. հանձնել է բժշկության դոկտորի գիտական աստիճան ստանալու համար սահմանված քննությունները, 1922 թ. Մոսկվայում պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, նույն թ. ստացել պրոֆեսորի կոչում և նշանակվել բժշկների վերապատրաստման ինստիտուտի հիգիենայի ամբիոնի ասիստենտ: Երկու տարի անց գործուղվել է արտասահման՝ մասնագիտության մեջ խորանալու և գիտության նորագույն նվաճումներին ծանոթանալու:

1926 թ. հրավիրվել է Երևան և երեք տարի ղեկավարել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի՝ իր նախաձեռնությամբ հիմնադրված ընդհանուր և փորձարարական հիգիենայի ամբիոնը, այնուհետև՝ ԵՐԲԻ նույնանուն ամբիոնը: 1933-ից աշխատել է Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ):

Հեղինակ է «Դեռատիզացիա» խորագիրը կրող մենագրություն և հիփոթեզի տարբեր հարցերին վերաբերող գիտական բազմաթիվ աշխատությունների:

Վախճանվել է 1943 թ. սեպտեմբերի 8-ին Լենինգրադում:

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԱՀԱՆ ՄԱՐԳԱՐԻ

*Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1857 թ. հունիսի 10-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): Մինչև 8-րդ դասարանը սովորել է Թիֆլիսի 1-ին գեմնազիայում, այնուհետև մեկնել է Փարիզ, ստացել մասնավոր կրթություն և 1885 թ. ավարտել

Սորբոնի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը:

1889 թ. վերադարձել է Թիֆլիս և նշանակվել քաղաքի սանիտարական բժշկ, միաժամանակ աշխատել քաղաքային բուժարանում որպես քիմիկոսի և ականջի հիվանդությունների բժշկ, ըստ որում՝ աղքատ հիվանդներին բուժել է անվճար: 1892 – 1893 թթ. խոլերայի համաճարակի դեմ պայքարի ակտիվ կազմակերպիչներից էր:

Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին եղել է Պյատիգորսկում կարմիրբանակայինների վարակիչ հիվանդությունների համար ստեղծված թիվ 15 հոսպիտալի գլխավոր բժշկ: 1920 թ. Թիֆլիսի գինվորական հոսպիտալներում աշխատել է որպես խորհրդատու և փորձագետ, եղել Հայաստանի Կարմիր խաչի ընկերության վարչության փոխնախագահ, հետագայում՝ նախագահ:

1922-ից ղեկավարել է ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի, ապա ԵՐԲԻ անատոմիայիամբիոնները:

1926 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1936 թ.՝ բժշկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

Լայն գործունեություն է ծավալել նաև դպրոցականների առողջապահության ասպարեզում և իրավամբ համարվում է դպրոցական հիպոթեզի հիմնադիրներից մեկը Հայաստանում: Նրա նախաձեռնությամբ մի շարք դպրոցներում մտցվել է առողջապահության և ֆիզկուլտուրայի դասավանդում:

Հրատարակել է բժշկական շուրջ 30 հանրամատչելի գրքույկներ և «Առողջապահիկ թերթ»-ը (1903 – 1905): Դպրոցներում կատարած երկարամյա ուսումնասիրությունների հիման վրա հրատարակել է նաև «Դպրոցական առողջապահություն» (1895) արժեքավոր աշխատությունը: 1922 թ. ապակետիպ հրատարակվել է նրա «Մարդակազմություն» դասա-

գիրքը: Հեղինակել է նաև «Պատրանք» և «Աղջիկը» վեպերը:

Մեծ են նրա ծառայությունները նաև բժշկական տերմինաչինություն ասպարեզում: 1924 թ. հրատարակել է «Ռուս-լատին-հայ բժշկագիտական տերմինների բառարան» մեծարժեք աշխատությունը, որը տասնամյակներ շարունակ եղել է բժիշկների և ուսանողների սեղանի գիրքը:

1930 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

1943 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1947 թ. հուլիսի 29-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում, իսկ Երևանի Փարպեցի փողոցի թիվ 28 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

Երբի-ում նրա անունով է կոչվում իր հիմնադրած Մարդու անատոմիայի թանգարանը, որտեղ պահվում են նրա սիրտը և ուղեղը:

ԲԱԲԱՅԱՆ ԱՐԱՔՍԻ ԹՈՎՄԱՍԻ

*Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1906 թ. մայիսի 5-ին Երևանում: 1929 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական, 1937 թ.՝ ԵՊԻ քիմիայի ֆակուլտետները: Ուսումնառությունը զուգա-
հեռ աշխատել է ԵԱԱԽ-ում: 1942 – 1956 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի օրգանական քիմիայի ամբիոնի վարիչ:

Նրա գիտական գործունեությունը, սկսած 1935-ից, կապված է եղել ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի քիմիայի ինստիտուտի հետ (1957-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտ), որտեղ 1949 – 1953 թթ. եղել է գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն, 1955 – 1957 թթ.՝ բաժնի վարիչ, 1957-ից մինչև կյանքի վերջը ղեկավարել է ամինամիացությունների լաբորատորիան: 1961 – 1972 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

1945 թ. նրան շնորհվել է դոկտորի գիտական աստիճան և պրոֆեսորի կոչում: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1968 թ.՝ ակադեմիկոս:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Внутримолекулярное перегруппировки солей четырех-замещенного аммония» (Եր., 1976) մենագրության և շուրջ 70 հեղինակային իրավունքի:

Նրա վաղ շրջանի աշխատանքները նվիրված են ացետիլենային γ -գլիկոլների սինթեզին, որը գրականության մեջ հայտնի է «Ֆավորսկի-Բաբայանի ռեակցիա» անունով: Հետագա աշխատանքները հիմնականում նվիրված են ամինների և ամոնիումային միացությունների հետազոտմանը: Մեծ արժեք է ներկայացնում Հոֆմանի ռեակցիայի գործնական կիրառության հնարավորության հայտնաբերումը: Պարզաբանել է բազմազալոգենալիլ խումբ պարունակող չորրորդային ամոնիումային աղերի ջրահիմնային ճեղքման ռեակցիայի մեխանիզմը, առաջարկել β , γ և α , β չհազեցած խմբեր պարունակող համապատասխան աղերի վերախմբավորման-ճեղքման ռեակցիաներ, որոնք կարող են օգտագործվել կետոնների, կարբոնաթթուների

էսթերները և ենամինները սինթեզի համար:

Նրա ղեկավարությունը և խորհրդատվությունը պաշտպանվել են 50-ից ավելի թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ:

Եղել է «Հայկական քիմիական ամսագրի» գլխավոր խմբագիր, Խորհրդային կանոնի կոմիտեի անդամ, ՀԽՍՀ II-IV գումարումների ԳԽ պատգամավոր:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Ժողովուրդների բարեկամության, «Պատվո նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1993 թ. փետրվարի 13-ին Երևանում:

ԲԱԲԱՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆԻ

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1939 թ. օգոստոսի 15-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է թիվ 63 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՐՊԻ շինարարական ֆակուլտետը:

1963 – 1967 թթ. աշխատել է Կոլբիչևի (այժմ՝ Սամարա) ճանապարհային տրեստում, 1967 – 1977 թթ.՝

ԵՐՊԻ գեոդեզիայի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս: 1977-ից աշխատում է ԵՊՀ քարտեզագրության և գեոմորֆոլոգիայի ամբիոնում:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

Ունի հեղինակային երեք իրավունք, որոնց համար 1985 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի: 1991 թ. ստացել է ևս երկու հեղինակային իրավունք, 2015 թ.՝ 2 գյուտի արտոնագիր՝ «Երկրացանցի բաղադրակազմ», թիվ 2910 և «Երկաթուղիների տեղադրման եղանակ», թիվ 2950A:

Հեղինակ է 47 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ ուսումնական մի քանի ձեռնարկի:

ՐԱԲԱՋԱՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԺՈՐԱՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1974 թ. հունվարի 12-ին Հրազդան քաղաքում: 1991 թ. ավարտել է տեղի թիվ 12 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1998 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի գիտական թեմայի գիտաշխատող, 2000 – 2004 թթ.՝ ԵՊՀ ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի և հեռահաղորդակցություն ամբիոնի ասիստենտ, 2005 – 2011 թթ.՝ ԿԺՀ Սոգանգի համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետի հետազոտող, 2011 – 2013 թթ.՝ նույն ամբիոնի ասիստենտ, 2013 – 2018 թթ.՝ դոցենտ: 2018-ից կիրառական էլեկտրադինամիկայի և մոդելավորման ամբիոնի վարիչն է:

2000 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2013 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2018 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են միկրոալիքային և օպտիկական տիրույթներում մանրազննման առանձնահատկությունների ուսումնասիրմանը և կիրառություններին: Համահեղինակ է ուսումնամեթոդական 1 ձեռնարկի:

Գիտական գեկուցումներով հանդես է եկել շուրջ 90 միջազգային գիտաժողովներում:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՐԱԲԱՋԱՆՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՀԱՄԱԶԱՍՊԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ**

Ծնվել է 1920 թ. սեպտեմբերի 24-ին Արևելյան Հայաստանի Իգդիր քաղաքում: Նույն թ. նրանց ընտանիքը գաղթել և հաստատվել է Մեծ Շահրիար (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզի Նալբանդյան) գյուղում: 1937 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը և մեկ տարի աշխատել որպես մաթեմատիկայի ուսուցիչ:

1938 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ, բայց 1941 թ. մեկնել է ռազմաճակատ, մասնակցել երկրի պաշտպանության համար մղվող մարտերին, պարգևատրվել բազմաթիվ շքանշաններով ու մեդալներով: 1944 թ. զորացրվել է և շարունակել ուսումը համալսարանում:

1945 թ. ավարտել է նույն ֆակուլտետի մաթեմատիկայի, 1946-ին՝ մեխանիկայի բաժինը:

1945 – 1946 թթ. աշխատել է ԵՊԻ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ:

1946 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա և 1947 թ. գործուղվել Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարան՝ ասպիրանտական ուսումը շարունակելու:

1949 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և 1950 թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1950 – 1958 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում որպես ավագ դասախոս: 1959 – 1965 թթ. եղել է ԵՊՀ առաձգականություն և պլաստիկություն ամբիոնի դոցենտ, 1965 – 1967 թթ.՝ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկան, 1976 – 1982 թթ.՝ տեսական մեխանիկայի ամբիոնի վարիչ, 1982-ից մինչև կյանքի վերջը՝ նույն ամբիոնի դոցենտ:

Մեծ է նրա ավանդը «Հիդրոմեխանիկա» մասնագիտության ոլորտում, որի լավագույն վկայությունն է մայրենի լեզվով հրատարակված «Հիդրոմեխանիկա» (Եր., 2003) առաջին դասագիրքը: Հեղինակել և թարգմանել է բուհական այլ դասագրքեր ևս:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական մի քանի ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2005 թ. հոկտեմբերի 24-ին Երևանում:

ԱՍԲԵՐՑՅԱՆ ՌԱԺԴԵՆ ՊԵՏՐՈՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1936 թ. օգոստոսի 28-ին Վր. ԽՍՀ Ծալկայի շրջանի Ղալիբեիլիսա գյուղում: 1955 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1960 – 1962 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1998 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1965-ից աշխատել է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնում՝ զբաղեցնելով ասիստենտից մինչև պրոֆեսորի պաշտոններ: 1967 թ. հիմնադրել է փորձարարական հետազոտական լաբորատորիա, որտեղ ուսումնասիրվել

են էլեկտրական և մագնիսական դաշտերում գազային պարպման որոշ հարցեր:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են լիցքավորված մասնիկների նոր արդյունավետ աղբյուրներ ստեղծելու նպատակով ցածր ճնշման պայմաններում տատանվող էլեկտրոնների համակարգում տարբեր գործընթացների՝ ֆիզիկական և երկրաչափական պարամետրերից կախման մեխանիզմների ուսումնասիրմանը: Համահեղինակ է լաբորատոր 2 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1999 թ. փետրվարի 1-ին Երևանում:

ԲԱԳԴՈՆՎ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԳԵՈՐԳԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1933 թ. հուլիսի 9-ին Թիֆլիսում: 1950 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 30 դպրոցը, 1955 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1958 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1971 – 2013 թթ. աշխատել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի մեխանիկայի ինստիտուտում: Երկար տարիներ դասավանդել է Հայաստանի տարբեր բուհերում, 1975 – 1980 թթ.՝ ԵՊՀ-ում: 2000-ից մանկավարժական գործունեություն է ծավալել նաև Գորիսի պետական համալսարանում:

Հեղինակ է շուրջ 350 գիտական հոդվածների և երեք մենագրության:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են գծային և ոչ գծային եռաչափ կապակցված դաշտերում ալիքների տարածմանը, դիֆրակտային, կաուստիկայի ալիքների եզակի կետերի և մոդուլման խնդիրների, ինչպես նաև մագնիսական սալերի տատանման խնդիրների լուծմանը: Նրա գիտական կարևորագույն արդյունքը դիֆրակցիայի և կաուստիկայի երկչափ ալիքային խնդիրներում Պուանկարե-Լայթհիլ-Գոբի մեթոդի ընդհանրացումն է: Ուսումնասիրությունները նվիրված են նաև էլեկտրամագնիսական դաշտերում բարակ սալերի և թաղանթների տատանումների հետազոտման վերլուծական և թվային մեթոդների գծային և ոչ գծային մոդելներին:

րի զարգացմանը, ինչպես նաև հոծ միջավայրում խառը եզրային ոչ ստացիոնար խնդիրների լուծմանը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 և դոկտորական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2013 թ. մարտի 2-ին Երևանում:

ԱՐԱՎԱԿԻԱՆ ԴԱՎԻԹ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1942 թ. հունվարի 17-ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է թիվ 29 միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ. ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1969 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1963-ից աշխատել է ԵՊՀ նյութի կառուցվածքի (այժմ՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի) ամբիոնում որպես ասիստենտ: 1971 – 1981 թթ. եղել է ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1981 – 2002 թթ.՝ դոցենտ: 2002-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հիմնականում զբաղվում է ոչ կարգավորված համակարգերի տեսական հետազոտմամբ և լիոտրոպ հեղուկ բյուրեղներում տեղի ունեցող ֆազային անցումների ուսումնասիրությամբ: Կառուցել է բազմաբաղադրիչ համաձուլվածքների, մոլեկուլային և հեղուկ բյուրեղների մոտակա կարգի երևույթների վիճակագրական տեսություն: Ստացել է ճշգրիտ արդյունքներ Ֆիբոնաչիի քվադրպարբերական ցանցերի ազատ էներգիայի, պատահական ցրող պոտենցիալներից կազմված միաչափ շղթաների դիմադրություն, քվադրմիաչափ բյուրեղներում էլեկտրոնների ցրման հավանականությունների համար:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական և գիտամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Մոլեկուլյար ֆիզիկայի լաբորատոր փորձերի ձեռնարկ» (Եր., 1977), «Լաբորատոր աշխատանքներ մեխանիկայից և էլեկտրադինամիկայից» (Եր., 1983), «Ֆիզիկայի ուղեցույց մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ուսանողների համար» (Եր., 2006) ուսումնական ձեռնարկների, համահեղինակ՝ «Թերմոդինամիկա և վիճակագրական ֆիզիկա» (Եր., 2002) դասագրքի:

ԲԱԴԱԼՅԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՀԱԿՈՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1905 թ. նոյեմբերի 18-ին Նախիջևան գավառի Փորագաշտ գյուղում: Մանուկ հասակում զրկվել է ծնողներից: Նախնական կրթությունն ստացել է գյուղում: 1927 – 1929 թթ. ծառայել է Կարմիր բանակում: 1927 – 1928 թթ. սովորել է Բաթումի կապի ռազմական դպրոցում, 1929 – 1931 թթ.՝ Երևանի բանֆակում:

1937 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1940 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1941 – 1942 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1942 թ. ավարտել է Թելավի հետևակային ռազմական դպրոցը, տեղափոխվել Երևան և մինչև 1946 թ. կատարել զինկոմիսարիատի տարբեր հանձնարարություններ:

1945 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1965 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1947 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1967 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1939 – 1985 թթ. կարճ ընդմիջումներով աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես դասախոս, 1947 – 1957 թթ.՝ դոցենտ, 1957 – 1979 թթ.՝ ընդհանուր պատմության ամբիոնի վարիչ, 1979 – 1985 թթ.՝ Հայագիտական կենտրոնի ավագ գիտաշխատող: 1985-ից անցել է վաստակած հանգստի:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և գրքերի, որոնցից են՝ «Անգլո-ամերիկյան գիշատիչ քաղաքականությունը Հայաստանում 1919 – 1920 թթ.» (Եր., 1951), «Հայկական հարցը Սան-Ստեֆանոյի պայմանագրում և Բեռլինի միջազգային կոնֆերանսում 1878 թ.» (Եր., 1955), «Հայաստանը ռուս-թուրքական պատերազմում 1877 – 1878 թթ.» (Եր., 1959), «Գերմանա-թուրքական օկուպանտները Հայաստանում 1918 թ.» (Եր., 1962), «Турецко-германская экспансия в Закавказье 1914 – 1918 гг.» (Եր., 1980):

Վախճանվել է 1992 թ. մայիսի 4-ին Երևանում:

ԲԱԴԱԼՅԱՆ ՀԱՅԿ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1915 թ. հունիսի 9-ին Երևանի մարզի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Նոր Գյուղում: 1932 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1936 թ.՝ Երևանի էլեկտրատեխնիկական տեխնիկումը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթե-

մատիկական ֆակուլտետը, 1947 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1947 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1956 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1951 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1960 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1947 – 1957 թթ. ղեկավարել է Երևանի ռուսական մանկավարժական ինստիտուտի մաթեմատիկայի ամբիոնը, 1957-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1978 – 1988 թթ. եղել է ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի վարիչ, 1988 – 1997 թթ.՝ պրոֆեսոր, 1997 – 2004 թթ.՝ պրոֆեսոր-խորհրդատու:

Հեղինակ է 90 գիտական հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ “Квазистепенной ряд и квазианалитические классы функций” (М., 1990), “Quasipower Series and Quasianalytic Classes of Functions” (USA, 2002):

Գիտական գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ անվերջ դիֆերենցելի ֆունկցիաների տեսություն, Մյունցի համակարգի բազմանդամներով մոտարկումներ, թեյլորյան տիպի բանաձևեր, փաթեթի տիպի ինտեգրալային ձևափոխություններ, օրթոգոնալ համակարգեր:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2004 թ. հոկտեմբերի 27-ին Երևանում:

ԲԱԴԱԼՅԱՆ ՍՄԲԱՏ ԱՂԱԼՈՅԻ

*Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1907 թ. դեկտեմբերի 11-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Բոնակոթ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է Սիսիանում, ապա՝ ավարտել Գորիսի մանկավարժական տեխնիկումը, 1934 թ.՝ Երևանի մանկավարժական ինստիտուտի պատմագրական ֆակուլտետը: Սիսիանի դպրոցներում աշխատել է որպես ուսուցիչ, եղել է ժողկրթբաժնի, ապա՝ կուսշրջկոմի բաժնի վարիչ:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, արժանացել չքանչանների ու մեդալների:

1947 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան: 1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1949 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1964 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Երկար տարիներ դասավանդել է ԵՊՀ-ում և ԵՐԲԻ-ում: 1971 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնի վարիչ, ԵՊՀ-ում գործող տնտեսագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոգեվածների ու գրքերի, որոնցից են՝ «Մտավոր և ֆիզիկական աշխատանքի հակադրության ոչնչացման և նրանց էական տարբերությունների վերացման մասին» (Եր., 1959), «Սոցիալիստական սեփականության ձևերի զարգացման մասին» (Եր., 1960), «Արտադրությունն ու սպառումը սոցիալիզմի ժամանակ» (Եր., 1963):

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1986 թ. հունվարի 20-ին Երևանում:

ԲԱԴԱԼՅԱՆ ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1958 թ. հուլիսի 1-ին Երևանում: 1975 թ. ավարտել է թիվ 118 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2000 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1984 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ բուսաբանության ամբիոնի կրտսեր գիտաշխատող, 1991 – 1992 թթ.՝ գիտաշխատող, 1992 – 1993 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1993 – 2005 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող և գիտական թեմայի ղեկավար, 2005 – 2017 թթ.՝ գլխավոր գիտաշխատող, սնկերի կենսաբանության և կենսատեխնոլոգիայի լաբորատորիայի գիտական ղեկավար: 2017-ից ԵՊՀ ֆարմացիայի ինստիտուտի կենսաբժշկագիտության ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1999 – 2005 թթ. եղել է նաև ԵՊՀ դոցենտ:

Հեղինակ է 245 գիտական հրապարակումների, այդ թվում՝ “Систематика, биоэкология и физиологическая активность ложноопенка серно-желтого (Nematoloma fasciculare)” (Եր., 1993) մենագրության, գիտամեթոդական և ուսումնամեթոդական մեկական ձեռնարկի, համահեղինակ՝ 7 մենագրության:

Եղել է գիտական երկարաժամկետ գործուղումներում, զեկուցումներով հանդես եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԲԱՂԻԿՑԱՆ ԽԱԶԻԿ ԳԱՐԻԵԼԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1932 թ. մարտի 15-ին ՀԽՍՀ Ղուկասյանի շրջանի Ծաղկաշեն (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզի Սիզավետ) գյուղում: 1951 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1955 թ.՝ Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի լեզվագրական ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1955 – 1962 թթ. զբաղվել է ուսուցչական գործունեությամբ ՀԽՍՀ Վարդենիսի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Ծովակ, Հոկտեմբերյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Մարգարա, ապա՝ Եղեգնուտ գյուղերի միջնակարգ դպրոցներում:

1966 – 1969 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1969 – 1977 թթ.՝ ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոս, դոցենտ, 1973 – 1976 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

1977 – 1991 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում, 1991 – 2011 թթ.՝ ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում որպես պրոֆեսոր:

1985 – 1997 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է Էջմիածնի Գեորգյան ճեմարանում, 1998 – 2006 թթ.՝ Գավառի պետական համալսարանում:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների, շուրջ մեկուկես տասնյակ գիտական ու մեթոդական աշխատանքների, բուհական դասագրքերի և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Ժամանակակից հայերենի պարզ նախադասության շարադասությունը» (Եր., 1976), «Ժամանակակից հայերենի շարադասությունը և նրա ուսուցումը» (Եր., 1984), «Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները» (Եր., 1986), «Դարձվածային ոճաբանություն» (Եր., 2000), «Ուսումնական դարձվածաբանական բառարան» (Եր., 2002):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

2011 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

ԲԱԶՅԱՆ ՍԱՀԱԿ ՄԻՐԶՈՅԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1912 թ. հունվարի 1-ին Շատախ գավառի ձնուկ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Միջագետքի հայկական դպրոցներից մեկում: 1921 թ. ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան և հաստատվել Արտաշատ գյուղում, որտեղ ստացել է յոթնամյա կրթություն, ապա ավարտել Երևանի բանֆակը, այնուհետև՝ ԵՊՀ լեզվագրական ֆակուլտետը, 1939 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1942 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1939 – 1942 թթ. եղել է ԵՊՀ հայ գրականության ամբիոնի ավագ դասախոս, 1945 – 1951 թթ.՝ բանասիրության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1951 – 1957 թթ.՝ նույն ֆակուլտետի դեկան, 1947 – 1951 թթ.՝ նաև ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1940-ական թթ.՝ «Գրական թերթի» քննադատության բաժնի վարիչ, 1939-ից՝ ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ, 1960-ից՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ԳՄ Խորհրդի անդամ:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և աշխատությունների, որոնցից են՝ «Երեք ուրվագիծ» (Եր., 1941), «Միքայել Նալբանդյան» (Եր., 1955), «Աբովյանի գրական ժառանգությունը» (Եր., 1966), «Աբովյանի բանաստեղծական աշխարհը» (Եր., 1977), «Աբովյանը առակախոս-բանաստեղծ և դրամատուրգ» (Եր., 2005) մենագրությունները: Լուրջ ներդրում ունի հայ դասական գրողների երկերի լիակատար ժողովածուների խմբագրման ու հրատարակման գործում (Հ. Պարոնյան, Բաֆֆի, Հ. Սվաճյան, Ե. Օտյան և այլք):

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով և ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1985 թ. հունիսի 26-ին Երևանում:

ԲԱԼԱԲԵԿՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ ՌԱՖԻԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
դոցենտ**

Ծնվել է 1955 թ. նոյեմբերի 8-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 21 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1993 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1978 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, ավագ լաբորանտ, գիտաշխատող, 1995 – 2003 թթ.՝ Դուբնայի (ՌԴ) ՄՀՄԻ ավագ գիտաշխատող: 2003-ից աշխատում է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնում, 2013-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է «Միջուկային ֆիզիկայի խնդիրների և թեմատերի ժողովածու» (Եր., 2009), «Միջուկային ռեակցիաներ» (Եր., 2014) ուսումնական ձեռնարկների, ինչպես նաև ավելի քան 70 գիտական հոդվածների՝ նվիրված թեթև և ծանր միջուկներում ընթացող ռեակցիաների և ճառագայթաակտիվ թափոնների տրանսմուտացիայի ուսումնասիրմանը:

ԲԱԼԱՅԱՆ ԲՈՐԻՍ ՊԱՎԵԼԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1921 թ. հունիսի 22-ին Բաքվում: Միջնակարգ դպրոցից հետո ավարտել է Մոսկվայի Կարմիր բանակի օտար լեզուների ռազմական ինստիտուտը և գործուղվել Իրան, որտեղ Անդրկովկասի գինվորական օկրուգի շտաբի հանձնարարությամբ 1942 – 1946 թթ. կատարել է գինվորական հրամանատարության հատուկ առաջադրանքներ: 1946 – 1950 թթ. եղել է Անդրկովկասի գինվորական օկրուգի շտաբի սպա: Այնուհետև ավարտել է Թբիլիսիի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը, որտեղ և սկսել է դասավանդել պարսկերեն: 1959 թ. ՀԽՍՀ ԳԱ հրավերով տեղափոխվել է Երևան և դարձել պատմության ինստիտուտի արևելագիտության բաժնի, ապա՝ արևելագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1973 – 1978 թթ. եղել է ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի ղեկան: Այնուհետև աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտում, միաժամանակ՝ ԵՌՕԼՄԻ-ում:

1995-ից խմբագրել է «Հայկական բանակ» ռազմական-գիտական ամսագրի ռուսական բաժինը:

Հեղինակ է 200-ից ավելի գիտական հոդվածների և “Международные отношения Ирана в 1813 – 1828 гг.” (Եր., 1967), “Восстание племен на Юге Ирана (1922 – 1930)” (Եր., 1974), “Кровь на алмазе «Шах»: трагедия А. С. Грибоедова” (Եր., 1983), “Дипломатическая история русско-иранских войн и присоединения Восточной Армении к России” (Եր., 1988) գրքերի:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի չքանչափ, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի համար», «ԽՍՀՄ զինված ուժերի 70 տարին», 1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի՝ 20, 30, 40, 60 տարիների առթիվ մեդալներով:

Վախճանվել է 2005 թ. հունիսի 21-ին Երևանում:

ԲԱԼԱՅԱՆ ՊԱՎԵԼ ԲՈՐԻՍԻ

*Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,
դոցենտ*

Ծնվել է 1950 թ. նոյեմբերի 17-ին Թբիլիսիում: 1959 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Երևան: 1967 թ. ավարտել է թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը:

1972 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնի դասախոս, 1977 – 1993 թթ.՝ ԵՊՀ արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոս: 1980 – 1984 թթ. գործուղվել է Կատմանդուի համալսարան (Նեպալ) որպես ռուսաց լեզվի դասախոս: 1993 – 2002 թթ. եղել է ԵՊՀ հումանիտար ֆակուլտետների ռուսաց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1997 – 2002 թթ.՝ նաև ռուս բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

2002 – 2003 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ բնագիտական ֆակուլտետների ռուսաց լեզվի ամբիոնը: 2003-ից ռուս բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան է:

Հեղինակ է 31 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 1 դասագրքի և ռուսումնական 4 ձեռնարկի:

Մասնակցել է միջազգային և հանրապետական գիտաժողովներին:

2007 թ. պարգևատրվել է ՌԴ Պուշկինի անվան մեդալով, 2009 թ.՝ ՀՀ Մովսես Խորենացու մեդալով:

ԲԱԼԱՍԱՆՑԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ԻՇԽԱՆԻ

**Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1925 թ. սեպտեմբերի 25-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Քյաթուկ գյուղում: 1943 թ. ավարտել է Բաքվի թիվ 177 դպրոցը, 1950 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1962 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1953-ից աշխատել է ԵՊՀ Հանքաբանության և պետրոգրաֆիայի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս, այնուհետև՝ դոցենտ: 1962 – 1965 թթ. վարել է երկրաբանության ֆակուլտետի դեկանի, 1963 – 1998 թթ.՝ Հանքաբանության և պետրոգրաֆիայի ամբիոնի վարիչի պաշտոնները:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների, կազմել է ՀՀ մագմատիկ ֆորմացիաների առաջին քարտեզը, հրատարակել երկու մենագրություն՝ «Հայաստանի մագմատիզմի ընդհանուր գծերը» (Եր., 1967) և «Հայաստանի մագմատիկ ֆորմացիաները» (Եր., 1975):

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1998 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

1999 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Վախճանվել է 2003 թ. հոկտեմբերի 3-ին Երևանում:

ԲԱԼՑԱՆ ՄԻՆԱՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

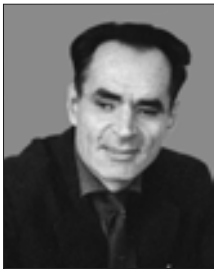
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր

Ծնվել է 1958 թ. նոյեմբերի 18-ին Երևանում: 1975 թ. ավարտել է թիվ 136 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1984 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1994 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2017 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1980 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, ապա՝ ավագ լաբորանտ, 1995 – 1999 թթ.՝ ԵՊՀ ուսումնական վարչության տեղեկատվական բաժնի վարիչ: 1999-ից ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի ավագ գիտաշխատող է:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են կատարյալ և դեֆորմացված բյուրեղներում ռենտգենյան ալիքների

գերամիջակական դիֆրակցիայի առանձնահատկությունների, ռենտգենյան ճառագայթների կիզակետման, ռենտգենյան ալիքների ոչ գծային դինամիկական դիֆրակցիայի, ռենտգենյան դինամիկական դիֆրակտային հոլոգրաֆիական, ինտերֆերաչափական և էլեկտրոնամանրադիտակային պատկերների ստացման տեսությունը:

ԲԱԼՅԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆ ՊՈՂՈՍԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան**

Ծնվել է 1917 թ. մարտի 14-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1935 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1940 թ.՝ ԵՊՀ աշխարհագրության ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել Երևանի Նորազավթի միջնակարգ դպրոցում որպես տնօրեն: Նույն թ. գորակոչվել է բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին:

1945-ից գիտական աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ էկոնոմիկայի սեկտորում, 1949 թ. տեղափոխվել է երկրաբանություն ինստիտուտ:

1949 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատեստատություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1951-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1969 – 1997 թթ. եղել է ԵՊՀ քարտեզագրության և գեոմորֆոլոգիայի ամբիոնի հիմնադիր վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական հոդվածների, քարտեզների, մենագրությունների: Նրա գիտական ուսումնասիրությունները նվիրված են ռեգիոնալ գեոմորֆոլոգիայի հարցերին, լավատակ ջրերի խնդրին, պլեյստոցենյան սառցապատումներին, հնէաշխարհագրությանը, նորագույն տեկտոնիկային, կիրառական գեոմորֆոլոգիային և գեոմորֆոլոգիական քարտեզագրմանը: Այդ ամենի յուրատեսակ հանրագումարն է «Հայկական լեռնաշխարհի ու հարակից մարզերի կառուցվածքային գեոմորֆոլոգիան» (Եր., 1969) աշխատությունը:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբանի կոչման:

Պարգևատրվել է Ալեքսանդր Նևսկու, Կարմիր աստղի և «Պատվոնշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 2002 թ. մայիսի 15-ին Երևանում:

ԲԱԿԼԱՎԱԶՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԵՂԱՄԻ

*Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1922 թ. օգոստոսի 18-ին Թուրքիայի Բուրսա քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Բուրսա քաղաքի Բուրգաս քաղաքում, որտեղ ավարտել է իտալական դպրոց և գիմնազիա: 1946 թ. Հայրենադարձվել է և 1951 թ. ավարտել ԵրԲԻ-ն, 1954 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1961 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

1960-ից ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ Լ. Օրբելու անվան Ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի վեգետատիվ նյարդային համակարգի լաբորատորիան, 1972 – 1986 թթ.՝ նաև ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի Ս. Մուշեղյանի անվան մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը: Նրա նախաձեռնությամբ ամբիոնին կից ստեղծվել է գիտական լաբորատորիա:

Հեղինակ է 300 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ 10 մենագրություն, մի շարք գիտահանրամատչելի գրքույկների և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների, որոնք նվիրված են վեգետատիվ նյարդային համակարգի ֆիզիոլոգիայի տարաբնույթ հարցերի: Ուշադրության են արժանի “Вегетативная регуляция электрической активности мозга” (Լ., 1967), “Висцеросоматические афферентные системы гипоталамуса” (Լ., 1985), “Нейронная организация гипоталамо-висцеральной рефлекторной дуги” (Լ., 1986) աշխատությունները:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 27 և դոկտորական 4 ատենախոսություն:

Եղել է միութենական “Нейрофизиология” և “Экспериментальная и клиническая медицина” հանդեսների խմբագրական խորհրդի անդամ, «Վեգետատիվ նյարդային համակարգի ֆիզիոլոգիա» հատորի պատասխանատու խմբագիր, ֆիզիոլոգիայի բազմահատոր ձեռնարկի 3 հատորի հեղինակ, ուղեղի ուսումնասիրության և նեյրոգիտությունների միջազգային կազմակերպությունների, ԱՊՀ ֆիզիոլոգների ասոցիացիայի կենտրոնական խորհրդի և այլ գիտական խորհուրդների անդամ:

1941–1944 թթ. Բուլղարիայում ընդհատակյա ակտիվ գործունեություն է ծավալել ֆաշիզմի դեմ:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով, Բուլղարիայի Ժողովրդական Հանրապետության շքանշաններով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 2001 թ. հուլիսի 9-ին Երևանում:

ԲԱՀԱԹՐՑԱՆ ԲԱՀԱԹՈՒՐ ԱՎԵՏԻՍԻ

Մաթեմատիկոս, մանկավարժ

Ծնվել է 1872 թ. ապրիլի 16-ին Շուշի քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի ռեալական դպրոցում և էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: Երկու տարի Բուլղարիայում ուսուցչությունը զբաղվելուց հետո մեկնել է Շվեյցարիա, 1892 – 1896 թթ. սովորել Ժնևի համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում և ստացել մաթեմատիկոսի որակավորում, 1896 – 1899 թթ. սովորել է Գենտ քաղաքի (Բելգիա) ճարտարագիտական դպրոցում, ստացել ճարտարագետ-քիմիկոսի որակավորում:

1899-ից աշխատել է Բաքվում (Մանթաշյանի նավթային ընկերությունում) որպես ճարտարագետ, այնուհետև Սամարղանդում և Սիբիրում զբաղվել է ոսկու և նավթի որոնողական աշխատանքներով:

1914 թ. հրավիրվել է էջմիածնի Գևորգյան ճեմարան որպես մաթեմատիկայի ու ֆիզիկայի ուսուցիչ: 1918 թ.՝ ճեմարանը փակվելուց հետո, տեղափոխվել է Երևան և աշխատել թեմական դպրոցում, Ուսուցչական սեմինարիայում, Ամերիկյան դպրոցում, 1920-ից՝ միջնակարգ դպրոցներում, ինդուստրիալ տեխնիկումում և բանֆակում:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ աշխատել է մինչև կյանքի վերջը: ԵՊՀ-ում և ԵՐՊԻ-ում դասավանդել է «Բարձրագույն հանրահաշիվ» դասընթացը և այլ առարկաներ:

Նրա «Հին եգիպտական, Անանիա Շիրակացու և Ժողովրդական հաշվումների ու ինդեքսների նմանությունը» (Եր., 1931) աշխատության մեջ ամփոփված են մաթեմատիկական տարաբնույթ հարցերի երկարամյա հետազոտության արդյունքները:

Վախճանվել 1934 թ. դեկտեմբերի 1-ին Երևանում:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՑԱՆ ԱԼԵԳՍԱՆ ՍՏԵՓԱՆԻ

Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1953 թ. հունվարի 29-ին ՀԽՍՀ Կամո (այժմ՝ Գավառ) քաղաքում: 1970 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 41 միջնակարգ դպրոցը:

1971 – 1972 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տպարանում որպես գրաշար: 1973 – 1975 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1980 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի փիլիսոփայության բաժինը:

1976 – 1978 թթ. սովորել է նաև Հասարակական մասնագիտությունների ֆակուլտետում՝ ստանալով հոգեբանի մասնագիտություն:

1999 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն, 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1981-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. 1981 – 1987 թթ. եղել է փիլիսոփայության պատմության ամբիոնի ավագ լաբորանտ, 1987-ից՝ դեպքերի և տրամաբանության (2001-ից՝ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության) ամբիոնի դասախոս, ասիստենտ, 2004-ից՝ դոցենտ, 2002 – 2004 թթ.՝ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության ֆակուլտետի, 2004 – 2009 թթ.՝ փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ: 2009-ից փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի դեկանն է: 2001-ից դասավանդում է նաև Էջմիածնի Գեորգյան հոգևոր ճեմարանում:

Հեղինակ է շուրջ 35 աշխատության, այդ թվում՝ «Հայ-Ֆրանսիական փիլիսոփայական առնչությունների պատմությունից» (Եր., 1998) գրքի, համահեղինակ՝ հանրակրթական դպրոցի 10-րդ դասարանի «Հայոց եկեղեցու պատմություն» (Եր., 2005) դասագրքի:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԲԱԽՇԻ

*Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1918 թ. նոյեմբերի 5-ին Գորիսում: Ավարտել է տեղի մանկավարժական տեխնիկումը և 1935 – 1937 թթ. դասավանդել ՀԽՍՀ Սիսիանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Դարբաս գյուղի դպրոցում: 1937 թ. ընդունվել է ԵՊՀ երկրաբանա-աշխարհագրական ֆակուլտետ: 1941 թ. հոկտեմբերի դրակոչվել է բանակ, դեկտեմբերին՝ զորացրվել: 1942 թ. ավարտել է ԵՊՀ-ն և մինչև 1944 թ. աշխատել Անդրկովկասյան ճակատի հիդրոմետ ծառայության հայկական վարչությունում որպես անդրագետ, ավելի ուշ՝ ինժեներ-սինոպտիկ: 1945 թ. ավարտել է ԵՊՀ ասպիրանտուրան:

1946 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1952 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1971 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1946-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության բաժնում, ապա՝ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում, որտեղ նրա գործուն մասնակցությամբ 1958 թ. ստեղծվել է աշխարհագրության բաժին,

որի ղեկավարն էր երկար տարիներ: Բաժինն աշխատանքներ է ծավալել կլիմայագիտության, ջրաբանության, գեոմորֆոլոգիայի, լանդշաֆտագիտության, ռեկրեացիոն աշխարհագրության և այլ ուղղություններով՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով բնության պահպանության և միջավայրի էկոլոգիական խնդիրներին:

1954 – 1975 թթ. եղել է Հայկական աշխարհագրական ընկերության նախագահ, 1964 – 1976 թթ.՝ ԽՍՀՄ աշխարհագրական ազգային կոմիտեի անդամ, Միջազգային աշխարհագրական ընկերության անդամ:

1948 – 1968 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է ԵՊՀ-ում և ՀՊՄԻ-ում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Արեգակի էներգիայի ռեսուրսները և նրանց օգտագործման հեռանկարները Սովետական Հայաստանում» (Եր., 1957), «Климат Армянской ССР» (Եր., 1958): Կազմել և հրատարակել է Հայաստանի տարածքի ուղղաձիգ կլիմայական և ագրոբիոկլիմայական գոտիների քարտեզները:

Եղել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ծրագրի հանրապետական կոմիտեի նախագահ: Վախճանվել է 1991 թ. ապրիլի 3-ին Երևանում:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԳԵՎՈՐԳԻ

Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1961 թ. օգոստոսի 22-ին Երևանում: 1978 թ. ավարտել է թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1984 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ թվային անալիզի ամբիոնի ասիստենտ, 1991 – 2012 թթ.՝ դոցենտ: 2009-ից համատեղությամբ աշխատել է նաև ՀՌՀ-ում:

1999-ից TIMSS միջազգային կրթական հետազոտությունների ՀՀ համակարգողն է: 2008-ից աշխատում է ՀՀ կառավարության աշխատակազմի գնահատման և թեստավորման կենտրոնում որպես տնօրենի տեղակալ:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են ֆունկցիոնալ տարածությունների տեսությանը՝ ներդրման և միջարկումային թեորեմներին, ինչպես նաև էլիպտական և ընդհանուր կանոնավոր հավասարումների եզրային խնդիրների տեսության մեջ դրանց կիրառմանը:

Հեղինակ է 60-ից ավելի գիտական հոդվածների, մեթոդական մի քանի ձեռնարկների, «Իրական փոփոխականի ֆունկցիաների տեսություն և ֆունկցիոնալ անալիզի դասընթաց» (Եր., 2009) դասագրքի:

Մասնակցել է գիտական հետազոտությունների նաև արտերկրում:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԵՐՎԱՆԴԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1936 թ. հունվարի 13-ին ՀԽՍՀ Ապարանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Ծաղկահովիտ գյուղում: 1953 թ. ավարտել է Ապարանի միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական (տեխնիկական գիտությունների դոկտ.), 1978 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1994-ին՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1958 – 1964 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1964 – 1979 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող, 1978 – 1979 թթ.՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն, 1978 – 1998 թթ.՝ մազնիսաառաձգականությունից բաժնի վարիչ, 1988 – 2001 թթ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկական մեթոդների և մոդելավորման ամբիոնի վարիչ, 1993 – 1994 թթ.՝ կիրառական մաթեմատիկայի և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետի դեկան, 1994 – 1998 թթ.՝ ՀՊՄԻ ռեկտոր, 1998 – 2002 թթ.՝ ՀՀ ԲՈՀ-ի նախագահ, 2002 – 2007 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտորի խորհրդական: 2007-ից ԵՊՀ մաթեմատիկական մեթոդների և մոդելավորման ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Առաջարկել է շերտավոր անիզոտրոպ սալերի և թաղանթների ոչ գծային ստիպողական, պարամետրական և ֆլատերային տատանումների հետազոտման արդյունավետ հաշվարկային սխեմաներ և վերլուծական մեթոդներ, բարակ մարմիններում փոխկապակցված մեխանիկական և էլեկտրամագնիսական պրոցեսների նկարագրման ու հետազոտման ընդհանուր տեսություններ, մշակել մազնիսաակտիվ միջավայրերում փոխկապակցված մազնիսաառաձգական ալիքների տարածման հետազոտման տեսական հիմքերը և ապացուցել նոր տիպի մակերևութային ալիքների և տատանումների գոյությունը:

Հեղինակ է շուրջ 290 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Ko-

лебания и устойчивость магнитоупругих систем” (Եր., 1999) մենագրության, “Ряды Фурье” (Եր., 1982) և “Операционное исчисление” (Եր., 1982) ուսումնամեթոդական աշխատանքների, համահեղինակ՝ “Магнитоупругость тонких оболочек и пластин” (Մ., 1977), “Электромагнитоупругие волны” (Եր., 2006), “Effects of Magnetoelastic Interactions in Conductive Plates and Shells” (Springer, 2015) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են երկու տասնյակ թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ:

2000-ից ՌԴ տեսական և կիրառական մեխանիկայի ազգային կոմիտեի արտասահմանյան անդամ է:

2016 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 2017 թ.՝ ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

Բժիշկ, մանկավարժ, դրամատուրգ

Ծնվել է 1888 թ. մարտի 7-ին Իրանի Ղարաղաղ գավառում: 1901 թ. ավարտել է Թավրիզի Արամյան դպրոցը, 1914 թ.՝ Մոսկվայի բժշկական համալսարանը: Ֆրանսիական կառավարության զորակոչով ուղարկվել է Աֆրիկա և որպես բժիշկ ծառայել Ալժիրում, Թունիսում և Մարոկկոյում:

1921 թ. տեղափոխվել է ԱՄՆ և ընդունվել կոմկուսի շարքերը, զբաղվել գրական գործունեությամբ, խմբագրել «Պրոլետար» ամերիկահայ դեմոկրատական թերթը (Նյու Յորք), որի էջերում տպագրվել են նրա «Արյունոտ անապատը» դրամայի առանձին հատվածներ:

1925 թ. եկել է Խորհրդային Հայաստան և 1926 թ. աշխատանքի անցել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետում՝ կազմակերպել և գլխավորել է ընդհանուր հիգիենայի ամբիոնը, ապա նշանակվել Երևանի 2-րդ հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ:

Հեղինակ է բժշկագիտական տարբեր հարցերի վերաբերող գիտական մի շարք աշխատանքների, ինչպես նաև «Փշալարերը» պիեսների ժողովածուի (Եր., 1930): 1918 թ. գրած նրա «Արյունոտ անապատը» դրաման 1927 թ. բեմադրվել է Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան, ապա՝ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) Ա. Մուսվյանի անվան թատրոններում: Լենինականում այն բեմադրվել է Վ. Աճեմյանը և վերագրել «Մարկոս»:

1934-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

1937 թ. հունիսի 6-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական ագիտացիա

անելու մեղադրանքով: 1938 թ. փետրվարի 28-ին դատապարտվել է 10 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում, որտեղ էլ մահացել է 1941 թ. նոյեմբերի 24-ին:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՐԱՅՐՈՒՐԴՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ԱՌԱՔԵԼԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1933 թ. սեպտեմբերի 11-ին Ախալցխայում: 1951 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1957 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի արևելագիտության բաժինը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1977 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1979 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1959 – 1961 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ արևելագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1966 – 1977 թթ.՝ գիտական քարտուղար, 1977 – 1980 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, ապա՝ բաժնի վարիչ, 1980 – 1987 թթ.՝ ՀՊՄԻ ընդհանուր պատմության ամբիոնի վարիչ, 1987 – 1992 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1988 – 1989 թթ.՝ նաև ռեկտորի պաշտոնակատար, 1992 – 1998 թթ.՝ ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում: 1995 թ. նրան շնորհվել է արտակարգ և լիազոր դեսպանի գլխավորապես գիտական աստիճան: 1998-ից ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի Իրանի բաժնի վարիչն է: 2001 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների և գլխավորապես գիտության ամբիոնի վարիչ: 2008-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է հարյուրից ավելի հոդվածների և բազմաթիվ մենագրությունների, որոնցից են՝ «Թուրք-իրանական հարաբերությունները 1900 – 1914 թթ.» (Եր., 1974), “International Trade and the Armenian Marchants in the Seventeenth Century” (New Delhi, 2004), “The Kurds, the Armenian Question and the History of Armenian-Kurdish Relations” (Ottawa, 2013), «Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո» (Եր., 2008), «Իրանի պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը)» (Եր., 2005), «Օսմանյան կայսրության պատմություն» (Եր., 2011):

Մասնակցել է միջազգային և հանրապետական բազմաթիվ գիտաժողովների, այդ թվում՝ նաև արևելագետների համաշխարհային կոնգրեսին

(Մոսկվա, 2004), որտեղ հանդես է եկել զեկուցմամբ:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

2012 թ. պարգևատրվել է Իրանի Իսլամական Հանրապետության «Հեղափոխության արշավույթ» ոսկե մեդալով, 2015 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալով:

ԲԱՇԽՆՋԱՂՅԱՆ ԶԱԲԱՐ ԳԵՎՈՐԳԻ

Տնտեսագետ, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1895 թ. մայիսի 26-ին Թիֆլիսում՝ ականավոր նկարիչ Գևորգ Բաշինջաղյանի ընտանիքում: 1913 թ. ավարտել է տեղի 3-րդ արական գիմնազիան, 1917 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանության ֆակուլտետը և գորակոչվել բանակ: 1918 – 1919 թթ. աշխատել է Թիֆլիսի դատական մարմիններում:

1921 թ. Վրաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո նշանակվել է կարևորագույն գործերի քննիչ, այնուհետև՝ Վր. ԽՍՀ գերագույն հեղափոխական տրիբունալի հետաքննչական բաժնի պետ: 1926 – 1928 թթ. աշխատել է Անդրֆեդերացիայի ֆինանսական մարմիններում:

1927 – 1930 թթ. աշխատել է Անդրկովկասի 26 կոմիսարների անվան կոմունիստական համալսարանում որպես քաղաքատնտեսության դասախոս և ուսումնական մասի պրոռեկտորի օգնական: 1930 – 1933 թթ. սովորել է Մոսկվայի Կարմիր պրոֆեսուրայի տնտեսագիտության ինստիտուտում, որն ավարտելուց հետո վերադարձել է Թիֆլիս և մինչև 1936 թ. աշխատել Անդրկովկասի երկրամասային կոմիտեում, ժողովրդական կոմիսարների խորհրդում: 1936 թ. տեղափոխվել է Հայաստան և աշխատել ՀԿ(Բ) ԿԿ-ում, ՀԽՍՀ արդարադատության ժողովրդական կոմիսարիատում:

1936 – 1971 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության դասախոս և քաղաքատնտեսության մեթոդների վարիչ: Այդ ընթացքում դասավանդել է նաև Երևանի մի քանի այլ ուսումնական հաստատություններում:

1937 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1944 – 1947 թթ. եղել է նաև արտասահմանի հետ ԽՍՀՄ մշակութային կապերի ընկերության Հայաստանի վարչության պետի տեղակալ, 1947 – 1949 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1956 – 1957 թթ.՝ տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկան:

ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԲԱԽՇԻԻ
Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1927 թ. սեպտեմբերի 22-ին Վր. ԽՍՀ Մառ-
 նեուլի շրջանի Աղբյուրի գյուղում: 1945 թ. ավարտել է
 տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1950 թ.՝ ԵՊՀ պատմության
 ֆակուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատե-
 նախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ.
 ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1994 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1955 – 1958 թթ. եղել է Հայաստանի պատմության թանգարանի գիտ-
 աշխատող: 1958 թ. տեղափոխվել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտ
 և զբաղվել Հայ գաղթավայրերի պատմության ուսումնասիրությամբ: 1959
 – 1963 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի գիտքարտուղար, 1967 – 1990 թթ.՝
 փոխտնօրեն՝ համատեղությամբ գլխավորել Հայ գաղթավայրերի պատմու-
 թյան բաժինը: 1990 թ. դարձել է ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահության ակադե-
 միկոս-քարտուղար, 2000 թ.՝ նաև փոխնախագահ, 2004 թ.՝ հումանիտար
 գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Նոր Նախիջևանի
 հայկական գաղութի պատմությունը (1779 – 1861 թթ.)» երկհատոր (Եր.,
 1967, 1985, ռուս.՝ Եր., 1996) և «Մոսկվայի և Պետերբուրգի հայկական
 գաղութների պատմություն» (Եր., 2010) մենագրությունների: Նրա նա-
 խաձեռնությամբ ու խմբագրությամբ հրատարակվել են Հայ գաղթավայրե-
 րին նվիրված «Հայ-հունգարական պատմական և մշակութային կապերի
 պատմությունից» (Եր., 1983), «Հայ ազատագրական շարժումները և Հայ-
 կական գաղթավայրերը» (Եր., 1985), «Էջեր Հայ գաղթավայրերի պատմու-
 թյունից» (Եր., 1996) ուսումնասիրությունների ժողովածուները:

Զբաղվել է նաև հայ-ռուսական քաղաքական, տնտեսական և մշակու-
 թային հարաբերությունների պատմության, ինչպես նաև հայ պատմագի-
 տության խնդիրներով, որոնց նվիրված աշխատությունները հրատարակել
 է «Պատմագիտության հարցեր» (Եր., 2008) խորագրով: Կարևոր դեր է
 ունեցել 8-հատորյա «Հայ ժողովրդի պատմություն» ակադեմիական հրա-
 տարակության ստեղծման գործում: Համահեղինակ և խմբագիրն է 1993 –
 2001 թթ. հրատարակված Հայոց պատմության դպրոցական դասագրքերի,
 որոնցում նոր և նորագույն շրջանի պատմության շատ հարցեր լուսա-
 բանվել են նորովի:

1975 – 2007 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

2003 – 2005 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ: Անդամ էր Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի հոգևոր խորհրդի:

2003 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

2007 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի և Հայ Առաքելական եկեղեցու «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» չքանչանքով:

Վախճանվել է 2017 թ. մարտի 23-ին Երևանում:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ԽԻԿԱՐ ՀԱԿՈԲԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1918 թ. հունիսի 7-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Շինուհայր գյուղում: Ավարտել է տեղի 7-ամյա դպրոցը, Գորիսի գյուղատնտեսական տեխնիկումը, 1941 թ.՝ ՀՊՄԻ պատմության ֆակուլտետը:

Հայրենական պատերազմի առաջին օրերին կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ և 1942 թ. օգոստոսից 89-րդ Հայկական թամանյան դիվիզիայի շարքերում մասնակցել Հյուսիսային Կովկասում և Ղրիմում մղված մարտերին: Ռազմաճակատի զինվորական թերթերում հանդես է եկել մարտական գործողություններն ու հայ մարտիկների սխրագործությունները լուսաբանող հոդվածներով ու ակնարկներով:

1945 – 1948 թթ. եղել է «Խորհրդային Հայաստան» թերթի խմբագրության կուսակցական-կազմակերպչական բաժնի վարիչ, 1948 – 1949 և 1952 – 1953 թթ.՝ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) «Բանվոր» թերթի խմբագիր, 1949 – 1952 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ մամուլի, ռադիոյի և հրատարակչությունների բաժնի վարիչ, 1953 – 1954 թթ.՝ «Սովետական Հայաստան» թերթի խմբագրի տեղակալ, 1954 – 1961 թթ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին կից ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղի տնօրենի տեղակալ, ապա՝ տնօրեն, 1967 – 1970 թթ.՝ «Հայաստան» հրատարակչության տնօրեն, 1970 – 1984 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գիտական ինֆորմացիայի բաժնի վարիչ, 1984 – 1990 թթ.՝ ԳԱ հրատարակչության տնօրեն, 1990-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող: 1950 – 1971 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում, 1971-ից՝ ՀՊՄԻ-ում:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1964 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և շուրջ 60 գրքի, որոնցից են՝ «Բոլշևիկյան Հայ պարբերական մամուլի պատմություն» (Երկու գրքով, Եր., 1958), «Կրակների միջով» (Եր., 1982), «Մարքսիզմի տարածումը Հայաստանում» (Երկու գրքով, Եր., 1967, 1975), «Այսպես ապրեցին» (Եր., 1958) և այլն:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է 15 թեկնածուական և 5 դոկտորական ատենախոսություն:

Եղել է Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի անդամ: Բազմիցս ընտրվել է ՀՀ ԳԽ պատգամավոր:

1987 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է մարտական շքանշաններով ու մեդալներով, ՀՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1996 թ. հունվարի 11-ին Երևանում:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1920 թ. հոկտեմբերի 25-ին Ներկայիս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Մաստարա գյուղում: Ավարտելով տեղի յոթնամյա, ապա՝ Թալինի միջնակարգ դպրոցները՝ 1938 թ. ընդունվել է ԵՊՀ լեզվագրական ֆակուլտետ: 1941-ին 4-րդ կուրսից զորակոչվել է բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: Երրորդ անգամ ծանր վիրավորվելուց հետո 1943 թ. զորացրվել է: 1944 թ. ավարտել է համալսարանը, 1948 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1981 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1955 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1984 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1946 – 1948 թթ. եղել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնի, 1948 – 1958 թթ.՝ ՀՊՀՄԻ Հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս: 1958 թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ և 1969 թ. ընտրվել Հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ: 1977 – 1985 թթ. եղել է բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, 1985 – 1990 թթ.՝ Հայոց լեզվի պատմության ամբիոնի հիմնադիր վարիչ:

1969 – 1972 թթ. եղել է ԵՊՀ կուսկոմիտեի առաջին քարտուղար, 1955-ից՝ ՀԽՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր տերմինաբանական կոմիտեի, 1992-ից՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր լեզվի պետական տեսչության հա-

յերենի բարձրագույն խորհրդի գիտքարտուղար:

Հեղինակ է մի քանի տասնյակ գիտական հոդվածների, ավելի քան 20 մենագրության, այդ թվում՝ «Արդի Հայերենի բայի և խոնարհման տեսություն» (Եր., 1953), «Մանուկ Աբեղյանի հինգ հոլովի տեսությունը և նրա հին ու նոր քննադատությունները» (Եր., 1967), «Հայերենի խոսքի մասերի տարբերակման տեսությունները» (Եր., 1975), «Հայերենի խոսքի մասերի ուսմունքը» (Եր., 1980), ինչպես նաև՝ դպրոցական դասագրքերի: Սկսած 1964-ից՝ նրա խմբագրությամբ, լրացումներով ու մեկնություններով պարբերաբար լույս է տեսել «Տերմինաբանական ուղեցույցը» (վերջինը՝ Եր., 2006):

Հեղինակ է նաև «Հայերեն ուղղագրական-ուղղախոսական տերմինաբանական բառարանի» (Եր., 1973), ինչպես նաև համահեղինակ՝ հինգհատորյա «Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարանի» (Եր., 1986 – 2001), որը 2003 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» (1981), Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի (1985) շքանշաններով, Մովսես Խորենացու և բազմաթիվ այլ մեդալներով:

Վախճանվել է 2014 թ. օգոստոսի 2-ին Երևանում:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ՄԱՆՈՒԿ ԳԵՎՈՐԳԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու**

Ծնվել է 1980 թ. օգոստոսի 10-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1997 թ. ավարտել է տեղի «Բալատոն» վարժարանը, 2002 թ.՝ Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 2005 թ.՝ ԵՊՀ ասպիրանտուրան:

2005 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2018 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

2005 – 2007 թթ. աշխատել է Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտում: 2007-ից ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի գիտաշխատող է:

2006 – 2013 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է ԵՃՇԱՀ-ում: 2014-ից աշխատում է նույն համալսարանում որպես կրթական ծրագրերի

մշակման բաժնի գլխավոր մասնագետ:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական հոդվածների՝ նվիրված կիսահաղորդչային նանոկառուցվածքների էլեկտրոնային, խառնուկային, էքսիտոնային վիճակների, ինչպես նաև օպտիկական բնութագրերի վրա արտաքին գործոնների ազդեցության ուսումնասիրմանը:

2011 և 2012 թթ. աշխատել է Մեդելին քաղաքի Անտիոքիա (Կոլումբիա), 2017 թ.՝ Մանիտոբայի (Կանադա) Համալսարաններում որպես Հրավիրված հետազոտող:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ՌՈՒԴԻԿ ԳԵՎՈՐԳԻ

ՀՀ վաստակավոր լրագրող,

ՀՀ Ֆիզիկո-տուրայի և սպորտի վաստակավոր աշխատող

Ծնվել է 1953 թ. հուլիսի 15-ին ՀԽՍՀ Ալավերդու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լուռու մարզ) Շնող գյուղում: 1970 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 137 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1970-ից աշխատել է հեռուստատեսությունում որպես մարզական մեկնաբան, 1977 թ.՝ «Լրաբեր» տեղեկատվական ծրագրի սպորտային հաղորդումների խմբագիր, 1979-ից՝ սպորտային հաղորդումների գլխավոր խմբագրության բաժնի վարիչի տեղակալ, ապա՝ բաժնի վարիչ, նաև՝ «Լրաբեր» ծրագրի մարզական մեկնաբան, 1991-ից՝ «Սպորտ» ստեղծագործական միավորման գլխավոր խմբագրի տեղակալ, փոխտնօրեն, 1992-ից՝ տնօրեն, գլխավոր խմբագիր, մարզական մեկնաբան:

2001 – 2006 թթ. եղել է «Երևան» հեռուստաընկերության փոխտնօրեն և ստեղծագործական ղեկավար: 2006-ից «Երկիր Մեդիա» հեռուստաընկերության մարզական մեկնաբանն է, 2009-ից՝ ԵՊՀ «Հյուրերի տան» տնօրենը, 2015-ից՝ նաև ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնի վարիչը:

Հիմնադիր հեղինակն ու վարողն է «Հեռուստաֆուտբոլ +» հաղորդաշարի: Հեղինակել է նաև «Մարզաշխարհ», «Մարզաշխարհն այսօր», «Հետաքրքիրաշարժ սպորտ», «Մարզաշխարհն անցած շաբաթ» և այլ հաղորդաշարերը: 1977-ից հիմնադրել և հեղինակել է նախ «Շախմատի դպրոց», ապա՝ «Ուշացած հանդիպումներ» հաղորդաշարերը:

Պարգևատրվել է բռնցքամարտի, մարմնամարզության, չախմատի, կարատեի և այլ մարզաձևերի համաշխարհային ֆեդերացիաների հատուկ

պատվոգրերով: 2003 թ. արժանացել է ՀՀ սպորտի և ֆիզիկոսությունների վաստակավոր աշխատողի կոչման:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր լրագրողի կոչման:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ՎԱՆՅԱ ՌԱՖԱՅԵԼԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1959 թ. ապրիլի 20-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղում: 1976 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և մինչև 1977 թ. աշխատել տեղի սովխոզում: 1977 – 1979

թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում և զորացրվել որպես պահեստի սպա:

1979 թ. ընդունվել է ԵՊՀ Նախապատրաստական բաժանմունք, 1985 թ. ավարտել մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1989 – 2003 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տեսական մեխանիկայի ամբիոնում, որը ղեկավարել է 2003 – 2007 թթ.: 1996 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ մեխանիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 2004 – 2007 թթ.՝ ՀՀ ԿԳՆ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն, 2008 – 2009 թթ.՝ ԿԳՆ գիտությունների պետական կոմիտեի գիտական քաղաքականությունների վարչության պետ: 2009-ից ղեկավարում է ՀՀ ԳԱԱ Նախագահությունից սվյուռքի բաժինը: 2007-ից համատեղությամբ աշխատում է ԵՊՀ մեխանիկայի ամբիոնում:

Զբաղվում է դինամիկ համակարգերի ղեկավարման, դիտման, կոնֆլիկտային իրավիճակների, մեխանիկական համակարգերում դրանց կիրառությունների ուսումնասիրությամբ: Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական աշխատանքների և “Управление составных динамических систем и систем с многоточечными промежуточными условиями” (М., 2016) մենագրության, «Դիտման տեսություն մի քանի հարցեր» (Եր., 2005), «Վարիացիոն հաշիվ» (Եր., 2011) ուսումնական ձեռնարկների, համահեղինակ՝ 4 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

2012 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Արցախյան պատերազմի մարտական գործողությունների մասնակից է:

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ՏԱՐԻԵԼ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1939 թ. հոկտեմբերի 28-ին Էջմիածնում: 1957 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 57 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ թիվ 1 տեխնիկումը: 1959 – 1962 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1967 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1970 թ.՝ ասպիրանտուրան և աշխատանքի անցել ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում որպես դասախոս, 1973-ից՝ ավագ դասախոս:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2006 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1988 – 1990 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի վարիչ, 1990 – 1998 թթ.՝ ՀՀ Գերագույն դատարանի նախագահ, 1998 – 2002 թթ.՝ ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի դոցենտ, 2002 – 2013 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ: 2013-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր և պատվավոր վարիչ է:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածի, երեք մենագրության՝ «Մատակարարի պատասխանատվության մի քանի հարցեր» (Եր., 1976), «Տնտեսական կազմակերպությունների հարաբերություններում կիրառվող գույքային պատասխանատվության արդյունավետությունը» (Եր., 1988), «Գույքային պատասխանատվության էվոլյուցիան և արդիական հիմնահարցեր» (Եր., 2006), ինչպես նաև հեղինակ կամ համահեղինակ՝ բուհական մի շարք դասագրքերի և ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 ատենախոսություն:

ԲԵԳԼԱՐՅԱՆ ՆԱԴԵԺԴԱ ՊԵՏՐՈՍԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1927 թ. ապրիլի 16-ին Երևանում: 1934 – 1943 թթ. սովորել է թիվ 2 դպրոցում, 1943 – 1944 թթ.՝ թիվ 28 դպրոցում: 1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1952 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատենա-

ղեկավարել է բույսերի ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը: 1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակն է «Բույսերի անատոմիա» (Եր., 1935) և «Բույսերի ֆիզիոլոգիա» (Եր., 1940) առաջին հայալեզու դասագրքերի: Տիրապետելով մի շարք լեզուներին՝ երկար տարիներ աշխատել է բուսաբանական բազմալեզու բառարանի ստեղծման ուղղությամբ, որը, սակայն, մահվան պատճառով մնացել է անավարտ:

Որպես ճանաչված գիտնական՝ մասնակցել է տարբեր երկրներում կազմակերպված գիտարշավների, եղել Սառուգյալ օվկիանոսի կղզիներում, Յեյլոնում (այժմ՝ Շրի Լանկա), Հնդկաստանում, Եգիպտոսում և այլուր:

Վախճանվել է 1940 թ. հուլիսի 14-ին Երևանում:

ԲԵԶԻՐԳԱՆՅԱՆ ԲՈՐԻՍ ՀԱՅԿԻ

Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1937 թ. սեպտեմբերի 23-ին Թբիլիսիում: 1955 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը, 1969 թ.՝ ասպիրանտուրան:

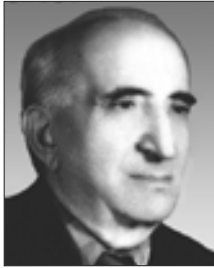
1969 թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1983 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1961 – 1963 թթ. աշխատել է Ալդան քաղաքի երկրաբանական վարչությունում որպես երկրաբան, 1963 – 1965 թթ.՝ ԽՍՀՄ երկրաբանության նախարարության երկրաքիմիական տրեստում (Մոսկվա) որպես ջոկատի պետ, 1969 – 1972 թթ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետում որպես դասախոս: 1973 – 1977 թթ. դասախոսել է Բումերդես քաղաքի (Ալժիր) նավթի և գազի ազգային ինստիտուտում:

1977 – 1994 թթ. եղել է ԵՊՀ հանքավայրերի որոնման և հետախուզման ամբիոնի վարիչ, 1994 – 2010 թթ. «Լեռնամետալուրգիայի ինստիտուտ» ՓԲԸ առաջատար գիտաշխատող:

Հեղինակ է օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնման ու հետախուզման, հանքային երկրաբանության և հանքային երկրաքիմիայի հարցերին նվիրված ավելի քան 120 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Прогноз и методика поисков скрытого эндогенного орудения в пределах рудных полей и месторождений Армении» (Եր., 2002) մենագրության:

Վախճանվել է 2010 թ. հուլիսի 27-ին Երևանում:

ԲԵԶԻՐԳԱՆՑԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ՀԱԿՈԲԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1916 թ. դեկտեմբերի 15-ին Զավաթի Ալաա-տան գյուղում: 1932 թ. ավարտել է Ախալքալաքի ման-կավարժական տեխնիկումը և որպես ուսուցիչ, ապա՝ տնօրեն աշխատել Ախալքալաքի շրջանի դպրոցներում: 1938 թ. ընդունվել է ԵՊՀ, 1941 թ. գորակոչվել բանակ և մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: 1946-ից շարունակել է կրթությունը և 1948 թ. ավարտել Համալսարանը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատե-նախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1971 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1954-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1973 – 1975 թթ. եղել է ֆիզիկայի ֆա-կուլտետի ղեկան, 1960 – 1987 թթ. ղեկավարել է պինդ մարմնի ֆիզիկա-յի մամբիոնը, որը նրա նախաձեռնությամբ 1964 թ. ստեղծված պրոբլեմա-յին լաբորատորիայի և 1978 թ. հիմնադրված ռենտգենյան հետազոտու-թյունների ճյուղային լաբորատորիայի հետ մեկտեղ դարձավ ռենտգենյան հետազոտությունների առաջատար գիտական կենտրոն ԽՍՀՄ-ում:

Նրա ղեկավարությամբ իրագործված գիտական հետազոտություններն ընդգրկում են ռենտգենյան ճառագայթների ինտերֆերենցի և դիֆրակ-ցիայի, բյուրեղային ցանցի կառուցվածքի ուսումնասիրման նոր եղա-նակների մշակման, գիտության և տեխնիկայի տարբեր ոլորտներում եզա-կի սարքերի ստեղծման և այլ բնագավառներ:

ԽՍՀՄ-ում նրա ղեկավարությամբ են սկսվել առաջին ռենտգենաին-տերֆերաչափական հետազոտությունները, մշակվել և պատրաստվել մեծ լուծույնակությամբ ռենտգենյան ինտերֆերաչափներ: 1980 – 1982 թթ. նրա գլխավորությամբ ստեղծվել է բյուրեղների կառուցվածքային անկա-տարությունների ռենտգենադիֆրակտային տեղադրական պատկերները տեսանելի դարձնող եզակի համակարգ, որի համար 1985 թ. գործընկերնե-րի հետ արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Հեղինակ է շուրջ 300 գիտական աշխատանքների, 30-ից ավելի գյուտե-րի, 2 մենագրության, մի շարք դասագրքերի և ուսումնական ձեռնարկնե-րի, այդ թվում՝ «Ռենտգենյան հետազոտությունների ֆիզիկական հի-մունքները» (Եր., 1977) աշխատության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 40 ատենա-խոսություն:

Եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ «Բյուրեղների կազմավորումը և կառուցվածքը» և «Ռենտգենյան սպեկտրաչափություն» գիտական խորհուրդների անդամ:

1985 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Մարտական ծառայությունների համար» և մի շարք այլ մարտական մեդալներով, ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով, ԳԴՀ բարձրագույն կրթության նախարարության մեդալով:

Վախճանվել է 1994 թ. հունիսի 15-ին Տամբով քաղաքում:

ՐԵՑԼԵՐՑԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՄԱՆՎԵԼԻ

**Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1929 թ. հուլիսի 14-ին Կահիրեում (Եգիպտոս): 1947 թ. ավարտել է տեղի Գալուստյան ազգային վարժարանը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1977 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1953-ից աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, դոցենտ, պրոֆեսոր, 1976 – 2000 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, միաժամանակ՝ պոլիմերային պրոցեսների կինետիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի գիտական ղեկավար: 2001 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում: 2011-ից անցել է վաստակած հանգստի:

Գիտական հետազոտություններն ընթացել են մի շարք հիմնարար ուղղություններով. պերօքսիդ-ամին համակարգեր՝ որպես ազատ ռադիկալների աղբյուր և ռադիկալային պոլիմերացման հատուկ հարուցիչներ, Հայաստանի որոշ հողերի կատալիտային և ֆոսֆատաղային ակտիվության ուսումնասիրություն կինետիկական մեթոդով, չրջված միջֆազային կատալիզ և այլն:

Հեղինակ է ավելի քան 630 գիտական հոդվածների, 30 հեղինակային արտոնագրերի և դասագրքերի: Դրանցից առավել կարևոր է «Քիմիական կինետիկա» (հ. 1, Եր., 1978, հ. 2, Եր., 1980) դասագիրքը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 50 և դոկտորական 7 ատենախոսություն:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչման: 1970 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:

ԲՈՑՆԱԳՐՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՌՈՒԲԵՆԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1938 թ. հունվարի 14-ին Թբիլիսիում: 1956 թ. ավարտել է տեղի թիվ 78 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի աշխարհագրության ֆակուլտետը: 1962 – 1966 թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԱ Կալինինգրադի օվկիանոսագիտության ինստիտուտի ատլանտյան բաժանմունքում: 1966 – 1969 թթ. սովորել է ասպիրանտուրայում:

1969 թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1970-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում: 1997 – 2014 թթ. եղել է քարտեզագրության ու գեոմորֆոլոգիայի ամբիոնի վարիչ: 2014-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 220 գիտական հոդվածների, 7 մենագրության, որոնցից են՝ “Озера Армянского нагорья” (Եր., 2007), “Склоны и склоновые процессы Армянского нагорья” (Եր., 2007), “Оползни Армении” (Եր., 2009), “Россыпи и их минералы” (Եր., 2012): Հեղինակ է նաև ուսումնական 5 ձեռնարկի և “Трехязычный словарь физико-географических терминов” (Եր., 2012) գրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԲՈՇՆԱՂՅԱՆ ՊԵՐՃ ՍԵՐԳԵՅԻ

**Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան**

Ծնվել է 1920 թ. սեպտեմբերի 1-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1938 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետ:

Զորերորդ կուրսից զորակոչվել է բանակ, ավարտել հետևակային ռազմական ուսումնարան, ստացել լեյտենանտի կոչում և ծառայության անցել 89-րդ Հայկական Թամանյան դիվիզիայում: Մասնակցել է Կովկասի, Թամանի թերակղզու, Կերչի, Սևաստոպոլի, Վարչավայի ազատագրման համար մղված մարտերին և Բեռլինի գրավմանը:

1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետը և երկու տարի աշխատել ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում: 1950-ից աշխատանքի է անցել ԵՊՀ ընդհանուր և կիրառական երկրաբանություն ամբիոնում:

1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1956 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1952 – 1955 և 1961 – 1962 թթ. եղել է ԵՊՀ վարչատնտեսական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1959 – 1961 թթ.՝ երկրաբանության ֆակուլտետի դեկան, 1965 – 1968 թթ.՝ դեկանի տեղակալ, 1966 – 1968 և 1992 – 1997 թթ.՝ ընդհանուր և կիրառական երկրաբանության ամբիոնի վարիչ: 1997 թ. աշխատել է պրոֆեսորի պաշտոնում:

Մասնակցել է Կապանի հանքային դաշտի ճարտարագիտաերկրաբանական պայմանների բազմակողմանի գնահատման և քարտեզագրման, Վանաձորի հեռանկարային նոր գլխավոր հատակագծի հիմնավորման, երկրաշարժի գոտու երկրաշարժակայունության և այլ արդիական հիմնախնդիրների ուսումնասիրությանը: Որպես երկրաբան-փորձագետ՝ տվել է եզրակացություն Ագարակի, Ագատի, Արթիկի և Մարմարիկի ջրամբարներից տեղի ունեցող ֆիլտրացման կորուստների պատճառների, ինչպես նաև Սևանա լճից ստորերկրյա արտահոսքի, նրա էկոլոգիական վիճակի վերաբերյալ:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ մեկ մենագրության:

Երկար տարիներ ղեկավարել է ՀՀ պատերազմի վետերանների կոմիտեն, 1996-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ՀՀ պատերազմի, աշխատանքի, զինված ուժերի և իրավապահ մարմինների վետերանների միության խորհրդի նախագահ և ԱՊՀ անդամ երկրների վետերանների հասարակական կազմակերպությունների միջազգային միությունը համադասող խորհրդի նախագահության անդամ:

1999 – 2003 թթ. ընտրվել է ՀՀ ԱԺ երկրորդ գումարման պատգամավոր:

1971 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբանի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Հայրենական պատերազմի I աստիճանի, Կարմիր աստղի (2) շքանշաններով ու բազմաթիվ մեդալներով:

Ֆրանսիայի կառավարությունը նրան շնորհել է «Փարիզ քաղաք» անվանական մեդալ:

Վախճանվել է 2004 թ. հունվարի 5-ին Երևանում:

Երևանի Չարենցի փողոցի թիվ 4 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՐՈՍՏԱՆՋՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԿԵՆԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1949 թ. սեպտեմբերի 9-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 3 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊԻ տեխնիկական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը, 1977 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1971 – 1974 թթ. աշխատել է ԵՐՄՄԳՀԻ-ում: 1978 – 1993 թթ. եղել է Հայաստանի պետական տնտեսագիտության և պլանավորման ԳՀԻ ավագ գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, ապա՝ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն:

1993 – 1999 թթ. զբաղեցրել է ՀՀ ԱԺ տնտեսագիտական վարչության պետի պաշտոնը: 1994 թ. ընտրվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչության անդամ:

1999 – 2003, 2007 – 2012 և 2017 – 2018 թթ. եղել է ՀՀ ԱԺ պատգամավոր:

2003 – 2007 թթ. եղել է ԵՊՀ Ֆինանսաճաշվային ամբիոնի վարիչ, 2012-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հրապարակումների, այդ թվում՝ “Оптимизация отраслевых систем в составе экономических программ” (Новосибирск, 1982), “Взаимодействие отраслевых систем в составе региональных программ (районы со сложившейся структурой производства)” (Новосибирск, 1982), «Հայաստանի Հանրապետությունում աղքատության հաղթահարման տնտեսական հիմնախնդիրները» (Եր., 2003), «Հանրային քաղաքականության վերլուծություն» (Եր., 2005), «Հարկաբյուջետային քաղաքականության կատարելագործման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր., 2005) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 80 ատենախոսություն:

2017 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Երախտագիտության մեդալով:

ԲՐՈՒՏՅԱՆ ԳԵՈՐԳ ԱԲԵԼԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս**

 Ծնվել է 1926 թ. մարտի 24-ին Ներկայիս ՀՀ Տավուշի մարզի Սևքար գյուղում: 1942 թ. ավարտել է Թբիլիսիի թիվ 81 հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1948 թ.՝ ԵՊԻ շինարարական ֆակուլտետը, 1950 թ.՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1951 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1961 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1951 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1963 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1951 – 1962 թթ. աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայություն ամբիոնում որպես դոցենտ: 1962 – 1970 թթ. եղել է ԵՌՕԼՄԻ փիլիսոփայություն ամբիոնի վարիչ, 1970 – 1986 թթ.՝ ԵՊՀ դեպարտմենտական մատերիալիզմի և տրամաբանություն ամբիոնի վարիչ:

1971 թ. ընտրվել է ՀիՍՆ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս: 1977 – 1994 թթ. եղել է փիլիսոփայություն և բանասիրություն, 1994 – 1995 թթ. և 1998 – 2002 թթ.՝ Հումանիտար գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, 1994 – 2002 թթ.՝ նաև փոխնախագահ, 2007 – 2015 թթ.՝ նախագահություն խորհրդական:

Հեղինակ է շուրջ 200 հոդվածի, 70 գրքի, որոնցից են՝ «Տրամաբանության դասընթաց» (Եր., 1957, 1967, 1976, 1987), «Սեմանտիկայի փիլիսոփայության քննական վերլուծություն» (Եր., 1962), «Մաթեմատիկական տրամաբանության փիլիսոփայական ներածություն» (Եր., 1968), «Տրամաբանությունը, լեզուն և փաստարկումը փիլիսոփայական գիտելիքի տեսանկյունից» (անգլ., Լիսաբոն, 1998), «Հայազիտություն և մետահայազիտություն» (գիրք I, Եր., 2004):

Նրա ղեկավարումը ու խորհրդատվությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 30 և դոկտորական մի քանի ատենախոսություններով:

Շուրջ 30 տարի եղել է ԵՊՀ-ում գործող փիլիսոփայության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

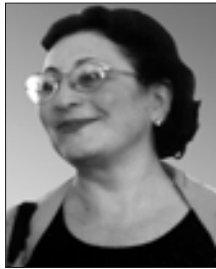
Կազմակերպել 5 միջազգային գիտաժողովներ, մասնակցել ավելի քան 30 գիտաժողովի, հրապարակային դասախոսություններ կարդացել աշխարհի բազմաթիվ համալսարաններում և գիտական կոնգրեսներում:

Արժանացել է մի շարք երկրների Համալսարանների և ինստիտուտների պատվավոր պրոֆեսորի կոչման և միջազգային բազմաթիվ պարգևներ:

րի: 1966 թ. նրան շնորհվել է Մեծ Մասերտոնի (Նոր Զելանդիա) պատվավոր քաղաքացու կոչում:

1986 թ. պարգևատրվել է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

Վախճանվել է 2015 թ. դեկտեմբերի 8-ին Երևանում:

ԲՐՈՒՏՅԱՆ ԼԻԼԻԹ ԳԵՈՐԳԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1953 թ. օգոստոսի 7-ին Երևանում: 1970 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1975 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռոմանագերմանական լեզուների բաժինը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1991 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օտար լեզուների ամբիոնում, 1991 – 2006 թթ.՝ անգլիական բանասիրության ամբիոնում:

2006-ից ԵՊՀ ռուսաց լեզվաբանության, տիպաբանության և հաղորդակցման տեսության ամբիոնի վարիչն է: 1984 – 1995 թթ. եղել է նաև Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի ավագ, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող: 1994 – 1995 թթ. աշխատել է ԱՄՆ-ում: 1994 – 1996 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ օտար լեզուների ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է 120 աշխատության, այդ թվում՝ 9 մենագրության, որոնցից են՝ “Говорите: мне интересно, или мы и наши дети” (Եր., 1999), «Ներակայման տեսության հիմունքներ» (Եր., 2002), “Топонимы Северной Америки” (Եր., 2005), “Язык и гендер” (Եր., 2008), “Беседы о межкультурной коммуникации” (Եր., 2014):

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ՐՈՒԽՆԱԹՅԱՆ ՄՆԱՑԱԿԱՆ ՌՈՒԲԵՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1932 թ. հունվարի 12-ին ՀԽՍՀ Նոր Բայազետի շրջանի Հացառատ (այժմ՝ Գավառ քաղաքի Հացառատ թաղամաս) գյուղում: 1949 թ. ավարտել է Նոր Բայազետի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: 1954 – 1956 թթ. եղել է Նոր Բայազետի շրջանի ժողկրթբաժնի դպրոցական տեսուչ և մաթեմատիկայի ուսուցիչ: 1956 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտում որպես կրտսեր գիտաշխատող, ապա գործուղվել Մոսկվա՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Հաշվողական կենտրոն՝ ստաժավորման: 1959 թ. հրավիրվել է աշխատանքի ԵՐՄՄԳՀԻ, զբաղվել է ՀՀՄ մաթեմատիկական ապահովման հարցերով: 1961 – 1970 թթ. ղեկավարել է ծրագրավորման ավտոմատացման լաբորատորիան, որտեղ մեծ աշխատանք է ծավալել «Նաիրի-1», «Նաիրի-С», «Նաիրի-2» և «Նաիրի-3» էՀՄ-երի տրամաբանությունն ու ծրագրային ապահովումը մշակելու ուղղությամբ:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1965-ից գիտահետազոտական աշխատանքին զուգընթաց զբաղվել է դասախոսական աշխատանքով, 1970 թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ, որտեղ նրա ջանքերով ստեղծվել է էՀՄ և ծրագրավորման ամբիոն, որը ղեկավարել է մինչև 1986 թ.: 1987 – 1993 թթ. եղել է ԵՊՀ վարչատնտեսական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Հեղինակ է երկու մենագրության, գիտական ու գիտամեթոդական մի շարք հոդվածների:

1965 թ. պարգևատրվել ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

1971 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի

Վախճանվել է 1999 թ. նոյեմբերի 1-ին Երևանում:

2002-ից Գավառի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը կոչվում է նրա անունով:

ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԳԱԲՐԻԵԼԻ

Ճարտարապետ, գիտնական, մանկավարժ

Ծնվել է 1878 թ. օգոստոսի 24-ին Թիֆլիսում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Բաքվի ռեալական ուսումնարանում: 1907 թ. ավարտել է Օդեսայի գեղարվեստական ուսումնարանը, 1914 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի գեղարվեստի ակադեմիայի ճարտարապետական ֆակուլտետը՝ ճարտարապետ-նկարչի որակավորմամբ: 1920 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1914-ից պարբերաբար զբաղվել է Անիի և Շիրակի հուշարձանների, իսկ ավելի ուշ՝ 1930 թ.՝ նաև Գառնի ամրոցի և հատկապես Հեթանոսական տաճարի չափազրմամբ ու վերականգնման նախագծով: Նրա չափազրուծություններն իրենց ճշգրտությունը, կատարման վարպետությունը բարձրարվեստ և ուսանելի գործեր են:

Ա. Թամանյանի հրավերով 1924 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատել որպես ճարտարապետ-շինարար, նախագծող ճարտարապետ, գիտնական, մանկավարժ, 1924 – 1938 թթ.՝ նաև Երևանի գլխավոր ճարտարապետ:

Նրա նախագծերով Երևանում, Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի) և Հայաստանի այլ քաղաքներում ու բնակավայրերում և նախախորհրդային Ռուսաստանում կառուցվել է 70-ից ավելի շենք:

1924 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ՝ տեխնիկական (շինարարական) ֆակուլտետում վարելու նախագծման ու ճարտարապետությունն պատմության դասընթացներ: Եղել է նույն ֆակուլտետի դեկան:

Ա. Թամանյանի հետ համագործակցության ընթացքում «ազգայնական ճարտարապետություն» ավանդույթները խորհրդային շինարարության մեջ բերելու և այլ անհիմն մեղադրանքներով 1937 թ. ձերբակալվել է և մեկ տարի անց, թոքախտի սրման ու այլ հանգամանքների բերումով, ազատվել:

1940 թ. նշանավոր ճարտարապետ Կ. Հալաբյանի միջնորդությամբ հրավիրվել է Մոսկվա՝ ԽՍՀՄ ճարտարապետության ակադեմիայի ինստիտուտ, որտեղ վարել է դեկանի, ապա՝ փոխտնօրենի պաշտոն:

Նրա ստեղծագործական տաղանդը փայլել է ճարտարապետական արվեստի բոլոր բնագավառներում՝ նախագծման, կառուցման, չափազրուծությունների: Եղել է Հայաստանում ճարտարապետական մասնագիտական կադրերի պատրաստման գործի հիմնադիրներից մեկը:

Հեղինակ է «Հեթանոսական տաճար Տրդատի պալատին կից Գառնի ամրոցում» (ռուս., եր., 1933) մենագրության և համահեղինակ՝ «Архитектура Армении» (М., 1950) աշխատության:

Կյանքի վերջին տարիներին մասնակցել է «Հայկական ճարտարապետության պատմություն» բազմահատոր աշխատության ստեղծմանը, որը, սակայն, մնացել է անավարտ:

Վախճանվել է 1943 թ. դեկտեմբերի 13-ին Մոսկվայում:

ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ
Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1912 թ. հունիսի 14-ին Կարսի մարզի Նախիջևան գյուղում: 1930 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1938 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը, 1941 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1943 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1953 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1954 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս:

1940 – 1983 թթ. աշխատել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետում որպես դոցենտ, այնուհետև՝ պրոֆեսոր, ամբիոնի վարիչ: 1983 – 1993 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ Երկրի մասին գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:

Հիմնական մենագրություններն են՝ “Третичные отложения Котайкского района Арм.ССР” (Եր., 1947), “Основные вопросы тектоники Армении” (Եր., 1959), “Палеоген Ереванского бассейна, палеогеновые отложения юго-европейской части СССР” (Մ., 1960), “Геология Армянской ССР” (Եր., տ. 1, 1960, տ. 2, 1964), “Палеоген и неоген Армянской ССР” (Եր., 1964): Հեղինակ է նաև 140 գիտական հոդվածների:

Եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տեղեկագիր, «Գիտություններ երկրի մասին» հանդեսի պատասխանատու խմբագիր, միջազգային տեկտոնական և միոլթենական շերտագրական գիտահամակարգող խորհուրդների անդամ:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1965 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1993 թ. մայիսի 5-ին Երևանում:

ԵՊՀ աշխարհագրության և երկրաբանության ֆակուլտետի Հայաստանի երկրաբանության կաբինետը կրում է նրա անունը:

ԳԱՐԻԵԼՅԱՆ ՀՈՎՆԱՆ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԻ
Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1876 թ. օգոստոսի 23-ին Շուշիում: Ավարտել է տեղի գիմնազիան, այնուհետև՝ Լազարյան ճեմարանը, 1904 թ.: Մոսկվայի Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը:

Մինչև 1909 թ. աշխատել է Մոսկվայի մանկական հիվանդանոցում, ապա՝ տեղափոխվել Բաբու և մինչև 1914 թ. աշխատել որպես մանկաբույժ: 1914 – 1920 թթ. եղել է Բաբուի մանկական հիվանդանոցի սուբ վարակիչ հիվանդությունների բաժանմունքի վարիչ: 1920 թ. տեղի Համալսարանում հիմնադրել է մանկաբուժության ամբիոն և ղեկավարել այն մինչև 1936 թ.: 1926 թ. մանկաբուժության ամբիոն է հիմնադրել և ղեկավարել նաև ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետում: 1930 թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման: 1936-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՐԲԻ մանկական հիվանդությունների ամբիոնի վարիչ:

Հիմնականում զբաղվել է բրուցելյոզի, պալարախտի, ճահճատենդի, մենինգիտի, կարմրուկի և այլ հիվանդությունների բուժման եղանակների հայտնաբերման և իրականացման հարցերով: Նրա գործունեությամբ Հայաստանում սկիզբ դրվեց մանկաբուժության գիտահետազոտական աշխատանքներին: Նրա մի շարք հետազոտություններ նվիրված են Հայաստանի հանքային ջրերի ու առողջարանների ուսումնասիրմանը:

Հեղինակ է 43 գիտական աշխատությունների, որոնք վերաբերում են մանկաբուժության կարևոր խնդիրներին:

Գիտամանկավարժական գործունեությունից բացի, կատարել է նաև Հասարակական զգալի աշխատանք, մասնակցել Համաճարակների դեմ պայքարին:

1946 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Կարմիր աստղի շքանշաններով և մի շարք մեդալներով:

Վախճանվել է 1946 թ. օգոստոսի 26-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի մանկական առաջին կլինիկական հիվանդանոցը:

ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ ՀՐԱԶՅԱ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

 Ծնվել է 1919 թ. հունիսի 14-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), որտեղ էլ ստացել է միջնակարգ կրթու-
թյուն: 1941 թ. ավարտել է ՀՊՄԻ աշխարհագրության
ֆակուլտետը: Գյումրիի մի շարք դպրոցներում ուսուցիչ
աշխատելուց հետո 1946-ից դասախոսել է Մ. Նալբանդյանի անվան մանկա-
վարժական ինստիտուտում՝ դառնալով աշխարհագրական ֆակուլտետի
կազմակերպիչ ու ղեկան:

1949 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1965 թ.` դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1953-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1968 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ աշխարհագրոսթյան ֆակուլտետի դեկան, 1979 – 1989 թթ.՝ ֆիզիկական աշխարհագրոսթյան ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է 150 գիտական աշխատանքների (հոդվածներ, ուսումնական ձեռնարկներ, բուհական և դպրոցական դասագրքեր, շուրջ երեք տասնյակ մենագրություններ), որոնք նվիրված են դինամիկ գեոմորֆոլոգիային, հոդմահարման գործընթացներին, գետային և ջրային էրոզիային, աշխարհագրական թաղանթի բաղադրիչներին, լանդշաֆտներին և Հայկական լեռնաշխարհի բնությունը: Մենագրություններից են՝ «Անդրկովկասի բնությունը և ջրային էրոզիան» (Եր., 1978), «Երկրագնդի ջրային ոլորտը» (Եր., 1987), «Աշխարհագրական և երկրաբանական գծանկարչություն» (Եր., 1991), «Երկրի լանդշաֆտային թաղանթը» (Եր., 2000), «Հայկական լեռնաշխարհ» (Եր., 2002):

Վախճանվել է 2003 թ. ապրիլի 3-ին Երևանում:

ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ ՄԻՇԱ ՍԱՐԳՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1937 թ. հունիսի 12-ին Երևանում: 1954 թ. ավարտել է թիվ 36 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան: Համալսարանն ավարտելուց հետո եղել է ԵՊՀ մեխանիկայի (այժմ՝ տեսական մեխանիկայի)ամբիոնի ասիստենտ:

1966 թ. պալատական և թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատե-

նախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1965 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտում, այնուհետև հրավիրվել է ԵՊՀ տեսական մեխանիկայի ամբիոնի որպես ավագ դասախոս: 1965 – 1974 թթ. եղել է նաև մեխանիկա-մաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1982 – 1993 թթ.՝ տեսական մեխանիկայի ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են մեխանիկական համակարգերի օպտիմալ կայունացման և դեկավարման, դիֆերենցիալ խաղերի տեսություն, շարժման կայունություն, տեսություն, բաշխված պարամետրերով համակարգերի օպտիմալ դեկավարման և կայունացման, ստոխաստիկ դիֆերենցիալ խաղերի, կոնտինուում հզորություն մեխանիկական համակարգերի օպտիմալ դեկավարման հարցերին: Համահեղինակ է «Տեսական մեխանիկայի խնդիրների լուծման ուղեցույց» քառահատոր ժողովածուի (Եր., 1969, 1972, 1974, 2001) և «Տեսական մեխանիկայի դասընթաց» (Եր., 2001) ձեռնարկի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա դեկավարությունը ու խորհրդատվությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 9 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2014 թ. հուլիսի 3-ին Երևանում:

ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՄԻՇԱՅԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1952 թ. հոկտեմբերի 1-ին ներկայիս ՀՀ Շիրակի մարզի Անիավանում: 1969 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1969 – 1973 թթ. սովորել ԵՊՀ Գյումրու մասնաճյուղում: 1973 – 1975 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1976 – 1977 թթ. աշխատել է Երևանի ԵԲԿ գործարանում որպես գծագրող: 1982 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի գերմաներեն լեզվի և գրականության բաժինը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1982 – 1985 թթ. եղել է ԵՊՀ գերմանական բանասիրության ամբիոնի լաբորանտ, 1989 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1991 – 1995 թթ.՝ ընդհանուր և համեմատական լեզվաբանության

ամբիոնի վարիչ: 1999-ից գերմանական բանասիրության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Հայերենի ցեղակցության հարցը» (Եր., 1991), «Հայերենը և նախահնդեվրոպական լեզուն» (Եր., 2001), «Գերմաներեն լեզվի տիպաբանություն» (Եր., 2006, 2015) մենագրությունների, «Գերմաներենի գործնական քերականություն» (Եր., 2008), «Գերմաներենի քերականության տեսություն» (Եր., 2013) դասագրքերի և 2 բառարանի:

Դասախոսություններով հանդես է եկել արտերկրի համալսարաններում:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

ԳԱՐԻԵԼՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

 Ծնվել է 1937 թ. հունվարի 20-ին ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի Ալիբեկլու (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզի Արտիմետ) գյուղում: 1955 թ. ավարտել է Էջմիածնի մանկավարժական ուսումնարանը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականություն բաժինը:

1964 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1979 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960 – 1966 թթ. աշխատել է «Երևանի Համալսարան» բազմատիրաժ թերթի խմբագրությունում, 1966-ից՝ ԵՊՀ բանասիրություն ֆակուլտետի Հայ գրականություն, 1968-ից՝ խորհրդահայ (այժմ՝ Հայ նորագույն) գրականության ամբիոնում, 1981 – 2015 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, 1996 – 2000 թթ.՝ նաև բանասիրություն ֆակուլտետի ղեկան: 2015-ից Հայ նորագույն գրականության ամբիոնի պատվավոր վարիչ է:

Մամուլում սկսել է հանդես գալ 1960-ից: 1962 թ. լույս է ընծայել «Իմ կանաչ, հինավուրց թիթենի» արձակ բանաստեղծությունների ժողովածուն:

Հեղինակ է հարյուրից ավելի հոգվածների, տասնյակից ավելի գրքերի, որոնցից են՝ «Արևմտահայ բանաստեղծներ» (Եր., 1974), «Դանիել Վարուժան. կյանքը և գործը» (Եր., 1978), «Դասականների ժամանակը» (Եր., 1997), «Գրականություն մեր ժամանակը» (Եր., 2006), «Պատմության խորհուրդը և ներկան» (Եր., 2012) և «Սփյուռքահայ գրականություն» բուհական և դպրոցական ձեռնարկների:

Լուրջ ներդրում ունի արևմտահայ ու սփյուռքահայ գրողների ստեղծագործությունների ժողովածուների հրատարակության գործում:

1978-ից ՀԳՄ անդամ է, 2000-ից՝ նախագահության անդամ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 16 ատենախոսություն:

2007 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Մովսես Խորենացու մեդալով:

2012 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

Նրա 80-ամյակին էր նվիրված «Ջարենցյան ընթերցումներ» 10-րդ գիտական նստաշրջանը և նյութերի ժողովածուն:

ԳԱՐՈՒՋՅԱՆ ԱՐԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ վաստակավոր իրավաբան

Ծնվել է 1963 թ. մայիսի 18-ին Երևանում: 1980 թ. ավարտել է թիվ 67 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1989 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1995 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1989-ից աշխատում է ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնում, որի վարիչն է 2000-ից:

1998 – 2008 թթ. եղել է «Իրավագիտության հարցեր» միջբուհական հանդեսի գլխավոր խմբագիր, 2010-ից «Բանբեր Երևանի համալսարանի. Իրավագիտություն» հանդեսի պատասխանատու խմբագիրն է:

2013 – 2015 թթ. եղել է ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի հայեցակարգը և նախագիծը նախապատրաստող աշխատանքային խմբի ղեկավար:

Հեղինակ է “Должностные преступления: криминологические и уголовно-правовые аспекты субъективной стороны” (Եր., 2000), “Проблемы преступности в Республике Армения в переходный период” (Եր., 2007), «Կրիմինալոգիական տեսություններ» (Եր., 2013) մենագրությունների և շուրջ 30 գիտական հոդվածների, ինչպես նաև 1 դպրոցական և 2 բուհական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական 12 և դոկտորական 1 ատենախոսություններ:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

ԳԱԼԻԿՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԱՎԵՏԻՍԻ

Իրավագետ, պրոֆեսոր, հասարակական գործիչ

Ծնվել է 1889 թ. մարտի 5-ին Վանում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղում: 1908 – 1912 թթ. սովորել է Կ. Պոլսի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում, որտեղ առժամանակ Գրիգոր Զոհրապի դեկավարությունը մասնակցել է դատական մի շարք բարդ գործերի քննության, ձեռք բերել իրավաբանական փորձ և հմտություն: Այնուհետև Վանում և Կովկասում աշխատել է որպես իրավագետ-խորհրդակցական, միաժամանակ աչքի ընկել որպես հմուտ լրագրող: 1915-ից աշխատել է որպես փախստականների Թիֆլիսի կոմիտեի քարտուղար:

1919 թ. վերադարձել է Կ. Պոլիս և աշխատել «Երկիր» օրաթերթի խմբագիր:

1908 – 1922 թթ. եղել է հնչակյան կուսակցության, 1910-ից՝ կուսակցության կոմիտեի անդամ:

1922 թ. եկել է Խորհրդային Հայաստան և արդարադատության մարմիններում վարել մի շարք պատասխանատու պաշտոններ. 1922 – 1923 թթ. եղել է արդարադատության ժողկոմատի դատական բարձրագույն վերահսկողության բաժնի վարիչ, 1923 – 1925 թթ.՝ գլխավոր դատարանի անդամ և նախագահի տեղակալ, 1926 – 1930 թթ.՝ գերագույն դատարանի քաղաքացիական վճռաբեկ կոլեգիայի նախագահ և նախագահի տեղակալ, այնուհետև՝ ՀԽՍՀ դատախազի տեղակալ՝ քաղաքացիական գործերի գծով:

1924 թ. դասախոսական աշխատանքի է հրավիրվել ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետ, այնուհետև՝ նշանակվել համալսարանի տնտեսական իրավունքի ամբիոնի վարիչ: 1934 – 1936 թթ. եղել է իրավագիտության ֆակուլտետի դեկան: 1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է իրավագիտական մի շարք աշխատությունների՝ «Պրոլետարիատի դիկտատուրան և Խորհրդային դատարանը» (Եր., 1924), «Կանանց աշխատանքի պաշտպանությունը» (Եր., 1930), «Ժառանգական իրավունքի մասին» (Եր., 1931), «Ամուսնության և ընտանիքի իրավունք» (Եր., 1933), «Սովետական դատարանը» (Եր., 1936) և այլ գործերի:

1937 թ. հուլիսի 29-ին ձերբակալվել է հակասովետական ագիտացիաներով մեղադրանքով: 1938 թ. փետրվարի 28-ին կայացվել է գնդակահարության վճիռ, որն է կատարվել ածվել նույն օրը:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

կազմում որպես տնտեսագիտական վարչության պետ:

2016-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական հետազոտությունների ոլորտում անցումային հասարակությունների տնտեսական հիմնախնդիրներն են և մակրոտնտեսական կայունության ու տնտեսական աճի հարցերը:

Հեղինակ է ավելի քան 30 գիտական հոդվածների, ուսումնական միջանի ձեռնարկի և «Անցումային տնտեսություններ. տեսություն և վերափոխումների հարցերի շուրջ» (Եր., 2017) մենագրության:

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

ԳԱԼՍՏԹԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ԱՇՈՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ*

Ծնվել է 1929 թ. նոյեմբերի 1-ին ՀԽՍՀ Կապանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Կեմանց գյուղում: 1947 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը, 1955 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1987-ին նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1957 – 1962 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1962 – 1966 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1967 – 1987 թթ.՝ դոցենտ, 1987-ից՝ պրոֆեսոր, 1964 – 1970 և 1980 – 1981 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 1972 – 1979 թթ.՝ ԵՊՀ արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ղեկան, 1971 – 1980 թթ.՝ նույն ֆակուլտետի հայոց լեզվի նորաստեղծ ամբիոնի վարիչ, 1987 – 2013 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի ամբիոնի պրոֆեսոր: 2013-ից անցել է վաստակած հանգստի:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Ակնարկներ աշխարհաբարի պատմության» (Եր., 1963), «Ածանցների հոմանշությունը և հոմանիշ ածանցները» (Եր., 1974), «Ածանցումը և ածանցները ժամանակակից հայերենում» (Եր., 1978) մենագրությունների, «Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ»-ի (Եր., 2003), ինչպես նաև այլ ուսումնական ձեռնարկների: Համահեղինակ է մի քանի բառարանի:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

ԳԱՅԲԱԿՅԱՆ (ՋԵՅԹՈՒՆՑ) ԴԱՆԻԵԼ ՍԵՂՈՒՄՅԱՆ
Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. փետրվարի 1-ին Բաղդադում (Իրաք)՝ գեյթունցիների ընտանիքում, տեղում ստացել միջնակարգ կրթություն և 1947 թ. ընտանիքի հետ ներգաղթել Խորհրդային Հայաստան, բնակություն հաստատել Երևանում: 1953 թ. ավարտել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1961 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1953 – 1958 թթ. եղել է ՀԽՍՀ գյուղնախարարության հողագիտության և ագրոքիմիայի ԳՀԻ կրտսեր գիտաշխատող: 1961-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ վերլուծական քիմիայի ամբիոնում:

Զբաղվել է ՀՀ հողերում շարժուն ալյումինի քանակի և աղուտներում ծարիրե էլեկտրոդով pH-ի որոշման հարցերով, մի շարք հազվագյուտ տարրերի քրոմատոգրաֆիական ուսումնասիրությամբ՝ կիրառելով քրոմատոգրաֆիական իոնափոխանակային տարբեր եղանակներ, ինչպես նաև նշված հազվագյուտ տարրերի քրոմատոգրաֆիական և դրա պատրաստուկային տարբերակների ուսումնասիրությամբ՝ որպես կլանիչ-կրող կիրառելով Հայաստանի ոչ մետաղային հանքերի փոշիներ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների և «Անալիզի քրոմատոգրաֆիական եղանակներ» (Եր., 1983) ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Հեղինակել է «Իմ անուշ Զեյթուն» և «Իմ հերոս Զեյթուն» պոեմները, ինչպես նաև արձակ ու չափածո այլ ստեղծագործություններ:

Վախճանվել է 2004 թ. նոյեմբերի 27-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 152 մանկապարտեզը:

ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ ՆԻԿՈԼԱՅ ԳԱՐԵԳԻՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1908 թ. ապրիլի 25-ին Լեռնային Ղարաբաղի (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մեծ Թաղլար գյուղում: 1928 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 32 դպրոցը,

1932 թ.՝ ԵՊՀ Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1941 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1941 թ. նրա պաշտպանած թեկնածուական ատենախոսությամբ Հայաստանում հիմք դրվեց երկրաչափական հետազոտություններին: 1942 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1933 – 1944 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես ասիստենտ, 1944 – 1972 թթ.՝ հանրահաշվի և երկրաչափության մաթեմատիկական վարիչ, 1949 – 1953 թթ.՝ Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ղեկավար:

Նրա գիտական հետազոտությունները հիմնականում վերաբերում են կոնգրուենցիաների աֆինական տեսությանը:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1972 թ. մարտի 23-ին Երևանում:

ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ ՍԵՂԱ ՔԵՐՈՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1946 թ. հունիսի 30-ին Երևանում: 1963 թ. ավարտել է թիվ 14 դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի անգլերեն լեզվի և գրականության բաժինը, 1982 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2014 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1968-ից աշխատում է ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության մաթեմատիկական լաբորանտ, 1971 – 1984 թթ.՝ դասախոս, 1984 – 1987 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1987 – 1993 թթ.՝ դոցենտ: 1993-ից ԵՊՀ անգլիական բանասիրության մաթեմատիկական վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 120 գիտական հոդվածների, գիտամեթոդական և ուսումնամեթոդական աշխատությունների, բուհական դասագրքերի ու ձեռնարկների, “Фигура сравнения в функциональном освещении” (Եր., 2000, 2013), “Лингвопоэтика образного сравнения” (Եր., 1991, 2008), “The Armenian Genocide: A Linguocognitive Perspective” (Yerevan, 2014) մենագրությունների, ինչպես նաև համահեղինակ՝ “The Knowledge of Literature (Bergamo, 2006), «Գործառական ոճագիտություն (անգլերենի գործառության արդիական հարցեր)» (Եր., 2011), “Raphael Lemkin’s Draft Convention on Genocide and the 1948 UN Convention (A Comparative Discourse Study)” (Yerevan, 2016) մենագրությունների:

Նրա նախաձեռնությամբ կազմակերպվել են Հանրապետական ու միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներ, սեմինարներ ու քննարկումներ: Զեկուցումներով և դասախոսություններով Հանդես է եկել արտերկրի համալսարաններում և գիտական կոնֆերանսներում:

2003-ից Անգլերենի ուսումնասիրության եվրոպական ընկերության վարչության անդամ է և եվրոպական դաշնության շրջանակներում գործող Անգլերենի ուսումնասիրության հայկական ասոցիացիայի հիմնադիր նախագահը: 2005-ից գլխավոր խմբագիրն է “Armenian Folia Anglistika” միջազգային հանդեսի, 2009-ից՝ «Լեզուն և գրականությունը գիտական իմացության ժամանակակից հարացույցում» ամենամյա տարեգրքի:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 25 և դոկտորական 4 ատենախոսություն:

1995-ից ԵՊՀ-ում գործող օտար լեզուների մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ ՎԱԶԳԵՆԻ
Ճիզդկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. մարտի 9-ին Երևանում: 1967 թ. ավարտել է թիվ 11 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊԻ կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը:

1981 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1995 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1972 – 1978 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում, 1978-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում:

Գիտական հետաքրքրությունների հիմնական ուղղությունները կիսահաղորդիչներում և կիսահաղորդչային սարքերում ֆլուկտուացիոն երևույթներն են, սպեկտրի ենթակարմիր և անդրամանուշակագույն տիրույթի ֆոտոլնդունիչները, կիսահաղորդչային արեզակնային մարտկոցները, զազային, քիմիական և կենսաբանական զգայակները, ինչպես նաև նանոչափային կիսահաղորդիչներում էլեկտրաֆիզիկական և ֆոտոէլեկտրական երևույթները:

Հեղինակ է շուրջ 160 գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ 8 մենագրության, որոնցից են՝ “Methods and Materials for Remote Sensing. Infrared Photo-Detectors, Radiometers and Arrays” (Boston, New York, London, 2004),

ԳՅՈՒԼԲՈՒԴԱՂՑԱՆ ԼԻՊԱՐԻՏ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ
Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1912 թ. հունիսի 23-ին Սուրմալու գավառի Կողբ գյուղում: 1917 թ. ընտանիքը գաղթել է Երևան, ապա վերաբնակվել ներկայիս ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծ Շահրիար (այժմ՝ Նալբանդյան) գյուղում:

1930 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը և շուրջ չորս տարի աշխատել շրջանային թերթի պատասխանատու քարտուղար: 1939 թ. ավարտել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, այնուհետև՝ ասպիրանտուրան:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1946 թ. զորացրվելուց հետո աշխատել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում որպես դասախոս:

1951 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Նրա առաջին աշխատանքները նվիրված են պարապլոքսի բենզոլական թթվի էսթերների սինթեզին և դրանց հետագա փոխարկումներին, որոնք մասամբ հիմք դարձան հետագայում ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտում ներդրված «Գանգլերոն» և «Բվատերոն» դեղամիջոցների սինթեզի համար: Իր աշակերտների հետ իրականացրել է խինոլինային շարքի բնական միացությունների և արդեն կիրառություն գտած սինթետիկ դեղամիջոցների կառուցվածքին համապատասխան թթվածին, ազոտ, ծծումբ պարունակող բազմաթիվ հետերոցիկլային միացությունների սինթեզ, մշակել հետերոցիկլային միացությունների և դրանց բազմաթիվ ածանցյալների ստացման մատչելի եղանակներ:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական աշխատանքների, 30 հեղինակային իրավունքի, ինչպես նաև «Քիմիայի հրաշալիքներ» (Եր., 1955), «Հրաշալի նյութեր» (Եր., 1965) գիտահանրամատչելի գրքերի և «Օրգանական քիմիայի պրակտիկում» (Եր., 1961, 1974, 1984) ուսումնական ձեռնարկի:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի II աստիճանի, Կարմիր աստղի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 2003 թ. մայիսի 15-ին Երևանում:

ԳՅՈՒԼԲՈՒԴԱՂՅԱՆ ՍԻՐԱՔ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1915 թ. սեպտեմբերի 7-ին Սուրմալու գավառի Կողբ գյուղում: 1917 թ. ընտանիքը գաղթել է Երևան, ապա տեղափոխվել ներկայիս ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծ Շահրիար (այժմ՝ Նալբանդյան) գյուղ, որտեղ ստացել է նախնական կրթություն:

1934 թ. ավարտել է Արմավիրի մանկավարժական ուսումնարանը և զբաղվել ուսուցչությամբ: 1938 թ. ընդունվել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետ, 1941 թ. գորակոչվել է բանակ և մինչև 1945 թ. մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: 1946 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականության բաժինը: 1946 – 1950 թթ. աշխատել է Երևանի ժողկրթության մեթոդկաբեկնետում որպես Հայոց լեզվի մեթոդիստ: 1954 – 1956 թթ. դասավանդել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) մանկավարժական ինստիտուտում, 1956-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնում:

1951 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1977 թ.` դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է «Թվական անունը ժամանակակից հայերենում» (Եր., 1964), «Միակազմ նախադասությունները ժամանակակից հայերենում» (Եր., 1967), «Ալ. Շիրվանզադեի լեզվական մշակույթը» (Եր., 1966) մենագրությունների, «Ժամանակակից հայերենի շարահյուսություն. պարզ նախադասություն» բուհական դասագրքի (Եր., 1988), «Ակնարկներ հայոց լեզվի մեթոդիկայի» (Եր., 1970) ձեռնարկի:

Պարգևատրվել է մարտական մի շարք մեդալներով:

Վախճանվել է 1997 թ. հոկտեմբերի 17-ին Երևանում:

**ԳՅՈՒԼԻՔԵՎԽՑԱՆ ՀԱՅԿ ԳԱՐՐԻԵԼԻ
Փիլիսոփա, գրականագետ, պրոֆեսոր,
Հասարակական գործիչ**

 Ծնվել է 1886 թ. հունվարի 7-ին Շուշիում: Ավարտել է տեղի ռեալական դպրոցը, 1906 – 1913 թթ. ուսանել ենայի Համալսարանի փիլիսոփայություն ֆակուլտետում, այնուհետև՝ Լայպցիգի, Ցյուրիխի և Հայդելբերգի համալսարաններում: Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, որպես ռուսահայտակ, մեկուսացվել է ռազմագերիների ճամբարում, որից

ազատվել է 1918 թ.: Գերմանիայում մասնակցել է «Սպարտակ Բունդե» կազմակերպության գործունեությանը: Վերադառնալով Հայրենիք՝ վարել է կուսակցական ու վարչական մի շարք պաշտոններ. եղել է «Կոմունիստ» թերթի (ռուս.) խմբագիր, Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) կուսակցական գավկոմի բաժնի վարիչ, 1924 թ. ընտրվել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ անդամ, նշանակվել բաժնի վարիչ և «Կոմունիստ», «Վերելք» հանդեսների խմբագիր: 1920-30-ական թթ. հաճախակի հանդես է եկել դասական և նորագույն գրականության առնչությունների մասին հոդվածներով ու ելույթներով:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ աշխատել է շուրջ 10 տարի: 1924 – 1927 թթ. եղել է ռուսումնական աշխատանքների գծով պրոուկտոր:

1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1932 թ. նշանակվել է մարքսիզմ-լենինիզմի նորաստեղծ գիտահետազոտական ինստիտուտի, հետագայում՝ Հայաստանի պատմության և գրականության ինստիտուտի տնօրեն: 1939 – 1943 թթ. եղել է Արմֆանի, 1943 – 1947 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող: Կյանքի վերջին տարիներին դասավանդել է ռուսական մանկավարժական ինստիտուտում:

Գիտական հետաքրքրությունների շրջանակն ընդգրկել է փիլիսոփայության, գեղագիտության, գրականության, դրամատուրգիայի, թատրոնի տեսության ու պատմության բազմաթիվ հարցեր:

Թողել է գրականագիտական բազմաթիվ հոդվածներ, որոնցից են՝ «Հայրենասիրության գաղափարը Խ. Աբովյանի մոտ», «Րաֆֆու «Կայծերը»», «Ի. Զավաճավաճեի ստեղծագործության մասին», «Կլասիկ ժառանգությունը և սովետահայ գրականությունը», «Դիտողություններ սովետական դրամատուրգիայի մասին», «Շեքսպիրը նախասովետական հայ քննադատության մեջ» և այլն:

1937 թ. սեպտեմբերի 27-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու, Խորհրդային Միության դեմ ակտիվ պայքար մղելու մեջ: 1938 թ. ապրիլի 1-ին հեռացվել է կուսակցությունից: 1939 թ. մայիսի 7-ին դատապարտվել է 5 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում՝ 3 տարով զրկվելով քաղաքական իրավունքից, բայց սեպտեմբերի 29-ին վարույթում կարճվել է նրա դեմ հարուցված քրեական գործը՝ ապացույցների բացակայության պատճառով, ուստի ազատ է արձակվել:

Վախճանվել է 1951 թ. սեպտեմբերի 29-ին Երևանում:

Երևանի Մաշտոցի պոդոտայի թիվ 9 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ԳՆՈՒՆԻ ՎԱՐԴԳԵՍ ՑՈԼԱԿԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1936 թ. Հուլիսի 26-ին Երևանում: 1953 թ. ավարտել է թիվ 24 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝
դոկտորական ատենախոսություն:

1958-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող, բաժնի ղեկավար, գիտական թեմայի ղեկավար, փոխտնօրեն, տնօրեն, 1988 – 1991 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղարի տեղակալ:

1968–1973 թթ. եղել է ՀՊՄԻ Գործխի մասնաճյուղի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկան: 1981 – 1991 և 1997 – 2004 թթ. աշխատել է ԵՊՀ բնական գիտությունների հաշվողական տեխնիկայի միջոցների կիրառման ամբիոնում, 1991 – 1996 թթ. եղել է ՀՀ բարձրագույն կրթություն և գիտություն (1995-ից՝ կրթություն և գիտություն) նախարար:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են անիզոտրոպ սալերի ու թաղանթների տեսությանը, կոմպոզիցիոն նյութերի մեխանիկայի ու բարակապատ կոնստրուկցիաների նախագծման խնդիրներին:

Նրա ղեկավարությունը և խորհրդատվությունը պաշտպանվել է 10 թեկնածուական և 4 դոկտորական ատենախոսություն:

Երկար տարիներ եղել է ՀՀ ԳԱԱ տեղեկագիր, «Մեխանիկա» Հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

Վախճանվել է 2005 թ. օգոստոսի 10-ին Երևանում:

ԳՈՆԶԱՐ-ԽԱՆԶՅԱՆ ՆԱՏԱԼԻԱ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

Ծնվել է 1937 թ. դեկտեմբերի 23-ին Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ): 1955 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ռուսաց լեզվի և գրականություն ֆակուլտետը: 1961 – 1969 թթ. աշխատել է “Литературная Армения” ամսագրի խմբագրու-

Թյուճնոճմ՝ որպես գրաքննադատության բաժնի վարիչ:

1975 թ. պաշտպանել է Թեկնաժողովական ատենախոսություն, 1984 թ.

նրան շնորհվել է «Ռուս գրականություն» մասնագիտությամբ ավագ գիտաշխատողի գիտական կոչում:

1969-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. մինչև 1998 թ. եղել է Հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի գրական կապերի ուսումնասիրության բաժնի ավագ գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, կենտրոնի գլխավոր գիտաշխատող (1991 – 1998 թթ. համատեղությամբ), 1998 – 2014 թթ.՝ ռուս գրականության ամբիոնի ղոցենտ:

1978-ից «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի գլխավոր խմբագրի տեղակալն է, 2015-ից՝ նաև «Բանբեր Երևանի համալսարանի. Ռուս բանասիրություն» հանդեսի պատասխանատու խմբագիրը:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական աշխատությունների և “Вильям Сароян и его рассказы” (Եր., 1976) մենագրության: Զբաղվել է նաև գեղարվեստական արձակի (հայերենից և անգլերենից ռուսերեն)՝ մասնավորապես Վիլյամ Սարոյանի ստեղծագործությունների թարգմանությամբ և հրատարակմամբ:

1967-ից ՀԳՄ անդամ է:

2014 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, ղոցենտ

Ծնվել է 1966 թ. ապրիլի 6-ին Երևանում: 1983 թ. ավարտել է թիվ 30 միջնակարգ դպրոցը: 1984 – 1986 թթ. ծառայել է խորհրդային զինված ուժերում: 1990 թ. ավարտել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետը:

2000 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է ղոցենտի կոչում:

1990 – 1993 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետում որպես ուսումնական լաբորատորիայի վարիչ: 1993 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ ակադեմիայի պրոցեսների տեսության ամբիոնի ասիստենտ, 2000 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ ուսումնական վարչության պետ, միաժամանակ՝ նույն ամբիոնի ղոցենտ: 2006-ից աշխատում է որպես ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, նաև մանկավարժության ամբիոնի ղոցենտ:

Հեղինակ է գերիստ երկնային մարմինների ֆիզիկային վերաբերող 40 գիտական հոդվածների և բարձրագույն կրթության կառավարման խնդիրների նվիրված 51 աշխատանքի:

2014 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Հոգերի և մշակաբույսերի աղտոտվածության աստիճանի, դրանցում ծանր մետաղների առկայության թույլատրելի սահմանների որոշման նպատակով արտաբջջային ֆերմենտների ակտիվության օգտագործման հնարավորության հարցերի պարզաբանմանը:

Հեղինակ է չուրջ 130 գիտական և գիտահամալսարանային հոդվածների, 3 դասագրքի, 19 ուսումնամեթոդական աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Մարդկային զարգացման հիմունքներ» (Եր., 2004), «Բնական ջրերի անալիզի մեթոդները» (Եր., 2006), «Բնապահպանություն և աստվածաբանություն» (Եր., 2007), «Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմունքներ» (Եր., 2010) գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2015 թ. օգոստոսի 31-ին Երևանում:

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ ՌԱՖԱՅԵԼԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1958 թ. մարտի 28-ին Երևանում: 1975 թ. ավարտել է թիվ 67 միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1991 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1976-ից աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկական քիմիայի (այժմ՝ ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի) ամբիոնում որպես պրեպարատոր, 1981-ից՝ լաբորանտ, 1988-ից՝ ավագ լաբորանտ, 2001-ից՝ ասիստենտ, 2004-ից՝ դոցենտ: 2009-ից համատեղությամբ եղել է ԵՊՀ քիմիական և կենսաբանական համակարգերի ֆիզիկաքիմիական հետազոտությունների լաբորատորիայի գիտաշխատող, 2013-ից ավագ գիտաշխատող է:

Հեղինակ է գիտական 43 հոդվածի, 3 արտոնագրի, ուսումնական 1 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՄԱՐԱՏ ԱՐԻՍԻ

*Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ*

Ծնվել է 1940 թ. հունվարի 1-ին ՀԽՍՀ Արտաշատի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արարատի մարզ) Այգեստան գյուղում: 1957 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1966 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը:

1966 թ. աշխատել է ՀԽՍՀ երկրաբանական վարչությունում որպես ճարտարագետ-երկրաֆիզիկոս, ապա՝ տեղափոխվել ԵՊՀ օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնման և հետախուզման երկրաֆիզիկական մեթոդների (այժմ՝ երկրաֆիզիկայի) ամբիոն որպես ասիստենտ: 1967 թ. ընդունվել է ԵՊՀ հեռակա ասպիրանտուրա և գործուղվել Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի երկրաբանության ֆակուլտետ:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1976 – 1981 և 1990 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ վերը նշված ամբիոնի վարիչ, 1980 – 2008 թթ.՝ երկրաբանության ֆակուլտետի ղեկան: 2008-ից աշխարհագրության և երկրաբանության ֆակուլտետի ղեկանն է:

Հեղինակ է 83 գիտական հոդվածների, ուսումնամեթոդական ձեռնարկների և հաշվետվությունների: Գիտական զեկուցումներով հանդես է եկել Եվրոպայի երկրաֆիզիկոսների միջազգային համաժողովներում: 1987 – 1988 թթ. որպես գլխավոր մասնագետ մասնակցել է Խորհրդային Միության կողմից Սիրիայում նախագծվող ատոմակայանի շինհրապարակի ընտրության աշխատանքներին:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

2009 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

2016 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՄԱՐՏԻՆ ԳԵՎՈՐԳԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1954 թ. մարտի 23-ին ՀԽՍՀ Արթիկի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Գեղաձոր գյուղում: 1971 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1978-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. 1981 – 1983 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1983 – 2000 թթ.՝ դոցենտ, 2000 – 2008 թթ.՝ պրոֆեսորի պաշտոնակատար, 2003-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 2011-ից ղեկավարում է նաև ԵՊՀ գծային և ոչ գծային մոտարկումների և դրանց կիրառման գիտական լաբորատորիան:

Հեղինակ է ավելի քան 110 գիտական և գիտամեթոդական աշխատանքների, որոնք նվիրված են տարբեր ֆունկցիոնալ տարածություններում ինչպես դասական, այնպես էլ ընդհանուր օրթոնորմալ համակարգերով գծային և ոչ գծային մոտարկումների հարցերին: Զբաղվել է դասական և ընդհանուր օրթոնորմալ համակարգերով Ֆուրիեի շարքերի զուգամիտության, ֆունկցիոնալ տարբեր տարածություններում պայմանական և ոչ պայմանական ներկայացման համակարգերի, բազիսների ու քվադրատիկայի, ինչպես նաև օրթոգոնալ ունիվերսալ շարքերի և ունիվերսալ ֆունկցիաների գոյության հարցերի ուսումնասիրությամբ:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային տարբեր գիտաժողովներում: 1993 – 1994 թթ. գիտական աշխատանքի է հրավիրվել Մադրիդի ինքնավար համալսարանի մաթեմատիկայի բաժանմունք, որտեղ նրան շնորհվել է նույն համալսարանի պրոֆեսորի կոչում:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

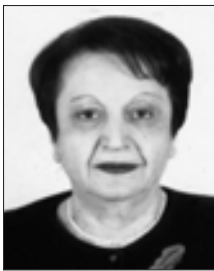
2010 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2013 թթ.՝ անօրգանական նյութերի սինթեզի և հետազոտության ԳՀ լաբորատորիայի ղեկավար: 2013-ից նույն լաբորատորիայի գիտաշխատող է:

Հեղինակ է ավելի քան 220 գիտական աշխատությունների՝ նվիրված ջրային լուծույթներում հիդրոպերօքսիդների հետ ամինամիացությունների ու մետաղիոնների փոխազդեցությունների տեսությանը և կիրառական խնդիրներին: Հեղինակ է նաև «Ֆիզիկական և կոլոիդային քիմիա» (Եր., 1983), «Ընդհանուր քիմիա» (Եր., 2002) դասագրքերի, համահեղինակ՝ «Հայկական քիմիական անվանակարգության բարեփոխման հիմնախնդիրը» մենագրության (Եր., 1998) և «Ընդհանուր քիմիայի պրակտիկում» (Եր., 2003, 2007) ուսումնական ձեռնարկի:

1994 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող անօրգանական քիմիայի մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՎԻԼԵՆԱ ՀՐԱՆՏԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1937 թ. փետրվարի 2-ին Երևանում: 1954 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊԲԻ-ն, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1999 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1963 թթ. աշխատել է Մոսկվայի հոգեբանության ինստիտուտում, 1963 – 1976 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Լ. Օրբելու անվան ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտում:

1978 – 2014 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Տ. Մուշեղյանի անվան մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնում՝ որպես ավագ գիտաշխատող, 1979-ից՝ դոցենտ, 2001-ից՝ պրոֆեսոր: 2014-ից ԵՊՀ ընդհանուր հոգեբանության ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Զբաղվում է հոգեկանի կենսաբանական պրոբլեմների, մասնավորապես՝ ուղեղի գործառական վիճակների, մոնոտոն աշխատանքի նյարդաֆիզիոլոգիական հիմքերի, մտավոր գործունեության հոգեֆիզիոլոգիական մեխանիզմների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 170 գիտական հոդվածների, մեթոդական

ձեռնարկների և «Հոգեֆիզիոլոգիա» (Եր., 2008) դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԳՐԻՆ ԷԼԴԱ ԱՇՈՏԻ

**Հոգեբանական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1928 թ. մարտի 10-ին Թիֆլիսում: 1943 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1947 թ.՝ Ռուսական մանկավարժական ինստիտուտի օտար լեզուների ֆակուլտետը, միաժամանակ 1945 – 1949 թթ. աշխատել է հայկական հեռադրական գործակալությունում (այժմ՝ Արմենպրես), այնուհետև՝ սովորել ասպիրանտուրայում: 1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն և մինչև կյանքի վերջն աշխատել ԵՊՀ-ում: 1971 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հիմնականում զբաղվել է հոգեկեղվաբանության, սոցիալական հոգեբանության և իրավաբանական հոգեբանության հարցերով: ՀՀ-ում հիմք է դրել դատահոգեբանական փորձաքննություն:

Հեղինակ է 100-ից ավելի հոդվածների, բազմաթիվ մենագրությունների, դասագրքերի, ուսումնական ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Նառնվածք» (Եր., 2002), «Դատահոգեբանական փորձաքննություն» (Եր., 2002), «Դատական գործունեության հոգեբանություն» (Եր., 2002), «Մեղք, ապաշավանք, կատարսիս» (Եր., 2005), «Հոգեբանությունը քրեակատարողական գործունեությունում» (Եր., 2007): Հեղինակ է նաև գեղարվեստական գրքերի, որոնք տպագրվել են հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն, չեխերեն և այլ լեզուներով:

1985-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2016 թ. հոկտեմբերի 27-ին Երևանում:

ԳՐԶԵԼՑԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՓԱՐՍԱԴԱՆԻ Գյուղատնտես

Ծնվել է 1884 թ. Հունվարի 5-ին Թիֆլիսի նահանգի Սուրամ ավանում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի, ապա՝ Գորիի ծխական դպրոցներում: 1902 թ. ավարտել է Ներսիսյան դպրոցը:

1910 թ. ավարտել է Մոնպելիեի գյուղատնտեսական դպրոցն ինժեներ-գյուղատնտեսի որակավորմամբ:

1911 թ. աշխատանքի է անցել Թիֆլիսի Հայոց գյուղատնտեսական ընկերությունում, որի հանձնարարությամբ Փամբակի Մեծ Ղարաքիլիսա ավանում (այժմ՝ Վանաձոր) կազմակերպել է ցուցադրական դաշտ և բանջարանոց ու պայքար ծավալել բույսերի վնասատուների դեմ: Այստեղ առաջին անգամ հիմք է դրել լուրիկի մշակութային, ինչպես նաև՝ կազմակերպել երկամյա գյուղատնտեսական դասընթացներ:

1912 թ. հրավիրվել է Երևան և նշանակվել գյուղատնտեսության դեպարտամենտի այգեգործության և զինեգործության ավագ մասնագետ: 1916 թ. ընտրվել է Թիֆլիսի Հայոց գյուղատնտեսական ընկերությունների նախագահ: Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո աշխատանքի է անցել Հայկոպոլում որպես գյուղատնտեսության բաժնի վարիչ: 1921 թ. նշանակվել է այգեգործության ավագ մասնագետ, ապա՝ գյուղբաժնի վարիչ:

1922 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ՝ գյուղատնտեսական ֆակուլտետում դասավանդելու ֆիթոպաթոլոգիա, 1923 թ. նշանակվել է այգեգործության ամբիոնի վարիչ և աշխատել մինչև 1937 թ.: 1936 թ. նշանակվել է գյուղատնտեսական ինստիտուտի այգեգործական ֆակուլտետի ղեկան: Այնուհետև աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ այգեգինեգործական ինստիտուտում որպես բաժնի վարիչ և գիտական աշխատանքների գծով տնօրենի տեղակալ, ապա Ղափանում՝ որպես գյուղատնտես-այգեգործ:

1937 թ. նոյեմբերի 3-ին ձերբակալվել է և 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին դատապարտվել 5 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1943 թ. սեպտեմբերի 8-ին ազատվել է պատժի կրումից:

1956 – 1961 թթ. եղել է ՀԽՍՀ գյուղատնտեսության նախարարության գիտության գլխավոր վարչության ավագ տեսուչ, մինչև 1966 թ.՝ ՀԳԻ այգեգործության ամբիոնի վարիչ, 1966-ից՝ նույն ամբիոնի ղեկնիչ:

Խաղողագործության վերաբերյալ հրատարակել է գիտական և գիտահանրամատչելի բազմաթիվ աշխատանքներ, այդ թվում՝ «Այգեգործություն» (մաս I, Եր., 1934), «Խաղողի վազի ցրտահարությունը և նրա դեմ պայքարելու միջոցները» (Եր., 1955), «Այգեգործության բերքատվության

բարձրագման մի քանի խնդիրներ» (Եր., 1957), «Այգեգործություն: Վազի բազմացման եղանակները և այգու մշակությունը» (Եր., 1957):
Վախճանվել է 1977 թ. օգոստոսի 31-ին Երևանում:

ԳՐՁԵԼՑԱՆ ՌՈՒՋԱՆ ՌՈՒԲԵՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1959 թ. մայիսի 28-ին Երևանում: 1976 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ ռուս բանասիրության ֆակուլտետը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2013 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1996 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնում, 1996 – 2013 թթ.՝ ռուսաց լեզվաբանության, տիպաբանության և հաղորդակցման տեսության ամբիոնում, որի վարիչն է 2013-ից:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական հրապարակումների, այդ թվում՝ երկու մենագրության՝ “Слово в ореоле смысла” (Եր., 2007), “Слово в словаре и дискурсе: Методы описания” (Եր., 2009) և դպրոցական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԳՈՒՐՋԱՆԻՑԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԱՄԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1922 թ. հոկտեմբերի 15-ին Բաղդադում՝ 1915 թ. Եղեռնից փրկված ծնողների ընտանիքում: 1944 թ. ավարտել է ԵրՊԻ հիդրոտեխնիկական և շինարարական ֆակուլտետը, 1947 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1955 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

Աշխատանքային գործունեությունն սկսել է ԲԱ-ում. 1950 – 1966 թթ.

եղել է աստղերի և միգամածությունների բաժնի վարիչ, 1967 – 1973 թթ.՝ տիեզերական հետազոտությունների մասնաճյուղի ղեկավար, 1973-ից՝ Գառնիի աստղագիտության լաբորատորիայի վարիչ, 1978 – 1992 թթ.՝ արտամոլորակային աստղագիտության լաբորատորիայի վարիչ, 1979-ից՝ Նաև ԵրՊԻ տիեզերական սարքաշինության ամբիոնի վարիչ, 1992 – 2004 թթ.՝ Գառնիի տիեզերական աստղագիտության ինստիտուտի տնօրեն: 1949 – 1979 թթ. համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ աստղաֆիզիկայի ամբիոնում:

Աշխատանքները վերաբերում են միջաստղային տարածությունում ճառագայթային հավասարակշռության խնդիրներին, աստղասփյուռուների ձևաբանական և կինեմատիկական ուսումնասիրությանը, դիֆուզային մոլորակաձև միգամածություններին: Մշակել է երկթաղանթ միգամածությունների առաջացման տեսություն, ուսումնասիրել մոլորակաձև միգամածությունների ձևաառաջացման գործում մագնիսական դաշտի նշանակությունը, մշակել աստղերի բռնկման տեսություն՝ հիմնված նրանցում տեղի ունեցող ոչ ջերմային երևույթների վրա:

Ստեղծել է գիտական մի շարք սարքեր ու օպտիկական համակարգեր: Նրա անվան հետ է կապված «Օրիոն» տիեզերական աստղադիտարանի օպտիկական համակարգի աշխատանքի սկզբունքի, ավտոմատ կառավարման մեթոդիկայի ստեղծումը:

Գառնիի տիեզերական աստղագիտության լաբորատորիայում նրա ղեկավարությամբ իրենց նախաթուխքային պատրաստումն են անցել խորհրդային մի քանի տասնյակ տիեզերագնացներ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների և բազմաթիվ մենագրությունների ու գրքերի, որոնցից են՝ “Планетарные туманности” (М., 1962, London, 1970), “Вспыхивающие звезды” (М., 1973, Oxford, 1980), “Звездные хромосферы” (М., 1984), “Theory of Interplanetary Flights” (М., 1992, London, 1996), “Space Dynamics” (London, 2002) և այլն:

1950 թ. ընտրվել է Միջազգային աստղադիտական միության անդամ:

1975 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1976 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան», 2011 թ.՝ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշաններով:

Վախճանվել է 2014 թ. փետրվարի 23-ին Երևանում:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԱՇՈՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1958 թ. սեպտեմբերի 15-ին ՀԽՍՀ Մարտունու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Լիճք գյուղում: 1974 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2006 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1985 թթ. եղել է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, 1985–1989 թթ.՝ ավագ լաբորանտ, 1989 – 2000 թթ.՝ ասիստենտ, 2000 – 2010 թթ.՝ դոցենտ, 2010-ից՝ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան աստղաֆիզիկայի և ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր: 2018-ից՝ նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հայտնաբերել է օպտիկական անշրջելիության նոր մեխանիզմներ և անշրջելիության երևույթների ուժեղացման եղանակներ ու դրանց հիման վրա աշխատող օպտիկական դիոդների մոդելներ, զբաղվել արատներ պարունակող ֆոտոնային բյուրեղների հատկությունների և լազերներում դրանք կիրառելու հնարավորությունների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական, շուրջ մեկ տասնյակ մեթոդական աշխատանքների և մեկ գյուտի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԳԵՂԱՄ ԳՐԻԳՈՐԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1958 թ. ապրիլի 29-ին Երևանում: 1975 թ. ավարտել է ԵՊՀ-ին կից ֆիզիկամաթեմատիկական գիշերօթիկ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2010 թ.՝ ակադեմիկոս:

1980 – 1983 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի Հավանականությունների տեսություն և մաթեմատիկական վիճակագրություն ուսումնական լաբորատորիան, միաժամանակ դասախոսել նույն ֆակուլտետում: 1983 – 1992 թթ. եղել է ԵՊՀ օպտիմալ կառավարման տեսություն և մոտավոր մեթոդների ամբիոնի դոցենտ, 1992 – 1997 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր: 1997 – 2004 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնը: 2002 – 2004 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ գիտակազմակերպական վարչություն պետ, 2004 – 2008 թթ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկան: 2008-ից ԵՊՀ գիտական քաղաքականության և միջազգային համագործակցություն գծով պրոռեկտորն է:

Աշխատությունները հիմնականում վերաբերում են օրթոգոնալ համակարգերին և հարմոնիկ անալիզի խնդիրներին: Ստացել է մի շարք կարևոր արդյունքներ եռանկյունաչափական, Ուոլշի, Հաարի, Ֆրանկլինի և օրթոգոնալ շարքերի միակուլթյան, զուգամիտուլթյան և այդ շարքերով մոտարկումների վերաբերյալ:

Հեղինակ է ավելի քան ինը տասնյակ գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ «Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր» (Եր., 2010) հանրակրթական դպրոցի 10-12-րդ դասարանների դասագրքերի, ինչպես նաև «Մաթեմատիկական անալիզի խնդրագրք» (Եր., 2005) բուհական դասագրքի:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

2008-ից ԵՊՀ-ում գործող մաթեմատիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

1981 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ ԲՄՄԿՆ, 1994 թ.՝ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի մրցանակների:

2009 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Անանիա Շիրակացու մեդալով:

2017 թ. արժանաքել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԷՄԻԼ ՍՈՍԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ Թղթակից անդամ,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

 Ծնվել է 1947 թ. հունիսի 27-ին Երևանում: 1965 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1974-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես լաբորանտ, կրտսեր գիտաշխատող, ավագ գիտաշխատող, դոցենտ: 1992 – 1994 թթ. եղել է կենսաֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 1994 – 2000 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1994 – 2005 թթ.՝ ամբիոնում գործող «Ենթաբջջային կառուցվածքների կենսաֆիզիկա» գիտահետազոտական լաբորատորիայի գիտական ղեկավար, 2005-ից՝ ԵՊՀ «Կառուցվածքային կենսաֆիզիկա» միջֆակուլտետային գիտահետազոտական լաբորատորիայի համաղեկավար, 2013-ից՝ ղեկավար: 2000-ից ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի ղեկան է:

Զբաղվում է հորմոնների ազդեցության մոլեկուլային մեխանիզմների, տարաբնույթ հորմոնների միջոցով գենոմի ակտիվացման գործընթացներում կորիզաթաղանթի, կորիզային մատրիքսի լիպիդների, քրոմատինի հիմնական բաղադրամասերի, հատկապես՝ ոչ հիստոնային սպիտակուցների և ԴՆԹ-ի կառուցվածքաֆունկցիոնալ փոփոխությունների ուսումնասիրմամբ: Պարզաբանել է հակաուռուցքային հայտնի դեղամիջոց ցիսպլատինի ազդեցության առանձնահատկությունները կորիզի տրանսդուկցիոն կարգավորիչ ուղիներում: Նրա ղեկավարությամբ իրականացվել են նաև միասուբստրատ և երկսուբստրատ ֆերմենտային ռեակցիաների մաթեմատիկական մոդելավորման հետազոտություններ:

Հեղինակ է ավելի քան 260 հրապարակումների, այդ թվում՝ 29 ուսումնական և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների («Մոլեկուլային և բջջային կենսաբանության մեթոդների ակնարկ» (Եր., 2006), «Սննդամթերքի ֆիզիկաքիմիական հատկությունները» (Եր., 2007)) և դասագրքերի:

Տարբեր երկրներում բազմիցս եղել է երկարաժամկետ գիտական գործողություններում, հանդես եկել դասախոսություններով ու գիտական զեկուցումներով:

2008-ից ՀՀ ԳԱԱ «Հայաստանի կենսաբանական հանդես»-ի գլխավոր խմբագիրն է: 2014-ից ԵՊՀ-ում գործող կենսաֆիզիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 ատենախոսություն:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

**ԳԵՎՈՐԳՑԱՆ ԿԱՄԱՐՆԻԿ (ԵՐՋԱՆԻԿ) ՀՈՒՆԱՆԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1935 թ. նոյեմբերի 5-ին ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Այգեջատ գյուղում: Մեկուկես տարեկանում որբացել է, երկու տարեկանում դժբախտ պատահարից կորցրել տեսողությունը: 1954 թ. ավարտել է Երևանի՝ չտեսող երեխաների գեղերօթիկ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն:

1959 – 1970 թթ. աշխատել է ՀԿՄ հրատարակչությունում որպես սրբագրիչ, ապա՝ խմբագիր: 1970-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. նախ՝ հայոց լեզվի ամբիոնում որպես դասախոս, ապա՝ 1985-ից Հայագիտական հետա-
զոտությունների կենտրոնում (այժմ՝ Հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ):

2003 – 2013 թթ. համատեղությամբ աշխատել է լեզվի պետական տես-
չությունում որպես մեթոդիստ: 2013-ից ՀՊՄՀ հատուկ կրթության և հոգեբանության ֆակուլտետի պրոֆեսոր է:

2010-ից Հայաստանի էսպերանտիստների ասոցիացիայի պատվավոր
նախագահն է:

1976-ից երգում է ՀԿՄ քառաձայն պրոֆեսիոնալ երգչախմբում:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական հոդվածների և 10 գրքի, որոնցից են՝ «Հայերենի դարձվածքները» (Եր., 1969), «Ժամանակակից հայոց լեզվի համանունների բառարան» (Եր., 1978), «Շարժումների լեզուն» (Եր., 1988), «Հայոց շարժումային լեզվի բացատրական բառարան» (Եր., 2003): Համահեղինակ է «Ռադիոհեռուստատեթեր (լեզվական մեղանչումներից մինչև անաղարտություն)» (Եր., 2010), «Գ. Նժդեհի ստեղծագործու-
թյուններին բնորոշ լեզվաոճական միջոցները» (Եր., 2015) աշխատու-
թյունների:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԱԼԲԵՐՏԻ

Տնտեսագիտուլթյան դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1966 թ. ապրիլի 6-ին Երևանում: 1983 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1990 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1997 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական (Ֆիզմաթ. գիտություններ), 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1990 – 1997 թթ. աշխատել է ՀՀ ԳԱԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում, 1997 – 1998 թթ.՝ սեփականաշնորհման և օտար-երկրյա ներդրումների նախարարությունում որպես գլխավոր մասնագետ, 1998 – 1999 թթ.՝ Հայկական զարգացման բանկում որպես բաժնի վարիչ, 1999 – 2001 և 2002 – 2004 թթ.՝ ԱՄՆ ՄԶԳ կապիտալի շուկաների զարգացման ծրագրում որպես ֆինանսական վերլուծաբան, 2001 – 2002 թթ. եղել է ՀՀ արժեթղթերի հանձնաժողովի գլխավոր տնտեսագետի գրասենյակի ղեկավար, 2004 – 2007 թթ.՝ «Կասկադ ինվեստմենտս» ընկերության տնօրենի տեղակալ, 2008 – 2012 թթ.՝ Ամերիա բանկի Հավատարմագրային կառավարման բաժնի ղեկավար, 2007-ից՝ ԵՊՀ տնտեսություն մեջ մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի դոցենտ, 2017-ից՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է գիտական շուրջ 55 հոդվածի և “Модели бинарного и множественного выборов в SPSS” (Եր., 2010) մենագրությունից:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՌՈՒԴՈԼԾ ԳՐԻԳՈՐԻ

**Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
գոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1935 թ. հունիսի 15-ին Կիրովականում (այժմ՝ Վանաձոր): 1953 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1959 – 1961 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ժողտնտխորհում և հայկական երկրաբանական վարչությունում որպես ավագ ճարտարագետ:

1965 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1995 թ.՝ Ղուկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1978 թթ. աշխատել է ԵՐՊԻ-ում որպես ԳՀ բաժնի գիտաբար-տուղար և երկրաբանություն, Հետախուզման տեխնիկայի ամբիոնի դոցենտ:

1998 – 2002 թթ. աշխատել է Ճապոնիայի Կյոտոյի Համալսարանում որպես հրավիրված պրոֆեսոր և հետազոտող:

Հեղինակ է 120-ից ավելի գիտական հոդվածների, 2 արտոնագրի, 4 պատենտի, համահեղինակ՝ “Earthquake Research and Analysis – Statistical Studies, Observations and Planning” (“InTech”, Rijeka, Croatia, 2012) մենագրության և «Տեսածրող զոնդային մանրադիտում» (Եր., 2011) ուսումնական ձեռնարկի:

Աշխատանքները նվիրված են ռադիոհաճախային նոր մեթոդների մշակման և կիրառման, գերհաղորդականության երևույթի թույլ արտահայտված առանձնահատկությունների, փոքր հզորությամբ ինքնազեններատորների մոդելավորման, գերհաղորդիչ նյութերում անհավասարակշիռ երևույթների և գիտական սարքաշինության խնդիրներին:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

Զգայուն չափման նրա մշակած նոր մեթոդի հիման վրա ստեղծված դերքի նոր տվիչն ու դրանով գործող սեյսմիկ նոր գետեկտորը 2008 թ. Սինգապուրի միջազգային մրցույթում ճանաչվել է ասիական մայր ցամաքում լավագույնը, իսկ Լոնդոնում՝ համարվել աշխարհի 6 լավագույն տեխնոլոգիաներից մեկը:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ԱՍԲԱՆԱԶԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1923 թ. մարտի 31-ին Ներքին Ախտաբուժությունում (այժմ՝ քաղաք Հրազդան): 1940 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 13 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետ:

1941 – 1943 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, ծանր վիրավորվել և գորացրվել: Կրթությունը շարունակել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետում: 1945 թ. ավարտել է համալսարանը, 1949 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն և մինչև 1984 թ. աշխատել ԵՊՀ Հայոց լեզվի, 1985-ից մինչև կյանքի վերջը՝ Հայոց լեզվի պատմության ամբիոնում: 1952 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1994 – 1995 ուստարում Երուսաղեմի Հայոց պատրիարքարանի հրավերով գրաբար է դասավանդել Ալեք և Մարի Մանուկյանների անվան ժա-

ռանգավորաց վարժարանում և ընծայարանում:

Հայտնի է նաև բանաստեղծական և թարգմանչական գործունեությունը: Հայ գրականության և մշակույթի մեջ լուրջ ներդրում են Գր. Նարեկացու «Մատյան ողբերգության» (Եր., 1970, 1979, 1996) և «Տաղերի» (Եր., 1979) նրա աշխարհաբար թարգմանությունները: Թարգմանել է նաև Լերմոնտովի մի շարք ստեղծագործություններ, այդ թվում՝ «Դև» պոեմը: Հեղինակ է «Լերմոնտով» (Եր., 1956) չափածո ողբերգության, ինչպես նաև մի քանի գիտական հոդվածների:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի I աստիճանի շքանշանով, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում հաղթանակի 20 տարին» և այլ մեդալներով:

Վախճանվել է 2002 թ. մայիսի 15-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը:

ԴԱԼԱԼՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՀՐԱՆՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
գոկտոր, պրոֆեսոր**

 Ծնվել է 1946 թ. օգոստոսի 28-ին Երևանում: 1964 թ. ավարտել է թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1975 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1977 թ. պաշպանել է Թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1969-ից աշխատում է ԵՊՀ Հանրահաշվի և երկրաչափություն մամբիո-
նում որպես ասիստենտ, ապա՝ ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր: Հա-
մատեղություն մշակում է նաև Երևանի մի շարք բուհերում: 1980 – 1981
թթ. կատարելագործվելու նպատակով գործուղվել է Փարիզի Ecole Poly-
technique:

Զբաղվում է հանրահաշվական երկրաչափություն, Գալուայի կատեգորիաների, գծային հանրահաշվի և մատրիցների տեսություններով, խմբերի ընդհանրացումների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է 34 գիտական և 8 գիտահանրամատչելի հոդվածների, ուսումնական 6 ձեռնարկի, “Некоторые вопросы алгебры и алгебраической геометрии. Категорная теория Галуа с приложениями к алгебраическим кривым. Обобщенная жорданова нормальная форма” (Lampert Academic Press, Deutschland, 2011) մենագրության, համահեղինակ՝ 5 գրքի:

Նրա ղեկավարումը պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԴԱԼՅԱՆ ԵՎԱ ԲԵՆՈՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1949 թ. փետրվարի 27-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 76 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1971 – 1975 թթ. եղել է ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, 1975 – 1987 թթ.՝ ամբիոնին կից ԳՀ լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող, 1987 – 1994 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1994 – 2005 թթ.՝ ամբիոնի դոցենտ: 2006-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 120 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են ԴՆԹ-ի ջերմակայունություն և կոնֆորմացիայի վրա արտաքին գործոնների ազդեցության, հակառուսուցքային հայտնի դեղանյութերի և հակառուսուցքային պոտենցիալ հնարավոր միացությունների, նոր սինթեզված պոլիմերների և մետաղապոլիմերների՝ ԴՆԹ-ի հետ փոխազդեցության մոլեկուլային մեխանիզմների պարզաբանման հարցերին:

Որպես հրավիրված հետազոտող՝ աշխատել է Ֆլորենցիայի (Իտալիա, 1998), Տորոնտոյի (Կանադա, 2003, 2004) համալսարաններում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԴԱՆԱԳՈՒԼՅԱՆ ԱԼԻՏԱ ՍԵՐԳԵՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1937 թ. հունվարի 4-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1953 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1961 թ.՝ ապիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1961-ից աշխատում է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնում: 1993 – 2003 թթ. եղել է պրոֆեսոր, 2002 – 2005 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 2005-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական գործունեությունն սկսել է 1958-ից. զբաղվել է միջուկային սպեկտրադիտման խնդիրներով՝ դեֆորմացված և զնդածև ճառագայթաակտիվ միջուկների տրոհման սխեմաների ուսումնասիրությամբ: Հայտնաբերել է նոր իզոտոպ՝ ^{138}Nd և նոր իզոմեր՝ $^{139\text{m}}\text{Nd}$: 1993-ից Համագործակցում է ՄՀՄԻ (ՌԴ, Դուբնա), 2004-ից՝ Թոմաս Զեֆերսոնի (ԱՄՆ) լաբորատորիաների հետ:

Հեղինակ է «Միջուկային ֆիզիկայի ընդհանուր պրակտիկում» (Եր., 1984), «Միջուկային ֆիզիկայի հատուկ պրակտիկում» (Եր., 1985, 2005), «Միջուկային ֆիզիկա և տարրական մասնիկներ» (Եր., 2006) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԲԱԼԱԲԵԿԻ

Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ վաստակավոր իրավաբան

Ծնվել է 1958 թ. մայիսի 5-ին Երևանում: 1975 թ. ավարտել է թիվ 17 միջնակարգ դպրոցը և 1977 – 1979 թթ. ծառայել խորհրդային բանակում:

1983 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1989 – 2007 թթ. եղել է ՀՀ դատախազության բաժնի պետ, Հրազդանի միջըջնային դատախազ, ՀՀ գլխավոր դատախազության վարչության պետ, գլխավոր դատախազի տեղակալ, 2007 – 2010 թթ.՝ ՀՀ արդարադատության նախարար:

1988-ից դասավանդում է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում, 2013 – 2018 թթ. եղել է սահմանադրական իրավունքի ամբիոնի վարիչ, միաժամանակ՝ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի խորհրդական: 2004 թ. նրան շնորհվել է արդարադատության 2-րդ դասի պետական խորհրդականի դասային աստիճան:

2018-ից ՀՀ բարձրագույն դատական խորհրդի անդամ է:

Հեղինակ է գիտական 65 հոդվածի, 17 գրքի, որոնցից են՝ «Վարչական

արդարադատության կայացման հիմնախնդիրները» (Եր., 2004) մենագրությունը, «Վարչական պատասխանատվությունը Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր., 2007) դասագիրքը, «Վարչական վարույթ և դատավարություն» (Եր., 2011) ուսումնական ձեռնարկը:

Համահեղինակ է “Methodology manuel for effective exersice of rights in the domain of environment and economic management (in the context of comparative legal analysis of international expertience)” (Եր., 2016), «Դատախազության մասին ՀՀ օրենքի մեկնաբանությունը» (Եր., 2000) մենագրությունների և այլ գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 24 ատենախոսություն:

2006 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

ԴԱՆԻԵԼԹԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԱՇՈՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1946 թ. սեպտեմբերի 8-ին Երևանում: 1964 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ. ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1972-ին՝ ասպիրանտուրան:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1981 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1984-ին՝ պրոֆեսորի կոչում:

1982 – 1986 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ օպտիմալ կառավարման տեսության և մոտավոր մեթոդների ամբիոնը, 1986 – 2011 թթ.՝ Հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության ամբիոնը:

Հեղինակ է 200 գիտական հոդվածների և 10 մենագրության, այդ թվում՝ “Frequency Distributions in Biomolecular Systems and Growing Networks” (Finland, 2007) մենագրության: Համահեղինակ է “Optimization of Functionals on Classes of Distributions with Moments’ Constraints” (Part I, Finland, 2002), “Массовое обслуживание и приоритетни системи на обслуживане” (България, 1973), “Приоритетные системы обслуживания” (М., 1973) գրքերի, որոնք նվիրված են հոսսալիության տեսությանը, կանոնավոր փոփոխվող ֆունկցիաներին, մաթեմատիկական վիճակագրությանը, բաշխումների դասերում մոմենտային սահմանափակումների պայմաններում լավարկմանը, կենսաինֆորմատիկայում կիրառվող մաթեմատիկական մեթոդներին:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 37 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2011 թ. հունիսի 16-ին Երևանում:

ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ ՖԵԼԻՔՍ ԴԱՆԻԵԼԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1938 թ. հունվարի 21-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1960-ից աշխատում է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնում որպես ավագ լաբորանտ, ասիստենտ, ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր, 2004 – 2014 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ: 2018-ից ԵՊՀ կենսաբանության ինստիտուտի կենդանաբանության լաբորատորիայի գլխավոր ղեկավարն է:

Հեղինակ է ավելի քան 240 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 1 մենագրության և ուսումնական բազմաթիվ ձեռնարկների ու դասագրքերի, որոնք վերաբերում են ողնաշարավոր կենդանիների կառուցվածքային առանձնահատկությունների, սողունների կուսածնության առաջացման, էկոլոգիայի և պոպուլյացիոն գենետիկայի, Հայաստանի կենդանիների կենսաբազմազանության, կենդանական աշխարհի կարգաբանության հարցերին:

Համահեղինակ է “Прыткая ящерица” (М., 1976), «Սողուններ» (Եր., 2007), “Herpetofauna of Armenia and Nagorno Karabakh” (N.Y., 2011), «Ճանաչիր և պահպանիր Հայաստանի կենդանական աշխարհը» (Եր., 2013), «Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի երկկենցաղները և սողունները» (Եր., 2016) գրքերի և դպրոցական մի շարք դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

ԴԱՆԴՅԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆ ՏԻԳՐԱՆԻ

**Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1907 թ. նոյեմբերի 15-ին Ներկայիս ՀՀ Կոտայքի մարզի Զորաղբյուր գյուղում: 1930 թ. Երևանում ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և երկու տարի զբաղվել

ուսուցչական աշխատանքով: 1936 թ. ավարտել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, ընդունվել ասպիրանտուրա և երկու տարի անց պաշտպանել թեկնածուական, 1949 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1951 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Շուրջ երեսուն տարի գլխավորել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնը: 1951 – 1962 և 1967 – 1971 թթ. եղել է քիմիայի ֆակուլտետի դեկան:

Աշխատանքները վերաբերում են բազմաֆունկցիոնալ γ-լակտոնների սինթեզին և դրանց քիմիական հատկությունների ուսումնասիրմանը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 36 և դոկտորական 5 ատենախոսություն:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան», Հոկտեմբերյան հեղափոխության շքանշաններով:

Վախճանվել է 1984 թ. հուլիսի 11-ին Երևանում:

ԴԱՎԹՅԱՆ ՄԻՍԱԿ ԱՐՇԱՄԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1934 թ. հոկտեմբերի 14-ին Սոֆիայում (Բուլղարիա): Մինչև 5-րդ դասարան սովորել է տեղի հայկական ազգային վարժարանում: 1946 թ. հայրենադարձվել է և 1952 թ. ավարտել Երևանի թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊԲԻ-ն, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1958 – 1959 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ Թալինի շրջանում (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) որպես տեղամասային բժիշկ, 1963 – 1970 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ կենսաքիմիայի ինստիտուտում:

1971 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ կենսաքիմիայի ամբիոնի վարիչ, 1971 – 2014 թթ.՝ կենսաքիմիայի պրոբլեմային (այժմ՝ ԳՀ) լաբորատորիայի ղեկավար, 1985 – 1989 թթ.՝ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1989 – 1990 թթ.՝ ժողովրդական կրթության նախարար, 1990 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ առաջին պրոռեկտոր, 1992 – 1996 թթ.՝ կենսաբանության ֆակուլտետ-

տի դեկան, 2000 – 2005 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2006 – 2014 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ:

Գիտական հետազոտությունները նվիրված են ազոտ պարունակող միացությունների, հատկապես ամինաթթուների փոխանակության ու համապատասխան խմորիչների ակտիվության կարգավորման հիմնահարցերին: Հիմնավորել է բնության մեջ նոր՝ ոչ ուրեոթելիկ արգինազի գոյությունը և պարզել նրա կարևոր դերը նյութափոխանակության մեջ: Հայտնաբերել է գլխուղեղում օրնիտինային ցիկլի 5 խմորիչներից 3-ը, որոնք ապահովում են նյութափոխանակության կարևոր կարգավորիչ ազոտի մոնօքսիդի անխափան սինթեզն արգինինից, հիմնավորել նոր տեսակետ էվոլյուցիոն և անհատական զարգացման ընթացքում ուրեոթելիզմի ձևավորման մեխանիզմում ուրեոթելիկ արգինազի մակածման վճռորոշ դերի մասին:

Հեղինակ է շուրջ 320 հոդվածի և հեղինակային վկայագրերի:

Զեկուցումներով բազմիցս հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում: Գիտական հետազոտություններ է կատարել և դասախոսություններ կարդացել արտերկրի առաջատար համալսարաններում ու գիտական կենտրոններում:

1978 թ. Երևանում կազմակերպել է համամիութենական գիտաժողով:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է ավելի քան 70 թեկնածուական և 4 դոկտորական ատենախոսություն:

1977 – 2014 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող կենսաքիմիայի և կենսաֆիզիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահ, «Կենսաբանություն» միջբուհական հանդեսի խմբագիր:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2018 թ. հունիսի 25-ին Լոս Անջելեսում:

ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆ ՎԱՐԴԱՆԻ

**Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1908 թ. դեկտեմբերի 25-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ դպրոցն ավարտել է 1925 թ. Թիֆլիսում: 1929 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական, 1931 թ. դրսեկություն՝ քիմիայի

ֆակուլտետը:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1953 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1954 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Ուսանողական տարիներին աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես տեխնիկաբորանտ, ապա՝ դասախոսել քիմիայի ֆակուլտետում: 1954 թ. ընտրվել

է վերլուծական քիմիայի ամբիոնի վարիչ, 1963-ից մինչև կյանքի վերջը եղել անօրգանական քիմիայի ամբիոնի վարիչ:

1938-ից համատեղությամբ աշխատել է նաև լեռնամետալուրգիական գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես լաբորատորիայի վարիչ: 1962-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է Քարերի և սիլիկատների գիտահետազոտական ինստիտուտի քարերի ձուլման ու ջերմաքիմիական վերամշակման բաժնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների, ստացել է հեղինակային իրավունքի տասնյակ արտոնագրեր: Հայտնի են նրա ուսումնասիրությունները մագնեզիումի և դրա աղերի, կալցիումի, բարիումի, ստրոնցիումի վակուումային ջերմակարբիդային եղանակների մշակման բնագավառում: Առաջարկել է Քաջարանի և Դաստակերտի մոլիբդենային հանքերի և խտույթների համալիր մշակման նոր հիդրոմետալուրգիական ավտոկլավային տեխնոլոգիական սխեմա, ուսումնասիրել Ալավերդու պղնձածուլական կոմբինատի խարամներից երկաթի, սիլիկահողի, դյուրահալ մետաղների ստացման հնարավորությունը:

Նրա ղեկավարությամբ հետազոտություններ են կատարվել Հայաստանի սիլիկատային ապարների մշակման բնագավառում, սինթեզվել տարբեր ապակիներ և քիմիապես կայուն, կիրառական մեծ նշանակություն ունեցող շինանյութեր՝ սիտալներ ու պետրոսիտալներ, փրփրեցրած քար և այլն:

Զբաղվել է նաև կալցիումի կարբիդի և ցիանամիդի, պերլիտից ցեոլիտների ստացման, ինչպես նաև՝ քիմիայում հազվագյուտ տարրերի իոնափոխանակային քրոմատոգրաֆիայի կիրառման և այդ տարրերի բաժանման եղանակների մշակման հարցերով:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1969 թ. ապրիլի 17-ին Երևանում:

ԴԵՄՅՈՒՆՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՊՅՈՏՐԻ

*Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու*

Ծնվել է 1900 թ. օգոստոսի 19-ին Սմոլենսկի նահանգի (այժմ՝ ՌԴ Սմոլենսկի մարզ) Իզդեշկովո գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է Սմոլենսկի գիմնազիայում, 1930 թ.՝ ավարտել Մոսկվայի լեռնային ակադեմիան: Նույն թ. աշխատանքի է անցել Պյատիգորսկում որպես լեռնային ճարտարագետ-հիդրոերկրաբան: 1931 թ. տեղափոխվել է Հայաստան, որտեղ էլ ապրել է մինչև կյանքի վերջը:

1936 – 1939 թթ. հետախուզական աշխատանքներ է կատարել Զերմուկում, Դիլիջանում, Արզնիում:

1945 թ. «Զերմուկ» գրքույկի համար նրան շնորհվել է երկրաբանահանքաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

Հայաստանում գիտական և ճարտարագիտական երկրաբանություն հիմնադիրներից է. կազմել է Երևանի և Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) կոմպլեքսային երկրաբանական քարտեզները և կատարել միկրոսեյսմաշրջանացում: 1937 – 1950 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետում: Եղել է երկրաբանական վարչության գլխավոր ճարտարագետ, 1941 – 1951 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանության ինստիտուտի տնօրեն:

Ունեցել է հետաքրքրությունների լայն շրջանակ. Արզնի գյուղի մոտ առաջինն է գտել պալեոլիթին պատկանող նյութեր, Գեղամա լեռներում՝ էնեոլիթի դարաշրջանի ժայռապատկերներ, իսկ Կարմիր բլուրի տարածքում՝ նրա հայտնաբերած ուրարտական արձանագրության բեկորն այդ կարևոր հնավայրի հնագիտական պեղումների առիթ է դարձել:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով և «Աշխատանքային գերազանցության համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1953 թ. հունվարի 7-ին Երևանում:

ԴԻԼԲԱՆԴՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ԱՂՎԱՆԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1965 թ. սեպտեմբերի 4-ին Վր. ԽՍՀ Ախալքալաքի շրջանի Վաչիան գյուղում: 1982 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը: 1984 – 1986 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1991 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1994 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1995 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1996-ից աշխատել է ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնում, 2006-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Մասնակցել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի, ՀՀ դատական օրենսգրքի և մի շարք այլ օրենքների նախագծերի մշակմանը:

Հեղինակ է «Տուժողի իրավունքների և օրինական շահերի ապահովում» (Եր., 1998), «ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի համապատասխանությունը Մարդու իրավունքներ»

րի և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիային» (Եր., 2001), «Հանցավորության դեմ պայքարը և մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության հիմնախնդիրները» (Եր., 2004), «Անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարույթում» (Եր., 2011), “Обеспечение прав и законных интересов личности в досудебном производстве уголовного процесса России и Республики Армения (сравнительно-правовой анализ)” (М., 2012) մենագրությունների, ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, ինչպես նաև համահեղինակ մի շարք դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

ԴԻԼՈՅԱՆ ՎԱԼՏԵՐ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1930 թ. հունիսի 17-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1953 թ. ավարտել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, 1954 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանին առընթեր հասարակական գիտությունների դասախոսներ:

րի պատրաստման դասընթացները:

1955 – 1961 թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԼԱՎԼԻՏ-ում:

1963 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1963-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտում որպես կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող: 1971 – 1979 թթ. ղեկավարել է ՀՊՄԻ ընդհանուր պատմության ամբիոնը: 1979 թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ և մինչև 1998 թ. ղեկավարել ընդհանուր պատմության ամբիոնը, այնուհետև եղել նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, մենագրությունների, որոնցից են՝ «Լազարյանների հասարակական-քաղաքական գործունեության պատմությունից» (Եր., 1966) և «Արևելյան Հայաստանը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին և հայ-ուսական հարաբերությունները» (Եր., 1989): Համահեղինակ է ՀԽՍՀ ԳԱ «Հայ ժողովրդի պատմություն» ութ-հատորյա և քառահատոր հրատարակությունների: Զբաղվել է նաև թարգմանական գործունեությամբ. նրա թարգմանությամբ հրատարակվել են Ն.

Ադոնցի «Հայկական հարցի լուծման շուրջ» (Եր., 1989) աշխատությունը և զեղարվեստական մի քանի վեպ: Համահեղինակ է հանրակրթական դպրոցի «Միջին դարերի պատմություն» (Եր., 2000), «Հայոց պատմությունը համաշխարհային պատմության համատեքստում» (Եր., 2002) դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

1999 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 2005 թ. մայիսի 12-ին Երևանում:

ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ԺՈՐԱՅԻ

*Ճիզդկամաթեմատիկական դիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1962 թ. սեպտեմբերի 9-ին Երևանում: 1969 – 1975 թթ. սովորել է թիվ 66, 1975 – 1979 թթ.՝ թիվ 3 միջնակարգ դպրոցում: 1984 թ. ավարտել է ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետը: 1984 – 1986 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Վ. Ստեկլովի անվան մաթեմատիկական ինստիտուտում (Մոսկվա) ԵՊՀ-ի գործողված ստաժոր-հետազոտող, 1990 թ. ավարտել է նույն ինստիտուտի ասպիրանտուրան:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1990 – 1995 թթ. աշխատել է ԵՊՀ մաթեմատիկական մեթոդների և մոդելավորման մեթոդներում որպես ասիստենտ, 1995 – 2017 թթ.՝ դոցենտ: 2017-ից նույն մեթոդների պրոֆեսոր է: 1996 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 2000-ից նույն ֆակուլտետի ղեկանն է:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական և մեթոդական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են մասնական ածանցյալներով դիֆերենցիալ հավասարումներին եզրային խնդիրներին, ոչ ստացիոնար խնդիրների լուծումների կայունացման հարցերին, եզրի մոտ լուծումների վարքին, ֆունկցիոնալ տարածություններին:

1991 թ. հրավիրվել է Գերմանիա, զեկուցումներով հանդես եկել մի շարք համալսարաններում: Գիտահետազոտական աշխատանք է կատարել Ս. Բանախի անվան միջազգային մաթեմատիկական կենտրոնում (Լեհաստան, 1998 թ.), Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանում:

բանում (1995 թ.), Գերմանիայի Թրիեր (1991, 2002, 2006) և Պատերբուրն (2012, 2016) քաղաքների համալսարաններում: Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ԴՈՒՐԳԱՐՅԱՆ ԱՆԺԵԼՈ ՀԱԿՈՐԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1928 թ. փետրվարի 15-ին Զավախքի Գանձա գյուղում: 1945 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է

պրոֆեսորի կոչում:

1951 – 2007 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում, 2007-ից գիտական թեմայի ղեկավար է:

1960-ականներից զբաղվելով իոնական պոլիմերման և համապոլիմերման հարցերով՝ մոնոմերների շարքը համալրել է նոր դասի միացություններով՝ նիտրիլներով: Արտածել է ելային խառնուրդի բաղադրությունից համապոլիմերի բաղադրության կախումը և համապոլիմերի մակրոմոլեկուլում մոնոմերային միավորների բաշխումն արտահայտող բանաձևեր, ճշգրտել համապոլիմերի բաղադրության Կ. Այվինի բանաձևը: Նրա արտածած բանաձևերի օգնությամբ քանակական կապ է հաստատվել համապոլիմերի բաղադրության ու լուծիչի խտության, ինչպես նաև մոնոմերի հավասարակշիռ խտության ու լուծիչի խտության միջև:

Սինթեզել է իոնափոխանակիչ, կոմպլեքսագոյացող, կիսահաղորդչային, ֆոտոլյումինեսցենտ հատկություններ ունեցող բազմաթիվ նոր պոլիմերներ:

Հեղինակ է շուրջ 125 գիտական աշխատանքների ու հեղինակային իրավունքների, «Բարձրամոլեկուլային միացությունների քիմիա» (Եր., 2004) ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԴՈՒՐԳԱՐՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ՀԱԿՈՐԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1923 թ. հոկտեմբերի 1-ին Զավախքի Գանձա գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղում: 1941 թ. ավարտել է Թբիլիսիի մանկավարժական ուսումնարանը և զորակոչվել բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին և 1943 թ. վերավերվել՝ զորացրվել: Մեկ տարի աշխատել է Գանձայի միջնակարգ դպրոցում որպես մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի ուսուցիչ:

1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել համալսարանում որպես ասիստենտ: 1958 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն, ապա աշխատել ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս, 1961-ից՝ դոցենտ, 1964-ից՝ նույն ամբիոնի վարիչ: 1968 թ. տեղափոխվել է պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոն: 1972 – 1975 թթ. եղել է ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:

1983 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1987 – 1989 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

Ստեղծել է բյուրեղներում անդրաձայնի կլանման ուսումնասիրման բաղադրիչ ձողի՝ ներկայումս դասական համարվող մեթոդը, հայտնագործել բյուրեղների՝ դիսլոկացիաներով պայմանավորված միկրոպլաստիկության երևույթը գերմանիումի և սիլիցիումի բյուրեղներում, ինչպես նաև դրանցում ֆոտոձայնային երևույթը, բացահայտել դիսլոկացիաների թուլեցած և շարժման օրինաչափությունները, հայտնագործել անդրաձայնի դիսլոկացիոն կլանման սպեկտրը՝ սկզբնավորելով սպեկտրադիտման նոր ուղղություն:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի II աստիճանի շքանշանով, մարտական մեդալներով և ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրով:

Վախճանվել է 1989 թ. սեպտեմբերի 27-ին երևանում:

ԴՈՒՐԳԱՐՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ ԱՆԺԵԼՈՑԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1963 թ. մարտի 28-ին Երևանում: 1979 թ. ավարտել է թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1984 – 1993 թթ. աշխատել է Աբովյանի «Սիրիոն» գիտաարտադրական միավորումում որպես ճարտարագետ, ապա՝ կրտսեր գիտաշխատող: 1993-ից աշխատում է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում: 2016-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Զբաղվում է պոլիմերային քիմիայի տեսություն, քլորօքսիրանների քիմիայի հարցերով և տարբեր մեթոդներով էլեկտրաակտիվ, կոմպլեքսազոյացող, կենսաակտիվ բարձրամոլեկուլային միացությունների սինթեզով:

Հեղինակ է 65 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԵԳԱՆՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԻԿՈԼԱՅԻ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1903 թ. Ելիզավետպոլի նահանգի Շուշիի գավառի Տուգ գյուղում, որտեղ 1912 – 1916 թթ. ստացել է նախնական կրթություն: 1919 – 1920 թթ. աշխատել գյուղում որպես բատրակ, 1920 – 1921 թթ.՝ գինեգործարհատի ցրիչ, 1921 – 1922 թթ.՝ կոմերիտմիության կազմակերպիչ, ապա սովորել Շուշիի կուսակցական դպրոցում, 1923 – 1925 թթ.՝ Երևանի կենտրոնական կուսակցական դպրոցում: 1925 – 1926 թթ. եղել է կոմերիտմիության շրջկոմի պրոպագանդայի բաժնի վարիչ: 1926 թ. զորակոչվել է բանակ, ծառայել մինչև 1927 թ. և զորացրվել: 1927 թ. ընդունվել է ԵՊՀ, սակայն գործողվել է աշխատանքի՝ որպես Նոր Բայազետի տարածաշրջանի ԼԿԵՄ կոմիտեի քարտուղար: 1928 թ. գործողվել է Մոսկվա՝ Կոմունիստական դաստիարակության ակադեմիայում սովորելու: 1929 – 1931 թթ. դասավանդել է Մոսկվայի մի շարք բուհերում: 1931 թ. ավարտել է ուսումնառությունը և նշանակվել ԵՊՀ-ում դեկան, ապա՝ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 1932 – 1933 թթ. եղել է ՀԿ(բ)Կ ԿԿ կուսակցական լուսավորության ոլորտի ղեկավար աշխատող, 1933 – 1934 թթ.՝ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) քաղկոմի քարոզչության բաժնի ղեկավար, 1934 – 1935 թթ.՝ ՀԿ(բ)Կ ՄԼԻ տնօրենի տեղակալ, 1935 – 1937 թթ.՝ քաղաքային, ապա՝ ՀԿ(բ)Կ Երևանի կազմակերպության Կիրովյան շրջկոմի մշակույթի քարոզչության բաժնի ղեկավար:

1936 թ. նոյեմբերի 13-ին հեռացվել է կուսակցության շարքերից, բայց 1939 թ. վերականգնվել է և զբաղվել դասախոսական աշխատանքով:

1942 թ. զորակոչվել է բանակ և ուղարկվել Տաշքենդի բարձրագույն ռազմա-մանկավարժական ինստիտուտ, որն ավարտելուց հետո մեկնել է ռազմաճակատ:

1946 թ. զորացրվել և դասախոսական աշխատանքի է անցել ՀՊՄԻ-ում:

1951 թ. նրան շնորհվել է տնտեսագիտության թեկնածուի աստիճան, 1952 թ.՝ դոցենտի կոչում:

Վախճանվել է 1978 թ. Երևանում:

ԵԶԵԿՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԿՈՐՅՈՒՆԻ

**Քանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

 Ծնվել է 1941 թ. հունիսի 13-ին Լվովում: 1958 թ. ավարտել է Վր. ԽՍՀ Բոգդանովկայի (այժմ՝ Նինոծմին-դա) շրջանի Փոքր Գոնդոլրայի միջնակարգ դպրոցը, 1965 թ. ԵՊՀ բանասիրություն ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականություն բաժինը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1970 – 1974 թթ. աշխատել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետում որպես դեկանի տեղակալ, 1975 – 1990 թթ.՝ Հայոց լեզվի ամբիոնի դոցենտ, 1991 – 2013 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 2013 – 2016 թթ.՝ պրոֆեսոր, ամբիոնի պատվավոր վարիչ:

Հեղինակ է «Րաֆֆու ստեղծագործությունների լեզուն և ոճը» (Եր., 1975), «Հրանտ Մաթևոսյանի խոսքարվեստի մի քանի հարցեր» (Եր., 1986), «Գրական աշխարհաբարը և արևելահայ պատմավեպի լեզուն» (Եր., 1990) մենագրությունների, գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Հայոց լեզվի ոճագիտություն» (Եր., 2003), «Հայոց լեզուն» (Եր., 2005) բուհական դասագրքերի, համահեղինակ՝ դպրոցական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությունամբ և խորհրդատվությունամբ պաշտպանվել է Թեկնա-
ծուական 18 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

2011 թ. արժանացել է ՀՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:
Վախճանվել է 2016 թ. օգոստոսի 14-ին Երևանում:

ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՄԱՆ ՍԱՄՎԵԼԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1977 թ. սեպտեմբերի 21-ին Հրազդան քաղաքում: 1994 թ. ավարտել է տեղի թիվ 11 միջնակարգ դպրոցը, 1999 թ.՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերություններին ֆակուլտետը: 1999 – 2001 թթ. ծառայել է ՀՀ զինված ուժերում:

2005 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն և քարտեզագրություն լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող:

2006 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

2008 թ. աշխատել է ՀՀ ԱԳՆ սփյուռքի հետ կապերի պետական կոմիտեում որպես փորձագետ, 2008 – 2013 թթ.՝ ՀՀ սփյուռքի նախարարության վարչության պետ: ՀՀ քաղաքացիական ծառայության առաջին դասի խորհրդական է:

2009-ից համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ-ում: 2013-ից ԵՊՀ սփյուռքագիտության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական հոդվածների և 5 մենագրության, որոնցից են՝ «Արաբական խալիֆայության Արմինիա վարչական շրջանը» (Եր., 2010), «Հայ Բագրատունիների տերությունը (885-908 թթ.)» (Եր., 2011) և «Աշոտ Ա Բագրատունի. Թագավոր Հայոց» (Եր., 2014):

Զբաղվում է նաև քարտեզագրությամբ. պատրաստել է մեկ տասնյակից ավելի քարտեզներ:

ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՏԱՎԱԶԴ (ԱՐՏՈ) ՄԻՔԱՅԵԼԻ
Հասարակական-քաղաքական գործիչ,
պատմական գիտությունների դոկտոր,
ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1899 թ. հունիսի 23-ին Զալալօղլիում (այժմ՝ Ստեփանավան): Ավարտել է տեղի ծխական դպրոցը, 1919 թ.՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը:

1923 – 1925 թթ. սովորել է Անդրկովկասյան կոմունիստական համալսարանում, 1925 – 1928 թթ.՝ Մոսկվայի Կարմիր պրոֆեսուրայի ինստիտուտում:

1928 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և մինչև 1929 թ. աշխատել որպես ուսումնական մասի պրոռեկտոր ու քաղաքատնտեսության դասախոս, միաժամանակ եղել ՀԽՍՀ լուսժողկոմի տեղակալ, 1929 – 1931 և 1934 – 1936 թթ.՝ լուսժողկոմ:

1931 – 1933 թթ. ուսումը շարունակել է Կարմիր պրոֆեսուրայի ինստիտուտում:

1937 թ. նոյեմբերի 17-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության ղեկավարներից մեկը լինելու, նոր անդամներ հավաքագրելու, խորհրդային Միության դեմ պայքար ծավալելու մեղադրանքով: 1938 թ. դատապարտվել է 15 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում (Նորիլսկ)՝ 5 տարով զրկվելով քաղաքական իրավունքից: 1948 թ. հունիսի 9-ին, իբրև հատկապես վտանգավոր հանցագործ, տեղափոխվել է բանտ: 1950 թ. մայիսի 29-ին ազատվել է, սակայն կրկին աքսորվել Կրասնոյարսկի երկրամասի Իգարկա քաղաք: 1954 թ. գործը բեկանվել և հանցակազմի բացակայության պատճառով կարճվել է:

1955 թ. արդարացվել է:

1956 – 1961 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի, 1961-ից՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին կից ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղի ավագ գիտաշխատող:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1928 – 1936 թթ. եղել է ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ անդամ, 1934 – 1936 թթ.՝ ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ բյուրոյի անդամության թեկնածու, 1928 – 1936 թթ.՝ Հայաստանի և Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի կենտգործկոմի անդամ, 1959 – 1965 թթ.՝ ՀԿԿ վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամ:

Նրա գրչին են պատկանում մի շարք աշխատություններ՝ նվիրված մշակույթին, ազգային հարցի տեսությանը, սոցիալիստական ազգերի զարգացման օրինաչափություններին:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործչի կոչման:

1967 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

Վախճանվել է 1974 թ. մարտի 16-ին Երևանում:

ԵՂԻԱՋԱՐՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ՄՈՒՐԱԶԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1946 թ. մարտի 3-ին Երևանում: 1965 թ. ավարտել է ՀԽՍՀ Հոկտեմբերյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Նաիրի գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1966 թ.՝ Երևանի հաստոցաշինական տեխնիկումը, 1972 թ.՝

ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1972-ից աշխատում է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնում:

Զբաղվում է կենդանաբանության, ձկնաբանության, կենդանիների կարգաբանության, վարքի և էկոլոգիայի հիմնահարցերի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է գիտական 38 հոդվածի և ուսումնական 9 ձեռնարկի:

ԵՂՈՅԱՆ ՌԱՅԱ ՎԱՀԱՆԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1936 թ. փետրվարի 22-ին Երևանում: 1953 թ. ավարտել է թիվ 44 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1959 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի աշխատող, 1959 – 1961 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի, 1961 – 1965 թթ.՝ նույն ամբիոնին կից լաբորատորիայի ավագ լաբորանտ, 1965-ից՝ ամբիոնի ասիստենտ, 2000 – 2011 թթ.՝ ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի պրոֆեսոր: 2011-ից անցել է վաստակած հանգստի:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական հոդվածների, 2 հեղինակային իրավունքի և 5 ուսումնամեթոդական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԵՆԳԻՐԱՐՅԱՆ ՎԱՀԵ ԳՈՒՐԳԵՆԻ

Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1977 թ. օգոստոսի 8-ին Երևանում: 1994 թ. ավարտել է թիվ 118 միջնակարգ դպրոցը, 1999 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 2002 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2002 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2015 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2001 – 2007 թթ. եղել է ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնի դասախոս, 2007 – 2017 թթ.՝ դոցենտ: 2017-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է: Դասախոսում է նաև ՀՀ այլ բուհերում և ուսումնական հաստատություններում:

2010 – 2014 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ փորձաքննությունների ազգային բյուրոյի տնօրենի խորհրդական, 2011 – 2014 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ փելիսոփայության, սոցիոլոգիայի և իրավունքի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 2011 – 2013 թթ.՝ ՀՀ դատախազության դպրոցի ավագ գիտաշխատող: 2017-ից

ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության իրավական ապահովման բաժնի գլխավոր մասնագետ է:

Հեղինակ է ավելի քան 170 հրապարակումների, այդ թվում՝ 7 մենագրության, որոնցից են՝ «Դատական փորձաքննությունների արդի հիմնախնդիրները» (Եր., 2007), «Расследование массовых беспорядков (уголовно-правовая и криминологическая характеристика)» (СПб., 2007), «Методика расследования массовых беспорядков» (Ер., 2010), «Криминалистическая теория расследования массовых беспорядков» (М., 2014), «Հանցագործությունների քննության կազմակերպման քրեադատավարական և կրիմինալիստիկական հիմքերը» (Եր., 2016):

ԵՆԳՈՅԱՆ ԱՇՈՏ ՓԱՅԼԱԿԻ

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1962 թ. մայիսի 21-ին Երևանում: 1979 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1984 – 1992 թթ. եղել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ, 1992-ից՝ ԵՊՀ քաղաքագիտության ամբիոնի դոցենտ: 2002 – 2010 թթ. եղել է ՀՌՀ քաղաքագիտության և միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան, 2005 – 2010 թթ.՝ նաև քաղաքական գործընթացների և տեխնոլոգիաների ամբիոնի վարիչ: 2010-ից ԵՊՀ քաղաքական գիտության պատմության և տեսության ամբիոնի վարիչն է:

1986 – 1990 թթ. եղել է ԵՊՀ ԼԿԵՄ կոմիտեի քարտուղարի տեղակալ, ապա՝ քարտուղար:

Հեղինակ է 5 մենագրության՝ «Քաղաքական գաղափարախոսություններ» (Եր., 1996), «Արդի դարաշրջանի գաղափարա-քաղաքական հոսանքները» (Եր., 2002), «Քաղաքական կոնֆլիկտներ» (Եր., 2003), «Գաղափարախոսություն և հասարակական գիտակցություն» (Եր., 2009), «Սոցիալ-քաղաքական փոխակերպումների գաղափարախոսական հիմքերը հետխորհրդային Հայաստանում» (Եր., 2011) և ավելի քան 30 գիտական ու մեթոդական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԵՆԳՈՅԱՆ ՓԱՅԼԱԿ ԻՍԱՀԱԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1921 թ. մայիսի 9-ին ներկայիս Շիրակի մարզի Գեղանիստ գյուղում: Ավարտելով ութամյա դպրոցը՝ ուսումը շարունակել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 10 միջնակարգ դպրոցում: 1939 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1941 թ. գործուղվել է Մոսկվայի ռազմաֆազական դպրոց, որն ավարտել և մեկնել է ռազմաճակատ: 1944 թ. հոկտեմբերին ծանր վիրավորվել է: Ապաքինվելուց հետո վերադարձել է ռազմաճակատ և որպես քաղաշխատող՝ մինչև պատերազմի ավարտը մասնակցել մարտական գործողություններին:

1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմություն ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1956 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1970 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1951-ից աշխատել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության մամբոնում՝ վարելով ասիատենտի, դոցենտի, 1970-ից մինչև կյանքի վերջը՝ մամբոնի վարիչի պաշտոններ:

Հեղինակ է հինգ տասնյակից ավելի աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հայաստանի ինդուստրացման մասին» (Եր., 1958), «Հայաստանը ինդուստրացման ուղիով (1926 – 1958)» (Եր., 1967), «Բուլչեկների ստրատեգիան և տակտիկան Հոկտեմբերյան հեղափոխության ժամանակաշրջանում» (Եր., 1973), «Երևանի համալսարանը Մեծ հայրենականի տարին» (Եր., 1975), «Բուլչեկյան կուսակցության ստրատեգիան և տակտիկան օտարերկրյա ռազմական ինտերվենցիայի և քաղաքացիական պատերազմի ժամանակաշրջանում» (Եր., 1979) գրքերի:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Եղել է ԵՊՀ կուսկոմիտեի առաջին քարտուղար, ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր, ՀԿԿ Երևանի քաղաքային կոմիտեի անդամ:

Պարզեատրվել է Կարմիր աստղի չքանչանով և մեղայներով:

Վախճանվել է 1978 թ. դեկտեմբերի 12-ին Երևանում:

ԵՍԱՅԱՆ ԱԼԵԳՍԱՆԴՐ ՀՐԱՆՏԻ

Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1950 թ. հուլիսի 28-ին Երևանում: 1967 թ. ավարտել է թիվ 12 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1967-ից եղել է ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի լաբորանտ, ապա՝ ավագ դասախոս և դոցենտ, 2007-ից՝ կենսաբանության ֆակուլտետի դեկանի՝ գիտության գծով տեղակալ, 2014 թ. ընտրվել է ԵՊՀ կենսաբանության ԳՀ ինստիտուտի տնօրեն:

Գիտական հետազոտությունները նվիրված են Հայաստանի ագրոկենսաբազմազանության գենետիկական պաշարների ուսումնասիրմանը, բնական էկոհամակարգերի և կենսաբազմազանության պահպանության, վերականգնման և կայուն օգտագործման մեջ մարդու տնտեսական գործունեության ազդեցության հետազոտմանը: Հայաստանի խաղողի սորտերի նրա ուսումնասիրություններն ամփոփվել են հայերեն և անգլերեն հրատարակված «Հայկական խաղող և գինի» (Եր., 2018) գրքերում:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների, համահեղինակ՝ դպրոցական 8 և բուհական 2 դասագրքերի, այդ թվում՝ «Բնապահպանություն և աստվածաբանություն» (Եր., 2007), «Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմունքներ» (Եր., 2010), ինչպես նաև 12 ուսումնական ձեռնարկների:

ԵՍԱՅԱՆ ԱՂԱՍԻ ԱՐՇԱԿԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1914 թ. օգոստոսի 25-ին ներկայիս Տավուշի մարզի Շամախյան գյուղում: Սկսել է աշխատել փոքր հասակից՝ բանվոր, ցրիչ, հեռագրիչ, գործավար, վիճակագիր-տնտեսագետ, իրավախորհրդատու: Առանց աշխատանքից կտրվելու ստացել է տարրական, միջնակարգ ու բարձրագույն կրթություն: 1939 թ. ընդունվել է Համամիութենական հեռակա իրավաբանական ինստիտուտ և 1941 թ. փոխադրվել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1943 թ.: Այնուհետև գործուղվել է Մոսկվա՝ սովորելու ԽՍՀՄ ԱԳՆ բարձրագույն դպրոցում: 1947 թ. ավարտելով այն՝ աշխատանքի է նշանակվել

ԽՍՀՄ, ապա՝ ՀԽՍՀ ԱԳՆ-ում, որտեղ մինչև 1951 թ. վարել է կցորդի և 2-րդ քարտուղարի պաշտոններ:

1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1962 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1949 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ-ում որպես ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ: 1957 – 1965 թթ. եղել է Իրավագիտության ֆակուլտետի ղեկին:

1963 – 1971 թթ. եղել է ԵՊՀ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության, 1971 – 1981 թթ.՝ պետական իրավունքի, սովետական շինարարության և միջազգային իրավունքի ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 40 աշխատության, որոնցից են՝ «Հայկական հարցը» և միջազգային դիվանագիտությունը» (Եր., 1965), “Некоторые вопросы советского гражданства. Вопросы населения в практике Советской Армении” (Եր., 1966), «Հայաստանի միջազգային-իրավական դրությունը (1920 – 1922)» (Եր., 1967), “Некоторые вопросы теории и истории международного права” (Եր., 1977), «Դիվանագիտությունը և արտաքին հարաբերությունները մարմինները» (Եր., 1968) մենագրությունները: Հեղինակ է նաև ուսումնական մի քանի ձեռնարկի:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

Վախճանվել է 1983 թ. հուլիսի 8-ին Երևանում:

ԵՍԱՅԱՆ ԱՐԱՄ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1891 թ. մայիսի 23-ին Երևանում: Տեղի արական գիմնազիան ավարտելուց հետո՝ 1914 – 1918 թթ. սովորել է Մոսկվայի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում: 1918 թ. վերադարձել է Երևան, վարել մի շարք պաշտոններ. եղել է ՀԽՍՀ գերագույն հեղափոխական տրիբունալի քննիչ, հեղափոխական տրիբունալի նախագահ, գերագույն դատարանի անդամ, սոցիալական ապահովության, մատակարարման, արդարադատության ժողկոմատների պատասխանատու աշխատող:

1926 թ. հրավիրվել և մինչև կյանքի վերջը դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

1945 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1947 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Քսան տարի ղեկավարել է համալսարանի քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնը, երկար տարիներ ղեկավարել ՀԽՍՀ ԳԽ նախագահության իրավաբանական բաժինը:

Հեղինակ է “Мулкадарское право в Армении. (Очерки по истории крупного частного землевладения в дореволюционной Армении в XVIII-XX вв.)” (Եր., 1948), «Գյուղացիական ծխի ունեցվածքի ժառանգման հարցերի մասին», «Հեղինակային իրավունք», «Սովետական Հայաստանի առաջին հինգ տարիների քաղաքացիական օրենսդրության պատմություն» և այլ աշխատությունների:

Վախճանվել է 1957 թ. սեպտեմբերի 14-ին Երևանում:

ԵՍԱՅԱՆ ԶԱՊԵԼ ՄԿՐՏՉԻ

Գրող, հրապարակախոս, գրականագետ

Ծնվել է 1878 թ. փետրվարի 5-ին Կ. Պոլսի Սկյուտար թաղամասում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի Ս. Խաչ վարժարանում: 1895 թ. վերջերին տեղափոխվել է Փարիզ և որպես սրբագրիչ-խմբագիր աշխատակցել Գվիլդոն Լուսինյանի Ֆրանսերեն-Հայերեն բառարանին, միաժամանակ Սորբոնի համալսարանում լսել գրականության դասընթացներ: Մտերմացել է հայ ականավոր մտավորականներ Արշակ Չոպանյանի, Երվանդ Օտյանի, Էդգար Շահինի, Սիամանթոյի և ուրիշների հետ:

1909 թ. Կիլիկիայի հայերի ջարդից հետո Պոլսի Հայոց պատրիարքարանի հանձնախմբի կազմում մեկնել է ոճրագործության վայրեր, ականատես եղել ազգակիցների ողբերգությունը և իր տպավորությունները ներկայացրել «Ավերակներու մեջ» (Կ. Պոլիս, 1911) գրքում:

Հայոց մեծ եղեռնի տարիներին Միջին Արևելքի երկրներում զբաղվել է հայ տարագիրների և որբերի հավաքման, նրանց խնամքի ու տեղափոխման գործերով: Այդ շրջանում էլ գրել է «Վերջին բաժակը» (Փարիզ, 1916), «Հոգիս աքսորյալ» (Վիեննա, 1922) վիպակները, որոնցում իր վճռական բողոքն է արտահայտել հայոց ազգային մեծ ողբերգության առիթով:

Ֆրանսիական և այլ երկրների պարբերականներում տարբեր լեզուներով հրատարակել է Մեծ եղեռնի մասին բազմաթիվ հոդվածներ, մի շարք նորավեպեր, պատմվածքներ և ակնարկներ: Երկար ժամանակ եղել է Հայաստանի օգնության կոմիտեի Փարիզի մասնաճյուղի անդամ և աշխատակցել Փարիզում լույս տեսնող «Երևան» թերթին:

Նրա լավագույն ստեղծագործություններից են «Նահանջող ուժերը» (Եր., 1926), «Պրոմեթեոս ազատագրված» (Մարսել, 1927), «Սիլիհտարի պարտեզները» (Եր., 1935), «Մուրադի ճամփորդությունը» (Եր., 1990) և այլ գործեր:

1933 թ. խորհրդային կառավարության հրավերով եկել է Երևան և աշ-

խատանքի անցել ԵՊՀ արտասահմանյան գրականությունից ամբիոնում՝ վարելով եվրոպական և մասնավորապես ֆրանսիական գրականության դասընթացը:

1930-ականների Հայաստանյան գրական կյանքի եռանդուն ու ազնիվ մասնակիցներից էր, խորությամբ հասկանում էր տիրող մթնոլորտի ողբերգական հետևանքները և համարձակորեն պաշտպանում էր Ե. Չալենցին, Ա. Բակունցին և գրականության մյուս առաջատարներին:

1937 թ. հունիսի 27-ին ձերբակալվել է ֆրանսիական հետախուզության լրտես լինելու մեղադրանքով: 1939 թ. հունվարի 23-ին կալանավել է մահվան դատավճիռ, բայց մեղադրյալի բողոք-դիմումի հիման վրա 1939 թ. մայիսի 8-ին մահապատիժը փոխարինվել է 10 տարվա ազատազրկմամբ: Բաքվի բանտում կրելով անլուր տառապանքներ՝ մահացել է 1943 թ.:

1957 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

Ամերիկյան Refinery-29 կայքի վարկանիշի համաձայն՝ Ջապել Եսայանը ճանաչվել է մարդկության պատմությունը հայտնի չորս ամենախիզախ կանանցից մեկը: 2018 թ. մարտի 8-ին Փարիզի Հանրապետության պողոտայի և Տլիման ու Սպինոզա փողոցների հատույթի ճեմուղին անվանակոչվել է նրա անունով:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի դիմաց կանգնեցված հուշապույուններից մեկի վրա փորագրված է Ջապել Եսայանի անունը:

ԵՍԱՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1930 թ. հուլիսի 16-ին Երևանում: 1948 թ. ավարտել է թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը և աշխատել նույն ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, ապա՝ ավագ դասախոս և դոցենտ:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1962 – 1964 թթ. եղել է ԵՊՀ երեկոյան և հեռակա ուսուցման աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 1970 թ. ընտրվել է ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի ագրոքիմիայի և հողագիտության ամբիոնի վարիչ: 1972-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՊՀ բնագիտական ֆակուլտետների ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: Մեծ է նրա ավանդը ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների կազմակերպման ու ղեկավարման գործում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների: Տվել է Արարատյան դաշտի ոռոգման ջրերի ագրոքիմիական բնութագիրը:

Եղել է Երբաղխորհրդի պատգամավոր, ՀԿԿ Մյասնիկյանի շրջկոմի անդամ:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1984 թ. դեկտեմբերի 18-ին Երևանում:

ԵՍԱՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. նոյեմբերի 21-ին Երևանում: 1948 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը: 1953 – 1956 թթ. աշխատել է Երևանի զբոսաշրջության վարչությունում: 1956 – 1959 թթ. եղել է Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի, 1959 – 1983 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող, 1983 – 2001 թթ.՝ ԵՊՀ հնագիտության մաթեմատիկական վարիչ, 2001 – 2006 թթ.՝ նույն մաթեմատիկական պրոֆեսոր:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

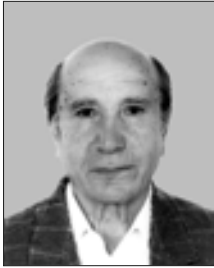
Ուսանողական տարիներից մասնակցել է Կարմիր բլուրի (1949 – 1967), Դվինի (1950 – 1959), Լճաշենի (1956 – 1959) պեղումներին: Եղել է Իջևան-Տավուշ (1960 – 1971), Այգեվան (1971 – 1987), Օշական (1984) հնավայրերը պեղող արշավախմբերի ղեկավար:

Երկարամյա պեղումների արդյունքներն ամփոփված են նրա 150-ից ավելի հոդվածներում և 8 մենագրություններում, որոնցից են՝ «Оружие и военное дело древней Армении» (Եր., 1966), «Հյուսիսարևելյան Հայաստանի հնագույն ցեղերի մշակույթը» (Եր., 1976), «Հին Հայաստանի քանդակը» (Եր., 1980), «Հին Հայաստանի բրոնզե գոտիները» (գերմ., Մյունխեն, 1985), «Доспехи древней Армении» (Եր., 1986):

Բազմիցս մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2006 թ. հունիսի 30-ին Երևանում:

**ԵՐԱՆՈՍՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՆՈՒԿԻ
ՀՀ Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի
վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1929 թ. ապրիլի 24-ին Վր. ԽՍՀ Ախալցխա քաղաքում: 1948 թ. ավարտել է տեղի թիվ 3 հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ՖԿՀՊԻ-ն:

1953 – 1963 թթ. աշխատել է «Կոլտնտեսական» մարզական ընկերությունում և Երևանի թիվ 31 դպրոցում որպես ուսուցիչ, 1963-ից՝ ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնում որպես դասախոս, 1983-ից՝ դոցենտ:

1982 – 2010 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնին կից «Անի» տուրիստական կենտրոնը:

Հեղինակ է հայկական տուրիզմին վերաբերող մի շարք գրքերի՝ «Տուրիզմը բոլորի համար» (Եր., 1972), «Տուրիզմը պիոներական ճամբարում» (Եր., 1976), «Տուրիզմը բուհում» (Եր., 1978), «Ընտանեկան տուրիզմ» (Եր., 1992), «Անցած ճանապարհների կարոտը» (Եր., 2009): Կազմել և հեղինակել է նաև ալբոմներ՝ «Հնագույն հուշարձանների աշխարհում» (Եր., 1975), «Հայրենի բնաշխարհ» (Եր., 1984), «Հայոց բնաշխարհ» (Եր., 2007), «Միշտ հին ու նոր իմ Հայաստան» (Եր., 2008):

1970 թ. արժանացել է ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի վաստակավոր գործչի, 1983 թ.՝ տուրիզմի գծով սպորտի վարպետի կոչման:

Վախճանվել է 2010 թ. ապրիլի 17-ին Երևանում:

**ԵՐԵՄՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ՏԻԳՐԱՆԻ
Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1908 թ. ապրիլի 10-ին Թիֆլիսում: 1936 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1938 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1938 – 1941 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ արևելագիտության ինստիտուտի Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) բաժանմունքի ավագ գիտաշխատող:

1938 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1953 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1955 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1953 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1963 թ.՝ ակադեմիկոս:

1941 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատանքի անցել ԽՍՀՄ ԳԱ հայ-

van, 2012) դասագրքերի, ուսումնական ձեռնարկների և բացատրական մի շարք բառարանների՝ «Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն մեծ բառարան»-ի (Եր., 2015):

1995-ից «Օտար լեզուները բարձրագույն դպրոցում» գիտական հանդեսի, 2007-ից՝ նաև «Օտար լեզուները Հայաստանում» գիտամեթոդական հանդեսի խմբագիրն է:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական 12 և դոկտորական 1 ատենախոսություններ:

ԵՐԻՑՅԱՆ ԽՈՐԵՆ ԱՀԱՐՈՆԻ

**Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1882 թ. հունվարի 15-ին Սանահին գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Թիֆլիսի Արթուրյանի գիշերօթիկ դպրոցում: 1900 թ. ավարտել է Թիֆլիսի պոետիկական դպրոցը և մինչև 1906 թ. աշխատել Անդրկովկասի տարբեր հիմնարկներում: 1906 – 1909 թթ. սովորել է Լայպցիգի գյուղատնտեսական ինստիտուտում:

1909 – 1910 թթ. եղել է Թավրիզի Հայկական կենտրոնական դպրոցի տնօրեն: 1910 – 1918 թթ. Թիֆլիսում գյուղատնտեսության բնագավառում վարել է տարբեր պաշտոններ: 1918 թ. աշխատանքի է անցել Գանձակում որպես գավառական գյուղատնտես, ապա նշանակվել Երևանի հողագործության գլխավոր վարչության գլխավոր գյուղատնտես, այնուհետև՝ մինչև 1928 թ.՝ հողագործության ժողովրդական կոմիսարիատի հողբաժնի վարիչ:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և նշանակվել անասնաբուծության ամբիոնի վարիչ: Մինչև կենսաթոշակի անցնելը դասախոսել է ԵՊՀ-ում, Երևանի գյուղատնտեսական ինստիտուտում և այլ բուհերում:

1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1937 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

1945 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն և նույն թ. ընտրվել ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

Արժեքավոր ուսումնասիրություններ է կատարել գյուղատնտեսական

կենդանիների արոտային շրջանի, մատղաշների աճեցման, կերերի նախապատրաստման և անասնաբուժության այլ բնագավառներում: Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, գիտահանրամատչելի գրքերի և ձեռնարկների:

1944 թ. պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով: Վախճանվել է 1956 թ. մայիսի 5-ին երեւանում:

ԵՐԻՑՅԱՆ ՀՈՄԵՐՈՍ ՍՈՒՐԵՆԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. հունիսի 12-ին ՀԽՍՀ Ալավերդու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) Սանահին գյուղում: 1955 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ Ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1961 թ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ Ֆիզիկայի ինստիտուտում, 1962-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ կենտրոնական ԳՀ Ֆիզիկատեխնիկական լաբորատորիայում որպես ավագ տեխնիկ-լաբորանտ, 1968 – 1970 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող:

1970-ից աշխատում է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի (այժմ՝ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան ընդհանուր ֆիզիկայի և աստղագիտության) ամբիոնում:

Կանխատեսել է օպտիկական անշրջելիության երևույթը գիրոտրոպ միջավայրերում և ալիքային վեկտորների մակերևույթների բացություն հնարավորությունը բացասական բաղադրիչ պարունակող դիէլեկտրական թեքություն ունեցող միջավայրերում: Գիտական աշխատանքները նվիրված են այդ երկու տիպի միջավայրերի օպտիկայի կառուցմանը:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և “Оптика гиротропных сред и холестерических жидких кристаллов” (Եր., 1988) մենագրության, ինչպես նաև դպրոցներում և բուհերում ֆիզիկայի դասավանդման մեթոդիկային վերաբերող մի շարք հոդվածների ու ձեռնարկների:

Հրատարակել է «Հոգու թռիչք» (Եր., 2002) և «Աղոթք» (Եր., 2015) խորագրով բանաստեղծությունների ժողովածուները: Զբաղվում է նաև թարգմանչությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են 2 թեկնածուական և 1 դոկտորական ատենախոսություն:

ԶԱՍԼԱՎՍԿԱՅԱ ՄԱՐԻԱ ԻԳՈՐԻ

***Սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր***

Ծնվել է 1964 թ. մարտի 20-ին Երևանում: 1981 թ. ավարտել է թիվ 132 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: 1986 – 1988 թթ. աշխատել է նույն ֆակուլտետում որպես ստաժոր-

հետազոտող:

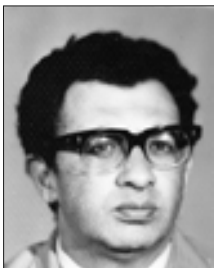
1996 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, պաշտպանել թեկնածուական (ֆիզմաթ գիտություններ), 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1996-ից աշխատում է ԵՊՀ կիրառական սոցիոլոգիայի ամբիոնում. մինչև 2003 թ. եղել է դասախոս, 2003 – 2016 թթ.՝ դոցենտ, 2016-ից պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 60 աշխատության, այդ թվում՝ “Проблема оценки социального контекста в социологическом знании” (Եր., 2010) մենագրության:

Զբաղվում է սոցիոլոգիական գիտելիքի ձևայնացման և հավաստիության մեթոդաբանական հիմնախնդիրներով, սոցիալական մոդելավորման և սոցիալական կանխատեսման, սոցիալական տեխնոլոգիաների մշակման մեթոդաբանություններով:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ԶԱՍԼԱՎՍԿԻ ԻԳՈՐ ԴՄԻՏՐԻԻ

***Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ***

Ծնվել է 1932 թ. Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ): 1949 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ Լենինգրադի պետական համալսարանի մեխանի-

կամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1954 – 1957 թթ. աշխատել է Լենինգրադի հեռախոսային կապի ինստիտուտում որպես ճարտարագետ, ապա՝ ավագ ճարտարագետ:

1959 թ. աշխատանքի է հրավիրվել ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոն (այժմ՝ Ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտ) որպես ավագ ճարտարագետ: 1963 թ. նշանակվել է նույն ինստիտուտի մաթեմատիկական տրամաբանություն և ալգորիթմների տեսության լաբորատորիայի վարիչ: 1998 – 2007 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի գիտական գծով տնօրենի տեղակալ, 2014-ից հաշվարկների և տրամաբանական եզրահանգումների մոդելների բաժնի գլխավոր գիտաշխատող է:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի, 1992 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1961-ից համատեղությունը դասավանդել է ԵՊՀ-ում (մեխանիկամաթեմատիկական, կիրառական մաթեմատիկայի, փիլիսոփայության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետներ):

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և “Симметрическая конструктивная логика” (Եր., 1978), “Роль логики в процессе аргументации” (Եր., 1998) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 11 ատենախոսություն:

ՋԱՎԻԻԵՎ (ՋԱՎԻԹԱՆ) ԿԻՐԻԱԿ

(ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ) ՍԱՄՍՈՆԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, վր. ԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

վր. ԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի

վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1891 թ. հունվարի 16-ին Թիֆլիսում: 1914 թ. ավարտել է Սանկտ Պետերբուրգի հաղորդակցության ճանապարհների ճարտարագետների ինստիտուտը, վերադարձել Անդրկովկաս և ղեկավար պաշտոններ զբաղեցրել հաղորդակցության ճանապարհների ու կամրջաշինության նախագծման հաստատություններում, միաժամանակ ծավալել գիտական ու մանկավարժական գործունեություն:

1923 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1936 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1941 թ. արժանացել վր. ԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման և ընտրվել վր. ԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամ:

1930 – 1938 թթ. աշխատել է Հայաստանում, դասախոսել ԵՊՀ-ում և այլ բուհերում, մասնակցել մի շարք խոշոր կառուցյունների, այդ թվում՝ Կառավարական տան նախագծմանն ու կառուցմանը: 1947-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է Վր. ԽՍՀ ԳԱ շինարարական մեխանիկայի և սեյսմակայունության գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն: 1951 – 1963 թթ. եղել է Վր. ԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր, 1957 թ. ընտրվել է Նախալարված երկաթբետոնի ամբերիկյան ինստիտուտի պատվավոր անդամ, 1963 թ.՝ Սեյսմակայուն շինարարության միջազգային ասոցիացիայի գործկոմի տնօրեն:

Աշխատանքները վերաբերում են երկաթբետոնի դիմադրության, շենքերի և ճարտարագիտական կառույցների (հիմնականում կամուրջների) նախագծման, հաշվարկների կատարելագործման, կառուցման, սեյսմակայուն շինարարության զարգացման հարցերին: Ապացուցել է քարե սեյսմակայուն կառույցների իրականացման հնարավորությունը և շենքերի հակասեյսմիկ գոտիների անհրաժեշտությունը, ստեղծել դինամիկ սեյսմակայունության տեսություն, նախագծել Անդրկովկասյան երկաթուղու բազմաթիվ խոշոր կամուրջներ և այլ կառույցներ:

Հեղինակ է «Расчет опорных мостов» (М., 1956), «Сейсмостойкость зданий» (Тбилиси, 1970) և համահեղինակ՝ «Բետոնի կազմության նախագծումը» (Եր., 1947), «Исследование несущей способности фундаментов опор контактной сети» (М., 1960) մենագրությունների:

Վախճանվել է 1978 թ. դեկտեմբերի 14-ին թերիխիում:

ԶԱՐՅԱՆ ԿՈՍՏԱՆ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ

Գրող, հրապարակախոս, մանկավարժ

Ծնվել է 1885 թ. փետրվարի 2-ին Շամախիում: 1890 թ. տեղափոխվել է Բաքու, սովորել ռուսական գիմնազիայում: 1895 թ. մեկնել է Փարիզ, ավարտել Սեն Ժերմեն քոլեջը, 1901 թ. վերադարձել է Կովկաս, ապրել Բաքվում և Թիֆլիսում: 1904 թ. ուսումը շարունակել է Բլյուսելի համալսարանում և ստացել գիտության դոկտորի աստիճան: 1910 – 1913 թթ. Մխիթարյան միաբանությունում սովորել է մայրենի լեզու:

1914 թ. Կ. Պոլսում Գեղամ Բարսեղյանի և Հակոբ Օշականի հետ հիմնել է «Մեհյան» հանդեսը:

1914 թ. հոկտեմբերին ընտանիքով տեղափոխվել է Իտալիա: 1920 թ. վերադարձել է Կ. Պոլիս և 1922 թ. Վ. Թեքեյանի, Հ. Օշականի և Շ. Պերպերյանի հետ հիմնել «Բարձրավանք» հանդեսը:

1922 թ. տեղափոխվել է Երևան և ԵՊՀ-ում դասավանդել եվրոպական գրականությունների բաղադրական պատմություն: 1924 – 1962 թթ. եղել է մի շարք երկրներում (Եվրոպա, ԱՄՆ, Մեքսիկոյի Արևելք), համալսարաններում դասավանդել Հայագիտություն, ինչպես նաև զբաղվել հանդեսների հրատարակությամբ:

1962 թ. ընտանիքով վերադարձել է Հայաստան և աշխատանքի անցել Ե. Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանում որպես ավագ գիտաշխատող:

Առաջին բանաստեղծությունները գրել է ֆրանսերեն և ռուսերեն: 1913 թ. Հռոմում լույս է տեսել նրա անդրանիկ գիրքը («Երեք երգեր...»), 1922 թ. Կ. Պոլսում՝ հայերեն առաջին բանաստեղծական ժողովածուն («Օրերի պսակը»): Կարևոր ստեղծագործություններից են «Բանկոպը և մամուլի ոսկորները», «Նավը լերան վրա» (Բոստոն, 1943, Եր., 1963, Վեներտիկ, 1998) վեպերը, «Անցորդը և իր ճամբան» հուշագրությունը, «Երկրներ և աստվածներ» էսսեների շարքը, «Տատրագոմի հարսը» (Եր., 1965) պոեմը: Ունի գեղագիտական և գրականագիտական բնույթի բազմաթիվ հոդվածներ:

Վախճանվել է 1969 թ. դեկտեմբերի 11-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 117 միջնակարգ դպրոցը:

ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԵԳՈՐԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1937 թ. փետրվարի 18-ին ՀԽՍՀ Ապարանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Եղիպատուրուզ գյուղում: 1955 թ. ավարտել է Շահումյանի շրջանի Դավթաշեն գյուղի (այժմ՝ Երևանի թաղամաս) միջնակարգ դպրոցը: 1956 – 1959 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1962 թ. ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի 3-րդ կուրսից գործուղվել է սովորելու Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի կենսաֆիզիկայի բաժանմունքում, որն ավարտել է 1964 թ., 1967 թ.՝ նաև ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1995 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1968-ից աշխատում է ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի ամբիոնում:

Հետազոտությունները վերաբերում են ազատ ռադիկալային և հակաօքսիդանտային գործընթացներին, ինչպես նաև արհեստական թաղանթներ:

րին: Առաջարկել է կենսահամակարգերում ազատ ռադիկալային և հակաօքսիդանտային գործընթացների ուսումնասիրման նոր սկզբունք:

Հեղինակ է «Ազատ ռադիկալային գործընթացների և թաղանթային կառույցների կենսաֆիզիկա» (Եր., 2003) ուսումնական ձեռնարկի, համահեղինակ՝ “Оценка состояния тканей пародонта и протезного ложа методом хемилюминесцентного анализа (методические рекомендации)” (Եր., 2004), մեթոդական աշխատանքի, “Advances in Planar Lipid Bilayers and Liposomes” (New York-Amsterdam, 2005) մենագրության և շուրջ 95 գիտական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ԶԱՔԱՐՅԱՆ ՍԵՅՐԱՆ ԱՐՏՈՒՇԱՅԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1958 թ. հոկտեմբերի 6-ին Կապանում: 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 27 գեղերթիկ դպրոցը, 1977 – 1979 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1984 թ. ավարտել է ԵՊՀ փիլիսոփայության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի փիլիսոփայության բաժինը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1987 – 1992 թթ. աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնում որպես ասիստենտ, 1992 – 2004 թթ.՝ դոցենտ, 2001-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է հայ փիլիսոփայության և մշակույթի պատմությանը նվիրված ավելի քան 70 գիտական հոդվածների, ուսումնական մեկ ձեռնարկի և մի շարք գրքերի, որոնցից են՝ «Մարդու հիմնահարցը 13-15-րդ դարերի հայ փիլիսոփայության մեջ» (Եր., 1999), «Գաբրիել Նժդեհ (փիլիսոփայական ճեպանկար)» (Եր., 2001), «Հայկական Վերածննդի հարցը (մեթոդաբանական վերլուծություն)» (Եր., 2006), «Ունիվերսալիաների հիմնահարցը միջնադարյան հայ փիլիսոփայության մեջ» (Եր., 2014), «Հովհան Որոտնեցի» (Եր., 2017) մենագրությունները:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

ԶԱՔԱՐՑԱՆ ՎԱՆԻԿ ՍՈՒՐԵՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի
վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1936 թ. մարտի 21-ին Մեղրիում: 1954 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մաթեմատիկայի բաժինը, 1962 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1979 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1962 – 1965 թթ. աշխատել է ԵՊՀ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ: 1965 – 1970 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1970 – 1971 թթ.՝ ՀՊՄԻ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի վարիչ, 1971 – 1977 թթ.՝ նույն ինստիտուտի ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 1977-ից ԵՊՀ մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են մերոմորֆ ֆունկցիաների եզրային արժեքների, դրանց աճի գնահատականների ուսումնասիրմանը: Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ «Классы и граничные свойства функций, мероморфных в круге» (М., 1993) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 11 ատենախոսություն:

Հայաստանում շախմատի զարգացման ասպարեզում ունեցած ներդրման համար 2003 թ. արժանացել է ՀՀ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի վաստակավոր գործչի կոչման: 1994 – 2004 թթ. եղել է Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիայի նախագահ:

1999 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու, 2003 թ.՝ Անանիա Շիրակացու, 2012 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի մեդալներով:

ՋԱԲՈՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՌՈՒԲԵՆԻ

**Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի
վաստակավոր աշխատող**

Ծնվել է 1949 թ. ապրիլի 23-ին Սևան քաղաքում:
1966 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 77 միջնակարգ դպրոցը,
1972 թ.՝ ՖԿՀՊԻ մանկավարժական ֆակուլտետը:

1965-ից հանդես է եկել Հայաստանի դպրոցականների բասկետբոլի
հավաքականի, 1968 – 1974 թթ.՝ Հայաստանի ազգային հավաքականի կազմում՝ մասնակցելով ԽՍՀՄ բասկետբոլի առաջնություններին ու միջազգային մրցաշարերի:

1972 – 1973 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում, մասնակցել
ԶՈՒ-ի և միջազգային առաջնությունների: 1974 – 1992 թթ. սպասարկել է
ԽՍՀՄ երիտասարդական, Ա. Խմբի և կանանց բարձրագույն լիգայի բասկետբոլի
առաջնությունները: Համամիութենական և ազգային բարձր կարգի մրցավար է:

2004 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2006 թ.
նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1978-ից աշխատում է ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակություն և սպորտի
ամբիոնում:

Մարզչական աշխատանքներ է իրականացրել ԵՊՀ հավաքական թիմերի
հետ և բուհական առաջնություններում մշտապես արժանացել մրցանակների:

Համահայկական խաղերի կազմակերպման ու անցկացման գործուն մասնակից է,
բասկետբոլի մրցաշարերի գլխավոր մրցավար:

Հեղինակ է ավելի քան 20 տպագիր աշխատությունների, այդ թվում՝ 2
գրքի և մեթոդական 8 ձեռնարկի, որոնք նվիրված են բուհերում ֆիզիկական
դաստիարակության կազմակերպման և անցկացման նոր որակական մեթոդների
ու միջոցների որոնմանը և ներդրմանը:

2002 թ. արժանացել է ՀՀ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի վաստակավոր
աշխատողի կոչման:

ԶՈՒՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ՏԻԳՐԱՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1955 թ. ապրիլի 16-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1977 – 1979 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես ավագ լաբորանտ, 1979 – 1983 թթ.՝ դասախոս, 1983 – 1988 թթ.՝ դոցենտ, 1988 – 1992 թթ.՝ ռուսաց լեզվի (արտասահմանյի ուսանողների և ասպիրանտների համար) ամբիոնի վարիչ, 1995 – 1997 թթ.՝ ԵՊՀ ընդհանուր լեզվաբանության և ռուսաց լեզվի ամբիոնների պրոֆեսոր:

1997 – 2012 թթ. եղել է ԵՊՀ ռեկտոր: 2012-ից ՀՀ ԳԱԱ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և իրավունքի ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող է, դասավանդում է նաև արտերկրի բուհերում: Ներկայում ՀՌՀ, ինչպես նաև Ի. Կանտի անվան Բալթյան դաշնային համալսարանի (Կալինինգրադ) և Մոսկվայի պետական մանկավարժական համալսարանի պրոֆեսոր է:

1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր, 1990 – 1995 թթ. եղել Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովի քարտուղար, 1992 – 1993 թթ.՝ ՀՀ պատվիրակը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում, 1998 – 2001 թթ.՝ ԵՆ լեզվական հարցերի հանձնաժողովի ազգային համակարգող, 2001 – 2013 թթ.՝ ԵՆ ժամանակակից լեզուների եվրոպական կենտրոնի կառավարող մարմնի անդամ, 2003 – 2015 թթ.՝ նաև ԵՆ փոքրամասնությունների կամ տարածաշրջանային լեզուների խարտիայի ԵՆ փորձագետների կոմիտեի անդամ: 1998 – 2014 թթ. եղել է ՀՀ նախագահին կից մարդու իրավունքների հանձնաժողովի, 2009-ից՝ ՀՀ հանրային խորհրդի անդամ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների և 10 մենագրության, որոնցից են՝ “О соотношении языкового и поэтического смыслов” (Եր., 1985), “Семантика и структура поэтического текста” (Եր., 1991, М., URSS, 2013), “Нагорный Карабах-проблема и конфликт” (Եր., 2001), “Семантика и поэтика поэтического перевода: заметки об армянской поэзии в зеркале русских переводов” (Եր., 2007), «ԱՄՆ նախագահները Հայոց ցեղասպանության մասին. խոստանավող դիսկուրսի իմաստազործաբանական վերլուծություն» (Եր., 2015): Կազմել և խմբագրել է գիտական 10 ժողովածու:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

2004 թ. պարգևատրվել է Իտալիայի Հանրապետության «Իտալիայի Հետ Համերաշխության աստղ» շքանշանով, 2011 թ.՝ ԼՂՀ «Վաչագան Բարեպաշտ» մեդալով:

ԶՈՀՐԱԲՅԱՆ ԷԴԻԿ ԱՐՏԵՄԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1939 թ. մայիսի 5-ին ՀԽՍՀ Ղափանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Բաղաբուրջ գյուղում: 1956 թ. ավարտել է Ղափանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը: 1956 – 1959 թթ. սովորել է Երևանի լեռնամետալուրգիական տեխնիկումում: 1959 – 1962 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1967 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1968-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1969 – 1974 թթ. եղել է ԽՄԿԿ պատմության մամբինի ասիստենտ, 1974 – 1978 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1978 – 1988 թթ.՝ դոցենտ, 1988 – 1993 թթ.՝ քաղաքական պատմության մամբինի պրոֆեսոր, 1993 – 2000 թթ.՝ միջազգային հարաբերությունների և դիվանագիտության մամբինի վարիչ, 1998 – 2008 թթ.՝ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան, 2008 – 2013 թթ.՝ նույն մամբինի վարիչ:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների և դիվանագիտության մամբինի ու միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի ստեղծմանը:

Հեղինակ է ավելի քան վեց տասնյակ հոդվածների և 6 մենագրության՝ «Սովետական Ռուսաստանը և Հայ-թուրքական հարաբերությունները (1920 – 1922)» (Եր., 1979), «1920 թ. թուրք-հայկական պատերազմը և տերությունները» (Եր., 1997), «Ազգամիջյան կռիվները Երևանի նահանգում 1918 թ.» (Եր., 2000), «Նախիջևանյան հիմնահարցը և Հայաստանի «դաշնակիցները» (1918 – 1920)» (Եր., 2002), «Шарур-Нахичеван в 1918 – 1919 гг. (история геноцида нахичеванских армян)» (Եր., 2012):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

2009 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 2013 թ. հունիսի 20-ին Երևանում:

ԶՈՐՅԱՆ ՀԱԿՈՒՆ ՆՇԱՆԻ

Փիլիսոփայության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1894 թ. օգոստոսի 25-ին Տրապիզոնի նահանգի Օրդու գյուղաքաղաքում: 1900 – 1908 թթ. սովորել է ծննդավայրում, 1908 – 1912 թթ.՝ Կ. Պոլսի Պերպերյան վարժարանում, 1919 – 1920 թթ.՝ Լոզանի Համալսարանի փիլիսոփայության, 1920 – 1925 թթ.՝ Բեռլինի Համալսարանի քաղաքատնտեսության ֆակուլտետում, մասնագիտացել սոցիոլոգիայի, քաղաքատնտեսության, փիլիսոփայության ու պատմագիտության ոլորտներում:

Ս. Թեհլերյանի Հետ գործակցել է Թալեաթի սպանության (1921 թ. մարտի 15) հարցում, մասնակցել Գերմանիայի ուսանողական շարժմանը, ՀՕԿ-ի և Յոհաննես Լեփսիուսի «Գերմանա-Հայկական ընկերության» աշխատանքներին:

1925 թ. Բեռլինի Համալսարանում ատենախոսության պաշտպանությամբ ստացել է փիլիսոփայության դոկտորի աստիճան: 1926 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ գիտության և արվեստի ինստիտուտի թղթակից անդամ, 1931 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1925 թ. աշնանը հրավիրվել է ԵՊՀ և մինչև 1937 թ. դասավանդել Հայ ժողովրդի պատմություն և քաղաքատնտեսություն: 1929 – 1937 թթ. եղել է Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1931 – 1937 թթ.՝ նաև պատմության ֆակուլտետի դեկան: 1927 – 1929 թթ. Համատեղությամբ վարել է Հանրային գրադարանի, 1932 – 1935 թթ.՝ Կուլտուրայի պատմության ինստիտուտի և 1936 – 1937 թթ.՝ Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի տնօրենի պաշտոնները: Գործուն մասնակցություն է ունեցել մարքսիստ-պատմաբանների հանրապետական ընկերության ստեղծմանը (1928 թ.), եղել նրա առաջին նախագահը: Զբաղի է նրա ավանդը պատմաբան մասնագետների պատրաստման գործում:

Ուսումնասիրությունները վերաբերում են հին և միջնադարյան Հայաստանի հասարակական-տնտեսական պատմությանը: Նրա գիտական պատկառելի ժառանգության մեջ առանձնակի արժեք ունեն «Ֆեոդալական Հայաստանի գյուղացիական շարժումները X դարում» (Եր., 1928), «Ներդասակարգային պայքարը Հայ Արշակունիների թագավորության վերջին շրջանում» (Եր., 1936), «Արտաշատի, Վաղարշապատի և Դվինի պրոբլեմը» (Եր., 1935), «Արաբների հարկային քաղաքականությունը ավատատիրական Հայաստանում» (Եր., 1927), «Արաբական շրջանում ֆեոդալական Հայաստանի քաղաքի և գյուղի միջև ստեղծված հակադրությունը» (Եր., 1927 – 1928) և այլն:

1937 թ. օգոստոսի 10-ին ձերբակալվել է՝ մեղադրվելով հակասովետական ազգայնական անլեզալ կազմակերպության անդամ լինելու մեջ: 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին կայացվել է գնդակահարման վճիռ, որը 1940 թ. մարտի 17-ին բեկանվել է և ուղարկվել վերանայման: 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին գործը վերանայվելուց հետո մահապատիժը փոխարինվել է 8 տարվա ազատազրկման ուղղվել աշխատանքային գաղութում: Մահացել է 1942 թ.:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայությամբ պատճառով:

ԶՈՒԲՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԴԱՎԹԻ

Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1912 թ. սեպտեմբերի 1-ին Երևանում: 1929 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և աշխատել Գորիսի շրջանի Տաթև գյուղի դպրոցում որպես մաթեմատիկայի և աշխարհագրության ուսուցիչ:

1937 թ. ավարտել է Մոսկվայի Հիդրոօդերևութաբանական ինստիտուտը: 1937 – 1962 թթ. աշխատել է Սամարայում, ապա՝ Մոսկվայում՝ եղանակի կանխատեսումների կենտրոնական ինստիտուտում որպես օդերևութաբան, բաժնի վարիչ: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1946 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1956 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1962 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ աշխարհագրության բաժնում:

1964 – 1977 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ ֆիզիկական աշխարհագրության ամբիոնը, 1977 – 1981 թթ. եղել է նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է չորս տասնյակից ավելի գիտական աշխատությունների, որոնք նվիրված են եղանակի կանխատեսումների տեսական և կիրառական հիմնահարցերին: Դրանցից են՝ “Возникновение и развитие циклонов и антициклонов” (Л., 1949), “Синоптико-аэрологическое исследование атмосферных фронтов” (Л., 1955), “Синоптико-аэрологическое исследование верхней тропосферы и нижней стратосферы” (М., 1961):

«Հայաստանի մթնոլորտի մասին» (Եր., 1969) նրա աշխատությունը էական նշանակություն ունի Հյուսիսային կիսագնդի բարեխառն և մերձարևադարձային գոտիների օդակլիմայագիտական ռեժիմի բնութագրման համար:

Գիտական վերլուծություններ է կատարել հատկապես ստրատոսֆերայում և տրոպոսֆերայում ընթացող համընդհանուր դինամիկ գործընթացների բացահայտման ուղղությամբ, ուսումնասիրել բևեռային և մերձ-

արևադարձային օդային զանգվածների, ցիկլոնների, հակացիկլոնների մթնոլորտային ճակատների ձևավորման առանձնահատկությունները, հիմնավորել դրանց շարժման օրինաչափությունները և կանխատեսման մեթոդները: Օդերևութաբանական վերլուծությունների ժամանակ մթնոլորտային ճնշման տեղագրական քարտեզների օգտագործման նրա մշակած մեթոդները մտել են ԽՍՀՄ «Եղանակի կարճաժամկետ կանխատեսումներ» ձեռնարկ, իսկ մի շարք աշխատություններ թարգմանվել բազմաթիվ լեզուներով:

Նրա խմբագրությամբ հրատարակվել են ԽՍՀՄ եղանակի կանխատեսումների կենտրոնական ինստիտուտի գիտական բազմաթիվ աշխատություններ և սինոպտիկական օդերևութաբանությունը նվիրված մենագրություններ, ուսումնական և մեթոդական ձեռնարկներ:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1981 թ. օգոստոսի 16-ին Երևանում:

ԶՈՒՐԱԲՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՇԱՐԲԱԹԻ

**Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1902 թ. նոյեմբերի 15-ին Ղալաչա (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզի Բերդավան) գյուղում: 1913 թ. տեղափոխվել է Թիֆլիս և ընդունվել Ներսիսյան դպրոց:

1922-ից անցել է գիտամանկավարժական գործունեության ԽՍՀՄ տարբեր քաղաքներում: 1938 – 1940 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, որի ավարտից հետո շարունակել է գիտամանկավարժական աշխատանքը:

1951 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1969 – 1982 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների՝ հոդվածներ, գրքույկներ, գրքեր, որոնցից են՝ «Մ. Նալբանդյանի սոցիալ-տնտեսագիտական հայացքները» (Եր., 1940), «Հայ տնտեսագիտական մտքի զարգացման ուղիներ» (Եր., 1959), «Կապիտալիզմի բնույթի փոփոխման առասպելը» (Եր., 1960), «Սովետական Հայաստանի ժողովրդական տնտեսության զարգացումը 50 տարում» (Եր., 1971):

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1982 թ. դեկտեմբերի 1-ին Երևանում:

1997-ից ՀՀ Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան քաղաքի նախակրթարանը կոչվում է «Սարգիս Զուրաբյան վարժարան»:

ԷԴԻԼՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ՄԵՍՐՈՊԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

 Ծնվել է 1885 թ. դեկտեմբերի 25-ին Քարվանսարա-
յում (այժմ՝ Իջևան): Սովորել է տեղի թեմական դպրո-
ցում, 1896 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը:
1896 – 1903 թթ. սովորել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմա-
րանում: 1904 թ. մեկնել է Եվրոպա, սովորել Ննայի և Լայպցիգի, ապա՝
Բեռլի համալսարաններում:

1909 թ. պաշտպանել է ատենախոսություն և ստացել փիլիսոփայական գիտությունների դոկտորի աստիճան: 1912 թ. նրա «Քննադատություն Յիլլերի ձևական աստիճանների» վերնագրով ատենախոսությունը հայերեն տպագրվել է Էջմիածնում՝ լայն ճանաչում բերելով հեղինակին:

1909 – 1914 թթ. մանկավարժական գործունեություն է ծավալել Գևորգյան ճեմարանում, 1915 – 1919 թթ.՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցում:

1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես դասախոս, 1921 թ.՝ նշանակվել մանկավարժական ֆակուլտետի դեկան: 1934 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1934 – 1937 թթ. աշխատել է ՀՊՄԻ-ում:

Հայոց մեծ եղեռնի օրերին ծավալել է ազգանվեր բուռն գործունեություն: 1916 թ. ստանձնել է Կովկասի գաղթականական որբանոցների տեսչի պաշտոնը, կազմակերպել անապաստան երեխաների կրթության ու դաստիարակություն գործը:

Հեղինակ է հոգեբանություն, մանկավարժություն, մայրենի լեզվի դասավանդման մեթոդիկայի, մանկավարժական մտքի պատմություն, Հայ գրականության պատմություն, նոր ու նորագույն գրականության վերաբերյալ 100-ից ավելի գիտական հոդվածների և մի շարք գրքերի, որոնցից են՝ «Դասավանդման ձևեր» (Վաղարշապատ, 1913), «Դասավանդման խնդիրներ» (Էջմիածին, 1914), «Հայոց լեզվի մեթոդիկա» (Թիֆլիս, 1923), «Զեռագրի ուսուցման մեթոդիկա» (Եր., 1927), «Լեզվի մեթոդիկա» (Եր., 1930), «Հոգեբանության ուրվագծեր» (Եր., 1958) աշխատությունները:

1937 թ. նոյեմբերի 1-ին ձերբակալվել է Հակահեղափոխական ագիտացիա անելու մեղադրանքով և նույն թ. դեկտեմբերի 5-ին դատապարտվել

10 տարվա ազատագրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում:

Մահացել է 1942 թ. հունվարի 15-ին Օմսկում:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայու-
թյան պատճառով:

ԻՂՈՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ԱՆՏՈՆԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1940 թ. օգոստոսի 31-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է թիվ 39 միջնակարգ դպրոցը, մինչև 1962 թ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1967 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1970 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1971 – 1972 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտաշխատող, 1973 թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1986 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության և գրականության տեսության ամբիոնի վարիչ: 2008-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1995 – 1996 թթ. դասավանդել է Բեյրութի Հայագիտական բարձրագույն հիմնարկությունում և Հայկազյան համալսարանում:

Հեղինակ է 60-ից ավելի գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Եղիշե Ջալեհի պոետիկան» (Եր., 1986), «Շարժում դեպի հավասարակշռություն» (Եր., 2009) մենագրությունների: 1960-ականներից սկսած՝ բանաստեղծություններ է հրատարակել հանրապետական, միութենական և միջազգային հանդեսներում, գրական անթոլոգիաներում: Առանձին գրքերով լույս են տեսել «Քայլեր և ստվերներ» (Բեյրութ, 1996), «Հետգրություն» (Եր., 2001), «Երեք օր առանց ժամանակի» (Եր., 2005) և այլ ժողովածուներ: Ստեղծագործությունները թարգմանվել են բազմաթիվ լեզուներով: Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 40 ատենախոսություն:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների, դասախոսություններ կարդացել արտերկրի մի քանի համալսարանում:

1975-ից ՀԳՄ անդամ է:

2010 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչի կոչում:

2005 թ. արժանացել է ՀՀ Պետական, 2013 թ.՝ ՀՀ Նախագահի մրցանակների:

ԹԱԴԵՎՈՍԹԱՆ ՎՌԱՄՇԱՊՈՒՀ ՍԱՄՍՈՆԻ
Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՌԽՖՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1900 թ. հոկտեմբերի 2-ին Նախիջևան գավառի Վերին Ագուլիս գյուղում: Ծննդավայրում ստացել է նախնական կրթություն, մինչև 1914 թ. սովորել է Ջմիրածնի Գեորգյան ճեմարանում: 1920 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը և աշխատել տեղի տարբեր գերատեսչություններում: 1922 թ. գործուղվել է Մոսկվա, ընդունվել պետական համալսարանի հասարակական գիտությունների ֆակուլտետի իրավաբանական բաժին, որն ավարտել է 1925 թ.: Այնուհետև սովորել է ԽՍՀՄ ԳԱ ասպիրանտուրայում, միաժամանակ աշխատել որպես ՌԽՖՍՀ գերագույն դատարանի կոդիֆիկացիոն մասի, ապա՝ քաղաքացիական խորհրդատու, հետո՝ արդարադատության ժողկոմի խորհրդատու, ժողկոմատի բաժնի վարիչ:

Երկար տարիներ եղել է ԽՍՀՄ գլխավոր դատախազին առընթեր դատախազ, ԽՍՀՄ դատախազության բողոքների բաժնի պետ, անչափահասների գործերով խմբի պետ, ընդհանուր հսկողության բաժնի դատախազ, 1948 – 1949 թթ.՝ ՀԽՍՀ դատախազ:

1927-ից դասախոսել է Մոսկվայի պետական համալսարանի իրավաբանության ֆակուլտետում, Մոսկվայի իրավաբանության ինստիտուտում, ռազմաիրավաբանության ակադեմիայում և այլ բուհերում, 1948 – 1949 թթ.՝ ԵՊՀ իրավաբանության ֆակուլտետում: Մշակել է իրավաբանական բուհերում դասավանդվող «Դատախազական հսկողությունը ԽՍՀՄ-ում» դասընթացը, գրել դասագիրք և առաջին անգամ դասավանդել այն ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում:

1947 թ., որպես ԽՍՀՄ-ի կոդմից գլխավոր մեղադրողի օգնական, Տոկիոյում մասնակցել է ճապոնական գլխավոր զինվորական հանցագործների դատավարությանը: Հետպատերազմյան տարիներին եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ պետության և իրավունքի ինստիտուտի քաղաքացիական իրավունքի և դատավարության բաժնի վարիչ, ինստիտուտի տնօրենի տեղակալ, 1974 – 1979 թթ.՝ նույն ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող-խորհրդատու:

1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1958 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, մենագրությունների, որոնցից են՝ “Прокурорский надзор в СССР” (М., 1956), “Новое советское законодательство о браке и семье” (М., 1972), “Семья и закон” (Пособие для слушателей) (М., 1974), “Укрепление социалистической законности в народном хозяйстве” (М., 1980):

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է մեկ տասնյակից ավելի թեկնածուական ատենախոսություն:

1974 թ. արժանացել է ՌԽՖՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1979 թ. օգոստոսի 18-ին Մոսկվայում:

ԹԱԹՈՍՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, Ուկր. ԽՍՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1922 թ. մարտի 17-ին Ուկրաինայի Սլավյանսկ քաղաքում: Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո զորակոչվել է բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: 1943 թ. ծանր վիրավորվել և 1944 թ. օգոստոսին հաջմանդամության պատճառով զորացրվել է:

1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, ապա՝ ասպիրանտուրան: Ոչ մեծ ընդմիջումներով աշխատել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնում: 1957 – 1961 թթ. եղել է ավագ դասախոս, 1962 – 1968 թթ.՝ օտարերկրյա քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի ամբիոնի վարիչ, 1968 – 2000 թթ.՝ ռուս գրականության ամբիոնի դոցենտ:

Հեղինակ է գիտական, գրական-քննադատական բազմաթիվ հոդվածների: Զբաղվել է Վ. Բրյուսովի թարգմանչական գործունեության ուսումնասիրությամբ: Կարևոր ներդրում ունի ինչպես հայ բանաստեղծների ստեղծագործությունների (Ավ. Իսահակյան, 1970, Ե. Չարենց, 1973, Սայաթ-Նովա, 1989) ռուսերեն ժողովածուներ, այնպես էլ հայ գրականագետների (Տ. Հախումյան, 1956, Ա. Սիմոնովա, 1965) գրական-քննադատական երկերի ժողովածուներ կազմելու և խմբագրելու գործում:

Լուրջ վաստակ ունի նաև հայ-ուկրաինական գրական-մշակութային կապերի զարգացման գործում. բացառիկ արժեք ունեն «Սովետահայ պոե-

զիա» (ուկր., Կիև, 1980), «Հայ դասական պոեզիա» (ուկր., Կիև, 1988) ժողովածուները, որոնք կազմել, խմբագրել և ծանոթագրել է Վ. Կոչևսկու հետ:

1977 թ. արժանացել է Ուկր. ԽՍՀ մշակույթի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2000 թ. օգոստոսին Երևանում:

ԹԱԼԱԼՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1928 թ. սեպտեմբերի 22-ին Ներկայիս ՀՀ Շիրակի մարզի Գետք գյուղում: 1946 թ. ավարտել է Լեւոնականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1962 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1958 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1965 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: Նույն թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1994 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1956 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1971-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի Հիմնադրման օրից մինչև կյանքի վերջը ղեկավարել է իրական անալիզի բաժինը, 1991 – 1996 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի տնօրեն:

ԵՊՀ-ում դասավանդել է 1956-ից: 1966 – 1968, 1970 – 1973 և 1988 – 1991 թթ. եղել է մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ղեկան և ղեկավարել մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնը: Նրա նախաձեռնությամբ ստեղծվել է կիրառական մաթեմատիկայի և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետը, բացվել են նոր ամբիոններ:

Գիտական գործունեության Հիմնական ուղղություններն են՝ օրթոգոնալ համակարգեր, բազիսներ, Ներկայացման և միակության հարցեր ըստ եռանկյունաչափական, Հաարի և Ուոլշի համակարգերի:

Հեղինակ է չուրջ 65 գիտական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է 10 թեկնածուական ատենախոսություն:

2003 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Վախճանվել է 2016 թ. օգոստոսի 8-ին Երևանում:

XX դ. մեծագույն բուսաբաններից է և նշանակալի դեր է խաղացել Հայաստանում և Ռուսաստանում բուսաբանական գիտություն մի շարք ճյուղերի զարգացման ու կայացման գործում: Իրավամբ համարվում է բարձրակարգ բույսերի ֆիլոգենիայի խոշորագույն մասնագետ:

Եղել է մի շարք երկրների (ՌԴ, ԱՄՆ, Գերմանիա, Նորվեգիա և այլն) ակադեմիաների իսկական անդամ, «Ботанический журнал» ամսագրի գլխավոր խմբագիր:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի, 1981 թ.՝ Սոցիալիստական աշխատանքի հերոսի կոչման և ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի: Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1975), Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով, բազմաթիվ մեդալներով և ՀԽՍՀ Գիտ ակադեմիայի (1947):

Վախճանվել է 2009 թ. նոյեմբերի 13-ին Սանկտ Պետերբուրգում:

ԹԱՄԱԶՅԱՆ ԱՂԱՍԻ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1930 թ. հունվարի 20-ին ՀԽՍՀ Ալավերդու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) ձորական գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղում և 1947 թ. ավարտել Շնող գյուղի միջնակարգ դպրոցը: 1947 – 1948 թթ. եղել է ձորականի դպրոցի ուսուցիչ: 1953 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1953 – 1954 թթ. սովորել է Մոսկվայի դասախոսների պատրաստման մեկամյա դասընթացներում: 1966 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

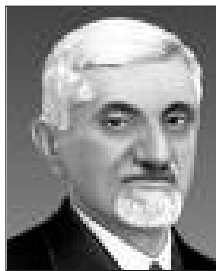
1954 – 1959 թթ. աշխատել է ՀԼԿԵՄ Երևանի Լենինյան շրջկոմի I քարտուղար, 1959 – 1963 թթ.՝ Երևանի թիվ 18 դպրոցի տնօրեն, 1964-ից՝ ԵՊՀ գիտական կոմունիզմի (հետագայում՝ քաղաքագիտության) ամբիոնում որպես դասախոս:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական հոդվածների և գրքերի՝ «Վ. Ի. Լենինը սոցիալիստական հեղափոխության օբյեկտիվ նախադրյալների մասին» (Եր., 1966), «Օբյեկտիվը և սուբյեկտիվը հեղափոխական պրոցեսում» (Եր., 1974), «Միջազգային լարվածության թուլացումը և համաշխարհային հեղափոխական պրոցեսի զարգացումը» (Եր., 1977), «XXVI съезд КПСС и некоторые проблемы единства революционных сил» (Եր., 1983),

«Համաշխարհային հեղափոխական պրոցեսի շարժիչ ուժերի փոխգործողությունները արդի պայմաններում» (Եր., 1989):

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2015 թ. օգոստոսի 9-ին Երևանում:

ԹԱՄԱՆՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

ԽՍՀՄ ճարտարապետական ակադեմիայի

ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ ժողովրդական ճարտարապետ

Ծնվել է 1878 թ. մարտի 4-ին Եկատերինոգար (այժմ՝ Կրասնոդար) քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի ռեալական ուսումնարանում: 1898 թ. ընդունվել է Սանկտ Պետերբուրգի գեղարվեստների ակադեմիային կից բարձրագույն գեղարվեստական ուսումնարանի ճարտարապետության դասարան, որն ավարտել է 1904 թ. ճարտարապետ-նկարչի որակավորմամբ: Ուսման տարիներին ակադեմիան նրան բազմիցս գործուղել է ուսումնասիրելու և չափազերելու Սանկտ Պետերբուրգի և Մոսկվայի ռուսական դասական ճարտարապետության հուշարձանները:

1906 թ. կատարած առաջին իսկ ինքնուրույն աշխատանքում՝ Սանկտ Պետերբուրգում 18-րդ դարավերջին ճարտարապետ Յու. Ֆելտենի նախագծով կառուցված հայկական եկեղեցու վերակազմության նախագծում, լավագույնս զբաղեցրել են ճարտարապետական բացառիկ կարողությունները, արտակարգ նուրբ ճաշակն ու դասական ճարտարապետության խոր իմացությունը:

Նրա ստեղծագործական և շինարարական տաղանդն առանձնապես ի հայտ է եկել Յարոսլավլի տոնավաճառի համակառուցի, կոմս Վ. Կոչուբեյի առանձնատան և իշխան Ս. Շչերբատովի բնակելի տան կառույցներում, որոնցից վերջինի համար հեղինակն արժանացել է ոսկե մեդալի և մեծ փառքի: 1914 թ. ընտրվել է Գեղարվեստից ակադեմիայի ճարտարապետության ակադեմիկոս, 1917 թ.՝ նույն ակադեմիայի նախագահ:

1918 թ. վերջին եկել է Հայաստան և նշանակվել Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր ճարտարապետի վարչության, Հնուլթյանց և գեղարվեստից պահպանման հանձնաժողովի, ինչպես նաև պետական հիմնարկների շենքերի կառուցման շինարարական հանձնաժողովի նախագահ: Այդ բոլոր պաշտոնները նա վարել է նաև բոլշևիկների իշխանության հաստատումից հետո (1920 թ. դեկտեմբերի 2-ից մինչև 1921 թ. փետրվարի

18-ը): Փետրվարյան ապստամբությունից հետո՝ ապրիլի 22-ին, տեղափոխվել է Թավրիզ և նկարիչ Հ. Կոջոյանի հետ միասին բացել գեղարվեստական ստուդիա: Տեղի քաղաքապետարանը նրան որպես ճարտարապետ հրավիրել է աշխատանքի: Նախագծել է անհատական տներ ու հասարակական շինություններ, ինչպես նաև գործուն մասնակցություն ունեցել քաղաքի կառուցապատման աշխատանքներին:

Հայաստանի բոլշևիկյան կառավարության կրկնակի հրավերից հետո՝ 1923 թ. մարտին, վերադարձել է Երևան, որտեղ առաջին տարիներին իտալական Վերածնության շրջանի ճարտարապետական ոճով նախագծել և կառուցել է մի քանի շենք (Ազգային գրադարան, Ֆիզիոթերապևտիկ ինստիտուտ և այլն), զբաղվել հայկական ճարտարապետության ուսումնասիրությամբ և հուշարձանների պահպանման գործով:

Հետագոտելով Տեկորի, Զվարթնոցի, Անիի և պատմական այլ հուշարձաններ ու ժողովրդական ճարտարապետության նմուշներ՝ կարողացել է գտնել ժամանակակից պայմաններում դրանց օգտագործման մեթոդը: Երբեք չմերժելով հինը, բայց և չկրկնելով այն՝ պատմական կամուրջ է գցել մեր ժողովրդի անցյալ ու նոր մշակույթների միջև: Օգտվելով Տեկորի և Զվարթնոցի ճարտարապետական ծավալատարածական կոմպոզիցիոն լուծումներից և ձևակազմական օրինաչափություններից, հեռու մնալով մեխանիկական ընդօրինակումից՝ նա ստեղծեց Կառավարական տան և Օպերայի և բալետի թատրոնի ճարտարապետական սյունակարգերը, դրանց հատակագծային և ծավալային ուրույն կոմպոզիցիաները, կարողացավ վերակենդանացնել հայկական զարդաքանդակի արվեստը՝ նրան հաղորդելով նոր բովանդակություն:

Միշտ մտահոգված բարձրորակ նախագծող և կառուցող կադրեր պատրաստելու հարցով՝ ճարտարապետական նախագծման դասեր է տվել ԵՊՀ տեխնիկական (հետագայում՝ շինարարական) ֆակուլտետում:

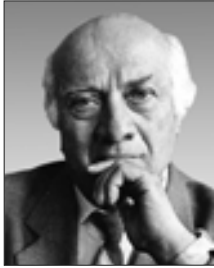
Նրա նախագծերով են կառուցվել ԵՊՀ աստղադիտարանը, Բժշկական ինստիտուտի անատոմիկումի, նախկին անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտի (այժմ՝ ՀՊՏՀ վարչական) շենքերը: Նրա ճարտարապետական հանձարի մեծագույն դրսևորումը եղել ու մնում է Երևանի գլխավոր հատակագծի ստեղծումը, որի աշխատանքներն սկսել էր դեռևս 1923 թ. առաջ և շարունակել մինչև կյանքի վերջը:

Նրա նախագծով է կառուցվել նաև Կառավարական տունը, որի համար ականավոր ճարտարապետը 1942 թ. հետմահու արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի: Իսկ Երևանի օպերայի և բալետի թատրոնի նախագիծը 1937 թ. Փարիզի համաշխարհային ցուցահանդեսում արժանացել է Մեծ ոսկե մեդալի: Նրա ստեղծագործությունների ազդեցությամբ Հայաստանում ստեղծվել է թամանյանական ճարտարապետական դպրոց: Անգնահա-

տելի է նրա ստեղծագործությունների նշանակությունը Հայաստանի նորագույն ճարտարապետության կազմավորման և զարգացման գործում:

1926 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ ժողովրդական ճարտարապետի կոչման:

Վախճանվել է 1936 թ. փետրվարի 20-ին Երևանում:

ԹԱՄՐԱԶԹԱՆ ՀՐԱՆՏ ՍՄԲԱՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1926 թ. սեպտեմբերի 6-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Աջաջուր գյուղում:
1943 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1948 թ.՝
ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ ասպիրանտուրան:

1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական աստե-
նախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ.
ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1952 – 1955 թթ. աշխատել է Հայաստանի պետական հրատարակչու-
թյունում որպես ավագ խմբագիր:

1968 – 1980 թթ. եղել է ԵՊՀ խորհրդահայ (այժմ՝ հայ նորագույն) գրա-
կանություն, 1980 – 2001 թթ.՝ հայ գրականության (այժմ՝ ակադ. Հրանտ
Թամբաղյանի անվան հայ գրականության պատմություն) ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 300 գիտական հոդվածների և ուսումնասիրու-
թյունների, 40 մենագրության, ուսումնական ձեռնարկների, դպրոցական
ու բուհական դասագրքերի:

Նրա «Խմբագրատ Շավարշը պատմական դարաշրջանի լույսի տակ» (Եր.,
1962) ուսումնասիրությունը նոր հուն բացեց չարենցագիտության և
ընդհանրապես հայ գրականագիտական մտածողության մեջ:

Կարևոր դերակատարություն է ունեցել արևմտահայ քնարերգուների,
մանավանդ Մեծ եղեռնին զոհ դարձած հայ բանաստեղծների ստեղծագոր-
ծությունների արժեքների, ինչպես նաև 1930-ականներին բռնաճնշումնե-
րի զոհ դարձած գրողների իրավունքների վերականգնման գործում: Նրա
ջանքերով են համալսարանում կազմակերպվել «Չարենցյան ընթերցում-
ներ» գիտական նստաշրջանները:

Կարևոր աշխատություններից են՝ «Շիրվանզադե. կյանքը և գործը»
(Եր., 1961), «Սիամանթո» (Եր., 1964, 1969, 2004), «Հովհաննես Թուման-
յան. բանաստեղծը և մտածողը» (Եր., 1995), «Հայ քնարերգուներ» (գիրք
Ա, Բ, Եր., 1999), «Հայ քննադատություն» գրքի երեք հատորները և «Սո-

վետահայ գրականության պատմություն» բուհական դասագիրքը (Եր., 1984):

1953-ից ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ էր:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1974 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

1986 թ. պարգևատրվել է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

Վախճանվել է 2001 թ. փետրվարի 9-ին Երևանում:

2006-ից Հայրենի Աչաջուր գյուղի միջնակարգ դպրոցը կոչվում է Հրանտ Թամրազյանի անունով:

Նրա կիսանդրին դրված է ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետի (8-րդ մասնաշենք) ճեմասրահում, իսկ Երևանի Տերյան փողոցի թիվ 59 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ԹԱՌԱՑԱՆ ՎԵՐԳԻՆԵ ՄԱԿԱՐԻ

*Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1905 թ. նոյեմբերի 6-ին Թիֆլիսում: 1929 թ. ավարտել է Թիֆլիսի պետական համալսարանի մանկավարժական ֆակուլտետի քիմիա-դեղագործության բաժինը և աշխատանքի անցել ՀԽՍՀ Ժողտնտիսորհի կենտրոնական քիմիական լաբորատորիայում, որտեղ շուրջ երկու տարի զբաղվել է հանքանյութերի վերլուծությամբ:

1933 – 1935 թթ. աշխատել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետի ընդհանուր քիմիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, 1935 – 1938 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղում:

1938 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1954 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1939 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1956 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: Նույն թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1938 – 1942, 1946 – 1954 և 1962 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ վերլուծական քիմիայի ամբիոնի վարիչ, 1961 – 1964 թթ.՝ քիմիայի ֆակուլտետի դեկան:

Ձեռնարկել է նոր գիտական աշխատանքներ մերկուրոմիացությունների վերականգնող հատկությունների ուսումնասիրության ուղղությամբ, մշակել բազմաթիվ տարրերի և իոնների որոշման նոր եղանակներ, ստեղծել ծավալային վերլուծության նոր եղանակ՝ մերկուրոուղեկոմբեստիա:

1967-ից զբաղվել է նաև հազվագյուտ հողային տարրերի, ազնիվ մետաղների միկրոքանակների որոշման լուծահանման-լուսաչափական նոր եղանակների ուսումնասիրությամբ: Առանձնապես կարևոր են հիմնային ներկայությունների և հետերոպոլիթթունների փոխազդեցության համալիր ուսումնասիրմանը նվիրված աշխատությունները:

Հեղինակ է ավելի քան 200 աշխատության և “Аналитическая химия рения” (Եր., 1966), “Меркуроредуктометрия. Меркуроредуктометрия как редуктометрический метод объемного анализа” (Եր., 1980) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական շուրջ 30 ատենախոսություն:

1965-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ վերլուծական քիմիայի գիտական խորհրդի անդամ, գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1985 թ. ապրիլի 16-ին Երևանում:

ԹԱՎԱԴՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱՂԱՍՈՒ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1951 թ. հունիսի 9-ին Երևանում: 1968 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1973 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1977 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2014 թ.՝ ակադեմիկոս:

1973-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ քիմիական ֆիզիկայի (այժմ՝ ՀՀ ԳԱԱ Ա. Բ. Նալբանդյանի անվան) ինստիտուտում որպես ավագ լաբորանտ, ապա՝ գիտական խմբի ղեկավար, լաբորատորիայի վարիչ, 1984 – 2006 թթ.՝ գիտության գծով փոխտնօրեն: 2007-ից նույն ինստիտուտի տնօրենն է:

2011-ից ՀՀ ԳԱԱ քիմիական և Երկրի մասին գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարն է:

1991-ից դասավանդում է ԵՊՀ-ում:

Հայտնաբերել է բազմակենտրոն շղթայական գործընթացներում ընտրողական արգելակման նոր երևույթ (ԽՍՀՄ հայտնագործություն թիվ 338), քիմիական կինետիկա է ներմուծել նոր արժեքային հասկացություն-

ներ, որոնցով թվայնորեն ի հայտ է բերվում քիմիական բաղադրիչների և բարդ ռեակցիաների առանձին փուլերի կինետիկական դերը: Հայտնաբերել է նոր երևույթներ հեղուկաֆազ ազատ-ռադիկալային տարրական ռեակցիաներում, առաջարկել կենսամանակման հիման վրա օքսիդացման ռեակցիաների նոր դասի կատալիզատորներ և հակաօքսիդիչներ:

Նրա նորարարական բազմաթիվ առաջարկություններ գրանցվել են ՀՀ Ստանդարտների ազգային ինստիտուտում:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական աշխատանքների և համահեղինակ՝ “Анализ кинетических моделей химических реакционных систем. Ценностный подход” (Եր., 2005), “Tocopherol Concentration and Antioxidant Efficacy” (Champaign, Illinois, USA, 2008), “Analysis of Kinetic Models of Chemical Reaction Systems. Value Approach” (2014, New York) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

ԹՈԹՈՎԵՆՑ ՎԱՀԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

Գրող, հրապարակախոս, մանկավարժ

Ծնվել է 1894 թ. հուլիսի 18-ին Արևմտյան Հայաստանի Խարբերդ գավառի Մեզրե քաղաքում: Նախնական կրթությունն ստացել է Խարբերդի ազգային կենտրոնական վարժարանում: Աշակերտական տարիներին կատարել է գրական առաջին փորձերը, խմբագրել «Աստղիկ» խմորատիպ ամսաթերթը: 1907 թ. Զմյուռնիայի «Արևելյան մամուլում» տպագրվել է նրա առաջին բանաստեղծությունը, Պոլսում՝ «Ավերակ» (1908) և «Սրինգ» (1909) գրքույկները:

1908 թ. թուրքական հեղափոխությունից հետո անցել է Եվրոպա, ապա՝ Ամերիկա: Ընդունվել է Վիսքոնսինի համալսարան, որտեղ ունենդրել է գրականության, փիլիսոփայության, պատմության դասընթացներ:

1915 թ. եկել է Անդրկովկաս և կամավոր մեկնել ռազմաճակատ, կռվել Վանում, էրզրումում: Եղել է զորավար Անդրանիկի քարտուղարը: 1917 – 1918 թթ. Թիֆլիսում խմբագրել է «Հայաստան» օրաթերթը:

Պատերազմից հետո մեկնել է Ամերիկա՝ հարազատների մոտ: 1922 թ. վերադարձել է հայրենիք և զբաղվել մշակութային գործունեությամբ: Խմբագրել է «Շեշտ» երգիծական պարբերականը (1923):

1924 – 1932 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում. մինչև 1928 թ. եղել է համալսարանի գիտքարտուղարը: Դասավանդել է անգլերեն և արտասահմանյան գրականություն:

Նրա կոչումը, սակայն, գրականությունն էր: Առաջին պատմվածքների ու վեպերի նյութն առնված էր Հայրենի խարբերդից ու ամերիկյան իրականությունից, պատերազմի ընթացքում և Եղեռնի տարիներին Հայ ժողովրդի կրած տառապանքներից: Բեղմնավոր էր Թոթովենցի գրիչը խորհրդային տարիներին. մեկուկես տասնամյակում նա գրել է տարբեր ժանրերի (պիես, վեպ, վիպակ, պատմվածք և այլն) ստեղծագործություններ, որոնցից առավել Հայտնի են՝ «Կյանքը Հին Հռոմեական ճանապարհի վրա» (Եր., 1933, ռուս.՝ 1963, անգլ.՝ 1971) ինքնակենսագրական վեպը, «Հովնաթան որդի Երեմիայի» (Եր., 1934) վիպակը և այլն: Նրա ստեղծագործությունների հիման վրա են նկարահանվել «Սպիտակ անուրջներ» և «Կտոր մը երկինք» գեղարվեստական կինոնկարները:

1936 թ. Հուլիսի 20-ին ձերբակալվել է Հայաստանյան Հակասովետական, աջ տրոցկիստական, ահաբեկչական ազգայնական կազմակերպության մասնակից լինելու մեղադրանքով: 1938 թ. Հուլիսի 18-ին կայացվել է գնդակահարության վճիռ, որն ի կատար է ածվել նույն օրը:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի դիմաց կանգնեցված Հուշապոստներից մեկի վրա փորագրված է Վահան Թոթովենցի անունը:

ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ԹՈՎՄԱՍԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբան*

Ծնվել է 1913 թ. մայիսի 1-ին Արևմտյան Հայաստանի Բիթլիս վիլայեթի Սուրբ Խաչ գյուղում: 1915 թ. Մեծ եղեռնի հետևանքով Հայրենազրկված ծնողների հետ Արաբիայի ու Միջագետքի անապատներում, Իրաքում դեգերելուց հետո՝ 1922 թ., հաստատվել է ներկայիս ՀՀ Արարատի մարզի Արարատ քաղաքում: Ավարտելով միջնակարգ դպրոցը և Էջմիածնի մանկավարժական ուսումնարանը՝ 1930 – 1933 թթ. աշխատել է Հոկտեմբերյանի (այժմ՝ Արմավիր) դպրոցներում:

1937 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը և անցել դասախոսական աշխատանքի նույն ֆակուլտետում և շուրջ կես դար ղեկավարել քրեական իրավունքի ամբիոնը: 1941 – 1954 թթ. եղել է իրավագիտության ֆակուլտետի ղեկան:

1946 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատե-

նախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է «Սովետական քրեական իրավունք» (Եր., 1988) հինգհատորյա դասագրքի, «Հանցակազմի սուբյեկտիվ կողմը» (Եր., 1964), «Անալոգիան քրեական իրավունքում» (Եր., 1956) ձեռնարկների, «Հին և միջնադարյան հայ քրեական իրավունքը» (երկու հատորով, Եր., 1962, 1977), «Սովետական արդարադատության և սոցիալիստական օրինականության հարցերի շուրջ» (Եր., 1960) մենագրությունների, մի շարք այլ գրքերի, տասնյակ գիտական հոդվածների:

Գիտամանկավարժական գործունեության հետ մեկտեղ մի քանի տարի աշխատել է դատական-դատախազական մարմիններում: Գործուն մասնակցություն է ունեցել քրեական և քրեադատավարական օրենսդրական ակտերի նախագծերի պատրաստմանը:

Գերմաներենից հայերեն է թարգմանել գեղարվեստական մի քանի ստեղծագործություն:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

Վախճանվել է 1996 թ. հուլիսի 27-ին Երևանում:

ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ ՌԱՖԱՅԵԼԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1910 թ. հունվարի 3-ին Վանի նահանգի Հայք գյուղում: Ծակատագրի բերումով մոր և եղբոր հետ մազապուրծ լինելով 1915 թ. եղեռնից՝ ապաստանել է Երևանում: Նախնական կրթությունն ստացել է մանկատանը, ապա՝ ավարտել թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը և անցել մանկավարժական աշխատանքի:

1937 թ. ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետը և դասախոսել նույն ֆակուլտետում: Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին մեկնել է ռազմաճակատ: 1945 – 1947 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ֆինանսների նախարարությունում, միաժամանակ դասավանդել Երևանի ֆինանսական տեխնիկումում:

1950 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, 1951 թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1966 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում, 1963 – 1966 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետի դեկան, 1967 – 1968 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական աշխատանքների գծով տնօ-

րենի տեղակալ, 1968 – 1987 թթ.՝ տնտեսագիտական մտքի պատմությունը բաժնի վարիչ:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Տնտեսագիտական ուսումնական պատմություն» (Եր., 1961) ուսումնական ձեռնարկի և մի շարք մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հայ սոցիալ-տնտեսագիտական միտքը IX – XIV դարերում» (Եր., 1970), «Գրիգոր Տաթևացու սոցիալ-տնտեսագիտական հայացքները» (Եր., 1966), «Հայ սոցիալ-տնտեսագիտական միտքը V – VIII դարերում» (Եր., 1973), «Սոցիալ-տնտեսագիտական միտքը Հայաստանում XV – XVIII դարերում» (Եր., 1982):

Վախճանվել է 1989 թ. նոյեմբերի 17-ին Երևանում:

ԹՈՐԱՄԱՆՅԱՆ ԹՈՐՈՍ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Ճարտարապետ, հնագետ,

ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1864 թ. սեպտեմբերի 18-ին Արևմտյան Հայաստանի Շապին-Գարահիսար քաղաքում, որտեղ ստացել է սկզբնական կրթություն: Վաղ հասակում զբաղվելով ծնողներից՝ 1884 թ. մեկնել է Կ. Պոլիս և զբաղվել քարգործությամբ ու հյուսնությամբ: Աշխատանքի անցնելով հայտնի ճարտարապետ Սարգիս Պալյանի մոտ՝ նրա աջակցությամբ 1888 – 1893 թթ. սովորել է Կ. Պոլսի Կայսերական ճարտարապետության դպրոցում, որն ավարտելուց հետո որպես ճարտարապետ աշխատել է Կ. Պոլսում: 1895 թ. համիդյան ջարդերից մազապուրծ՝ ապաստանել է Բուլղարիայում և 1900 թ. տեղափոխվել Ռուսիայի Գալաց քաղաք: Այդ տարիներին նախագծել և կառուցել է բնակելի ու հասարակական մի շարք շենքեր: 1900 – 1902 թթ. զբաղվելով ճարտարապետության պատմության ու տեսության հարցերով՝ շրջապել է մի շարք երկրներում և հաստատվել Փարիզում: Սորբոնի համալսարանում լսել է դասախոսություններ և բանասեր Կ. Բասմաջյանի հետ մշակել Անիի հետազոտելու ծրագիր:

1903 թ. եկել է Անի և նյութական ծանրագույն պայմաններում զբաղվել Հայ ճարտարապետության ուսումնասիրությամբ: 1904 թ. գարնանը Զվարթնոցում ղեկավարել է վարդապետ Խաչիկ Դադյանի ձեռնարկած պեղումները, իսկ ամռանը վերադարձել Անի, մասնակցել Ն. Մառի ղեկավարած հնագիտական արշավախմբի աշխատանքներին: Մշակել է Անիի մի շարք կիսականգուն և ավերակ հուշարձանների վերակազմության նախագծեր, գրել դրանց պատմությունն ու պատրաստել հրատարակություն:

Տարիներ շարունակ զբաղվել է Զվարթնոցի ավերակների ուսումնասիրությամբ ու վերակազմությամբ:

Անիին և Զվարթնոցին վերաբերող ուսումնասիրությունների զգալի մասը պարբերաբար հրատարակել է 1905 – 1913 թթ.: Դրանցում բացահայտել է հայ միջնադարյան ճարտարապետության (4 – 14-րդ դդ.) զարգացման հիմնական փուլերը, անժխտելի փաստերով ապացուցել հայկական ճարտարապետության ինքնուրույնությունը և նրա ձևերի ու լուծումների ազդեցությունը մի շարք երկրների ճարտարապետական դպրոցների վրա:

1921 թ. աշխատանքի է հրավիրվել ԵՊՀ տեխնիկական (հետագայում՝ շինարարական) ֆակուլտետ և դասավանդել ճարտարապետության պատմություն:

Հսկայական է նրա դերը հայ ժողովրդի նյութական և հոգևոր մշակույթի ուսումնասիրության ու պահպանության գործում, քանզի ոչ միայն միջազգային ճանաչման հասցրեց մեր պատմական ճարտարապետությունը, այլև չափազերելով ու փաստազերելով բազմաթիվ հուշարձաններ՝ դրանք փրկեց կորստից:

1942 – 1948 թթ. հրատարակվել է նրա «Նյութեր հայկական ճարտարապետության պատմության» երկհատոր աշխատությունը, որը հեղինակի ծննդյան 150-ամյակի առթիվ ԵՊՀ-ն վերահրատարակել է մեկ հատորով՝ «Հայկական ճարտարապետություն» (Եր., 2013):

1933 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1934 թ. մարտի 1-ին Երևանում:

ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահությունը 1969 թ. սահմանել է Թ. Թորամանյանի անվան հուշամեդալ: Նրա անունով է կոչվում Երևանի փողոցներից մեկը:

ԹՈՐԱՄԱՆՅԱՆ ՎՐՈՒՅՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

Մաթեմատիկոս, դոցենտ,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1905 թ. դեկտեմբերի 25-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1924 թ. Երևանում ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1929 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1925 – 1927 թթ. աշխատել է Երևանի դպրոցներում որպես մաթեմատիկայի ուսուցիչ, 1927 – 1930 թթ.՝ ԵՊՀ-ում՝ որպես լաբորանտ և ասիստենտ, 1930 – 1937 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1937 – 1941 թթ.՝ դոցենտ, 1941 – 1943 թթ.՝ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի վարիչ: 1934 – 1975 թթ.

եղել է նաև ԵՊԻ Բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ:

Դասավանդել է «Մաթեմատիկական անալիզ», «Դիֆերենցիալ երկրաչափություն», «Մաթեմատիկական ֆիզիկայի հավասարումներ», «Ֆունկտորի շարքեր» և այլ դասընթացներ:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1979 թ. օգոստոսի 26-ին Երևանում:

ԹՈՐՈՍՅԱՆ ԹՈՐՈՍ ՇԱՀԵՆԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. հուլիսի 23-ին Երևանում: 1967 թ. ավարտել է թիվ 35 միջնակարգ դպրոցը, 1973 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1976 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1976 – 1979 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1983-ին՝ ավագ գիտաշխատող, 1979 – 1992 թթ.՝ գիտական քարտուղար, 1992 – 2016 թթ.՝ ԵՊՀ միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի վարիչ: 2016-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է 135 աշխատության, այդ թվում՝ 20 մենագրության, որոնցից են՝ «Հայաստանի արտաքին տնտեսական կապերի զարգացման հեռանկարները» (Եր., 1989), «Հայաստան-Թուրքիա. առևտրատնտեսական կապեր» (Եր., 2001), «Միջազգային տնտեսագիտություն» (Եր., 2003, 2005, 2009), «Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության անդամակցության ազդեցությունը Հայաստանի արտաքին առևտրատնտեսական համակարգի վրա» (Եր., 2004), «Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը» (Եր., 2010):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 23 ատենախոսություն:

ԹՈՓՉՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԳԵՎՈՐԳԻ
Մանկավարժ, զինվորական գործիչ

Ծնվել է 1888 թ. փետրվարի 14-ին Սուրմալու գավառի Էվջիլար գյուղում: Տարրական կրթությունն ստացել է հարևան գյուղում: 1910 թ. ավարտել է Երևանի Հայոց թեմական դպրոցը և հայրենի գյուղի նորաբաց դպրոցում աշխատել որպես ուսուցիչ, այնուհետև՝ մինչև 1914 թ., աշխատել գավառի այլ դպրոցներում: 1915 թ. զորակոչվել է բանակ և 5 ամիս սովորել ռազմական դպրոցում:

Նրա նախնիները, ռուս-պարսկական պատերազմների ժամանակ ցարական բանակում ծառայելով որպես հրետանավորներ, ստացել են Թոփչյան ազգանունը:

Ավարտելով Կիևի ռազմական ակադեմիան՝ ցարական բանակի սպայի կոչումով վերադարձել է հայրենիք: 1917 թ. որպես զինվորական ծառայել է Վանում, իսկ ընտանիքը գաղթել է Էջմիածին: 1918 թ. մայիսին մահապարտների իր վաշտով մասնակցել է Սարգարապատի հերոսամարտին և ծանր վիրավորվել: Հայաստանի առաջին հանրապետության տարիներին և Խորհրդային Հայաստանում կրկին զբաղվել է ուսուցչությամբ: 1920-ական թթ. եղել է նաև լուսաշխատողների արհմիության նախագահ, 1930 – 1931 թթ.՝ ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, ՀԽՍՀ լուսավորության ժողկոմատում դպրոցական շինարարության բաժնի պետ, ծանր ու թեթև արդյունաբերությունների ժողկոմների տեղակալ, ապա՝ մատակարարման փոխժողկոմ, միաժամանակ շարունակել դասախոսել ԵՊՀ-ում և այլ բուհերում:

1937 թ. ստալինյան համատարած բռնություններից ու հալածանքներից խուսափելու նպատակով տեղափոխվել է Մոսկվա, Սևակ որդու մոտ, որտեղ ապել է մինչև 1940 թ.՝ կապ պահպանելով հայաստանաբնակ հարազատների հետ, սակայն Հայրենական մեծ պատերազմի սկզբից այն ընդհատվել է: Ենթադրվում է, որ անդամագրվել է Մոսկվայի պաշտպանող աշխարհազորայինների խմբերին և ամենայն հավանականությամբ զոհվել:

ԹՈՔՄԱԶՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ ԳԵՎՈՐԳԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1951 թ. հունիսի 8-ին Երևանում: 1968 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1973 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1977 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014-ին՝ պրոֆեսորի կոչում:

1973 – 1979 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի ավագ լաբորանտ, ապա՝ կրտսեր գիտաշխատող, 1979 – 1980 թթ.՝ քիմիական ռեակտիվների համամիութենական ինստիտուտի հայկական մասնաճյուղի ավագ գիտաշխատող: 1980-ից աշխատում է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում: 2005-ից՝ նաև «Ազոտ, թթվածին և ծծումբ պարունակող հետերոցիկլիկ միացությունների քիմիայի լաբորատորիա»-ի ավագ գիտաշխատող է:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Կենցաղային քիմիա» (Եր., 2013), «Միջֆազային կատալիզը որոշ օրգանական ռեակցիաներում» (Եր., 2014) և «Զհագեցած միացությունների քիմիա» (Եր., 2015) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԹՈՔՄԱԶՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ ԱՐՄԵՆԱԿԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1923 թ. հոկտեմբերի 30-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Երևանի թիվ 19 դպրոցում: 1948 թ. ավարտել է ԵՌՊՄԻ օտար լեզուների ֆակուլտետը, աշխատանքի

անցել նույն բուհում որպես անգլերենի դասախոս, 1950 – 1953 թթ. աշխատել է ԵՕԼՊՄԻ-ում:

1957 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, 1961 թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: Այնուհետև մինչև կյանքի վերջը գիտամանկավարժական գործունեություն է ծավալել ԵՊՀ-ում. 1963 – 1965 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ օտար լեզուների, 1976 – 1981 թթ.՝ ռոմանագերմանական բանասիրության ամբիոնը: 1992 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոգեվածներ և ուսումնական ձեռնարկների: Նրա «Անգլերենի դասագիրքը» (Համահեղինակ՝ Ե. Մխիթարյան, Եր., 1984) և «Ժամանակակից անգլերեն լեզվի քերականություն» (Եր., 1995) ձեռնարկը մեր հանրապետությունում, ըստ էության, առաջինն են իրենց տեսակի մեջ:

Վախճանվել է 1997 թ. հունվարի 16-ին Երևանում:

ԹՈՋՈՒՆՑԱՆ ԱՐՄԵՆ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1956 թ. ապրիլի 29-ին Երևանում: 1973 թ. ավարտել է թիվ 132 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1981 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1981-ից աշխատում է ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի ամբիոնում որպես կրտսեր, ավագ, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող: 2011-ից ղեկավարում է կենսաքիմիայի, մանրէաբանության և կենսատեխնոլոգիայի ամբիոնը, 2012-ից՝ նաև մանրէաբանության և կենսատեխնոլոգիայի գիտական խումբը, 2015-ից՝ կենսաբանության ինստիտուտի մանրէաբանության, կենսաէներգետիկայի ու կենսատեխնոլոգիայի լաբորատորիան: 2001 – 2002 թթ. եղել է ՀՀ ԿԳՆ վարչության պետ, 2002 – 2010 թթ.՝ ՀՀ ԲՈՀ-ի նախագահ:

Զբաղվել է բակտերիաների թաղանթներում տեղափոխիչ համակարգերի ու խմորիչների ակտիվության հետազոտմամբ, որի շնորհիվ ձևավորվել է զուգորդող թաղանթներում խմորիչների ու տեղափոխիչ համակարգերի փոխազդեցության ու սպիտակուցային գերհամալիրների վերաբերյալ նոր պատկերացում, հիմնավորել տեղափոխիչ համակարգերի ներթաղանթային ուղղակի փոխազդեցության սկզբունքը, առաջադրել բակտերիաներում պրոտոնակալիումական պոմպի մոդել, ցույց տվել խմորիչների համալիրներում էներգիայի փոխանցման հնարավորությունը և բացահայտել երկթիոլ-երկսուլֆիդային փոխակերպմամբ էներգիայի փոխանցման մեխանիզմը, դրանում օքսիդավերականգնողական համարժեքների, իսկ փոխազդեցության հարցում՝ նաև ցիտոտեխնային ամինաթթվական մնացորդների դերն ու այդ փոխազդեցության կարգավորման գործոնները: Մշակել է օքսիդա-

վերականգնողական պոտենցիալի միջոցով նյութափոխանակության կարգավորման տեսություն:

Հետազոտել է նաև բակտերիաներում մոլեկուլային ջրածնի արտադրությունը, որը կարևոր է էներգիայի նոր աղբյուրների ստացման համար:

Հեղինակ է շուրջ 550 գիտական աշխատությունների, նաև՝ դպրոցական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 22 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում, դասախոսություններ կարդացել ու սեմինարներ վարել արտերկրի տարբեր համալսարաններում ու գիտական կենտրոններում:

Անդամ է ԱՄՆ մանրէաբանության և կենսաֆիզիկական ընկերությունների, Եվրոպական կենսաէլեկտրամագնիսական ասոցիացիայի, Մանրէաբանական ընկերությունների ֆեդերացիայի և այլն: 2012-ից “Scientifica (Microbiology)” (Հնդկաստան) և 2013-ից “Frontiers in Microbiology” (Շվեյցարիա) միջազգային հանդեսների խմբագիրն է:

2003 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2007 թ. պարգևատրվել է ՌԴ Մ. Լոմոնոսովի շքանշանով:

2014 թ. նրան շնորհվել է ՀՌՀ պատվավոր դոկտորի կոչում:

ԹՈՒԹՈՒՆ ԶՅԱՆ ՀՈՎՍԵՓ ՄՈՎՍԵՍԻ

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1918 թ. օգոստոսի 10-ին Ալեքսանդրիայում (Եգիպտոս): 1937 թ. ավարտել է Կահիրեի Գալուստյան ազգային վարժարանը, 1940 թ.՝ Փրանսիական լիցեյը, 1947 թ.՝ Կահիրեի ամերիկյան համալսարանը և հայրենադարձվել: 1948 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1948 – 1994 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում: Նրա գործուն մասնակցությամբ 1976 թ. հիմնադրվել է ԵՊՀ Հոգեբանության ամբիոնը, 1979 թ.՝ ինժեներական հոգեբանության լաբորատորիան: Մինչև կյանքի վերջը եղել է նույն ամբիոնի վարիչը:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոգվածների և 4 մենագրության՝ նվիրված տարիքային, սպորտային, մանկական ու մանկավարժական, ինչպես նաև ստեղծագործական և փորձարարական հոգեբանությունը: Մենագրություններն են՝ “Психологическая концепция Анри Валлона” (Եր., 1966),

«Երեխայի հոգեբանություն հարցեր» (Եր., 1980), «Սովետահայ հոգեբանություն: Ընտիր էջեր» (Եր., 1988), «Հոգեբանական էություններ» (Եր., 1991):

Եղել է Ֆրանսիայի հոգեբանական ընկերության և ԱՄՆ մտավոր զարգացման ու հոգեբանական ուսումնասիրությունների ինստիտուտի Բրազիլիայի Սան Պաուլո մասնաճյուղի գիտական խորհուրդների անդամ:

Պարգևատրվել է Հայ Առաքելական եկեղեցու «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» չքանչանով, «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1994 թ. նոյեմբերի 13-ին Երևանում:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ԲԵՆԻԿ ԵՍԱՅՈՒ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1917 թ. մայիսի 1-ին Լոռու Դսեղ գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թիֆլիսում: 1940 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մաթեմատիկայի բաժինը և աշխատանքի անցել մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնում որպես ասիստենտ: 1940 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա:

1941 թ. զորակոչվել է բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: Զորացրվելով 1946-ին՝ շարունակել է ուսումնական ասպիրանտուրայում:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1958 թթ. եղել է ԵՊՀ աստղաֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ, 1958-ից՝ ԵՊՀ-ում կազմակերպված արհեստական արբանյակների դիտման կայանի ղեկավար, 1974 – 1980 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է հարյուրից ավելի գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հայ աստղագիտության պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև XIX դ. սկիզբը)» (Եր., 1964), «Հայ աստղագիտության պատմություն (XIX դ. սկզբից մինչև 1920 թ.)» (Եր., 1968), «Տոմարի պատմություն» (Եր., 1972), «Երկրակենտրոն և արեակենտրոն համակարգերը Հայաստանում» (Եր., 1973), «Լուսին» (Եր., 1979) մենագրությունների, որոնցից առաջինը 1970 թ. արժանացել է բնագիտության և տեխնիկայի պատմության ԽՍՀՄ ազգային կոմիտեի դիպլոմի:

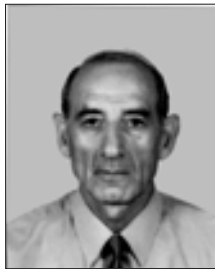
Հեղինակ է նաև գիտահանրամատչելի բազմաթիվ գրքերի և հոդվածների, համահեղինակ՝ «Ընդհանուր աստղագիտություն» (Եր., 1960),

«Աստղագիտություն» (Եր., 1978) ուսումնական ձեռնարկների:

1975 թ. Լեհաստանի կառավարությունը նրան պարգևատրել է «Նիկոլայ Կոպեռնիկոս» հուշամեդալով:

1979 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է ՀԽՍՀ Գիտ. պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1980 թ. փետրվարի 10-ին Երևանում:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ԳԵՎՈՐԳԻ

Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,

պրոֆեսոր,

ՀՀ Ֆիզիկական կուլտուրայի վաստակավոր աշխատող

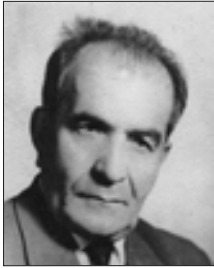
Ծնվել է 1938 թ. հունվարի 12-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ՖԿՀՊԻ-ն: 1961 – 1964 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ լուսավորության նախարարության պատանի տուրիստների հանրապետական կայանում որպես հրահանգիչ-մեթոդիստ: 1964-ից աշխատում է ԵՊՀ Ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնում, 1998 – 2009 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է 71 գիտական աշխատանքների՝ նվիրված դպրոցականների և ուսանողների ֆիզիկական դաստիարակության տեսության և մեթոդիկայի հիմնահարցերին: Դրանցից են՝ «Բուհի ուսանողության ֆիզիկական դաստիարակության հարցեր» (Եր., 1979), «Կրտսեր դպրոցականների դիմացկունության զարգացումը ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին» (Եր., 1996), «Выносливость. Возрастные изменения и методика воспитания» (Եր., 2002): Համահեղինակ է «Զմեռային սպորտաձևերի և առնչակից գիտաճյուղերի ուսուցանողական բառարան» (Եր., 2002), «Ֆիզիկական դաստիարակության ծրագիր բուհերի համար» (Եր., 2006) աշխատանքների:

1970 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար», 2009 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալներով:

1999 թ. արժանացել է ՀՀ Ֆիզիկական կուլտուրայի վաստակավոր աշխատողի կոչման:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԵՐԱՆՈՍԻ

Տնտեսագետ, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1904 թ. նոյեմբերի 5-ին Շիրակի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Լուսաղբյուր գյուղում: Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) ծխական դպրոցն ավարտելուց հետո սովորել է հողաչափների վարժարանում: 1933 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) կոոպերատիվ ինդուստրիալ ինստիտուտը, 1938 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը և մինչև կյանքի վերջը դասախոսել նույն ֆակուլտետում:

1945 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1946 – 1968 թթ. եղել է ԵՊՀ ժողովրդական տնտեսության պլանավորման և ճյուղային էկոնոմիկայի ամբիոնի վարիչ:

Մեծ է նրա վաստակը ինչպես Հայաստանի տնտեսության զարգացման պատմության լուսաբանման, այնպես էլ սոցիալիստական տնտեսության պլանավորման կատարելագործման, արտադրության արդյունավետության բարձրացման, միջճյուղային կապերի բարելավման հիմնախնդիրների լուծման և տնտեսագետ կադրերի պատրաստման գործում:

Հեղինակ է «Ժողովրդական տնտեսության պլանաչափ զարգացման օրենքի մասին» (Եր., 1954), «Հայաստանի տնտեսական զարգացման պատմություն» (Եր., 1960), «Հայաստանի սոցիալիստական էկոնոմիկայի զարգացումը» (Եր., 1962), «ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության բալանսը» (Եր., 1970) աշխատությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական և դոկտորական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1966 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1968 թ. հունիսի 4-ին Երևանում:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ԳԱԼՈՒՍԻ

Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1886 թ. փետրվարի 28-ին Ղրիմի Կարասուբազար (այժմ՝ Բելոգորսկ) քաղաքում: 1905 թ. ավարտել է Երևանի գիմնազիան, 1911 թ.՝ Մոսկվայի համալսարանը, 1914 թ.՝ Մոսկվա-

յի գյուղատնտեսական ինստիտուտը:

1914 թ. վերադառնալով Հայաստան՝ աշխատել է Զանգեզուրում և այլ վայրերում: 1924 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, ղեկավարել երկրագործության ամբիոնը: 1926 – 1927 թթ. մեծ աշխատանք է կատարել Հայաստանում դաշտավարության ուսումնասիրման ուղղությամբ:

1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1937 թ.՝ գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1943 թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում:

1930 – 1949 թթ. եղել է ՀԳԻ բուսաբանության ամբիոնի վարիչ: 1934 – 1935 թթ. ղեկավարել է Սևանի ավազանի դաշտավարությունն ուսումնասիրող արշավախմբերի աշխատանքները: 1944 թ. նրա նախաձեռնությամբ կազմակերպվել է ՀԽՍՀ գյուղնախարարության երկրագործության ԳՀԻ-ն, որը ղեկավարել է մինչև 1950 թ.: Նրա ղեկավարությամբ իրականացվել են բազմաթիվ ուսումնասիրություններ սելեկցիայի ու ագրոտեխնիկայի, բույսերի ձևագոյացման ու բույսերի պաշտպանության բնագավառներում:

Նրա ուսումնասիրությունները հնարավորություն են տվել ճշտելու մշակովի ցորենի ծագման ու զարգացման մի շարք հարցեր և նպաստել Հայաստանում ցորենի հինավուրց տեղական սորտերի բարելավմանը: Ուսումնասիրել է նաև դաշտային բույսերի ձևագոյացումը, բույսերի կենսացենոզը, հայտնաբերել դրանց օնոգենետիկ զարգացման օրինաչափությունները:

Հեղինակ է 50 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Բամբակի մշակությունը» (Եր., 1924), «Շարքացանը և նրա նշանակությունը» (Եր., 1925), «Հացաբույսերի որոշիչ. հասկավորներ» (Եր., 1933) և այլ մենագրությունների: Հետմահու տպագրվել է նրա երկերի միահատորյակը՝ «Избранные труды (1930 – 1950)» (Եր., 1957):

1935 – 1937 թթ. ընտրվել է Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի կենտրոնական անդամ, 1944 – 1947 թթ. եղել ՀԽՍՀ ԳԽ նախագահության նախագահի տեղակալ:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1935 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան», 1943 թ.՝ Աշխատանքային կարմիր դրոշի չքանչափաներով:

Վախճանվել է 1950 թ. հուլիսի 24-ին Երևանում:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1923 թ. փետրվարի 14-ին Մոսկվայում:
 1940 թ. ավարտել է տեղի թիվ 172 դպրոցը: 1941 թ.
 ընտանիքով տեղափոխվել է Երևան: 1942 – 1943 թթ.
 մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը,
 1952 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատե-
 նախոսություն: 1956 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1952 – 1956 թթ. եղել է ԵՊՀ ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1956 –
 1957 թթ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկան, 1961 – 1965
 թթ.՝ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1966 – 1987 թթ.՝
 ՀԽՍՀ բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կրթության փոխնա-
 խարար:

Նրա գործուն մասնակցությամբ համալսարանում ստեղծվել է հավա-
 նականությունների տեսություն և մաթեմատիկական վիճակագրության ամ-
 բիոնը:

Հետազոտությունները վերաբերում են վիճակագրական C^2 հայտանիշի
 բաշխման ու հզորության հարցերին: Այդ բնագավառում նրա առաջին
 աշխատանքն արժանացել է միջազգային ճանաչման: Ստացել է մի շարք
 կարևոր արդյունքներ փորձառական խտություն առավելագույն շեղման վե-
 բաբերյալ, ապացուցել թեորեմներ Պուասոնի օրենքի վերաբերյալ:

Վախճանվել է 1987 թ. ապրիլի 23-ին Երևանում:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՄՍՈՆԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1924 թ. սեպտեմբերի 15-ին Ներկայիս ՀՀ
 Տավուշի մարզի Բերդ քաղաքում: 1952 թ. ավարտել է
 ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական (իրավագի-
 տության գծով), 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան
 շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1959 – 1961 թթ. եղել է ԵՊՀ ասպիրանտուրայի բաժնի վարիչ, 1969 –

1977 թթ.՝ ԵԱԱԻ փերիսոփայություն ամբիոնի վարիչ:

1977-ից աշխատել է ԵՊՀ գիտական կոմունիզմի, 1991-ից՝ քաղաքագիտություն ամբիոնում: 2002-ից դասավանդել է նաև ՀՌՀ-ում:

Հեղինակ է «Հակասությունների բացահայտման ու հաղթահարման դիալեկտիկան» (Եր., 1960), «Արդի հակակոմունիզմը իմպերիալիստական ռեակցիայի գաղափարախոսությունն ու քաղաքականությունն է» (Եր., 1983) մենագրությունների, ինչպես նաև համահեղինակ քաղաքագիտություն գծով ուսումնական մի շարք ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2011 թ. մայիսի 9-ին Երևանում:

ԺԱՄԿՈՉՅԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ՍԵՐՈԲԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
եպիսկոպոս, (ավագանի անունը՝ Անդրանիկ)*

Ծնվել է 1971 թ. նոյեմբերի 12-ին Էջմիածին քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի թիվ 11 դպրոցում: 1989 – 1994 թթ. սովորել է Գեորգյան Հոգևոր ճեմարանում: 1993 թ. ձեռնադրվել է սարկավագ, 1995 թ.՝ կուսակրոն քահանա և նշանակվել Մայր Տաճարի լուսարարապետի օգնական:

1994 – 1998 թթ. որպես ազատ ունկնդիր ուսանել է Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայում, միաժամանակ Գեորգյան ճեմարանում դասավանդել «Եկեղեցական երաժշտություն»: 1998 – 2000 թթ. երաժշտական կրթություն է ստացել Գերմանիայի Հալե քաղաքի Ավետարանական երաժշտական բարձրագույն դպրոցում, 1998 – 1999 թթ. միաժամանակ ուսանել է Վիտենբերգի Մարտին Լյութերի անվան Համալսարանի գերմաներեն լեզվի դպրոցում՝ ստանալով լեզվի իմացության հավաստագիր: 2001 – 2002 թթ. սովորել է Նույն Համալսարանի իրավաբանության ֆակուլտետում՝ մասնագիտանալով պետական-եկեղեցական իրավունքի մեջ:

2001 թ. Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում պաշտպանել է վարդապետական թեզ:

2002 – 2004 թթ. չարունակել է ուսումը Մյունսթեր Վեստֆալենի Վիլհելմ Համալսարանի աստվածաբանության ֆակուլտետի կանոնական իրավունքի ինտիտուտում՝ ստանալով կանոնական իրավունքի արտոնագիր:

2004 թ. պաշտպանել է ատենախոսություն՝ ստանալով կանոնական իրավունքի ակադեմիական աստիճանի վկայական, որը 2010 թ. նույնակառուցվել է ՀՀ ԲՈՀ-ի կողմից: 2016 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 2010 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2004 թ. նշանակվել է Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու

Հոգևոր տեսուչ՝ շարունակելով դասավանդել Գևորգյան ճեմարանում:

2005-ից ԵՊՀ աստվածաբանություն ֆակուլտետի դեկանն է, 2007-ից՝ «Աճեմյան» բարեգործական հիմնադրամի տնօրենը:

2006 թ. ձեռնադրվել և օծվել է եպիսկոպոս:

Հեղինակ է շուրջ 20 գիտական հոդվածների և 4 գրքի՝ «Կոմիտաս» (Եր., 2007), «Grundzüge des armenisches Kirchenrechts (4-20 Jahrhundert). Eine historisch-theologische Untersuchung» (Եր., 2010), «Մովսես Զուղայեցի Ծաղկանց բուրաստան» (Եր., 2010), «Աստվածաշունչը և Հայ բանավոր ավանդույթը» (Եր., 2012):

ԺԱՄԿՈՉՅԱՆ ՀԱՅԿԱԶ ԳԵՎՈՐԳԻ

*Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1909 թ. հոկտեմբերի 10-ին Խարբերդ նահանգի Մալաթիա քաղաքում: Մեծ եղեռնից փրկվել է հրաշքով: Նախնական կրթությունն ստացել է Բեյրութի ամերիկյան որբանոցի վարժարանում (1918 – 1924), այնուհետև տեղափոխվել է Ֆրանսիա: Փարիզում, Վալանսում և Բյուսելում աշխատել է որպես բանվոր, գործուն մասնակցություն ունեցել բանվորական շարժումներին, եղել Ֆրանսիայի կոմկուսի Վալանսի հայկական բաժանմունքի քարտուղար:

1929 թ. հունիսին ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան, աշխատել Վաղարշապատում որպես արհմիութենական շրջանային կոմիտեի նախագահ:

1935 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետի պատմության բաժինը, 1938 թ.՝ ասպիրանտուրան:

Ուսումնառությունը զուգընթաց՝ դասավանդել է տարբեր ուսումնական հաստատություններում, եղել ասիստենտ ԵՊՀ-ում: 1938-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնում որպես դասախոս, 1943-ից՝ դոցենտ: 1941 – 1944 թթ. եղել է Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1941 – 1943 և 1945 – 1955 թթ.՝ պատմության ֆակուլտետի դեկան:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն, 1943 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

Հեղինակ է պատմաբանասիրական բնույթի մի շարք արժեքավոր ուսումնասիրությունների՝ «XII-XIII դարերի ազդեցությունը «Սասունցի Դավիթ» էպոսի տարբերակներում» (Եր., 1939), ««Պատմութիւն վասն ազ-

գին նետողաց» երկի հեղինակը» (Եր., 1946), «Անի քաղաքի XIII դարի երկու արձանագրության մասին» (Եր., 1955), «Ֆրիկի երեք տաղերի մասին» (Եր., 1956):

Լայն ճանաչում ունի նրա «Հայաստանը նախնադարյան համայնական հասարակության և ստրկատիրության շրջանում» բուհական դասագիրքը (Եր., 1961), որը հետագայում մաս է կազմել «Հայ ժողովրդի պատմություն» բուհական քառահատոր (Եր., 1963) և երկհատոր (Եր., 1975) դասագրքերի, ունեցել առանձին հրատարակություն:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1981 թ. մարտի 4-ին Երևանում:

ԻՇԽԱՆՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ ԱՎԵՏԻՍԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1922 թ. մարտի 9-ին Երևանում: 1939 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականության բաժին: 1940 թ. զորակոչվել է բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: 1946 թ. շարունակել է ուսումը Համալսարանում և ավարտել 1949 թ.: 1950 – 1954 թթ. սովորել է Մոսկվայի գրադարանային ինստիտուտի հեռակա բաժնում:

1949 – 1961 թթ. աշխատել է Երևանի Ալ. Մյասնիկյանի անվան հանրային գրադարանում, 1961 – 1963 թթ.՝ Մաշտոցի անվան մատենադարանում: 1956-ից դասավանդել է ՀՊՀՄԻ-ում:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1963 – 1985 թթ. եղել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1978-ից՝ պրոֆեսոր: 1985 – 1992 թթ. աշխատել է Հայոց լեզվի պատմության ամբիոնում: 1991 – 1995 թթ. եղել է Հայաստանի Ազգային գրադարանի տնօրեն:

1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոգվածների ու մի շարք գրքերի, այդ թվում՝ «Ա. Բակունցի լեզվական արվեստը» (Եր., 1965), «Հայ մատենագիտության պատմություն» (հհ. 1-3, Եր., 1964 – 1968), «Արդի հայերենի հոլովումը և խոնարհումը» (Եր., 1971), «Հայ գրքի պատմություն» (Եր., 1977, 2012), «Արևելահայ բանաստեղծության լեզվի պատմություն» (Եր., 1978) մենագրությունների, նաև՝ բուհական դասագրքերի:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի շքանշանով, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում հաղթանակի 20 տարին» մեդալով:

Վախճանվել է 1995 թ. փետրվարի 6-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 153 միջնակարգ դպրոցը:

ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՐԳԱՐ ԻՍԱՀԱԿԻ

Բժիշկ, մանկավարժ,

ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1885 թ. հունիսի 10-ին Թիֆլիսում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի 2-րդ գիմնազիայում, ապա ընդունվել Օդեսայի Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1911 թ. և աշխատել նույն Համալսարանի ընդհանուր անատոմիայի և մանրէաբանության լաբորատորիայում, ապա՝ Վոդնեսենսկ քաղաքում որպես հիգիենա-մանրէաբանական լաբորատորիայի վարիչ:

1914 թ. եկել է հայրենիք և շուտով գորակոչվել բանակ: Էջմիածնում զինվորական բժշկի պաշտոնում կարևոր աշխատանքներ է ձեռնարկել ճահճատենդի, որովայնային տիֆի և այլ հիվանդությունների դեմ պայքարելու ուղղությամբ, մեծ օգնություն է ցույց տվել Արևմտյան Հայաստանից գաղթած հայ ազգաբնակչությանը, գործուն մասնակցություն ունեցել որբերի ու հիվանդների խնամքի և բուժման կազմակերպմանը:

1915 – 1920 թթ. աշխատել է Պարսկաստանի Խոյ քաղաքում: 1920 թ. վերադարձել է Հայաստան և բժշկասանիտարական գլխավոր վարչության առաջարկությամբ ձեռնամուկ եղել քիմիկա-մանրէաբանական ինստիտուտի կազմակերպմանը: 1921 թ. այդ ինստիտուտում պատրաստվել է Հայաստանում ծաղկի առաջին պատվաստանյութը: 1920 թ. նրա և Լ. Հովհաննիսյանի խմբագրությամբ լույս է տեսել «Մալարիա» գիտահասարակական հանդեսը: 1923 թ. Հայաստանում հայտնաբերել է մալթացան տենդը (բրուցելոզ) և մշակել այդ հիվանդության դեմ պայքարի նախազգուշական միջոցառումներ:

Զգալի աշխատանք է կատարել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի կազմակերպման գործում. հիմնադրել և մինչև 1951 թ. ղեկավարել է մանրէաբանության ամբիոնը (1930-ից՝ ԵՐԲԻ կազմում): Մասնակցել է նաև Համաճարակաբանության և հիգիենայի գիտահետազոտական և Անաստաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտների հիմնադրմանը՝ տարիներ շարունակ ղեկավարել առաջինի մանրէաբանության բաժանմունքը և երկրորդի՝ մանրէաբանության ամբիոնը:

Հեղինակ է 40 գիտական աշխատությունների, որոնք վերաբերում են ճահճատենդի, որովայնային տիֆի, խոլերայի, ծաղկի, մալթացանի ախտորոշման, բուժման ու կանխարգելման հարցերին: Հայաստանում առաջինն է բացահայտել պապատաչի տենդը, տգային հետադարձ տիֆը և այլ հիվանդություններ: Նրա ղեկավարությամբ պատրաստվել են բազմաթիվ մասնագետներ:

1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

1951 թ. հիվանդություն պատճառով անցել է կենսաթոշակի:

Վախճանվել է 1977 թ. փետրվարի 14-ին երևանում:

ԻՍԱԳՈՒԼՅԱՆՑ ՎԱԶԵ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ (ԻՎԱՆԻ)

**Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1893 թ. ապրիլի 10-ին Շուշիում: Ավարտել է տեղի ռեալական դպրոցը, 1917 թ.՝ Մոսկվայի առևտրի ինստիտուտի տեխնոլոգիական ֆակուլտետը:

Մինչև 1922 թ. աշխատել է Մոսկվայի քիմիատեխնոլոգիական գործարանում, ապա անցել գիտամանկավարժական աշխատանքի Մոսկվայի ժողովրդական տնտեսություն, ապա՝ Դ. Ի. Մենդելեևի անվան քիմիատեխնոլոգիական ինստիտուտներում: 1933–1941 թթ. եղել է Մոսկվայի նավթի քիմիայի և գազի արդյունաբերության ինստիտուտի նավթի քիմիայի ամբիոնի վարիչ, ապա՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1939 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն:

1941 թ. հրավիրվել է Երևան և ղեկավարել ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի (Արմֆան) քիմիայի ինստիտուտը և միաժամանակ զբաղվել ացետիլենի քիմիայի ու տեղական արդյունաբերության թափոնների օգտագործման հետազոտություններով:

1943 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ գիտությունների նորաստեղծ ակադեմիայի հիմնադիր անդամ: 1942 – 1946 թթ. աշխատել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետում, 1942 – 1944 թթ.՝ ղեկավարել օրգանական քիմիայի ամբիոնը:

1946 թ. հրավիրվել է Մոսկվա, ղեկավարել նավթաքիմիական և գազային արդյունաբերության ինստիտուտը, 1963 – 1973 թթ.՝ նույն ինստիտուտի հավելանյութերի պրոբլեմային լաբորատորիան:

Հայաստանում աշխատելու տարիներին պրոֆեսորներ Ս. Ղամբարյանի և Ա. Մնջոյանի հետ ստացել է գիտական կարևոր արդյունքներ: Նա օրգանական քիմիայի ճանաչված մասնագետ էր, Խորհրդային Միության օժանելիքի և բուրուճնավետ նյութերի քիմիայի ու նավթաքիմիայի հիմնադիրը:

Հեղինակ է “Синтетические душистые вещества” (2-е изд., Ер., 1947), “Химия нефти” (М.- Л., 1949), “Ионообменный катализ (Катализ в присутствии ионообменных смол)” (Ер., 1975) մենագրությունների, համահեղինակ՝

“Химия нефти. Руководство к лабораторным занятиям (для нефт. специальностей вузов)” (М., 1965) ձեռնարկի:

Վախճանվել է 1973 թ. հունվարի 22-ին Մոսկվայում:

ԻՍԿՈՅԱՆ ԱԻԴԱ ԲԱԳՐԱՏԻ

*Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1938 թ. հուլիսի 17-ին ՀԽՍՀ Արթիկ քաղաքում: 1955 թ. ավարտել է ՌԴ Արմավիր քաղաքի թիվ 6 դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը: 1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2013 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962-ից աշխատում է ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնում. 2003 – 2007 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ: 2008-ից ղեկավարում է ԵՊՀ էկոլոգիական իրավունքի գիտաոսումնական կենտրոնը:

2000 – 2004 թթ. եղել է ՀՀ նախագահին կից Արդարադատության խորհրդի անդամ:

Զբաղվում է էկոլոգիական իրավունքի հիմնախնդիրներով: Հեղինակ է ավելի քան հինգ տասնյակ գիտական հոգվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2013 թ. պարգևատրվել է Մխիթար Գոշի մեդալով:

ԼԱԼԱՅԱՆ ԱՎԱԳ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

*Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
դոցենտ,
ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1922 թ. սեպտեմբերի 25-ին ԼՂԻՄ Էրֆեջ գյուղում: 1939 թ. ավարտել է Կիրովաբադի մանկավարժական տեխնիկումը և զբաղվել ուսուցչությամբ Ախտա-յի շրջանում (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ): 1942 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1951 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1954 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1953 – 1993 թթ. աշխատել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում: 1975 – 1978 թթ. եղել է դեկանի տեղակալ, 1978 – 1988 թթ.՝ դեկան: Առ-ժամանակ ղեկավարել է պետական իրավունքի, սովետական շինարարու-թյան և միջազգային իրավունքի ամբիոնը:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Վարչա-կան հարկադրանքը և նրա տեսակները» (Եր., 1969), «Վարչական իրա-վունքի վերաբերյալ նորմատիվ ակտերի ժողովածու» (մաս 1, Եր., 1973) մենագրությունների, «Օրինականության պահպանումը սովետական պե-տական կառավարման մեջ» (Եր., 1978), «Սովետական վարչական իրա-վունք: Ընդհանուր մաս, սխեմաների ալբոմ» (Եր., 1986), «Սովետական վարչական իրավունք: Հատուկ մաս, սխեմաների ալբոմ» (Եր., 1987) ուսումնական ձեռնարկների:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2002 թ. մայիսի 24-ին Երևանում:

ԼԵՈ (ԲԱԲԱԽԱՆՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼ ԳՐԻԳՈՐԻ)

Պատմաբան, գրող, հրապարակախոս, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1860 թ. ապրիլի 14-ին Շուշիում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի թեմական և գավառական դպրոցներում: Հոր մահից հետո, հնարավորություն չունենալով շարունակելու ուսումը, անցել է աշխատանքի: Տասնամյակներ շարունակ աշխատակցել է «Մշակ», «Արձագանք», «Մուրճ», «Հորիզոն», «Տարազ» և այլ թերթերի ու հանդեսների, գրել պատմվածքներ, վեպեր, վիպակներ, ուժերը փորձել թատերգությունների ասպարեզում:

1924 թ. Խորհրդային Հայաստանի կառավարության հրավերով Թիֆլիսից եկել է Երևան, աշխատանքի անցել ԵՊՀ-ում՝ վարելով հայոց պատմության դասընթաց: Նրա դասախոսությունները տպագրվել են ձեռագրի իրավունքով և Հ. Մանանդյանի դասախոսությունների հետ միասին դարձել հայոց պատմության համալսարանական առաջին դասագրքերը:

ԵՊՀ-ում հայագիտական առարկաների դասավանդումը գիտական հիմքերի վրա դնելու գործում Հ. Մանանդյանի, Մ. Աբեղյանի, Հր. Աճառյանի և ուրիշների հետ միասին մեծ երախտիք ունի նաև Լեոն:

1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: Նույն թ. դարձել է ՀԽՍՀ գիտության և արվեստի ինստիտուտի (1930-ից՝ ՀԽՍՀ գիտությունների ինստիտուտ) իսկական անդամ:

Մեծ է նրա վաստակը հայ հասարակական մտքի, հայ գրականության ու մշակույթի պատմության ուսումնասիրության բնագավառներում: Առաջինն է ուսումնասիրել հայ հասարակական մտքի ականավոր ներկայացուցիչներ Ստեփանոս Նազարյանցի և Գրիգոր Արծրունու կյանքն ու գործունեությունը, փորձել ցույց տալ նրանց տեղն ու դերը հասարակական-քաղաքական և մտավոր զարգացման ասպարեզում:

Առավել արժեքավոր են վաստակաշատ գիտնականի պատմագիտական աշխատությունները: Բազմամյա աշխատանքի արդյունք է նրա՝ փաստական հարուստ նյութով, պատմագիտական ընդհանրացումներով հագեցած, պարզ ու գրավիչ լեզվով շարադրված եռահատոր «Հայոց պատմություն», որի առաջին հատորը (Թիֆլիս, 1917) նվիրված է Հայաստանի հին շրջանի պատմությանը՝ սկսած հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դար, երկրորդ հատորում (Եր., 1947) շարադրված է 5-11-րդ դարերի պատմությունը, երրորդ հատորում (Եր., 1946)՝ հայ ժողովրդի վիճակը 16-18-րդ դարերում:

Նա առաջին պատմաբաններից էր, որ ձեռնամուխ եղավ հայ ժողովրդի նոր և նորագույն շրջանների պատմության, ազատագրական շարժումների, Հայկական հարցի, Առաջին համաշխարհային պատերազմի և հայ ժո-

ղովրդի մեծ ողբերգությունն ուսումնասիրմանը:

Երկերի տասնհատուկ հրատարակվել է 1966 – 1987 թթ.:

Վախճանվել է 1932 թ. նոյեմբերի 14-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի փողոցներից մեկը: Բրոնզաձուլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ԼԻՍԻՑՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ՍՏԵՓԱՆԻ

Պատմաբան, աշխարհագրագետ

Ծնվել է 1891 թ. դեկտեմբերի 27-ին Թիֆլիսում, ականավոր Հայագետ Ստեփան Լիսիցյանի ընտանիքում: Ավարտել է տեղի արական առաջին գիմնազիան, ուսումը շարունակել Մյունխենի Համալսարանի պատմության ֆակուլտետում, ապա՝ Մոսկվայի և Վիեննայի Համալսարաններում:

Ներում:

Պրոֆ. Յոզ. Ստրիգովսկու և Թ. Թորամանյանի հետ զբաղվել է Հայ ճարտարապետության պատմության հարցերով: 1920 թ. եկել է Հայաստան և նշանակվել Էջմիածնի կուլտուր-պատմական ինստիտուտի քաղկոմիսար, այնուհետև՝ Էջմիածնի մատենադարանի վարիչ:

1920 թ. դեկտեմբերին հրավիրվել է ԵՊՀ՝ դասախոսելու «Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն» և «Հայաստանի ֆիզիկական աշխարհագրություն» առարկաները: Սակայն կարողացել է հասարակագիտական ֆակուլտետում կարգալ ընդամենը մի քանի դասախոսություն: Ճակատագրի բերումով կյանքն ընդհատվել է վաղաժամ:

1921 թ. փետրվարի 18-ին զոհվել է Էջմիածնում:

ԼԻՍԻՑՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԴԱՆԻԵԼԻ

Պատմաբանասիրական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1865 թ. սեպտեմբերի 22-ին Թիֆլիսում: 1884 թ. ավարտելով տեղի արական գիմնազիան՝ 1885 – 1887 թթ. սովորել է Օդեսայի, 1887 – 1889 թթ.՝ Վարչա-

վայի Համալսարանների պատմաբանասիրական ֆակուլտետներում:

1889 թ. նրան շնորհվել է պատմաբանասիրական գիտությունների

Թեկնածուի գիտական աստիճան: Աշխատանքի է անցել Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: 1894 – 1915 թթ. Հայոց պատմություն է դասավանդել Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցում: 1911 – 1924 թթ. իր կնոջ Հիմնադրած գիմնազիայում զբաղվել է կազմակերպչական աշխատանքներով: 1921 – 1922 թթ. դասախոսել է Թիֆլիսի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում: 1924 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, ղեկավարել Ֆիզիկական աշխարհագրություն ամբիոնը:

1928-ից եղել է Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի ազգագրության բաժնի վարիչ: Ղեկավարել է գիտական արշավախմբեր, գրառել ազգագրական բազմաթիվ նյութեր, հայթայթել թանգարանային շուրջ 1000 ցուցանմուշ:

1941 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Եղել է լայն հետաքրքրությունների տեր գիտնական-մանկավարժ՝ բանասեր, ազգագրագետ, աշխարհագրագետ, պատմաբան, թարգմանիչ, Հայաստանում ազգագրության և աշխարհագրական ընկերության հիմնադիր: 1904 – 1911 թթ. ճամփորդել է եվրոպական երկրներում: Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության գրադարանում և Բեռլինի թանգարանում ուսումնասիրել է Հայագիտական նյութեր: Մասնակցել է Հ. Լինչի «Արմենիա» աշխատության ուղևորներ թարգմանությունը, լեհերենից հայերեն է թարգմանել Հ. Սենկևիչի «Յո երթաս» վեպը:

Հեղինակ է Հայաստանի պատմությանը, ֆիզիկական աշխարհագրությանը և ազգագրությանը նվիրված բազմաթիվ ուսումնական ծրագրերի, դասագրքերի և մենագրությունների: Կարևորագույն մենագրությունն է «Զանգեզուրի հայերը» (Եր., 1969): Անգնահատելի է Հովհ. Թումանյանի և Լ. Շանթի համահեղինակությամբ նրա կազմած մայրենի լեզվի «Լուսաբեր» դասագրքի նշանակությունը: Խմբագրել և հրատարակել է «Աղբյուր-Տարազ» հանդեսը, «Հասկեր» մանկական ամսագիրը:

1945 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի չքանչանով:

Վախճանվել է 1947 թ. հունվարի 4-ին Երևանում:

Նրա անունով են կոչվում Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի ազգագրության բաժինը և Երևանի թիվ 34 դպրոցը, որի պատին փակցված է նրա դիմաքանդակը:

ԼԵՎՈՆՅԱՆ ԳԱՐԵԳԻՆ ՍԵՐՈՐԻ (ԶԻՎԱՆՈՒ)

**Գեղարվեստագետ, գրականագետ,
ՀԽՍՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1872 թ. հոկտեմբերի 24-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), անվանի աշուղ-բանաստեղծ Զիվանու ընտանիքում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի Ս. Փրկիչ եկեղեցու չորեքդասյան թեմական դպրոցում:

1901 թ. ավարտել է Պետերբուրգի արվեստների ակադեմիան և հրավիրվել Գեորգյան ճեմարան՝ դասավանդելու գեղարվեստի պատմություն և նկարչություն: Այդ տարիներին հիմնադրել է «Գեղարվեստ» հանդեսը (1908 – 1922 թթ.), որը նշանակալից դեր է խաղացել Հայ արվեստագիտական մտքի, գրականության և պարբերական մամուլի պատմության մեջ:

Նրա գիտական լայն հետաքրքրությունները հիմնականում վերաբերում են Հայ մշակույթի երեք ոլորտների՝ աշուղագիտություն, թատրոնի և գեղարվեստի, պարբերական մամուլի և տպագրության պատմություն: Կյանքի վերջին տարիներին դասավանդել է ԵՊՀ-ում և ԵԳԹԻ-ում, ստացել պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, որոնցից են՝ «Պաղտասար Դպիր՝ քերական, բանաստեղծ, երաժիշտ 18-րդ դարում» (Եր., 1927), «Հայ ժողովրդական և աշուղական երգերը. համեմատական տեսություն» (Եր., 1930), «Սայաթ-Նովա. քննական ուսումնասիրություն» (Եր., 1931), «Աշուղ Զիվանի. կյանքի և գործի ուրվագիծը» (Եր., 1936), «Աշուղները և նրանց արվեստը» (Եր., 1944), «Հայոց պարբերական մամուլը 1794 – 1894» (Ալեքսանդրապոլ, 1895) գրքերը: Վերջինը հետագայում ամբողջացրել և լույս է ընծայել երկու մենագրությամբ՝ «Հայոց պարբերական մամուլը. լիակատար ցուցակ Հայ լրագրության սկզբից մինչև մեր օրերը. 1794 – 1934» (Եր., 1934) և «Հայ գիրքը և տպագրության արվեստը. պատմական տեսություն՝ սկզբից մինչև 20-րդ դարը» (Եր., 1946, 1958, 2012):

1932 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ արվեստի վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1947 թ. սեպտեմբերի 28-ին Երևանում:

ԼՆՎՈՆՅԱՆ ԼՆՎՈՆ ՎԱՐԴԳԵՍԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր

Ծնվել է 1950 թ. մարտի 31-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 32 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1971 թ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի մաթեմատիկական լաբորանտ, 1972-ից՝ ասիստենտ, 1981 – 1986 թթ.՝ նույն մաթեմատիկական լաբորանտի պրոֆեսոր, 1986 – 1992 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1992 – 2005 թթ.՝ բազային ֆինանսավորմամբ թեմայի ավագ գիտաշխատող: 2005-ից պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորանտի ավագ գիտաշխատող է, 2009-ից՝ Համատեղությունում՝ նաև պինդ մարմնի ֆիզիկայի մաթեմատիկական լաբորանտ:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են ռենտգենյան ճառագայթների դինամիկ ցրման տեսության հարցերին: Ուսումնասիրել է բյուրեղներում և վակուումում զնդալիքային ռենտգենյան ճառագայթման դիֆրակտային կիզակետման երևույթը և ցույց տվել, որ արտաբյուրեղային կիզակետումը միշտ ուղեկցվում է ներբյուրեղային կիզակետմամբ, որը բյուրեղական կառուցվածքի ուսումնասիրման նոր եղանակի հիմք կարող է ծառայել: Կանխատեսել է բյուրեղում ռենտգենյան ճառագայթների ներծրուղային ցրման ինտերֆերենցային շերտերի գոյությունը և բյուրեղից դուրս դրանց արտապատկերման հնարավորությունը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԽԱՆՋԱԴՅԱՆ ՑՈԼԱԿ ԽՈՐԵՆԻ

Գրականագետ, քննադատ, թարգմանիչ

Ծնվել է 1886 թ. մարտի 23-ին Ղարաքիլիսայում (այժմ՝ Վանաձոր): Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի ուսումնարանում: 1905 թ. ավարտել է Լազարյան ճեմարանը, 1912 թ.՝ Մոսկվայի Համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը:

Գրական ասպարեզ է իջել 1910 թթ.: Նրա առաջին հրապարակումները լույս են տեսել իր ճեմարանական դասընկերներ Վահան Տերյանի, Ալեքսանդր Մյասնիկյանի, Պողոս Մակինցյանի, Կարապետ Կոստիկյանի հետ հրատարակած «Գործն» պամֆլետում: Լինելով բազմագիտակ ու նրբաճաշակ գրականագետ՝ մասնակցել է Մ. Գորկու և Վ. Բրյուսովի կազմած ու խմբագրած հայ գրականություն անթոլոգիաների ստեղծմանը:

Տեղափոխվելով Բաքու՝ աշխատակցել է «Բաքվի ձայն» թերթին, «Գործ» ամսագրին:

1922 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, նշանակվել Հասարակագիտական ֆակուլտետի դեկան, ապա երկար տարիներ գլխավորել ռուս գրականության ամբիոնը, բացառիկ վարպետությամբ կարդացել ռուս և անտիկ գրականության դասընթացներ:

Դասախոսական բեղմնավոր գործունեության հետ մեկտեղ զբաղվել է նաև գիտահետազոտական և գրական-ստեղծագործական աշխատանքով: Մ. Նալբանդյանի, Րաֆֆու, Գ. Սունդուկյանի, Ալ. Շիրվանզադեի, Հ. Հովհաննիսյանի, Հովհ. Թումանյանի, Ալ. Ծատուրյանի, Վ. Տերյանի և հայ այլ դասականների ստեղծագործություններին նվիրված նրա ուսումնասիրություններն ու քննադատական հոդվածները, որոնք լույս են տեսել «Հոգևածների ժողովածու» վերտառությամբ (Եր., 1963), հայ գրականագիտական մտքի լավագույն արտահայտություններից են: Հաճախ հանդես է եկել նաև «Գրասեր» ծածկանունով: Կյանքի վերջին տարիներին զբաղվել է Վ. Ի. Լենինի երկերի հայերեն թարգմանությամբ:

Վախճանվել է 1935 թ. սեպտեմբերի 19-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանի Կոմիտասի անվան զբոսայգու պանթեոնում:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ԱՍՏՎԱԾԱՏՈՒՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ Պատմաբան, պրոֆեսոր, մանկավարժ

Ծնվել է 1861 թ. Արևմտյան Հայաստանի Բագրևանդ գավառի Ս. Հովհաննես գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Բագրևանդի ծխական դպրոցում, ապա 1882 – 1885 թթ. ուսումը շարունակել է Ջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում:

1892 – 1896 թթ. ուսանել է Ստրասբուրգի (Գերմանիա) Համալսարանում՝ աշակերտելով նշանավոր հայագետ Հյուբշմանին:

1885 – 1892 և 1896 – 1912 թթ. պաշտոնավարել է Էրզրումի Սանասարյան վարժարանում՝ դասավանդելով գրաբար, աշխարհաբար և պատմություն: Եղել է վարժարանի վերջին տեսուչը:

1912 թ. տեղափոխվել է Կ. Պոլիս և դարձել Կեդրոնական վարժարանի հայագիտական ճյուղի պատասխանատու:

1915 թ. հոկտեմբերի 23-ին ձերբակալվել է և աքսորվել Դիարբեքիր (Տիգրանակերտ): Կաշառելով թուրք ոստիկանին՝ ազատվել է վերահսկողությունից, փոխադրվել տեղից տեղ, ի վերջո հաստատվել Բաղդադում և մինչև պատերազմի ավարտը եղել Ազգային վարժարանի տնօրեն:

1919 թ., որպես պատվիրակ, մասնակցել է Փարիզում կայացած Հայ ազգային 1-ին համագումարին: Վերադառնալով Կ. Պոլիս՝ մինչև 1922 թ. եղել է Կեդրոնական, ապա՝ Պերպեյան վարժարանի տեսուչ:

1923 թ. հաստատվելով Խորհրդային Հայաստանում՝ մինչև 1926 թ. եղել է Երևանի Հանրային գրադարանի փոխվարիչ: 1924-ից նաև դասախոսական աշխատանք է կատարել ԵՊՀ-ում:

1925 թ. ընտրվել է ՀՍԽՀ գիտություն և արվեստի ինստիտուտի իսկական անդամ:

1906 – 1922 թթ. եղել է ՀՅԴ կուսակցության անդամ, գործուն մասնակցություն ունեցել 1919 – 1920 թթ. Հայ ազգային շարժմանը:

1907 թ. ֆրանսիացի պատմաբան Ն. Դոլենսի համահեղինակությամբ ֆրանսերեն հրատարակել է «Հին հայերի պատմություն» աշխատությունը, որը 1910 թ. տպագրվել է նաև հայերեն: Խորհրդահայ գիտական հանդեսներում տպագրել է մի շարք հոդվածներ, 1933 թ. Երևանում լույս է ընծայել «Հայաստանի սեպագրական շրջանի քննական պատմություն» ծավալուն մենագրությունը: Ունեցել է այլ գիտական աշխատանքներ ևս, որոնք 1915 թ. բռնագրավել է թուրքական ոստիկանությունը:

1938 թ. մարտի 18-ին ձերբակալվել է գերմանական և անգլիական լրտես, ինչպես նաև «Հակահեղափոխական կենտրոն»-ի ղեկավար լինելու մեղադրանքով: ՀՍՀ ներքին գործերի ժողկոմատին կից հատուկ եռյակը

կայացրել է գնդակահարության վճիռ, որն ի կատար է ածվել 1938 թ. նոյեմբերի 20-ին:

Արդարացվել է հետմահու:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ԲԱԲԿԵՆ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1936 թ. հուլիսի 23-ին Կապան քաղաքում:
1953 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 36 միջնակարգ դպրոցը,
1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի
ֆիզիկայի բաժինը, 1961 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1961 – 1969 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում:
1969 – 1972 թթ. եղել է ՀՊՄԻ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ,
1972-ից՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ, 2010-ից՝ նույն
ամբիոնի պրոֆեսոր:

Զբաղվել է էլեկտրադինամիկայի (դասական և քվանտային) և ճառա-
գայթման տեսության խնդիրների ուսումնասիրությամբ: Հեղինակ է ավելի
քան 50 գիտական աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Ֆիզիկայի խնդիրներ
բուհ ընդունվողների համար» (Եր., 1966), «Տեսական ֆիզիկայի խնդիր-
ների ժողովածու» (Եր., 1981) գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախո-
սություն:

Վախճանվել է 2018 թ. հուլիսի 12-ին Երևանում:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ԺՅՈՒՎԵՌՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1940 թ. հունվարի 1-ին ՀԽՍՀ Մարտունու
շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Վաղաշեն
գյուղում: 1958 թ. ավարտել է Մարտունու միջնակարգ
դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2004 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1965-ից աշխատում է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի (այժմ՝ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան ընդհանուր ֆիզիկայի և աստղաֆիզիկայի) ամբիոնում: 1976 – 1988 թթ. եղել է նույն ամբիոնի «Մթնոլորտի ֆիզիկա» լաբորատորիայի վարիչ:

Զբաղվել է գերբարձր հաճախության ռադիոչափական մեթոդներով մթնոլորտի ջրապարունակության ուսումնասիրմամբ: Առաջարկել է մեծ բարձրություններում թռչող արհեստական արբանյակներից գերբարձր հաճախության ռադիոալիքներով և օպտիկական դիտարկումներով մթնոլորտում ջրային գոլորշու պարունակությունը որոշելու մեթոդ: Ցույց է տվել, որ մթնոլորտում ալիքատարի առաջացման համար կարևոր է ոչ միայն բեկման ցուցչի փոփոխությունը, այլև օդային շերտի հաստությունը, որի բեկման ցուցիչը փոփոխվում է: Նրա ղեկավարությամբ տեսականորեն ապացուցվել և փորձով հիմնավորվել է, որ «օդ-ջրի մակերևույթ» համակարգի ռադիոճառագայթման ուժգնության հորիզոնական բաղադրիչը կախված է մթնոլորտում ջրային գոլորշու ուղղաձիգ բաշխման պրոֆիլից:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ մի քանի ձեռնարկի՝ «Մեխանիկայի ֆիզիկական հիմունքները» (Եր., 2001), «Օպտիկայի լաբորատոր աշխատանքների ձեռնարկ» (Եր., 2001), «Էլեկտրականության լաբորատոր աշխատանքների մեթոդական ցուցումներ» (Եր., 1984):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ԽԱՋԱՏՐՅԱՆ ԻՇԽԱՆ ԳՎԻԴՈՆԻ

Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1947 թ. հունվարի 19-ին Մարտունի քաղաքում: 1964 թ. ավարտել է ծննդավայրի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1982 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1971 – 1989 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտում: 1989 – 2010 թթ. եղել է ԵՊՀ դիֆերենցիալ հավասարումների ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է 32 գիտական հոդվածների, “Пространства с операцией предела” (Եր., 1999, 2009) մենագրության, ինչպես նաև համահեղինակ՝ «Բա

նախյան հանրահաշիվներ և սպեկտրալ տեսություն» (Եր., 2008) ուսումնական ձեռնարկի:

Գիտական ուսումնասիրությունների հիմնական ուղղություններն են՝ դիֆերենցիալ օպերատորների սպեկտրային տեսության ուղիղ և հակադարձ խնդիրներ, ֆունկցիոնալ անալիզի հիմքերին վերաբերող և բազմությունների տեսության հետ կապված հարցեր:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2010 թ. դեկտեմբերի 2-ին Երևանում:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԳՈՒՐԳԵՆԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. հունվարի 11-ին Էջմիածնում: 1965 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974 – 1976 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտահետազոտական մասի կրտսեր գիտաշխատող, 1976 – 1983 թթ.՝ հատուկ մաքրության նյութերի և քիմիական ռեակտիվների համամիութենական գիտահետազոտական ինստիտուտի անօրգանական նյութերի երևանյան բաժնի ավագ գիտաշխատող, սեկտորի վարիչ, լաբորատորիայի վարիչ, 1983 – 2013 թթ.՝ ԵՊՀ վերլուծական քիմիայի ամբիոնի վարիչ: 2013-ից անօրգանական և վերլուծական քիմիայի ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների՝ նվիրված հիմնային օրգանական ներկանյութերի կիրառմամբ ազնիվ մետաղների, հազվագյուտ և ցրված տարրերի փոքր քանակների որոշմանը, կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի բաժանման, մաքրման և որոշման համար հիբրիդային հանքապոլիմերային նոր կլանիչների ստեղծմանը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

2005 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2014 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

ԽԱԶԱՏՐՑԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ՄՈՎՍԵՍԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1930 թ. հուլիսի 1-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Հադրուկի շրջանի Ուխտաձոր գյուղում: 1949 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ՀՊՄԻ պատմության ֆակուլտետը, 1962 թ.՝

ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առընթեր բարձրագույն կուսակցական դպրոցը:

1953 – 1968 թթ. աշխատել է ԼՂԻՄ-ում որպես կոմերիտմիության մարզկոմի առաջին քարտուղար, կուսակցության մարզկոմի պրոպագանդայի ու ագիտացիայի բաժնի վարիչ, Հեռուստատեսություն և ռադիո-հաղորդումների մարզային կոմիտեի գլխավոր խմբագիր:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1968-ից աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնում որպես ասիստենտ, ավագ դասախոս, 1971-ից՝ սոցիալական փիլիսոփայության և բարոյագիտության ամբիոնի դոցենտ, 1991 – 2008 թթ.՝ պրոֆեսոր: Առժամանակ եղել է նաև ԵՊՀ արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ղեկավար:

2008-ից աշխատում է ՀՊՄՀ-ում:

Հեղինակ է տասնյակ գիտական հոդվածների և 3 մենագրության, այդ թվում՝ «Անձի համակողմանի զարգացման պայմաններն ու գործոնները (պրոբլեմի սոցիալ-փիլիսոփայական վերլուծություն)» (Եր., 1984) գրքի:

1957 – 1966 թթ. եղել է ԼՂԻՄ մարզային խորհրդի պատգամավոր:

ԽԱԶԱՏՐՑԱՆ ՌԱՖԻԿ ԱՂԱՍՈՒ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, դոցենտ**

Ծնվել է 1955 թ. ապրիլի 12-ին ՀԽՍՀ Հրազդանի շրջանի Վերին Ախտա (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզի Լեռնա-նիստ) գյուղում: 1972 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2017 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1978 – 1980 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տեսական կիբեռնետիկայի լաբո-

բատորիայում, 1983-ից՝ ԵՊՀ թվային անալիզի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնում:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են օպտիմալացման մեթոդներին, օպտիմալ կառավարման տեսությունը և ուսուցիչի անալիզին:

Հեղինակ է ավելի քան 35 գիտական հոդվածների, “О звездных множествах и многозначных отображениях со звездными значениями” (Saarbrücken, Germany, 2013) մենագրության և մեկ ուսումնական ձեռնարկի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՏԵԼԵՄԱԿ ՍՈՒՐԵՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1932 թ. ապրիլի 27-ին Երևանում: 1948 թ. ավարտել է թիվ 30 միջնակարգ դպրոցը, 1956 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1976 թթ. եղել է ՀՊՊԹ գիտաշխատող, այնուհետև՝ հնագիտության բաժնի վարիչ: 1973 – 1975 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ հնագիտության, ազգագրության և աղբյուրագիտության ամբիոնում, 1976 – 1982 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1982 – 1987 թթ.՝ ՀՊՊԹ տնօրեն, 1987 – 1989 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող:

Երկար տարիներ զբաղվել է Շիրակի՝ բրոնզի և վաղ երկաթի դարաշրջանների մշակույթի ուսումնասիրությամբ: 1960 – 1988 թթ. ղեկավարել է Շիրակի հնագիտական արշավախումբը և պեղումներ կատարել Արթիկում, Վարդաձորում, Սպանդարյանում ու Հառիճում:

Հեղինակ է շուրջ 50 հոդվածի, “Материальная культура древнего Артика” (Եր., 1963), “Древняя культура Ширака III-I тыс. до н.э.” (Եր., 1975) և “Арктикский некрополь: Каталог-альбом” (Եր., 1979) գրքերի:

Վախճանվել է 1989 թ. փետրվարի 27-ին Երևանում:

ԽԱՉԱՏՈՒՐՅԱՆ ԿԱՐՈ ԷՐԱՆԻ

**Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1909 թ. փետրվարի 27-ին Սասուն գավառի Ջրաչեն գյուղում: 1915 թ. Մեծ եղեռնից մազապուրծ՝ նրանց ընտանիքը գաղթել է Ալեքսանդրապոլ (այժմ՝ Գյումրի), որտեղ 1930 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, այնուհետև՝ Մոսկվայի պետական համալսարանի քիմիայի ֆակուլտետը և ասպիրանտուրան:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1957 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1958 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1945 – 1959 թթ. եղել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) Ն. Կուլիովի անվան ռազմածովային ակադեմիայի ջերմադինամիկայի և այրման տեսության ամբիոնի պետ: 1959 թ. հրավիրվել է Երևան և նշանակվել ԵՊՀ ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի պրոֆեսոր: 1960 – 1964 թթ. եղել է տեսական քիմիայի ամբիոնի վարիչ: 1964 թ. կազմակերպել է քիմիական ֆիզիկայի և մոլեկուլի կառուցվածքի ամբիոնը և ղեկավարել այն մինչև 1984 թ.: 1966 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Հեղինակ է «Տեսական քիմիայի հիմունքներ» (Եր., 1974) ուսումնական երկհատոր ձեռնարկի, «Основы термодинамики и теория горения» (Л., 1951 – 1955) եռահատոր մենագրության: Գիտական աշխատանքները վերաբերում են հեղուկների և լուծույթների մակերևութային լարվածության ջերմադինամիկայի և հրթիռային շարժիչներում այրման գործընթացների տեսության հարցերին:

Եղել է Բրատիսլավայի և Լյուբլինի համալսարանների պատվավոր պրոֆեսոր:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1993 թ. մարտի 29-ին Երևանում:

ԽԱՋԻԿՑԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԵՐԵՄԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1928 թ. դեկտեմբերի 16-ին Երևանում: 1946 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1951 թ. ԵՊՀ Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1955 թ.՝ ասպիր-

անտուրան:

1957 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1982 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1951 – 1952 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ԲԱ-ում: 1955 – 1980 թթ. եղել է նույն աստղադիտարանի գիտական քարտուղար, լաբորատորիայի վարիչ, 1968 – 1982 թթ.՝ ԵՊՀ աստղաֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ, 1980 – 1985 թթ.՝ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկան, 1985-ից՝ ԲԱ առաջատար գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, 1999 – 2003 թթ.՝ տնօրեն, 2003-ից՝ գլխավոր գիտաշխատող և տնօրենի խորհրդական:

1955 թ. հայտնաբերել է ինքնաբերական միգամածության ճառագայթման բևեռացման բարձր աստիճանը և նրա մագնիսական դաշտի համասեռությունը, ինչպես նաև անիզոտրոպ նյութի ժայթքում Հաբլի միգամածություն միջուկից: 1967 – 1973 թթ. հայտնաբերել է մի շարք նոր ակտիվ գալակտիկաներ, Գ. Վիդմանի հետ՝ ժայթքում Մարգարյան-6 գալակտիկայի միջուկից և Վ. Համբարձումյանի ու Ն. Ենգիբարյանի հետ առաջարկել այդ երևույթը բացատրելու տեսական մոդել:

1991 թ. Բուենոս Այրեսում ընտրվել է Միջազգային աստղադիտական միություն «Գալակտիկաներ» հանձնաժողովի նախագահ: Զեկուցումներով հանդես է եկել արտասահմանյան համալսարաններում:

1967 թ. պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով, 1979 թ.՝ «Պատվոնշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 2018 թ. փետրվարի 4-ին Երևանում:

ԽԱԶԻԿՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՐՏԻՆԻ

**Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1966 թ. մայիսի 19-ին Երևանում: 1983 թ. ավարտել է թիվ 36 միջնակարգ դպրոցը, 1984 – 1986 թթ. ծառայել խորհրդային բանակում:

1990 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1993 թ.՝ ԵՊՀ ասպիրանտուրան:

1994 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2000 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1994-ից ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնի դասախոս է, միաժամանակ՝ իրավագիտության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 60 հոդվածի, 4 մենագրության և համահեղինակ՝ դպրոցական ու բուհական մեկ տասնյակից ավելի դասագրքերի, ուսումնական ձեռնարկների: Մենագրություններից են՝ “Лишение свободы: проблемы исполнения наказания в отношении впервые осужденных” (Եր., 2000), “История применения и правового регулирования наказания в виде лишения свободы в Армении” (Եր., 2005), “Лишение свободы: криминологические и уголовно-исполнительные проблемы” (Եր., 2008):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

ԽԱՌԱՏՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ԱՐՄԵՆԱԿԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1939 թ. սեպտեմբերի 24-ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է թիվ 14 բաներիտ դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1964 – 1966 թթ. Հայաստանի շրջաններում աշխատել է որպես միջնակարգ դպրոցի ուսուցիչ: 1967 – 1972 թթ. աշխատել է ՀՍՀ-ում որպես խմբագիր, 1973 – 1985 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հասարակական գիտությունների գիտական ինֆորմացիայի կենտրոնում որպես բաժնի վարիչ: 1985-ից աշ-

տում, 2002 – 2007 թթ. եղել է կատալիզի ամբիոնի վարիչ, 2007-ից անօրգանական քիմիայի (2011-ից՝ անօրգանական և անալիտիկ քիմիայի) ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են բարձրջերմաստիճանային արագընթաց ռեակցիաների կինետիկայի և մեխանիզմի ուսումնասիրմանը և կոնգենսված ֆազում այրման գործընթացների կիրառմամբ խեցեղեն և դժվարահալ այլ անօրգանական նյութերի սինթեզին: Նրա ղեկավարությամբ մշակվել են խեցեգործական, կոմպոզիցիոն ու դժվարահալ անօրգանական նյութերի շուրջ 30 նոր տեխնոլոգիական գործընթացների և արժեքավոր մետաղական փոշիների ստացման արդյունավետ եղանակներ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 13 ատենախոսություն:

2008 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԽԼՀԱԹՅԱՆ ՎԱՐԱԶԴԻԱՏ ԵՐԵՄԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1930 թ. օգոստոսի 20-ին ՀԽՍՀ Ախուրյանի շրջանի Ճլոխան (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզի Բենիամին) գյուղում: 1934 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Երևան: 1949 թ. ավարտել է թիվ 41 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1957 թ.՝

ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1973 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1961 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆինանսներ և վարկ ամբիոնի դասախոս, 1961 – 1975 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1975 – 1979 թթ.՝ նորաստեղծ ԵԺՏԻ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1980 – 1991 թթ.՝ ֆինանսազալային ֆակուլտետի դեկան, 1991 – 2002 թթ.՝ ընդհանուր ֆինանսներ և վարկ ամբիոնի պրոֆեսոր:

Գիտական ուսումնասիրությունները վերաբերում են տնտեսագիտության և ֆինանսական պլանավորման բնագավառում մաթեմատիկական մեթոդների կիրառմանը:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Կապիտալ ներդրումների տնտեսական էֆեկտիվությունը և շինարարության արժեքի իջեցման ուղիները» (Եր., 1957), «Դրամաշրջանառությունը և

Հաշվարկների սխեմանը ՍՍՌՄ-ում» (Եր., 1962), «Արտադրության շահութաբերությունը և մաթեմատիկական մեթոդները» (Եր., 1968), «Ձեռնարկության արտադրության շահութաբերությունը և օպտիմալ պլանավորումը» (Եր., 1970), «Արտադրության շահութաբերությունը» (Եր., 1974) մենագրությունների:

Նրա դեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 22 ատենախոսություն:

1970 թ. պարգևատրվել է Վ. Ի. Լենինի 100-ամյակի հոբելյանական, 2000 թ.՝ Անանիա Շիրակացու մեդալներով:

Վախճանվել է 2002 թ. մայիսի 8-ին Երևանում:

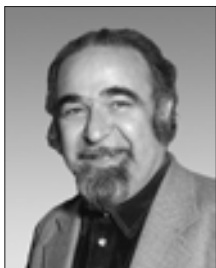
ԽՈՋԱՆԵԹՅԱՆ ԶԵՐԵԹ ԱՂԱՋԱՆԻ

Մաթեմատիկոս, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1885 թ. դեկտեմբերի 31-ին Նախիջևան քաղաքում: 1905 թ. ավարտել է Երևանի գիմնազիան: 1906 – 1912 թթ. սովորել է Տոմսկի տեխնոլոգիական ինստիտուտի քիմիական ֆակուլտետում, 1912 – 1914 թթ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի տեխնոլոգիական ինստիտուտի քիմիայի ֆակուլտետում և ավարտել այն ճարտարագետ-տեխնոլոգի որակավորմամբ: 1915 – 1918 թթ. ծառայել է ցարական, ապա՝ Կարմիր բանակում որպես ճարտարագետ, ռադիոդպրոցի դասատու, ռադիոկայանի պետ:

1922 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ դասախոսել է մինչև կյանքի վերջը: 1938 – 1943 թթ. եղել է բարձրագույն հանրահաշվի ամբիոնի վարիչ: 1933 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1930-ից դասավանդել է նաև Երևանի այլ բուհերում:

Վախճանվել է 1943 թ. հունվարի 5-ին Երևանում:

ԽՐԼՈՊՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՏԻԳՐԱՆԻ

Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1927 թ. օգոստոսի 18-ին Հալեպում (Սիրիա): 1946 թ. ավարտել է տեղի «Ալեպո Քոլեջ»-ը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատե-

նախնուություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970 – 1975 թթ.՝ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնի դոցենտ, 1975 – 1977 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր, 1977 – 1979 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 1979 – 1983 թթ.՝ Վանաձորի մանկավարժական ինստիտուտի ռեկտոր, 1983 – 1988 թթ.՝ ՀՍՀՀ հեռուստառադիոպետկոմի փոխնախագահ:

Գիտամանկավարժական գործունեություն է ծավալել նաև արտասահմանյան մի շարք կրթօջախներում. 1967 – 1968 թթ. եղել է Բեյրութի Հայկական հայագիտական համալսարանի, 1990 – 1992 թթ.՝ Լա Վեռնի (ԱՄՆ) համալսարանի հայագիտության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և գրքերի, որոնցից են՝ «Անանիա Շիրակացու աշխարհայացքը» (Եր., 1964), «Ժամանակակից կրոնները» (Եր., 1965), «Հայ սոցիալական իմաստասիրության պատմություն» (Եր., 1978), «Բուհական դաստիարակության սոցիալ-հոգեբանական հարցեր» (Եր., 1979), «Ցեղասպանագիտություն» (Բեյրութ, 2006):

1986 թ. նրան շնորհվել է Լա Վեռնի համալսարանի պատվավոր դոկտորի կոչում: 1999 թ. պարգևատրվել է «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» չքանչաք նով:

1989 – 2010 թթ. բնակվել է ԱՄՆ-ում:

Վախճանվել է 2010 թ. հունվարի 31-ին ԱՄՆ-ում (Փասադենա):

ԽՈՒԴԱՎԵՐԴՅԱՆ ԱԼՖՐԵԴ ՀԱՅԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1935 թ. մարտի 12-ին Մոսկվայում: 1953 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1978 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Գիտական գործունեությունն սկսել է ԵրՖԻ միջուկային սպեկտրադիտման լաբորատորիայում:

1975 – 2002 թթ. եղել է ԵՊՀ ատոմի միջուկի և տարրական մասնիկների ֆիզիկայի (1987-ից՝ միջուկային ֆիզիկայի) ամբիոնի վարիչ, 1988-ից՝ նաև բարձր էներգիայի ֆիզիկայի լաբորատորիայի գիտական ղեկավար, այնուհետև՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Նրա ղեկավարությամբ Երևանի Ավանի աղի հանքի ստորգետնյա կայանում գերծանր ատոմային միջուկների գրանցման նպատակով ստեղծվել է ցածրաֆոնային լաբորատորիա:

Նրա գործուն մասնակցությամբ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետում բացվել է «Միջուկային էներգետիկա» մասնագիտությունը, և միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնում սկսվել ռեակտորների ֆիզիկայի գծով կադրերի պատրաստումը:

Հեղինակ է շուրջ 110 գիտական հոդվածների, “Экспериментальные методы физики атомного ядра и элементарных частиц” (Եր., 1988) մենագրության, համահեղինակ՝ “Основы физики и эксплуатации реакторной установки ААЭС Мецамор” (Եր., 2000) մենագրության և “Физика ядерных реакторов” (Եր., 2006) ուսումնական ձեռնարկի: Նրա համահեղինակությամբ հրատարակվել է նաև ուսումնական ձեռնարկ ՀԱԷԿ-ի շահագործող անձնակազմի համար:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

1980 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Վախճանվել է 2005 թ. հունիսի 26-ին Երևանում:

ԽՈՒՐՇՈՒԴՅԱՆ ԼԵՆԴՐՈՒՇ ԱՐՇԱԿԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1927 թ. մայիսի 1-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Շինուհայր գյուղում: 1946 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, 1955 թ.՝ ասպիր-

անտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1956 – 1974 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1974 – 1977 թթ.՝ ՀՊՄԻ գիտական կոմունիզմի, 1977-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ հայոց պատմության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ մի շարք մենագրությունների, որոնցից են՝ «Սովետական Ռուսաստանը և Հայկական հարցը» (Եր., 1977), «Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմության և գաղափարախոսության մի քանի հարցեր» (Եր., 1985), «Դաշնակցություն կուսակցության քաղաքականության լուսաբանումը սովետա-

կան պատմագրություն մեջ» (Եր., 1988), «Հայկական հարցը» (Եր., 1995), «Հայոց ազգային գաղափարախոսություն» (Եր., 1999), «Հայաստանի բաժանումը 1920 թվականին» (Եր., 2002, 2017):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Վախճանվել է 1999 թ. հունիսի 7-ին երևանում:

ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ ՍՊԱՆԴԱՐԱՏ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ
Բժշկական գիտությունների թեկնածու

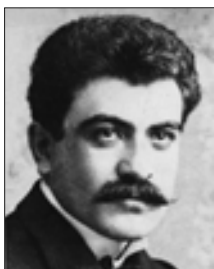
Ծնվել է 1876 թ. մայիսի 18-ին Սուրմալու գավառի Բլուր գյուղում: Բարձրագույն բժշկական կրթություն է ստացել արտասահմանում: 1922 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ-ում որպես բժշկական ֆակուլտետի դեկան: Ղեկավարել է վարակիչ հիվանդությունների ամբիոնը:

Եղել է ՀԽՍՀ կենտգործկոմի անդամ, մի քանի տարի որպես նախագահ գլխավորել ՀԽՍՀ Կարմիր խաչի կենտրոնական վարչության աշխատանքները: 1925 – 1926 թթ. գիտական գործուղման է մեկնել Ֆրանսիա, Գերմանիա, Բելգիա, Անգլիա և Ամերիկա:

Որպես Խորհրդային Հայաստանի առողջապահության ոլորտի աչքի ընկնող գործիչ՝ անմիջական մասնակցություն է ունեցել բժշկական մի շարք հիմնարկների կազմակերպման և ընդլայնման գործընթացներին:

1937 թ. հուլիսի 11-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական ազգայնական խմբակցության անդամ լինելու և հակասովետական ագիտացիա անելու մեղադրանքով: 1938 թ. հուլիսի 18-ին կայացվել է մահվան դատավճիռ, որն ի կատար է ածվել նույն օրը:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայությունից պատճառով:

ԿԱՆԱՅԱՆ ՀԱՅԿ ՄԿՐՏՉԻ
Ակնաբույժ, դոցենտ,
ՀԽՍՀ վաստակավոր բժիշկ

Ծնվել է 1875 թ. փետրվարի 4-ին Իգդիրում: 1884 թ. ընդունվել է Երևանի ռուսական գիմնազիան և ավարտելով այն՝ 1893 թ. ընդունվել Սանկտ Պետերբուրգի ռազմաբժշկական ակադեմիա: Հիվանդության պատճառով վերադարձել է հայրենիք և մանկավարժական աշխատանքի անցել Էջմիածնի

Գեորգյան ճեմարանում: Այնուհետև ընդունվել է Օդեսայի Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1904 թ. և երկու տարի եղել ակադավոր ակնաբույժ, պրոֆ. Վ. Ֆիլատովի կլինիկայի ավագ օրդինատոր:

Երկար տարիներ աշխատել է Քիշնևում, Վլադիկավկազում և Բաքվում, այնուհետև տեղափոխվել է Երևան, աշխատել քաղաքային բուժարանում:

1925 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և բժշկական ֆակուլտետում հիմնադրել աչքի հիվանդությունների ամբիոն: 1929 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

Ակնաբույժ-մասնագետների պատրաստման գործում էական նշանակություն է ունեցել Ա. Կրյուկովի և Վ. Օդինցովի «Աչքի հիվանդությունների մասին» դասագրքի նրա հայերեն թարգմանությունը:

Եղել է բազմաշնորհ ու հարուստ փորձ ունեցող ակնաբույժ: Բարձր հմտությամբ է կատարել աչքի վիրահատությունները: Հայաստանի շրջանների ազգաբնակչության մեջ աչքի հիվանդություններով տառապողներին հայտնաբերելու և ժամանակին բուժելու նպատակով 1920 – 1930-ական թթ. կազմակերպել է բժշկական մի շարք միջոցառումներ:

1947 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր բժշկի կոչման:

Վախճանվել է 1950 թ. օգոստոսի 10-ին Երևանում:

ԿԱՐԱԳՅԱՆ ԿԱՐՊԻՍ ՊՈՂՈՍԻ

*Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1908 թ. հոկտեմբերի 20-ին Կ. Պոլսի մերձակա հայաբնակ Պարտիզակ գյուղում: 1915 թ. Մեծ եղեռնի տարիներին ապաստան է գտել Սիրիայում: 1919 թ. վերադարձել է գյուղ, երկու տարի անց մշտական բնակություն հաստատել Կ. Պոլսում և տեղի հայկական դպրոցներից մեկում ստացել միջնակարգ կրթություն: 1925 թ. ներգաղթել է հայրենիք, բնակություն հաստատել Երևանում: 1926 թ. աշխատանքի է անցել Երևանի փայտամշակման ֆաբրիկայում որպես հաշվետար, այնուհետև՝ ՀԽՍՀ աշխտող-կոմատում որպես հաշվապահ: 1933 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) կոոպերատիվ-տնտեսագիտական ինստիտուտը և աշխատանքի անցել Հայկոոպում որպես տնտեսագետ, ապա՝ գլխավոր հաշվապահ:

1938-ից համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ հաշվապահական հաշվառման ամբիոնում: 1941 – 1942 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆա-

կուլտեստի դեկան, 1942 – 1953 թթ.՝ Հայկոոպի գլխավոր հաշվապահ և վարչության անդամ: 1953 թ. դարձել է ԵՊՀ հիմնական աշխատող:

1957 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում: 1962 թ. ընտրվել է ԵՊՀ հաշվապահական հաշվառման ամբիոնի վարիչ, 1966 թ.՝ նշանակվել ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան: 1969 թ. դարձել է պրոֆեսորի պաշտոնակատար, 1977 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1975 թ. տեղափոխվել է նորաստեղծ ԵԺՏԻ, վարել ամբիոնի վարիչի պաշտոն: Եղել է նաև Հայ եկեղեցու Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ:

Հեղինակ է «Սպառողական կոոպերացիայի ծագումը և զարգացումը Հայաստանում» (Եր., 1957) մենագրության և «Հաշվապահական հաշվառման տեսություն» (Եր., 1964) ուսումնական ձեռնարկի, որն ունեցել է մի քանի հրատարակություն:

1966 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1992 թ. նոյեմբերի 26-ին Երևանում:

ԿԱՐԱԽԱՆՅԱՆ ՄԱՐՏԻՆ ԻՍԱՀԱԿԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. մարտի 17-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը: 1966 – 1969 թթ. սովորել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում, 1969 – 1972 թթ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում: 1978 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1972-ից աշխատում է ԵՊՀ դիֆերենցիալ հավասարումների ամբիոնում:

Զբաղվում է ֆունկցիոնալ անալիզի (բանախյան և տոպոլոգիական հանրահաշիվներ) և մաթեմատիկական ֆիզիկայի հավասարումներում դրա կիրառությունների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 70 գիտական հոդվածի, “О строго равномерных алгебрах” (LAMBERT Academic Publishing, 2015), “Об алгебрах непрерывных функций” (LAMBERT Academic Publishing, 2015) մենագրությունների և

Համահեղինակ՝ «Բանախի Հանրահաշիվներ և սպեկտրալ տեսություն» (Եր., 2008) դասագրքի:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ԿԱՐԱԽԱՆՅԱՆ ՌՈԲԵՐՏ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

**Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1945 թ. սեպտեմբերի 25-ին Ախալքալաքում: 1962 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1967 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1972 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 1969 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի մաթեմատիկական բաժնի, 1972 – 1977 թթ.՝ ասիստենտ, 1977 – 1983 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1983 – 2003 թթ.՝ դոցենտ, 2003 – 2010 թ.՝ պրոֆեսոր:

1979 – 1982 թթ. դասախոսել է Ալժիրի Բատնա քաղաքի Համալսարանական կենտրոնում:

Զբաղվել է էլեկտրոնների դիֆուզիայի միջոցով նյութի բյուրեղային կառուցվածքի, էլեկտրոնների դինամիկական ցրման երևույթների, նանոչափային նյութերի էլեկտրոնամանրագիտակային ուսումնասիրությամբ: Հայտնաբերել է Կիկուչի-էլեկտրոնների կրկնակի դիֆուզիայի երևույթը միաբյուրեղներում և ցույց տվել, որ Կիկուչի-գծերը որոշակի ձևով համապատասխանում են բյուրեղներում Բրիլլյուենի գոտիների սահմաններին վերագրվող էլեկտրոնային վիճակներին:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների, «Բյուրեղագիտություն» (Եր., 2001) և «Բյուրեղագիտական» (Եր., 2008) ուսումնական ձեռնարկների, Համահեղինակ՝ «Ատոմային ֆիզիկա» (Եր., 2006) ձեռնարկի:

Վախճանվել է 2010 թ. դեկտեմբերի 14-ին Երևանում:

ԿԱՐԱՑԱՆ ՀԱՄԼԵՏ ՍՈՒՐԵՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1945 թ. հուլիսի 10-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջա-
նի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Աջաշուր գյուղում: 1962 թ.
ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ ֆի-
զիկայի ֆակուլտետը: 1968 – 1970 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:
1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ.
ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1970 – 1988 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի ինստիտուտի
կրտսեր, ավագ, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող: 1988-ից աշխատում է
ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում:

1991 – 1994 թթ. համատեղությամբ եղել է Իջևանի պետական քոլեջ-
համալսարանի հիմնադիր ռեկտոր, 1994 – 1996 թթ.՝ ԵՊՀ ԻՄ տնօրեն:

Զբաղվում է կիսահաղորդիչների և կիսահաղորդչային սարքերի ֆի-
զիկայի, էլեկտրոնիկայի և էներգետիկայի, բազմաթիվ տրամաբանություն,
էկոլոգիական ճարտարագիտության, նեյրոինֆորմատիկայի, քվանտային
հաշվարկների ու քվանտային համակարգիչների ուսումնասիրությամբ:
Նրա մասնակցությամբ հիմնվել են միկրոէլեկտրոնային սարքերի լավարկ-
ման ճյուղային (ք. Աբովյան, «Պոլիստոր» ԳԱՄ, 1981) և սուբմիկրոնային
տեխնոլոգիաների մոդելավորման (ԵՊՀ, 1991) լաբորատորիաները:

Հեղինակ է 175 գիտական և 30 գիտահանրամատչելի հոդվածների, 6
արտոնագրերի, «Ֆիզիկա – 10» (Եր., 2011), «Ֆիզիկա – 11» (Եր., 2011)
ավագ դպրոցի դասագրքերի և «Ուսուցչի ձեռնարկ»-ի (Եր., 2011), համա-
հեղինակ՝ «Физическое и математическое моделирование динамики процессов в
приземной атмосфере и оптико-электронные методы их исследований» (Եր., 2009)
մենագրություն:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնա-
ծուական 15 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ

Տնտեսագիտուլթյան դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1908 թ. ապրիլի 17-ին Ախալքալաքում:
1932 թ. ավարտել է Մոսկվայի պետական Համալսարանը՝
մաթեմատիկական փիճակաբույժություն մասնագիտու-
թյամբ:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Գլխավոր և օգնականները պարտավորված են Մոսկվայի ֆինանսական ինստիտուտում, աշխատել ինքնուրույն աշխատանքի և սոցիալական հարցերի պետական կոմիտեի ԳՀ ինստիտուտում:

1960 թ. աշխատանքի է հրավիրվել Հայաստան: Եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտություն ինստիտուտի տնտեսական-վիճակագրական հետազոտությունների բաժնի վարիչ, ՀԽՍՀ պետպլանի հաշվողական կենտրոնի տնօրեն, ԵՊՀ պրոֆեսոր, 1972 – 1975 թթ.՝ վիճակագրություն ամբիոնի վարիչ:

Զբաղվել է բնակչության կենսամակարդակի հետազոտության մեթոդաբանության մշակմամբ:

Վախճանվել է 1977 թ. հունվարի 20-ին Երևանում:

ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԼՅՈՒԴՎԻԳ ՄՆԱՑԱԿԱՆԻ

Փիլիսոփայական և իրավաբանական

գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՌԴ գիտողների վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1925 թ. մայիսի 1-ին ներկայիս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Նոր Արթիկ գյուղում: 1937 թ. նրանց ընտանիքն արտաքսվել է Լազախստան: 1943 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1949 թ.՝ Ալմա Աթայի իրավաբանական ինստիտուտը, 1951 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետը:

1951 – 1959 թթ. Ղազախստանում և Դաղստանում զբաղվել է իրավաբանական և մանկավարժական աշխատանքով: 1962 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ փիլիսոփայություն, 1996 թ.՝ իրավաբանություն գծով դոկտորական ատենախոսություն: 1966

Թ. Նրան շնորհվել է դոցենտի, 1981 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1969 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի սեկտորի գիտաշխատող, 1963 – 1968 թթ.՝ նաև ԵՊՀ գիտական կոմունիզմի մեթոդների դոցենտ, 1969 – 1979 թթ.՝ ՀԿԿ դասախոսական խմբի ղեկավար, 1979 – 1990 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1983 – 1989 թթ.՝ նաև գիտական կոմունիզմի մեթոդների վարիչ:

1990 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ սահմանադրական վերահսկողության կոմիտեի անդամ, ապա՝ ՌԴ Սահմանադրական դատարանի խորհրդական:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ “Развертывание демократии в условиях строительства коммунизма” (М., 1960), “Научное управление и демократия” (М., 1979), “Основные принципы научного управления социалистическим обществом” (М., 1984), “Правда истории и национальная политика” (Ер., 1991), “Федеративное государство и правовой статус народов” (М., 1996):

1985 թ. պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

2000 թ. արժանացել է ՌԴ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2010 թ. սեպտեմբերի 3-ին Երևանում:

ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԿԱՐՈ ՄՆԱՑԱԿԱՆԻ

*Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1942 թ. դեկտեմբերի 1-ին Ղազ. ԽՍՀ Իսսիկ ավանում: 1952 թ. տեղափոխվել է Մախաչկալա, որտեղ 1961 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1967 թ.՝ Դաղստանի պետական համալսարանը: Նույն թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ գրադարանում որպես ավագ մատենագետ, 1968-ից՝ ԵՊՀ օտար լեզուների մեթոդական կազմակերպչի դասախոս:

1968 – 1969 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1975 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, 1977 թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: 1984 թ. Նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975-ից աշխատել է ԵՊՀ օտար լեզուների մեթոդական կազմակերպչի դասախոս: 1979 – 1982 թթ. որպես թարգմանիչ գործուղվել է Իրաք:

1987 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ անգլերեն լեզվի մեթոդների վարիչ, 1991 – 2009 թթ.՝ ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան, 2009 – 2017 թթ.՝ թարգմանությունների տեսությունների և պրակտիկայի մեթոդների վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածների, դպրոցական ու բուհական դասագրքերի, բառարանների:

2018-ից անցել է վաստակած հանգստի:

ՎԱՐԱՊԵՏԾԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՏԻԳՐԱՆԻ
Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1875 թ. հունիսի 14-ին Ախալքալաքում, որտեղ ստացել է նախնական կրթություն, այնուհետև սովորել է ջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: 1895 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը: 1895 – 1906 թթ. ծավալել է հասարակական, հրապարակախոսական և մանկավարժական գործունեություն. աշխատել է Ախալքալաքի և Թիֆլիսի հայկական դպրոցներում, վարել Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերության և Հայկական դրամատիկական ընկերության գործերը, աշխատակցել պարբերական մամուլին, ինչպես նաև մասնակցել երկրաբանական մի շարք արշավախմբերի հետախուզական աշխատանքների:

1912 թ. ավարտել է Մոսկ քաղաքի (Բելգիա) հանքաբանական բարձրագույն դպրոցը, ընտրվել Բելգիայի երկրաբանական ընկերության իսկական անդամ: Այնուհետև արևմտագերմանական մի շարք ածխահանքերում կատարել է գիտահետազոտական ուսումնասիրություններ:

1913 թ. վերադարձել է հայրենիք, զբաղվել Անդրկովկասի, Թուրքմենստանի, Իրանի և Թուրքիայի մի շարք հանքավայրերի հետախուզմամբ, տվել դրանց երկրաբանական-տնտեսական գնահատականը, միաժամանակ հնագիտություն դասավանդել Ներսիսյան դպրոցում: 1917 – 1920 թթ. գլխավորել է Ալավերդու և Շամլուղի պղնձահանքերի հետախուզական խմբի աշխատանքները, կազմել այդ շրջանի երկրաբանական քարտեզը, տվել երկրաբանական կառուցվածքի նկարագիրը: 1923 – 1933 թթ. աշխատել է Ալավերդու պղնձի, Նախիջևանի քարաղի, ձիաթուրի մանգանի, Տղիբուլի քարածխի և այլ հանքավայրերում: 1931 – 1932 թթ. եղել է նաև Մոսկվա-Վոլգա ջրանցքի շինարարության խորհրդատու:

1934 թ. հրավիրվել է Երևան և 1935-ին նշանակվել ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի (Արմֆան) երկրաբանական ԳՀ ինստիտուտի տնօրեն՝ այդ պաշտոնում աշխատելով մինչև կյանքի վերջը: Զբաղվել է Հայաստանի հանքավայրերի, հանքային ու անուշահամ ջրերի ուսումնասիրությամբ և ջրամատակարարման հարցերով, գործունե մասնակցություն ունեցել ԵՊՀ

երկրաբանաաշխարհագրական ֆակուլտետի աշխատանքներին, ղեկավարել ընդհանուր երկրաբանության ամբիոնը, կազմել ուսումնական ձեռնարկներ ու ծրագրեր:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1936 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն:

Նրա երկրաբանական հավաքածուի հիման վրա 1937 թ. Երևանում հիմնադրվել է երկրաբանական թանգարան, որը 1943-ից կրում է նրա անունը:

Թողել է գիտական հարուստ ժառանգություն՝ 100-ից ավելի տպագիր հոդվածներ, հաշվետվություններ և զեկուցումներ: Առանձին գրքերով լույս են տեսել «Կովկասում լեռնային գործի զարգացման համառոտ ակնարկ» (Թիֆլիս, 1901), «Հայկական ԽՍՀ երկրաբանական ակնարկ» (Եր., 1928), «Ախալքալաք գավառի երկրաբանական նկարագիրը» (Թիֆլիս, 1929), «Արագած լեռը» (Եր., 1934) աշխատությունները:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1943 թ. հունվարի 4-ին Երևանում:

ԿՐԱՎՈՍՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ԱՎԵՏԻՍԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1942 թ. հունիսի 24 ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է թիվ 57 միջնակարգ դպրոցը: 1959 – 1963 թթ. սովորել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետում, 1965 թ. ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1966 թ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1969 – 1975 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի, 1975 – 1992 թթ.՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի դասախոս, 1992 – 1994 թթ.՝ ՀՀ լուսավորության առաջին փոխնախարար՝ շարունակելով համատեղությամբ դասավանդել ԵՊՀ-ում, 1994 – 2000 թթ.՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 2000 – 2018 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 2005-ից՝ նաև պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի գիտական ղեկավար: 2018-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է և «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ»:

Գիտական գործունեության բնագավառը պինդ մարմնի և կիսահաղորդիչների տեսությունն է: Զբաղվել է չափային քվանտացված էլեկտրոնա-

յին համակարգերի օպտիկական, կինեմատիկական և մագնիսական հատկությունները ուսումնասիրություններ, կանխատեսել նոր ֆիզիկական երևույթներ (մասնավորապես՝ քվանտային լարերում պարամագնիս-դիամագնիս չափային անցման հնարավորությունը, մակերևութային անհարթությունների վրա ցրումներով պայմանավորված օպտիկական կլանումը), որոնք հետևանք են չափային քվանտացման պայմաններում քվազիմասնիկների դիսպերսային օրենքների առանձնահատկությունների:

Հեղինակ է շուրջ 190 գիտական աշխատանքների, 50 մեթոդական, գիտամեթոդական, գիտահանրամատչելի և մատենագիտական գրքերի ու հոդվածների, «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի ներածություն» (հ. I, եր., 1998, հ. II, եր., 1999, հհ. I, II, եր., 2015) մենագրության: Համահեղինակ է «Ատոմային ֆիզիկա (լաբորատոր աշխատանքներ)» (եր., 2006), «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի խնդիրներ» (մաս I, եր., 2015) և «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի լաբորատոր աշխատանքներ» (հ. I, եր., 2016) ձեռնարկների, միջնակարգ և ավագ դպրոցի 7-12-րդ դասարանների ֆիզիկայի դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ԿՐԻՍՏՈՍԻԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ՍԱՐԻԲԵԿԻ **Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1919 թ. մարտի 9-ին ներկայիս ՀՀ Շիրակի մարզի Մարալիկ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի յոթնամյա դպրոցում: 1938 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) գյուղատնտեսական տեխնիկումը և աշխատանքի անցել որպես մաթեմատիկայի ուսուցիչ: 1940 թ. զորակոչվել է խորհրդային բանակ, մասնակցել Մեծ հայրենականին և երկու անգամ ծանր վիրավորվել:

1949 թ. ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1952 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 1968 – 1975 թթ.՝ Ժողտնտեսության պլանավորման ամբիոնի վարիչ: 1975 թ. ստանձնել է նորաստեղծ ԵԺՏԻ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտորի պաշտոնը, միաժամանակ՝ մինչև 1991 թ., ղեկավարել նույն ինստիտուտի Ժողտնտեսության պլանավորման ամբիոնը:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, այդ թվում՝

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 35 ատենախոսություն:

2000 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու, 2011 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» I աստիճանի մեդալներով:

ԿՐԱԿՈՍՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ՄԱՐՏԻՆԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1928 թ. դեկտեմբերի 20-ին Երևանում: 1943 – 1945 թթ. սովորել է Երևանի Հրետանային դպրոցում, ապա՝ Թբիլիսիի Հրետանային ուսումնարանում: Մինչև 1950 թ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1953 թ. դրսեկությունում ավարտել է ԵՊՄԻ պատմության ֆակուլտետը:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1952 թթ. եղել է Երևանի ռադիոյի թղթակից, 1952 – 1960 թթ.՝ “Комсомолец” թերթի գրական աշխատող, բաժնի վարիչ, խմբագրի տեղակալ, 1960 – 1980 թթ.՝ “Коммунист” թերթի գիտության, կուլտուրայի և դպրոցների բաժնի վարիչ, 1969-ից՝ նաև գլխավոր խմբագրի տեղակալ, 1980 – 1991 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ բաժնի վարիչի տեղակալ՝ մամուլի գծով: 1991 – 2009 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ ռուս բանասիրության ֆակուլտետում, 1999 – 2009 թթ.՝ նաև ՀՈՒՀ ժողովրդագրության ֆակուլտետում: 2003 թ. նրան շնորհվել է նույն համալսարանի պատվավոր պրոֆեսորի կոչում:

Զբաղվել է հայ և ռուս գրականության խնդիրներով, մամուլի և գրականության տեսության հարցերով:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատությունների, ինչպես նաև հրապարակախոսական հոդվածների ժողովածուների և մեթոդական ձեռնարկների, որոնցից են՝ “Поэт, события и судьбы. [А. Исаакян]” (Եր., 1972), “Человек и подвиг: пафос армянской прозы о войне” (Եր., 1975), “Концепция личности и герой литературы” (Եր., 1982), “Черты времени [Лит.-критич. ст.]” (Եր., 1985), “Формула журналистики, или журналистика для всех” (Եր., 2009) գրքերը:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

1950-ից եղել է ԽՍՀՄ ԺՄ, 1977-ից՝ ԳՄ անդամ:

Եղել է պահեստի մայոր:

Վախճանվել է 2009 թ. հունվարի 16-ին Երևանում:

ԿՆՅԱԶՅԱՆ ԱՆՆԱ ՏԱՐԻԵԼԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր

Ծնվել է 1975 թ. փետրվարի 12-ին Երևանում: 1991 թ. ավարտել է թիվ 12 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՕԼՊԻ-ն, 2000 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2002 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2017 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2019 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1996 – 1997 թթ. եղել է Երևանի թիվ 31 միջնակարգ դպրոցի ուսուցիչ, 1997 – 1998 թթ.՝ «Միգրենդ Արմենիա» բանկի թարգմանիչ, 1998 – 2003 թթ.՝ ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ամբիոնի դասախոս, 2003 – 2008 թթ.՝ ասիստենտ: 2008-ից նույն ամբիոնի դոցենտ է:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածների, “Фигура сравнения в индивидуальном стиле автора” (Եր., 2011), “Гендерные асимметрии и стереотипы в юмористическом дискурсе” (Saarbrücken, Deutschland, 2015) մենագրությունների և “Academic English for Linguists” (Yerevan, 2002), «Լեզու և գենդեր» (Եր., 2018) բուհական դասագրքերի:

ԿՈՂԲԵՏԼՅԱՆՑ ԵՐՎԱՆԴ ԳԵՎՈՐԳԻ

Մաթեմատիկոս-ճարտարագետ,
գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1888 թ. փետրվարի 9-ին Նոր Նախիջևանում: 1912 թ. ավարտել է Մոսկվայի Համալսարանը:

1912 – 1920 թթ. աշխատել է Մոսկվայի տարբեր բուհերում և Կրասնոդարի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում:

1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և մինչև 1921 թ. եղել ԵՊՀ վերակազմության խորհրդի նախագահ, Համալսարանի առաջին խորհրդի կազմում ընտրված երեք անդամներից մեկը:

1921 թ. մեկնել է արտասահման: 1923 թ. Սորբոնի Համալսարանում պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1921 – 1927 թթ. դասավանդել է նույն Համալսարանում՝ լինելով նաև Ֆրանսիայի երկրաֆիզիկոսների միության նախագահ: 1933 թ. Իրանի շահի հրավերով մեկնել է Թեհրան և հիմնադրել ու մինչև 1938 թ. ղեկավարել Թեհրանի Համալսարանի մաթեմատիկայի և երկնային մեխանիկայի ամբիոնները, պարգևատրվել Իրանի բարձրագույն «Նշան Էլմի» շքանշանով, 1938 – 1942 թթ. ղեկավարել Ֆրանսիական բանակի հրետանու գյուտարարական գիտական

խորհուրդը: 1942 – 1953 թթ. աշխատել է ԱՄՆ-ի Լեյթի և Կոլումբիայի համալսարաններում, 1953 – 1964 թթ.՝ IBM ֆիրմայում:

Աշխատանքները վերաբերում են ինտեգրալ հավասարումներին, օրթոգոնալ բազմանդամներին, թվային անալիզին, ձգողականության և մագնիսականության տեսություններին, կիրառական երկրաբանությունը և այլն: Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և մենագրությունների, ինչպես նաև Երկրի մագնիսականության չափման ճշգրիտ սարքերի, անալոգային տեխնիկայի, հոլակային սարքերի վերաբերյալ մի շարք գյուտերի: «Ստրետչ» մակնիշի էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենաների հեղինակներից է: Եղել է Նյու Յորքի գիտությունների ակադեմիայի Ռոկֆելերի ինստիտուտի և մի շարք երկրների ակադեմիաների անդամ:

Վախճանվել է 1976 թ. Նյու Յորքում:

ԿՈՋՈՅԱՆ ՀԱԿՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

*Գեղանկարիչ, մանկավարժ,
ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ*

Ծնվել է 1883 թ. դեկտեմբերի 1-ին Ախալցխայում: Սովորել է Վլադիկավկազի քաղաքային վարժարանում, որն ավարտելուց հետո՝ 1900 – 1901 թթ., Մոսկվայում աշակերտել է ոսկերիչ-փորագրիչ Պրոկոպին:

1905 – 1907 թթ. սովորել է Մյունխենի գեղարվեստի ակադեմիայում և երկու տարի Փարիզում ապրելուց հետո վերադարձել Վլադիկավկազ ու զորակոչվել բանակ: 1912 – 1914 թթ. աշխատել է Մոսկվայում: Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին կրկին զորակոչվել է:

1918 թ. հաստատվել է Հայաստանում և նույն թ. Ն. Մառի հնագիտական արշավախմբի հետ մասնակցել Անիի պեղումներին: Հայոց երբեմնի մայրաքաղաքում անցկացրած օրերի տպավորությունները հետագայում արտացոլվել են նրա «Անիի ավերակները» (1919) նկարում: 1920 թ. հուլիսին ճարտարապետ Ալ. Թամանյանի նախագծով ստեղծել է Հայաստանի Հանրապետության զինանշանը:

1921 թ. փետրվարյան ապստամբության պարտությունից հետո հաստատվել է Թավրիզում, ապա Խորհրդային Հայաստանի կառավարության հրավերով 1922 թ. վերադարձել Երևան:

Ճարտարապետ Կ. Հալաբյանի և նկարիչ Ս. Առաքելյանի հետ աշխատել է ռուսաստանյան հեռագրական գործակալության հայկական բաժանմունքի արվեստանոցում, թողարկել ագիտացիոն պլակատներ և ծաղրանկարներ: 1923 թ. նկարչի աշխատանքը Մոսկվայում արժանացել է առաջին կարգի դիպլոմի:

1924 – 1930 թթ. ԵՊՀ տեխնիկական ֆակուլտետում դասավանդել է նկարչություն, 1930-ից շարունակել աշխատանքը նորաստեղծ ԵՊԻ-ում:

1925 թ. մի շարք նշանավոր նկարիչների հետ իրականացրել է «Խորհրդային Հայաստանի հինգ տարին» ժողովածուի ձևավորումը, մասնակցել ՀԽՍՀ պետական զինանշանի էսքիզների ցուցահանդեսին:

1920-ականներին նրա ստեղծած նշանավոր գործերից է «Սասունցի Դավիթ» գրաֆիկական աշխատանքը: Սկսած 1925-ից նկարազարդել է Ստ. Զորյանի «Հազարան բլբուլ» հեքիաթը, Հովհ. Թումանյանի «Գիքորը» և «Տերն ու ծառան», 1933 թ.՝ Ե. Չարենցի «Գիրք ճանապարհին» ու Ա. Բակունցի «Սև ցեղերի սերմնացանը» գրքերը, 1934 թ.՝ Մ. Գորկու «Բանաստեղծություններ և լեգենդներ» ժողովածուն և այլն: Նրա նկարազարդումները 1934 թ. ներկայացվել են Խորհրդային գրողների առաջին համագումարի առթիվ Մոսկվայում բացված ցուցահանդեսում՝ նկարչին բերելով լայն ճանաչում: Այդ շրջանում նրա գործերը ցուցադրվել են Խորհրդային գրաֆիկայի միջազգային մի շարք ցուցահանդեսներում (Լոնդոն, Ֆիլադելֆիա, Դանցիգ):

1939 թ. մասնակցել է Մոսկվայում բացված Հայկական արվեստի տասնօրյակի ցուցահանդեսին: 1941 թ. ստեղծել է Հ. Ստեփանյանի «Սասունցի Դավիթ» օպերայի դեկորացիաների էսքիզները, 1945 թ. նկարազարդել Սայաթ-Նովայի խաղերի ժողովածուն: 1945 – 1954 թթ. դասավանդել է Երևանի գեղարվեստի ինստիտուտում: 1947 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1954 թ. և 1958 թ. Երևանում, 1959 թ. Թբիլիսիում, Բաքվում, Մոսկվայում, Լենինգրադում, 1982 թ. Սոֆիայում և Պոլդեիվում կազմակերպվել են նրա ստեղծագործությունների անհատական ցուցահանդեսներ: Կյանքի վերջին տարիների լավագույն ստեղծագործություններից են Հովհ. Թումանյանի «Փարվանա» բալլադի նկարազարդումները:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարչի կոչման:

1939 թ. պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով: Վախճանվել է 1959 թ. ապրիլի 24-ին Երևանում:

Ստեղծագործությունները պահվում են Հայաստանի ազգային պատկերասրահում, Սանկտ Պետերբուրգի ռուսական թանգարանում, Մոսկվայի Արևելքի ժողովուրդների արվեստի թանգարանում, Կիևի ռուսական արվեստի թանգարանում և 1973 թ. Երևանում բացված նկարչի տուն-թանգարանում:

1959 թ. Երևանում հիմնվել է նրա անվան գեղարվեստի մանկական դպրոցը:

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Վախճանվել է 2011 թ. հունվարի 5-ին Երևանում:

ԿՐՑՈՒԿԶՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ՅՈՒՐԻԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1946 թ. դեկտեմբերի 30-ին Երևանում: 1963 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1968 – 1989 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ կրտսեր, 1989 – 1992 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող, 1992 – 2016 թթ.՝ քվանտային ինֆորմատիկայի լաբորատորիայի վարիչ:

1988-ից համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում, 2001 – 2016 թթ. եղել նույն ամբիոնի հիմնական աշխատող՝ համատեղությամբ մշակելով լաբորատորիայի վարիչ:

2014 թ. նշանակվել է ԵՊՀ, ՀՀ ԳԱԱ ՖՀԻ և ՀՌՀ «Քվանտային տեխնոլոգիաներ և նոր նյութեր» միացյալ գիտառնումնական կենտրոնի տնօրեն:

Հեղինակ է 145 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են լազերային դաշտում ատոմական համակարգերի քվանտային էլեկտրադինամիկային, քվանտային օպտիկայի և սեղմված վիճակների հիմնարար և կիրառական խնդիրներին, թակարդված սառն իոնների լազերային ֆիզիկային, լազերային տեխնոլոգիաներում համակարգչային մոդելավորման ու բարձր արդյունավետությամբ հաշվարկների կիրառություններին, քվանտային տեղեկատվական տեխնոլոգիաներում լազերային ֆիզիկայի կիրառմանը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

2002 թ. և 2011 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Վախճանվել է 2016 թ. նոյեմբերի 27-ին Երևանում:

ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ ՀՈՎՍԵՓ ԿԱՐԱՊԵՏԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1890 թ. հունիսի 26-ին Մոսկվայում: 1909 թ. ավարտել է Լազարյան ճեմարանին առընթեր գիմնազիան, 1913 թ.՝ Մոսկվայի համալսարանի պատմաբանական ֆակուլտետը: 1915 – 1920 թթ. Լազարյան ճեմարանում դասավանդել է հայերեն, ռուսերեն, լատիներեն և այլ դասընթացներ, 1920 – 1930-ական թթ. աշխատել Մոսկվայի մի շարք բուհերում և գիտահետազոտական հաստատություններում:

1935 թ. հրավիրվել է Երևան, աշխատել ԵՊՀ-ում և ՀՊՄԻ-ում, 1945 – 1950 թթ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում:

1950 թ. մինչև կյանքի վերջը աշխատել է Մոսկվայի ԽՍՀՄ ԳԱ լեզվի ինստիտուտում:

1961 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի և ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչումներ:

Մեծ ներդրում է ունեցել պատմագիտական և իրավաբանական գիտական եզրույթների հայացման գործում:

Հեղինակ է հայոց լեզվի տարբեր հարցերի վերաբերյալ բազմաթիվ ուսումնասիրությունների, որոնցից են՝ “Очерки исторического синтаксиса литературного армянского языка” (М., 1959), “Изменения в словарном составе литературного армянского языка советского периода” (М., 1964) և այլ մենագրություններ: Մասնակցել է «Սասունցի Դավիթ» էպոսի ռուսերեն թարգմանության խմբագրմանը, ռուսերեն է թարգմանել Բաֆֆու «Սամվել» վեպը:

Վախճանվել է 1964 թ. դեկտեմբերի 27-ին Մոսկվայում:

ՀԱՆՈՒՄՅԱՆ ՍԵՄՅՈՆ ՏԻԳՐԱՆԻ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1930 թ. փետրվարի 17-ին Երևանում: Թիվ 8 և թիվ 20 դպրոցներում ստանալով միջնակարգ կրթություն՝ 1952 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1955 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956-ից ռուսաց լեզու և գրականություն է դասավանդել ԵՊՀ տարբեր ֆակուլտետներում: 1963 – 1965 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտական քարտուղար, 1965 – 1972 և 1989 – 2000 թթ.՝ հոմանիտար ֆակուլտետների ռուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1972 – 1973 թթ.՝ ԵՌՕԼՄԻ ռեկտոր, 1973 – 1988 թթ.՝ ՀԽՍՀ լուսավորության, 1988 – 1989 թթ.՝ Ժողովրդական կրթության նախարար, 2000 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ ռեկտորատի խորհրդական: 2006 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Նրա գրչին են պատկանում “Штрихи к портрету” (Եր., 1999), “Думы о былом” (Եր., 2002), “Из прошлого” (Եր., 2006) հուշախառն էսսեների, էսքիզների, հոգևածների և ելույթների ժողովածուները:

Հեղինակ է շուրջ 150 աշխատության, համահեղինակ՝ “Максим Горький и Армения” (Եր., 1968) մենագրության, «Ռուս-հայերեն դարձվածաբանական բառարան»-ի (Եր., 1975): Համահեղինակ է նաև հայկական հանրակրթական դպրոցի 8-10-րդ դասարանների ռուսաց լեզվի դասագրքերի, որոնք 1988 թ. արժանացել են ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ IX-XI գումարումների պատգամավոր, բազմիցս ընտրվել ՀԿԿ ԿԿ անդամ:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) չքանչանով, 2000 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 2016 թ. մայիսի 16-ին Երևանում:

ՀԱՅՈՐԾԱՆ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԱՐՇԱԿԻ

*Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ*

Ծնվել է 1890 թ. դեկտեմբերի 25-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի)։ Սկզբնական կրթությունն ստացել է հայրենի քաղաքում։ 1917 թ. ավարտել է Սանկտ Պետերբուրգի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մեխանիկայի բաժինը՝ «Թերմոդինամիկա և տեսական մեխանիկա» մասնագիտությամբ։

1917 – 1920 թթ. Ալեքսանդրապոլի միջնակարգ դպրոցներում դասավանդել է ֆիզիկա, մաթեմատիկա, կիրառական մեխանիկա։ 1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և դասախոսել մինչև 1930 թ.՝ դառնալով տեխնիկական ֆակուլտետի հիմնադիր կազմակերպիչներից մեկը։ 1928 – 1929 թթ. եղել է այդ ֆակուլտետի դեկան։ 1930 – 1939 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ տեսական մեխանիկայի, 1939 – 1954 թթ.՝ Թերմոդինամիկայի և ջերմատեխնիկայի, 1954 – 1957 թթ.՝ ֆիզիկայի ամբիոնները։ 1936 – 1944 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտական և ուսումնական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն։

1936 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1937 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում։ 1943 թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ գիտությունների ակադեմիայի հիմնադիր անդամների կազմում։

1928 – 1940 թթ. եղել է Երևանի սեյսմիկ կայանի վարիչ, 1943-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկամաթեմատիկական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարի տեղակալ, ակադեմիայի բառարանագիտական հանձնաժողովի նախագահ։

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են դասական և կիրառական ջերմադինամիկայի տարբեր հարցերի։ Մասնավորապես հիմնավորել է ջերմադինամիկայի երկրորդ օրենքը՝ ջերմաստիճանի կամայական նշանի դեպքում։ ԽՍՀՄ-ում առաջիններից է վեկտորական հաշվի միջոցով շարադրել տեսական մեխանիկայի դասընթացը։

Հեղինակ է չուրջ 30 գիտական հոդվածների և «Տեսական մեխանիկա» (մաս 1, Եր., 1941, մաս 2, Եր., 1964), «Թերմոդինամիկա» (Եր., 1952), «Общая термодинамика» (М.-Л., 1955), «Химическая термодинамика» (М., 1963) մենագրությունների և բուհական դասագրքերի։

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման։ Պարգևատրվել է Լենինի (2) շքանշանով։

Վախճանվել է 1971 թ. մայիսի 14-ին Երևանում։

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԱՆՈՒՇ ՎԱՀԱՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1960 թ. հունիսի 17-ին Երևանում: 1977 թ. ավարտել է թիվ 62 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ ռուսաց լեզվի և գրականության ֆակուլտետը:

2002 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2016 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է

դոցենտի կոչում:

1977 – 1978 թթ. աշխատել է Պլանավորման և նորմատիվների ԳՀԻ գիտական գրադարանում: 1983 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի (հետագայում՝ լեզուների տիպաբանության, տեսության և ռուսաց լեզվի մեթոդիկայի) ամբիոնի լաբորանտ, ավագ լաբորանտ, 1995 – 2003 թթ.՝ ռուսաց լեզվի (հումանիտար ֆակուլտետների համար) ամբիոնի դասախոս, 2003 – 2007 թթ.՝ ասիստենտ, 2007-ից՝ դոցենտ:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են ռուսաց լեզվի շարահյուսությանը, լեզվական կառուցյան տրամաբանական-մաթեմատիկական վերլուծությանը, ընդհանուր և կառուցվածքային լեզվաբանության տեսական հիմնախնդիրներին:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտահետազոտական և գիտամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ 1 մենագրության և 2 ուսումնամեթոդական ձեռնարկի:

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

*Թշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1886 թ. հոկտեմբերի 12-ին Լեռնային Դարբաղի Վարդաշատ գյուղում: 1906 թ. Բաքվում ավարտել է գիմնազիա և ընդունվել Բեռլինի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ: 1911 թ. ավարտելով համալսարանը՝

աշխատանքի է անցել Կիևի հիվանդանոցներից մեկում: 1914 թ. գործուղվել է Բեռլին՝ նյարդային հիվանդությունների և ֆիզիոթերապիայի գծով վերապատրաստվելու:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի սկզբին զորակոչվել է գործող բանակ, ծառայել որպես գնդի կրտսեր, ապա՝ ավագ բժիշկ: 1917 թ. տեղափոխվել է Կովկաս և ծառայել որպես զինվորական բժիշկ: 1918 թ. աշխատել է Բաքվում, 1919 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատել որպես բժիշկ,

ապա՝ զինվորական հոսպիտալում որպես նյարդաախտաբան:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի հիմնադրմանը, եղել նրա ղեկան, ինչպես նաև առարկայական հանձնաժողովի նախագահ: 1929 թ. հիմնադրել է ֆիզիոլոգիայի ամբիոնը և այն ղեկավարել ԵՊԲԻ-ում մինչև 1936 թ.: 1936 – 1960 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի նյարդային հիվանդությունների ամբիոնի վարիչ:

1923 թ. նրա անմիջական նախաձեռնությամբ հանրապետական հիվանդանոցում ստեղծվել է ֆիզիոթերապիայի կաբինետ: 1924 թ. Երևանում կազմակերպել և ղեկավարել է նյարդային հիվանդությունների առաջին բաժանմունքը, որի հիման վրա հետագայում ստեղծվել է նյարդային ախտաբանություն կլինիկան: 1930 թ. ստեղծել և մինչև 1950 թ. ղեկավարել է ֆիզիոթերապիայի և կոլորոտաբանություն ինստիտուտը:

1936 թ. դարձել է բժշկական գիտությունների դոկտոր, 1939 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Զբաղվել է նաև Արզնու, Զերմուկի, Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) և այլ առողջարանների ստեղծման խնդիրներով: Բարձր գնահատականի են արժանի Հայրենական պատերազմի տարիներին նրա մատուցած ծառայությունները. պատերազմի առաջին իսկ օրերից եղել է Հայաստանի շարժական հոսպիտալների վարչության պետ:

Հեղինակ է «Ֆիզիոլոգիա» (Եր., 1922) դասագրքի և համահեղինակ՝ «Հայաստանի առողջարանների ու հանգստյան տների տեղեկատու» (Եր., 1935) և «Պերիֆերիկ ներվային համակարգության տրավմատիկ վնասվածքներ» ձեռնարկների, որոնցից վերջինը մեծ օգնություն էր շարժական հոսպիտալներում աշխատող բժիշկներին:

Արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի և Կարմիր աստղի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1960 թ. օգոստոսի 12-ին Երևանում:

ՀԱԿՈՐՑԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1917 թ. հունիսի 15-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Լեռնաձոր գյուղում, որտեղ էլ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1940 թ. ավարտել է ԵՊՀ աշխարհագրության և երկրաբանության ֆակուլտետը: 1942 – 1943 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1962 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1963 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1986 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսական աշխարհագրություն ամբիոնի վարիչ, 1955 – 1957 և 1963 – 1965 թթ.՝ աշխարհագրության ֆակուլտետի ղեկավար:

Գիտական ուսումնասիրությունները վերաբերում են Հայաստանի պատմական աշխարհագրությանը, պատմական Հայաստանի քաղաքներին, աշխարհագրության պատմությանը:

Հեղինակ է բուհական և դպրոցական դասագրքերի, ուսումնական ձեռնարկների, քարտեզների, գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Երևանի պատմություն» (ՀՀ. 1-4, Եր., 1959 – 1971), «Անիի պատմություն» (Եր., 1980), «Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն» (Եր., 1984) և «Աշխարհագրության համառոտ պատմություն» (Եր., 1976):

Մեծ է նրա դերը «Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան» (ՀՀ. 1-5, Եր., 1986 – 2001) աշխատության ստեղծման գործում:

2003 թ. հետմահու արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

1968 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

Վախճանվել է 1989 թ. հոկտեմբերի 16-ին Երևանում:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 39 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՀԱԿՈՐ ԱՎԱԳԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1956 թ. ապրիլի 25-ին ՀԽՍՀ Սիսիանի շրջանի Բորիսովկա (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզի Ծղուկ) գյուղում: 1973 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 100 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1987 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1983 – 1996 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օպտիմալ կառավարման և մոտավոր մեթոդների տեսության ամբիոնում: 1996 – 1999 թթ. դասախոսել է Գրանսկի համալսարանում (Լեհաստան), 1999 – 2005 թթ.՝ Ռիադի Սաուդ թագավորի համալսարանում (Սաուդյան Արաբիա): 2005 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ օպտիմալ կառավարման տեսության և մոտավոր մեթոդների ամբիոնի ղեկավար, 2006 – 2011 թ. աշխատել է կիրառական անալիզի

ամբիոնում: 2011-ից թվային անալիզի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են մոտարկումների տեսությունը և հաշվողական մաթեմատիկային:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ “Spline functions and multivariate interpolations, Mathematics and its Applications” (London, 1993), բուլղարերեն՝ “Теория на сплайн функциите” (София, 1990) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

1990 – 1995 թթ. եղել է ՀՀ ԳԽ, ապա՝ ԱԺ պատգամավոր:

ՀԱԿՈՐՑԱՆ ՀԱԿՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1927 թ. փետրվարի 12-ին Ներկայիս ՀՀ Արմավիրի մարզի Արմավիր գյուղում: 1944 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 48 միջնակարգ դպրոցը, 1950 թ.՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը:

1950-ից աշխատել է հայկական ռադիոյի արտասահմանյան հաղորդումների խմբագրությունում որպես խմբագիր, 1957 – 1962 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական գրադարանի վարիչ, 1980 – 1983 թթ.՝ օտարերկրյա քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ղեկան: 1954 – 2006 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում, ընդ որում՝ նաև ռուսերենով, ֆրանսերենով, անգլերենով: 1962 – 1963 թթ. եղել է ԵՌՕԼՄԻ պրոռեկտոր, 1968 – 1975 թթ.՝ ՀՍՀ գլխավոր խմբագրության պատասխանատու քարտուղար:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է շուրջ յոթ տասնյակ գիտական հոդվածների և մի շարք գրքերի, որոնցից են՝ «Նորագույն պատմություն. ԱՄՆ, Անգլիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա (1918 – 1998 թթ.)» (Եր., 1998), «Հայրենիք վերադառնալու գաղափարը և Ժամանակակից միջազգային իրավունքը» (Եր., 2000), «Տարագիր հայության հայրենիք վերադառնալու պահանջի պատմական և իրավական հիմքերը» (Եր., 2002), «Խորհրդա-գերմանական հարաբերությունները Երկրորդ աշխարհամարտի նախօրեին» (Եր., 2007): Հրատարակել է նաև «Արցախ» (Եր., 1993) պատմաէպիկական պոեմը:

Վախճանվել է 2009 թ. հունիսի 12-ին Երևանում:

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱԿՈԲԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1876 թ. օգոստոսի 16-ին Վանում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի Հայնկույսներ թաղամասի վարժարանում, այնուհետև՝ 1890 – 1899 թթ. սովորել է Ջմիաժնի Գեորգյան ճեմարանում: 1904 թ. ավարտել է Վիպրոնսի (ԱՄՆ) համալսարանի պատմագրական ֆակուլտետը: Պաշտպանելով ատենախոսություն՝ ստացել է դոկտորի գիտական աստիճան և տեղի համալսարանում որպես պրոֆեսոր դասավանդելու իրավունք:

Բոստոնում և Նյու Յորքում հիմնադրել ու խմբագրել է «Ձայն Հայրենեաց» և «Արաքս» ազգային-քաղաքական շաբաթաթերթերը, ամերիկահայ պարբերականներում «Վարդ Շահինի» ծածկանունով տպագրել բազմաթիվ հոդվածներ և գրական-գեղարվեստական ստեղծագործություններ: Անգլերենով հրատարակել է «Հայերի ռուսացումը» (Բոստոն, 1905) ուսումնասիրությունը:

1912 թ. նշանակվել է Կարինի Սանասարյան վարժարանի տեսուչ:

Հրաջրով փրկվելով Մեծ եղեռնից՝ ապաստան է գտել Ռումինիայում, ապա տեղափոխվել Հյուսիսային Կովկաս, Թիֆլիս, Կ. Պոլիս, Ալեքսանդրիա, Կահիրե, զբաղվել մանկավարժական գործունեությամբ, խմբագրել «Վան-Տոսպ», «Վերջին լուր», «Ժողովրդի ձայն», «Արև» և այլ թերթեր:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ռամկավար-ազատական կուսակցության ստեղծմանը և ընտրվել կուսակցության կենտրոնական վարչություն անդամ:

1927 թ. նոյեմբերին Խորհրդային Հայաստանի կառավարության առաջարկով տեղափոխվել է Երևան և վարել «Մեքենյան ֆոնդի» պատասխանատու գործադիր քարտուղարի պաշտոնը:

1928 թ. հրավիրվել է դասավանդելու ԵՊՀ-ում: Եղել է ընդհանուր պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր և դասավանդել Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմություն: 1935 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ պատմության և գրականության ինստիտուտի անդամ:

Հեղինակ է «Ազգերու պատմություն» (ՀՀ. 1-3, Կ. Պոլիս, 1912 – 1915), «Գերման դավը Կովկասի մեջ» (Թիֆլիս, 1917), «Թուրքիա Գերման ճանկերուն մեջ» (Թիֆլիս, 1918) և այլ ուսումնասիրությունների: Հայագիտական մեծ արժեք ունի հայերի և Հայաստանի մասին նրա կազմած ու թարգմանած «Ուղեգրություններ» բացառիկ ժողովածուն, որից լույս են տեսել միայն 1-ին (Եր., 1932) և 6-րդ (Եր., 1934) հատորները, իսկ մյուսները մնացել են անավարտ, ավելին՝ անհետ կորել են արդեն տպագրության պատրաստ մի քանի հատորի նյութերը:

1937 թ. հունիսի 25-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական ագիտացիա անելու, անգլիական լրեսա լինելու և Ա. Խանջյանի հետ սերտ կապեր ունենալու մեղադրանքով: 1938 թ. հունիսի 18-ին դատապարտվել է մահապատժի, որն ի կատար է ածվել նույն օրը:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայությամբ պատճառով:

ՀԱԿՈՐՑԱՆ ՀՐԱՆՏ ԽԱՉՆՈՒՐԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,**

ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1927 թ. դեկտեմբերի 17-ին ներկայիս ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սարուխան գյուղում: 1944 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1948 թ.՝ Կամոյի (այժմ՝ Գավառ) մանկավարժական ուսումնարանը, 1950 թ.՝ ՀՊՄԻ պատմություն, 1956 թ.՝ բանասիրության ֆակուլտետները, 1959 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1944 – 1946 թթ. աշխատել է Սարուխանի կոլտնտեսությունում, 1946 – 1963 թթ.՝ Վարդենիսի և Կամոյի շրջանների դպրոցներում որպես ուսուցիչ, տնօրեն:

1962 թ. նշանակվել է ՀԿԿ Կամոյի շրջկոմի ագիտացիայի և պրոպագանդայի բաժնի վարիչ: 1970-ականներին եղել է ԵրՊԻ փիլիսոփայության ամբիոնի ավագ դասախոս, դոցենտ, 1985 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աթերիի պատմության և տեսության միջբուհական ամբիոնի վարիչ, 1991 – 2000 թթ.՝ կրոնի պատմության և տեսության ամբիոնի վարիչ, 1993 – 2006 թթ.՝ Գավառի պետհամալսարանի հիմնադիր ռեկտոր: 2006 թ. ընտրվել է նույն բուհի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ:

Հեղինակ է մի շարք հոգվածների և «Հայ աթեիստական մտքի պատմությունից (Բաֆֆի)» (Եր., 1983), «Աթեիստական դաստիարակության մի քանի հարցեր» (Եր., 1988), «Հայ հեղափոխական-դեմոկրատների փիլիսոփայական հայացքները» (Եր., 1989) մենագրությունների:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչի կոչման:

Վախճանվել է 2011 թ. նոյեմբերի 23-ին Երևանում:

Նրա անունով են կոչվում Գավառի պետական համալսարանը և քաղաքի փողոցներից մեկը:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՀՐԱԶՅԱ ՌԱՖԻԿԻ

ԽՍՀՄ սպորտի վարպետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1956 թ. հունվարի 2-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 131 միջնակարգ դպրոցը, 1982 թ.՝ ՖԿՀՊԻ-ն, 1986 թ.՝ ՀՊՄԻ գեղարվեստի ֆակուլտետը:

1974 – 1976 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1982 – 1985 թթ. եղել է ԵՊՀ, 1985 – 1989 թթ.՝

Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի դասախոս, 1995 – 1997 թթ.՝ Երևանի թիվ 118 միջնակարգ դպրոցի կերպարվեստի ուսուցիչ: 2000-ից եղել է ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնի դասախոս, 2012 – 2015 թթ.՝ դոցենտ, 2015-ից պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է 12 գիտական հոդվածի, «Առողջ ապրելու բանաձև» (Եր., 2013), «Սպորտ և արվեստ» (Եր., 2015) ուսումնական ձեռնարկների:

Զբաղվում է նաև գեղանկարչությամբ: Երևանում և արտերկրում կազմակերպվել են նրա գեղանկարների ցուցահանդեսներ:

1996-ից ՀՀ նկարիչների միության, 1999-ից՝ Միջազգային պրոֆեսիոնալ նկարիչների միության անդամ է:

1976 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ սպորտի վարպետի (բուցքամարտ), 2014 թ.՝ ՀՀ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պատվավոր աշխատողի կոչումների:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՄԱՐԱՏ ՄԿՐՏՁԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. մարտի 1-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1943 թ. ավարտել է 7-րդ դասարանը, 1947 թ.՝ Երևանի էլեկտրատեխնիկական տեխնիկումը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1955 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1955 – 1957 թթ. եղել է ՀԼԿԵՄ ԿԿ դասախոսական խմբի ղեկավար, 1957 – 1962 թթ.՝ Հայաստանի հեղափոխության թանգարանի գիտական գծով փոխտնօրեն: 1962 – 1967 թթ. աշխատել է ԵՌՕԼՄԻ-ում որպես ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1976 – 1981 թթ.՝ ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնում որպես դոցենտ, այնուհետև՝ պրոֆեսոր:

1981 – 1984 թթ. եղել է ՀՊՄԻ գիտական աշխատանքների գծով պրոֆեսոր, 1984 – 1992 թթ.՝ նույն ինստիտուտի ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և չորս մենագրության, որոնցից են՝ «Հանուն նոր մարդու դաստիարակության (ՀԿԿ գաղափարական աշխատանքի փորձից)» (Եր., 1972), «Սոցիալիզմի քաղաքական սխտեմի ղեկավար ուժը (ՍՄԿԿ դերն ու նշանակությունը)» (Եր., 1978), «Սովետական Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական նվաճումները և բուրժուական «քննադատության» սնանկությունը» (Եր., 1980):

Վախճանվել է 2009 թ. Երևանում:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՌՈՒԲԵՆԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1949 թ. օգոստոսի 14-ին Բաքվում: 1966 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1975 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1976-ից աշխատել է ԵՊՀ թվային անալիզի ամբիոնում: 2001 – 2007 թթ. եղել է մաթեմատիկական մեթոդների և մոդելավորման ամբիոնի վարիչ, 2007-ից թվային անալիզի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են դիֆերենցիալ հավասարումների թվային լուծմանը, հանրահաշվական բազմամակարդակային վերապայմանավորման մեթոդներին և գծային հանրահաշվի թվային մեթոդներին:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների և բուհական 2 դասագրքի՝ «Թվային մեթոդներ – 1» (Եր., 2003), «Թվային մեթոդներ – 2» (Եր., 2007):

Գիտական հետազոտություններ է կատարել Լեհաստանի (1987 թ. և 1991 թ.), Հոլանդիայի (1993 – 1997 թթ.), ԱՄՆ-ի (1998 թ.) գիտական հաստատություններում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՆԻԿՈԼԱՅ ՍԱՐԳՍԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1930 թ. դեկտեմբերի 25-ին Ադր. ԽՍՀ Դաշ-
քեսանի շրջանի Զովբառ գյուղում: 1947 թ. ավարտել է
տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ Ստավրոպոլի գյու-
ղատնտեսական ինստիտուտի զոոտեխնիկական ֆակուլ-
տետը, 1962 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1986 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1963-ից աշխատել է ԵՊՀ մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամ-
բիոնում որպես ավագ դասախոս, 1965 – 1982 թթ.՝ դոցենտ, 1982 – 1986
թթ.՝ պրոֆեսոր, 1986 – 1991 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1991 – 2010 թթ.՝
պրոֆեսոր:

Հեղինակ է «Ուղեղի էլեկտրաֆիզիոլոգիական հետազոտություններ
թթվածնաքաղցի պայմաններում» (Եր., 1987) մենագրության, «Բարձրա-
գույն նյարդային գործունեություն» (Եր., 1999), «Ընդհանուր էն-
դոկրինոլոգիա» (Եր., 2004) դասագրքերի, 130 գիտական հոդվածների,
որոնք վերաբերում են օրգանիզմի վրա քրոնիկ և սուր թթվածնաքաղցի
ազդեցությանը:

Զեկուցումներով հանդես է եկել հանրապետական և միութենական
գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախո-
սություն:

Վախճանվել է 2010 թ. մարտի 13-ին Երևանում:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ՍԵՐԳԵՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1955 թ. նոյեմբերի 20-ին Սիսիանում: 1973
թ. ավարտել է ԵՊՀ-ին կից ֆիզիկամաթեմատիկական
դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1984 թ.՝
ասպիրանտուրան:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1995 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1978-ից աշխատում է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում. եղել է լաբորանտ, դասախոս, 1993 – 2002 թթ.՝ դոցենտ, 2002 – 2007 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2007 – 2012 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 2012-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է: 2018-ից ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկանն է:

Զբաղվում է իզոտրոպ ու անիզոտրոպ հեղուկների լուսահղորդինամիկայի, հեղուկ բյուրեղների գծային և ոչ գծային օպտիկայի և ջերմամեխանիկայի, անիզոտրոպ դիֆրակտային ցանցերի լազերային զբաղման ու կիրառության հարցերով:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական հոդվածների և 2 արտոնագրի, համահեղինակ՝ «Մակածված փուլային անցումներ և հիդրոդինամիկական անկայունություններ հեղուկ բյուրեղներում» (Եր., 2000) մենագրության և «Ոչ գծային ֆիզիկայի ներածություն» (Եր., 2006) դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

ՀԱԿՈՒՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՂԱԶԱՐԻ

Խորհրդային Միության հերոս

Ծնվել է 1912 թ. մայիսի 20-ին ներկայիս ՀՀ Տավուշի մարզի Այգեհովիտ գյուղում: 1930 թ. ավարտել է Իջևանի ոչ լրիվ միջնակարգ դպրոցը, 1934 թ.՝ Երևանի ավտոճանապարհաշինարարական տեխնիկումը, 1935 թ.՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ռազմաինժեներական դպրոցը և նշանակվել Թբիլիսիում դասակի հրամանատարի օգնական: 1936 թ. զորացրվելուց հետո եկել է Հայաստան և աշխատել ճանապարհաշինության ասպարեզում: Հայրենական մեծ պատերազմի սկզբին նշանակվել է Ղափանի աշխարհազորային միավորման գումարտակի հրամանատար և զորակոչվել բանակ: 1943 թ. ավարտել է Թբիլիսիի «Վիստրել» սպայական հրաձգային դասընթացները, ստացել լեյտենանտի կոչում, մեկնել Ուկրաինական չորրորդ ռազմաճակատ և նշանակվել Վոլնովոդյան կարմրադրոշ 3 դիվիզիայի ավտոմատավորների առանձին ստորաբաժանման հրամանատար: Դնեպրի ձախափնյա Պայմա քաղաքի ազատագրման մարտերին մասնակցելու համար պարգևատրվել է Կարմիր աստղի շքանշանով: Այդ մարտերում թեև երկու անգամ վիրավորվել է, բայց զորամասից չի հեռացել: Հետագայում մասնակցել է Ղրիմի ազատագրմանը: Մարտական գործողություններում ցուցաբերած խիզախության ու արիության համար արժանացել է Խորհրդային Միության հերոսի կոչման:

1945 թ. զորացրվելուց հետո աշխատել է Ղափան-Փաշարան ճանապարհ-

Հաշիւարարութեան պետ, 1946 թ.՝ նշանակվել ՀԽՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր ճանապարհների գլխավոր վարչութեան պետ:

1951 թ. ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտութեան ֆակուլտետը, 1949 – 1950 ուստարում՝ նաև ՀԿ(բ)Կ ԿԿ-ին առընթեր երկամյա դպրոցը:

1952 թ. եղել է անտառտնտեսութեան նախարարի տեղակալ, 1957 թ.՝ ՀԽՍՀ Մինիստրների խորհրդին կից խճուղային ճանապարհների գլխավոր վարչութեան նյութատեխնիկական մատակարարման վարչութեան պետ:

1947 – 1952 թթ. եղել է ՀԽՍՀ Գիտ պատգամավոր, Ղրիմի Արմյանսկ և Կրասնոպրենկոպսկ քաղաքների պատվավոր քաղաքացի:

Վախճանվել է 1994 թ. սեպտեմբերի 11-ին Երևանում:

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ԱՐՇԱԿԻ

*Կենսաբանական գիտութեանների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտութեան վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1915 թ. մայիսի 15-ին Ելիզավետպոլ նահանգի Զովդառ գյուղում: Սկզբնական կրթութեան ստացել է տեղի դպրոցում, ապա՝ Գանձակի գյուղատնտեսական տեխնիկումում: 1934 – 1939 թթ. սովորել է Բաքվի պետական համալսարանում, ապա՝ բժշկական ինստիտուտում, որն ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Բաքվի պետական համալսարանում որպէս ասիստենտ: Այնուհետև գործուղվել է Մոսկվայի ուղեղի ինստիտուտ, որտեղ կատարել է գիտական հետազոտութեաններ՝ նվիրված գլխուղեղի կենսահոսանքների ծագման մեխանիզմների պարզաբանմանը: Մասնակցել է Հայրենական պատերազմին, վիրավորվել և գորացրվել:

1944 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1955 թ.՝ դոկտորական ատենախոսութեան: 1956 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Մինչև 1948 թ. աշխատել է Բաքվի համալսարանի, բժշկական և ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտների ֆիզիոլոգիայի ամբիոններում որպէս ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ, միաժամանակ՝ Բաքվի արյան փոխներարկման ինստիտուտի լաբորատորիայի վարիչ:

1949 թ. տեղափոխվել է Երևան և աշխատել որպէս ԵՊՀ մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ: 1949 – 1954 թթ. համատեղութեամբ եղել է նաև Երևանի արյունաբանութեան և արյան փոխներարկման ինստիտուտի բաժնի վարիչ:

Ուսումնասիրել է իոնացնող ճառագայթման, թրթռման, աղմուկի, թթվածնաքաղցի և այլ գործոնների ազդեցութեան պայմաններում օրգա-

նիզմի որոշ համակարգերի նյութափոխանակության փոփոխությունները և վեգետատիվ ֆունկցիաների կենսառիթմերը: Մշակել է արյանը փոխաբերնող նոր հակաշոկային հեղուկ՝ «ԱՐՄԻՊԿ»:

Հեղինակ է շուրջ 300 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Արյան կորստի և հեմոտրանսֆուզիոն շոկի պայմաններում նյարդային համակարգի դերը մարսողության մեջ» (Եր., 1959), «Բարձրագույն նյարդային գործունեությունը հեմոտրանսֆուզիոն շոկի և արյան կորստի դեպքում» (Եր., 1961) և այլ մենագրությունների:

Առժամանակ աշխատել է Պրահայի և Տիրանայի համալսարաններում: Կարևոր դեր է խաղացել Տիրանայի համալսարանի և բժշկական ինստիտուտի ֆիզիոլոգիայի ամբիոնների հիմնադրման գործում: Տիրանայում ալբաներեն հրատարակվել է ֆիզիոլոգիայի դասընթացի նրա դասախոսությունների երկհատորյակը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Երկար տարիներ եղել է Ֆիզիոլոգների համամիութենական ընկերության կենտրոնական վարչության անդամ:

1964 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Եղել է Նոր Զելանդիայի Մաստերտոն քաղաքի պատվավոր քաղաքացի: Վախճանվել է 2005 թ. մարտի 21-ին Մոսկվայում:

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՍԻՄՈՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ Գրականագետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1880 թ. Ելիզավետպոլում (Գանձակ): 1899 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը: 1902 – 1907 թթ. բարձրագույն կրթություն է ստացել Շվեյցարիայում: 1909 – 1913 թթ. ապրել է Շվեյցարիայում, Ավստրիայում, Բուլղարիայում: 1913 – 1918 թթ. վերադառնալով Անդրկովկաս՝ ծավալել է հրատարակչական-խմբագրական բուռն գործունեություն: 1918 – 1924 թթ. Փարիզում զբաղվել է արևմտաեվրոպական գրականության ուսումնասիրությամբ, գրել մի շարք հոդվածներ Հ. Բարբյուսի, Ռ. Ռոլանի և եվրոպական այլ գրողների մասին: 1922 – 1924 թթ. Վիեննայում, ապա՝ Բեռլինում խմբագրել է «Արեգ» հանդեսը:

1924 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և դասավանդել արտասահմանյան գրականություն: 1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, այնուհետև ստանձնել է արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչի պարտա-

կանոնությունները: 1931 թ. նշանակվել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետի դեկանի պաշտոնում, որը վարել է մինչև 1938 թ.:

Որպես հմուտ դասախոս և գիտնական-հետազոտող՝ եվրոպական և հայ գրականության վերաբերյալ թողել է գրականագիտական բազմաթիվ աշխատություններ, որոնցից են՝ «Եվրոպական գրականության պատմության գլխավոր էջեր» (մաս 1-2, Եր., 1936), «Պետրոս Դուրյան» (Վիեննա, 1922), «Արփիար Արփիարյան» (Վիեննա, 1922), «Վահան Տերյան» (Բեռլին, 1923), «Եղիշե Չարենց» (Վիեննա, 1924) մենագրությունները, Ալ. Շիրվանզադեի ու Հովհ. Թումանյանի մասին գրած հետազոտությունները:

1938 թ. մայիսի 21-ին ձերբակալվել է և 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ի վճռով դատապարտվել զնդակահարության:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՀԱԿՈՒԹԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1965 թ. հունվարի 29-ին Երևանում: 1982 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետ: 1983 – 1985 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1989 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1992 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1992 – 2003 թթ. եղել է ԵՐՖԻ տեսական ֆիզիկայի բաժանմունքի կրտսեր գիտաշխատող, 2003 – 2005 թթ.՝ գիտաշխատող, 2003-ից՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 2005-ից՝ դոցենտ: 2005-ից աշխատում է նաև ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի լաբորատորիայում որպես ավագ գիտաշխատող:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2013 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

Զբաղվում է ինտեգրվող համակարգերի, սպինային շղթաների և Կալոջերոյի մոդելի ուսումնասիրությամբ: Հեղինակ է շուրջ 35 գիտական աշխատանքների և «Զուգահեռ ծրագրավորում MPI փաթեթի միջոցով» (Եր., 2010) ուսումնական ձեռնարկի:

Համագործակցում է Հանովերի և Գլազգոյի համալսարանների հետ:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

**ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԻ
Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1948 թ. հունվարի 10-ին Վերին Թալինում:
1965 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝
ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1975 թ.՝ ասպի-
րանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսու-
թյուն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1969 – 1994 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ պետական տնտեսագիտության և
պլանավորման գիտահետազոտական ինստիտուտում՝ կրտսեր գիտատեխ-
նիկական աշխատողից մինչև գիտական խմբի ղեկավարի պաշտոններում:

1994 – 2017 թթ. եղել է ԵՊՀ կառավարման և գործարարության
ամբիոնի դոցենտ, 2017-ից պրոֆեսոր է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են աշխատանքի տնտե-
սագիտության հիմնահարցերին:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Աշ-
խատանքային հարաբերությունների պետական կարգավորում» (Եր., 2014),
«Մարդկային ռեսուրսներ և աշխատանքի էկոնոմիկա» (Եր., 2016), «ՀՀ
աշխատաշուկան. իրավիճակը և միտումները» (Եր., 2016) մենագրու-
թյուններ: Համահեղինակ է «Մարդկային զարգացման հիմունքներ» (Եր.,
2004) մագիստրատուրայի դասագրքի, «Կառավարման և գործարարության
ընտրովի հարցեր» (Եր., 2005) ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենա-
խոսություն:

**ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ԳՈՀԱՐ ՀԱՄԱԶԱՍՊԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1907 թ. հունիսի 28-ին Թիֆլիսում: 1924
թ. ավարտել է տեղի թիվ 70 միջնակարգ դպրոցը, 1929
թ.՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) համալսա-

րանի մաթեմատիկայի ֆակուլտետը: 1938 թ. պաշտպանել է թեկնածուա-
կան ատենախոսություն: 1939 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1929 – 1946 թթ. աշխատել է Լենինգրադի պետական համալսարանում,
1946 – 1967 թթ.՝ ԵՊՀ Կիրառական մաթեմատիկայի ամբիոնում, 1967 –

1979 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ հավանականությունների տեսություն և մաթեմատիկական վիճակագրություն մամբիոնը:

Հեղինակ է 20 գիտական հոգովածների, ուսումնական մի քանի ձեռնարկների և դասագրքերի, որոնցից են՝ «Հավանականությունների տեսություն դասընթաց» (Եր., 1961, 1971, 1977), «Միացությունների տեսություն և հավանականությունների տեսության տարրերը» (Եր., 1963), «Հավանականությունների տեսության խնդրագիրք» (Եր., 1973) և «Պատահական պրոցեսներ» (Եր., 1974):

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են Պուլասոնի կորերին, անկախ փորձերին և մարկովյան շղթաներում տեղեկատվության քանակի որոշմանը, ինչպես նաև մարկովյան գծային պրոցեսների տեսությանը:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1979 թ. հունիսի 26-ին Երևանում:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ՀԱՄԱԶԱՍՊ ԱՍԱՏՈՒՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1880 թ. սեպտեմբերի 25-ին Բասարգեչար գյուղում (այժմ՝ ՀՀ քաղաք Վարդենիս): Երկու տարի տեղի դպրոցում սովորելուց հետո ընդունվել է Երևանի հոգևոր ճեմարան, ապա՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոց, 1898 թ.՝ Մոսկվայի Լազարյան ճեմարան: Երեք տարի սովորելուց հետո ազատախոհական-աթեիստական հայացքների համար հեռացվել է ճեմարանից: 1901 թ. վերադարձել է հայրենիք և երկու տարի անց Թիֆլիսի երկրորդ արական գիմնազիայում հանձնել ավարտական քննություններ, ստացել հասունություն վկայագիր:

1903 թ. ընդունվել է Մոսկվայի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետ, 1904 – 1908 թթ. ուսանել Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի ռուս Ֆակուլտետում՝ միաժամանակ հաճախել հոգեբանության, տրամաբանության, պատմության, փիլիսոփայության, համեմատական լեզվաբանության, կենսաբանության դասընթացների: 1908 թ. ավարտել է համալսարանը և Թիֆլիսի ուսումնական տարբեր հաստատություններում դասավանդել մի շարք առարկաներ:

1918 թ. ընտրվել է Հայ գրողների կովկասյան ընկերության, 1921-ից՝ նաև վարչության անդամ, ապա՝ ռուս ընկերության նախագահի (Հովհ. Թումանյանի) տեղակալ: 1925 – 1945 թթ. Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ

Պետերբուրգ) աշխատել է որպես տնտեսագետ-վիճակագիր, համալսարանի արևելագիտության ֆակուլտետի և ֆինանսատնտեսագիտական ինստիտուտի դոցենտ:

1945 թ. տեղափոխվել է Երևան, դասախոսել ռուսական մանկավարժական և օտար լեզուների ինստիտուտներում, միաժամանակ եղել ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող:

1953 թ. ստացել է բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1954 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1962 թթ. ԵՊՀ-ում դասավանդել է անտիկ և արևմտանավոր պական գրականություն:

Թողել է գիտական և գրական հարուստ ժառանգություն, այդ թվում՝ «Բանաստեղծություններ» (Հ. 1-3, Վիեննա, 1927 – 1929), «Մտորումներ Հոմերոսի մասին» (Եր., 1964) մենագրությունը, բազմահատոր հուշագրություններ, բառարանագրական աշխատանքներ, իրավագիտական, բանասիրական հոդվածներ, Նահապետ Քուչակի ստեղծագործությունների ռուսերեն թարգմանություն, անտիկ գրական առանձին հուշարձանների հայերեն թարգմանություններ, որոնցից են՝ «Հուլյն ողբերգական» (Եր., 1950), Հոմերոսի «Իլիականը» (Եր., 1955), «Ոդիսականը» (Եր., 1963) և այլն:

1962 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1965 թ. փետրվարի 3-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է Բյուրականում:

Նրա անունով է կոչվում Վարդենիսի դպրոցներից մեկը:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՎԻԿՏՈՐԻ
Ճիզդկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1941 թ. հոկտեմբերի 28-ին Ելաբուգա քաղաքում (ՌԴ, Թաթարստան): 1957 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1982 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

1962 թ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոնի, 1963 – 1981 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող: 1981-ից գլխա-

վորում է նույն ինստիտուտի հավանականությունների տեսության բաժինը: 1979 – 1986 թթ. եղել է ԵՊՀ հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության ամբիոնի վարիչ:

Գիտական ուսումնասիրությունները վերաբերում են պատահական կետային գործընթացների, ինտեգրալային և ստոխաստիկ երկրաչափության հիմնախնդիրներին:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական հոդվածների և “Combinatorial Integral Geometry” (USA, 1982), “Factorization Calculus and Geometric Probability” (Cambridge, 1990) մենագրությունների, համահեղինակ՝ “Введение в стохастическую геометрию” (М., 1989) աշխատության:

1996 – 2010 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ տեղեկագիր, «Մաթեմատիկա» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՅԱՆ ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԱԶԱՍՊԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ,

ՀՀ ազգային հերոս

Ծնվել է 1908 թ. սեպտեմբերի 18-ին Թիֆլիսում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1928 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պետական համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1931 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1935 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

1931 – 1944 թթ. աշխատել է Լենինգրադի համալսարանում որպես դոցենտ, պրոֆեսոր, ապա՝ իր նախաձեռնությամբ հիմնադրված՝ ԽՍՀՄ-ում առաջին աստղաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1940-ից՝ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

1943 թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում և դարձել առաջին փոխնախագահ: 1947 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահ և շուրջ կես դար ղեկավարել այն:

1946 թ. հիմնադրել է ԵՊՀ աստղաֆիզիկայի ամբիոնը և Բյուրականի աստղադիտարանը, որտեղ կատարված հետազոտությունները կանխորոշեցին 20-րդ դարի երկրորդ կեսի աստղաֆիզիկայի զարգացման հիմնական ուղղությունները:

Մեծ է նրա վաստակը Հայաստանում ֆիզիկայի ու մաթեմատիկայի զարգացման, բնական ու տեխնիկական գիտությունների բնագավառում

Հետազոտությունների մակարդակի բարձրացման, նոր, ժամանակակից գիտական ուղղությունների ստեղծման և բարձրորակ մասնագետների պատրաստման գործում: Նա մեծապես նպաստել է Հայաստանում ռադիո-էլեկտրոնիկայի, քիմիական, մեքենաշինական և այլ բնագավառների զարգացմանը:

Համաշխարհային գիտություն մեջ նոր էջ են բացել նրա ներդրումները տեսական աստղաֆիզիկայի, աստղերի և միգամածությունների ֆիզիկայի, աստղային դինամիկայի, արտագալակտիկական աստղադիտության, աստղերի և գալակտիկաների էվոլյուցիայի Հետազոտության բնագավառներում:

1928 թ. Դ. Դ. Իվանենկոյի Հետ առաջարկել է ժամանակակից դաշտի քվանտային տեսության՝ փոխադրեցություններում տարրական մասնիկներին ծնման և ոչնչացման հիմնարար գաղափարը:

Մի շարք սկզբունքներ, այդ թվում՝ ինվարիանտության հակադարձ խնդիրների լուծման սկզբունքը, կոչվում են նրա անունով: Մշակել է աստղային համակարգերի վիճակագրական մեխանիկայի հիմունքները, հայտնաբերել աստղակույտերի աստիճանական քայքայման երևույթը և առաջադրել աստղակույտերի տարիքի որոշման սկզբունք:

Կրկնակի աստղերի նկատմամբ նոր մեթոդների կիրառմամբ հիմնավորել է Գալակտիկայի տարիքի կարճ (հարյուր միլիարդ տարի) սանդղակը: Նրա մշակած շատ գաղափարներ դուրս են եկել աստղաֆիզիկայի շրջանակներից, ստացել ընդհանուր մեթոդաբանական նշանակություն և խթանել գիտության այլ բնագավառների զարգացումը:

1948 – 1950 թթ. ընտրվել է Միջազգային աստղադիտական միության փոխնախագահ, 1961 – 1964 թթ.՝ նախագահ, 1968 – 1972 թթ.՝ Գիտական ընկերությունների միջազգային խորհրդի նախագահ:

1965 թ. հիմնադրել է «Աստղաֆիզիկա» հանդեսը և մինչև 1988 թ. եղել նրա գլխավոր խմբագիրը, նաև՝ ՀՍՀ առաջին գլխավոր խմբագիրը և խմբագրական խորհրդի նախագահը:

1948-ից եղել է ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ անդամ, 1958-ից՝ ԽՍՀՄ III-X գումարումների ԳԽ պատգամավոր:

1993-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ՀՀ ԳԱԱ պատվավոր նախագահ:

Նրա բացառիկ վաստակը համաշխարհային գիտության զարգացման մեջ թե՛ հայրենիքում, թե՛ արտասահմանում գնահատվել է ըստ արժանվույն: 1946 թ. և 1950 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակների, 1995 թ.՝ ՌԴ Պետական մրցանակի: Ընտրվել է բազմաթիվ երկրների գիտությունների ակադեմիկոսների և գիտական ընկերությունների պատվավոր անդամ, համալսարանների պատվավոր դոկտոր:

Սոցիալիստական աշխատանքի կրկնակի հերոս է: Պարգևատրվել է Լե-

նինի (5), Հոկտեմբերյան հեղափոխություն, «Պատվո նշան», Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) շքանշաններով: 1981 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

1994 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ Ազգային հերոսի կոչում:

Վախճանվել է 1996 թ. օգոստոսի 12-ին Բյուրականում:

Նրա անվամբ են կոչվում ՀՀ ԳԱԱ Բյուրականի աստղադիտարանը, ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի և աստղաֆիզիկայի ամբիոնը, ԵՊՀ աստղադիտարանը, Երևանի թիվ 12 հանրակրթական դպրոցը:

2010-ից ՀՀ-ում երկու տարին մեկ շնորհվում է նրա անվամբ միջազգային գիտական մրցանակ:

Նրա բրոնզաձուլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ՀԱՅԿՅԱՆՑ ԱՐՄԵՆ ՄԵՐՈՒԺԱՆԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1973 թ. դեկտեմբերի 21-ին ՀԽՍՀ Մարտունու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Զորագյուղ գյուղում: 1990 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1995 թ.՝ ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետը, 1998 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1998 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1998 – 2004 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ, 2004 – 2005 թթ.՝ ՀՀ ԱԺ աշխատակազմի օրենսդրության վերլուծության և զարգացման վարչության պետի տեղակալ: 2007-ից աշխատում է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում, 2013-ից ֆակուլտետի դեկանի՝ գիտության գծով տեղակալն է:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական հոդվածների, “История развития частного права в Армении” (Եր., 2006) մենագրության, «Միջազգային մասնավոր իրավունք» (Եր., 2010, 2013) բուհական դասագրքի, «Ապրանքների միջազգային առուվաճառքի իրավական կարգավորումը» (Եր., 2011) գիտագործնական ձեռնարկի, համահեղինակ՝ բուհական 2 դասագրքի:

Ներդրում ունի նաև օրինաստեղծ բնագավառում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՀՐԱԶԻԿ ՄԵՐԳՈՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1946 թ. հոկտեմբերի 25-ին Դիլիջանում:
1964 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը,
1969 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:
1969 – 1971 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենա-
խոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1971 – 1980 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի
կրտսեր գիտաշխատող, 1980 – 2000 թթ.՝ ՀՊՀՀ կիրառական մաթեմատի-
կայի ամբիոնի դոցենտ, 2000 – 2011 թթ.՝ նույն Համալսարանի մասնագի-
տական մաթեմատիկական կրթության ամբիոնի վարիչ:

2011 թ. եղել է ԵՊՀ գեոֆերենցիալ հավասարումների ամբիոնի վարիչ,
2012-ից մաթեմատիկական անալիզի և ֆունկցիաների տեսություն ամբիոնի
վարիչն է:

Հիմնարար արդյունքներ է ստացել եզրային խնդիրների տեսության
բնագավառում: Հեղինակ է գիտական 54 հոդվածի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենա-
խոսություն:

ՀԱՅՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԱՐՄԵՆԱԿԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1913 թ. սեպտեմբերի 18-ին ներկայիս ՀՀ
Սյունիքի մարզի Ծավ գյուղում: Տարրական կրթությունն
ստացել է տեղի դպրոցում: 1922 թ. տեղափոխվել է
Ալեքսանդրապոլ (այժմ՝ Գյումրի), ավարտել միջնակարգ
դպրոցն ու աշխատանքի անցել տեքստիլ գործարանում:

1938 թ. ավարտելով Մոսկվայի ժուռնալիստիկայի համամիութենական
ինստիտուտը՝ աշխատել է «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի խմբա-
գրությունում:

1941 – 1946 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1949 թ. ավարտել է Մոսկվայի կուսակցական բարձրագույն դպրոցը:
Մինչև 1954 թ. եղել է «Պրավդա»-ի սեփական թղթակիցը Հայաստանում,
1954 – 1961 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ-ի պրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժնի վա-
րիչ, 1961 – 1966 թթ.՝ ՀԽՍՀ բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական
կրթության նախարար:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 1979 թթ. եղել է Հայաստանի կինեմատոգրաֆիայի պետական կոմիտեի նախագահ, 1979 – 1981 թթ.՝ «Սովետական գրող» հրատարակչության տնօրեն:

1949 – 1975 թթ. (ընդմիջումներով) դասախոսել է ԵՊՀ-ում, 1964 – 1970 թթ. դեկավարել ժուռնալիստիկայի ամբիոնը:

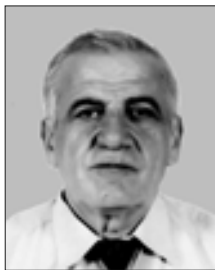
Հեղինակ է գրականագիտական մի շարք հոգվածների ու գրքերի, որոնցից են՝ «Նոր հերոսի որոնման ճանապարհին» (Եր., 1965), «Գրականության գլխավոր պրոբլեմը» (Եր., 1969), «Սերո Խանզադյան» (Եր., 1975) մեկնադրությունները և «Փառք և տառապանք» (Եր., 1999) հուշապատումը:

Նրա սցենարներով նկարահանվել են «Ասք մեծ ճամարտության մասին» (1968), «Սիլվա Կապուտիկյան» (1978) և այլ վավերագրական, ինչպես նաև «Հեղկոմի նախագահը» (1977) գեղարվեստական ֆիլմերը:

1954 – 1974 թթ. եղել է ՀԿԿ ԿԿ անդամ, ՀԽՍՀ ԳԽ IV-IX գումարումների պատգամավոր:

Պարգևատրվել է Հոկտեմբերյան հեղափոխության շքանշանով:

Վախճանվել է 1999 թ. նոյեմբերի 8-ին Երևանում:

ՀԱՅՐՈՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՀՐԱԶԻԿԻ

*Երկրաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1956 թ. նոյեմբերի 5-ին Երևանում: 1973 թ. ավարտել է թիվ 18 միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1981 – 1984 թթ. աշխատել է Հայպետնախագիծ, Հայջրնախագիծ ինստիտուտներում որպես ճարտարագետ-երկրաբան, 1986 – 2000 թթ.՝ Հայհիդրոնախագիծ ինստիտուտում որպես գեոտեխնիկայի լաբորատորիայի վարիչ, գլխավոր գեոտեխնիկ:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2000 – 2002 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ընդհանուր և կիրառական երկրաբանության ամբիոնում, 2002-ից ջրաներկրաբանության և ճարտարագիտական երկրաբանության ամբիոնի վարիչն է:

2000 – 2012 թթ. որպես փորձագետ մասնակցել է Սիրիայի Արաբական Հանրապետության տարածքում ջրամբարների ամբարտակների կայունու-

Թյան գնահատման հետազոտական աշխատանքներին:

Հեղինակ է գիտական 60-ից ավելի հոդվածի և «Գրուհներ ղինամիկական անկայունություն» (Եր., 2015) ուսումնամեթոդական ձեռնարկի:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՀԱՅՐՈՒՆԻ ԱՇՈՏ ՆՈՐԱՅՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1964 թ. սեպտեմբերի 1-ին ՀԽՍՀ Վարդենիսի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Խաչաղբյուր գյուղում: 1981 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1991 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1991 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1986 – 1990 թթ. եղել է Վարդենիսի շրջանային ռադիոհաղորդումների խմբագիր, 1990 – 1994 թթ.՝ «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի բաժնի վարիչ, 1995 – 1997 թթ.՝ ՀՀ արտգործնախարարության երրորդ քարտուղար: 1998 – 2008 թթ. դասավանդել է Երևանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանում: 2007-ից աշխատում է ԵՊՀ հայոց պատմության մեթոդական, միաժամանակ ԵՊՀ ՀՀի առաջատար գիտաշխատող է: Գիտահետազոտական աշխատանքներ է իրականացրել Գերմանիայի մի շարք համալսարաններում և գիտական կենտրոններում:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և հետևյալ մենագրությունների՝ «Յոհաննես Լեփսիուսի առաքելությունը» (Եր., 2002), «Բաֆին քննադատ և հրապարակախոս» (Եր., 2009), «Հայկական խնդիրը Գերմանիայի արտաքին քաղաքականության մեջ 1918 թվականին» (Եր., 2013):

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՀԱՋԻԵ ԶՆԴԻ ԶԱՌԻԱՐԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1908 թ. մարտի 18-ին Կարսի մարզի Յաման-չայիր գյուղում: 1933 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1964 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան, 1966-ին՝ պրոֆեսորի կոչում:

1936 – 1959 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտում, 1930 – 1938 թթ.՝ Համատեղության մեջ՝ Երևանի քրդական մանկավարժական տեխնիկումում, 1930 – 1935 և 1955 – 1957 թթ.՝ «Ռյա-Թագա» քրդերեն թերթի խմբագրությունում: 1959-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ արևելագիտության բաժնի ավագ գիտաշխատող:

1968 – 1976 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, որոնցից են՝ «Քրդական ժողովրդական հեքիաթներ» (Եր., 1952), «Քրդական ժողովրդական վիպերգեր» (Եր., 1960), «Քրդական ժողովրդական երգեր» (Եր., 1975) գրքերը:

ՀԽՍՀ-ում քրդական գրականության հիմնադիրներից է: 1932 – 1966 թթ. եղել է ՀԳՄ քուրդ գրողների մասնաճյուղի նախագահ: Կուրմանջիով լույս են տեսել նրա «Նոր առավոտ» (Եր., 1947) պատմվածքների ժողովածուն, «Օգնություն» (Եր., 1967) վեպը և այլ ստեղծագործություններ: Համահեղինակ է մայրենի լեզվով առաջին՝ «Կուրմանջիի քերականություն» (Եր., 1936) դասագրքի:

Նրա թարգմանությամբ կուրմանջիով լույս են տեսել Հովհ. Թումանյանի, Ավ. Իսահակյանի, Սայաթ-Նովայի, Գ. Սունդուկյանի, Ալ. Շիրվանզադեի, Դ. Դեմիրճյանի և այլ հայ գրողների ստեղծագործություններ:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է ժողովուրդների բարեկամության և «Պատվո նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1990 թ. մայիսի 1-ին Երևանում:

ՀԱՋՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՍՈՒՐԵՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1947 թ. մարտի 27-ին ՀԽՍՀ Հոկտեմբերյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Զրառատ գյուղում: 1965 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1974 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1970 – 1971 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1974 – 1977 թթ.՝ ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1977 – 1980 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1980 – 1985 թթ.՝ դոցենտի պաշտոնակատար, 1985 – 2001 թթ.՝ դոցենտ, 2001 – 2012 թթ.՝ ակադեմիկոս պրոցեսների տեսություն և ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: 2014-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական հոդվածների՝ նվիրված գերխիտ աստղային նյութի և գերխիտ երկնային մարմինների ֆիզիկային: Հեղինակ է նաև «Ակադեմիկոս պրոցեսների տեսություն հիմունքներ» (Եր., 2014) դասագրքի:

ՀԱՍՐԱԹՅԱՆ ԷԶՐԱՍ ՀԱՍՐԱԹԻ

**Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1903 թ. մայիսի 31-ին Արևմտյան Հայաստանում՝ Բիթլիս նահանգի Մուշ գավառի Մեծիկ գյուղում:

1926 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական, 1930 թ.՝ բժշկական ֆակուլտետը: 1930 – 1938 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1935 – 1941 թթ.՝ Վ. Բեխտերևի անվան ուղեղի ինստիտուտի կենտրոնական նյարդային համակարգի բաժնի վարիչ, միաժամանակ՝ մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ: 1941 – 1943 թթ. դասախոսել է Տաշքենդի բժշկական ինստիտուտում: 1944 – 1950 թթ. ղեկավարել է ԽՍՀՄ ԳԱ նյարդային համակարգության կոմպենսատոր հարմարանքների լաբորատորիան: 1950 – 1952 թթ. եղել է Մոսկվայի բարձրագույն նյարդա-

յին գործունեությունն ինստիտուտի տնօրեն, 1953 – 1960 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի ԿՆՀ լաբորատորիայի վարիչ, 1950 – 1960 թթ.՝ նաև Մոսկվայի 2-րդ բժշկական ինստիտուտի Ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ: 1960-ից աշխատել է բարձրագույն նյարդային գործունեության և նյարդաֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի տնօրեն և պայմանական ռեֆլեքսների լաբորատորիայի վարիչ:

1936 թ. նրան շնորհվել է բժշկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան, 1938 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1939 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ, 1947 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

Զբաղվել է բարձրագույն նյարդային գործունեության ուսումնասիրությամբ, իսկ նյարդային համակարգի հարմարողական պլաստիկության վերաբերյալ հետազոտությունները համաշխարհային ճանաչում են ստացել: Հիմնավորել է արգելակման պրոցեսի բուժիչ և պաշտպանիչ դերը, մշակել վնասվածքային, այրվածքային, ջերմային շոկի կանխորոշման և բուժման նոր մեթոդ:

Նրա առաջարկած հակաշոկային հեղուկները լայն կիրառություն գտան Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին: Մեծ ավանդ ունի Հայաստանում ֆիզիոլոգ-մասնագետների պատրաստման և ֆիզիոլոգիայի զարգացման գործում:

Հեղինակ է “Физиология центральной нервной системы” (Մ., 1953), «Բարձրագույն նյարդային գործունեության ֆիզիոլոգիա» (Եր., 1966), “Очерки по физиологии условных рефлексов” (Մ., 1970), “Рефлекторная теория высшей нервной деятельности” (Մ., 1983) մենագրությունների, «Պայմանական-ռեֆլեքսային գործունեության արդիական խնդիրները» (Եր., 1988) հոդվածների ժողովածուի:

Եղել է “Журнал высшей нервной деятельности им. академика Павлова” ամսագրի գլխավոր խմբագիր, արտասահմանյան գիտական հանդեսների խմբագրական խորհուրդների անդամ, 1972 – 1981 թթ.՝ «Ինտերմոդ» միջազգային գիտական կազմակերպության նախագահ:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի (2), Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Կարմիր աստղի շքանշաններով, 1963 թ.՝ Ի. Պավլովի անվան ոսկե, 1975 թ.՝ Յա. Պոլերկինի անվան մեդալներով:

Վախճանվել է 1981 թ. ապրիլի 24-ին Մոսկվայում:

ՀԱՍՐԱԹՅԱՆ ՄՈՐՈՒՍ (ՄԱՐԳԱՐ) ՍՏԵՓԱՆԻ
Պատմական և բանասիրական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1902 թ. սեպտեմբերի 10-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Ախլաթյան գյուղում: 1918 թ. Բաքվում ավարտել է միջնակարգ դպրոցը: 1922 – 1925 թթ. կոմերիտական ղեկավար աշխատանք է կատարել Սիսիանում և Դիլիջանում:

1930 թ. ավարտել է ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի պատմագրական բաժինը, 1932 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1935 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում և պատմական գիտությունների թեկնածուի, 1942 թ.՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճաններ: 1963 թ. ընտրվել ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1932 – 1934 թթ. եղել է ՀԽՍՀ նյութական մշակույթի պատմության ինստիտուտի փոխտնօրեն, 1934 – 1936 թթ.՝ ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ-ին առընթեր կուսպատմության ինստիտուտի փոխտնօրեն և Հայաստանի հեղափոխության թանգարանի տնօրեն, 1937 – 1938 թթ.՝ Մատենադարանի տնօրեն:

1938 թ. մարտի 13-ին ձերբակալվել է հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու մեղադրանքով և 1939 թ. հունվարի 25-ին հեռացվել կուսակցությունից: Հետաքննության ընթացքում պարզվել է, որ ընդհատակյա դաշնակցական կուսակցության անդամ է: 1939 թ. սեպտեմբերի 1-ին դատապարտվել է 6 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում՝ 3 տարով զրկվելով քաղաքական իրավունքից: 1940 թ. հունվարի 16-ին դատավճիռը կասեցվել է, ասպացույցների բացակայության պատճառով գործը կարճվել, և նա ազատվել է կալանքից:

1940 – 1942 թթ. եղել է Հայաստանի պատմական հուշարձանների պահպանության կոմիտեի գիտաշխատող, 1942 – 1943 թթ.՝ Արմֆանի, 1943 – 1946 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտի գիտաշխատող, ՀԽՍՀ ԳԱ Հասարակական գիտությունների բաժանմունքի գիտքարտուղար, 1946 – 1947 թթ.՝ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի գիտքարտուղար, 1947 – 1954 թթ.՝ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող:

1934 – 1938 և 1950 – 1953 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1953 – 1979 թթ. եղել է ՀՊՄԻ դոցենտ, 1957 – 1960 թթ.՝ պրոֆեսոր, 1960 – 1969 թթ.՝ հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ: 1965 – 1966 թթ. դասավանդել է Բեյրութի Հայկազյան քոլեջում: 1965 – 1975 թթ. եղել է Հա-

(Եր., 1992), «Հայաստան. Քրիստոնեական ճարտարապետության 1700 տարին» (Եր., 2001), “Очерк армянской архитектуры” (М., 1985), “Армянская архитектура раннего христианства” (М., 2000) մենագրությունների: Համահեղինակ է Հայ ճարտարապետության և արվեստի պատմության վերաբերյալ Երևանում և արտերկրում հրատարակված գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է Թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

2007 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր ճարտարապետի կոչում:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ Պետական մրցանակի:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ՇՈՒՐԱՅԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1964 թ. մարտի 8-ին Երևանում: 1981 թ. ավարտել է թիվ 77 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետը, 1989 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

1989 – 1996 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետում, 1996 – 1998 թթ.՝ եղել նույն ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 2000 – 2002 թթ.՝ ՀՌՀ իրավաբանական ֆակուլտետի դեկան, 2002 – 2006 թթ.՝ ՀՀ ՊԿԱ ռեկտոր, 2006 – 2011 թթ.՝ ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան: 2011-ից Կենտրոնական Ասիայում ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչն է, 2015-ից՝ նաև ԵԽ մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատավոր:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական հոդվածների, 7 մենագրության, որոնցից են՝ “Институт президента Республики Армения” (Եր., 1996), «Եվրոպական միություն» (Եր., 2005), “Институт президента в постсоветских республиках. Конституция и политическая реальность” (Եր., 2006), “Конституционализм: проблемы постсоветской реальности” (М., 2012), “Грамматика свободы: проблемы постсоветского реализма” (Եր., 2007):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է Թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԲԱԲԿԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1941 թ. մարտի 4-ին Երևանում: 1958 թ. ավարտել է թիվ 72 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան, 1977 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի հեռակա բաժինը:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1966 թ. եղել է Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի լաբորանտ, 1967 – 1994 թթ.՝ դասախոս, ավագ դասախոս, դոցենտ, 1994-ից՝ պրոֆեսորի պաշտոնակատար, 1970 – 1971 թթ.՝ ԵՊՀ արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի ղեկան, 1985 – 1988 թթ.՝ ԵՊՀ հրատարակչության տնօրեն, 1993 – 2003 թթ.՝ պատմության ֆակուլտետի ղեկան, 1997 – 2000 թթ.՝ նաև Հայաստանի հարակից երկրների պատմության ամբիոնի վարիչ, 2003 – 2013 թթ.՝ Հայոց պատմության ամբիոնի վարիչ, 2007 – 2008 թթ.՝ նաև ՀՀ ԳԱԱ նախագահության ակադեմիկոս քարտուղար:

Հեղինակ է 5 ուսումնամեթոդական աշխատանքների, շուրջ 100 գիտական հոդվածների, 250 քարտեզների, «Աշխարհացոյցը» և չորս Հայքերի խնդիրը» (Եր., 1997), «Հայաստանի, Հայ-իրանական հարաբերությունների և Առաջավոր Ասիայի հնագույն պատմության մի քանի խնդիրների շուրջ (մ. թ. ա. VII-VI դդ.)» (Եր., 1998), «Մեծ Հայքի վարչաքաղաքական բաժանման համակարգը ըստ «Աշխարհացոյց»-ի» (մաս Ա, Եր., 2001) մեհնագրությունների, Հայոց պատմության ուսումնական ատլասի Ա և Բ հատորների (2003, 2008): Համահեղինակ է «Հայաստանի Ազգային Ատլաս» (Հ. Բ, Եր., 2008) և դպրոցական դասագրքերի:

1994 թ. դասավանդել է Բեյրութի համազգային հայագիտական բարձրագույն դպրոցում, 1995 – 1996 թթ.՝ ԱՄՆ Միչիգանի Դիվերոն համալսարանում: Բոստոնի ազգային արխիվում և Ֆրանսիայի Մոնպելիե-3 համալսարանում (1992, 2002, 2008) զբաղվել է գիտահետազոտական աշխատանքով:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

2006 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով: 2009 թ. ար-

Ժանացել է ՀՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2013 թ. փետրվարի 26-ին Երևանում:

Երևանի Չարենցի փողոցի թիվ 4 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ԳԱՐՈՒՇԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1948 թ. մարտի 23-ին ՀԽՍՀ Կոտայքի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Գեղաշեն գյուղում: 1965 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1999 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2004 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1973 – 1975 թթ. եղել է ԵՊՀ, 1975 – 1982 թթ.՝ ԵԺՏԻ դասախոս, 1977 – 1978 թթ.՝ այցելու դասախոս Բելգրադի Համալսարանում (Հարավսլավիա), 1982 – 1987 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ դասախոսական խմբի դասախոս, 1987 – 1990 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ սոցիալ-տնտեսագիտական բաժնի վարիչ, 1990 թ.՝ ՀՀ ԳԽ նախագահի տեղակալ, 1991 թ.՝ ՀՀ փոխնախագահ, 1991 – 1992 թթ.՝ ՀՀ վարչապետի պաշտոնակատար, 1996 – 2009 թթ.՝ ՀՀ սահմանադրական իրավունքի կենտրոնի խորհրդի նախագահ, 1996 – 2018 թթ.՝ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ, 2013 – 2015 թթ.՝ ՀՀ նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի նախագահ:

1997-ից «Սահմանադրական արդարադատություն» միջազգային ամսագրի խմբագրական խորհրդի նախագահն է, 1998-ից՝ “Конституционное правосудие” հանդեսի գլխավոր խմբագիրը:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների և 41 մենագրություն, որոնցից են՝ «Դատական իշխանություն. համակարգային գործակցություն եվրոպական զարգացումների փորձից» (Եր., 2002), “Конституционное право: Энциклопедический словарь” (М., 2006), “Конституционализм. Уроки, вызовы, гарантии” (Киев, 2011), «Սահմանադրական մշտադիտարկում» (Եր., 2016), «Սահմանադրական մշակույթ. պատմության դասերը և ժամանակի մարտահրավերները» (Եր., 2005, 2016, անգլ., 2009): Նաև համահեղինակ է մի շարք գրքերի:

Մասնակցել և ղեկավարումներով հանդես է եկել ավելի քան 50 միջազգային գիտական և գիտագործնական համաժողովներում:

Նրա ղեկավարությունում և խորհրդատվությունում պաշտպանվել են 18 թեկնածուական և 5 դոկտորական ատենախոսություններ:

1998 թ. նրան շնորհվել է դատավորի որակավորման բարձրագույն դաս:

2015 թ. պարգևատրվել է Տիգրան Մեծի շքանշանով:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԳԱՐԵԳԻՆ ՄՈՎՍԵՍԻ

*Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ*

Ծնվել է 1922 թ. սեպտեմբերի 10-ին Գորիս քաղաքում: 1925 թ. նրանց ընտանիքը տեղափոխվել է Երևան: Դպրոցն ավարտելուց հետո աշխատել է հանրապետական երիտասարդական մամուլում, ՀԼԿԵՄ ԿԿ-ում: 1943 – 1945 թթ. եղել է «Կոմսովոսկայա պրավդա» թերթի սեփական թղթակիցը Հայաստանում: 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1954 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1954 – 1957 թթ. դասախոսել է ՀԿԿ ԿԿ-ին կից եռամյա կուսակցական դպրոցում, 1957-ից մինչև կենսաթոշակի անցնելը (2006 թ.) աշխատել ԵՊՀ ընդհանուր պատմության ամբիոնում: 1962 – 1973 թթ. եղել է ԵՊՀ արտասահմանյան ուսանողների նախապատրաստական ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է «Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և հեղափոխական շարժումները արևմուտքի երկրներում (1917 – 1923 թթ.)» (Եր., 1987) մենագրության և շուրջ 15 գիտական հոդվածների՝ նվիրված Լատինական Ամերիկայի, Ասիայի և Աֆրիկայի ժողովուրդների ազգային-ազատագրական պայքարին, միջազգային դրությունը և այլ խնդիրների:

2009 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչում:

Վախճանվել է 2013 թ. սեպտեմբերի 4-ին Երևանում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԳՈՀԱՐ ՀՐԱՅՐԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1946 թ. մայիսի 29-ին Երևանում: 1963 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1968-ից աշխատում է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում. 2013 – 2018 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ: 2018-ից ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Զբաղվում է Այնշտայնի և այլընտրանքային գրավիտացիայի տեսությունների հետազոտմամբ և դրանց աստղաֆիզիկական ու տիեզերաբանական կիրառություններով:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԷԴՎԱՐԴ ԱՐՁՈՒՄԱՆԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1947 թ. օգոստոսի 3-ին ՀԽՍՀ Աշտարակի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Արագյուղում: 1966 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 15 միջնակարգ դպրոցը: 1966 – 1968 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1974 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի փիլիսոփայությունից բաժինը:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1987 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975-ից աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնում որպես ավագ լաբորանտ, 1976-ից՝ անցել դասախոսական աշխատանքի պատմական մատերիալիզմի, բարոյագիտության և գեղագիտության (այժմ՝ սոցիալական փիլիսոփայության և բարոյագիտության) ամբիոնում որպես ասիստենտ:

1993 – 1994 թթ. եղել է նաև «Երկիր» թերթի գլխավոր խմբագիր: 2001-ից ԵՊՀ սոցիալական փիլիսոփայության և բարոյագիտության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է գիտական և հրապարակախոսական 250 հոդվածի, ինչպես նաև 5 մենագրության՝ «Անձի ակտիվության պրոբլեմը սոցիալիզմի պայմաններում» (Եր., 1985), «Անցումային հասարակությունը որպես տրանսֆորմացիոն գործունեության համակարգ» (Եր., 2000), «Քաղաքական համակարգի վարդապետական հիմնախնդիրները անցումային Հայաստանում» (Եր., 2003),

«Ազգային ինքնություն և կյանքի մշակույթ» (Եր., 2004), «Մարդկային կեցությունն այլակերպումները» (Եր., 2018): Համահեղինակն ու խմբագիրն է «Անցումային հասարակություն. սոցիոմշակութային փոխակերպումներ» մատենաշարի (6 պրակ): 2010-ից «Բանբեր Երևանի համալսարանի. փիլիսոփայություն, հոգեբանություն» հանդեսի պատասխանատու խմբագիրն է:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 ատենախոսություն:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովներին:

2014 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ՇԱՄԻՐԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. հուլիսի 21-ին Գանձակ քաղաքում: Ավարտելով տեղի թիվ 12 հայկական դպրոցը՝ տեղափոխվել է Երևան: 1953 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի տրամաբանության բաժինը: 1952 – 1953 թթ. եղել է ԵՊՀ ԼԿԵՄ կոմիտեի առաջին քարտուղար: 1954 թ. ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանին առընթեր հասարակագիտական առարկաների դասախոսների պատրաստման մեկամյա դասընթացը՝ փիլիսոփայություն մասնագիտությամբ:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն, 1964 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1955 – 1962 թթ. աշխատել է ՀՊՀՄԻ-ում, 1962 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ փիլիսոփայության, ապա՝ դիալեկտիկական մատերիալիզմի և տրամաբանության ամբիոնում: 1978 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ նախապատրաստական բաժանմունքի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան երեք տասնյակ գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հայ փիլիսոփայական միտքը XIX դարի առաջին կեսին» (Եր., 1965), «Դեդուկտիվ տրամաբանության տեսության հարցեր» (Եր., 1972), «Տրամաբանության փիլիսոփայություն: Ուրվագծեր» (Եր., 1979) մենագրությունների:

Վախճանվել է 1996 թ. հուլիսի 11-ին Երևանում:

**ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԼՅՈՒԴՄԻԼԱ ՀԱԿՈՐԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1941 թ. նոյեմբերի 13-ին Երևանում: 1958 թ. ավարտել է թիվ 71 միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1963-ից դասախոսում է ԵՊՀ-ում: 1976 – 1980 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի կիրառական սոցիոլոգիական հետազոտությունների լաբորատորիայի վարիչ: 1980 – 1984 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ սոցիոլոգիական հետազոտությունների լաբորատորիան, 1984 – 2004 թթ.՝ կիրառական սոցիոլոգիայի ամբիոնը: 2004 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ սոցիոլոգիայի նորաստեղծ ֆակուլտետի ղեկան:

1989 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ Ժողովրդական պատգամավորների Համագումարի պատգամավոր և 1989 – 1991 թթ.՝ աշխատել որպես ԽՍՀՄ Գիտանդամ, 2007 – 2010 թթ.՝ ԵՍՊՀ որպես Սոցիալական իրավունքի կոմիտեի ընտրված անդամ:

Եղել է հրավիրյալ պրոֆեսոր Զորջ Մեյսոնի Համալսարանում (ԱՄՆ, 1991 թ., 2000 թ.), Ժողովրդագրական հետազոտությունների ազգային ինստիտուտում (Ֆրանսիա, 1975 թ., 1985 թ.), Հասարակական և տնտեսական գիտությունների մոսկովյան բարձրագույն դպրոցում (1994 – 1997 թթ.), առաջատար հետազոտությունների չվեդական կոլեգիայում (2008 թ.): Դասախոսել է Կոնեկտիկուտի (ԱՄՆ), Ֆրանկֆուրտի կիրառական գիտությունների (Գերմանիա), Տրենտի (Կանադա), Սորբոնի Փարիզ-7 և Դենի Դիդրո (Ֆրանսիա) Համալսարաններում, Լոնդոնի տնտեսագիտության դպրոցում:

Հեղինակ է 100 հոդվածի, “Социалистический закон народонаселения” (Եր., 1975), “Социалистический образ жизни” (Եր., 1985) մենագրությունների, Համահեղինակ և խմբագիր բուհական ուսումնական մի քանի ձեռնարկի, որոնցից է՝ “Социальная работа: теория и практика” (Եր., 1995):

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդավորությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 28 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

2000 – 2005 թթ. եղել է «Կանայք հայոց» ամսագրի գլխավոր խմբագիր:

Պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու (1999), ԼՂՀ «Մխիթար Գոշ» (2001) և «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի (2016) մեդալներով: 2012 թ. նրան շնորհվել է «Կոնեկտիկուտի Համալսարանի պատվավոր դոկտոր» կոչում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԱԿՈՒԹՅԱՆ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1958 թ. մայիսի 21-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 29 միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2016 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1975 – 1976 և 1978 – 1979 թթ. աշխատել է Լենինականի տեքստիլ կոմբինատում: 1976 – 1978 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1988 – 1993 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմական աշխարհագրության և քարտեզագրության լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող: 1993-ից աշխատում է ԵՊՀ Համաշխարհային պատմության ամբիոնում:

Հեղինակ է 160-ից ավելի գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են Հին Հայաստանի, Հյուսիսային Կովկասի, Ա. Ասիայի և Փ. Ասիայի պատմությունների պատմաաշխարհագրական զարգացման առանձնահատկությունների, Հին Հայաստանի ռազմական պատմության հիմնախնդիրների ուսումնասիրմանը և “Армения, государства Восточного Средиземноморья и Иран (189 г. до н. э. – 298 г. н. э.)” (Ростов-на-Дону, 2015) մենագրության:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԱԿՈՒԹՅԱՆ

Փիլիսոփա, գրականագետ, երաժշտագետ

Ծնվել է 1889 թ. դեկտեմբերի 27-ին Արևմտյան Հայաստանի Ալաշկերտ գավառի Խաստուր գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի քառամյա դպրոցում: 1910 թ. ավարտել է Էջմիածնի Գեորգյան ճեմարանը:

1910 – 1912 թթ. Թավրիզում եղել է տարրական դպրոցի ուսուցիչ: 1912 թ. ճեմարանը նրան գործողել է Գերմանիա՝ բարձրագույն կրթություն ստանալու: 1912 – 1919 թթ. սովորել է Բեռլինի, Լայպցիգի, Ցյուրիխի համալսարաններում՝ մասնագիտանալով փիլիսոփայության և երաժշտագիտության մեջ:

1919 թ. ավարտել է Ցյուրիխի համալսարանը, ստացել փիլիսոփայության դոկտորի աստիճան, վերադարձել Հայաստան և աշխատել Երևանի միջնակարգ և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում ու գիտահետազոտական հիմնարկներում:

1927 – 1940 թթ. ԵՊՀ-ում դասավանդել է գերմաներեն և ժամանակավորապես կատարել արևմտաեվրոպական լեզուների ամբիոնի վարիչի պարտականությունները: 1929 – 1932 թթ. աշխատել է նաև Հայկական մանկավարժական ինստիտուտում, 1935 – 1937 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղում (Արմֆան):

Հեղինակ է «Մ. Պեշիկթաշլյան» (Էջմիածին, 1910), «Կանտի իմացաբանությունը» (Էջմիածին, 1910 – 1911), «Զարգացման փիլիսոփայական վերլուծություն» (գերմաներեն, Յյուլիխ, 1919) և այլ աշխատությունների: Բնագրից թարգմանել է Մարքսի և Էնգելսի «Կոմունիստական կուսակցության մանիֆեստ», Էնգելսի «Բնությունը և մահացել է 1943 թ.:

1941 թ. Հունիսի 23-ին ձերբակալվել է Հակասովետական ագիտացիայով զբաղվելու մեղադրանքով: 1942 թ. մայիսի 9-ին դատապարտվել է 8 տարվա ազատազրկման և ուղարկվել Կարաբանդայի մարզի Կարլազ ուղղիչ աշխատանքային գաղութ, որտեղ և մահացել է 1943 թ.:

1957 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ԱՐՏԱՎԱԶԴԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1937 թ. նոյեմբերի 3-ին ՀԽՍՀ Ախուրյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Արևիկ գյուղում: 1954 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի պատմալեզվագրական ֆակուլտետը:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960 – 1964 թթ. աշխատել է Լենինականի դպրոցներում որպես ուսուցիչ, 1964 – 1966 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում որպես կրտսեր գիտաշխատող, 1967-ից՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1989-ից՝ պրոֆեսոր: 1981 – 1985 թթ. եղել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 1991-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ ոչ մասնագիտական ֆակուլտետների Հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների և «Անդամ նախադասությունները ժամանակակից Հայերենում» (Եր., 1969), «Ածական անուն. ղերանուն»

(Եր., 1976), «Կառավարումը ժամանակակից Հայերենում» (Եր., 1983), «Գեղարվեստական խոսք» (Եր., 1986) մենագրությունների:

Վախճանվել է 1992 թ. մայիսի 7-ին Երևանում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՆԱԶԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԻ
Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ

Ծնվել է 1956 թ. հոկտեմբերի 10-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռոմանագերմանական լեզուների և գրականության բաժինը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1989 թթ. աշխատել է Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտում որպես ֆրանսերենի և մանկավարժության դասախոս: 1989-ից աշխատում է ԵՊՀ մանկավարժության ամբիոնում, 1996 – 2017 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ: 2017-ից ԵՊՀ մանկավարժության և կրթության զարգացման կենտրոնի տնօրենն է:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների, «Առաքել Բաժաթյան» (Եր., 1992), «Լիբանանի և Սիրիայի հայկական դպրոցները» (Եր., 2002), «Հայ մանկավարժ կաթողիկոսները» (Եր., 2012) մենագրությունների, համահեղինակ՝ «Հայ մանկավարժության նշանավոր դեմքեր» (գիրք Ա, Եր., 2006), «Հայ մանկավարժական մամուլ» (գիրք Բ, Եր., 2010) գրքերի, ինչպես նաև դպրոցական և բուհական դասագրքերի ու ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 17 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

2002 – 2017 թթ. եղել է «Մանկավարժական միտք» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

2012-ից ԵՊՀ-ում գործող մանկավարժության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ ԼԵՎՈՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1971 թ. Երևանում: 1988 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը, 1993 թ.՝ ԵՌՕԼՄԻ-ն: 1993 – 1994 թթ. աշխատել է նույն ինստիտուտի II օտար լեզվի ամբիոնում, 1997 – 2007 թթ.՝ անգլիական բանասիրություն ամբիոնում որպես դասախոս:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2007 – 2011 թթ. եղել է ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ամբիոնի, 2011 – 2016 թթ.՝ միջնակարգային հաղորդակցության անգլերենի ամբիոնի դոցենտ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է երեք տասնյակից ավելի գիտական հոդվածների, “Лингвокультурологический анализ трансцендентных сверхконцептов” (Եր., 2010) մենագրության և “Cross-cultural and Intercultural Communication: Theory and Practice” (Yerevan, 2015) դասագրքի:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՌՈՄԻԿ ՍՈՒՐԵՆԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1946 թ. հունվարի 1-ին ՀԽՍՀ Գորիսի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Տաթև գյուղում: 1962 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1969 – 1971 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1972 – 1973 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի ուսումնական լաբորատորիայի վարիչ, 1973 – 1981 թթ.՝ նույն ամբիոնի լաբորանտ, 1981 – 1987 թթ.՝ պոլիմերացման կինետիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի կրտսեր, 1987 – 1988 թթ.՝ գիտաշխատող, 1988 – 2002 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 2002 – 2005 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող, 2005 – 2007 թթ.՝ ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի դոցենտ, 2007 – 2018 թթ.՝ անօրգանական (2013-ից՝ անօրգանական և անալիտիկ) քիմիայի ամբիոնի վարիչ: 2018-ից նույն ամբիոնի «Անօրգանական քիմիա» ԳՀ լաբորատորիայի գիտական ղեկավարն է:

Զբաղվում է էմուլսիաներում ընթացող օքսիդացման և պոլիմերացման գործընթացների կինետիկական օրինաչափությունների ու մեխանիզմների բացահայտման խնդիրներով, ինչպես նաև՝ մակերևութային ակտիվ նյութերի լուծույթների կոլոիդա-քիմիական հատկությունների և քիմիական ռեակցիաներում դրանց դերի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է 125 գիտական հոդվածների, 4 արտոնագրի, համահեղինակ՝ ուսումնամեթոդական 7 աշխատանքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 13 ատենախոսություն:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1946 թ. սեպտեմբերի 23-ին Երևանում: 1964 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1972 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1972-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում: 1982-ից բժշկական գիտության պրոբլեմային լաբորատորիայի գիտական ղեկավարն է, 1988-ից՝ գենետիկայի և բժշաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1990-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 2016-ից ՀՀ ԳԱԱ բնական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարն է:

Հեղինակ է ավելի քան 170 գիտական աշխատությունների: Նրա խմբագրությամբ Ֆրանսիայում 1989 թ. լույս է տեսել Ֆրանսիական աշխարհագրական կոմիտեի «Ժեոս» ամսագրի՝ հայ ժողովրդի գենոաշխարհագրություն հարցերին նվիրված համարը: Համահեղինակ է «Ինչ են պատմում մեր գեները» (Եր., 1989), «Հայ ժողովրդի մարդաբանությունը և էկոլոգիական գենետիկան» (Եր., 1996) գրքերի և “Anticlastogens in mammalian and human cells” (Springer-Verlag New York, Berlin, Heidelberg, 1991) մենագրության:

1992-ից ֆրանսիացի գենետիկոսների հետ համատեղ զբաղվում է քրոմոսոմները վնասող կլաստոգեն գործոնի ուսումնասիրությամբ. ստացել է արժեքավոր տվյալներ Հայաստանի գենետիկական ռիսկի խմբերի վերաբերյալ:

Աշխատել և դասախոսություններ է կարդացել արտասահմանյան մի շարք երկրներում, մասնակցել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովների: Եղել է 2004 թ. ԱՄՆ-ում կայացած գենետիկական թունաբանությունյան նոր մեթոդներին նվիրված NATO-ի կոնֆերանսի համադեկավար:

Իրականացրել է շրջակա միջավայրի մոլտագեոհանների թեստավորում և մշտադիտարկում, ինչպես նաև ՀՀ բազմաթիվ ձեռնարկով թյուններում աշխատողների բջջագենետիկական և գենետիկական մշտադիտարկում:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 19 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

1999 – 2009 թթ. եղել է «ԵՊՀ գիտական տեղեկագիր» հանդեսի գլխավոր խմբագիր, 2010-ից «Քիմիա և կենսաբանություն» հանդեսի գլխավոր խմբագիրն է:

1999 թ. պարզեցանք և Անանիա Շիրակացու մեղալույ:

Ծնվել է 1955 թ. հուլիսի 19-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 62 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1983 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական աստենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1977 – 1980 թթ. եղել է ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ և Հեռակա ուսուցմամբ ասպիրանտ, 1981 – 1983 թթ.՝ ավագ լաբորանտ, 1983 – 1985 թթ.՝ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնին կից մակրոմոլեկուլների ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող, 1985 – 1988 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1988 – 1991 թթ.՝ Հրավիրված պրոֆեսոր Ֆլորենցիայի Համալսարանում (Իտալիա), 1991 – 1992 թթ.՝ նույն լաբորատորիայի գլխավոր գիտաշխատող, 1992 – 1994 թթ.՝ լաբորատորիայի վարիչ, 1994 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 2000 – 2006 թթ.՝ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկան, 2006 – 2007 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական քաղաքականություն և միջազգային համագործակցություն գծով պրոռեկտոր:

2007-ից ՀՀ ԿԳՆ գիտության պետական կոմիտեի նախագահն է:

Հեղինակ է ավելի քան 130 գիտական աշխատանքների: Զբաղվում է ԴՆԹ-ի շերմակայունություն և կոնֆորմացիայի վրա արտաքին տարբեր գործոնների ազդեցության, հակառուսեցքային հայտնի դեղանյութերի և հակառուսեցքային հնարավոր միացությունների, ինչպես նաև նոր սինթեզված պորֆիրինների և մետաղապորֆիրինների հետ ԴՆԹ-ի փոխազդե-

ցության մոլեկուլային մեխանիզմների պարզաբանման հարցերով:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

2009 թ. արժանացել է «Պրոխորովյան մրցանակ»-ի, նույն թ. պարգևատրվել է Սերգեյ Պավլովիչ Կորոլյովի, 2017 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալներով:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՖՐՈՒՆԶԵԻ

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1968 թ. փետրվարի 23-ին Երևանում: 1985 թ. ավարտել է թիվ 150 միջնակարգ դպրոցը, 1989 թ.՝ ՀՊՄԻ-ն, 1994 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1994 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1999 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1989 – 1991 թթ. եղել է ՀՊՄԻ նախադպրոցական մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնի հետազոտող: 1995-ից աշխատել է ԵՊՀ հոգեբանության ամբիոնում, 2009 – 2011 թթ. եղել է անձի հոգեբանության նորաստեղծ ամբիոնի վարիչ, ներկայումս նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ “Идентичность: от теории к практике” (Եր., 2010) մենագրության և ռուսումնական մեկ ձեռնարկի:

Զբաղվում է նաև հոգեբուժական գործունեությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԵՐՈՆԻԿԱ ՆԻԿԻՏԱՅԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1955 թ. ապրիլի 8-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ ռուս բանասիրության ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

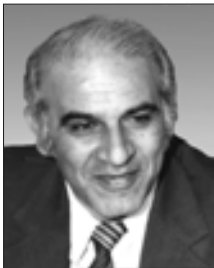
1984 – 2007 թթ. աշխատել է ԵՊՀ օտարերկրյա քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետում որպես ռուսերենի դասավոր, ավագ դասավոր, դոցենտ, 1988 – 2007 թթ.՝ ռուսաց լեզվի (1995-ից՝ օտար լե-

զուգահեռներ) ամբիոնի վարիչ: 1995 – 2007 թթ. համատեղությամբ աշխատել է նաև ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնում (հոլմանիտար ֆակուլտետների համար): 2008-ից եղել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվաբանության, տիպաբանության և հաղորդակցման տեսության ամբիոնի ղեկավար: 2012-ից պրոֆեսոր է:

Զբաղվում է ժամանակակից ռուսերենի ձևաբանության, բառակազմության, համեմատական քերականության խնդիրների, ինչպես նաև ոչ ռուսական ուսումնական հաստատություններում ռուսերենի դասավանդման մեթոդիկայի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Имя прилагательное в системе номинации” (Ер., 2006) մենագրության: Համահեղինակ է ռուսաց լեզվի մի շարք դասագրքերի և ուսումնական ձեռնարկների:

1995, 1999, 2007 և 2011 թթ. հրավիրվել է Ֆրանսիա՝ դասավանդելու ռուսաց լեզու:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԻԼԻԿ ՄԱՐԳԱՐԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1936 թ. մարտի 5-ին Երևանում: 1953 թ. ավարտել է թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960-ից աշխատել է ԵրՖԻ-ում որպես կրտսեր գիտաշխատող, միաժամանակ դասավանդել ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետում: 1967 թ. նշանակվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն: 1972 թ. նրա գործուն մասնակցությամբ ԵՊՀ-ում հիմնադրվել է քվանտային էլեկտրոնիկայի և բյուրեղների ածխածնի ամբիոնը և ճառագայթային ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիան, որի հիմքի վրա 1979 թ. ստեղծվել է ԵՊՀ-ին կից կոնդենսացված միջավայրերի ֆիզիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտը (1988-ից՝ «Լազերային տեխնիկա» ԳՀ միավորում) նրա տնօրինությամբ: 1999 թ. ընտրվել է այդ միավորման հիման վրա ստեղծված հայ-հունական «ԼՏ-Պիրկալ» համատեղ ձեռնարկության նախագահ և գլխավոր տնօրեն:

1990 – 1991 թթ. եղել է ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության նախարար:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են դաշտի քվանտային տեսությունը, օպտիկական քվանտային զենեքատորների տեսությունը, ոչ զծային օպտիկային: Կանխատեսել և լազերներում փորձնականորեն հայտնաբերել է մի շարք կոհերենտ երևույթներ, առաջարկել նոր տիպի բարակ-թաղանթային քվազիալիքատար լազեր և ստեղծել դրա տեսությունը: 1963 թ. ազատ էլեկտրոնների և լազերային ճառագայթման փոխազդեցություն ունեցողում նրա սկսած հետազոտությունները հիմք դարձան հզոր լազերների ստեղծման: Նրան է պատկանում ոչ զծային փոխազդեցություններում լազերային ճառագայթման բեկեռացման երևույթների ուսումնասիրման առաջնությունը և բացառապես բեկեռացմամբ պայմանավորված մի շարք երևույթների տեսական կանխատեսումն ու իրականացումը:

Հեղինակ է ավելի քան 250 աշխատության: 1996 թ. Բելգիայում “Physics reports” ամսագրում լույս է տեսել նրա՝ լազերային ճառագայթման և ազատ էլեկտրոնների փոխազդեցությանը նվիրված աշխատությունը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 25 և դոկտորական 7 ատենախոսություն:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1976) և «Պատվոնշան» (1986) շքանշաններով:

Վախճանվել է 2000 թ. օգոստոսի 19-ին Երևանում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԻԼԻԿ ՍԻՐԱԿԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. դեկտեմբերի 5-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է Ստեփանավանի միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ Երևանի տեքստիլ տեխնիկումը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1971 թթ. եղել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնի ասիստենտ, 1971 – 1974 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1974 – 1989 թթ.՝ դոցենտ, 1989 – 2000 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2000 – 2015 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ:

Գիտական աշխատությունները նվիրված են տարբեր տիպի կետոլակտոնների և կետոթթոնների քիմիային և կենսաբանորեն ակտիվ տարբեր տիպի լակտոնային օղակ կամ հարակից կառուցվածքով ազոտ, թթվածին և ծծումբ պարունակող նոր հետերոցիկլային միացությունների սինթեզին:

Հեղինակ է 240 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 86 արտոնագրի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2015 թ. մարտի 27-ին Երևանում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՄԻԲԱՅԵԼԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1940 թ. օգոստոսի 30-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ.՝ Կիևի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ռադիոէլեկտրոնիկայի ֆակուլտետը, 1969 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1977 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս: Միջազգային ճարտարագիտական ակադեմիայի անդամ է:

1965 – 1973 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող, գիտքարտուղար, 1974 – 1989 թթ.՝ կիսահաղորդչային սարքերի լաբորատորիայի վարիչ:

1977 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի կիսահաղորդիչների և դիէլեկտրիկների ֆիզիկայի (այժմ՝ կիսահաղորդիչների ֆիզիկայի և միկրոէլեկտրոնիկայի) ամբիոնի վարիչ և կիսահաղորդչային սարքերի և նյութերի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի (այժմ՝ կիսահաղորդչային սարքերի և նանոտեխնոլոգիաների կենտրոն) գիտական ղեկավար:

1992-ից ՀՀ ԳԱԱ Տեղեկագիր. «Ֆիզիկա», 2008-ից՝ “Armenian Journal of Physics” ամսագրերի գլխավոր խմբագիրն է, ինչպես նաև միջազգային մի քանի ամսագրերի խմբագրական խորհուրդների անդամ:

Զբաղվում է կիսահաղորդչային նոր նյութերի և կառուցվածքների, քիմիական և ֆիզիկական զգայակների, արեգակնային էներգիայի ֆոտոէլեկտրաքիմիական և ջերմաֆոտոէլեկտրական փոխակերպման, օպտիկայի, օպտոէլեկտրոնիկայի և նանոէլեկտրոնիկայի ոլորտների տարաբնույթ հարցերով:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական հոդվածների, պատենտների և

գրքերի, այդ թվում՝ “Генерационно-рекомбинационные эффекты и двойная инъекция в полупроводниках” (Եր., 1977) մենագրության: Համահեղինակ է “Инжекционно-пролетные диоды” (Եր., 1986), “Кремниевые фотоприемники” (Եր., 1989) մենագրությունների և «Միկրոէլեկտրոնիկայի ֆիզիկական հիմունքներ» (Եր., 2009), «ԳԲՀ կիսահաղորդչային սարքեր» (Եր., 1996) դասագրքերի և ևս 5 մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական շուրջ 30 և դոկտորական 6 ատենախոսություն:

Գիտական աշխատանքներ է կատարել Արևմուտքի գիտական մի շարք խոշոր կենտրոններում, բազմիցս մասնակցել միջազգային գիտաժողովներին, Հայաստանում կազմակերպել բազմաթիվ գիտաժողովներ: Ղեկավարել է արտասահմանյան շուրջ երկու տասնյակ դրամաշնորհների կատարումը:

1999 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով: 2006 թ. արժանացել է ՌԴ «Համաշխարհային գիտության մեջ ներդրման համար» մեդալի և ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2012 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՆԵՐՍԵՍԻ

**Ժիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1949 թ. օգոստոսի 8-ին Երևանում: 1956 – 1964 թթ. սովորել է թիվ 25, 1964 – 1966 թթ.՝ թիվ 55 միջնակարգ դպրոցում: 1971 թ. ավարտել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1974 թ.՝ ասպիրանտուրան:

տուրան:

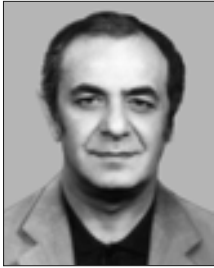
1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2013 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտում, ապա՝ ԵՊՀ դեֆերենցիալ հավասարումների ամբիոնում, 2012 – 2015 թթ.՝ եղել այդ ամբիոնի վարիչ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1987 – 1988 թթ. աշխատել է Հունգարիայի Սեգեդի համալսարանում:

Հեղինակ է գիտական 45 հոդվածի, 1 մենագրության, 1 դասագրքի և 2 մեթոդական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՖԵԼԻՔՍ ԳԵՎՈՐԳԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1940 թ. ապրիլի 18-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1957 թ. ավարտել է տեղի թիվ 38 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1972 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող: 1966-ից Համատեղությունում աշխատել է ՀՊՄԻ-ում, 1967 – 1970 և 1972 – 1973 թթ.՝ նաև նույն ինստիտուտի Գորիսի մասնաճյուղում: 1970-ից ընդհանուր և հատուկ մասնագիտական դասընթացներ է վարել ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում:

1987 – 1996 թթ. եղել է ԵՊՀ թվային անալիզի մամբիոնի, 1996-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ կիրառական անալիզի մամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 30 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են ֆունկցիաների մետրիկական տեսությունը, ընդհանուր օրթոգոնալ շարքերով և եռանկյունաչափական համակարգերով ֆունկցիաների ներկայացման տեսությունը: Հաարի և Ուոլշի շարքերի միակություն վերաբերյալ նրա ապացուցած թեորեմներն սկզբնավորել են գիտական նոր ուղղություն:

Վախճանվել է 2001 թ. նոյեմբերի 26-ին Երևանում:

ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ՀՈՎՍԵՓԻ
Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. մայիսի 15-ին ներկայիս ՀՀ Տավուշի մարզի Թովուզ գյուղում: 1948 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1967 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ քաղաքատնտեսության մամբիոնում որպես ասիստենտ, ապա՝ ավագ դասախոս, դոցենտ:

1965 – 1966 թթ. եղել է ԵՊՀ հեռակա և երեկոյան ուսուցման գծով պրոռեկտորի պաշտոնակատար:

1975 – 1982 թթ. եղել է ԵԺՏԻ տնտեսագիտության տեսություն ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Նյուլթական շահագրգռվածության սկզբունքը կոլտնտեսային արտադրության մեջ» (Եր., 1959), «Նյուլթական շահագրգռվածության տնտեսական օրենքը սոցիալիզմի ժամանակ» (Եր., 1973) մենագրությունների:

2000 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Վախճանվել է 2002 թ. նոյեմբերի 10-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ԱՐԳԱՐ ՌՈՒԲԵՆԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1908 թ. մայիսի 30-ին Թիֆլիսում, որտեղ 1924 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1928 թ.՝ ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1931 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1935 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1938 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման, նշանակվել ԵՊՀ նոր պատմության, այնուհետև՝ ընդհանուր պատմության ամբիոնի վարիչ: 1947 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1938 – 1947 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1947 – 1953 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, 1949 – 1990 թթ.՝ նախագահության անդամ, 1949 – 1960 թթ.՝ նաև Հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 1960 – 1963 և 1967 – 1986 թթ.՝ փոխնախագահ: Ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ խմբագրական-հրատարակչական խորհուրդը:

Հեղինակ է հայ և համաշխարհային պատմության հիմնախնդիրներին նվիրված ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, գրքերի ու մենագրությունների, որոնցից են՝ “Генезис общественного идеала Фурье” (М.-Л., 1939), “Шарль Фурье” (Եր., 1941, М., 1958), “Иосиф Эмин” (Եր., 1945, 1989), “Россия и армянское освободительное движение в 80-х годах XVIII столетия” (Եր., 1947, 1990), “Присоединение Закавказья к России и международные отношения в начале XIX столетия” (Եր., 1958), “Коммунистические идеи в годы Великой французской революции” (М., 1966), “Революционно-коммунистическое движение во Франции в 1842 – 1877 гг.” (М., 1986):

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ՀՍՀ-ի ստեղծմանը:

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» (2), Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2), Հոկտեմբերյան հեղափոխության, Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով:

Վախճանվել է 1991 թ. դեկտեմբերի 3-ին Երևանում:

Երևանի Մաշտոցի պողոտայի թիվ 9 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԹԱՆ ԱՇՈՏ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

*Պատմաբան, պետական-կուսակցական գործիչ,
փիլիսոփայական և պատմական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,*

Ծնվել է 1887 թ. հունիսի 17-ին Շուշիում: Սովորել է տեղի ռեալական ուսումնարանում: 1906 թ. մեկնել է Գերմանիա, ուսանել Ենայի, Հալեի, Մյունխենի համալսարաններում: 1913 թ. ավարտել է Մյունխենի համալսարանը և ստացել փիլիսոփայական գիտությունների դոկտորի աստիճան:

1913 – 1914 թթ. պաշտոնավարել է Շուշիի հայկական հոգևոր սեմինարիայում, 1914 – 1917 թթ.՝ Էջմիածնի Գեորգյան ճեմարանում: Դասախոսական աշխատանքին զուգահեռ գիտական հետազոտություններ է կատարել Էջմիածնի մատենադարանում և դրանց արդյունքները հրատարակել «Արարատ» ամսագրում ու առանձին գրքույկներով:

1906-ից եղել է կոմունիստական կուսակցության անդամ: 1918 թ., Բաքվի կոմունայի օրերին, ղեկավարել է Բաքվի խորհրդի կուլտուր-լուսավորական, ապա՝ լուսավորության կոմիտեի ատի դպրոցական բաժինը: Կոմունայի անկումից հետո աշխատել է ՌՍՖՍՀ ազգությունների գործերի կոմիտեի ատում որպես գրականության և պատմության բաժնի վարիչ, միաժամանակ՝ 1918 – 1920 թթ. ղեկավարել ՌՍՖՍՀ լուսժողկոմատի հայկական բաժինը: 1920 թ. դեկտեմբերին նշանակվել է ՀԽՍՀ լուսժողկոմ: Այդ պաշտոնում նրա ստորագրած առաջին փաստաթղթերից մեկը «Երևանի համալսարանի վերակազմության մասին» դեկտեմբերի 17-ի հրամանն է: 1922 – 1927 թթ. եղել է ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ առաջին քարտուղար: Աշխատանքից ազատվել է ազգայնական քաղաքականություն վարելու մեղադրանքով:

1921 – 1927 թթ. Հայ ժողովրդի պատմություն և լենինիզմ է դասավանդել ԵՊՀ-ում: 1927 – 1936 թթ. աշխատել է Նյութական մշակույթի ակադեմիայի Մոսկվայի բաժանմունքի տնօրեն, 1936-ից՝ ԽՍՀՄ պատմության ինստիտուտի փոխտնօրեն:

1937 թ. հունիսի 8-ին ձերբակալվել է 1931 թ. հակահեղափոխական, աջ տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության ղեկավարներից լինելու մեղադրանքով: 1941 թ. հունիսի 9-ին դատապարտվել է 8 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում (Կոմի ԻԽՍՀ)՝ 3 տարով քաղաքական իրավունքի կասեցմամբ: 1943 թ. ապրիլի 15-ին վաղաժամկետ ազատվել է կալանքից և տեղափոխվել Ուզբեկստանի Յանգիյուլ քաղաք: 1949 թ. վերադարձել է Հայաստան և 5 տարի հարկադրված ապրել Կիրովականում (այժմ՝ Վանաձոր):

1954 թ. գործի վարույթը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

1954 թ. դարձել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող: 1955 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս, 1961-ից ղեկավարել պատմության ինստիտուտի նոր պատմության բաժինը:

Թողել է գիտական հարուստ ժառանգություն. առանձնապես կարևոր են՝ «Իսրայել Օրին և Հայ ազատագրական գաղափարը» (գերմ., Մյունխեն, 1913), «Հայ-ռուս օրինատացիայի ծագման խնդիրը» (էջմիածին, 1921), «Նալբանդյանը և նրա ժամանակը» (Եր., հ. 1, 1955, հ. 2, 1956), «Դավադներ Հայ ազատագրական մտքի պատմության» (Եր., հ. 1, 1957, հ. 2, 1959), «Զաքարիա Ագուլեցին և իր ժամանակը» (Եր., 2017) մենագրությունները և «Հայ-ռուսական հարաբերությունները 18-րդ դարի առաջին երեսնամյակում» (ռուս., Եր., 1967) վավերագրերի ժողովածուի ընդարձակ առաջաբանը:

Դաստիարակել է խորհրդահայ պատմաբանների մի ամբողջ սերունդ:

1967 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

Վախճանվել է 1972 թ. հունիսի 11-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1949 թ. հունվարի 30-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1966 թ. ավարտել է տեղի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը: 1975 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975 – 1990 թթ. աշխատել է ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ: 1990 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի դոցենտ, 1999 – 2001 թթ.՝ ՀՌՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 2002 – 2018 թթ.՝ ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ: 2018-ից թվային անալիզի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է երեք տասնյակից ավելի գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ «Մաթեմատիկական ֆիզիկա» (Եր., 1981, 1988), «Սովորական դիֆերենցիալ հավասարումներ» (Եր., 2002) դասագրքերի: Զբաղվելով մասնակի ածանցյալներով դիֆերենցիալ հավասարումների ուսումնասիրությամբ՝ ստացել է մի շարք կարևոր արդյունքներ թույլ կամ եզակիություններ պարունակող հիպերբոլական հավասարումների համար:

Եղել է արտերկրի մի շարք համալսարանների հրավիրյալ դասախոս:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ԳԱԼԻՆԱ ԳԵՈՐԳԻԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1960 թ. հուլիսի 26-ին Կիրովականում (այժմ՝ Վանաձոր): 1978 թ. ավարտել է տեղի թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1983 – 1994 թթ. աշխատել է Ընդհանուր հիգիենայի և մասնագիտա-

կան հիվանդությունների ԳՀ ինստիտուտում: 1994-ից ԵՊՀ բժշկական-տիկայի ԳՀ լաբորատորիայի (այժմ՝ Կենսաբանության ԳՀ ինստիտուտ) գիտաշխատող է: 2000-ից եղել է գենետիկայի և բժշկականության ամբիոնի ասիստենտ, 2009-ից՝ դոցենտ, 2017-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Զբաղվում է գենետիկական թունաբանության, էկոլոգիական գենետիկայի, մոտագենեզի և հակամոտագենեզի հիմնախնդիրներով:

Հեղինակ է 71 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Մարդու մոլեկուլային բժշկական» (Եր., 2008) ուսումնամեթոդական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1953 թ. հոկտեմբերի 12-ին Երևանում: 1970 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1980 – 1989 թթ. աշխատել է ԵՊՀ արաբագիտության ամբիոնում (1986 – 1987 թթ. վերապատրաստվել է Կահիրեի (Եգիպտոս) համալսարանում): 1989 – 1990 թթ. աշխատել է «Արմենֆաքս» լրատվական գործակալությունում որպես գլխավոր խմբագիր, 1990 – 1991 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԽ-ում որպես գլխավոր փորձագետ: 1992 – 1998 թթ. ղեկավարել է Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունում ՀՀ դիվանագիտական առաքելությունը: 1999 – 2003 թթ. եղել է ՀՀ ԱԳՆ հատուկ հանձնարարություններով ղեկավար:

2003-ից աշխատում է ԵՊՀ արաբագիտության ամբիոնում, 2007-ից ղեկավարում է ԵՊՀ քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոնը:

Հեղինակ է շուրջ 110 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 2 մենագրություն՝ «Книга поэзии и поэтов» (Եր., 1986), «Արաբա-իսրայելական հակամարտություն. Երուսաղեմի խնդիրը» (Եր., 2002), համահեղինակ՝ «Հայ միջնադարյան փիլիսոփայական մտքի առնչությունները արաբա-իսլամական փիլիսոփայության հետ» (արաբ., Կահիրե, 1989): Հեղինակ է նաև «Актуальные проблемы преподавания исламоведения: методическое пособие для

преподавателей и студентов” (Եր., 2011) ուսումնամեթոդական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԹԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱՆԴՐԵԱՍԻ

*Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ և ԽՍՀՄ ԲԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1885 թ. փետրվարի 13-ին Թիֆլիսում: 1903 թ. ավարտել է տեղի գիմնազիան, 1909 թ.՝ Խարկովի Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը և մի քանի տարի աշխատել Թիֆլիսի Միխայլովսկի Հիվանդանոցի ներքին Հիվանդությունների բաժանմունքում: 1912 թ. Ղազախստանում մասնակցել է Հակահամաճարակային պայքարի աշխատանքներին: 1913 թ. Ալավերդիում կազմակերպել է բանվոր-ծառայողների բժշկասանիտարական սպասարկման գործը: Առաջին Համաշխարհային պատերազմի տարիներին եղել է Հրետանային բրիգադի կրտսեր բժիշկ, ապա՝ գվարդիայի կորպուսի սանհիգիենիկ ջոկատի հրամանատար: Պատերազմից հետո վերադարձել է Թիֆլիս, 1919 թ. տեղափոխվել Հայաստան և աշխատել որպես Երևանի առաջին Հիվանդանոցի թերապիայի բաժանմունքի վարիչ:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես բժշկական ֆակուլտետի ներքին Հիվանդությունների ամբիոնի վարիչ: 1928 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1937 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1943 թ.՝ հաստատվել ՀԽՍՀ ԳԱ, 1944 թ.՝ ԽՍՀՄ ԲԳԱ ակադեմիկոս:

1930 – 1967 թթ. եղել է ԵՐԲԻ ներքին Հիվանդությունների ամբիոնի վարիչ, 1944 – 1953 թթ.՝ նաև ՀԽՍՀ ԳԱ բժշկագիտության և կենսաբանության պատմության, 1953 – 1955 թթ.՝ բժշկագիտության, 1955 – 1960 թթ.՝ սրտաբանության սեկտորի վարիչ:

Զբաղվել է ներքին Հիվանդությունների ակտաբանության, Հայաստանի Հանքային ջրերի, Հայ բժշկության պատմության, Հիվանդների հոգեբանության ուսումնասիրությամբ և Հայերեն բժշկական գիտական տերմինաբանության ստեղծմամբ: Երկար տարիներ զբաղվել է ճահճատենդի ուսումնասիրությամբ, հետազոտել դրանով հիվանդ օրգանիզմում տեղի ունեցող կենսաքիմիական փոփոխությունները, մշակել ճահճատենդից սակավարյունությամբ տառապող ծանր հիվանդների բուժման եղանակներ:

Զբաղվել է նաև Արզնու Հանքային ջրերի ուսումնասիրությամբ և

1936 թ. հրատարակել «Минеральные источники Армении» մենագրությունը: Հեղինակ է շուրջ 170 գիտական հոդվածների, ավելի քան 20 մենագրություն:

1943 թ. մի խումբ աշխատակիցների հետ հրատարակել է ներքին հիվանդությունների ակտորոշման ուղևորներն դասագիրք, Մ. Աբեղյանի և Ա. Տեր-Պողոսյանի մասնակցությամբ կազմել «Լատին-ուղև-հայերեն բժշկական բառարան» (Եր., 1951): Կլինիկական բժշկագիտության համար առանձնահատուկ կարևորություն ունեն նրա «О взаимоотношениях между психической и соматической сферами в клинике внутренних болезней» (Եր., 1961), «О психологическом профиле сердечного больного» (Եր., 1963) մենագրությունները: Գիտական մեծ արժեք ունի նրա «История медицины в Армении с древнейших времен до наших дней» (Եր., 1946 – 1947) հինգհատորյակը: Ռուսերեն է թարգմանել Մ. Հերացու «Ջերմանց միլիթարություն» (Եր., 1968) երկը:

Եղել է Թերապևտների համամիութենական գիտական ընկերության պատվավոր անդամ, Հայաստանի Թերապևտների գիտական ընկերության նախագահ: 1962 թ. ընտրվել է բժշկագիտության պատմության միջազգային ակադեմիայի անդամ:

1961 թ. նրա աջակցությամբ Երևանում ստեղծվել է սրտաբանության և սրտի վիրաբուժության ԳՀ ինստիտուտը, որի առաջին տնօրենն է եղել:

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) շքանշանով:

Վախճանվել է 1970 թ. մայիսի 11-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում ՀՀ ԱՆ սրտաբանության ԳՀ ինստիտուտը:

Երևանի Տերյան փողոցի թիվ 62 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՀԱՅԿԱԶ ԺՈՐԺԻԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1958 թ. հունվարի 1-ին ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Գայ գյուղում: 1975 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ՀՊՄԻ պատմության ֆակուլտետը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1999 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1985 թթ. աշխատել է Էջմիածնի շրջանի Բաղրամյան գյուղի միջնակարգ դպրոցում որպես պատմության ուսուցիչ: 1989 – 1997 թթ.

դասախոսել է ՀՊՄԻ-ում, 1997-ից աշխատում է ԵՊՀ հայոց պատմության ամբիոնում: 2006 – 2008 թթ. եղել է ԵՊՀ գիտակազմակերպական բաժնի վարիչ: 2012-ից համատեղությամբ աշխատում է Մ. Մաշտոցի անվան մատենադարանում որպես տնօրենի խորհրդական:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 70 հոդվածի և հետևյալ գրքերի՝ «Հայոց պատմության հիմնահարցերը XIX դարի ռուսական մամուլի հրապարակումներում» (Եր., 1998), «Հայագիտությունը Ռուսաստանում (պատմագիտություն, XIX դար)» (Եր., 2004), «Россия и армяне. Уроки истории и реалии» (Եր., 2009, 2015), «Սուլիմալու (1828 – 1921)» (Եր., 2015):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԹԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՀԱԿՈԲԻ **Աշխարհագրագետ, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1878 թ. փետրվարի 28-ին Նախիջևան գավառի Օրդուբադի շրջանի Հանդամեջ գյուղում: 1896 թ. ավարտել է Թիֆլիսի 2-րդ արական գիմնազիան, 1904 թ.՝ Պետերբուրգի համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի բնագիտական բաժինը:

1907 – 1913 թթ. բնագիտություն և աշխարհագրություն է դասավանդել Թիֆլիսի օրիորդաց գիմնազիաներում, 1914 – 1917 թթ.՝ բնագիտություն Բաքվի գիմնազիաներում: 1918 թ. դարձել է Հայաստանի առաջին հանրապետության լուսավորության նախարարի օգնական: 1919 թ. նշանակվել է Երևանի արական գիմնազիայի վերատեսուչ: Խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո գիմնազիան վերանվանվել է երկրորդ աստիճանի թիվ 2 աշխատանքային (հետագայում՝ Խ. Աբովյանի անվան) դպրոց, որտեղ որպես տնօրեն աշխատել է մինչև 1927 թ.:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ՝ դասավանդելու աշխարհագրություն բանֆակում և մյուս ֆակուլտետներում: 1929 թ. ղեկավարել է ԵՊՀ ֆիզիկական աշխարհագրության ամբիոնը: Նույն թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1935 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1933 թ., որպես պատգամավոր, մասնակցել է Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) գումարված աշխարհագետների համամիութենական համագումարին և ընտրվել նախագահության անդամ: Գործունե մասնակցություն է ունեցել նաև Հայաստանի աշխարհագրական ընկերության ստեղծմանը և ընտրվել նախագահի տեղակալ: 1935 – 1937 թթ. եղել է ԵՊՀ աշխարհագրական-երկրաբանական ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է ուսումնական մի շարք ձեռնարկների: Բնագիտական թեմաներով նրա կարգացած հրապարակային դասախոսությունները լույս են տեսել առանձին գրքով՝ «Մարդ և տիեզերք» վերնագրով:

Վախճանվել է 1938 թ. մարտի 5-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

**Պատմական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ**

Ծնվել է 1944 թ. հունիսի 22-ին Լենինականում (այժմ Գյումրի): 1962 թ. ավարտել է տեղի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1964 – 1967 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975 – 1980 թթ. եղել է ԵՊՀ հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի կաբինետի վարիչ, 1980 – 1984 թթ.՝ նույն ամբիոնի դոցենտի պաշտոնակատար, 1984 – 2011 թթ.՝ դոցենտ, 2011 – 2013 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2013 – 2016 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ:

1992 – 1993 թթ. դասավանդել է Բեյրութի համալսարանի հայագիտական դպրոցում: 1995 – 1999 թթ. համատեղությամբ աշխատել է նաև Սևանի Վազգենյան հոգևոր դպրոցում, 1999 – 2016 թթ.՝ Գեորգյան ճեմարանում:

Հեղինակ է շուրջ 400 հոդվածի, ուսումնամեթոդական 5 աշխատանքի և հետևյալ գրքերի՝ «Հակոբ Մանանդյան» (Եր., 1983), «Հայ ազատագրական շարժումները. XV դարի կես–XVIII դարավերջ» (Եր., 2010), «Մովսես Խորենացու մատենագիտությունը» (Եր., 2013): Կազմել և հրատարակել է Նիկողայոս Ադոնցի երկերի յոթհատորյակը (Եր., 2006 – 2015), Հ. Մանանդյանի երկերի 7 և 8-րդ հատորները (Եր., 2010 – 2011), հրատարակության պատրաստել Ա. Հովհաննիսյանի (Եր., 2007), Ավ. Պերպերյանի (Եր., 2009), Հ. Զորյանի (Եր., 2015) և այլոց պատմագիտական երկասիրություններ: Համահեղինակ է դպրոցական և բուհական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

2004 թ. պարգևատրվել է Հայոց եկեղեցու բարձրագույն «Ս. Սահակ–Ս. Մեսրոպ» չքանչանով:

2009 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչում:

Վախճանվել է 2016 թ. փետրվարի 22-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ՍՄԲԱՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1927 թ. մայիսի 5-ին Ներկայիս ՀՀ Շիրակի մարզի Հայկավան գյուղում: 1945 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1949 թ.՝ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտը, 1955 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1958 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1977 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1958 թթ. եղել է Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1958 – 1969 թթ.՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ, 1959 – 1965 թթ.՝ նաև ֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1969 – 1977 թթ.՝ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1977 – 1981 թթ.՝ ակիքային պրոցեսների տեսության և ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 1981 – 1996 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

Նրա նախաձեռնությամբ ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնին կից հիմնվել են սառը պլազմայի, հեղուկ բյուրեղների և ռենտգենյան գիտահետազոտական լաբորատորիաները:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են գրավիտացիոն համակարգերի հավասարակշռության և կայունության հարցերին: Գրավիտացիոն շերտի, գնդի և հատկապես գլանի կայունության համար նրա ստացած հայտանիշները դասական համարվող արդյունքներ են: Մ. Աբրահամյանի հետ ընդհանրացրել է գալակտիկաների բազմաբաղադրիչ կառուցվածքի տեսությունը, տվել գալակտիկաների պարուրաձև կառուցվածքի ոչ գծային ակիքային մոդելը, առաջարկել աստղերից և ակտիվ գալակտիկաներից շիթային արտանետումների ոչ ստացիոնար մրրկային մոդել: Զբաղվել է նաև ֆեռոմագնիսական նյութերի բուժական ազդեցությունների և կիրառության հարցերով:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1996 թ. դեկտեմբերի 25-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՌՈՒՍԵԹ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1907 թ. օգոստոսի 15-ին Վանի նահանգի Արտամետ գյուղում: 1918 – 1925 թթ. ապրել է Երևանի մանկատներում, որտեղ էլ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1926 թ. ավարտել է Ա. Մյասնիկյանի անվան երկրորդ աստիճանի դպրոցը, 1935 թ.՝ ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1936 – 1971 թթ. ռուս գրականություն է դասավանդել ԵՊՀ-ում, 1941 – 1971 թթ. եղել է ռուս գրականության ամբիոնի վարիչ, 1948 – 1949 թթ.՝ նաև ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ գրականության բաժնի վարիչ, 1949 – 1951 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Հեղինակ է «Լերմոնտովի կյանքը և գրական ստեղծագործությունը» (Եր., 1941), «Բելինսկու կյանքն ու քննադատական գործունեությունը» (Եր., 1948), «Ռուս գրականության ուրվագծեր» (Եր., 1960), «Տոլստոյը և հայ գրական կյանքը» (Եր., 1964) աշխատությունների, ինչպես նաև հայկական հանրակրթական դպրոցի ռուս գրականության դասագրքերի: Կազմել է «Մաքսիմ Գորկի: 1868 – 1968 (նյութերի ժողովածու)» (Եր., 1968): 1949-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով և ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1971 թ. փետրվարի 24-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՍՈՖՅԱ ՊԵՏՐՈՍԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. սեպտեմբերի 12-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1957 թ. ավարտել է տեղի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենա-

նախնուցություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2004 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1965-ից աշխատել է ԵՊՀ կենսաքիմիայի ամբիոնում:

Հետազոտել է խմորասնկերում և բորբոսասնկերում ամինաթթուների յուրացման մեխանիզմները, մասնավորապես ցուլց է տվել, որ բորբոսասնկերի պերօքսիսոմները պարունակում են ամինաթթվային օքսիդազներ: Հետազոտել է պերօքսիսոմների դերն ամինաթթուների ապամի-նացման մեխանիզմում:

Հեղինակ է ավելի քան 70 գիտական հոդվածների և ուսումնամեթոդական գրքերի, այդ թվում՝ «Կենսաքիմիայի լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական ձեռնարկ»-ի (Եր., 2003):

1987 – 1988 թթ. գիտահետազոտական աշխատանքներ է իրականացրել Բրատիսլավայի Յան Կոմենսկու անվան Համալսարանի դեղաբանություն ամբիոնում, 1993 թ.՝ Լեհաստանի ԳԱ կենսաֆիզիկայի-կենսաքիմիայի ինստիտուտում:

Վախճանվել է 2017 թ. մայիսի 21-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՍՊԱՐՏԱԿ ՍԱՐԻԲԵԿԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1925 թ. հունիսի 9-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1948 թ. ավարտել է ԵԱԱԻ-ն, 1952 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1962-ից աշխատել է Լ. Օրբելու անվան ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտում, ապա՝ Լ. Հովհաննիսյանի անվան սրտաբանության ինստիտուտում:

1963-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում, 1971 – 1996 թթ. եղել մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր:

1991 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996-ին՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1962-ից ղեկավարել է Երևանի սրտաբանության ինստիտուտի սրտամկանի կենսաֆիզիկայի և կենսաքիմիայի նորաստեղծ լաբորատորիան և զբաղվել սրտամկանի կենսաֆիզիկայի, տիեզերական կենսաբանության և սթրեսի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների, «Մարդը և ակուն-հոլը» (Եր., 1987) գրքի:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել է թեկ-նածուկական 21 և դոկտորական 5 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2008 թ. հունվարի 6-ին Երևանում:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ՀԱՅԿԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. ապրիլի 7-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 34 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ռուսաց լեզվի և գրականության ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատե-նախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1960 – 1962 թթ. եղել է Հայաստանի հեղափոխության թանգարանի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող: 1964 – 1970 թթ. աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970 – 2006 թթ.՝ գիտական մատերիալիզմի և տրամաբանության, ապա՝ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնում՝ զբաղեցնելով ասիստենտի, դասախոսի, ավագ դասախոսի, դոցենտի և պրոֆեսորի պաշտոններ:

2006-ից աշխատում է ՀՌՀ փիլիսոփայության ամբիոնի վարիչ, 2011-ից՝ նաև նույն համալսարանի հասարակական-քաղաքական գիտու-թյունների ֆակուլտետի դեկանի պաշտոնակատար:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական աշխատանքների, որոնցից են՝ «Փիլիսոփայության դասավանդման հարցի շուրջ» (Եր., 1993) ուսում-նամեթոդական ձեռնարկը և «Ունկնդիր հասկացությունը. Պառլամենտա-կան ունկնդիր» (Եր., 1995), «Փաստարկման արտատրամաբանական տար-րերը» (Եր., 1997) գրքերը:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախո-սություն:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՎԱՀԵ ՎԱՂԻՆԱԿԻ
Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1979 թ. նոյեմբերի 12-ին Երևանում: 1996 թ. ավարտել է թիվ 133 միջնակարգ դպրոցը, 2002 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 2005 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2005 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2015 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2000 – 2002 թթ. աշխատել է ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության թիվ 9 բեռնատար ավտոփոխադրումների ձեռնարկության իրավախորհրդատու, 2002 – 2003 թթ.՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության իրավաբանական գլխավոր վարչության գլխավոր մասնագետ, 2004 – 2018 թթ.՝ ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի դասախոս, 2018-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական հոդվածների, բուհական 1 դասագրքի և հետևյալ մենագրությունների՝ «Իրավունքների պաշտպանության արբիտրաժային ձևը» (Եր., 2008), «Արբիտրաժային իրավահարաբերություններ» (Եր., 2009), «Առևտրային արբիտրաժը Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր., 2011), «Քաղաքացիական գործերով դատական վերանայման ինստիտուտի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանում» (Եր., 2011), «Վերաքննության կարգով դատական ակտերի վերանայման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարությունում» (Եր., 2013):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ԱԶԻԶԲԵԿԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1931 թ. մայիսի 9-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ստեփանակերտի շրջանի Ղշլաղ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի յոթնամյա դպրոցում, ապա ավարտել Խնձրիստան գյուղի միջնակարգ դպրոցը: 1949 թ. ընդունվել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետ, 1952 թ. տեղափոխվել Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետի հոգեբանության բա-

Ժին, որն ավարտել է 1956 թ.: 1956 – 1962 թթ. աշխատել է ԼՂԻՄ մարզ-
կոմի կոմերիտական և կուսակցական մարմիններում. 1956 – 1961 թթ. ղե-
կավարել է Ստեփանակերտի քաղաքային կոմերիտական կազմակերպու-
թյունը, 1961 թ.՝ նշանակվել մարզկոմի հրահանգիչ:

1959 – 1962 թթ. սովորել է հեռակա ասպիրանտուրայում, 1962 թ.
դարձել ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնի դասախոս:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1978 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1986 – 2001 թթ. եղել է ԵՊՀ սոցիալական փիլիսոփայության և բա-
րոյագիտության ամբիոնի վարիչ, 2001-ից մինչև կյանքի վերջը՝ նույն ամ-
բիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների,
որոնցից են՝ «Հասարակական հոգեբանության հարցի շուրջը» (Եր., 1971),
«Սոցիալականի և հոգեբանականի հարաբերակցությունը» (Եր., 1973), «Հա-
սարակական հարաբերությունների վերարտադրության սոցիալ-փիլիսոփա-
յական պրոբլեմները» (Եր., 1986), «Հայաստանը սոցիալ-փիլիսոփայական
ակնարկներում» (Եր., 2003), «Սոցիալ-հոգեբանական տեղաշարժերը վերա-
փոխվող Հայաստանում» (Եր., 2004): Հեղինակ է նաև «Սոցիալական փիլի-
սոփայության հիմունքներ» (Եր., 2003) բուհական ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախո-
սություն:

Վախճանվել է 2006 թ. մայիսի 5-ին Երևանում:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

*Հայագետ, մանկավարժ, փիլիսոփայության դոկտոր,
Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս*

Ծնվել է 1867 թ. դեկտեմբերի 17-ին Լեռնային Ղա-
րաբաղի Ջրաբերդ գավառի (այժմ՝ Արցախի Հանրա-
պետության Մարտակերտի շրջան) Մաղավուզ գյուղում:

Սկզբնական կրթությունն ստացել է Ամարասի դպրե-
վանքում, Կուսապատ անապատի և Շուշիի թեմական դպրոցներում: 1890
թ. ավարտել է Էջմիածնի Գեորգյան ճեմարանի լսարանային բաժինը և
ձեռնադրվել կուսակրոն սարկավագ: 1892 – 1896 թթ. սովորել է Բեռլինի,
Հալեի, Լայպցիգի համալսարաններում: 1897 թ. արժանացել է փիլիսոփա-
յության դոկտորի աստիճանի, հրավիրվել է Գեորգյան ճեմարան՝ դասա-
խոսելու: Նույն թ. ձեռնադրվել է աբեղա, 1898 թ.՝ վարդապետ: Տարբեր
տարիների եղել է ճեմարանի մատենադարանապետ-տեսուչ: 1907 – 1908 և

1918 – 1919 թթ. խմբագրել է «Արարատ» ամսագիրը, եղել Ս. Հռիփսիմե վանքի վանահայր: 1915 թ. ամռանը ձեռնամուխ է եղել Մեծ եղեռնի հետևանքով Վասպուրականից էջմիածին գաղթած հայերին օգնություն կազմակերպելու գործին: 1917 թ. Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գևորգ V Սուրենյանցը նրան ձեռնադրել է եպիսկոպոս:

1918 թ. Սարգարապատի հերոսամարտի կազմակերպիչներից ու մասնակիցներից է: Տեսնելով Սարգարապատի պաշտպանների, մասնավորապես 5-րդ գնդի զինվորների անձնագոհությունը՝ այն անվանել է մահապարտների գոհույ՝ և հրամանատարի՝ գնդապետ Պողոս Բեկ-Փիրումյանի հետ նրանց առաջնորդել ղեպի իմացյալ մահ: Ցուցաբերած արիության համար պարգևատրվել է «Գեորգիևյան խաչ» շքանշանով:

1919 թ. մայիսին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի) բացված Հայաստանի համալսարանի կազմկոմիտեի անդամներից և առաջին դասախոսներից էր, պատմաբանական ֆակուլտետի ղեկանի պաշտոնակատար: Դասավանդել է եկեղեցու պատմություն, հայ արվեստի պատմություն, գրչության արվեստ, հնագրագիտություն:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել Հայաստանի հնությունների պահպանության կոմիտեի ստեղծմանը: 1921 թ. մայիսին նշանակվել է Խորհրդային Հայաստանի գիտահետազոտական հաստատությունների առաջնեկի՝ էջմիածնի կոլտուր-պատմական ինստիտուտի խորհրդի անդամ և թանգարանի վարիչ:

1927 – 1934 թթ. եղել է Ռուսաստանի, Ղրիմի ու Նոր Նախիջևանի, 1938 – 1943 թթ.՝ Ամերիկայի հայոց հոգևոր թեմի առաջնորդ, 1943 – 1952 թթ.՝ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս:

Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին մեծապես նպաստել է «Սասունցի Դավիթ» տանկային շարայան համար նյութական միջոցների հանգանակությանը, սփյուռքահայությանը մայր հայրենիքի շուրջ համախմբելուն և 1946 թ. ներգաղթի կազմակերպմանը:

Թողել է գիտական հարուստ ժառանգություն. մասնավորապես հարկ է հիշատակել «Փշրանքներ ժողովրդական բանահյուսությունից» (Թիֆլիս, 1892), «Խոսքովիկ թարգմանիչ և երկասիրությունք նորին» (Թիֆլիս, 1903), «Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանյան և կաթողիկոսական ընտրություն» (Թիֆլիս, 1911), «Գրչության արվեստը հին հայոց մեջ» (Վաղարշապատ, 1913), «Խաղբակյանք կամ Պռոշյանք հայոց պատմության մեջ» (Երեք հատորով, 1928 – 1943, 1969) պատմագիտական ուսումնասիրությունը, «Սասմա ծուեր» (Եր., 1932), «Նյութեր և ուսումնասիրություններ հայ արվեստի և մշակույթի պատմության» (հինգ պրակով, 1935 – 1951), «Դեպի լույս և կյանք. քարոզներ, գրական-գեղարվեստական և իմաստասիրական հոգվածներ» (Անթիլիաս, 1947), «Հիշատակարանք ձեռագրաց» (Անթիլիաս, 1951) աշխատությունները:

Հայ հնագրագիտության, գրչության արվեստի, ձեռագրային ժառանգության և Հայ մանրանկարչության ուսումնասիրության սկզբնավորողներից է:

Վախճանվել է 1952 թ. հունիսի 21-ին Անթիլիասում (Լիբանան):

Նրա բրոնզաձուլյալ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ԼԻԱՆԱ ՍԱՄՎԵԼԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1941 թ. հուլիսի 26-ին Երևանում: 1958 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1967 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

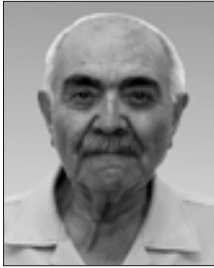
1967 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում որպես կրտսեր գիտաշխատող: 1974 – 1981 թթ. եղել է ինստիտուտի գիտքարտուղար, 1981 – 1986 թթ.՝ տիպաբանական-գուգադրական հետազոտությունների բաժնի վարիչ, 1986 – 1990 թթ.՝ Հայոց լեզվի պատմության բաժնի վարիչ, 1990 – 1995 թթ.՝ գիտական գծով փոխտնօրեն:

1997 – 2013 թթ. եղել է ԵՊՀ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնի վարիչ, 2013 – 2018 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր: 2018-ից լեզվի ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող է:

Հեղինակ է 80-ից ավելի աշխատությունների, այդ թվում՝ «Գրաբարի բառակազմությունը» (Եր., 1987), «ԺԳ դարի Հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանների լեզուն» (Եր., 1997), «Սովետահայ լեզվաբանությունը 60 տարում» (Եր., 1982) մենագրությունների:

Համատեղ գիտահետազոտական աշխատանք է կատարել արտերկրի հայազետների հետ. Լայդենի համալսարանի հայագիտական ամբիոնի հետ հետազոտել է հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանները, Փարիզի արևելյան լեզուների ինստիտուտին ներկայացրել է հայերենի բառապաշարի համակարգչային շտեմարանի նախագիծ, մեքենական թարգմանության գծով մասնակցել է UNL համացանցային լեզվի հայկական մոդուլի մշակմանը: Մասնակցել է հայագիտական միջազգային մի շարք գիտաժողովների ու սեմինարների: 1987 թ. հրավիրվել է Մոսկվայի Մ. Վ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարան՝ վարելու գրաբարի դասընթաց:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 11 ատենախոսություն:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՐԱՄԻ

**Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1926 թ. օգոստոսի 10-ին ներկայիս ՀՀ Վա-
յոց ձորի մարզի Մալիշկա գյուղում: 1943 թ. ավարտել է
տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1945 – 1950 թթ. ծառայել է
խորհրդային բանակում: 1955 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրա-
վագիտություն ֆակուլտետը:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1981 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1955 – 1958 թթ. եղել է ՀԿԿ Արարատի շրջկոմի բաժնի վարիչ, ՀԿԿ
ԿԿ Հրահանգիչ, ՀԿԿ Արարատի շրջկոմի երկրորդ քարտուղար, 1958 – 1970
թթ.՝ ՀԿԿ Եղեգնաձորի շրջկոմի, 1970 – 1976 թթ.՝ ՀԿԿ Արարատի շրջկոմի
առաջին քարտուղար, 1976 – 1990 թթ.՝ Վերադարձող Հայերի և փախստա-
կանների պետական կոմիտեի նախագահի տեղակալ: 1970 – 1991 թթ.
Համատեղությամբ դասավանդել է ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետում,
1991 – 2005 թթ.՝ եղել նույն ֆակուլտետի Հիմնական աշխատող:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական հոդվածների, 3 մենագրության,
Համահեղինակ՝ “История политических и правовых учений. Средние века и
возрождение” (М., 1986) գրքի:

Ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ չորս նստաշրջանների (1959, 1963, 1967, 1971)
պատգամավոր, եղել նախագահության անդամ, ինչպես նաև ՀԿԿ ԿԿ ան-
դամ (1959 – 1976 թթ.):

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» (1965), Աշխատանքային կարմիր դրո-
շի (1968) շքանշաններով և ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 2010 թ. նոյեմբերի 13-ին Երևանում, աճյունն ամփոփ-
ված է ծննդավայրում:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ՄՈՒՇԵՂ ՄԱՅԻՍԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1961 թ. հունվարի 4-ին, ՀԽՍՀ Նոր Բայազե-
տի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Ծաղկունք
գյուղում: 1977 թ. ավարտել է Սևանի թիվ 2 միջնակարգ
դպրոցը: 1979 – 1981 թթ. ծառայել է խորհրդային բանա-
կում:

1982 թ. ընդունվել է ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետ, 1985 թ.
տեղափոխվել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական Համալսարանի

Ժողովուրդային ֆակուլտետ և այն ավարտել 1988 թ.: 1991 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1991 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն, 2007 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1991 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ Ժողովուրդային ամբիոնի դասախոս, 1999-ից ԵՊՀ ռադիոհեռուստատեսային Ժողովուրդային ամբիոնի վարիչ է:

Հեղինակ է «Ռադիոշուկայի զարգացման օրինաչափությունները և միտումները Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր., 2002) մենագրության, մեկ ուսումնական ձեռնարկի և գիտական շուրջ 50 հոդվածի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 13 ատենախոսություն:

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ՎՈԼՈՂԻՍԱ ԵՐՎԱՆԴԻ

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1939 թ. մայիսի 23-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1957 թ. ավարտել է տեղի թիվ 38 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ Երևանի առևտրա-տնտեսագիտական տեխնիկումը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1971 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1964 – 1969 թթ. եղել է Երևանի երաժշտական սրահի տնօրեն: 1971-ից աշխատել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնում, 1990 – 1991 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, 1991 – 2013 թթ.՝ ԵՊՀ ԻՄ Ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ: 2014-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության տեսություն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է գիտական շուրջ 40 հոդվածի, «Գիտատեխնիկական հեղափոխությունը և հասարակական աշխատանքի կատարելագործումը» (Եր., 1972), «Գիտատեխնիկական առաջադիմության սոցիալ-տնտեսական պրոբլեմները» (Եր., 1980) գրքերի և ուսումնական 3 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՂԱԶԱՆՉՅԱՆ ՏԻՐԱՆ ՏԻԳՐԱՆԻ

**Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1901 թ. հուլիսի 15-ին Թիֆլիսում: 1921 թ. ավարտել է Ներսիսյան դպրոցը և երկար տարիներ աշխատել որպես ուսուցիչ: 1936 թ. ավարտել է Մոսկվայի պետական համալսարանը և աշխատանքի անցել ԵՊՀ-ում. եղել է ասիստենտ, դոցենտ, 1950 – 1962 թթ.՝ անօրգանական քիմիայի ամբիոնի վարիչ:

1952 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1953 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հիմնել է ֆիզիկաքիմիական վերլուծության առաջին լաբորատորիան Հայաստանում: Միջնադարյան մատենագրական նյութերի հիման վրա համակարգել, քննարկել ու ներկայացրել է Հայաստանում քիմիայի ծագման և զարգացման պատմությունը, որի առանձին բաժիններ հրատարակվել են պատմաբնափիլիսոփայական և անօրգանական քիմիայի հարցերին նվիրված նրա աշխատություններում:

Հեղինակ է «Էլեմենտների ուսմունքը հայ բնափիլիսոփայության մեջ» (Եր., 1946), «Очерки по истории химии в Армении» (Եր., 1955) մենագրությունների, «Ջրածին» (Եր., 1953), «Թթվածին» (Եր., 1954), «Նյութի ատոմամոլեկուլային կառուցվածքի մասին» (Եր., 1956) և բազմաթիվ այլ գիտական և հանրամատչելի գրքուկների:

1963 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1967 թ. փետրվարի 21-ին Երևանում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՐԱՀԱՄԻ

*Խորհրդային բանակի գեներալ-մայոր,
Խորհրդային Միության հերոս*

Ծնվել է 1904 թ. մայիսի 14-ին Շուշի քաղաքում:
1920 թ. զորակոչվել է ՁՈՒ: 1924 թ. ավարտել է Երևանի
միացյալ հայկական ռազմական դպրոցը, 1927 թ.՝ Թիֆ-
լիսի հետևակային դպրոցը, 1939 թ.՝ Մ. Ֆրունզեի անվ.

ռազմական ակադեմիայի 2-րդ կուրսը:

1938 – 1939 թթ. եղել է ԵՊՀ ռազմագիտության ամբիոնի պետ: 1939
թ. կրկին զորակոչվել է ՁՈՒ: Հայրենական մեծ պատերազմին մասնակցել
է առաջին օրվանից: 1941 թ. սեպտեմբերի 29-ին ծանր վիրավորվել է: 1942
թ. հոկտեմբերի 14-ին նշանակվել է 74-րդ հրաձգային դիվիզիայի հրամա-
նատար, գործուն մասնակցություն ունեցել Մալոարխանգելսկի ազատա-
գրման մարտերին: 1943 թ. փետրվարի 22-ին նրան շնորհվել է գեներալ-
մայորի կոչում: Նույն թ. սեպտեմբերի 23-ին նրա ղեկավարությամբ 74-
րդ դիվիզիան Կոմարին գյուղի (Բելառուս) մոտ առաջինների թվում գե-
տանցել է Դնեպրը և աջ ափին գրավել հենակետ: Գետանցման կազմա-
կերպման և աջ ափին պլացդարմի ամրապնդման ու ընդլայնման համար
1943 թ. հոկտեմբերի 16-ին նրան շնորհվել է Խորհրդային Միության հերո-
սի կոչում: 74-րդ հրաձգային դիվիզիան ակտիվորեն մասնակցել է Կիևի
ազատագրմանը: Նրա ղեկավարած 215-րդ հրաձգային դիվիզիան գործուն
մասնակցություն է ունեցել վիրնյուսյան, գոմբելնենյան և ինստերբուրգ-
քյոնիգսբերգյան հարձակողական գործողություններին: 1945 թ. օգոս-
տոսին մասնակցել է Խորհրդա-ճապոնական պատերազմին և Մանջուրիա-
յում նշանակվել Խորհրդային զինվորական հրամանատարության ներկա-
յացուցիչ:

1948 թ. ավարտել է Մ. Ֆրունզեի անվ. ռազմական ակադեմիայի բարձ-
րագույն սպայակազմի կատարելագործման դասընթացները: Եղել է հրա-
ձգային կորպուսի հրամանատարի 1-ին տեղակալ:

1958 թ. զորացրվել և բնակություն է հաստատել Սիմֆերոպոլում:

Եղել է վետերանների Խորհրդի նախագահ, «Կրիմսկայա պրավդա» և
«Կրիմսկի կոմսոմոլեց» թերթերի խմբագրությունների ռազմահայրենասի-
րական դաստիարակության բաժինների վարիչ:

Պարգևատրվել է Լենինի (1950), Սովորովի II աստիճանի (1943, 1945,
1945), Կարմիր դրոշի (1943, 1943, 1944, 1945, 1953), Հայրենական պատե-
րազմի I աստիճանի շքանշաններով, մեդալներով, չինական Յուն Գույ շքա-
նշանով:

Վախճանվել է 1992 թ. հունվարի 18-ին Սիմֆերոպոլում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ՄՈՒՇԵՂԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1942 թ. հունվարի 16-ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1965 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1981 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1983 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1969-ից աշխատել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ: 1975 – 1985 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնը, 1985 – 1986 թթ.՝ եղել ՀԽՍՀ ԲՄՄԿՆ գիտության վարչություն պետ, 1986 – 1987 թթ.՝ փոխնախարար, 1987 – 1988 թթ.՝ ՀՊՄԻ ռեկտոր, 1988 – 1990 թթ.՝ ՀԽՍՀ ժողովրդական կրթության առաջին փոխնախարար, 1990 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 1991 – 1993 թթ.՝ բարձրագույն կրթության պրոբլեմների ԳՀ կենտրոնի տնօրեն: 1993 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ և համալսարանական կրթության զարգացման հարցերի գծով պրոռեկտոր, 1999 – 2001 թթ.՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարար, 2002 – 2004 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ֆիզմաթ գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 2004 – 2006 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ փոխնախագահ և ակադեմիկոս քարտուղար, 2006 – 2012 թթ.՝ ՀՌՀ ընդհանուր և տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 2012 – 2018 թթ.՝ նույն համալսարանի մաթեմատիկայի և բարձր տեխնոլոգիաների ինստիտուտի տնօրեն: 2018-ից ընդհանուր ֆիզիկայի և քվանտային նանոկառուցվածքների ամբիոնի պրոֆեսոր է և գլխավոր գիտական խորհրդական:

Գիտական գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ պինդ մարմնի ֆիզիկա, կիսահաղորդիչների օպտիկական հատկություններ, էքսիտոնային ֆիզիկայի հարցեր, ցածր չափայնության կիսահաղորդչային համակարգերի (նանոկառուցվածքների) տեսություն: Առաջարկել է կիսահաղորդիչներում օպտիկական կլանման նոր՝ պլազմոնային մեխանիզմ, ապացուցել մեկֆոնոնային կլանման հնարավորությունը չափայնորեն քվանտացված համակարգերում: Վերջին շրջանի հետազոտությունները վերաբերում են բարդ երկրաչափությամբ և տարբեր սահմանափակող պոտենցիալներով նանոկառուցվածքների, մասնավորապես էլիպսարդային,

ոսպնյակաձև, կոնաձև քվանտային կետերի էլեկտրոնային և օպտիկական հատկությունների տեսությունը:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական, 110 գիտահամարամատչելի և գիտամեթոդական հոդվածների, համահեղինակ՝ «Կիսահաղորդչային նանոէլեկտրոնիկայի ֆիզիկական հիմունքներ» մենագրության (Եր., 2005), ֆիզիկայի բուհական և դպրոցական ավելի քան 10 դասագրքերի, ձեռնարկների և խնդրագրքերի, որոնցից են՝ «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի տեսության տարրերը» (Եր., 2005), “Законы термодинамики в приложениях” (Եր., 2007), «Զարմանահրաշ նանոաշխարհ» (Եր., 2013), «Ֆիզիկական և համաչափությունը» (Եր., 2017), “Fundamental absorption of semiconductor quantum dots” (Washington, 2018):

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 40 և դոկտորական 8 ատենախոսություն:

1976 թ. արժանացել է ՀԼԿԵՄ, 2007 թ.՝ ՀՀ Նախագահի, 2011 թ.՝ ՀՀ Պետական մրցանակների:

2011 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

2017 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

ՂԱԶԱՐԹԱՆ ԿԱՐՈ ՄԿՐՏՁԻ

Պատմաբան, կուսակցական գործիչ

Ծնվել է 1892 թ. հունվարի 20-ին Մեծ Ղարաքիլիսա (այժմ՝ Վանաձոր) ավանում: 1915 թ. ավարտել է Գեորգյան ճեմարանը, 1925 թ.՝ Մոսկվայի համալսարանի պատմահասարակագիտական ֆակուլտետը:

1915 – 1917 թթ. եղել է ուսուցիչ Աբխազիայի հայկական դպրոցներում:

1917 թ. դարձել է Սարիղամիշի, 1918 թ.՝ Բաքվի ռազմահեղափոխական կոմիտեների անդամ, ընդունվել բոլշևիկյան կուսակցության շարքերը, 1919 թ. նշանակվել Աստրախանի բերդի պարետ, մասնակցել քաղաքացիական կռիվներին Աստրախանում, Ցարիցինում (այժմ՝ Վոլգոգրադ), Հյուսիսային Կովկասում և Հայաստանում:

1921 – 1922 թթ. եղել է Ալավերդու, ապա՝ Ղարաքիլիսայի գավառական կոմիտեների պատասխանատու քարտուղար, 1925 – 1937 թթ.՝ Հայաստանի լուսժողկոմի տեղակալ, ՀԿ(բ)Կ ԿԿ ագիտացիայի և պրոպագանդայի բաժնի վարիչի տեղակալ, բաժնի վարիչ, ԿԿ-ին առընթեր կուսակցության պատմության ինստիտուտի տնօրեն: Միաժամանակ դասախոսել է կուսակցական դպրոցում, մարքսիզմ-լենինիզմի և մանկավարժական ինստիտուտներում:

1925-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1930 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում: 1931 թ. եղել է ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1931 – 1937 թթ.՝ ԵՊՀ արևմտյան երկրների պատմության ամբիոնի վարիչ, 1945 – 1957 թթ.՝ Մ. Մաշտոցի անվան մատենադարանի գիտաշխատող:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

1957 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Վախճանվել է 1978 թ. հուլիսի 2-ին Երևանում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՀԱՅԿ ԳԵՂԱՄԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1940 թ. օգոստոսի 8-ին ՀԽՍՀ Նոր Բայազետի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Լճափ գյուղում: 1958 թ. ավարտել է Երևանի Շահումյանի շրջանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1981 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1983 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1963 – 1987 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում, 1987 – 1988 թթ.՝ ՀՊՄԻ-ում որպես պրոռեկտոր, 1988-ից՝ կրկին ԵՊՀ-ում որպես պրոֆեսոր: 1990 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և հաշվողական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի դեկան, 1992 – 1994 թթ.՝ ՀՀ լուսավորության նախարար, 1994 – 1999 թթ.՝ ԵՊՀ թվային անալիզի ամբիոնի պրոֆեսոր, 1999 – 2008 թթ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ: 2008-ից ՀՌՀ մաթեմատիկայի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական հոդվածների՝ նվիրված շատ փոփոխականների դիֆերենցիալ ֆունկցիաներին, ֆունկցիոնալ անալիզին, ֆունկցիոնալ տարածություններին և դիֆերենցիալ հավասարումներին: Համահեղինակ է հինգ դասագրքի և ուսումնական ձեռնարկի, այդ թվում՝ «Մաթեմատիկայի ձեռնարկ» (Եր., 1975), «Սովորական դիֆերենցիալ հավասարումներ» (դասագիրք, Եր., 2002), «Մաթեմատիկական անալիզ տնտեսագետների համար» (խնդրագիրք, Եր., 2005, 2007), «Topics in Analysis and its Applications» (NATO Science Series, Kluwer, London, 2004) և «Թվերի խորհրդավոր ու հետաքրքրաշարժ աշխարհը» («Դպրոցական գրադարան» մատենաշար, Եր., 2015) գրքերի:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 17 և դոկտորական 4 ատենախոսություններ:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՄԻՇԱ ԱՐԻՍՏԱԿԵՍԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1932 թ. մարտի 5-ին ՀԽՍՀ Անիի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Մարալիկ ավանում: 1952 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1968 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ԲԱ-ում: 1968-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. 1968 – 1994 թթ. եղել է ԵՊՀ աստղաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչի տեղակալ, 1994 – 2005 թթ.՝ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան աստղաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1980 – 2008 թթ.՝ նաև ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան աստղաֆիզիկայի տնօրեն, որտեղ 1960-ականների սկզբից, առաջինն Այսերկովկասում, իրականացվել են Երկրի արհեստական արբանյակների կանոնավոր դիտումներ: 2008-ից ԵՊՀ պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են նոր աստղերի, գիսավորածև և դիֆուզ, ինչպես նաև մոլորակածև միգամածությունների միջուկների գունաչափությունը և սպեկտրալուսաչափությունը: Հայտնաբերել է նոր մոլորակածև միգամածություններ, փոփոխական աստղեր, ինչպես նաև H α -աստղեր: Արտագալակտիկական աստղադափնության մեջ լուրջ ներդրում է գերմանուշակագույն ավելցուկով 702 նոր գալակտիկաների հայտնաբերումը, որոնք հայտնի են որպես Ղազարյանի (Kaz) գալակտիկաներ և որոնց համար (համահեղինակությամբ) կազմվել է “A Catalog of Kazarian Galaxies” ցուցակը: Նրա աշխատանքների կարևոր արդյունքներից է (Kaz) գալակտիկաներում նոր սեյֆերտյան գալակտիկաների, լացերտիդների և այլ տիպի օբյեկտների հայտնաբերումը:

Գիտական համատեղ գործունեություն է ծավալել ԱՄՆ-ի, Իտալիայի, Ֆրանսիայի, Մեքսիկայի և այլ երկրների աստղագետների հետ, բազմիցս մասնակցել միջազգային գիտաժողովների:

1980-ից Եվրոպական աստղադիտական ընկերության անդամ է:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ ԱՎԵՏԻՍԻ

**Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1924 թ. հունվարի 26-ին ՌԴ Կրասնոդարի երկրամասի Արմավիր քաղաքում՝ Արևմտյան Հայաստանից գաղթած ընտանիքում:

1941 – 1943 թթ. սովորել է Կրասնոդարի մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում, ապա՝ մեկնել ռազմաճակատ: 1951 թ. ավարտել է Մոսկվայի կապի էլեկտրատեխնիկական ինստիտուտը, եկել Երևան և մասնակցել Սփյուռքի համար կառուցվող ռադիոհաղորդիչ կայանի մոնտաժման աշխատանքներին:

1956 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, պաշտպանել թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1957 թ. տեղափոխվել է Երևան: 1959 թ. նրա նախաձեռնությամբ ԵՊՀ-ում հիմնադրվել է ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ամբիոնը, որը ղեկավարել է մինչև 1969 թ.: 1963 թ. մասնակցել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտի ստեղծմանը, որտեղ հիմնել և մինչև 1991 թ. ղեկավարել է քվանտային էլեկտրոնիկայի բաժինը: Այստեղ կատարված հետազոտությունների շնորհիվ ստեղծվել է Երևան-Բյուրական լազերային բազմակապուղի հեռախոսագիծը, որն ամենաերկարն էր աշխարհում: 1975 – 1990 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ-ում իր նախաձեռնությամբ ստեղծված ռադիոկապի ամբիոնը:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, “Гетеродинный прием и его применение” (Итоги науки. Радиотехника, т. 33, М., 1984), «Ռադիոտեխնիկական ոչ գծային և պարամետրական շղթաներ» (Եր., 1987), “Оптические системы передачи информации по атмосферному каналу” (М., 1985) մենագրությունների և «Ռադիոտեխնիկայի պրակտիկում» (Եր., 1965) դասագրքի, համահեղինակ՝ «Ձեռնարկ ռադիոսիրողների համար» (Եր., 1961) գրքի: Գործուն մասնակցություն է ունեցել ֆիզիկայի և հատկապես ռադիոֆիզիկայի հայերեն տերմինաշինությանը: Հրատարակել է նաև «Հաշվետու եմ...» (Եր., 2003) հուշագրությունը:

Աչքի է ընկել նաև հասարակական-քաղաքական գործունեությամբ. որպես «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ, 1989 թ. հունվարին ձերբակալվել և մինչև հունիս պահվել է Մոսկվայի Բուտիրյան բանտում:

1989 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր, 1990-ին՝ ԳԽ փոխնախա-

գահ, 1990 – 1995 թթ.՝ ՀՀ ԳԽ կրթության, գիտության, լեզվի և մշակույթի մշտական հանձնաժողովի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են ավելի քան մեկ տասնյակ թեկնածուական ատենախոսություններ:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի 2-րդ աստիճանի շքանշանով:

Վախճանվել է 2007 թ. նոյեմբերի 3-ին Երևանում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՍԵՐՈԲԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1940 թ. հուլիսի 27-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1985 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնում, 1985-ից՝ Հայոց լեզվի պատմության ամբիոնում, 1995 – 2010 թթ. եղել նույն ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է «Գրաբարի ձեռնարկ» (Եր., 1986, 1992, 2001), «Գրաբարի հոմանիշների բառարան» (Եր., 2006, Անթիլիաս-Լիբանան, 2006), «Հայոց լեզվի պատմության գործնական դասընթաց» (Եր., 1989, 2002), «Գրաբարի բառարան» (ՀՀ. I, II, Եր., 2000, Անթիլիաս-Լիբանան, 2004), «Թուրքերեն-հայերեն բառարան» (Եր., 2003), համահեղինակ՝ «Միջին հայերենի բառարան» (Հ. Ա, Եր., 1987, Հ. Բ, Եր., 1992) և այլ գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2011 թ. նոյեմբերի 10-ին Երևանում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՍԵՐՈՒ ՂԱԶԱՐԻ

*Բանասարական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1909 թ. օգոստոսի 5-ին Բիթլիսում: Առաջին համաշխարհային պատերազմի սկզբին նրանց ընտանիքը գաղթել է Վան, ապա՝ Սալմաստ, հետո՝ Միջագետք: 1921 թ. ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան և բնակություն հաստատել Դավալու գյուղում (այժմ՝ Արարատ քաղաք), որտեղ ստացել է սկզբնական կրթություն: 1929 – 1930 թթ. Երևանում ավարտել է միջնակարգ դպրոց:

1931 – 1932 թթ. ծառայել է Կարմիր բանակում: 1939 թ. ավարտել է ՀՊՄԻ-ն, 1942 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1942 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1953 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1942 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1954 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1940 – 1962 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում:

1937 – 1948 թթ. եղել է «Սովետական դպրոց» թերթի խմբագիր: 1944 – 1959 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտում որպես գիտքարտուղար, ապա՝ Հայոց լեզվի պատմության ու բարբառագիտության բաժնի վարիչ: Զբաղվել է գրաբարի քերականության, միջին հայերենի, Հայոց լեզվի պատմության, ռուսերենի ու հայերենի առնչությունների և այլ հարցերով:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոգվածների, մի շարք մենագրությունների և դասագրքերի, որոնցից են՝ «Գրաբարի դասագիրք» (Եր., 1951), «Հայոց լեզվի համառոտ պատմություն» (Եր., 1954, 1958, 1986, 2006), «Ժամանակակից Հայոց լեզուն և ռուսերենի դերը նրա հարստացման ու զարգացման մեջ» (Եր., 1955), «Միջին հայերեն» (գիրք 1-ին, Եր., 1960) աշխատությունները: Հեղինակ է նաև հանրակրթական դպրոցի III ու IV դասարանների Հայոց լեզվի դասագրքերի:

Պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

Վախճանվել է 1962 թ. ապրիլի 11-ին Երևանում:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ՀՈՎՍԵՓԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս*

Ծնվել է 1918 թ. հունվարի 1-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Խնձորեսկ գյուղում: 1934 թ. ավարտել է Գորիսի մանկավարժական տեխնիկումը և աշխատանքի անցել Քարահունջ գյուղի միջնակարգ դպրոցում: 1941 թ. ավարտել է ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: Վերափոխվելուց հետո վերադարձել և 1945 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1945 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1951 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն, նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1974 թ.՝ ակադեմիկոս:

1945 – 1948 թթ. աշխատել է ՀՊՄԻ-ում: 1943 թ. դարձել է ՀԽՍՀ ԳԱ բուսաբանության ինստիտուտի գիտաշխատող, ապա՝ տնօրեն: 1948 – 1962 և 1983 – 1986 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ բույսերի ֆիզիոլոգիայի և անատոմիայի ամբիոնը: 1974 – 1996 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ կենսաբանական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

Զբաղվել է բույսերի լուսապարբերականության, օնոգենեզի տարբեր փուլերի ֆիզիոլոգիայի, տերեւաարմատային կապերի բնույթի, բազմամյա բույսերի ծերացման և այլ հարցերի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների և 5 մենագրության՝ “Действие интенсивности и качества света на фотопериодическую реакцию растений” (Եր., 1945), “Стадийность развития и старения однолетних растений” (Եր., 1952), “Физиологические основы онтогенеза растений” (Եր., 1959), “Старение высших растений” (Մ., 1969), “Физиологические аспекты эволюции от древесных к травам” (Ղ., 1990):

Մեծ է նրա ավանդը ՀԽՍՀ ԳԱ բուսաբանության ինստիտուտի ընդլայնման, նոր լաբորատորիաների ստեղծման, երիտասարդ կադրերի պատրաստման, բազմաթիվ գիտարշավների կազմակերպման, ինչպես նաև ինստիտուտի Վանաձորի և Սևանի մասնաճյուղերի ստեղծման գործում:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 30 և դոկտորական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2002 թ. օգոստոսի 9-ին Երևանում:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՂԱԶԻՆՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ՍԵՐԳԵՅԻ

**Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ վաստակավոր իրավաբան**

Ծնվել է 1955 թ. մարտի 6-ին Երևանում: 1971 թ. ավարտել է թիվ 36 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1987 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ., առաջինը Հայ իրավաբան-գիտնականներից, ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2014 թ.՝ ակադեմիկոս:

1976 – 1979 թթ. աշխատել է ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնում որպես ավագ լաբորանտ: 1989 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1991 – 2000 թթ.՝ քրեական իրավունքի ամբիոնի վարիչ: 1996-ից իրավագիտության ֆակուլտետի դեկանն է: 1997-ից ղեկավարում է ՀՀ իրավաբանների միությունը:

Հեղինակ է 40-ից ավելի գիտական հոդվածների և 3 մենագրության՝ «История развития уголовного процесса в Армении» (Եր., 1999), «Актуальные проблемы уголовно-процессуального законодательства в третьей Республике Армения» (Եր., 1999), «Քրեական դատավարության պատմական և արդի հիմնախնդիրները Հայաստանում» (Եր., 2004), համահեղինակ՝ 7 մենագրության, 20-ից ավելի հոդվածի, ինչպես նաև բուհական և դպրոցական 32 դասագրքի, 10 ուսումնական և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների, օրենքների և օրենսգրքերի բաղմամբիվ նախագծերի:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 30 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով Հանդես է եկել միջազգային բաղմամբիվ գիտաժողովներում:

2002-ից ԵՊՀ-ում գործող իրավագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է: 2003 թ. ընտրվել է Իրավաբանների միջազգային միության փոխնախագահ, 2012 թ.՝ ՌԴ կրթության ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ:

1999 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Մխիթար Գոշի մեդալով:

2003 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչում:

ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՄԱՐՏԻՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1959 թ. փետրվարի 17-ին Սևան քաղաքում:
 1976 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը,
 1981 թ.՝ ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1984 թ.՝
 ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատե-
 նախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի
 կոչում:

1981-ից եղել է ԵՊՀ կիսահաղորդչային սարքերի և նյութերի պրոբե-
 մային լաբորատորիայի կրտսեր գիտաշխատող, գիտաշխատող, ավագ գի-
 տաշխատող, 2004 – 2015 թթ.՝ ԵՊՀ կիսահաղորդչային ֆիզիկայի և
 միկրոէլեկտրոնիկայի ամբիոնի դոցենտ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆե-
 սոր է:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են
 կիսահաղորդչային նանոկառուցվածքների ստացման տեխնոլոգիաներին և
 դրանց հիման վրա ստեղծված ենթակարմիր տիրույթի սարքերի ուսում-
 նասիրմանը: Հեղինակ է նաև ուսումնամեթոդական 2 ձեռնարկի: Ունի
 հեղինակային 2 վկայագիր:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Գերմանիայի Դաշնության կառավարության կողմից երեք անգամ
 արժանացել է DAAD կազմակերպության մրցանակի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենա-
 խոսություն:

ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ՊՈՂՈՍԻ
երկրաբան

Ծնվել է 1899 թ. մայիսի 3-ին Թիֆլիսում: 1927 թ.
 ավարտել է Սորբոնի համալսարանը:

1927 – 1930 թթ. եղել է ԵՊՀ քիմիայի լաբորատորի-
 այի վարիչ: 1930 – 1933 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում:

Ուսումնասիրել է մերձերևանյան շրջանի երկրաբա-
 նական կառուցվածքը և օգտակար հանածոները: 1929 թ. մասնակցել է
 ԽՍՀՄ ԳԱ անդրկովկասյան երկրաբանական արշավախմբի աշխատանքնե-
 րին, հետագոտել Հրազդան գետի միջին ավազանի երկրաբանական կա-

ռուցվածքը (Հասկապես կարևոր են Նուռնուսի ինֆուզորիաների, Արզականի մարմարի, Երևանի տուֆերի, կավերի, գիպսի ուսումնասիրությունները), կազմել այդ տարածքի երկրաբանական քարտեզը: Եղել է Ֆրանսիայի Հանքաբանական ընկերության անդամ:

1934 թ. փետրվարի 8-ին զոհվել է ինքնաթիռի վթարից:

ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ՊՈՂՈՍԻ

*Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1879 թ. հունիսի 23-ին Թիֆլիսի Կոշոր ավանում: 1884 թ. ընտանիքը տեղափոխվել է Կիև, երկու տարի անց՝ Վարչավա, ապա՝ Ռիգա, որտեղ նա ստացել է նախնական կրթություն: 1898 թ. ավարտել է Ռիգայի արական գիմնազիան: 1899 – 1906 թթ. սովորել է Լայպցիգի, Հայդելբերգի և Մյունխենի Համալսարաններում՝ մասնագիտանալով օրգանական քիմիայի բնագավառում: Աշխատել է Ստրասբուրգի Համալսարանում որպես ասիստենտ, ապա՝ փոխադրվել Բեռլինի բարձրագույն գյուղատնտեսական դպրոց որպես օրգանական քիմիայի ասիստենտ:

1905-ից, շուրջ 40 տարի, ուսումնասիրել է օքսիդացման գործընթացում պերօքսիդների ներգործության մեխանիզմները: Առաջարկել է զբաղվել ամինների ներկայությամբ օրգանական պերօքսիդների ճեղքման հարցով, որը հետագայում դարձավ օրգանական քիմիայի կարևորագույն ուղղություններից մեկը:

1911 թ. վերադարձել է Անդրկովկաս և նշանակվել Ռուսական տեխնիկական ընկերության Բաքվի քիմիական լաբորատորիայի վարիչ: 1914 – 1920 թթ. դասախոսություններ է կարդացել Թիֆլիսի կանանց բարձրագույն դասընթացներում՝ միաժամանակ աշխատելով հողագործության դեպարտամենտի քիմիամանրէաբանական լաբորատորիայում:

1920 թ. հրավիրվելով ԵՊՀ՝ կազմակերպել և ղեկավարել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնը և օրգանական քիմիայի լաբորատորիան, ինչպես նաև բժշկական, գյուղատնտեսական, պոլիտեխնիկական և անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտների օրգանական քիմիայի ամբիոնները:

Նա իրավամբ համարվում է քիմիական գիտահետազոտական գործի սկզբնավորողը Հայաստանում:

Եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի քիմիական ինստիտուտի

կազմակերպիչներից և նրա օրգանական քիմիայի բաժնի առաջին ղեկավարը, գործուն մասնակցություն ունեցել Հայաստանում քիմիական գիտություն և արդյունաբերության զարգացման պրոբլեմների մշակմանը: Մեծ է նրա ավանդը Երևանի Կիրովի անվան քիմիական գործարանի և Վանաձորի քիմիական կոմբինատի հիմնադրման գործում:

1926 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1937 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է քիմիական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

1938 թ. հունիսի 17-ին ձերբակալվել և 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել է 10 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային զաղուկում:

1944 թ. վերադարձել է Երևան, անցել գիտահետազոտական աշխատանքի: 1945 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

Վախճանվել է 1948 թ. մարտի 7-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

1955 թ. արդարացվել է:

Նրա բրոնզաձույլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ ԱՐԱՄ ՏԻԳՐԱՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1909 թ. փետրվարի 12-ին Ախալցխայում:

1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը:

1931 – 1933 թթ. դասավանդել է Երևանի հանրակրթական դպրոցներում, 1937 – 1941 թթ.՝ դասախոսել ԵՊՀ-ում, 1934 – 1951 թթ.՝ ՀՊՄԻ-ում:

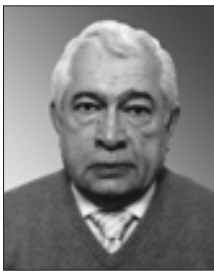
1932 – 1938 թթ. եղել է ՀԽՍՀ մշակույթի պատմության, ինչպես նաև պատմության և գրականության ինստիտուտների կրտսեր գիտաշխատող, 1938 – 1939 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի լեզվի և գրականության ինստիտուտի բաժնի վարիչ, 1941 – 1943 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1943 – 1960 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի ժողովրդական բանահյուսությունների բաժնի վարիչ, 1960 – 1983 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող:

1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ: 1970 թ. պաշտպանել

է դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

Նրա գիտական հետազոտությունները առավել հանրահայտ են «Հայ շինականի աշխատանքի երգերը» (Եր., 1937), «Սասունցի Դավիթ» (Եր., 1939), «Հայ ժողովրդական բանահյուսություն» (4 պրակով, Եր., 1945 – 1946), «Հայ ժողովրդական հեքիաթներ» (Եր., 1950), «Հայկական առածանի» (Եր., 1951, 1960), «Ավանդապատում» (Եր., 1969) աշխատությունները: ՀԽՍՀ կառավարական հանձնաժողովի առաջարկով՝ Մ. Աբեղյանի և Գ. Աբովի հետ մասնակցել է Հայ ժողովրդական էպոսի համահավաք բնագրի կազմմանը: Զբաղվել է նաև Հայ բանահյուսության ու գրականության (Պոռչյան, Աբովյան, Սայաթ-Նովա, Թումանյան) փոխառնությունների ուսումնասիրությամբ, գրառել և հրատարակել է «Սասնա ծռեր»-ի երկու պատում:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով: Վախճանվել է 1983 թ. հունիսի 9-ին Երևանում:

ՎԱՆԹԱՐՋՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ԼԵՎՈՆԻ **Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1939 թ. հունիսի 13-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊԻ էլեկտրատեխնիկական ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1980 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1982 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1975 թթ. աշխատել է պոլիմերային արտադրության համամիութենական գիտահետազոտական և նախագծային ինստիտուտում՝ որպես լաբորատորիայի վարիչ: 1975 – 1977 թթ. եղել է ԵԺՏԻ տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետի դեկան, 1977 – 1983 թթ.՝ ՀԽՍՀ նախարարների խորհրդի նախագահի օգնական, 1983 – 1992 թթ.՝ ՀՀ կառավարության առընթեր բնապահպանության բաժնի վարիչ, 1992 – 1996 թթ.՝ ՀՀ կառավարության առընթեր արտոնագրային վարչության պետ, 2003 – 2016 թթ.՝ ԵՊՀ կառավարման և գործարարության ամբիոնի վարիչ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1996 – 1998 և 2000 – 2002 թթ. եղել է Եվրասիական արտոնագրային կազմակերպության (Մոսկվա) վարչական խորհրդի նախագահի տեղակալ,

1997 – 1999 թթ.՝ Մադրիդյան խորհրդի կազմակերպության փոխնախագահ (Ժնև), 1999 – 2001 թթ.՝ Փարիզյան խորհրդի կազմակերպության փոխնախագահ (Ժնև): 1961 – 2003 թթ. համատեղությամբ ղապավանդել է ԵՊՀ-ում և ԵՐՊԻ-ում:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 115 աշխատության, այդ թվում՝ “Экономические проблемы оптимизации химико-технологических процессов” (М., 1980) մենագրության, համահեղինակ՝ “Экономика типовых процессов химической технологии” (Л., 1970), “Экономико-математическое моделирование химико-технологических систем” (Л., 1987) մենագրությունների: Հեղինակ է նաև մի շարք ուսումնական ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Ինովացիոն և վենչուրային մարքեթինգ» (Եր., 2012), «Մասնագիտության արդիական հիմնախնդիրները (ինովացիոն կառավարում)» (Եր., 2014): Հեղինակել է նաև գրական մի քանի գործ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 37 ատենախոսություն:

ՂԱՐԱԽԱՆՅԱՆ ԳԵՂԱՄ ՀԱԿՈՐԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր իրավաբան*

Ծնվել է 1935 թ. օգոստոսի 2-ին ՀԽՍՀ Շամշադինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Զինարի գյուղում: 1953 թ. ավարտել է Այգեծոր գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2004 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1958-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում: 1978 – 1984 և 1990 – 1995 թթ. եղել է նույն ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և հետևյալ մենագրությունների՝ «Բնակարանային վարձակալության պայմանագրի դադարումը» (Եր., 1986), «Որդեգրում, խնամակալություն, հոգաբարձություն» (Եր., 1989), «Ժառանգումն ըստ կտակի և ըստ օրենքի» (Եր., 2000), «Հայաստանի ընտանեկան իրավունքի զարգացման պատմությունը 20-րդ դարում» (Եր., 2004), «Հայաստանի Հանրապետության նոր ընտանեկան օրենսգիրք»

քը» (Եր., 2005), ինչպես նաև հեղինակ կամ համահեղինակ՝ ուսումնական մի շարք ձեռնարկների ու դասագրքերի: Գործուն մասնակցություն է ունեցել օրինաստեղծման աշխատանքներին:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

2003 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

Վախճանվել է 2014 թ. ապրիլի 10-ին Երևանում:

ՂԱՐԱՋՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ (Ս. Տ. ԱՐԿՈՄԵԴ) ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

*Անդրկովկասի հեղափոխական շարժման գործիչ,
գրող, մանկավարժ*

Ծնվել է 1861 թ. Թիֆլիսում: 1883 թ. ավարտել է Ներսիսյան դպրոցը: 1883 – 1886 թթ. աշխատել է Ելիզավետպոլում որպես ուսուցիչ: 1889 թ. ավարտել է Ժնևի համալսարանի սոցիալական գիտությունների ֆակուլտետը, վերադարձել Անդրկովկաս և 1889 – 1890 թթ. ղեկավարել ուսուցչությունը Վերին Ագուլիսում, 1891 – 1895 թթ.՝ Երևանի և Շուշիի թեմական դպրոցներում: Միաժամանակ թղթակցել է «Մշակ» թերթին, «Մուրճ» ամսագրին, «Ազգագրական հանդեսին»:

1900-ից մասնակցել է սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության ընդհատակյա քաղաքական գործունեությանը: 1902 թ., որպես մենչևիկյան ֆրակցիայի անդամ, ձերբակալվել և չորս տարով աքսորվել է Ենիսեյի նահանգ: Վերադառնալով աքսորից՝ դարձել է 1906 թ. հիմնված «Կայծ» թերթի խմբագրական խորհրդի անդամ, 1907 թ.՝ «Շավիղ» թերթի խմբագիր: 1908 թ. մեկնել է Շվեյցարիա և մինչև 1917 թ. մնացել այնտեղ՝ որպես քաղաքական վտարանդի՝ աշխատելով Ժնևի համալսարանում որպես պրիվատ-դոցենտ:

1917 թ. վերադարձել է Անդրկովկաս, ընտրվել բանվորական պատգամավորների երկրային կոմիտեի անդամ, ապա՝ Թիֆլիսի և Երևանի քաղաքային դոմանների անդամ:

1918 թ. դուրս է եկել մենչևիկյան կուսակցությունից: Խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո նշանակվել է Վրաստանի հեղափոխության թանգարանի վարիչ: 1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ՝ դասավանդելու սոցիալիզմի պատմություն: 1921 – 1922 թթ. եղել է խորհրդային շինարարության նորաստեղծ ֆակուլտետի առաջին ղեկանը: 1922 թ. վերադարձել է Թիֆլիս և աշխատել «Զարյա Վոստոկա» թերթի խմբագրությունում:

(Եր., 1958), «Հայոց լեզվի դասավանդման մեթոդիկա» (Եր., 1954) և այլ գրքեր: Զգալի վաստակ ունի նաև բառարանագրության ոլորտում:

Հեղինակ է տասնյակից ավելի դասագրքերի և մեթոդական ձեռնարկների: Միջնակարգ դպրոցի 5-6-րդ դասարանների Հայոց լեզվի քերականության նրա կազմած դասագիրքը 1934-ից վերահրատարակվել է 25 անգամ: Հեղինակն է նաև «Դու անմեղ ես, քո աչերն են մեղավոր» երգի խոսքի և երաժշտության:

Մասնակցել է տարբեր երկրներում կայացած միջազգային գիտաժողովների:

1954 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1972 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով: Սարգսրապատի ճակատամարտում ցուցաբերած խիզախության համար արժանացել է պարգևի:

Վախճանվել է 1977 թ. մարտի 1-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 142 միջնակարգ դպրոցը:

ՎԱՐԻՔՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1924 թ. դեկտեմբերի 13-ին Թիֆլիսում: 1942 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ, մեկ տարի անց տեղափոխվել Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարան և ավարտել այն 1948 թ.: 1951 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1961 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1963 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1971 թ.՝ ակադեմիկոս:

1952-ից աշխատել է ԵրՖԻ-ում: 1949-ից ԵՊՀ-ում դասավանդել է տեսական ֆիզիկայի հիմնական դասընթացներ:

1973 – 1987 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկամաթեմատիկական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

Զբաղվել է քվանտային էլեկտրադինամիկայով, տիեզերական ճառագայթման և տարրական մասնիկների ֆիզիկայով, մասնավորապես կանխատեսել է տարբեր բարձրություններում տիեզերական ճառագայթման մյուս մեզոնների էներգիական սպեկտրները: 1954 թ. այս հետազոտությունն

արժանացել է ԽՍՀՄ ԳԱ նախագահության մրցանակի:

Հիմնարար աշխատանքներ է կատարել անցումային ճառագայթման բնագավառում, ուսումնասիրել է բարակ թաղանթներում իոնացման կորուստները: 1959 թ. տեսականորեն հայտնաբերել է ռենտգենյան անցումային ճառագայթման երևույթը, որը ձեռք բերեց գործնական մեծ նշանակություն՝ տալով տարրական մասնիկների նույնականացման և դրանց էներգիաների չափման նոր հնարավորություն:

Իր աշակերտների հետ ստացած արդյունքները նոր մակարդակի բարձրացրին անցումային ճառագայթման տեսությունը՝ խթանելով նման աշխատանքների ծավալումն աշխարհի գիտական բազմաթիվ կենտրոններում: 1970-ականների սկզբին նա ստեղծեց ռենտգենյան անցումային ճառագայթման միկրոսկոպական տեսությունը:

Նրա մի շարք աշխատանքներ սերտորեն առնչվում են աստղագիտությանը. հաշվել է միզամածությունների և աստղերի մագնիսական դաշտում ռելյատիվիստական էլեկտրոնների ճառագայթման բևեռացումը, կապ հաստատել Երկրի մթնոլորտում պիոնների և մյուոնների սպեկտրների միջև, հետազոտել մեծ արագության մասնիկների և միջաստղային փոշեհատիկների բախումից առաջացող ճառագայթման ներդրումը երկնքի ռենտգենյան լուսարձակման ընդհանուր ֆոնում:

Հեղինակ է ավելի քան 160 աշխատությունների, համահեղինակ՝ “Рентгеновское переходное излучение” (Եր., 1983) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 15 և դոկտորական 5 ատենախոսություն:

1984 – 1990 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկայի կիրառական պրոբլեմների ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

1966-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տեղեկագիր, «Ֆիզիկա» հանդեսի հիմնադիր խմբագիր:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) շքանշանով:

Վախճանվել է 1991 թ. հունիսի 7-ին Երևանում:

ՂԱՐԻԲՅԱՆ ԳՐԻՇԱ ԱԼԵԳՍԱՆԻ

Ճնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1930 թ. մայիսի 25-ին ՀԽՍՀ Սիսիանի շրջանի Բորիսովկա (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզի Ծղուկ) գյուղում: 1946 թ. ընդունվել է Երևանի Փ. Թերլեմեզյանի

անվան նկարչական ուսումնարան: 1948 թ. ավարտել է Երևանի կայարանի երեկոյան դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1962 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1954-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. 1978 – 1990-ական թթ. եղել է քաղաքատնտեսության մամբիոնի, մինչև 2008 թ.՝ տնտեսագիտության տեսություն և մամբիոնի վարիչ, 1977 – 1978 թթ.՝ ԵՊՀ կուսկոմիտեի երկրորդ քարտուղար, 1978 – 1991 թթ.՝ հումանիտար ֆակուլտետների ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

1984 թ. նրա նախաձեռնությամբ ԵԺՏԻ-ից տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը տեղափոխվել է ԵՊՀ և հետագայում դարձել տնտեսագիտության (այժմ՝ տնտեսագիտության և կառավարման) ֆակուլտետ: 1993 – 2000 թթ. եղել է այդ ֆակուլտետի ղեկան: 2001-ից տնտեսագիտության և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների մամբիոնի պրոֆեսոր է և «ԵՊՀ մամբիոնի պատվավոր վարիչ»:

1965 – 1975 թթ. համատեղությամբ գլխավորել է ՀԽՍՀ պետականի ԳՀ ինստիտուտի սոցիալական զարգացման բաժնի աշխատանքները:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 100 աշխատության, այդ թվում՝ «Բնակչության կենսամակարդակը և նրա բարձրացումը Սովետական Հայաստանում» (Եր., 1972) և «Проблемы повышения уровня жизни населения в социалистическом обществе» (Եր., 1977) մենագրությունների, համահեղինակ՝ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման և մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները անկախության տարիներին» (Եր., 2017) մենագրության, ինչպես նաև՝ «Մինչամոնոպոլիստական կապիտալիզմ» (Եր., 1971), «Մարդկային զարգացման հիմունքներ» (Եր., 2004) ուսումնական ձեռնարկների և «Տնտեսագիտություն» (Եր., 2004) բուհական դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 50 ատենախոսություն:

2001 – 2018 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող տնտեսագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

1999 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

2018 թ. Երևանի Հ. Շարամբեյանի անվան ժողովրդական ստեղծագործության կենտրոնում բացվել է նրա գեղանկարների անհատական ցուցահանդեսը:

ՂԱՐԻԲՅԱՆ ԻԳԻԹ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1937 թ. դեկտեմբերի 1-ին ՀԽՍՀ Հրազդանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Մեղրաձոր գյուղում: 1957 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 32 միջնակարգ դպրոցը: 1957 – 1960 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1965 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1968 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ Հնագիտության, ազգագրության և աղբյուրագիտության ամբիոնի դասախոս, 1970 – 1974 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1974 – 2000 թթ.՝ Հնագիտության և ազգագրության ամբիոնի դոցենտ, 2001 – 2005 թթ.՝ Հնագիտության, 2005 – 2010 թթ.՝ Հնագիտության և ազգագրության ամբիոնի վարիչ: 2010-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

2003-ից Համատեղությունը ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող է:

Ղեկավարել է Լոռե քաղաք-ամրոցում, Թանահատի վանական Համալիրում, Բջնի ամրոցում և Թեթառույքի վանական Համալիրում Հնագիտական պեղումներ կատարող արշավախմբերը: Մասնակցել է նաև Դվինի, Արմավիրի, Գառնիի, Սպիտակի և Լճաշենի Հնագիտական պեղումներին:

Հեղինակ է գիտական շուրջ 80 հոդվածի, «Գլաձոր (տեղադրությունը). պեղումներ և արձանագրություններ» (Եր., 1983), «Սուրբ Գեղարզ» (Եր., 2003), «Արծափ-Մեղրաձոր» (Եր., 2006), «Լոռե բերդաքաղաք» (Եր., 2009) մենագրությունների և համահեղինակ՝ «Հայոց պատմություն» (Եր., 2007, 2013, 2014) 6-րդ և 7-րդ դասարանի դասագրքերի: Զբաղվել է ուսումնական գրականության թարգմանությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

2009 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԲԱԳՐԱՏԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1920 թ. մայիսի 5-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1937 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը: 1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1955 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1971 թ.՝ ակադեմիկոս:

1948 – 1950 թթ. եղել է ՀԼԿԵՄ ԿԿ քարտուղար, 1951 – 1954 թթ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առընթեր ՄԼԻ Հայկական մասնաճյուղի ԽՄԿԿ պատմության բաժնի վարիչ, 1968 – 1977 թթ.՝ նույն մասնաճյուղի տնօրեն, 1954 – 1961 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ ագիտացիայի և պրոպագանդայի բաժնի վարիչի տեղակալ, 1961 – 1968 թթ.՝ ՀԿԿ Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) քաղկոմի առաջին քարտուղար, 1977 – 1982 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության և տնտեսագիտության բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար: 1985-ից ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հասարակական գիտությունների գիտական տեղեկատվության կենտրոնը:

1947 – 1999 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում և այլ բուհերում:

Հեղինակ է ավելի քան 300 գիտական աշխատությունների և հրապարակախոսական հոդվածների: Հիշատակելի են «Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունները սովետական իշխանության հաղթանակի համար մղված պայքարում» (Եր., 1955), «Վ. Ի. Լենինը և Անդրկովկասը» (մաս 1-3, Եր., 1970 – 1975), «Ավարայրից մինչև Սարգարապատ» (Եր., 1985), «Геноцид армян перед судом истории» (Եր., 1995), «Գերմանիան, Հայկական հարցը և Հայոց ցեղասպանությունը» (Եր., 2001) գրքերը:

Եղել է ԽՄԿԿ XXII և XXIII համագումարների, ԽՍՀՄ VI, VII, ՀԽՍՀ VIII, IX գումարումների ԳԽ պատգամավոր, 1954 – 1981 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ անդամ, 1966 – 1969 թթ.՝ ԿԿ բյուրոյի անդամության թեկնածու, ՀԳՄ և ՀԺՄ անդամ:

1968 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի I աստիճանի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2), «Պատվո նշան», Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով: Եղել է Գյումրի քաղաքի պատվավոր քաղաքացի:

Վախճանվել է 1999 թ. դեկտեմբերի 27-ին Երևանում:

Երևանի Տերյան փողոցի թիվ 59 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ ԼՅՈՒԴՎԻԳ ՊԱՊԻԿԻ
Պատմական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1922 թ. օգոստոսի 24-ին Երևանում: 1940 թ. ավարտել է թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1945 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1945 – 1951 թթ. կատարել է կոմերիտական ղեկավար աշխատանք. եղել է ՀԼԿԵՄ Երևանի Կիրովյան շրջկոմի, ապա՝ Երքադկոմի առաջին քարտուղար: 1951 – 1953 և 1957 – 1961 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ կուսկոմիտեն, 1953 թ. եղել է ՀԿԿ Երքադկոմի երրորդ քարտուղար, ապա՝ ՀԿԿ ԿԿ պատասխանատու կազմակերպիչ, 1954 – 1957 թթ.՝ ՀԿԿ Սպանդարյանի շրջկոմի առաջին քարտուղար, 1961 – 1966 թթ.՝ ՀԿԿ Երքադկոմի երկրորդ, 1966 – 1975 թթ.՝ առաջին քարտուղար, 1975 – 1988 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԲՄՄԿ նախարար, 1988 – 1992 թթ.՝ նախարարի առաջին տեղակալ, 1992 – 2007 թթ.՝ ԵՊՀ պատմության թանգարանի տնօրեն:

Շուրջ 50 տարի զբաղվել է նաև մանկավարժական գործունեությամբ: 1945 – 1947 թթ. դասավանդել է ԵրԲԻ-ում, 1945-ից՝ ԵՊՀ-ում:

1958 թ. ընտրվել է ՀԿԿ ԿԿ, 1966 – 1976 թթ.՝ ԿԿ բյուրոյի անդամ, նաև՝ ՀԽՍՀ և ԽՍՀՄ ԳԽ մի շարք գումարումների պատգամավոր:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Երևանի պետական համալսարանը» (Եր., 1965, 1994, ռուս.՝ 1971) մենագրության, համահեղինակ՝ «Հայաստանի պատմություն» ուսումնական համառոտ ձեռնարկի (Եր., 2008): Կազմել է «Երևանի պետական համալսարանի ռեկտորները (1919 – 1999)» (Եր., 1999) գիրքը և «Մեր անվանի դասախոսները» մատենաշարի II (Եր., 2006) և III (Եր., 2008) հատորները:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (4), Ժողովուրդների բարեկամության (1986) շքանշաններով, Մովսես Խորենացու (2004) և բազմաթիվ այլ մեդալներով ու պատվոգրերով:

Վախճանվել է 2011 թ. դեկտեմբերի 13-ին Երևանում:

ՂԱՓԱՆՑՑԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԱՅՎԱԶԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1887 թ. հունվարի 1-ին Աշտարակում, որտեղ ստացել է սկզբնական, ապա Սանկտ Պետերբուրգում՝ գիմնազիական կրթություն: 1913 թ. ավարտել տեղի համալսարանի արևելյան լեզուների ֆակուլտետի հայ-վրացական բանասիրության բաժինը, վերադարձել Հայաստան և մինչև 1918 թ. հայագիտական տարբեր դասընթացներ ավանդել է Չմիածնի Գևորգյան ճեմարանում, որը փակվելուց հետո հաստատվել է Երևանում:

1918 թ. մայիսին գործուն մասնակցություն է ունեցել Սարգսյան պատերազմի հերոսամարտին:

1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ աշխատել է մինչև կյանքի վերջը՝ երկար տարիներ ղեկավարելով ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնը, դասավանդել գրաբար, հայերենի պատմահամեմատական քերականություն, ուրարտերեն, ընդհանուր լեզվաբանություն:

1930 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1942 թ.՝ առանց ատենախոսության պաշտպանության, դոկտորի գիտական աստիճան: 1943 թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ նորաստեղծ ԳԱ Հիմնադիր անդամ և ընտրվել հասարակագիտական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար: 1950 – 1956 թթ. ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտը:

Գիտական գործունեության ամենից արդյունավետ շրջանում՝ 1930 – 1950-ական թթ., լույս են տեսել նրա “Chetto Armeniaca”-ն (Եր., 1931), «Ընդհանուր տարբեր ուրարտերեն և խեթերեն լեզուների միջև» (Եր., 1936), «Խեթական աստվածները հայերի մոտ» (Եր., 1940), «Հին Հայաստանի տեղանունների պատմալեզվաբանական նշանակությունը» (Եր., 1940), «Արա Գեղեցիկի պաշտամունքը» (Եր., 1945) և այլ աշխատություններ:

Լինելով նաև նշանավոր պատմաբան ու հնագետ՝ նրա լեզվագիտական հետազոտությունները գրեթե միշտ հանգում էին պատմագիտական կարևոր եզրակացությունների: Պատմագիտական բնույթի նրա աշխատություններին են՝ «Ուրարտուի պատմություն» (Եր., 1940), «Հայաստան հայերի բնօրրան» (Լուս., Եր., 1948), «Հայոց լեզվի պատմություն (Հին շրջան)» (Եր., 1961) մենագրությունները:

Զբաղվել է նաև ընդհանուր լեզվաբանության («Ընդհանուր լեզվաբանություն» (Եր., 1937, 1939)), հայերենի և կովկասյան լեզուների («Հայերենի և լազոմեդերեական լեզուների փոխհարաբերության մասին» (Լուս.,

Եր., 1952)), ինչպես նաև բարբառագիտության հարցերով: Ռուսերեն աշխատությունները հետմահու տպագրվել են 2 հատորով՝ “Историко-лингвистические работы” (Եր., 1956, 1975) վերտառությամբ:

1942 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1956 թ. մայիսի 3-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլվ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում, Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ: Աշտարակի՝ նրա անունը կրող դպրոցում գործում է Գ. Ղափանցյանի թանգարանը:

ՂԱՖԱԴԱՐՅԱՆ ԿԱՐՈ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1907 թ. ապրիլի 20-ին Ախալցխայում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը պատմաբան-բանասերի մասնագիտությամբ:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1954 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1931 թ. աշխատել է Էջմիածնի ձեռագրատուն-մատենադարանում, 1932 – 1940 թթ. եղել է գրականության և պատմության ինստիտուտի գիտաշխատող, 1940 – 1965 թթ.՝ Հայաստանի պատմության պետական թանգարանի տնօրեն, 1959-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի միջնադարյան հնագիտության բաժնի վարիչ:

1938 – 1970 թթ. ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում դասավանդել է մի շարք դասընթացներ:

Մեծ է նրա դերը Հայ հնագիտության զարգացման և գիտական կադրերի պատրաստման գործում: 1930 – 1940 թթ. մասնակցել է Շենգավիթի, Վաղարշապատի, Ամբերդի, Երևանի Կաթողիկեի տարածքի, Զվարթնոցի, Ավանի, Կարմիր բլուրի պեղումներին: 1946-ից մինչև կյանքի վերջը գլխավորել է Դվին մայրաքաղաքը պեղող արշավախումբը:

Նրա գիտական ժառանգության մեջ առանձնակի արժեք ունեն «Հայկական գրի սկզբնական տեսակները» (Եր., 1939), «Հովհանավանքը և նրա արձանագրությունները» (Եր., 1948), «Դվին քաղաքը և նրա պեղումները» (հ. 1, Եր., 1952, հ. 2, Եր., 1982), «Սանահինի վանքը և նրա արձանագրությունները» (Եր., 1958), «Հաղբատ» (Եր., 1966), «Երևանի միջնա-

դարյան հուշարձանները» (Եր., 1976) մենագրությունները: Հեղինակ է նաև հայագիտության տարբեր ոլորտների վերաբերյալ 100-ից ավելի հոդվածների: Նրա ջանքերով է իրագործվել հայ ճարտարապետության պատմության ուսումնասիրության հիմնադիր Թ. Թորամանյանի գիտական ժառանգության հրատարակությունը, որը 2013 թ. ԵՊՀ-ն վերահրատարակել է «Հայկական ճարտարապետություն» վերտառությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվո նշան» շքանշաններով, բազմաթիվ մեդալներով:

Վախճանվել է 1976 թ. դեկտեմբերի 21-ին Երևանում:

ՂՈԶԻԿՅԱՆ ՏԱՐԻԵԼ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1949 թ. դեկտեմբերի 1-ին ՀԽՍՀ Սպիտակի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) Մեծ Պարնի գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թբիլիսիի թիվ 110 հայկական դպրոցում, որն ավարտելուց հետո աշխատել է արտադրությունում: 1968 – 1970 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1977 թ. ավարտել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1977-ից աշխատում է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում. մինչև 1985 թ. եղել է լաբորանտ, 1986 թ.՝ կրտսեր, 1987-ից՝ ավագ գիտաշխատող: 2010-ից ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետի ղեկն է:

Հեղինակ է 220 մեթոդական, ուսումնամեթոդական աշխատանքների, գիտական հոդվածների, հեղինակային իրավունքների և ՀՀ արտոնագրերի:

Հեղինակային իրավունքներով պաշտպանված և արտադրությունում ներդրված երկու աշխատանքի համար արժանացել է «ԽՍՀՄ գյուղատրար» կոչման:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ ԱՐՏՈՒՇ ԱՊՐԵՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1958 թ. հունիսի 30-ին Ստեփանակերտում:
Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Մեծ Շեն գյուղում
և Մարտակերտում: 1980 թ. ավարտել է ԵՊՀ մեխանիկա-
մաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը,
1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1997 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1984 – 1988 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի ավագ
գիտաշխատող, 1988 – 1994 թթ.՝ ԵՊՀ տեսական մեխանիկայի ամբիոնի
դոցենտ, 1994 – 2002 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 2002 – 2010 թթ.՝ ՀՊՄՀ
ռեկտոր, 2010 – 2013 թթ.՝ ՀՀ ԲՈՀ-ի նախագահ, 2013 – 2016 թթ.՝ ՀՀ ԿԳՆ
ԿԱԻ փոխտնօրեն և ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտի առաջատար
գիտաշխատող: 2016-ից Գորիսի պետական համալսարանի ռեկտորն է:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների և ուսումնամեթոդական
աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Լաբորատոր աշխատանքներ տեսական
մեխանիկայից» (Եր., 2001), «Հայ դպրոցն ու մանկավարժական միտքը 20-
րդ դարում» (Եր., 2004), «Մանկավարժական բուհի կառավարման տեխնո-
լոգիան և զարգացման միտումները» (Եր., 2005) ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենա-
խոսություն:

2003 – 2010 թթ. եղել է ՀՊՄՀ-ում գործող մանկավարժության մասնա-
գիտական խորհրդի նախագահ:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

2006-ից Եվրոպական բուհերի ռեկտորների միջազգային խորհրդի ան-
դամ է: Նույն թ. համաեվրոպական ֆորումում արժանացել է Սուրբատեսի
անվան միջազգային պարգևի (Իսպանիա), Վիկտորիա թագուհու անվան
միջազգային պարգևի (Մեծ Բրիտանիա):

2007 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու, 2013 թ.՝ ԼՂՀ «Երախ-
տագիտություն» մեդալներով:

ՃԱՌՎՇՅԱՆ ԶԱՆԻԿ ՄԱՄԻԿՈՆԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1935 թ. մարտի 1-ին ՀԽՍՀ Արթիկի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Շիրակի մարզ) Փանիկ գյուղում: 1955 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵԱԱԻ-ն, 1973 թ.՝ Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1965-ից եղել է ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի ամբիոնի գիտաշխատող, ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր: 1995 – 1998 թթ. գործուղվել է Արցախի պետական համալսարան, որտեղ ղեկավարել է բժշկականսաբանություն և քիմիայի ամբիոնը, ապա՝ կենսաֆիզիկայի լաբորատորիան, միաժամանակ՝ Արցախի ուսուցիչների վերապատրաստման ինստիտուտի բնական գիտությունների ամբիոնը: 2014 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Հետազոտությունները նվիրված են շրջակա միջավայրի անբարենպաստ պայմաններում ֆոտոսինթեզի ֆոտոֆիզիկական և ֆոտոքիմիական առաջնային գործընթացների կարգավորման մեխանիզմների պարզաբանմանը:

Հեղինակ է շուրջ 150 գիտական աշխատանքների, «Ֆոտոկենսաբանություն և կենսասպեկտրոսկոպիա» (Եր., 2008) մենագրության, ուսումնամեթոդական 2 ձեռնարկի և 20 արտոնագրի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՄԱԴՈՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ԳԵՎՈՐԳԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. հունիսի 1-ին Ախալքալաքում: 1956 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 63 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1996 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1966 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հրատարակչությունում, 1966-ից՝ «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի խմբագրական խորհրդում, 1972-ից՝ նաև ԵՊՀ Հայագիտական հետազոտությունների գիտական կենտրոնում, որի վարիչն է եղել 1986 – 2006 թթ.: 2006 – 2009 թթ. աշխատել է ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտում: 2009 – 2015 թթ. եղել է «Էջմիածին» ամսագրի գլխավոր խմբագիր, 1992 – 2009 թթ.՝ նաև «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի գլխավոր խմբագրի տեղակալ: 1994 – 1995 ուստարում Երուսաղեմի պատրիարք Թորգոմ Մանուկյանի հրավերով աշխատել է Ալեք և Մարի Մանուկյանների անվան ժառանգավորաց վարժարանում և Ընծայարանում:

Հեղինակ է հայ հին և միջնադարյան գրականության ու մշակույթի պատմությանը նվիրված բազմաթիվ հոդվածների, գրքերի ու մենագրությունների, որոնցից են՝ «Միջնադարյան հայկական պոեմը (ԺԱ-ԺԶ դարեր» (Եր., 1985), «Առաքել Սյունեցի: Բանաստեղծը» (Եր., 1987), «Խորհուրդ մեծ և սքանչելի» (Եր., 1999), «Զավակներ լույսի, առաքինության» (Եր., 2001), «Հայագիտության դասականները միասնական ուղղագրության մասին» (Եր., 2005):

Անձամբ կամ այլոց հետ միասին հրատարակել է միջնադարյան մատենագիրների (Առաքել Սյունեցի, Հովհաննես Սարկավազ, Գրիգոր Մարաշեցի, Տերտեր Գրիգ Երևանցի, Հակոբ Նետրարենց, Գրիգոր Գրիգ Մոկացի և այլք) բազմաթիվ ստեղծագործություններ, աշխարհաբարի փոխադրել և ծանոթագրել Ստեփանոս Շահումյանից Ղուկաս Սեբաստացու գրառած «Դավիթ Բեկ կամ պատմություն Ղափանցոց» (Եր., 1992) երկը, կազմել

ժողովածուներ («ԺԵ-ԺԸ դարերի ուղեգրություններ» (գիրք 1, 2, Եր., 1997, 2004), «Հայկական վարքեր և վկայաբանություններ V-XV դդ.» (Եր., 1998) և այլն:

1996-ից ՀԳՄ անդամ է:

2008 թ. պարգևատրվել է Հայ Առաքելական եկեղեցու «Ս. Սահակ-Ս. Մեսրոպ» շքանշանով:

ՄԱՋՄԱՆՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐԱՄԻ

*Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԽՍՀՄ ՄԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1910 թ. մարտի 8-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1930 թ. ավարտել է ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետը:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1965 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1967 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ մանկավարժական գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս:

1933 – 1969 թթ. որոշ ընդհատումներով աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1951 – 1977 թթ. նրա գիտամանկավարժական գործունեությունը հիմնականում ընթացել է ՀՊՄԻ-ում, որտեղ երկար տարիներ եղել է Հոգեբանության ամբիոնի վարիչ: 1948 – 1952 թթ. եղել է «Սովետական մանկավարժ» ամսագրի խմբագիր:

Հեղինակ է մենագրությունների, բուհական դասագրքերի, ձեռնարկների և հոդվածների: Հատկապես հիշատակելի են «Ուրվագծեր հոգեբանությունից» (Եր., 1951), «Սեր, ամուսնություն և ընտանիք» (Եր., 1959), «Դասախոսություններ հոգեբանությունից» (Եր., 1959), «Բնավորություն» (Եր., 1969), «Մանկավարժական հոգեբանության մի քանի հարցեր» (Եր., 1975) գրքերը:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1977 թ. փետրվարի 17-ին Երևանում:

ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԼԻԱՆՆԱ ԲԵՆԻԱՄԻՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1957 թ. հունվարի 22-ին Երևանում: 1974 թ. ավարտել է թիվ 128 միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ ռուսաց լեզվի և գրականության ֆակուլտետը:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979-ից աշխատել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի, 1981-ից՝ ռուսաց լեզվի (հումանիտար ֆակուլտետների համար) ամբիոններում: 1989 թ. եղել է ավագ դասախոս, 1992 թ.՝ դոցենտ, 1995 թ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1997 թ.՝ դոցենտ, 1998 – 2001 թթ.՝ ռուսաց լեզվի ամբիոնի վարիչ, 2001-ից՝ դոցենտ, 2006-ից՝ ռուս լեզվաբանության, տիպաբանության և հաղորդակցման տեսության ամբիոնի դոցենտ: 2009-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է 160 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ “Стационарные предложения в современном русском языке” (Եր., 1992), “Стационарное предложение: от стандартного к оригинальному” (Մ.-Եր., 2005), “Языковое сознание: стереотипный пласт” (Մ.-Եր., 2007), “Стереотипный пласт языкового сознания: от стандартного к оригинальному” (Saarbrücken, 2012), “Стереотипный пласт лингвокультурного сознания: рефлекс, или неосознанная необходимость” (Saarbrücken, 2012) մենագրությունների:

2001 – 2006 թթ. հրավիրվել է Վիադերինայի Եվրոպական համալսարան (Գերմանիա) վարելու ռուսաց լեզվի կարճատև դասընթացներ:

2012 թ. դասավանդել է Բրատիսլավայի Համաեվրոպական համալսարանում:

ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1942 թ. հունիսի 22-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1959 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և աշխատել տարբեր հիմնարկություններում: 1967 թ. ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը,

1971 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1968 – 1970 թթ. գործուղվել է Կուբա՝ Հավանայի համալսարան՝ գիտական ստաժավորման: 1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1973-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես ռեկտորի օգնական, միաժամանակ

«Երիտասարդ գիտաշխատող» Հանդեսի պատասխանատու քարտուղար: Հայաստանի բուհերի ռեկտորների խորհրդի գիտական քարտուղարի աշխատանքները համատեղել է ԵՊՀ գիտատեխնիկական ինֆորմացիայի բաժնի ղեկավարի պաշտոնի հետ, եղել է նաև քաղաքատնտեսությունից ամբիոնի ղոցենտ: 1981 թ. նշանակվել է ԵՊՀ միջազգային կապերի գծով պրո-ռեկտոր և աշխատել մինչև կյանքի վերջը՝ լինելով նաև միջազգային հարաբերությունների պատմությունների և տեսությունների ամբիոնի ղոցենտ:

Նրա ջանքերով ԵՊՀ-ում ստեղծվել է աշխարհի 90-ից ավելի առաջատար բուհերի հետ գործող փոխադարձ կապերի լայն ցանց:

Հեղինակ է «Լատինական Ամերիկայի ինտեգրացիոն պրոցեսները դարերի և հազարամյակների սահմանագծին» (ռուս., Մ., 2000) և «Կուբան ապագայի որոնումներում» (Եր., 2002) մենագրությունների:

Արժանացել է Հայաստանի և այլ պետությունների ղեկավարների, պատվոգրերի և պետական բարձր պարգևների:

Վախճանվել է 2001 թ. սեպտեմբերի 3-ին Երևանում:

ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏ ՅՈԼԱԿԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. մարտի 29-ին Հոկտեմբերյան (այժմ՝ ՀՀ Արմավիր) քաղաքում: 1965 թ. ավարտել է ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Զրառատ գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1983 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1969 – 1970 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի ավագ լաբորանտ, 1974 թ.՝ կրտսեր գիտաշխատող, 1974 – 1993 թթ.՝ «Նաիրի» գիտաարտադրական միավորման ավագ գիտաշխատող, լաբորատորիայի վարիչ, բաժնի պետ, 1993 – 2000 թթ.՝ ՀՀ գյուղատնտեսությունից նախարարության «Պարեն» գիտաարտադրական և նախագծային պետական ձեռնարկության տնօրեն, 2000 – 2002 թթ.՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր ստանդարտացման, սերտիֆիկացման և չափագիտության վարչության պետ, 2002 – 2003 թթ.՝ ՀՀ առևտրի և տնտեսական զարգացման փոխնախարար:

2003 – 2007 թթ. եղել է ՀՀ ԱԺ պատգամավոր: 2001 – 2010 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետում:

2007-ից ԵՊՀ ընդհանուր հարցերի գծով պրոռեկտորն է:

Հեղինակ է ավելի քան 250 աշխատանքի, այդ թվում՝ 54 հեղինակային

իրավունքի և «Ստանդարտացում, չափագիտություն, համապատասխանություն հավաստում և որակի կառավարում» (Եր., 2001) բուհական ուսումնական ձեռնարկի:

ՄԱԼԽԱՍՅԱՆՑ ՍՏԵՓԱՆ ՍԱՐԳՍԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս*

Ծնվել է 1857 թ. նոյեմբերի 25-ին Ախալցխայում: Ավարտել է տեղի Կարապետյան ծխական դպրոցը, 1878 թ.՝ Գևորգյան ճեմարանը, 1889 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի արևելյան լեզուների ֆակուլտետի հայասանկրիտ և հայ-վրացական բաժինները, ստացել բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

Երկար տարիներ հայոց լեզու և գրականություն է դասավանդել հայկական դպրոցներում: 1919 թ. հրավիրվել է դասախոսական աշխատանքի և Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի) նորաբաց համալսարանում 1920 թ. փետրվարի 1-ին կարգացել առաջին դասախոսություններ:

ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր ակադեմիկոսներից է:

Անվանի բանասեր է, լեզվաբան, բառարանագիր: Հիշատակելի են Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» (Եր., 1940) և Փավստոս Բուզանդի «Պատմություն Հայոց» (Եր., 1947) երկերի հրատարակությունները՝ նրա ընդարձակ առաջաբաններով, աշխարհաբար թարգմանությամբ և ծանոթագրություններով: 1940 թ. լույս է տեսել նաև «Խորենացու առեղծվածի շուրջը» մենագրությունը: Հրատարակել է մատենագիրների համեմատական տեքստեր, Ղևոնդ Մեծի «Պատմություն Հայոց» (1887), Ղազար Փարպեցու «Պատմություն Հայոց և Թուրքիա առ Վահան Մամիկոնյան» (Գ. Տեր-Մկրտչյանի հետ) (1904), Ամիրդովլաթ Ամասիացու «Օգուտ բժշկութեան» երկերը, ինչպես նաև «Դասընթաց հայոց մատենագրության պատմության» (1899), «Համառոտ պատմություն Ներսիսյան հոգևոր դպրոցի...» (1900) ուսումնասիրությունները:

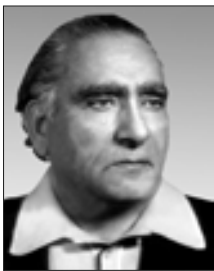
Անհերքելի փաստերով հիմնավորել է, որ Մովսես Խորենացին իրոք 5-րդ դարի հեղինակ է, իսկ նրա «Հայոց պատմությունը»՝ միանգամայն վստահելի սկզբնաղբյուր:

Լեզվաբանական կարևոր աշխատություններից են «Գրաբարի հոլովումը, խոնարհումը և նախդիրները» (Թիֆլիս, 1891), «Գրաբարի համաձայնությունը» (Թիֆլիս, 1892) մենագրությունները: 1944 – 1945 թթ. հրատարակել է 120 հազար բառ ընդգրկող քառահատոր «Հայերէն բացատրա-

կան բառարանը», որը Հայ բառարանագրության կոթողային երկերից է, առաջինը իր տեսակի մեջ (վերահրատարակվել է 2010 թ.): 1946 թ. այն արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի:

Զբաղվել է նաև թարգմանություններով. Շեքսպիրից թարգմանել է «Լիր թագավոր» (1887), «Մակբեթ» (1892) ողբերգությունները, Գ. Էբերսից՝ «Մարդ եմ» վեպը (1898):

Վախճանվել է 1947 թ. հունիսի 21-ին Երևանում:

ՄԱՆՉԱՆՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ ՄԿՐՏՉԻ

*Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1926 թ. հունիսի 1-ին Թիֆլիսում: 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի անգլիական բաժինը:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1984 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1986 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1963 թթ. աշխատել է Հայաստանի դպրոցներում որպես Հայոց լեզվի և գրականության, անգլերենի ուսուցիչ, տնօրեն, նաև դասավանդել Հանրապետության բուհերում:

1965-ից աշխատել է ԵՊՀ մանկավարժության ամբիոնում. 1978 – 1979 և 1987 – 1995 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, 1995 – 2000 թթ.՝ պրոֆեսոր, 1979 – 1981 թթ.՝ ԵՌՕԼՄԻ պրոռեկտոր, 1981 – 1987 թթ.՝ մանկավարժության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական հոդվածների, 7 մենագրության, 6 դասագրքի, մեթոդական ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Հայ գրականության ուսուցման պատմություն (V-XX դարեր)» (Եր., 1979), «Հանուն ուսուցման բարձր որակի» (Եր., 1989), «Մանկավարժական մտորումներ» (Եր., 1991), համահեղինակ՝ «Մանկավարժության ընդհանուր հիմունքներ» (Եր., 1997) գրքի և համահեղինակ՝ «Գրականագիտական բառարան»-ի (Եր., 1972, 1980):

Դասախոսություններով հանդես է եկել տարբեր երկրներում:

Պարգևատրվել է «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում հաղթանակի 40 տարին» մեդալով:

Վախճանվել է 2005 թ. հունիսի 28-ին Երևանում:

ՄԱԿԱՐՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ԱՐՇԱՎԻՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1958 թ. ապրիլի 8-ին Դիլիջանում: 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետը, 1985 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981-ից աշխատում է ԵՊՀ Հայ գրականության պատմության (այժմ՝ ակադ. Հ. Թամրազյանի անվան) ամբիոնում:

Հեղինակ է 70 գիտական հոդվածների և «Հակոբ Պարոնյանի «Ազգային ջոջերը»» (Եր., 1988), «Արեմտահայ գրական դիմանկարը» (Եր., 2002), «Հակոբ Պարոնյանը ժամանակակիցների հուշերում և վկայություններում» (Եր., 2004), «Հարություն Ալամդարյան» (Եր., 2005, 2013), «Կրկին Պարոնյանի հետ» (Եր., 2018) գրքերի և մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՄԱՂԱՔՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԵՎՈՐԳԻ

Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1914 թ. ապրիլի 6-ին Թիֆլիսում: 1935 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) լեռնային ինստիտուտը: 1934 – 1940 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ տաջիկական միջնաբերդի ղեկավար, 1934 – 1940 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ տաջիկական միջնաբերդի ղեկավար, 1934 – 1940 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ տաջիկական միջնաբերդի ղեկավար:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում և ընտրվել ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1941 – 1942 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին և ծանր վիրավորվելուց հետո գորացրվել:

1942 – 1947 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանության ինստիտուտի օգտակար հանածոների բաժնի վարիչ, 1947 – 1957 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն, 1962 – 1965 թթ.՝ տնօրեն:

1962 – 1968 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի, 1969 – 1982 թթ.՝ Երկրի մասին գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

1940 – 1962 թթ. դասավանդել է Լենինգրադի լեռնային ինստիտուտում, 1950 – 1982 թթ.՝ ԵՊՀ-ում:

Հայաստանում մետաղների ծագումնաբանություն և հանքաբան-երկրաբան-ֆիզիկոսների դպրոցի հիմնադիրն էր ու ղեկավարը: Նրա գիտական ղեկավարությամբ են սկսվել տարածքային մետաղածագումնաբանական հետազոտությունները, կազմվել Փոքր Կովկասի ու Հայաստանի առաջին մետաղածագումնաբանական քարտեզները:

Միջազգային երկրաբանական համաժողովներում հանդես է եկել Հայաստանի երկրաբանությունը նվիրված զեկոնցումներով:

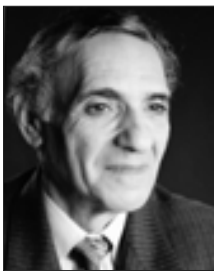
Հեղինակ է ավելի քան 160 գիտական աշխատությունների: Նրա «Մետաղային հանքավայրեր» ձեռնարկը (Եր., 1958) եղել է ԽՍՀՄ բուհական հիմնական դասագրքերից:

1959 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ V գումարման ԳԽ պատգամավոր և ԽՍՀՄ հանքաբանական ընկերության հայկական բաժանմունքի նախագահ:

1961 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի և վաստակավոր երկրաբանի կոչումներ, 1950 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ, 1976 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակների:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվո նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1982 թ. նոյեմբերի 14-ին Երևանում:

ՄԱՂԱԼՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ (ՎԱՀԱՆ) ՍԱՐԳՍԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

Ծնվել է 1942 թ. մարտի 20-ին Վր. ԽՍՀ Թեթրիծղա-րոյի շրջանի Դաղեթ-Խաչեն գյուղում, որտեղ 1958 թ. ավարտել է 9-րդ դասարանը, 1960 թ.՝ Ծալկայի շրջանի Նարեկան գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետը, 1977 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1962 – 1965 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1968 – 1971 թ. եղել է ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի ամբիոնի ավագ լաբորանտ, 1969 – 1970 թթ.՝ նաև խմբագրել ՀԱՍԻ «Կադրերի համար» բազմատպաքանակը: 1971 – 2006 թթ. եղել է «Երևանի համալսարան» շաբաթաթերթի խմբագիր, 1991 – 2000 թթ.՝ նաև «Հանդես Երևանի համալսարանի» գիտատեղեկատվական լրատուի գլխավոր խմբագիր: 2007-ից ԵՊՀ ՀՀԻ ավագ գիտաշխատող է:

ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԼԵՎՈՆԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1907 թ. փետրվարի 20-ին Ղարաբեյլիսայում (այժմ՝ Վանաձոր): 1921 – 1923 թթ. աշխատել է որպես ցրիչ: 1928 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը: 1928 – 1929 թթ. աշխատել է ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտունու շրջանի Քերթ գյուղում որպես ուսուցիչ:

1932 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1936 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1936 – 1949 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում, 1937 – 1941 թթ. եղել նաև բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, 1941 – 1948 թթ.՝ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի խմբագիր, 1948 – 1951 թթ.՝ ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ պրոպագանդայի և ագիտացիայի, 1951 – 1953 թթ.՝ գրականության և արվեստի բաժնի վարիչ, 1953 – 1954 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի տնօրեն, 1954 – 1957 թթ.՝ ԵՊՀ Ժուռնալիստիկայի ամբիոնի վարիչ, 1957-ից՝ արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչ, 1957 – 1962 թթ.՝ նաև ռոմանագերմանական լեզուների ու գրականության ֆակուլտետի դեկան:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մի շարք գրքերի, որոնցից են՝ «Արևմտյան Եվրոպայի վերածնության դարաշրջանի գրականության պատմություն» (պրակ 1 – 2, Եր., 1939 – 1940), «Սովետական գրականության պարտիականության համար» (Եր., 1949), «Արտասահմանյան գրականության պատմություն» (Եր., 1957), «Մարդը և նրա կերպարը գրականության մեջ» (Եր., 1966) գրքերը: Համահեղինակ է «Արևմտյան Եվրոպայի գրականության պատմություն» (պրակ 1-3, Եր., 1934 – 1936) աշխատության:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1970 թ. հոկտեմբերի 30-ին Երևանում:

ՄԱՅԻԼՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ԱՎԱԳԻՄԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1927 թ. մարտի 17-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Հոդեր գյուղում: 1950 թ. ավարտել է Բաքվի պետական համալսարանի կենսաբանական ֆա-

կուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1954 – 1957 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Սևանի Հիդրոբիոլոգիական կայանի ավագ գիտաշխատող, ապա տեղափոխվել է Բաքու և մինչև 1981 թ. աշխատել Թառափային տնտեսությունների համամիութենական ԳՀԻ մասնաճյուղում որպես ավագ գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, 1965 – 1980 թթ.՝ տնօրեն և զբաղվել է Կասպից ծովում թառափայինների պաշարների պահպանման ու ընդլայնման գիտատեխնիկական միջոցառումների մշակմամբ:

1981 թ. տեղափոխվել է Երևան և կազմակերպել լաբորատորիա, որը զբաղվել է Հայաստանի ջրամբարների ձկնային պաշարների պահպանության, համալիր վերարտադրության և ռաջիոնալ օգտագործման հարցերի մշակման խնդիրներով: 1983 – 1993 թթ. եղել է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնի վարիչ, 1993 – 1996 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր: Համալսարանում աշխատելու տարիներին մշակել է Հայաստանում թառափաձկների ապրանքային անցյալի կենսատեխնիկա և իրագործել դրա արտադրական փորձարկման աշխատանքներ:

Վախճանվել է 2000 թ. փետրվարի 6-ին Վարչապետի:

ՄԱՆԱՍՅԱՆ ԱԼԵԳՍԱՆԴՐ ՍԱՐԳՍԻ

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1940 թ. սեպտեմբերի 7-ին Բաքվում: 1957 թ. ավարտել է ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Ավետարանոց գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ Ադրբեջանի մանկավարժական ինստիտուտի պատմաբանասիրության ֆակուլտետը: 1962 – 1966 թթ. եղել է Բաքվի «Կոմունիստ» (Հայերեն) թերթի ավագ գրական աշխատող: 1969 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989-ին նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1970 – 1977 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1977 – 1983 թթ.՝ գիտական քարտուղար, 1983 – 1986 թթ.՝ նույն ինստիտուտի փիլիսոփայության ամբիոնի

դոցենտ, 1992 – 2003 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ: 2001 – 2019 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 100 հոդվածի և 10 գրքի, որոնցից են՝ “Проблема развития научного знания” (Եր., 1973), “Методологические принципы объективности научного знания и единства науки” (Եր., 1984), “Карабахский конфликт: ракурсы правового подхода” (Եր., 1997), «Ղարաբաղյան ազատամարտը հայոց քաղաքական գիտակցության մեջ» (Եր., 2003), «Ղարաբաղյան հակամարտություն. իրավաքաղաքական փաստերի ու փաստարկների նվազագույն փաթեթ» (հայ., ռուս., անգլ., Եր., 2008):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 ատենախոսություն:

2000 թ. պարգևատրվել է ԼՂՀ «Վաչագան Բարեպաշտ» մեդալով:

ՄԱՆԱՍՅԱՆ ՄԱՔՍԻՄ ԳԱՌՆԻԿԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1960 թ. հունվարի 10-ին Քաջարան քաղաքում: 1975 թ. ավարտել է Կապանի թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ աշխարհագրության ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2009 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1984-ից աշխատում է ԵՊՀ սոցիալ-տնտեսական աշխարհագրության ամբիոնում: 1990 – 1995 թթ. եղել է Երթաղխորհրդի պատգամավոր:

Հեղինակ է 105 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Աշխարհագրության ներածություն» (Եր., 2012), «ՀՀ տարաբնակեցման համակարգը» (Եր., 2005) մենագրությունների, «Բնակչության աշխարհագրություն» (Եր., 2011) բուհական դասագրքի, «Հասարակական աշխարհագրության հետազոտության մեթոդները» (Եր., 2008) ուսումնական ձեռնարկի: Համահեղինակ է «Սյունիքի մարզ. բնությունը, բնակչությունը, տնտեսությունը» (Եր., 2002) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ ԹԱԹՈՒԼ ՆՈՐԱՅՐԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1960 թ. ապրիլի 14-ին Երևանում: 1977 թ. ավարտել է թիվ 114 միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ Կիևի Տ. Շևչենկոյի անվան պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1990 թ.՝ Կանադայի Յորքի համալսարանի գործարարության և կառավարման միջկառավարական, 2006 թ.՝ Սթենֆորդի (ԱՄՆ) համալսարանի վերապատրաստման միջազգային ծրագրերը:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1999 – 2013 թթ. համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ-ում, 2002 – 2014 թթ.՝ ՀՈՀ-ում, 2007-ից՝ ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտում: 2013-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Աշխատանքները վերաբերում են համաշխարհային տնտեսական զարգացման միտումներին, միջազգային արժույթային հարաբերություններին, տնտեսական անվտանգության հիմնահարցերին:

Հեղինակ է ավելի քան 500 գիտական հոդվածների, ուսումնական ձեռնարկների և 15 մենագրության, որոնցից են՝ «Հայաստանի տնտեսությունը անցման փուլում. ազգային դրամանիշ» (Փասադենա, ԱՄՆ, 1997), «Doing Business in Armenia: Investment Climate» (Yerevan, 1999), «Եվրոն, արժույթային երկբևեռ աշխարհը և Հայաստանը» (Եր., 2003), «Տնտեսական անվտանգություն. ռազմավարության ուղղագծեր» (Եր., 2014), «Հայաստանի տնտեսական զբաղմունքները» (Եր., 2018): Հեղինակ է նաև տասնյակից ավելի օրենսդրական նախաձեռնությունների և համահեղինակ՝ ՀՀ Կառավարության ընդունած 2014 – 2025 թթ. հեռանկարային զարգացման ռազմավարական ծրագրի:

2003 – 2007 թթ. եղել է ՀՀ ԱԺ III գումարման պատգամավոր, 2009 – 2011 թթ.՝ ՀՀ ԱԺ նախագահի խորհրդական:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 30 ատենախոսություն:

2013-ից ՀԳՄ անդամ է:

ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ԱՐՄԵՆԱԿ ՍԱՐԻԲԵԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. ապրիլի 28-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 118 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը: 1972 – 1974 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1974 – 2003 թթ. աշխատել է ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայությունում, ունի գնդապետի կոչում:

1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2015 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

2004 – 2005 թթ. եղել է ՀՀ նախագահին կից քաղաքական հետազոտությունների ինստիտուտի բաժնի վարիչ, 2008-ից՝ ԵՊՀ քաղաքական ինստիտուտների և գործընթացների ամբիոնի դոցենտ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական և ուսումնամեթոդական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հայ առաքելական եկեղեցու բռնադատված հոգևորականները (1930 – 1938 թթ.)» (Եր., 1997), «Քաղաքական բռնաճնշումները Հայաստանում 1920 – 1953 թթ.» (Եր., 1999), «Քաղաքական կյանքը Հայաստանում 1920 – 1940 թթ.» (Եր., 2002), «Քաղաքական այլախոհությունը Հայաստանում 1953 – 1988 թթ.» (Եր., 2005), “Некоторые проблемы межгосударственных и межцивилизационных отношений на Южном Кавказе” (Եր., 2013) մենագրությունների և 4 ուսումնական ձեռնարկների: «Արման Ամրիկյան» ծածկանվամբ հեղինակել է մեկ տասնյակից ավելի գեղարվեստական գրքեր:

1994-ից ՀԺՄ, 2002-ից՝ ՀԳՄ անդամ է:

2000 թ. արժանացել է «ՀՀ ԱԱԾ պատվավոր աշխատակից» կոչման:

ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ՄՈՒՇԵՂԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1934 թ. օգոստոսի 20-ին ՀԽՍՀ Հրազդանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Մաքրավանք գյուղում: Տեղի դպրոցն ավարտելուց հետո 1951 թ. ընդունվել է Երևանի Հայկական մանկավարժական ուսումնարան, որից հետո ավարտել է ՀՊՄԻ պատմալեզվագրական ֆակուլտետը:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն, 1992 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ ԱՐՇԱԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1909 թ. հոկտեմբերի 25-ին Նախիջևան գավառի Զնաբերդ գյուղում: 1918 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Երևան, որտեղ զբաղվելով ծնողներից՝ տասը տարի ապաստանել է մանկատներում: 1928 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) մանկավարժական ուսումնարանը և նշանակվել գյուղի ուսուցիչ: 1930 – 1931 թթ. աշխատել է ՀԼԿԵՄ համակարգում:

1935 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը և մինչև 1937 թ. սովորել ասպիրանտուրայում:

1947 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1956 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1938 – 1940 թթ. ծառայել է Կարմիր բանակում, զորացրվելուց հետո շարունակել ուսումնառությունն ասպիրանտուրայում: 1941 թ. գիտական գործողման է եղել Թբիլիսիում, Բաքվում և Երևանում:

1941 – 1942 թթ. եղել է ԵՊՀ ավագ դասախոս, ապա՝ մինչև 1952 թ. ծառայել բանակում: 1952-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնում: 1960 – 1966 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչի տեղակալ:

Հեղինակ է “Роль русского народа в деле укрепления дружбы народов СССР” (Եր., 1954), “Революционное движение в Кавказской Армии в годы первой русской революции” (Եր., 1957), “Революционная работа большевиков в Кавказской Армии (февраль 1917 г.-февраль 1918 г.)” (Եր., 1969), “Большевики Армении в годы первой мировой войны и в период февральской буржуазно-демократической революции” (Եր., 1963), “Октябрьская Социалистическая Революция и победа Советской власти в Армении” (Եր., 1960) աշխատությունների:

Պարգևատրվել է «Կովկասի պաշտպանության համար» (1944), «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի համար» (1945), «Սովետական բանակի և նավատորմի 30 տարին» (1951), «Մարտական ծառայության համար» (1951), «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում հաղթանակի 20 տարին» (1965), «Աշխատանքային արիության համար» (1970) մեդալներով և ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրով (1972):

Վախճանվել է 1981 թ. փետրվարի 2-ին Երևանում:

ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՆԱԶԱՐԻ

Գրականագետ, թարգմանիչ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1883 թ. Արևմտյան Հայաստանի Քղի գավառի Բաշիֆթլիկ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է Կարինի Արծյան ազգային վարժարանում: 1896 – 1903 թթ. սովորել է Գևորգյան ճեմարանում: 1903 – 1905 թթ. Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանում ուսանել է Հայագիտություն՝ աշակերտելով ակադ. Ն. Մառին: 1905 թ. մեկնել է Գերմանիա, սովորել Բեռլինի, ապա՝ 1908 – 1910 թթ.՝ Լայպցիգի Համալսարանում:

1910 – 1915 թթ. զբաղվել է մանկավարժությամբ իր ծննդավայրում, էրզրումի Սանասարյան և ապա՝ Սեբաստիայի վարժարաններում՝ միաժամանակ թղթակցելով պոլսահայ մամուլին: 1918 – 1922 թթ. Կ. Պոլսի Հայկական վարժարաններում (Հինդլյան, Պեղեջյան, Դպրոցասեր տիկնանց և Նոր դպրոց) դասավանդել է Հայոց լեզու և եվրոպական գրականություն: Միաժամանակ գործակցել է Պոլսո Հայ դրամատիկական ընկերությունը և երեք տարի աշխատակցել «Ժողովրդի ձայն» թերթին որպես թատերական բաժնի քննադատ:

1922 թ. տեղափոխվել է Երևան և զբաղվել ուսուցչությամբ: 1928 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ-ում, ապա՝ նաև մանկավարժական ինստիտուտում՝ դասավանդելով անտիկ և եվրոպական գրականություն, գերմաներեն, միաժամանակ վարել օտար լեզուների ամբիոնը:

Թողել է գրականագիտական հարուստ ժառանգություն՝ «Հովհ. Թուրամյանի «Անուշը»» (Եր., 1931), «Բաֆֆի «Ջալալեդդինի» ծագումը» (Եր., 1932), նախաձեռնել է Հ. Պարոնյանի երկերի առաջին գիտական լիակատար հրատարակությունը (1931 – 1942)՝ հարուստ ծանոթագրություններով ու բացատրություններով: Նրա տողացի թարգմանությամբ 1935 թ. լույս է տեսել Հ. Հայնեի «Երգերի գիրքը» (չափածոյի են վերածել Վ. Նորենցն ու Գ. Սարյանը): 1936 թ. Ե. Չարենցի հետ ձեռնարկել է Գյոթեի «Փառուսի» թարգմանությունը, որը մնացել է անավարտ:

1934-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ: 1935 թ. նրան չնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Վախճանվել է 1937 թ. Երևանում:

ՄԱՆՈՒՋԱՐՑԱՆ ՀԵՆՋԵԼ ԳԵՐԱՍԻՄԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1944 թ. մարտի 24-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Աչաջուր գյուղում: 1964 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1968 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1968 – 1976 թթ. եղել է ԵՊՀ Հնագիտության, ազգագրության և աղբյուրագիտության ամբիոնի ասիստենտ, 1976-ից՝ գիտական կոմունիզմի ամբիոնի դոցենտ, 2001 – 2008 թթ.՝ քաղաքագիտության ամբիոնի վարիչ: 2008-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1994 – 2002 թթ. ՀՀ ՆԳՆ ոստիկանության ակադեմիայում համատեղությամբ աշխատել է հասարակական-քաղաքական առարկաների ամբիոնի վարիչ և ստացել ոստիկանության փոխգնդապետի կոչում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 հոդվածի և 8 մենագրության, որոնցից են՝ «Պողոս Տարոնացի» (Եր., 1982), «Գիտական կոմունիզմի ծագումն ու զարգացումը» (Եր., 1985), «Սոցիալիստական հայ ազգի էթնոտարբերիչ հատկանիշները» (Եր., 1988), «Հայության գոյապահպանության զաղափարախոսությունը» (Եր., 1995), «Հայ քաղաքական մտքի պատմություն» (Եր., 2013):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

ՄԱՐԱՆՋՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԲԱԲԿԵՆԻ
Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1939 թ. հոկտեմբերի 12-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊԻ-ն, 1971 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1999 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1963 – 1965 թթ. աշխատել է ԵՊԻ-ում որպես ճարտարագետ: 1965-

ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հաշվողական կենտրոնի (1993-ից՝ ՀՀ ԳԱԱ ԻԱՊԻ) գիտաշխատող: 1969 – 1971 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է ԵՐՊԻ-ում, 1971 – 2012 թթ.՝ ԵՊՀ-ում:

1986 – 2013 թթ. եղել է ԻԱՊԻ գիտական գծով փոխտնօրեն, 2015-ից նույն ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող է:

2001 – 2002 թթ. աշխատել է նաև ամերիկյան “Mosaic Armenia” ընկերությունում:

Նրա մշակած ճարտարագիտական աշխատանքներից մեկը ներդրվել է Բայկոնուր տիեզերակայանում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների և 9 միջազգային արտոնագրերի, 5 գրքի, համահեղինակ՝ բուհական 3 ուսումնական ձեռնարկների, որոնցից է «Ալգորիթմների տեսություն»-ը (Եր., 2001):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ՍԻՄՈՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1924 թ. մարտի 15-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Փարաշեն գյուղում: 1938 թ. ավարտել է տեղի դպրոցը, 1941 թ.՝ Գորիսի մանկավարժական ուսումնարանը, 1949 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1950-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում որպես դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1970-ից՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, մենագրությունների և բուհական դասագրքերի, որոնցից են՝ «Արդի հայերենի կապերը» (Եր., 1955), «Հայերենի հարադիր բայերը» (Եր., 1966), «Ժամանակակից հայոց լեզու» (Եր., 1990, 1993, 1997), «Հայերենի հոլովները» (Եր., 2000), «Հայոց լեզվի քերականություն. ձևաբանություն» (Եր., 2004):

Զբաղվել է նաև ստուգաբանության հարցերով: Այդ հետազոտությունները «Ստուգաբանություններ» (Եր., 2015) վերտառությամբ հրատարակվել են հետմահու: Գրել է նաև բանաստեղծություններ, որոնք տպագրվել են առանձին գրքով՝ «Սրտի փշուրներ» (Եր., 2001):

Վախճանվել է 2001 թ. դեկտեմբերի 17-ին Երևանում:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԲԱԳՐԱՏԻ

Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1938 թ. օգոստոսի 4-ին Թբիլիսիում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1962 թ. ավարտել է ԵՊՀ ռուս բանասիրության ֆակուլտետը:

1962 – 1963 թթ. եղել է ՀԽՍՀ Աբովյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Գառնի գյուղի միջնակարգ դպրոցի ուսուցիչ: 1963 – 1966 թթ. սովորել է ասպիրանտուրայում:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1992 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1967 – 1971 թթ. աշխատել է ԵՌՕԼՄԻ փերիսոփայության ամբիոնում որպես դասախոս, 1967-ից՝ ավագ դասախոս: 1971 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ դիպլոմատիկական մատերիալիզմի և տրամաբանության ամբիոնում: 1986 – 1998 թթ. եղել է ԵՊՀ փերիսոփայության և սոցիոլոգիայի, ապա՝ փերիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության (1992-ից) ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է լեզվի փիլիսոփայությունը վերաբերող գիտական բազմաթիվ հոդվածների և “Философско-методологические проблемы анализа языка науки” (Եր., 1987) մենագրության:

Զեկուցողմաներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Վախճանվել է 1998 թ. օգոստոսի 15-ին Երևանում:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԳԵՎՈՐԳԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. հոկտեմբերի 10-ին ՀԽՍՀ Արարատի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արարատի մարզ) Այգեվան գյուղում: 1967 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊՀ պատմություն ֆակուլտետը, 1976 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1973 – 1996 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ արևելագիտություն ինստիտուտի կրտսեր, ավագ, ապա՝ առաջատար գիտաշխատող: 1982 – 1990 թթ. համատեղություն մայիսյան և ՀՊՄԻ-ում: 1996 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ հա-

յոց պատմությունն ամբողջականացրեց, 2000 – 2007 թթ.՝ պրոֆեսոր: 2007-ից ԵՊՀ Հայաստանի Հարակից երկրների պատմության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 60 հոդվածի, «Հյուսիսային Հայաստանի և Վրաստանի ժԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր» (Եր., 1980)՝ մենագրության: Աշխատասիրել է «Մխիթար Անեցի, Մատեան աշխարհավէպ հանգիստարանաց» (Եր., 1983) գիրքը: Համահեղինակ է «Հայոց պատմություն» (Եր., 2005, 2014) և «Հայաստանի Հարակից երկրների պատմություն» (Եր., 1992) դպրոցական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀՐԱՆՈՒՇ ԱՐԱՅԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1921 թ. նոյեմբերի 8-ին Թիֆլիսում: 1940 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1945 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1952 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1978 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1945 – 1949 թթ. եղել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնի դասախոս, 1952 – 1959 թթ.՝ ռուսաց լեզվի տեսության ամբիոնի ավագ դասախոս, 1959 – 1977 թթ.՝ դոցենտ, 1978-ից՝ պրոֆեսոր, 1980 – 1990 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 1997 – 2005 թթ.՝ պրոֆեսոր-խորհրդական:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական հրապարակումների, որոնցից են՝ «Իմաստային խոչընդոտները բայական ձևակազմության մեջ» (Եր., 1964), «Քերականացում և բառայնացում» (Եր., 1969), “Типы семантического противодействия в сфере формообразования и словообразования” (Եր., 1970), «Փոխակերպիչները ռուսերենում և հայերենում» (Եր., 1981), “Очерк русской морфологии в сопоставлении с армянской” (Եր., 2007) աշխատությունները:

1970 թ. պարգևատրվել է ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրով:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2005 թ. հունիսի 6-ին Երևանում:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՇԱՎԱՐՇ ՍԵՂՐԱԿԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1930 թ. հունիսի 16-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջա-
նի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Սևքար գյուղում: 1947 թ.
ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1950 թ.՝ Երևանի
վիճակագրական տեխնիկումը, 1955 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսա-
գիտությունների ֆակուլտետը:

1961 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուլական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1955 – 1958 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսությունից ամբիոնի ասիստենտ, 1959 – 1974 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտությունից ինստիտուտի գիտաքարտուղար, ապա՝ քաղաքատնտեսությունից բաժնի վարիչ, ղեկավարել նաև Հանրապետության միջճյուղային հաշվեկշիռների կազմման աշխատանքները: 1974 – 1979 թթ. եղել է ԵՐՊԻ քաղաքատնտեսությունից ամբիոնի վարիչ, 1979 – 1984 թթ.՝ ԵժՏԻ ռեկտոր, 1984 – 1995 թթ.՝ ԵՊՀ քաղաքատնտեսությունից ամբիոնի վարիչ, 1995 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ ԻՄ տնօրեն:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական ուսումնասիրությունների, այդ թվում՝ 7 մենագրություն, որոնցից են՝ «Հայկական ՍՍՌ մեքենաշինություն մասնագիտացումն ու կոոպերացումը» (Եր., 1961), «Հայկական ՍՍՀ ժողովրդական տնտեսության միջճյուղային կապերը» (Եր., 1970), «Զարգացած սոցիալիզմի ընդլայնված վերարտադրության բնորոշ գծերը» (Եր., 1979):

Ձեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարութեամբ և խորհրդատվութեամբ պաշտպանվել են 20 թեկնածուական և մի քանի դոկտորական ատենախոսութիւն:

Պարգևատրվել է «Աշխատանքային փառք» մեդալով և ՀԽՍՀ Գեղարվեստի օրհանոցի անդամ:

Վախճանվել է 2000 թ. հոկտեմբերի 14-ին Իջևանում, աճյունն ամփոփված է ծննդավայրում:

ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՇԻՐԱԶ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1947 թ. ապրիլի 14-ին ՀԽՍՀ Գորիսի շրջա-
նի (այժմ` ՀՀ Այոռնիքի մարզ) Քարաշեն գյուղում: 1965
թ. ավարտել է Երևանի թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1970
թ.` ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1974 թ.` ասպիրանտու-
րան:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974 – 1977 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի կրտսեր, 1977 – 1989 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող: 2000-ից ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի վարիչն է: 2005-ից ղեկավարում է նաև ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնին կից բազային ԳՀ լաբորատորիան:

Զբաղվում է քիմիական և կենսաբանական համակարգերի ֆիզիկաքիմիական հետազոտությամբ, մասնավորապես սպեկտրալիտական և տեսական մեթոդների, մոլեկուլային փոխազդեցությունների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 170 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Էլեկտրոնային պարամագնիսական ռեզոնանսի և միջուկային մագնիսական ռեզոնանսի հիմունքներ» (Եր., 1989) մենագրության և «Մոլեկուլային սպեկտրոսկոպիա» (Եր., 2003) ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Արտերկրի գիտաուսումնական կենտրոններում կարդացել է դասախոսություններ, կատարել համատեղ գիտական աշխատանք:

2002 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2017 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

ՄԱՐԳԱՐՈՎ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐԻ

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1971 թ. հուլիսի 28-ին Թբիլիսիում: 1988 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 122 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1990 – 1991 թթ. սովորել է Կամպալայի (Ուգանդա) Մակերբեր համալսարանում: 1993 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1996 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական (փիլիսոփայական գիտություններ), 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1997 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքագիտության ամբիոնի դասախոս, 2000 – 2004 թթ.՝ ասիստենտ, 2004 – 2012 թթ.՝ դոցենտ: 2012-ից քաղաքական ինստիտուտների և գործընթացների ամբիոնի պրոֆեսոր է: 2008 – 2009 թթ. դասավանդել է Պրահայի Չառլզ (Կառլով) համալսարանում,

2014 թ. եղել Գրողների Յանկա Կուպալայի անվան Համալսարանի այցելու-պրոֆեսոր:

1999 թ. նշանակվել է ԵՊՀ միջազգային կապերի բաժնի վարիչի տեղակալ, 2006 թ.՝ միջազգային համագործակցության վարչության պետ, 2008-ից նաև գիտական քաղաքականության և միջազգային համագործակցության գծով պրոռեկտորի տեղակալ է: 2008 թ. եղել է ԵՊՀ հանրային կառավարման ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար:

Ղեկավարել է միջազգային դրամաշնորհային մի շարք ծրագրեր: 2007-ից ղեկավարում է ԱՊՀ երկրների ինստիտուտի հայաստանյան մասնաճյուղը:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական հոդվածների, “Полупрезидентализм в контексте постсоветской трансформации” (Եր., 2008), “Становление, развитие и особенности функционирования полупрезидентализма в России и Польше” (Եր., 2009) մենագրությունների և համահեղինակ՝ “Открытая Россия: новый облик в эру информации” (М., 2012) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

2016 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Երախտագիտության մեդալով:

ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԼԵՎՈՆԻ

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1975 թ. մարտի 6-ին Երևանում: 1991 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և հաշվողական մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1999 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2017 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

2001 – 2004 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ միկրոբիոլոգիայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 2004 – 2008 թթ. համատեղությամբ աշխատել է նույն ինստիտուտում:

2004 – 2005 թթ. եղել է «Համահայկական երիտասարդական միջազգային կենտրոն» հիմնադրամի արտաքին կապերի բաժնի պետ, 2005 – 2008 թթ.՝ ՀՀ սոցիալական ապահովագրության պետական հիմնադրամի միջազգային համագործակցության և հասարակայնության հետ կապերի վարչության պետ, 2008 – 2009 թթ.՝ ՀՀ ԱՍՀՆ սոցիալական ապահովության պետական ծառայության նույնանուն բաժնի պետ (քաղծառայող). նրան շնորհվել է Քաղաքացիական ծառայության 2-րդ դասի խորհրդականի դասային աստիճան:

ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ՍԻՍԱԿԻ

Պատմաբան, թարգմանիչ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1898 թ. դեկտեմբերի 25-ին Ղարաքիլիսայում (այժմ՝ Վանաձոր)։ Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի դպրոցում։ Այնուհետև սովորել է Գանձակի 6-դասյա դպրոցում և երկամյա մանկավարժական դասընթացներում։ Բարձրագույն կրթությունն ստացել է Մոսկվայում, ապա որպես ուսուցիչ աշխատել Ղարաքիլիսայում, 1919 – 1920 թթ.՝ Թիֆլիսի Հովնանյան օրիորդաց դպրոցում դասավանդել պատմություն։ 1921 – 1930 թթ. Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), Ղարաքիլիսայում և Երևանում շարունակել է մանկավարժական գործունեությունը։

1930 – 1933 թթ. ԵՊՀ-ում դասավանդել է ընդհանուր պատմություն և օժանդակ առարկաներ, 1936 – 1938 թթ. եղել նաև ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր։

Հեղինակ է մի շարք հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Ազրարային հարաբերությունները Արարատյան երկրում» (Եր., 1958), «Արևմտահայության վիճակը XIX դարի վերջերին» (Եր., 1968)։

Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ. թարգմանել է ինչպես պատմագիտական և գեղարվեստական, այնպես էլ ուսումնական գրականություն։

Վախճանվել է 1967 թ. նոյեմբերի 12-ին Երևանում։

ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ ՆԱՂԱՇ ՆԱՐԻՆԲԵԿԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1966 թ. դեկտեմբերի 9-ին ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Դաշտ գյուղում։ 1983 թ. ավարտել է Աշտարակի թիվ 3 միջնակարգ և պատանի ժողովրդաստի «Շավիղ» դպրոցները։

1984 թ. ընդունվել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետ։ 1985 – 1987 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում։

1991 թ. ավարտել է նույն ֆակուլտետի ժողովրդաստիկայի բաժինը, 1994 թ.՝ ասպիրանտուրան։

2002 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն։ 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում։

1990 – 1991 թթ. եղել է «Երևանի համալսարան» թերթի հաստիքային

աշխատակից: 1991 թ. աշխատանքի է անցել «Վաղարշապատ» թերթում որպես թղթակից, ապա՝ բաժնի վարիչ:

1994 թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի ԵՊՀ-ում, միաժամանակ նշանակվել Հայաստանի պետական հեռուստատեսության «Լրաբեր» լրատվական-վերլուծական ծրագրի պատասխանատու խմբագիր:

1999 – 2007 թթ. եղել է ԵՊՀ նորաբաց ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 2007 – 2008 թթ.՝ դեկանի պաշտոնակատար, 2008-ից նույն ֆակուլտետի դեկանն է:

Հեղինակ է 30-ից ավելի գիտական հոդվածների և ««Հայրենիք» ամսագրի հրապարակախոսությունը 1920 – 1930 թթ.» (Եր., 2001) մենագրություն: Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ:

1997-ից ՀԺՄ անդամ է:

ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ ՀԱԿՈԲԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1949 թ. փետրվարի 8-ին Կիրովաբադում: 1966 թ. ավարտել է տեղի թիվ 9 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1989 թ.՝ դոկտորական ատեստատները: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1974 – 1992 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1992 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ ֆունկցիաների տեսության ամբիոնի պրոֆեսոր, 2000 – 2012 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 2011 – 2012 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի տնօրեն:

Հեղինակ է 36 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ “Степенные ряды: аналитическое продолжение и локализация особенностей” (М., 1991) մենագրության:

Նրա գիտական հետազոտությունների հիմնական ուղղություններն են՝ մոտավորությունների տեսություն կոմպլեքս տիրույթում, անալիտիկ ֆունկցիաների վայելչությունների տեսություն (անալիտիկ շարունակություն, եզակիությունների տեղայնացում, միակության խնդիրներ):

Վախճանվել է 2012 թ. մարտի 13-ին Երևանում:

ՄԵԴՆԻԿՑԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1891 թ. սեպտեմբերի 26-ին Մոզդուկում:
 Ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1917 թ.՝ Տարսուլի
 Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետի քիմիա-դեղա-
 գործական բաժինը: 1918 թ. մեկնել է Պյատիգորսկ և
 մասնակցել խորհրդային իշխանության համար մղված պայքարին: 1919 –
 1922 թթ. աշխատել է Թիֆլիսում:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի
 կազմակերպմանը: 1922 թ. հիմնադրել է դեղաբանության ամբիոն և մինչև
 1935 թ. ղեկավարել այն: Նրա նախաձեռնությամբ ամբիոնին կից ստեղծվել
 են քիմիա-դեղագործական դասընթացներ, ապա՝ տեխնիկում, որը ղեկա-
 վարել է երկար ժամանակ: Հիմնադրել է նաև ԵՊՀ ռազմական քիմիայի և
 թունաբանության, ԵՊԻ ընդհանուր քիմիայի ամբիոնները: Մի քանի տա-
 րի համատեղությամբ ղեկավարել է ԵԱԱԻ դեղաբանության ամբիոնը:

1935 թ. դարձել է բժշկական գիտությունների դոկտոր: Նույն թ. նրան
 շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1937 – 1944 թթ. եղել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) ռազ-
 մաբժշկական ակադեմիայի պրոֆեսոր, 1944 – 1955 թթ.՝ բժշկական և անաս-
 նաբույժների կատարելագործման ինստիտուտների դեղագործության ամ-
 բիոնների վարիչ: 1955-ից աշխատել է Երևանի համատրոպիայի և արյան
 փոխներարկման, բժշկական և ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինս-
 տիտուտներում: 1956 – 1958 թթ. եղել է ԵՐԲԻ ռևոլյուցիոնական և գիտական
 աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1965 – 1969 թթ.՝ բժշկիկների կատարելա-
 գործման ինստիտուտի դեղաբանության և դեղագործության ամբիոնի վա-
 րիչ:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական աշխատությունների, որոնք նվիրված
 են դեղաբույսերի և ԽՍՀՄ-ում սինթեզված դեղանյութերի ռևոլյուցիոնա-
 սիրմանը: Հատկապես կարևոր են օրգանիզմի վրա ֆտորի ազդեցության
 մեխանիզմի բացահայտմանը նվիրված աշխատանքները:

Եղել է Հայաստանի դեղագործների գիտական ընկերության պատվա-
 վոր նախագահ և համամիութենական գիտադեղագործական ընկերության
 վարչության անդամ:

Վախճանվել է 1974 թ. փետրվարի 16-ին Երևանում:

ՄԵԼԻՔ-ԱԴԱՄՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

Բժիշկ,

ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1885 թ. օգոստոսի 28-ին ներկայիս Վրաստանի Շուլավեր գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է ծննդավայրում, միջնակարգը՝ Թիֆլիսում: 1911 թ. ավարտել է Խարկովի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել նույն համալսարանի ֆակուլտետային թերապիայի կլինիկայում որպես օրդինատոր: 1916 – 1925 թթ. եղել է հոսպիտալային թերապիայի կլինիկայի ասիստենտ, միաժամանակ դասախոսություններ կարդացել ներքին ախտաբանության և կլինիկական ռեցեպտուրայի վերաբերյալ: Գիտամանկավարժական աշխատանքի հետ մեկտեղ մասնակցել է առողջապահության կազմակերպման և Խարկովի բժշկական ինստիտուտի վերակազմավորման գործին:

1925 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և նշանակվել բժշկական ֆակուլտետի ներքին հիվանդությունների կլինիկայի վարիչ: Համալսարանում աշխատելու տարիներին մեկնել է գիտական գործուղման և Փարիզում մոտիկից ծանոթացել ֆրանսիական բժշկագիտության նվաճումներին:

1936 – 1937 թթ. եղել է ԵՊՀ տնօրենի տեղակալ, ապա՝ տնօրեն: Մեծ աշխատանք է ծավալել հատկապես Հայրենական պատերազմի տարիներին՝ որպես շարժական հոսպիտալների խորհրդատու և հանրապետության զինվորական կոմիսարիատի ռազմաբժշկական հանձնաժողովի նախագահ:

Հեղինակ է 65 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ 3 մենագրություն, որոնք նվիրված են Հայաստանում կլիմայաբուժության, խաղողաբուծության և այլ հարցերի: Հատկապես արժեքավոր են երկրամասային ախտաբանությանը, սրտամկանի անոթախցանման ախտորոշմանը, ներքին օրգանների հիվանդությունների և ռևմատիզմի բուժմանը նվիրված նրա հետազոտությունները:

Եղել է ներքին հիվանդությունների համամիութենական գիտական ընկերության վարչության անդամ, ՀԽՍՀ առժողովմատի գիտաբժշկական խորհրդի նախագահ, թերապևտիկ և էնդոկրինոլոգիական համագումարների ու գիտաժողովների կազմակերպիչ:

Մեծ վաստակ ունի նաև Հայաստանում առողջապահական աշխատանքների կազմակերպման և բարձրորակ մասնագետների պատրաստման գործում:

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1949 թ. մարտի 10-ին Երևանում:

Երևանի փողոցներից մեկը և այն կլինիկան, որտեղ աշխատել է երկար տարիներ, կոչվում են նրա անվամբ:

ՄԵԼԻՔ-ԲԱԽՇՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ՏԻԳՐԱՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1924 թ. ապրիլի 15-ին Նախիջևանի ԻԽՍՀ Շահկերտ գյուղում: 1945 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմություն ֆակուլտետը, 1948 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1949 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1965 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է

պրոֆեսորի կոչում:

1949-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնում և ՀՊՄԻ-ում:

Հեղինակ է մի շարք մենագրությունների, որոնցից են՝ «Սոցիալական շարժումները Հայաստանում V դարում» (Եր., 1950), «Պավլիկյան շարժումը Հայաստանում» (Եր., 1953, ռուս., Եր., 1955), «Հայաստանը VII-IX դարերում» (Եր., 1968):

Լուրջ վաստակ ունի բուհական դասագրքերի և ուսումնական ձեռնարկների ստեղծման գործում. հեղինակ է «Հայկական հնագրություն» (Եր., 1978), «Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն» (Եր., 1979, 1989, 1996) բուհական դասագրքերի և համահեղինակ՝ «Հայ ժողովրդի պատմություն» (Եր., 1958 – 1960, 1963, 1975) բուհական բազմահատոր դասագրքի:

Հայագիտական մնայուն արժեք են «Հայոց պաշտամունքային վայրեր» (Եր., 2009) հանրագիտարանային բառարանը և Թ. Հակոբյանի ու Հ. Բարսեղյանի համահեղինակությամբ ստեղծած հինգհատորյա «Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարանը», որը 2003 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Վախճանվել է 1998 թ. մարտի 28-ին Երևանում:

Երևանի Զարենցի փողոցի թիվ 4 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՄԵԼԻՔ-ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ ԶՈՒԼԻԵՏԱ ՀԱՅԿԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. նոյեմբերի 19-ին Երևանում: 1947 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1973 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1952 – 1983 թթ. աշխատել է ԵՊՀ բուսաբանության ամբիոնում որպես ավագ լաբորանտ, ասիստենտ, ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր, 1978 – 1980 թթ.՝ նաև կենսաբանության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1983 – 1995 թթ.՝ էկոլոգիայի և բնության պահպանության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 140 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Микофлора северо-восточной Армении” (Եր., 1964), “Микофлора Армянской ССР” (Եր., 1971, Եր., 1980), “Определитель грибов Закавказья” (Тбилиси, 1985) մենագրությունների, ուսումնամեթոդական 2 ձեռնարկի, 1 բառարանի, մասնակցել է ԽՍՀՄ «Կարմիր գրքի» ստեղծմանը:

Եղել է ԽՍՀՄ գլխարկավոր սնկերի ուսումնասիրության համամիութենական հանձնաժողովի անդամ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

1995-ից բնակվում է ԱՄՆ-ում:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՆԻԿՈԼԱՅԻ

Ճարտարագետ-մեխանիկոս, դոցենտ,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1877 թ. փետրվարի 5-ին Լեռնային Ղարաբաղի Հաղբուլի գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Շուշիի ռեալական դպրոցում: 1898 թ. ընդունվել է Սանկտ Պետերբուրգի տեխնոլոգիական ինստիտուտ: Հեղափոխական ուսանողության հավաքույթներին ու ցույցերին մասնակցելու համար երկու անգամ (1899 թ., 1900 թ.) հեռացվել է ինստիտուտից: 1908 թ. ավարտել է ինստիտուտը՝ ստանալով ճարտարագետ-տեխնոլոգի որակավորում:

1908 – 1915 թթ. աշխատել է Երևան քաղաքի ինքնավարությունում որպես նախագծող ու կառուցող ճարտարագետ. մասնակցել Ջրմուղի նախագծման ու կառուցման աշխատանքներին, միաժամանակ դասավանդել օրիորդաց գիմնազիայում և սեմինարիայում: 1915-ից զբաղվել է ուսուցչությամբ Երևանում և Թիֆլիսում:

Նրա ջանքերով Հայաստանում հիմնվել է տեխնիկական առաջին մասնագիտական դպրոցը՝ ինդուստրիալ քիմիատեխնոլոգիական տեխնիկումը, որի տնօրենն է եղել 1923 – 1931 թթ.: 1923 թ. դասավանդել է ԵՊՀ նորաբաց բանվորական ֆակուլտետում, ինչպես նաև շինարարական, էլեկտրատեխնիկական տեխնիկումներում: Մինչև 1932 թ. վարել է նաև ծանր արդյունաբերության ժողովրդական կոմիսարիատի կադրերի բաժնի վարիչի

տեղակալի և ուսումնական մասի վարիչի պաշտոնը:

1932 – 1936 թթ. դասավանդել է նաև ՀԳԻ-ում:

1933 – 1961 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում: Տարբեր ֆակուլտետներում դասավանդել է տարրական մաթեմատիկա և բարձրագույն մաթեմատիկայի ընդհանուր դասընթաց: 1938 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1936 – 1941 թթ. եղել է ԵՊՀ ուսումնագիտական մասի պրոռեկտորի տեղակալ, 1941 – 1961 թթ.՝ պրոռեկտոր:

Բազմիցս ընտրվել է Երևանի քաղաքային խորհրդի և ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

1946 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է կառավարական չքանչաններով, մեդալներով ու պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1969 թ. մարտի 16-ին Երևանում:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՊԱՎԵԼԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1935 թ. մայիսի 26-ին Թիֆլիսում: 1954 թ. ավարտել է Թիվ 9 արական միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել Թբիլիսիի գյուղատնտեսական ինստիտուտ: 1957 թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետ և այն ավարտել 1960 թ., 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1974 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1974 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1964 – 1972 թթ. եղել է ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի բուսաբանության ամբիոնի ասիստենտ, 1972 – 1977 թթ.՝ բարձրակարգ բույսերի, միաթամանակ՝ ագրոքիմիայի և հողագիտության ամբիոնների վարիչ:

1977 թ. տեղափոխվել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի բարձրակարգ բույսերի ամբիոն, որտեղ և աշխատել է մինչև կյանքի վերջը:

1964 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ բուսաբանների ընկերության անդամ:

Հեղինակ է շուրջ 250 գիտական և ուսումնամեթոդական աշխատանքների, որոնք նվիրված են բարձրակարգ բույսերի ձևաբանությանը, անատոմիային, սաղմնաբանությանը, կարգաբանությանը, ֆիլոգենիային, կենսաքիմիային: Մեծ է նրա ավանդը մակաբույծ ծաղկավոր բույսերի ուսումնասիրության ոլորտում: Զբաղվել է նաև տերեւացողունային մամուռների անատոմիական կառուցվածքի և փոխադրող հյուսվածքների հե-

տազոտողությամբ: Համահեղինակ է “Сравнительная анатомия семян” (т. 1, 2, Л., 1985, 1988), “Морфология центросеменных как источник эволюционной информации” (М., 1990), “Эмбриология цветковых растений” (т. 1, СПб., 1994) գրքերի:

Վախճանվել է 2008 թ. օգոստոսի 22-ին Մոսկվայում:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ՍՈՒՐԵՆԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1945 թ. հոկտեմբերի 21-ին Երևանում: 1962 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1967 թ. ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1971 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003-ին՝ պրոֆեսորի կոչում:

1971-ից աշխատում է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնում:

1972 – 1973 թթ. գործուղվել է Բրատսկայի Յան Կոմենսկու անվան համալսարան, 1985 – 1990 թթ., տարեկան 3 ամիս, աշխատել նույն համալսարանում: 1978 – 1981 թթ. դասավանդել է Կաբիլիայի (Ալժիր) համալսարանում, 1972-ից միջհամալսարանական համագործակցության շրջանակներում գիտական աշխատանք է կատարում և պարբերաբար դասավանդում Ֆրանսիայի համալսարաններում (Փարիզ, Լյո Ման, Կանն):

2000 – 2012 թթ. եղել է «Սանոֆի-Ավենտիս», «Լ'Օրեալ», «Ջոնսոն-Ջոնսոն» դեղագործական ընկերությունների գիտական խորհրդական, 1992 – 2013 թթ.՝ թմրանյութերի հարցով ՀՀ ոստիկանության խորհրդական:

Զբաղվում է հետերոցիկլիկ և բնական միացությունների քիմիայի խնդիրների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական հոդվածների և արտոնագրերի (ԽՍՀՄ, ՀՀ, Չեխոսլովակիա, ԱՄՆ, ԵՄ, Սլովակիա), ինչպես նաև ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ՎՐԵԺԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ*

Ծնվել է 1936 թ. դեկտեմբերի 14-ին Իրանի Աբադան քաղաքում: Ավարտել է տեղի «Ռազի» տասներկուամյա դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի արևելյան լեզուների և գրականության բաժինը:

1962-ից աշխատել է նույն բաժնում, 1968-ից՝ ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետում, որի դեկանն է եղել 1993 – 2017 թթ.: 2017-ից նույն ֆակուլտետի պրոֆեսոր է:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Զբաղվել է պարսկերենի հարադիր բառակապակցությունների, բառաքերականական, բարդ բառերի, բարբառների և հայերենում իրանական բառաչերտի ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հրապարակումների, “Парные словосочетания в новоперсидском языке” (Եր., 1996, Եր., 2001), “Kitab-e mould “Ghazal-e Ghazalha”” (Եր., 2005) մենագրությունների, «Կրկնավոր և հարադրավոր բարդությունների և գոլգորդությունների պարսկերեն-հայերեն բառարան»-ի (Եր., 2008) և բուհական 3 դասագրքի, համահեղինակ՝ «Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցը Թուրքիայի հասարակական-քաղաքական դիսկուրսում» (Եր., 2017) մենագրության:

Եղել է Իրանի «Թենսինգ-Հիլարի» ալպինիստական խմբի հիմնադիր կազմում: Նրան է նվիրված 2003 թ. հրատարակված «Իրանի լեռնագնացության պատմություն» մեծածավալ գիրքը:

Որպես զնդապետ՝ Արցախյան հերոսամարտի ընթացքում եղել է պաշտպանության նախարարի արտաքին կապերի գծով տեղակալ: 1995 թ. Քաշաթաղի շրջանի վարչակազմը հիմնադրել է «Գուրգեն Մելիքյանի՝ Քաշաթաղի բազմազավակ ընտանիքների հիմնադրամը», որը իր իսկ ղեկավարությամբ իրականացնում է հայրենասիրական-բարեգործական տարաբնույթ միջոցառումներ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

1965 թ. պարգևատրվել է «Խոպան հողերի յուրացման համար» մեդալով, 1999 թ.՝ «Մարտական խաչ» երկրորդ աստիճանի շքանշանով և Մովսես Խորենացու մեդալով, 2011 թ.՝ ԼՂՀ «Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշանով:

2012 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

2016 թ. պարգևատրվել է «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի շքանշանով:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՄԵՀԵՆԴԱԿ ԱՐՏԱՇԵՍԻ
Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1918 թ. դեկտեմբերի 25-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Երևանում:

Լինելով Մոսկվայի ավտոմանավարհային ինստիտուտի ուսանող՝ 1939 թ. կամավոր մեկնել է բանակ, մասնակցել 1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմին:

1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, ապա ուսումը շարունակել ասպիրանտուրայում, միաժամանակ խմբագրել ԵՊՀ «Սովետական ուսանողություն» պաշտոնաթերթը:

1953 թ. եղել է ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնի ասիստենտ: Պաշտպանելով թեկնածուական ատենախոսություն՝ 1958 – 1962 թթ. վարել է ԵՊՀ ԳՀ բաժնի վարիչի պաշտոնը, 1967 – 1973 թթ., որպես պրոռեկտոր, ղեկավարել հրատարակչության և արտասահմանյան ուսանողների հետ տարվող աշխատանքները:

1969 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1970 – 1983 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմական մատերիալիզմի, բարոյագիտության և գեղագիտության (այժմ՝ սոցիալական փիլիսոփայության և բարոյագիտության) ամբիոնի վարիչ, 1986 – 1991 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր, 1983 – 1986 թթ.՝ փիլիսոփայության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի առաջին դեկան:

Զբաղվել է ազգային հարցի ուսումնասիրությամբ, որի արդյունքներն ամփոփված են «Սոցիալիզմը և ազգերը» (Եր., 1969) աշխատության մեջ: Հեղինակ է նաև «Հայ ազգի կազմավորման և նրա սոցիալիստական վերափոխման հարցի շուրջ» (Եր., 1957) աշխատության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի (2) շքանշանով:

Վախճանվել է 1993 թ. մայիսի 12-ին Երևանում:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՆԱՏԱԼՅԱ ՄԵԼԻՔԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1906 թ. մայիսի 19-ին Սուրմալու գավառում: 1926 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 66 միջնակարգ դպրոցը, ապա երկու տարի աշխատել Հրազդանում որ-

պես ուսուցիչ:

1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ մանկավարժության ֆակուլտետի կենսաբանության բաժինը, 1934 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1964 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1940 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1966 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1934-ից աշխատել է ԵՊՀ բույսերի անատոմիայի և ֆիզիոլոգիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, դոցենտ, պրոֆեսոր: 1940-ից, որոշ ընդմիջումներով, և 1962 – 1977 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, ապա՝ խորհրդական:

Հեղինակ է «Բույսերում կառուցվածքային փոփոխությունները և լիգնինի կուտակման դինամիկան՝ կախված միջավայրի պայմաններից» (Եր., 1959) մենագրության և շուրջ 100 գիտական հոդվածների՝ նվիրված բույսերի անատոմիայի, ֆիզիոլոգիայի և կենսաքիմիայի հարցերին:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

1967 թ. արժանացել ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով և մեդալներով:

Վախճանվել է 1989 թ. հունիսի 25-ին Երևանում:

ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ ՀՈՎԻԿ ՈՒԽՏԱՆԵՍԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1931 թ. հունվարի 15-ին ներկայիս ՀՀ Լոռու մարզի Շնող գյուղում: 1949 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1957 թ.՝ ասպիրանտուրան: Առժամանակ աշխատել է ՀԼԿԵՄ Երևանի Կիրովյան շրջկոմում, այնուհետև՝ ՀԼԿԵՄ ԿԿ-ում որպես հրահանգիչ: 1958 թ. տեղափոխվել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտ:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1989 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1963 թ. դասախոսական աշխատանքի է անցել ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում որպես ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ:

1988 – 1991 թթ. եղել է ԵՊՀ ԽՍՀՄ ժողովուրդների պատմության մամբիոնի, 1992-ից մինչև կյանքի վերջը՝ նոր և նորագույն պատմության մամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածների, ինչպես նաև «Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները և հայրենադարձությունը» (Եր., 1985) մենագրության: Համահեղինակ է «Հայ ժողովրդի պատմություն» ակադեմիական ութհատորյակի 8-րդ հատորի (Եր., 1970), «Գիրք հերոսների մասին» (Եր., 1985) և «Փառքի չքանչանի հայ ասպետները» (Եր., 1982) հիմնարար աշխատությունների:

Վախճանվել է 1997 թ. հունվարի 30-ին Երևանում:

2008-ից նրա անունով է կոչվում Շնող գյուղի միջնակարգ դպրոցը:

ՄԵԼԻՔ-ՕՀԱՆՋԱՆՅԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱԲԵԿԻ

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1893 թ. փետրվարի 20-ին Ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Կալեր գյուղում: Սովորել է Գանձակի տղայոց գիմնազիայում: 1903 թ. ընդունվել է Լազարյան ճեմարան: 1914 թ. ճեմարանի պրոֆեսորական խորհրդի որոշմամբ գործուղվել է Գերմանիա՝ արևելագետ Ենսենի մոտ ուսանելու սանսկրիտ: Որպես ռուսահայտակ՝ կալանավորվել և ուղարկվել է համակենտրոնացման ճամբար, որից ազատվել է Գերմանա-հայկական միության նախագահի տեղակալ Գրինֆելդի և միության քարտուղար Ավ. Իսահակյանի միջնորդությամբ: 1915 – 1918 թթ. ուսանել է Բեռլինի համալսարանում, ունկնդրել ականավոր հայագետ Յոզեֆ Մարկվարտին:

1920 թ. վերադարձել է Հայաստան և աշխատել հանրային կրթության և արվեստի նախարարությունում, ապա՝ Երևանի տղայոց գիմնազիայում: 1921 թ. նշանակվել է հանրապետության առաջին գիտական հիմնարկի՝ Էջմիածնի գիտական ինստիտուտի նախագահ: 1921 – 1930 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում, 1930-ից՝ աշխատել ՀԽՍՀ գիտությունների ինստիտուտում որպես գիտքարտուղար, բաժնի վարիչի տեղակալ և բաժնի վարիչ:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: Գիտական նախասիրություններն են եղել ժողովրդական բանահյուսությունը, Հայ հին գրականությունը, Հայոց պատմությունը, արևելագիտությունը, համեմատական տեքստաբանությունը, գիտական և գրական հուշարձանների թարգմանությունը:

Կարևոր գործերից են «Ֆերդուսին և Իրանի վիպական մոտիվները «Շահնամեում» ու Հայ մատենագրության մեջ» (Եր., 1934), «Տիրան-Տրդատի վեպը ըստ Փավստոս Բուզանդի» (Եր., 1947), «Ազաթանգեղոսի բանահյուսական աղբյուրների հարցի շուրջ» (Եր., 1964), «Միթրա-Միհրը «Սասնա ծռերի մեջ»» (Եր., 1946) հետազոտությունները: Հայագիտական մեծ արժեք ունի XIII դ. նշանավոր պատմիչ Կիրակոս Գանձակեցու «Հայոց պատմության» նրա կազմած քննական-բաղդատական բնագրի գիտական հրատարակությունը՝ ընդարձակ ուսումնասիրությամբ (Եր., 1961):

1930-ական թթ. Մ. Աբեղյանի հետ հրատարակել է «Սասնա ծռեր» վեպի երեք մեծադիր հատորները: «Սասնա ծռերի» տասն ընտիր պատումներ թարգմանել է ռուսերեն, հարուստ ծանոթագրություններով և ընդարձակ ներածական հետազոտությամբ հրատարակել Մոսկվայում:

1937 թ. հուլիսի 22-ին ձերբակալվել է դաշնակցական ընդհատակյա կազմակերպության կենտկոմի անդամ լինելու, խորհրդային իշխանության դեմ ակտիվ աշխատանք կատարելու մեղադրանքով: 1941 թ. դատապարտվել է 5 տարվա ազատազրկման և աքսորի: 1944 թ. վերջերին ՀԽՍՀ ԳԱ նախագահ Հովսեփ Օրբելու միջնորդությամբ բնակություն է հաստատել Երևանում, սակայն 1946-ին դարձյալ արտաքսվել է և միայն Ա. Միկոյանին հղած դիմումից հետո իրավունք ստացել վերջնականապես հաստատվելու Երևանում:

1946 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտում որպես ավագ գիտաշխատող, համատեղությամբ դասախոսել ԵՌՄԻ-ում:

1962 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1963 թ. պարգևատրվել ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

Վախճանվել է 1970 թ. փետրվարի 24-ին Երևանում:

ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ ԼԻՊԱՐԻՏ ԳԵՎՈՐԳԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1909 թ. նոյեմբերի 20-ին Ղարաքիլիսայում (այժմ՝ Վանաձոր): Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո գյուղերում զբաղվել է ուսուցչությամբ: 1938 թ. ավարտել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը և նշանակվել Ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ ավագ

դասախոս:

1941 թ. կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ, մասնակցել Հյուսիսային Կովկասի պաշտպանական մարտերին: Ծանր վիրավորվել է, գորացրվել, վերադարձել է Երևան և շարունակել գիտամանկավարժական գործունեությունը:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1970 թթ. եղել է Պոլիմերային նյութերի համամիութենական գիտահետազոտական և նախագծային ինստիտուտի պոլիմերների և լատեքսների ֆիզիկաքիմիական հետազոտությունների լաբորատորիայի վարիչ, համատեղությամբ դասախոսել ԵՊՀ-ում և ԵՐՊԻ-ում:

1971 թ. հիմնական աշխատանքի է անցել ԵՊՀ Ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնում, 1972 – 1976 թթ. եղել Ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի վարիչ, միաժամանակ՝ ղեկավարել պրոբլեմային լաբորատորիան:

Զբաղվել է էմուլսիոն համակարգերում պոլիմերման և համապոլիմերման գործընթացների ուսումնասիրությամբ: Պարզաբանել է այդ համակարգերում մակրոմոլեկուլների կազմավորման օրինաչափությունները, էմուլգատորի շերտի դերը, ինչպես նաև երկրորդական անցանկալի գործընթացների կանխման հնարավորությունները, առաջարկել էմուլսիոն պոլիմերացման նոր տեսություն և մշակել քլորոպրենային կաուչուկների և լատեքսների արտադրական եղանակներ, որոնք ներդրվել են «Նաիրիտ» ԳԱՄ-ում:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների, 65 գիտատեխնիկական հաշվետվությունների և հեղինակային 7 վկայագրի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով և մեդալներով:

Վախճանվել է 1976 թ. հունվարի 27-ին Երևանում:

սարքերի և նյութերի պրոբլեմային լաբորատորիայում որպես ճարտարագետ, ապա՝ ավագ լաբորանտ, 1988 – 1993 թթ.՝ կրտսեր գիտաշխատող, 1993 – 1996 թթ.՝ գիտաշխատող, 1996 – 2007 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 2007 – 2016 թթ.՝ ԵՊՀ կիսահաղորդիչների ֆիզիկայի և միկրոէլեկտրոնիկայի ամբիոնի դոցենտ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են կիսահաղորդիչներում, կիսահաղորդչային սարքերում և գազային զգայակներում ֆլուկտուացիոն երևույթների, հոսանքակիրների ծավալային և մակերևութային գեներացման ու վերամիավորման, լույսի կլանման և ճառագայթման պատահական պրոցեսներով պայմանավորված տարբեր, այդ թվում՝ ցածրհաճախային 1/f աղմուկների ուսումնասիրմանը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՄԵՑԹԻՆԱՆՅԱՆ ՓԱՌԱՆՁԵՄ ԳԱՌՆԻԿԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1960 թ. մարտի 29-ին ՀԽՍՀ Արտաշատի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արարատի մարզ) Դեղձուտ գյուղում: 1975 թ. ավարտել է Գետազատ գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1984 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետը:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2017 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1990-ից աշխատում է ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում որպես դասախոս:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են հայերենի բառարանագրությանը, բառագիտությանը և հատկանվանագիտությանը:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական հոդվածների, 3 բառարանի՝ «Աստվածաշնչի և հայոց սուրբ անվանաց բառարան» (Եր., 2001), «Հայերենի ուղղագրական նոր բառարան» (Եր., 2013), «Աստվածաշնչի հատկանվանաբանություն» (Եր., 2017) և «Հայոց լեզու. ուսուցչի ձեռնարկ 7-9-րդ դասարանների համար» (Եր., 2011) մեթոդական ձեռնարկի, համահեղինակ՝ Հանրակրթական դպրոցի հայոց լեզվի դասագրքերի (Եր., 2011, 2011, 2013):

ՄԵՍՐՈՊՅԱՆ ԷՎԵԼԻՆԱ ԳՈՒՐԳԵՆԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1931 թ. ապրիլի 1-ին Երևանում: 1949 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1989 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1953 – 1956 թթ. եղել է ԵՊՀ օրգանական քիմիայի մաթիմոնի ավագ լաբորանտ, 1956 – 1964 թթ.՝ ասիստենտ, 1964 – 1966 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1966 – 1986 թթ.՝ դոցենտ, 1988 – 2007 թթ.՝ պրոֆեսոր, 1998 – 2002 թթ.՝ գիտական թեմայի ղեկավար, 2002 – 2008 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող, 2008 – 2015 թթ.՝ ԳՀ լաբորատորիայի առաջատար գիտաշխատող:

Զբաղվել է հինգամյա, հազեցած լակտոնների քիմիայի, ազոտ, թթվածին և ծծումբ պարունակող հետերոցիկլների՝ կենսաբանորեն ակտիվ միացությունների սինթեզման հարցերով:

Հեղինակ է 140 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2015 թ. փետրվարի 24-ին Երևանում:

ՄԵՐԳԵԼՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ՆԻԿԻՏԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ԽՍՀՄ ԳԱ թղթակից անդամ,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1928 թ. մայիսի 19-ին Սիմֆերոպոլում:

1947 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1949 թ.՝ ասպիրանտուրան: Նույն թ. գիտությունների թեկնածուի աստիճանի հայցման ներկայացված նրա ատենախոսությունը մասնագիտական խորհուրդը գնահատել է որպես դոկտորական և նրան շնորհել ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1951 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1953 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1956 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1956 – 1960 թթ. եղել է ԵՐՄՄԳՀԻ հիմնադիր տնօրեն: 1962 – 1965 և 1971 – 1979 թթ. ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ և ԵՊՀ միացյալ հաշվողական

կենտրոնը: 1963 – 1971 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ մաթեմատիկական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարի տեղակալ և ԽՍՀՄ ԳԱ Վ. Ստեկլովի անվան մաթեմատիկական ինստիտուտի կոմպլեքս փոփոխականի ֆունկցիաների տեսության բաժնի վարիչ, 1971 – 1974 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ փոխնախագահ: 1972 – 1979 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ թվային անալիզի ամբիոնը, 1979 – 1982 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի կոմպլեքս անալիզի բաժինը: 1982 – 1986 թթ. եղել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) պետական մանկավարժական ինստիտուտի ռեկտոր:

Հետազոտություններն ընդգրկում են ժամանակակից անալիզի մի շարք բնագավառներ: Հիմնարար արդյունքներ է ստացել կոմպլեքս տիրույթում մոտավորությունների տեսության բնագավառում: Իր ստեղծած նոր մեթոդով սպառիչ պատասխան է տվել կոմպլեքս փոփոխականի ֆունկցիաները բազմանդամներով հավասարաչափ մոտարկելու հնարավորության պրոբլեմին:

Մեծ ավանդ ունի միջազգային ճանաչում ստացած հայկական մաթեմատիկական գիտական դպրոցի կայացման և հետագա զարգացման, ինչպես նաև Հայաստանում հաշվողական տեխնիկայի ու կիբեռնետիկայի հիմնադրման ու զարգացման գործում:

Համահեղինակ է “Некоторые вопросы конструктивной теории функций” (М., 1951), “Советская математическая школа” (М., 1967) մենագրությունների:

1952 թ. նրան շնորհվել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակ:

1959 – 1963 և 1971 – 1975 թթ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի (2008) չքանչանքներով:

Վախճանվել է 2008 թ. օգոստոսի 19-ին Լոս Անջելեսում (ԱՄՆ), աճյունն ամփոփված է Մոսկվայում:

ՄԻՆԱՍՅԱՆ ԷԴԻԿ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1956 թ. ապրիլի 27-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Ոսկեթափ գյուղում: 1973 թ. ավարտել է հարևան Կարմրաշեն գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1983 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1982 թթ. աշխատել է պատմության ֆակուլտետի դեկանի օգնական, 1982 – 1986 թթ.՝ ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի դասախոս, 1986 – 1994 թթ.՝ արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի Հասարակագիտական առարկաների ամբիոնի վարիչ, 1994-ից՝ Հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր, 1999 – 2009 թթ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ: 2009-ից նույն ֆակուլտետի դեկանն է:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, «Ազրոարդյունաբերական ինտեգրացիայի դերը բանվոր դասակարգի, գյուղացիության և մտավորականության դաշինքի ամրապնդման գործում» (Եր., 1987), «Սոցիալ-տնտեսական վերափոխումները Հայաստանի Հանրապետությունում 1990 – 2003 թթ.» (Եր., 2003), «Հայաստանի երրորդ Հանրապետության պատմություն» (Եր., 2013) մենագրությունների, համահեղինակ՝ «Ռուսաց դիվանագիտությունը միջազգային հարաբերությունների համակարգում (18-19 դդ.)» (Եր., 2005) գրքի և դպրոցական ու բուհական երկու տասնյակից ավելի դասագրքերի: Նրա աշխատասիրությունները հրատարակվել են Լեոյի (Եր., 2013) և Ջիվիլեգովի (Եր., 2014) մեկական աշխատություն:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

2014 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ՄԻՆԱՍՅԱՆ ՄԵԼՍ ՄՆԱՑԱԿԱՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, դոցենտ**

Ծնվել է 1937 թ. սեպտեմբերի 3-ին Նախիջևան քաղաքում: 1951 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Երևան: 1954 թ. ավարտել է թիվ 23 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

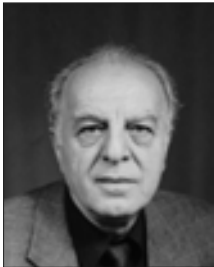
1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1959 – 1961 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տեսական մեխանիկայի ամբիոնում, 1964-ից մինչև կյանքի վերջը՝ առաձգականության և պլաստիկության տեսությունների ամբիոնում: 1978 – 1980 թթ. եղել է մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1982 – 1992 թթ.՝ ԵՊՀ գիտքարտուղար:

Զբաղվել է առաձգականություն, առաձգամածություն, մագնիսա-առաձգականության տեսությունների, գազի գերձայնային հոսանքում սալերի, թաղանթների ծածանումային տատանումների հարցերի և ֆիզիկորեն ակտիվ դեֆորմացվող միջավայրերում ոչ գծային ալիքների և տատանումների ուսումնասիրությամբ, ինչպես նաև այդ միջավայրերի մաթեմատիկական մոդելավորման հարցերով:

Հեղինակ է ավելի քան 70 գիտական աշխատությունների և ուսումնական ձեռնարկների:

Վախճանվել է 2005 թ. մայիսի 13-ին Երևանում:

ՄԻՆԱՍՅԱՆ ՌՈԲԵՐՏ ՍԱՐԻԲԵԿԻ

*Երկրաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1934 թ. մայիսի 25-ին Արթիկում: Կրթությունն ստացել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցում: 1958 թ. ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի երկրաբանության ֆակուլտետը:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1958 – 1968 թթ. աշխատել է հայկական երկրաբանական վարչությունում, 1969 – 2001 թթ.՝ ջրային տնտեսության ջրային հիմնահարցերի և հիդրոտեխնիկայի ԳՀ ինստիտուտում, որտեղ կազմակերպել է ինժեներական երկրաֆիզիկայի բաժին: 1978 թ. Իրաքում և 1981 – 1983 թթ. Մոզամբիկում եղել է աշխատանքային գործուղման մեջ՝ ղեկավարելով երկրաֆիզիկական աշխատանքային խմբեր:

2001 – 2015 թթ. եղել է ԵՊՀ երկրաֆիզիկայի մամբիոնի վարիչ: 2015-ից նույն մամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 180 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ “Изучение подземных вод вулканических областей геофизическими методами” (М., 1989), “Палеорельеф и распределение подземного стока Центрального вулканического нагорья Армении” (Եր., 2003), “Гидрогеофизические исследования подземных вод вулканических регионов” (Германия, 2003), մենագրությունների, ինչպես նաև «Ուղղաձիգ էլեկտրական գոնդավորման կորերի քանակական մեկնաբանում» (Եր., 2003) ձեռնարկի:

2013 – 2018 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող 005 մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

ՄԻՆԱՍՅԱՆ ՍԻՐԱՆՈՒՇ ՄԻՆԱՍԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1939 թ. մարտի 25-ին Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում: 1946 թ. նրանց ընտանիքը ներգաղթել է Հայաստան: 1956 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 49 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1961-ից եղել է ԵՊՀ մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի լաբորատորիայի վարիչ, 1964-ից՝ նույն ամբիոնի ասիստենտ, 1967-ից՝ ավագ դասախոս, 1969 – 1987 թթ.՝ դոցենտ, 1988-ից՝ պրոֆեսոր, 1991 – 2009 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ: 2009-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական ուսումնասիրությունները նվիրված են օրգանիզմի վրա թրթռման ազդեցության պայմաններում հարմարողական ռեակցիաների կենտրոնական և ծայրամասային կարգավորիչ մեխանիզմների բացահայտմանը: Զբաղվել է բուսական խթանիչներով և գերկարճ էլեկտրամագնիսական ալիքների կիրառմամբ, նաև թրթռային ակտաբանական շտկման հարցերով, բացահայտել թրթռման երկարատև ազդեցության պայմաններում գլխուղեղի մենահատուկ և ոչ մենահատուկ համակարգերի ու սիմպաթոադրենալային համակարգի դերն օրգանիզմի հարմարողական մեխանիզմներում:

Հեղինակ է շուրջ 450 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Интегративные структуры мозга при вибрации” (Եր., 1990) մենագրության, «Վերլուծիչների ֆիզիոլոգիա» (Եր., 2004), «Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա» (Եր., 2014) ձեռնարկների, դպրոցական «Մարդ» (Եր., 2000) և բուհական «Ռադիոկենսաբանություն» (Եր., 2005) դասագրքերի, համահեղինակ՝ ուսումնամեթոդական 11 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 14 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

ՄԻՐԶԱ-ԱՎԱԳՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՐԻԳՈՐԻ Վերաբույժ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1879 թ. նոյեմբերի 1-ին Բաքվում: 1900 թ. ավարտել է տեղի գիմնազիան և ընդունվել Կիևի Համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ, երկու տարի անց փոխադրվել նույն Համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ և ավարտել այն 1908 թ.:

1909-ից աշխատել է Կիևի քաղաքային Հիվանդանոցի վերաբուժական բաժանմունքում: 1915 թ. հրավիրվել է Համառուսաստանյան քաղաքների ընկերության՝ Կիևի թիվ 1 հոսպիտալ և վարել ավագ վերաբույժի, ապա՝ հոսպիտալի գլխավոր բժշկի պաշտոն: 1919 թ. տեղափոխվել է Հայաստան և աշխատել Երևանի կայազորի զինվորական հոսպիտալի վերաբուժական բաժանմունքի պետ, 1922 թ. ընտրվել Երևանի քաղաքային Հիվանդանոցի վերաբուժական բաժանմունքի վարիչ և պաշտոնավարել շուրջ 14 տարի:

1924 թ. աշխատանքի է հրավիրվել ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետ և մինչև 1928 թ. ղեկավարել անատոմիայի և վերաբուժությունից ամբիոնը: 1929 թ. գործուղվել է արտասահման, այցելել Ֆրանսիայի, մասնավորապես Փարիզի վերաբուժական լավագույն կլինիկաներ և ծանոթացել բժշկագիտության նվաճումներին: 1930 թ. ղեկավարել է ԵՐԲԻ վերաբուժությունից թիվ 2 ամբիոնը, 1933 թ.՝ ստանձնել հոսպիտալային վերաբուժությունից ամբիոնի վարիչի պաշտոնը:

1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Դեռևս 1920-ական թթ. կատարել է բարդ և դժվարին վերահատուկ թյուններ, այդ թվում՝ ուղեղի կարծրաթաղանթի պլաստիկ վերահատուկ թյուն, կաթնագեղձի, լեղապարկի, փայծաղի հեռացում, 1929 թ.՝ քաղցկեղով հիվանդ ստամոքսի մասնահատում: Նրա վերաբուժական տեխնիկայի և վարպետության բարձրագույն դրսևորումը 1927 թ. սրտամկանից հրազենային գնդակի հեռացումն էր, որը բացառիկ էր ԽՍՀՄ-ում:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են արյան և ավշային համակարգերի մակաբույժ հիվանդությունների վերաբուժությանը, սրտի վերահատուկության տեխնիկայի և արյան փոխներարկման հարցերին:

Մեծ է նրա վաստակը հանրապետությունում բժշկական բարձրագույն կրթության կազմակերպման և բարձրորակ կադրերի պատրաստման գործում:

1937 թ. հուլիսի 29-ին ձերբակալվել է ֆաշիստական ազգայնական տրամադրվածությամբ, հակասովետական կազմակերպության անդամների հետ մտերիմ կապեր ունենալու, հակասովետական ագիտացիա վարելու,

կոմկուսի քաղաքականությունը և ղեկավարներին վարկաբեկելու մեղադրանքով:

1938 թ. օգոստոսի 5-ին մահացել է բանտում:

1955 թ. արդարացվել է:

ՄԻՐՋԱԲԵԿՅԱՆ ԷՄԻՆ ՀԱՅԿԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու,*

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

*ՀԽՍՀ գիտություն և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ*

Ծնվել է 1922 թ. դեկտեմբերի 2-ին Երևանում:
Ավարտելով միջնակարգ դպրոցը՝ 1940 թ. գորակոչվել է Խորհրդային բանակ: 1942 թ. ուղարկվել է Թբիլիսիի հրետանային ուսումնարան և նույն թ. դեկտեմբերին մեկնել ռազմաճակատ: Մինչև պատերազմի ավարտը երկու անգամ վիրավորվել է:

1945 – 1950 թթ. սովորել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում, ապա ուսումնառությունը շարունակել ասպիրանտուրայում:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1961 թ. ընտրվել է Միջազգային աստղագիտական միության անդամ, 1971 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1974-ին՝ ակադեմիկոս:

1974 – 1976 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկատեխնիկական և մեխանիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 1976-ից մինչև կյանքի վերջը՝ փոխնախագահ:

Ասպիրանտական տարիներին ստեղծել է 3 սմ երկարությամբ ալիքների մեծ զգայնություն ընդունիչ համակարգ, լուծել մի շարք այլ խնդիրներ՝ սկզբնավորելով գիտական «Բևեռացված ճառագայթման վերլուծումը և նրա կիրառությունները գերբարձր հաճախությունների տիրույթում» նոր ուղղությունը: Այդ աշխատանքը շարունակել է Բյուրականի աստղադիտարանում՝ դնելով ռադիոֆիզիկայի զարգացման հիմքերը Հայաստանում: Մեծ դեր է ունեցել 1960 թ. ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի հիմնադրման ու կայացման գործում և ղեկավարել է այն մինչև կյանքի վերջը:

Առանձին հիշատակման են արժանի գերզգայուն ընդունիչ համակարգերի ստեղծման ուղղությամբ նրա կատարած ուսումնասիրությունները: Այդ համակարգերը լայնորեն ներդրվեցին Երկրի բնական պաշարների և տիեզերքի հետազոտման բնագավառում:

Երկար տարիներ դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1975 թ. նրա նախաձեռնությամբ կազմակերպվել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

Ընտրվել է ՀԽՍՀ X գումարման ԳԽ պատգամավոր:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, Հայրենական պատերազմի 2-րդ աստիճանի և Հոկտեմբերյան հեղափոխության շքանշաններով:

Վախճանվել է 1980 թ. սեպտեմբերի 16-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

ՄԻՐՋԱԽԱՆՅԱՆ ԺԻՐԱՅՐ ԱՎԵՏԻՍԻ

Իրավաբան, հասարակական գործիչ, մանկավարժ

Ծնվել է 1886 թ. մարտի 12-ին Վան քաղաքում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է տեղի Երամյան դպրոցում: 1909 թ. ընդունվել է Կ. Պոլսի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետ, որն ավարտելուց հետո վերադարձել է Վան և աշխատել որպես իրավաբան: 1916 թ. հաստատվել է Թիֆլիսում և աշխատակցել «Կայծ», «Սոցիալ-դեմոկրատ», «Պրոլետար» և «Բանվոր» թերթերին:

1920 թ. վերադարձել է Կ. Պոլիս և պրոպագանդիստական աշխատանք ծավալել հօգուտ Հայաստանում ստեղծված խորհրդային իշխանության: 1921 թ. եղել է Բուլղարիայում, Ֆրանսիայում, ապա՝ Հյուսիսային Ամերիկայում և տեղի հայկական գաղթօջախներում դասախոսություններ կարդացել խորհրդային Հայաստանի մասին: Առժամանակ հարել է հնչակյան կուսակցությանը, 1921 թ. ընդունվել է կոմկուսի շարքերը:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես իրավաբանական ֆակուլտետի դասախոս և մինչև 1930 թ. վարել աշխատանքային իրավունքի դասընթաց, ինչպես նաև արդարադատության բնագավառում զբաղեցրել պատասխանատու մի շարք պաշտոններ՝ գերագույն դատարանի անդամ, հանրապետության դատախազության պատասխանատու աշխատող, հոգեփոխարինի տեղակալ, անտառտնտեսության վարչության պետ, եղել ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ վերստուգելիչ հանձնաժողովի և ՀԽՍՀ կենտգործկոմի անդամ:

Անհատի պաշտամունքի տարիներին ենթարկվել է հալածանքների, ապա՝ արդարացվել:

Վախճանվել է 1947 թ. մայիսի 7-ին Երևանում:

ՄԻՐԶՈՑԱՆ ԼՅՈՒԴՎԻԳ ՎԱՍԻԼԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

**ՀԽՍՀ գիտություն և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ**

Ծնվել է 1923 թ. մայիսի 1-ին Երևանում: 1940 թ. միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ: 1942 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1947 թ. ավարտել է համալսարանը և աշխատանքի անցել Բյուրականի նորաստեղծ աստղադիտարանում:

1951 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1970 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1953 թ. նշանակվել է ԲԱ գիտքարտուղար, 1959 թ.՝ տնօրենի տեղակալ: 1965-ից միաժամանակ ղեկավարել է աստղերի ու միգամածությունների ֆիզիկայի բաժինը: 1957 – 1999 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ-ում:

Զբաղվել է աստղերի ֆիզիկայով և դրանց էվոլյուցիայի խնդիրներով: Կարևոր արդյունքներ է ստացել աստղասփյուռուների լայնացման ու դրանցում աստղերի անկայունության զարգացման վերաբերյալ: Օգտագործելով այն ժամանակ լայն ճանաչում գտած սպեկտրալուսաչափական գրադիենտների մեթոդը՝ առաջարկել է միջաստղային ընտրողական կլանման որոշման նոր մեթոդ:

Հեղինակ է գիտական մենագրությունների, աստղադիտական դասագրքերի և գիտահանրամատչելի ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Բնակվող աստղեր» (Եր., 1973), «Անկայուն երևույթներ աստղերի աշխարհում» (Եր., 1980), “Нестационарность и эволюция звезд” (Եր., 1981):

Զեկուցումներով բազմիցս հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն, այդ թվում՝ Վրաստանից, Ուզբեկստանից, Հունգարիայից, Բուլղարիայից:

Զգալի է նրա ավանդը ՀՍՀ-ի ստեղծման գործում. եղել է աստղագիտության գիտաճյուղային խորհրդի նախագահ:

Եղել է Հայաստանի աստղադիտության և տիեզերագիտության խորհրդի նախագահ, 1965-ից՝ «Աստղաֆիզիկա» համամիութենական պարբերականի գլխավոր խմբագրի տեղակալ, 1987 – 1998 թթ.՝ գլխավոր խմբագիր:

1958-ից եղել է Միջազգային աստղագիտական միություն և նրա մասնագիտական հանձնաժողովի անդամ, 1970-ից՝ ԽՍՀՄ ԳԱ աստղագիտական խորհրդի անդամ:

1974 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1999 թ. հուլիսի 20-ին Երևանում:

ՄԻՐՋՈՅԱՆ ՀՐԱՋԻԿ ՂԱԶԱՐԻ

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1940 թ. մարտի 13-ին Ներկայիս ՀՀ Տավուշի մարզի Բարեկամավան գյուղում: 1954 թ. ավարտել է գյուղի յոթնամյա դպրոցը, 1958 թ.՝ Նոր Բայազետի (այժմ՝ Գավառ) մանկավարժական ուսումնարանը, 1963-ին՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1984 թ.՝ դոկտորական ատեստատներ: 1971 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1987 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1967 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի սեկտորի կրտսեր գիտաշխատող: 1967-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. ասիստենտ, ավագ դասախոս, 1971 – 1979 թթ.՝ դոցենտ, 1979 – 1981 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1981 – 1987 թթ.՝ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնի դոցենտ, 1987-ից՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր, 1989 – 2000 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 1998 – 2004 թթ.՝ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության, 2004 – 2009 թթ.՝ փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի ղեկան:

1969 – 1970 և 1978 – 1979 թթ. եղել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան համալսարանին կից հասարակական գիտությունների դասախոսների որակավորման բարձրացման ինստիտուտի ունկնդիր:

1994 – 1997 թթ. աշխատել է Երևանումի հայոց պատրիարքարանի Ալեք և Մարի Մանուկյանների անվան ժառանգավորաց վարժարանում և Ընծայարանում: 1997 – 2003 թթ. համատեղությամբ դասավանդել է Գեորգյան ճամբարում: 1992-ից «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի (2010-ից՝ հանդեսների) գլխավոր խմբագիրն է:

Հեղինակ է «Սիմեոն Զուղայեցի» (Եր., 1971), «XVII դարի հայ փիլիսոփայական մտքի քննական վերլուծություն» (Եր., 1983), «Հովհաննես

1943 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1949 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է գիտական մի շարք աշխատությունների և դասագրքերի, որոնցից են՝ “История армянского народа” (Հայ., Եր., 1951, Եր., 1956) դպրոցական ձեռնարկը, “История Киликийского армянского государства” (Եր., 1952, Հայ., Եր., 2007) մենագրությունը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1953 թ. հոկտեմբերի 28-ին Երևանում:

ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ՎԱՐԱԶԴԱՏԻ
Տնտեսագիտուկ/թյան դոկտոր, պրոֆեսոր

 Ծնվել է 1952 թ. նոյեբերի 18-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1969 թ. ավարտել է տեղի թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, աշխատել Երևանի «Պոլիվինիլացետատ» գործարանում որպես փականագործ: 1972 – 1974 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1979 թ. ավարտել է ՀԿԿ ԿԿ-ին աւորնթեր ՄԼԻ-ն:

է ԵժՏԻ-ն, 1982

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2006 թ.` դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.` պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1989 թթ. աշխատել է ՀիՍՀ ԳԱ տնտեսագիտություն ինստիտուտում որպես տնտեսագետ, ապա՝ ավագ տնտեսագետ, կրտսեր գիտաշխատող: 1989 – 1991 թթ. եղել է ԵՐՊԻ քաղաքատնտեսություն ամբիոնի դոցենտի պաշտոնակատար:

1991 – 2008 թթ. աշխատել է ՀՀ տարբեր ուսումնական հաստատու-
թյուններում. 2008 – 2009 թթ. եղել է ՀՊՏՀ Գյուլմրու մասնաճյուղի ընդհա-
նուր տնտեսագիտության ամբիոնի ղեկավար, 2009 – 2010 թթ.՝ Տեղնոպոլի
տնտեսագիտական ազգային համալսարանի Երևանի մասնաճյուղի մասնագի-
տական առարկաների ամբիոնի վարիչ:

2010 – 2016 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսագիտություն տեսություն ամբիոնի վարիչ: 2017-ից տնտեսագիտություն և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի պրոֆեսոր է, 2018-ից՝ նաև ԵՊՀ ԻՄ ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Հոմերի ռացիոնալ օգտագործման տնտեսա-կազմակերպչական լծակները» (Եր., 1992), «Տնտեսական մրցակցություն և մենաշնորհների պետական կարգավորման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր.,

ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՎԱՀԱԳՆ ՀԱՄԼԵՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1969 թ. ապրիլի 16-ին Երևանում: 1985 թ. ավարտել է թիվ 170 միջնակարգ դպրոցը, 1990 թ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետը, 1994 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1994 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1993 – 1994 թթ. եղել է Մոսկվայի Մ. Վ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի կրտսեր գիտաշխատող, 1994 – 1997 և 1999 – 2002 թթ.՝ ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ասիստենտ: 1997 – 1998 թթ. աշխատել է Վյուրցբուրգի (Գերմանիա) համալսարանում:

2002 – 2016 թթ. եղել է ղեկավար մաթեմատիկայի և տեսական ինֆորմատիկայի ամբիոնի դոցենտ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

2015-ից աշխատում է նաև Հայաստանի ամբիոնիկյան համալսարանում:

Հեղինակ է «Ալգորիթմական հանրահաշիվ, կոմուտատիվ օղակներ և դաշտեր» (Եր., 2015) բուհական դասագրքի և 22 գիտական հոդվածների:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

2008-ից հայկական “Armenian Journal of Mathematics” (AJM) հանդեսի, 2015-ից՝ նաև “Advances in Group Theory and Applications” (AGTA) միջազգային հանդեսի խմբագիրն է:

ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀԱԿՈՐԻ

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1957 թ. հունիսի 26-ին Վր. ԽՍՀ Բաթում քաղաքում: 1974 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 62 միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՌՕԼՄԻ ռուսաց և օտար լեզուների ֆակուլտետը, 1991 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1993 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2017 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2012 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1993 – 2002 թթ. եղել է ՀՊՄՀ հոգեբանություն ամբիոնի դոցենտ: 2002-ից ԵՊՀ սոցիալական (այժմ՝ սոցիալական և կլինիկական) հոգեբանություն ամբիոնի դոցենտ է:

Գիտական հետազոտությունների ոլորտներն են՝ բժշկական հոգեբանություն և հոգեդինամիկ հոգեբանություն:

Հեղինակ է 40-ից ավելի գիտական հոդվածների, 3 մենագրություն՝ “Мужчина и женщина. Психосексуальный конфликт” (кн. I, Ер., 2003, кн. II, М., 2005), “Психологическое время личности в норме и патологии” (Ер., 2011), “Мужчина и женщина. Сексуальность и табу” (Ер., 2016), ինչպես նաև՝ «Երեխայի հոգեբանության զարգացումը: Տեսություն և պրակտիկա» (Եր., 2017), “Психоанализ” (Ер., 2007) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ԵՆՈՔԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1919 թ. ապրիլի 16-ին Նոր Բայազետ գավառի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Թթուշուր գյուղում: Ավարտել է նույն գյուղի թեմական դպրոցը, 1937 թ.՝ Երևանի ֆինանսատնտեսագիտական տեխնիկումի բանկային բաժինը: 1938 – 1941 թթ. սովորել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում, 1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական պատերազմին և զորացրվել որպես 2-րդ կարգի հաշմանդամ: Ուսումը շարունակել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում, որն ավարտելով 1946 թ.՝ ընդունվել է ասպիրատուրա:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1965 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1937 – 1938 թթ. աշխատել է Դիլիջանի, ապա Կրասնոսելսկի շրջանային ֆինանսական բաժնի ավագ տեսուչ, 1949 – 1959 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ-ին կից եռամյա կուսակցական դպրոցի ավագ դասախոս:

1958 – 1977 թթ. եղել է ՀԿԿ Երևանի քաղկոմին կից ՄԼՀ փիլիսոփայության ամբիոնի վարիչ: 1959 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնում, 1970 թ.՝ պատմական մատերիալիզմի, բարոյագիտության և գեղագիտության ամբիոնում:

1979 – 1989 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ փիլիսոփայության պատմության ամբիոնը, այնուհետև մինչև կյանքի վերջը եղել նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, մենագրությունների և ուսումնական ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Ազատություն և անհրաժեշտություն» (Եր., 1963), «Սոցիոլոգիական ուսմունքների պատմություն» (5 պրակով, Եր., 1971, 1974, 1977, 1982, 1997), «Թ. Պարսոնսի «գործողության տեսություն» հակագիտական էությունը» (Եր., 1980) գրքերը:

Վախճանվել է 1999 թ. ապրիլի 26-ին Երևանում:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ԵԼԵՆԱ ՍԱՐԻԲԵԿԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1936 թ. հոկտեմբերի 16-ին Թբիլիսիում:
1956 թ. ավարտել է տեղի թիվ 17 միջնակարգ դպրոցը,
1961 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի անգլերեն
լեզվի և գրականության բաժինը:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1989 թ.
նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1961 – 1967 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես դասախոս, 1967 – 1987
թթ.՝ ավագ դասախոս, 1987 – 2004 թթ.՝ դոցենտ, 1987 – 1992 թթ. եղել է
ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ամբիոնի վարիչ, 2004 – 2013 թթ.՝
պրոֆեսոր: 2013-ից աշխատում է ՀՊՄՀ-ում:

1973 թ. ստաժավորվել է Մոսկվայի, 1977 թ.՝ Նյու Յորքի համալսարաններում:

Հեղինակ է «Структурно-семантические оппозиции в системе пространственных предлогов» (Եր., 2000) մենագրության, շուրջ 25 գիտական հոդվածների, 20 դասագրքերի և ուսումնական ձեռնարկների, այդ թվում՝ «Basic English» (Եր., 1988, 2004, 2008), «Անգլերենի շարահյուսության վարժություններ» (Եր., 1988), համահեղինակ՝ «Անգլերենի դասագիրք» (Եր., 1984), «Անգլերեն լեզվի գործնական քերականություն» (Եր., 2004) և այլ գրքերի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՄԽԻԹԱՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1959 թ. հունվարի 6-ին ՀԽՍՀ Աբովյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Սարանիստ գյուղում:
1976 թ. ավարտել է Աբովյան քաղաքի թիվ 6 միջնակարգ դպրոցը,
1977 թ.՝ թիվ 7 տեխնիկական ուսումնարանը:
1977 – 1979 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1985

թ. ավարտել է բանասիրության ֆակուլտետը, 1988 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1989-ից աշխատում է ԵՊՀ Հայ գրականությունից պատմություն (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամրազյանի անվան) ամբիոնում:

Հեղինակ է «Գր. Մագիստրոսի կյանքը և գեղարվեստական ժառանգությունը» (Եր., 2001), «10 – 11-րդ դարերի Հայ մշակութային դաշտը և գրականության զարգացման յուրահատկությունները» (Եր., 2009), «Միջնադարյան Գետարգելի (Ձագավանքի) պատմությունը» (Եր., 2014) գրքերի և մի շարք գիտական հոդվածների:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ՄԱՆՈՒԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1939 թ. մայիսի 4-ին ՀԽՍՀ Վարդենիսի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Կարճաղբյուր գյուղում: 1957 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1967 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1963 – 1964 թթ. աշխատել է ԵՊՀ մեխանիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, 1967-ից աշխատում է Հայաստանի ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտում՝ զբաղեցնելով կրտսեր, ավագ, առաջատար, գլխավոր գիտաշխատողի պաշտոններ: 1976 – 1979 թթ. եղել է հոծ միջավայրի մեխանիկայի բաժնի, 1987 – 1992 թթ.՝ առաձգամածուցիկության տեսության բաժնի վարիչ: 2008-ից առաձգական և առաձգամածուցիկ մարմինների մեխանիկայի բաժնի վարիչն է:

1969 – 1977 թթ., համատեղությամբ, աշխատել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական, 1993 – 2009 թթ.՝ կիրառական մաթեմատիկայի և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետներում:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են առաձգականության մաթեմատիկական տեսության և առաձգամածուցիկության տեսության կոնտակտային և խառը եզրային խնդիրներին, քայքայման մեխանիկայի և հիդրոմեխանիկայի եզրային խնդիրներին:

Հեղինակ է ավելի քան 130 գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ «Контактные задачи для тел с тонкими покрытиями и прослойками» (М., 1983) մենագրության:

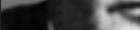
Նրա ղեկավարությունամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 21 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

ՄԿՐՑԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՄԲՐԵԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,**

ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

 Ծնվել է 1907 թ. հոկտեմբերի 9-ին Վանում: 1915-ի Մեծ եղեռնից մազապուրծ բազմաթիվ հայերի հետ 1919 թ. հանգրվանել է Երևանում: Ավարտելով թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը՝ մեկնել է Նոր Բայազետ (այժմ՝ Գավառ) և աշխատել որպես ուսուցիչ:

1930 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1933 թ.՝ ասպիրանտուրան և զբաղվել գիտամանկավարժական գործունեությամբ:

1939 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1945 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1946 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1956 թ.
ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ Թղթակից անդամ:

1941 – 1947 և 1957 – 1976 թթ. եղել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան, 1954 – 1980 թթ.՝ Հայ գրականության պատմության ամբիոնի վարիչ, 1947 – 1953 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի տնօրեն:

1938 թ. հրատարակել է «XIII-XVIII դդ. հայ աշխարհիկ գրականու-
թյուն» ժողովածուն, որի ընդարձակ առաջաբանում նոր մոտեցումով է
արժևորել Ֆրիկի, Կոստանդին Երզնկացու, Քուչակի, Սայաթ-Նովայի և
այլոց ստեղծագործությունները: «Գրիգոր Նարեկացի» մենագրության մեջ
(Եր., 1955) վերազնահատել է հանճարեղ մտածողի ստեղծագործության
ազգային ու համամարդկային արժեքը: Հեղինակ է «Մովսես Խորենացի.
Կյանքն ու ստեղծագործությունը» (Եր., ռուս., 1969, հայ., 1970), «Իսա-
հակյանի հումանիզմը» (Եր., 1975), «Հովհաննես Թումանյանի ստեղծա-
գործությունը» (Եր., 1981) մենագրությունների, ինչպես նաև «Էջեր հայ
վիպասանության պատմությունից» (Եր., 1957) և «Գրականության պատ-
մության հարցեր» (Եր., 1982) աշխատությունների:

Հեղինակել է նաև բուհական և դպրոցական դասագրքեր՝ «Հայ հին գրականություն պատմություն (V-X դարեր)» (Եր., 1976), «Հայ գրականություն» հանրակրթական դպրոցի 8-րդ դասարանի համար (ունեցել է 12 հրատարակություն):

Զեկուցումների չհանդես է եկել հանրապետական և համամիութենա-

կան գիտաժողովներում: Նրա աշխատությունները թարգմանվել են ռուսերեն, վրացերեն և այլ լեզուներով:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1983 թ. հոկտեմբերի 26-ին Երևանում:

ՄԿՐՏԻՉՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ԵՐՎԱՆԴԻ

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1966 թ. հունվարի 1-ին Ստեփանակերտում:

1983 թ. ավարտել է տեղի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցը:

1985 – 1987 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1990 թ. ավարտել է ԵՊՀ փիլիսոփայության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետը, 1993 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1994 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2005 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1988 – 1990 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտում որպես լաբորանտ, 1992 – 1998 թթ. եղել է ԵՊՀ սոցիալական փիլիսոփայության և բարոյագիտության ամբիոնի ասիստենտ, 1998 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ամբիոնի դոցենտ, 2006 – 2008 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1998 – 2001 թթ.՝ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ: 2008-ից ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի դեկանն է:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական աշխատանքների և “Хаос как системообразующий механизм самоорганизации социума” (Եր., 2008) մենագրության: Համահեղինակ է «Սոցիալական ինքնության պահպանման հիմնախնդիրները ՀՀ գյուղական համայնքներում» (Եր., 2014), «Անկախության սերունդ» (Եր., 2017) մենագրությունների, «Բանակ և հասարակություն» (Եր., 2013) ուսումնական ձեռնարկի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Գիտահետազոտական աշխատանքներ է իրականացրել Գերմանիայի Բիլբիլդի, Բեռլինի Ազատ և Հումբոլդտի համալսարաններում:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

ՄԿՐՏՁՑԱՆ ԼԵՎՈՆ ՄԿՐՏՁԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1933 թ. մարտի 2-ին Ախալցխայում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1952 – 1954 թթ. ուսանել է Բաթումի ծովագնացության ուսումնարանում: 1958 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը: 1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

Մինչև 1977 թ. ղեկավարել է ԵՊՀ ռուս լեզվաբանության և թարգմանության տեսության, ապա՝ ռուս գրականության ամբիոնը: 1980 – 1998 թթ. եղել է ռուս բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան, 1998 – 2001 թթ.՝ ՀՌՀ ռեկտոր:

Մեծ է նրա ներդրումը Հայ միջնադարյան գրականության ուսումնասիրության, թարգմանության ու պրոպագանդման գործում: Ռուսերեն հրատարակել է միջնադարյան բանաստեղծներ Դավթակ Քերթոզի, Գրիգոր Նարեկացու, Նահապետ Քուչակի, Կոստանդին Երզնկացու առանձին ժողովածուներ, անթոլոգիաներ՝ Հանգամանալից առաջաբաններով, ծանոթագրություններով, երբեմն՝ նաև տողացի թարգմանություններով: 1982 թ. ռուսերեն հրատարակել է «Սասունցի Դավիթ» էպոսը: Նոր, ավելի կատարյալ թարգմանություններով ներկայացրել է XIX-XX դդ. Հայ դասական բանաստեղծների (Հովհ. Թումանյան, Ավ. Իսահակյան, Հ. Սահյան և այլն), ինչպես նաև հայերեն հրատարակել ռուս գրողների (Վ. Զվյագինցևա, Ն. Տիխոնով, Ալ. Գիտովիչ, Ս. Շերվինսկի, Ե. Նիկոլաևսկայա, Մ. Պետրովիչ և այլք) երկերը:

Նրա գրական հարուստ ժառանգության մաս են կազմում XX դ. Հայ և ռուս գրականության ու արվեստի գործիչներից շատերի մասին հուշագրությունները:

Թողել է ինքնակենսագրական արձակ ստեղծագործություններ: Որպես թարգմանության տեսաբան՝ լայն ճանաչման է արժանացել ԽՍՀՄ-ում և արտասահմանում: Նրա նախաձեռնությամբ հանրապետությունում վերականգնվել է թարգմանչաց տոնը:

1965-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ, 1975 – 1979 թթ.՝ ՀԳՄ վարչության քարտուղար:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1980 թ. պարգևատրվել է ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրով:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման,
1983 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Վախճանվել է 2001 թ. օգոստոսի 21-ին Երևանում:

ՄԿՐՏՉՑԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳԱՔՐԻԵԼԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1903 թ. ապրիլի 15-ին Արևմտյան Հայաստանի Վանի վիլայեթի Արճեշ գավառի Փալիններ գյուղում: 1915 թ. կորցրել է ծնողներին, փրկվել կոտորածից և ապաստանել էջմիածնի մանկատանը, 1916 – 1919 թթ. սովորել է Գևորգյան ճեմարանում: 1921-ից զբաղվել է կոմերիտական աշխատանքով: 1926 թ. ավարտել է Թիֆլիսի 26 կոմիսարների անվան կոմունիստական համալսարանը, ապա՝ զորակոչվել բանակ: 1931 – 1933 թթ. եղել է ՀԽՍՀ լուսավորության կոմիսարիատի արվեստի աշխատողների արհմիության նախագահ, 1934 – 1937 թթ.՝ ՀԳՄ նախագահ, 1937 – 1940 թթ.՝ գրական թանգարանի տնօրեն: 1940 թ. ղրսեկությունը ավարտել է ՀՊՄԻ լեզվագրական ֆակուլտետը:

1949 թ. նրան շնորհվել է գիտությունների թեկնածուի, 1976 թ.՝ դոկտորի գիտական աստիճան, 1950 թ.՝ դոցենտի, 1968 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, եղել 409-րդ հայկական դիվիզիայի «Մարտական դրոշ» թերթի խմբագիր:

1950 – 1968 թթ. եղել է ԵՀՄԻ հայ գրականության ամբիոնի վարիչ: 1969-ից աշխատել է ԵՊՀ հայ գրականության ամբիոնում:

Հեղինակ է «Գրական դեմքեր» (Եր., 1953), «Միջայել Նալբանդյան» (Եր., 1955), «Ակսել Բակունց» (Եր., 1958), «Ստեփան Զորյան» (Եր., 1977) գրքերի, «Անհայտ զինվորի հիշատակարանը» եռագրության (Եր., 1969 – 1975) և դպրոցական դասագրքերի:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, Ժողովուրդների բարեկամության և Հայրենական պատերազմի I աստիճանի շքանշաններով:

1963 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

1985 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Վախճանվել է 1992 թ. նոյեմբերի 15-ին Երևանում:

ՄԿՐՏԶՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՍՈՒՐԵՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

 Ծնվել է 1959 թ. հուլիսի 2-ին Երևանում: 1976 թ. ավարտել է թիվ 68 միջնակարգ դպրոցը, 1983 թ.՝ ԵՊՀ պատմություն ֆակուլտետը, 1990 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2011 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1983 – 1987 թթ. եղել է Սարգարապատի Հայաստանի ազգագրուլթյան պետական թանգարանի բաժնի վարիչ:

1988-ից աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի էթնոսոցիոլոգիայի բաժնում որպես ավագ գիտաշխատող: 2007-ից ղեկավարում է ԵՊՀ աստվածաբանության ֆակուլտետում, 2016-ից կրոնի պատմության և տեսության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների և «Տոները Հայոց արդի կենցաղում (էթնոսոցիոլոգիական ուսումնասիրություն)» (Եր., 2007), «Տոներ. Հայկական ժողովրդական ծեսեր, սովորույթներ, Հավատալիքներ (ավանդույթ և արդիականություն)» (Եր., 2010), «Տավուշցիների տոնական և կրոնական վարքագիծը» (Եր., 2014), «Հայոց տոնածիսական մշակույթ» (Եր., 2016) մենագրությունների, ինչպես նաև Համահեղինակ մի քանի գրքի:

ՄԿՐՏՋՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ՍԵՂՐԱԿԻ

Երկրաբանա-հանքաբանական գիտությունների

դռկառոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտուևթյան և տեխնիկայի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1911 թ. օգոստոսի 24-ին Աշխաբադում: 1932 թ. ավարտել է Ադրբեյջանի պոլիտեխնիկական (նավթային) ինստիտուտը:

1953 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1955 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1956 թ. ընտրվել ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1932 – 1943 թթ. եղել է երկրաբանական-հետախուզական արշավախմբերի ղեկավար, 1943 – 1947 թթ.՝ Հայկական երկրաբանական վարչություն գլխավոր ճարտարագետ և պետի տեղակալ, 1947 – 1950 թթ.՝ ՀնՍՀ ԳԱ երկրաբանություն ինստիտուտի օգտակար հանածոների բաժնի վարիչ, 1950 – 1969 և 1971 – 1974 թթ.՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն: 1961 – 1967 թթ. եղել է

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս քարտուղար, 1967 – 1971 թթ.՝ փոխնախագահ:

Մինչև 1953 թ. դասավանդել է Երևանի լեռնային տեխնիկոմում, այնուհետև՝ ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետում:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում, մասնակցել Միջազգային երկրաբանական XXII (1964 թ., Հնդկաստան), XXIII (1968 թ., Չեխոսլովակիա), XXIV (1972 թ., Կանադա) համաժողովներին, Կարպատ-բալկանյան երկրաբանական ասոցիացիայի 9-րդ համաժողովին (1969 թ., Բուդապեշտ) և երկրաբանության պատմության միջազգային գիտաժողովին (1970 թ., Ֆրայբերգ):

Հեղինակ է ավելի քան 100 աշխատությունների: Մեծ դերակատարություն է ունեցել «Հայաստանի Հանրապետության ատլասի» և երկրաբանական քարտեզների ստեղծման ու հրատարակման գործում, ղեկավարել է ՀՍՀ երկրաբանական-աշխարհագրական մասնաճյուղի գործունեությունը: Մենագրություններից են՝ «Նոր տվյալներ ՀՀ հարավային մասի երկրաբանական կառուցվածքի մասին» (Եր., 1948), «ՀՀ Զանգեզուրի հանքաքար մարզը» (Եր., 1958), «Ալավերդու հանքային շրջանը» (Եր., 1968), «Քաշարանի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրը» (Եր., 1969):

1950 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի, 1961 թ.՝ ՀԽՍՀ գիտություն և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Կարմիր աստղի, «Պատվո նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1974 թ. օգոստոսի 26-ին Երևանում:

ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ ՄԵԼՍ ՊԱՐԳԵՎԻ

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. սեպտեմբերի 20-ին ՀԽՍՀ Սիսիանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Անգեղակոթ գյուղում: 1968 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 89 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ՖԿՀՊԻ-ն:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006-ին՝ պրոֆեսորի կոչում:

1978 – 1987 թթ. եղել է ՖԿՀՊԻ Հոգեբանություն և մանկավարժության ամբիոնի դասախոս, 1987 – 1991 թթ.՝ պրոբլեմային ԳՀ լաբորատորիայի ավագ գիտաշխատող, 1991 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ Հոգեբանություն ամբիոնի դոցենտ, 2006 – 2011 թթ.՝ Հոգեբանություն տեսության և պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1993 – 2011 թթ.՝ նաև ԵՊՀ ԻՄ Հոգեբանություն և ման-

կավարժության ամբիոնի վարիչ, 2011 – 2016 թթ.՝ ՀՊՄՀ հոգեբանության տեսության և պատմության ամբիոնի վարիչ: 2013-ից ճգնաժամային և արտակարգ իրավիճակների հոգեբանության ԳՀ լաբորատորիայի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 70 գիտական հոդվածների, ուսումնամեթոդական ձեռնարկների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հոգեկարգավորման հնարքների ուսուցման մեթոդիկան սպորտում» (Եր., 1989), «Հոգեկանոնավորման մեթոդները և ինքնականոնավորման հնարքների ուսուցումը սպորտում» (Եր., 1989), «Արտակարգ պայմաններում անձի հոգեբանական վերականգնման տեխնիկան» (Եր., 1997), «Արտակարգ պայմաններում մարզկանց կենսագործունեություն և հոգեկան առողջության պահպանման առանձնահատկությունները» (Եր., 1999), «Արտակարգ իրավիճակների հոգեբանություն. փրկարարների հոգեբանական պատրաստության տեխնոլոգիաներ» (Եր., 2013):

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 14 ատենախոսություն:

ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ԻՍՐԱՅԵԼԻ

Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1939 թ. հունվարի 1-ին Թբիլիսիում: Վաղ մանկությունն անցել է ԳԴՀ-ում, որտեղ հայրը զինվորական ծառայության մեջ էր:

1957 թ. ավարտել է Թբիլիսիի թիվ 56 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան

պետական համալսարանը:

1968 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1962 – 1971 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում, 1971-ից՝ ԵՊՀ-ում. 1989 – 1994 և 2000 – 2005 թթ. եղել է ԵՊՀ ազգագրության մաթեմատիկական, 1997 – 2005 թթ.՝ Համառոտագրության մեջ նաև ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, 1998 – 2005 թթ.՝ «Ուստան» հետազոտական կենտրոնի ղեկավար:

1988 – 1990 թթ. եղել է ԵՊՀ կուսակազմակերպության առաջին քարտուղար, 1990 – 1991 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ բյուրոյի և ԽՄԿԿ ԿԿ անդամ՝ սկզբունքային ճիշտ դիրքորոշում դրսևորելով Արցախյան շարժման և ազգային հարցում:

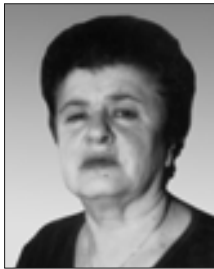
1994 թ. ապրիլին նշանակվել է ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի

խորհրդական, նույն թ. հունիսին՝ ՌԴ-ում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան և պաշտոնավարել մինչև 1997 թ.:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական աշխատությունների:

Մասնակցել է միութենական և միջազգային գիտաժողովների:

Վախճանվել է 2005 թ. նոյեմբերի 12-ին Երևանում:

ՄՆԱՑԱԿԱՆՅԱՆ ԼԱՐԻՍԱ ՀՐԱՆՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1937 թ. սեպտեմբերի 5-ին Կիրովականի շրջանի Ղչլաղ գյուղում (այժմ՝ ք. Վանաձոր): 1954 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականություն բաժինը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ. պրոֆեսորի կոչում:

1961 – 1963 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականություն ինստիտուտի լաբորանտ, 1967 – 1970 թթ.՝ «Երևանի համալսարան» թերթի գրական աշխատող: 1970 – 2016 թթ. աշխատել է ԵՊՀ խորհրդահայ (այժմ՝ հայ նորագույն) գրականության ամբիոնում:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են հիմնականում 19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրական քննադատության պատմություն:

Հեղինակ է շուրջ 30 գիտական հոդվածների և «19-րդ դարավերջի հայ ռեալիստական գրաքննադատության պատմությունից» (Եր., 1974), «Արևմտահայ քննադատական մտքի պատմությունից» (Եր., 1982), «20-րդ դարասկզբի արևմտահայ գրական քննադատությունը» (Եր., 1990) մենագրությունների և «Հոդվածներ, ուսումնասիրություններ» (Եր., 2007) ժողովածուի: Համահեղինակ է հանրակրթական դպրոցի 6-րդ դասարանի «Գրականություն» (Եր., 1994) և 9-րդ դասարանի «Հայ գրականություն» (Եր., 2008) դասագրքերի:

2016 թ. անցել է վաստական հանգստի:

Վախճանվել է 2018 թ. հունվարի 6-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է ծննդավայրում:

ՄՆԱՑԱԿԱՆՅԱՆ ՀԱՅԿ ԳԵՐԱՍԻՄԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1976 թ. ապրիլի 28-ին Երևանում: 1993 թ. ավարտել է թիվ 172 միջնակարգ դպրոցը, 1998 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 2001 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2017 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1999 – 2000 թթ. աշխատել է ՀՀ փոստի և հեռահաղորդակցության նախարարությունում որպես արտաքին հարաբերությունների բաժնի ղեկավար, 2000 – 2002 թթ.՝ Զարգացման հայկական բանկում որպես գլխավոր մասնագետ:

2001-ից աշխատում է ԵՊՀ Ֆինանսա-հաշվային ամբիոնում, որի վարիչն է 2008-ից:

Հեղինակ է գիտական շուրջ 50 հոդվածի, համահեղինակ՝ «Ֆինանսներ և ֆինանսական համակարգ» (Եր., 2005), «Ֆինանսների կառավարման հիմունքներ» (Եր., 2016) ուսումնամեթոդական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ՄՆՋՈՅԱՆ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԵՎՈՆԻ

**Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1904 թ. նոյեմբերի 23-ին Սարիղամիշում (Կարսի մարզ): Դպրոցական տարիներին աշխատել է Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) ղեղատանը որպես աշակերտ:

1922 թ. տեղափոխվել է Երևան, աշխատել ՀԽՍՀ առողջապահության նախարարության ղեղատնային վարչությունում որպես ասիստենտ, ռեցեպտար, հսկիչ:

1928 թ. ավարտել է Մոսկվայի պետական համալսարանի քիմիա-գործական, 1933 թ.՝ ԵրԲԻ բժշկական ֆակուլտետը: 1928 – 1938 թթ. կազմակերպել և ղեկավարել է ՀԽՍՀ ղեղատների վարչության գիտահետազոտական արտադրական լաբորատորիան:

1944 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1945 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1950 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1953 թ.՝ ակադեմիկոս:

1953 – 1960 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փոխնախագահ, 1964 – 1967 թթ.՝ քիմիական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

1937 – 1946 թթ. եղել է ԵՐԲԻ օրգանական քիմիայի, 1937 – 1939 թթ.՝ նաև անօրգանական քիմիայի, միաժամանակ (1937 – 1941 և 1942 – 1951 թթ.)՝ ԵՊՀ օրգանական քիմիայի ամբիոնների վարիչ:

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին ԵՐԲԻ-ում կազմակերպել և ղեկավարել է Հատուկ քիմիական լաբորատորիա, որտեղ սինթեզվել են կարևոր դեղանյութեր ու մարտական թունանյութեր Հայտնաբերող ին-դիկատորներ:

1945 – 1950 թթ. ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ քիմիայի ինստիտուտը: Նրա կազմակերպած դեղագործական քիմիայի լաբորատորիայի հիմքի վրա 1955 թ. ստեղծվել է ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտը, որի գիտական ղեկավարը և տնօրենն էր մինչև կյանքի վերջը:

Հեղինակ է ավելի քան 260 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ բազմաթիվ մենագրությունների, որոնք վերաբերում են նոր, արդյունա-վետ դեղանյութերի սինթեզին և օրգանիզմի վրա դրանց ներգործության ուսումնասիրմանը: Մինչև 1937 թ. զբաղվել է Հայաստանի բուսական և հանքային հումքից դեղանյութեր ստանալու հետազոտություններով, 1944-ից՝ թմրեցնող նյութերի սինթեզով:

Հայաստանում ֆիզիոլոգիապես ակտիվ նյութերի սինթեզի և հետա-զոտման ժամանակակից գիտական դպրոցի հիմնադիրն է: Նրա նախա-ձեռնությունով նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտում ստեղծվել է կենսաբանական բաժին և փորձնական արտադրություն, սինթեզվել և ուսումնասիրվել են նոր, կենսաբանորեն ակտիվ բազմաթիվ նյութեր և դե-ղամիջոցներ՝ դիթիլին, գանգլերոն, սուբբիսոլին, արփենալ, մեսաֆենալ և այլն, որոնք կիրառվում են սրտանոթային, նյարդահոգեկան, վարակիչ և այլ հիվանդությունների, այդ թվում՝ չարորակ ուռուցքների բուժման հա-մար:

Հայաստանում ստեղծել է քիմիկոսների ու դեղագետների մեծ դպրոց: Նրա ղեկավարությամբ հրատարակվել են «Հետերոցիկլիկ միացություննե-րի սինթեզ» պրակները, որոնք թարգմանվել են անգլերեն:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի, 1963 թ.՝ Սոցիալիստական աշխատանքի հերոսի կոչման:

1978 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակ:

Պարգևատրվել է Լենինի (3), Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշան-ներով:

Վախճանվել է 1970 թ. փետրվարի 20-ին Երևանում:

1972-ից Հայաստանի ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտը կոչվում է նրա անունով:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ԱԲԳԱՐ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ

**Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1905 թ. ապրիլի 1-ին Էրզրումի վիլայեթի Խնուս գավառի Խալչավուշ գյուղում: Եղեռնի տարիներին հրաչքով փրկվել և ապաստան է գտել Արևելյան Հայաստանի որբանոցներում: 1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ-ն, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1942 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1961 թ.` դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1963 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1932 – 1934 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ լուսսոցկոմատի բաժնի վարիչ,
1934 – 1935 թթ.՝ բարձրագույն կրթություն վարչություն պետ, 1944 – 1946
թթ.՝ մանկավարժության գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն, 1946
– 1948 թթ.՝ լուսավորության փոխնախարար, 1949 – 1963 թթ.՝ ԵՊՀ մանկա-
վարժության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է «Ակնարկ Հին Հայերի կրթության մասին» (Եր., 1939), «Ուրվագծեր Հայ դպրոցի ու մանկավարժության պատմության (10 – 15-րդ դարեր)» (Եր., 1958), «Հայ դպրոցի և մանկավարժության պատմություններից. սկզբից մինչև 18-րդ դար» (Դուս., Եր., 1968) մենագրությունների և համահեղինակ՝ «Ակնարկներ Սովետական Հայաստանի հանրակրթական դպրոցի պատմության» (Եր., 1955) գրքի:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի I աստիճանի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:
Վախճանվել է 1967 թ. սեպտեմբերի 21-ին Երևանում:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ԱՐՏԱԿ ԵՐԶԱՆԻԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1970 թ. ապրիլի 10-ին Աբովյան քաղաքում:
1986 թ. ավարտել է տեղի թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը,
1994 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1997 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2015 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1991 – 1997 թթ. եղել է ՀՊՊԹ գիտաշխատող: 1998-ից աշխատում է ԵՊՀ Հայոց պատմության ամբիոնում: 2016-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: Համատեղությամբ աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտում. 1997-ից եղել է գիտաշխատող, 2004-ից՝ ավագ գիտաշխատող: 2016-ից առաջատար գիտաշխատող է:

Հեղինակ է շուրջ հինգ տասնյակ հոդվածների, երեք տասնյակ մենագրությունների (հրատարակված բազմաթիվ լեզուներով), տասից ավելի դպրոցական և բուհական դասագրքերի, ուսումնամեթոդական աշխատանքների:

Մենագրություններից են՝ «Վանի թագավորության (Բիայնիլի, Ուրարտու, Արարատ) մեհենագրությունը» (Եր., 1998), «Նախամաշտոցյան Հայաստանի գրային համակարգերը» (Եր., 2003), «Հայաստանը Ք. ա. երրորդ հազարամյակում (ըստ գրավոր աղբյուրների)» (Եր., 2005), “The Writing Culture of pre-Christian Armenia” (Yerevan, 2006), “Das heilige Hochland: Die spirituell-geografische Bedeutung Armeniens in den Aufzeichnungen des Alten Orients” (Wambach, 2013):

1994 թ. ճանաչվել է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի «Երիտասարդ գիտնականներ» մրցույթի հաղթող:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ԼԵՐՄՈՆՏ ՄՈՒՇԵՂԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1943 թ. հունվարի 4-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Հաթերք գյուղում: 1959 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը: 1965-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող: 1965 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա և զորակոչվել խորհրդային բանակ: Զորացրվելուց հետո 1969 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1970 – 1995 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես դասախոս, ապա՝ ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր:

1986 – 1995 թթ. եղել է ԵՊՀ ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: 1975 – 1976 թթ. վերապատրաստվել է Ստենֆորդի (ԱՄՆ) համալսարանում:

Զբաղվել է ակադեմիայում շարժվող լիցքավորված մասնիկների փնջերի բնութագրերի հաշվարկման, դիաֆրագմաված ակադեմիայի համադրման և էլեկտրադառազայթային փոխազդեցությունների գործընթացների լավարկման խնդիրներով:

Զբաղվել է նրա ավանդել ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի ստեղծման, զարգացման և Հայաստանում երիտասարդ ռադիոֆիզիկոսների պատրաստման գործում: Գործուն մասնակցություն է ունեցել մայրենի լեզվով մասնագիտական ուսումնական ձեռնարկների ստեղծմանը: Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական աշխատանքների, ինչպես նաև «ԳԲՀ էլեկտրադինամիկա» (Եր., 1983) և «ԳԲՀ էլեկտրադինամիկայի հատուկ գլուխներ» (Երևույթ պրակտ., 1988) բուհական ձեռնարկների:

Վախճանվել է 1995 թ. հունվարի 25-ին Երևանում:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ՄԵԼԻՍ ԵՂԻՇԵԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1929 թ. հունիսի 20-ին Երևանում: 1947 թ. ավարտել է թիվ 29 միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1955 թ.՝ ասպիր-

րանտուրան:

1959 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատեստատություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1977 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1955 – 1958 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ սպեկտրադիտման հանձնաժողովի կրտսեր գիտաշխատող, 1958 – 1963 թթ.՝ ԵՊՀ նյութի կառուցվածքի (այժմ՝ պինդ մարմնի ֆիզիկայի) ամբիոնի ավագ դասախոս, դոցենտ, 1963 – 1968 թթ.՝ ճառագայթային ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի վարիչ, 1968 – 1972 թթ.՝ ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնի վարիչ, 1972 – 2006 թթ.՝ Հայաստանի ԳԱ ՖՀԻ օպտիկայի լաբորատորիայի վարիչ, 2006 – 2010 թթ.՝ գլխավոր գիտաշխատող: Լինելով առաջին օպտիկ-սպեկտրադիտողը Հայաստանում՝ կազմակերպել է օպտիկայի ուսումնական լաբորատորիաներ:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են քվանտային զենեքատորների օգնությամբ ոչ գծային օպտիկական փոխազդեցությունների հետազոտմանը: 1965-ից զբաղվել է օրգանական հեղուկներում հարկադրական համակցված ցրման սպեկտրների, զազային միջավայրերում ատոմների էլեկտրոնային մակարդակների միջև համակցված ցրման, ինչպես նաև եռա-

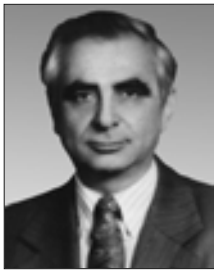
Ֆոտոն ցրման և այդ գործընթացների ժամանակային և բևեռային բնութագրերի ուսումնասիրմամբ: Հատկապես կարևոր են ալկալիական մետաղների գոլորշիների հետ հզոր լուսային ճառագայթման ոչ գծային փոխազդեցությունը նվիրված նրա աշխատանքները, որոնք ըստ էության ձևավորել են գիտական հետազոտությունների նոր ուղղություն:

Հեղինակ է ավելի քան 120 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 13 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

1980 – 1990 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ «Օպտիկա» կոմպլեքսային ծրագրի միացյալ գիտական խորհրդի, ինչպես նաև «Ատոմների և մոլեկուլների սպեկտրադիտում» պրոբլեմային գիտական խորհրդի անդամ, 1968 – 1989 թթ.՝ “Progress in Optics” միջազգային ամենամյա մատենաշարի խմբագրական խորհրդի անդամ:

Վախճանվել է 2010 թ. մայիսի 29-ին Երևանում:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ԹԱԴԵՎՈՍԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1929 թ. հուլիսի 14-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ստեփանակերտ քաղաքում: 1955 թ. ավարտել է Ադրբեյջանի արդյունաբերության ինստիտուտի ինժեներատնտեսագիտական ֆակուլտետը:

1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1978 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 1968 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Սիբիրի բաժանմունքի էկոնոմիկայի և արդյունաբերական արտադրության կազմակերպման ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1969 – 1974 թթ.՝ ՀԽՍՀ պետականի տնտեսության պլանավորման ԳՀԻ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն և բաժնի վարիչ, 1972 – 1973 թթ.՝ համատեղությամբ՝ ԵՊՀ տնտեսագիտական կիրառական տիկայի ամբիոնի վարիչ, 1974 – 1977 թթ.՝ ՀԽՍՀ պետականի ժողտնտեսության պլանավորման բաժնի պետ, 1977 – 1979 թթ.՝ Կուբայի Հանրապետությունում պլանավորման խորհրդի՝ տարածքային պլանավորման գծով խորհրդական, 1979 – 1984 թթ.՝ ԵԺՏԻ տնտեսագիտական կիրառական տիկայի ամբիոնի վարիչ, 1980 – 1984 թթ.՝ նաև գիտական աշխատանքների գծով պրոֆեսոր, 1984 – 1990 թթ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտական կիրառական տիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

1990 – 1991 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր և ղեկավարել տնտե-

սական ինքնուրույնության և տնտեսական զարգացման հարցերի մշտական հանձնաժողովը: 1991-ից մինչև կյանքի վերջը համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ տնտեսագիտության մեջ մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնի պրոֆեսորի պաշտոնում:

Հեղինակ է ավելի քան 60 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Проблемы оптимизации плановых решений в экономических регионах» (Եր., 1986) մենագրության, համահեղինակ՝ «Մաթեմատիկական մեթոդները և մոդելները պլանավորման մեջ» (Եր., 1986) գրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են մի քանի թեկնածուական ատենախոսություններ:

Վախճանվել է 1994 թ. հունիսի 3-ին Երևանում:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՄՈՎՍԵՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1949 թ. ապրիլի 11-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Թալիշ գյուղում: 1966 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, ինչպես նաև էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենաների տեխնիկումը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974-ից աշխատում է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական (այժմ՝ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի) ֆակուլտետում: 1985 – 2013 թթ. եղել է հանրահաշվի և երկրաչափության ամբիոնի վարիչ: 2013-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է և «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ»:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են գերնույնություններին և գերբազմաձևություններին: Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, «Введение в теорию алгебр со сверхтождествами» (Եր., 1986), «Сверхтождества и сверхмногообразия в алгебрах» (Եր., 1990) մենագրությունների, համահեղինակ՝ «Алгебры близкие к квазигруппам» (Մ., 2018) աշխատության և «Բարձրագույն հանրահաշիվ և թվերի տեսություն» (Եր., 2008, 2015), «Թվերի տեսություն» (Եր., 2004) դասագրքերի ու «Բարձրագույն հանրահաշիվ» (Եր., 1983), «Գծային հանրահաշիվ և գծային ծրագրավորման մեթոդներ, տնտեսագիտության և գործարարության հանդուսակներ» (Եր., 2002) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 11 ատենախոսություն:

2004 – 2005 թթ. աշխատել է ԱՄՆ Այովայի պետական համալսարանում:

ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ԼԵՎՈՆԻ

**Պատմական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1914 թ. մայիսի 25-ին Լեռնային Ղարաբաղի վարարակն գյուղում (այժմ՝ ք. Ստեփանակերտ): Միջնակարգ կրթություն ստանալուց հետո ավարտել է տեղի մանկավարժական ուսումնարանը և աշխատել որպես

ուսուցիչ:

1938 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը և ընդունվել ասպիրանտուրա: 1939 թ. նշանակվել է պատմության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ: 1941 թ. մեկնել է ռազմաճակատ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին:

1946 – 1948 թթ. դասախոսել է ՀԳԻ-ում, ապա՝ ԵՊՀ-ում, որտեղ 1948-ին ընտրվել է կուսկոմիտեի առաջին քարտուղար: 1950 – 1952 թթ. եղել է ՀԿ(Բ) Երևանի Կիրովյան շրջկոմի առաջին քարտուղար:

1951 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1953 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1978 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Երկար տարիներ ընդմիջումներով վարել է համալսարանի ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի վարիչի պաշտոնը: 1960 – 1964 և 1974 – 1980 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի ղեկան, ապա՝ դոցենտ, պրոֆեսոր:

Հեղինակ է շուրջ երեք տասնյակ հոդվածի, 12 գրքի, որոնցից են՝ «Կովկասյան բուլչեիկյան կազմակերպությունների երկրային առաջին համագումարը և Ստեփան Շահումյանը» (Եր., 1955), «ՍՍՌՄ-ում սոցիալիզմի կառուցման լենինյան պլանը և նրա կենսագործումը» (Եր., 1965), «Կուսակցության ղեկավար դերի աճը կոմունիստական շինարարության արդի էտապում» (Եր., 1972), «Պատմական ուղենիշ (ՍՄԿԿ XXVI համագումարի որոշումները գործողության մեջ)» (Եր., 1984), «Վերակառուցման ստրատեգիան» (Եր., 1987) աշխատությունները:

Եղել է ՀԿ(Բ) ԿԿ պլենումի անդամության թեկնածու, ՀԿ(Բ) Երևանի քաղկոմի և քաղկոմի բյուրոյի անդամ, ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

Արժանացել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ կոչման:

Վախճանվել է 1997 թ. փետրվարի 10-ին Երևանում:

ՄՈՐՈՋՈՎ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՖԵՌԴՈՐԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1945 թ. հոյեմբերի 7-ին Թբիլիսիում: 1962 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1967 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1972 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է Թեկնածուռական, 1996 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1999 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1973 – 1983 թթ. եղել է ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, 1983 – 1999 թթ.՝ դոցենտ, 1998 – 2005 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ: 2005-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Զբաղվում է պոլիմերների ծերացման ընթացքում մակրոմոլեկուլների կառուցվածքային փոփոխությունների, կենսաբանական մակրոմոլեկուլներում կոնֆորմացիոն անցումների և դրանց վրա լուծիչի և լիգանդների ազդեցության ուսումնասիրությունում:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարումը պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսումներով:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՄՈՒՂՆԵՑՑԱՆ ՎՌԱՄ ՆԵՐՍԵՍԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու**

Ծնվել է 1982 թ. դեկտեմբերի 31-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1999 թ. ավարտել է տեղի «Ֆոտոն» վարժարանը, 2005 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 2008 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2008 թ. պաշտպանել է Թեկնածուռական ատենախոսություն:

2003-ից աշխատում է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայում: 2012 և 2013 թթ. համատեղով թյամբ դասավանդել է ՀՊՄՀ-ում, 2015-ից՝ ԵՊՀ-ում:

Զբաղվում է կիսահաղորդչային նանոկառուցվածքների էլեկտրոնային և օպտիկական բնութագրերի վրա ներքին և արտաքին գործոնների, մասնավորապես, փոխադարձ դիֆուզիայի, մեխանիկական լարումների, արտա-

քին մագնիսական և էլեկտրական դաշտերի ազդեցության տեսական ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է գիտական 35 աշխատանքի:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՄՈՒՇԵՂՅԱՆ ԱՇՈՏ ՎԱՐԱԶԴԱՏԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1933 թ. հունիսի 11-ին Երևանում: Ավարտել է թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1956 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը: 1957 – 1960 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի լաբորանտ, ապա՝ կրտսեր գիտաշխատող: 1960 թ. տեղափոխվել է ՀԽՍՀ ԳԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտ, որտեղ ղեկավարել է քիմիայի բնագավառում Հայաստանում առաջին սպեկտրադիտական հետազոտությունների խումբը:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 1987 թթ. աշխատել է ԵՊՀ տեսական քիմիայի ամբիոնում: 1988 – 1994 թթ. եղել է կատալիզի ամբիոնի վարիչ: Նրա նախաձեռնությամբ ամբիոնում գիտական հիմքերի վրա են դրվել որդան կարմիրի ստացման և ուսումնասիրման աշխատանքները, որոնք արժանացել են ՀԽՍՀ կառավարության և ԳԱ ուշադրությանն ու խրախուսմանը:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են չհազեցած միացությունների, սպիրտների իզոմերացման մեխանիզմին և վերջնանյութերի ստացմանն ու պարզաբանմանը:

Լինելով սպեկտրային վերլուծության առաջատար մասնագետներից և քիմիայում դրա արմատավորողներից մեկը հանրապետությունում՝ լուրջ ներդրում է ունեցել այդ ոլորտի կայացման գործում: Մեծ է նրա ավանդը նաև Հայաստանում հետերոգեն կատալիզի զարգացման, նոր տիպի կատալիզատորների մշակման բնագավառում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1994 թ. նոյեմբերի 8-ին Երևանում:

ՄՈՒՇԵՂՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍԻ

**Քժշկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1900 թ. հունվարի 10-ին Վաղարշապատում։
 Մինչև 1917 թ. սովորել է Գևորգյան ճեմարանում, ապա
 կրթությունը շարունակել Երևանի թեմական դպրոցում։
 1927 թ. ավարտել է ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետը և աշ-
 խատանքի անցել մարդու ֆիզիոլոգիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ,
 այնուհետև զործուղվել Լենինգրադ (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ)՝ վերա-
 պատրաստվելու Ի. Պավլովի և Լ. Օրբելու լաբորատորիաներում։

1930 թ. նորաստեղծ բժշկական ինստիտուտում նրա ջանքերով կազմակերպվել է ֆիզիոլոգիայի ամբիոն:

1936 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուլական ատենախոսություն, 1940 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1932 – 1936 թթ. եղել է ԵԱԱԻ Հայկական բաժնի ֆիզիոլոգիայի, 1936 – 1970 թթ.՝ ԵՐԲԻ մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի, 1937 – 1949 թթ.՝ Համատեղությամբ՝ ԵՊՀ ֆիզիոլոգիայի ամբիոնների վարիչ, 1944 – 1950 թթ.՝ ՀիսՍՀ ԳԱ ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի տնօրեն:

Հեղինակ է շուրջ 80 գերտական աշխատությունների՝ նվիրված մարսո-
ղական համակարգի, ուղեղիկի սիմպլաթիկ նյարդային համակարգի ֆի-
զիոլոգիայի հարցերին, ինչպես նաև Հայաստանի հանքային ջրերի բուժա-
կան ազդեցությունների ուսումնասիրմանը:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 13 ատենախոսություն:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի կոչման:
Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:
Վախճանվել է 1971 թ. հունիսի 7-ին Երևանում:

ՄՈՒՍԱԽԱՆՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԱՐԱՄԻ

**Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
դոցենտ,
ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբան**

Ծնվել է 1919 թ. հունիսի 18-ին Երևանում: Ավարտելով միջնակարգ դպրոցը՝ 1939 թ. գորակոչվել է Կարմիր բանակ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին, ծանր վիրավորվելուց հետո գորադրվել:

1946 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետը, աշխատել որպես քննիչ, ապա ընդունվել ասպիրանտուրա:

1956 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1951 – 1954 թթ., դասախոսական աշխատանքին զուգընթաց, ղեկավարել է Համամիութենական հեռակա իրավաբանական ինստիտուտի Երևանի մասնաճյուղը: 1954 – 1956 թթ. եղել է ԵՊՀ երեկոյան և հեռակա ուսուցման գծով պրոռեկտոր, 1970 – 1974 թթ.՝ իրավագիտություն ֆակուլտետի ղեկան, 1979 – 1989 թթ.՝ խորհրդային իրավունքի միջբուհական ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է շուրջ 20 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Սոցիալիստական իրավունքի էությունը» (Եր., 1962), «Իրավունքը, իրավագիտակցությունը և բարոյականությունը սոցիալիստական հասարակարգում» (Եր., 1964), «Սոցիալիստական պետության ձևերը» (Եր., 1986) գրքերի, ինչպես նաև ուսումնական ձեռնարկների:

1962 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

Վախճանվել է 2001 թ. սեպտեմբերի 30-ին Երևանում:

ՄՈՒՍՈՅԱՆ ՎԻԴՈԿ ԽԱՋԻԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1938 թ. հոկտեմբերի 24-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1957 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1967 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1967 – 1968 թթ. դասավանդել է ՀՊՄԻ-ում: 1968-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում. 1977 – 1978 թթ. եղել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական, 1992 – 1995 թթ.՝ մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկան, 1992 – 1997 թթ.՝ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է 20 գիտական հոգվածների և «Կոմպլեքս անալիզ» (Եր., 1992), «Մաթեմատիկական անալիզ» (Եր., 2009, 2018) դասագրքերի:

Գիտական գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ մոտարկումներ կոմպլեքս փոփոխականի ֆունկցիաներով, Մյունց-Սասի և Դի-

ընկերության համակարգերին առնչվող էքսպերտալ գնահատականներ, երկօրթոգոնալ վերլուծություններ, գումարման մեթոդներ, արագ մոտարկումներ:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2009 թ. օգոստոսի 18-ին Երևանում:

ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ԱՄԱԼՅԱ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ*

Ծնվել է 1938 թ. հոկտեմբերի 27-ին Երևանում: 1956 թ. ավարտել է թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ. ԵՊՀ օտար լեզուների ֆակուլտետի Փրանսիական բաժինը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1962 – 1967 թթ. եղել է ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության ամբիոնի դասախոս, 1967 – 1970 և 1973 – 1976 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1976 – 1992 թթ.՝ դոցենտ, 1992 – 1994 թթ.՝ ռոմանական բանասիրության ամբիոնի վարիչ: 1994-ից Փրանսիական բանասիրության ամբիոնի դոցենտ է:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոգվածների և մի քանի մենագրության՝ հիմնականում նվիրված Փրանսերենի և հայերենի զուգադրական ուսումնասիրության խնդիրներին, ինչպես նաև համահեղինակ՝ բուհական դասագրքերի և ձեռնարկների: Զբաղվում է նաև թարգմանչական գործունեությամբ: Համահեղինակ և գլխավոր խմբագիրն է «Փրանսերեն-հայերեն բառարան»-ի (Եր., 2010):

1997 թ. պարգևատրվել է Փրանսիայի “Ordre national du mérite” շքանշանով:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ԱՏՈՄ ԺՈՐԱՅԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1948 թ. հունվարի 1-ին Արտաշատում: 1965 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1970 – 1972 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1972 – 1975 թթ.՝ ասպիրանտ, 1976 – 1995 թթ.՝ ԵՊՀ «Լազերային տեխնիկա» գիտաարտադրական միավորման կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող, թեմայի ղեկավար, 1995-ից՝ ԵՊՀ ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր, 2013 – 2018 թթ.՝ ԵՊՀ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան ընդհանուր ֆիզիկայի և աստղաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: 2018-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1993 – 1998 թթ. համատեղությամբ աշխատել է ՀՀ սեյսմիկ պաշտպանության ծառայությունում որպես տվյալների մաթեմատիկական մշակման բաժնի վարիչ, 1998 – 2004 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ «Մաշտոց» ճարտարագիտական կենտրոնի գիտական գծով փոխտնօրեն:

Զբաղվում է քվանտային օպտիկայի, բոզե-այնշտայնյան կոնդենստման, օպտիկական և մագնիսական թակարդներում ատոմների շարժման քվանտամեխանիկական առանձնահատկությունների, ռեզոնանսային միջավայրերում լազերային ճառագայթման ինքնակիզակետման և լուսամալակած օպտիկական անիզոտրոպության երևույթների հետազոտմամբ: Կանխատեսել է պարբերական ալիքի դաշտում ատոմների կոհերենտ բազմաֆոտոն ցրման երևույթը և հաշվարկել դրա քվանտամեխանիկական լայնույթը:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական հոդվածների, ԽՍՀՄ հեղինակային 4 իրավունքի և համահեղինակ՝ «Մասնիկների պատահական շարժումները» (Եր., 2006) ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԽԱԶԻԿԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1956 թ. հունվարի 16-ին Երևանում: 1973 թ. ավարտել է թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1987 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2011 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1978 թ. աշխատել է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում, 1979 թ.՝ տեղափոխվել

ԵՊՀ կոնդենսացված միջավայրերի ֆիզիկայի ԳՀԻ, 1991 թ.՝ ԵՊՀ քվանտային էլեկտրոնիկայի ամբիոն: 2011-ից եղել է ԵՊՀ գերարագ օպտիկայի և ֆոտոնիկայի լաբորատորիայի գիտական ղեկավար:

Զբաղվել է գերարագ լազերային ֆիզիկայի, ոչ գծային մանրաթելային օպտիկայի, օպտիկական սոլիտոնների և սիմիլարիտոնների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական հոդվածի և 7 արտոնագրի, ինչպես նաև գիտամեթոդական և ուսումնամեթոդական մի շարք հրապարակումների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2018 թ. սեպտեմբերի 19-ին Երևանում:

2018-ից նրա անունով է կոչվում է ԵՊՀ գերարագ օպտիկայի և ֆոտոնիկայի լաբորատորիան:

ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ԱԶԱՏԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1941 թ. հունվարի 24-ին Թբիլիսիում: 1958 թ. ավարտել է տեղի թիվ 34 հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1966 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1969 թ.՝ ասպիրանտուրան՝ միաժամանակ դասախոսելով ԵՊՀ նախապատրաստական բաժանմունքում:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Շուրջ կես դար աշխատել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում՝ զբաղեցնելով ավագ դասախոսի, դոցենտի, պրոֆեսորի պաշտոններ:

Հեղինակ է 6 մենագրության և գիտական 30 հոդվածի՝ նվիրված հայոց և ուղևոր նոր և նորագույն պատմության վիճահարույց հիմնախնդիրների լուսաբանմանը: Համահեղինակ է «Ռուսաց դիվանագիտությունը միջագույն հարաբերությունների համակարգում (XVIII-XIX դդ.)» (Եր., 2005) բուհական ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2012 թ. դեկտեմբերի 24-ին Երևանում:

ՅԱՍԻՆՍԿԱՅԱ ԶՈՅԱ ԻԵՐՈՆԻՄԻ

Դոցենտ,

ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1896 թ. նոյեմբերի 12-ին Սանկտ Պետերբուրգում: Ավարտելով կանանց գիմնազիան և սղագրությունների դասընթացները՝ աշխատել է Նոբելի մեքենաշինական գործարանում: Բարձրագույն կրթությունն ստացել է Մոսկվայի գրական-գեղարվեստական ինստիտուտում և Պետրոգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) Համալսարանի պատմաբանասիրական ֆակուլտետում:

1923 թ. գործուղվել է Հայաստան: 1933 – 1957 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ և ռուսական մանկավարժական ինստիտուտի ռուս գրականության ամբիոնները: 1962-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՌՕԼՄԻ ռուս գրականության ամբիոնի դոցենտ:

Հայաստանում ռուս գրականագիտության հիմնադիրներից է: 1930 – 1940 թթ. պատրաստել է ռուսումնական ձեռնարկներ, կազմել քրեստոմատիաներ: Համահեղինակ է Հայկական դպրոցների տասնյակ դասագրքերի: Առանձնահատուկ է նրա համահեղինակած «Կիևյան Ռուսիայի գրականություն» (Եր., 1949) հայերեն մենագրությունը:

Դեռևս 1918 – 1924 թթ. տպագրել է պատմվածքների շարք, 60-ականներին՝ հոշեր՝ Ս. Եսենինի, Վ. Բրյուսովի, Վ. Մայակովսկու հետ իր հանդիպումների մասին, գրել հոդվածներ Վ. Բրյուսովի արձակի մասին, համահեղինակությամբ հրատարակության պատրաստել նրա «Կրակե հրեշտակը» վեպը: Եղել է Երևանում ավանդույթ դարձած «Բրյուսովյան ընթերցումներ»-ի կազմակերպիչներից:

1955 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) շքանշանով:

Վախճանվել է 1978 թ. ապրիլի 27-ին Երևանում:

ՅԱՎՐՈՒՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԳՐԻԳՈՐԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1939 թ. սեպտեմբերի 11-ին Յալթայում:
 1956 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը,
 1962 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը, 1969 թ.՝
 ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատե-
 նախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի
 կոչում:

1961 – 2010 թթ. եղել է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնի ավագ լա-
 բորանտ, ասիստենտ, դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր: 2004 – 2007 թթ. Համա-
 տեղությունամբ աշխատել է ՀՌՀ-ում, 2008-ից նույն Համալսարանի բժշկա-
 կան կենսաբանության և կենսատեխնոլոգիայի ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1980 – 1984 թթ. աշխատել է Ալժիրում, եղել Աննաբա քաղաքի Հա-
 մալսարանի կենդանաբանության ամբիոնի վարիչ և Մահրիբի երկրների
 գիտահետազոտական խմբի բաժնի ղեկավար:

Հեղինակ է կաթնասունների էկոլոգիայի, էթոլոգիայի, դրանց տեսա-
 կառաջացման հարցերին նվիրված շուրջ 200 աշխատանքների և մեթոդա-
 կան ձեռնարկների, որոնցից են՝ “La classification des Vertebres” (Ալժիր,
 1983) և «Ղարաբաղի վայրի կաթնասունները» (մաս I, II, ԼՂՀ, 2003)
 գրքերը:

Եղել է չվող, հազվագյուտ և պահպանվող կենդանիների կենսաբազ-
 մազանության՝ ՄԱԿ-ի էկոլոգիական բաժանմունքի փոխնախագահ և
 Eurobats միջազգային կոմիտեի նախագահության անդամ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենա-
 խոսություն:

ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԷՌԵՆԵՍ ԱՂԱԶԱՆԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1943 թ. օգոստոսի 1-ին Ադր. ԽՍՀ Շամքոր քաղաքում: 1956 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանը և ընդունվել Երևանի էլեկտրամեխանիկական տեխնիկում, որն ավարտել է 1960 թ.: 1966 թ. ավարտել է ԵՊԻ մեխանիկա-մեքենաշինական ֆակուլտետը, 1974 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1995 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1966 – 1971 թթ. աշխատել է Երևանի սարքաշինական գործարանում որպես կոնստրուկտորական բաժնի պետ, 1975 – 1988 թթ.՝ ԽՍՀՄ էլեկտրոնային արդյունաբերության գիտաարտադրական ձեռնարկություններում որպես գիտատեխնիկական ուղղության գլխավոր կոնստրուկտոր, 1988 – 1996 թթ.՝ ԵՊՀ-ին կից միջբուհական Ռենտգենյան հետազոտությունների կենտրոնի տնօրեն: 2007-ից ԵՊՀ թաղանթների ձևազոյացման ԳՀ լաբորատորիայի գիտական ղեկավարն է: 1976-ից համատեղությամբ աշխատում է ՀԱՊՀ-ում որպես ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են բարակապատ թաղանթների ձևազոյացման գործընթացների տեսությունը՝ դեֆորմացիոն ամրացման և հաստության փոփոխության փոխկապակցված օրինաչափությունների հաշվառմամբ:

Հեղինակ է 90 գիտական հոդվածների, 1 ուսումնական ձեռնարկի և 12 գլուխի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԽԱԶԻԿ ԵՆՈՓԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1926 թ. հունիսի 22-ին Ներկայիս ՀՀ Արարատի մարզի Զանգակատուն գյուղում: 1943 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և երկու տարի աշխատել նույն դպրոցում որպես ուսուցիչ: 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ աշխարհագրության ֆակուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2000 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1996 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1953-ից աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկական աշխարհագրության ամբիոնում ասիստենտի, դոցենտի, 1996-ից՝ պրոֆեսորի պաշտոնում: 1976 – 1996 թթ. եղել է աշխարհագրության ֆակուլտետի ղեկան, 1989 – 1997 թթ.՝ ֆիզիկական աշխարհագրության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ և համահեղինակ է մի շարք մենագրությունների, բուհական և դպրոցական դասագրքերի, 130 գիտական հոդվածների և թեմատիկ քարտեզների: Աշխատանքները վերաբերում են ֆիզիկական աշխարհագրությանը, գեոմորֆոլոգիային, հնէաաշխարհագրությանը, ֆիզիկաաշխարհագրական շրջանացմանը, հեղեղային երևույթներին, բնօգտագործման և բնապահպանության հիմնախնդիրներին: Կազմել է ՀՀ տարածքի հեղեղների խոշորամասշտաբ մի շարք քարտեզներ:

Վախճանվել է 2007 թ. փետրվարի 28-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է հայրենի գյուղում, որի գլխավոր փողոցը կոչվում է նրա անունով:

ՆԱԶԱՐՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՌՈՒԲԵՆԻ

**Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1932 թ. մայիսի 10-ին Երևանում: 1949 թ. ավարտել է թիվ 34 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը և որպես լրագրող աշխատել «Սովետական դպրոց» թերթի խմբագրությունում: 1963 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1968-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում, որոշ ընդմիջումներով եղել ՀԽՍՀ արդարադատության նախարարության կրիմինալիստիկայի լաբորատորիայի

վարիչ: 1983 – 1988 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ սահմանադրական և միջազգային իրավունքի ամբիոնը:

1988 – 1990 թթ. եղել է ՀԽՍՀ գլխավոր դատախազ, 1995 – 2001 թթ.՝ ՀՀ ԱԺ իրավաբանական վարչություն ղեկավար:

Հեղինակ է «Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության կոնցեպցիան» (Եր., 1995), «Օրենսդրական տեխնիկայի հիմունքներ» (Եր., 1997), «Իրավաբանական անձինք» (Եր., 1999) և այլ մենագրությունների, գրքույկների ու տասնյակ գիտական հոդվածների: Գործուն մասնակցություն է ունեցել ՀՀ Սահմանադրության, քաղաքացիական և քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերի նախագծերի, ինչպես նաև մի շարք կոնսակցությունների ու հասարակական կազմակերպությունների կանոնադրությունների նախագծերի մշակման աշխատանքներին:

Վախճանվել է 2002 թ. հունիսի 21-ին Երևանում:

ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ ԳԵՈՐԳԻ ՄԿՐՏՋԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1926 թ. հունվարի 5-ին ՌԴ Զիտա քաղաքում՝ Մեծ եղեռնից մազապուրծ հայկական ընտանիքում: Նույն թ. ընտանիքը հաստատվել է Մոսկվայում, ապա՝ որպես իրանահայտակ՝ ստիպված արտագաղթել Պարսկաստան:

Տարրական և միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թեհրանի դպրոցներում: 1946 թ. ծնողների հետ տեղափոխվել է Հայաստան: 1951 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի արևելագիտության բաժինը:

1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1952-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում: Եղել է արևելագիտության ֆակուլտետի հիմնադիրներից և առաջին ղեկանը (1968 – 1973 թթ.): 1968 թ. նրա նախաձեռնությամբ ֆակուլտետում ստեղծվել է քրդագիտության բաժին: 1973 – 1998 թթ. եղել է ԵՊՀ իրանագիտության և քրդագիտության ամբիոնի վարիչ:

1997 թ. արժանացել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչման:

Հեղինակ է իրանական բանասիրությանը վերաբերող տասնյակ հոդվածների և բազմաթիվ գրքերի, որոնցից են՝ «Պարսից լեզվի քերականություն» (Եր., 1980), «Պարսկերեն-հայերեն բառարան» (Եր., 1987): Պարսկերեն է թարգմանել Եզնիկ Կողբացու «Եղծ աղանդոց» (Եր., 1989) և Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» (Եր., 1984) երկերը: Նրա աշխատասիրությամբ հրատարակվել է Հովհաննես վարդապետ Մրքուզ

Ջուղայեցու «Ըղձալի Քրիստոսի օրենքը» (Եր., 1998) հայերեն-պարսկերեն աշխատությունը:

Եղել է Պարսից լեզվի և գրականության զարգացման միջազգային ասոցիացիայի (կենտրոնը՝ Թեհրանում) նախագահության անդամ, մասնակցել իրանագիտական միջազգային համաժողովների ու գիտաժողովների:

Վախճանվել է 1998 թ. նոյեմբերի 5-ին Երևանում:

ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ ՎԱԶԵ ՍՄԲԱՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս*

Ծնվել է 1919 թ. փետրվարի 25-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1936 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը: Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին մասնակցել է Հյուսիսային Կովկասում մղված մարտերին: 1946 – 1948 թթ. սովորել է ասպիրանտուրայում:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1971 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1994 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1948-ից, չուրջ կես դար, դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1948 – 1950 թթ. աշխատել է ՀԿ(բ)Կ Երևանի Կիրովյան շրջկոմի քարտուղար, 1950 – 1952 թթ.՝ ՀԿ(բ)Կ Երևանի քաղկոմի կուսակցական օրգանների բաժնի վարիչ: 1952 – 1953 թթ. եղել է Երևանի Մաշտոցի անվան մատենադարանի տնօրեն, 1953 – 1956 թթ.՝ ՀԿ(բ)Կ ԿԿ բաժնի վարիչ, 1956 – 1965 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1965 – 1977 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի, 1978 – 1998 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնարար գիտական գրադարանի տնօրեն:

Զբաղվել է հայոց հին և միջնադարյան գրականության պատմության հարցերով: Հեղինակ է «Եղիշե» (Եր., 1962, 1972), «Վարդանանց պատերազմը և Դ. Դեմիրճյանի «Վարդանանքը»» (ռուս., Եր., 1965), «Թբիլիսին հայ մատենագրության մեջ» (Եր., 1958, 1961, վրաց., 1959), «Գրողը և պատմությունը» (Եր., 1970), «Գրիգոր Նարեկացի» (Եր., 1990), «Սայաթ-Նովա» (Եր., 1987) մենագրությունների և այլ աշխատությունների: Համահեղինակ է «Համաշխարհային գրականության պատմություն» գրքի, «Հայ գրականություն» ռուսերեն բուհական դասագրքի:

1958 – 1967 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ նախագահության նախագահի տե-

դակալ, 1954 – 1963 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ անդամ, 1956 – 1958 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ բյուրոյի անդամության թեկնածու, ՀԽՍՀ IV-VII գումարումների ԳԽ պատգամավոր:

1966-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի շքանշանով:

Վախճանվել է 1998 թ. փետրվարի 28-ին Երևանում:

ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ԱՍՔԱՆԱԶԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1943 թ. ՀԽՍՀ Սպիտակի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) Գեղասար գյուղում: 1960 թ. ավարտել է Նալբանդ (այժմ՝ Շիրակամուտ) գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) չինարական տեխնիկումը, 1967 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2010 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1967-ից աշխատում է ԵՊՀ Հնագիտության և ազգագրության ամբիոնում, 1998 – 2015 թթ. Համատեղությամբ եղել է ԵՊՀ ԻՄ պատմության և քաղաքագիտության ամբիոնի վարիչ, 2000 – 2004 թթ.՝ նույն մասնաճյուղի հոմանիտար գիտությունների ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների, այդ թվում հետևյալ գրքերի՝ «Աղձնիքահայերի ընտանիքը և ընտանեկան ծիսակարգը» (Եր., 2004), «Աղձնիքահայերի ամուսնահարսանեկան սովորույթներն ու ծեսերը» (Եր., 2007), «Աղձնիքահայերի մանկածնության և մանկան խնամքի սովորույթներն ու ծեսերը» (Եր., 2011), «Հայոց ազգակցական համակարգը» (Եր., 2012), «Հունական և հռոմեական անտիկ սկզբնաղբյուրների ազգագրական տեղեկությունները Հայաստանի և Հայերի մասին» (Եր., 2018):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ցել է միջնակարգ կրթություն:

1924 – 1927 թթ. կոմերիտական աշխատանք է կատարել էջմիածնում, Զանգիբասարում (այժմ՝ Մասիս) և Դիլիջանում: 1928 թ. ավարտել է Կարմիր բանակի մեկամյա դասընթացները, 1931 թ.՝ ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը: 1932 – 1938 թթ. զբաղվել է կուսակցական, պետական և հրատարակչական աշխատանքով:

1938 – 1940 թթ. սովորել է ասպիրանտուրայում:

1947 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատեֆիսատները: 1955 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1940 – 1942 թթ. եղել է ԵՊՀ միջին դարերի պատմության ամբիոնի դասախոս, 1942 – 1946 թթ.՝ Անդրկովկասում Կարմիր բանակի քաղաքատիր, 1946 – 1955 թթ.՝ ԵՊՀ ընդհանուր պատմության ամբիոնի դասախոս, 1955 – 1975 թթ.՝ դոցենտ, 1975 – 1985 թթ.՝ պրոֆեսոր: 1985 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Հեղինակ է չուրջ 30 գիտական հոդվածների, մի քանի մենագրության՝ «XVII դ. սկզբի թուրք-իրանական պատերազմը և հայերի տարագրությունը» (Եր., 1959), «Թուրք-իրանական հարաբերությունները XVI դարում ու XVII դարի առաջին կեսին և Հայաստանը» (Եր., 1961), «XVII դարի առաջին կեսի ռուս-իրանական հարաբերություններից (ըստ ռուսական աղբյուրների)» (Եր., 1964), «1639 թվականի թուրք-իրանական հաշտության պայմանագիրը և Հայաստանը» (Եր., 1969) և «Բյուզանդիայի պատմության ուրվագծեր» (Եր., 1987) ուսումնասիրության հեղինակ:

Պարգևատրվել է «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի համար» (1945), «Կովկասի պաշտպանության համար» (1946), «ԽՍՀՄ զինված ուժերի 50 տարին» (1968) և այլ մեդալներով ու ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով (1971):

Վախճանվել է 1994 թ. հուլիսի 1-ին Երևանում:

ՆԱՎԱԿԱՏԻԿՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱԼԵԲՍԱՆԴՐԻ Ֆիզիկոս, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1888 թ. նոյեմբերի 5-ին Ախալցխայում: Սովորել է տեղի, ապա՝ Մախաչկալայի քաղաքային ուսումնարաններում: 1909 թ. ավարտել է Դերբենդի ռեալական ուսումնարանը: 1910 – 1913 թթ. սովորել է Մոսկվայի համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում: 1912 թ. մեկնել է Գերմանիա, մեկ կիսամյակ եղել Գյոթինգենի համալսարանի ունկնդիր:

Մոսկվայի Համալսարանն ավարտելուց հետո մեկ տարի աշխատել է Դերբենդի ռեալական ուսումնարանում որպես ուսուցիչ: 1914 – 1918 թթ. սովորել է Գյոթինգենի Համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական բաժնում: 1918 թ. վերադարձել է Ռուսաստան, աշխատել Աստրախանի ուսուցչական սեմինարիայում և ժողովրդական կրթության ինստիտուտում որպես ֆիզիկամաթեմատիկական առարկաների ուսուցիչ:

1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, որտեղ մինչև 1938 թ. դասավանդել է վերլուծական երկրաչափություն և ընդհանուր ֆիզիկա, ապա՝ նաև օպտիկա:

1930 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1933 թ. նշանակվել է ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: Եղել է նաև տեխնիկական և ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետների ղեկան, Համալսարանի պրոռեկտոր:

Համահեղինակությամբ կազմել է ֆիզիկայի ու մաթեմատիկայի մի քանի ուսումնական ձեռնարկներ, որոնցից վերլուծական երկրաչափության ձեռնարկն ունեցել է երեք հրատարակություն:

1938 թ. ապրիլի 2-ին ձերբակալվել է հակասովետական դաշնակցական խմբակ ղեկավարելու մեղադրանքով: 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել է 10 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1940 թ. մարտի 17-ին դատավճիռը բեկանվել է, և գործն ուղարկվել վերանայման: 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին դատապարտվել է 5 տարվա ազատազրկման և աքսորվել Ղազախստան, որտեղ առժամանակ զբաղվել է մանկավարժական աշխատանքով, 1944 – 1951 թթ. եղել Հյուսիս-օսեթական մանկավարժական ինստիտուտի ամբիոնի վարիչ:

Վախճանվել է 1952 թ. հոկտեմբերի 29-ին Երևանում:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայություն պատճառով:

ՆԱՎԱՍԱՐԴՅԱՆ ԼԻՊԱՐԻՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1940 թ. մայիսի 9-ին ՀԽՍՀ Աբովյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Գեղաշեն գյուղում: 1957 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1964-ից աշխատում է ԵՊՀ կենսաքիմիայի ամբիոնում որպես լաբորանտ, ասպիրանտ, գիտաշխատող, ասիստենտ, դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Խմորա-

անկային բջիջների սպիտակուցային փոխանակության մաս-սպեկտրաչափական ուսումնասիրության սկզբունքներ» (Եր., 1985), «Կենսաքիմիայի լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական ձեռնարկ» (Եր., 2003), «Խմորասնկային բջիջներից հիստոնային սպիտակուցների և ԴՆԹ-ի անջատումը և ֆլյուորեսցենսային ցուցանիշների համեմատական ուսումնասիրումը» (Եր., 2006) գրքերի:

Հետազոտել է արտակարգ վիճակներում (ազոտային քաղց, ջերմաստիճանային և ճառագայթային զործոնների ազդեցություն) խմորասնկերի սպիտակուցների փոխանակության և նուկլեինաթթուների կառուցվածքային փոփոխությունները, նշադրված ամինաթթուների օգտագործմամբ ուսումնասիրել ամինաթթուների՝ բջիջ թափանցելու, փոխանակության և սպիտակուցների սինթեզում դրանց մասնակցության հարցերը, ինչպես նաև ռենտգենյան ճառագայթման ազդեցության պայմաններում խմորասնկային բջիջների կենսունակությունը, խմորասնկային ԴՆԹ-ի կառուցվածքում նկատվող փոփոխությունները և կառուցվածքային վնասվածքների վերացման ուղիները:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՆԵՐԿԱՐԱՐՅԱՆ ԽԱՋԱՏՈՒՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1954 թ. օգոստոսի 26-ին ՀԽՍՀ Ստեփանավանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզ) Կուրթան գյուղում: 1971 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1976 – 1991 թթ. աշխատել է ԵՊՀ կոնդենսացված միջավայրերի ֆիզիկայի ԳՀԻ-ում: 1991 – 2009 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դոցենտ, 2009-ից՝ պրոֆեսոր: 2017-ից ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկավար է:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների: Հետազոտությունները վերաբերում են նանոօպտիկային, տեղեկատվության օպտիկական մշակման ու հաղորդման ֆիզիկական սկզբունքներին: Հիմնական աշխատանքները նվիրված են մակերևութային էլեկտրամագնիսական ալիքների տեղայնացմանն ու ալիքային դաշտերի արտասովոր աճին: Համագործակցել է արտասահմանյան մի շարք երկրների գիտնականների հետ:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2015 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՆԵՐԿԱՐԱՐՑԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1914 թ. հունվարի 15-ին Հաջիդարա (այժմ՝ ՀՀ Լոռու մարզի Լեռնապատ) գյուղում: 1937 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1946 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1949 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի, 1971 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1949 – 1950 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնում որպես դասախոս, 1950 – 1978 թթ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին կից ՄԼԻ Հայկական մասնաճյուղում. 1950 – 1961 թթ.՝ որպես ավագ գիտաշխատող, 1961 – 1965 թթ.՝ կուսակցության արխիվի գծով փոխտնօրեն, 1965 – 1978 թթ.՝ գիտության գծով փոխտնօրեն և կուսակցության պատմության բաժնի վարիչ, համատեղությամբ դասավանդել ԵՊՀ-ում: 1978 – 1989 թթ. եղել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1990 – 1994 թթ.՝ 20-րդ դարի քաղաքական պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր-խորհրդատու:

Հեղինակ է ավելի քան 90 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «ՌՍԴ(Բ)Պ բոլշևիկյան կազմակերպությունները և ռևոլյուցիոն շարժումները Լոռիում 1905 – 1907 թթ.» (Եր., 1955), «Հայաստանի կոմունիստական կուսակցությունը ժողովրդական տնտեսության վերականգնման ժամանակաշրջանում (1921 – 1925 թթ.)» (Եր., 1956), «Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության պայքարը երկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման համար (1926 – 1929 թթ.)» (Եր., 1971) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի չքանչաքանով, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում հաղթանակի 30 տարին» և այլ մարտական մեդալներով:

Վախճանվել է 1994 թ. դեկտեմբերի 18-ին Երևանում:

խատում է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի լաբորատորիայում:

Հեղինակ է 95 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են տեսական ֆիզիկայում, մասնավորապես քվանտային մեխանիկայում կիրառվող երկրաչափական մեթոդներին: Համահեղինակ է “Supersymmetric mechanics” (Lectures notes in Physics, Springer, 2006) կոլեկտիվ մենագրության:

Համագործակցում է Ֆրասկատիի ազգային լաբորատորիայի (Իտալիա), Բոննի և Հանովերի համալսարանների (Գերմանիա), Դուբնայի ՄՀՄԻ և Տոմսկի պոլիտեխնիկական համալսարանի գիտական համապատասխան խմբերի հետ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

2008 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԱՇՈՏ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1962 թ. օգոստոսի 15-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Կաթնաղբյուր գյուղում: 1979 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1985 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1992 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2008 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2011 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1985 – 1986 թթ. եղել է Իրինդ գյուղի, 1986 – 1989 թթ.՝ Կաթնաղբյուրի միջնակարգ դպրոցների ուսուցիչ: 1990 – 1998 թթ. աշխատել է ԵՊՀ հայոց պատմության ամբիոնում, 2002 – 2011 թթ.՝ Երևանի Հյուսիսային համալսարանում, 2006-ից աշխատում է ԵՊՀ հայոց պատմության ամբիոնում, համատեղությամբ՝ ԵՊՀ ԻՄ-ում, որի հայոց պատմության և հասարակագիտության ամբիոնի վարիչն է 2015-ից: 2011-ից «Ակունք» ամենամյա գիտական հոդվածների ժողովածուի գլխավոր խմբագիրն է:

Հեղինակ է 100-ից ավելի գիտական հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Ազգային-ազատագրական պայքարը Տարոնում 1894 – 1908 թթ.» (Եր., 1999), «Ավետիք Սահակյան (Հայր Աբրահամ)» (Եր., 2003, 2006), «Կարո Սասունի» (Եր., 2004, 2009), «Ռուբեն» (Եր., 2003, 2007), «Զորավար Սեպուհ» (Եր., 2005, 2014):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ՀՐԱԶՅԱՅԻ

Գրականագետ, դոցենտ

Ծնվել է 1931 թ. դեկտեմբերի 24-ին Երևանում: Սովորել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցում, ապա տեղափոխվել թիվ 20 միջնակարգ դպրոց, որն ավարտել է 1949 թ.:

1954 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռոմանագերմանական լեզուների և գրականության բաժինը, 1957 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1957 – 1959 թթ. աշխատել է «Հայֆիլմ» կինոստուդիայում որպես ավագ խմբագիր, 1959 թ. դարձել ՀԽՍՀ ԳԱ արվեստի ինստիտուտի գիտաշխատող:

1957-ից ԵՊՀ-ում և ԵԳԹԻ-ում դասավանդել է գրականության տեսություն, անտիկ գրականություն, արևմտաեվրոպական երկրների գրականություն և գեղագիտություն: 1961-ից եղել է ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության ամբիոնի դասախոս, 1965-ից՝ ավագ դասախոս, 1992 – 1994 թթ.՝ դոցենտ:

Նրա հետաքրքրության ոլորտներն էին անտիկ գրականությունը (մասնավորապես հին հունական պոեզիան և դրաման), 20-րդ դարի ֆրանսիական գրականությունը («Աբսուրդի» թատրոն, ֆրանսիական վեպ, սյուրռեալիզմի պոեզիա), որոնք դասախոսում էր մեծ ոգևորությամբ՝ խոր գիտելիքների հետ մեկտեղ ուսանողների մեջ սերմանելով գրական բարձր ճաշակ: Աչքի է ընկել նաև դերասանական փայլուն կարողություններով. նկարահանվել է գեղարվեստական մի քանի կինոնկարներում:

1960 – 1980-ականների հայկական մշակույթի ամենաակնառու գործիչներից էր, ուսանողների բազմաթիվ սերունդների կուռքը:

1998 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

Վախճանվել է 1999 թ. նոյեմբերի 27-ին Երևանում:

ԵՊՀ հայ բանասիրության ֆակուլտետի (8-րդ մասնաշենք) լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անվամբ: Երևանի Մաշտոցի պոդոտայի թիվ 39 շենքի պատին փակցված հուշատախտակին գրված է. «Այստեղ ապրել է ոգու և ազատության ասպետ Լևոն Հրաչյայի Ներսիսյանը»:

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՀԱՆՐԻ ԲԱՐՍԵՂԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1936 թ. փետրվարի 27-ին Ստալինգրադ (այժմ՝ ՌԴ Վոլգոգրադ) քաղաքում: 1952 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1957 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1971-ից ղեկավարում է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի դիֆերենցիալ և ինտեգրալ հավասարումների բաժինը: 1959 – 1979 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետում, 1970 – 1979 թթ.՝ եղել բարձրագույն մաթեմատիկայի և մաթեմատիկական ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

1998 – 2006 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ հիմնարար գիտական գրադարանի տնօրեն:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են դիֆերենցիալ և ինտեգրալ հավասարումների, թվային անալիզի, ֆունկցիոնալ անալիզի հարցերին:

Նրա ղեկավարությունից պաշտպանվել է թեկնածուական 30 ատենախոսություն:

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ՍԱՐԳՍԻ
Պատմաբան,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1892 թ. սեպտեմբերի 20-ին Գողթան գավառի Վերին Ագուլիս գյուղում: Գրաճանաչ է դարձել ծննդավայրում: 1912 թ. ավարտել է Թիֆլիսի գիմնազիան, 1918 թ.՝ Մոսկվայի համալսարանի պատմալեզվաբանական ֆակուլտետը, մի քանի տարի ընդհանուր պատմություն դասավանդել տեղի միջնակարգ և մեծահասակների դպրոցներում, ապա տեղափոխվել Երևան: 1921 – 1924 թթ. աշխատել է Երևանի թիվ 19 դպրոցում որպես պատմության ուսուցիչ, 1924-ից՝ ԵՊՀ-ում որպես Հին աշխարհի պատմության դասախոս: 1938 – 1952 թթ. եղել է Հին աշխարհի պատմության ամբիոնի վարիչ: 1930 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1950 – 1954 թթ. ընտրվել է ԽՍՀՄ Գիտ III գումարման պատգամավոր:
 1946 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:
 Պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:
 Վախճանվել է 1965 թ. հունիսի 20-ին Երևանում:

ՆԻԳԻՑԱՆ ՍԵՄՅՈՆ ԱԼԵԳՍԱՆԴՐԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
 դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1949 թ. հուլիսի 25-ին, Կիրովաբադ քաղաքում: 1966 թ. ավարտել է տեղի թիվ 9 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1975-ից աշխատում է ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի (1996-ից՝ Ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի) ֆակուլտետում՝ զբաղեցնելով ասիստենտի, դոցենտի, պրոֆեսորի, ամբիոնի վարիչի պաշտոններ: 1991 – 1992 թթ. եղել է ալգորիթմական լեզուների ամբիոնի, 2001 – 2007 թթ.՝ համակարգչային ծրագրավորման ամբիոնի վարիչ: 2007-ից ծրագրավորման և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են ծրագրավորման լեզուների և համակարգերի, ֆունկցիոնալ ծրագրավորման և լամբդա-հաշվի, տրամաբանական ծրագրավորման և հաշվողական մաթեմատիկական մոդելների ոլորտներին:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական և ուսումնամեթոդական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 13 ատենախոսություն:

ՇԱՀԱԲԱՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՄԵՐՈՒԺԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1946 թ. մայիսի 7-ին Երևանում: 1964 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1980 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1969 – 1971 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1971-ից աշխատում է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում:

Զբաղվում է նեյտրոնային աստղերում գերհզոր մագնիսական դաշտերի ստեղծման, հաղորդային նյութի գերհոսելիության, քվարկային նյութի գերհաղորդականության, սպիտակ թզուկներից և նեյտրոնային աստղերից գրավիտացիոն ալիքների ճառագայթման երևույթների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ««Գերհոսելիություն և գերհաղորդականություն» հատուկ դասընթացի խնդիրների լուծման ուղեցույց» (Եր., 2007) ուսումնամեթոդական ձեռնարկի և 73 գիտական հոդվածների:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների: Համագործակցել է Ռուստոկի և Մայնի Ֆրանկֆուրտի համալսարանների տեսական ֆիզիկայի ամբիոնների հետ: 2011 – 2013 թթ. ղեկավարել է Մայնի Ֆրանկֆուրտի համալսարանի հետ համատեղ իրականացված “Astrophysics of compact stars: from dense QCD to Gravitational Waves” գիտական նախագիծը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ ԽԱԶԱՏՈՒՐԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1921 թ. սեպտեմբերի 1-ին Վաղարշապատում: 1938 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ: Հայրենական մեծ պատերազմի առաջին օրերից զորակոչվել է բանակ և ծառայել մինչև 1946 թ.: Զորացրվելուց հետո շարունակել է ուսումը և 1948 թ. ավարտել ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը: 1948 – 1949 թթ. աշխատել է հանրապետության անտառային և փայտամշակման արդյունաբերության նախարարությունում որպես ճարտարագետ-մեխանիկոս:

1953 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան և նույն թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1968 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1953-ից եղել է ԵՊՀ մեխանիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1959-ից՝ դոցենտ, 1957 – 1960 թթ.՝ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 1960 – 1962 թթ.՝ դեկան:

1977 – 1991 թթ. եղել է ՀՊՄԻ գծագրական երկրաչափության ու նկարչության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են մեխանիզմների և մեքենաների տեսության հարցերին:

1943 թ. պարգևատրվել է «Ստալինգրադի պաշտպանության համար», 1944 թ.՝ «Մարտական ծառայության համար», 1945 թ.՝ «Հայրենական մեծ պատերազմում Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի համար», 1965 թ.՝ «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմի 20 տարին» մեդալներով:

Վախճանվել է 1991 թ. հուլիսի 15-ին Երևանում:

ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ ՌԱՅՄՈՆԴԱ ՄԻՆԱՍԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1928 թ. հունվարի 6-ին Երևանում: Սովորել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցում, ապա՝ Պ. Զայկովսկու անվան երաժշտական դպրոցում, որն ավարտել է 1945 թ.: 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

Ուսանողական տարիներից դասավանդել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցում:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1967 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1952-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ-ում: Քսանհինգ տարի անընդմեջ ղեկավարել է արտասահմանյան քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետի, ապա՝ համահամալսարանական ռուսաց լեզվի, այնուհետև՝ հասարակագիտական ֆակուլտետները սպասարկող ռուսաց լեզվի թիվ 1 ամբիոնները:

Հեղինակ է ավելի քան 80 աշխատությունների՝ գիտական հոդվածներ, դասագրքեր, ռուսումնական ձեռնարկներ:

Բազմիցս ղեկավարումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում, եղել Ռուսաց լեզվի և գրականությունում դասախոսների միջազգային ասոցիացիայի կոնգրեսների մասնակից, ԽՍՀՄ ԲՄՄԿՆ նախագահությունում գիտամեթոդական խորհրդի անդամ, մասնակցել արտասահմանյան տարբեր երկրներում կազմակերպված ռուսաց լեզվի դասավանդման ամառային դասընթացների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2001 թ. նոյեմբերի 29-ին Երևանում:

ՇԱՀԲԱՂՅԱՆ ՌՈՄԵՆ ԼԻՊԱՐԻՏԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1938 թ. փետրվարի 17-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1987 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1960 – 1996 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտում, համատեղությամբ դասավանդել ԵՊՀ-ում: 1973 – 1986 թթ. եղել է ԵՊՀ թվային անալիզի ամբիոնի դոցենտ, 1986 – 1997 թթ.՝ օպտիմալ կառավարման տեսություն և մոտավոր մեթոդների ամբիոնի վարիչ, 1997 – 2004 թթ.՝ մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

Հեղինակ է ավելի քան 40 գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ «Մաթեմատիկական ֆիզիկայի հավասարումներ» (Եր., 1988) դասագրքի:

Գիտական ռուսումնասիրությունները վերաբերում են անվերջ թվով

անկախ փոփոխականներից կախված էլիպտական և պարաբոլական տիպի պսևդոդիֆերենցիալ օպերատորների տեսություն, ոչ գծային պսևդոպարաբոլական հավասարումների լուծումների գոյություն և միակություն, ինչպես նաև այդ խնդիրներով ծնված կիսախմբերի ատրակտորների գոյություն ու կառուցվածքի հարցերին:

Դասախոսություններ է կարդացել Գերմանիայում, գեկուցումներով հանդես եկել համամիութենական և միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

2004-ից վերաբնակվել է ԱՄՆ-ում:

Վախճանվել է 2010 թ. մայիսի 1-ին Գլենդեյլում:

ՇԱՀԻՅԱՆ ԱՐԱՄ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

Քիմիական և ֆիզիկամաթեմատիկական

գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1938 թ. հունիսի 26-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1965 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1967 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ քիմիական գիտությունների, 1992 թ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների գծով դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2010 թ.՝ ակադեմիկոս:

1965 – 1967 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտի (Մոսկվա) ստաժոր-հետազոտող, 1967 – 1968 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1968 – 1972 թթ.՝ ԵՊՀ ավագ գիտաշխատող, 1972 – 1985 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ փորձարարական կենսաբանության ինստիտուտի, 1985 – 1992 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ՖԿՊԻ լաբորատորիայի վարիչ, 1992 – 1999 թթ.՝ ՀՀ ԿԳ փոխնախարար, ապա՝ առաջին փոխնախարար, 1999 – 2002 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ նախագահի տեղակալ, 2002 – 2008 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ փոխնախագահի տեղակալ, ՀՀ ԳԱԱ բնական գիտությունների, ապա՝ քիմիական և Երկրի մասին գիտությունների բաժանմունքների ակադեմիկոս քարտուղար, 2008 – 2011 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս քարտուղարի պաշտոնակատար: 2011-ից ՀՀ ԳԱԱ միջազգային գիտակրթական կենտրոնի գիտական գծով ղեկավարն է:

1983 – 1988 թթ. և 2002 – 2015 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ Ֆիզիկայի և կենսաբանությունից ֆակուլտետներում:

1976-ից զբաղվում է լիոտրոպ հեղուկ բյուրեղների ուսումնասիրությամբ, 2000-ից Հայաստանում առաջիններից մեկն է զբաղվել կենսաինֆորմատիկայի հարցերով: Հիմնարար հետազոտություններ է կատարել պոլիմերման գործընթացների կինետիկայի, կենսաբանական թաղանթների, էմուլսիաներում պոլիմերման, միցելային և կոլոիդային համակարգերի ուսումնասիրման բնագավառներում:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Роль структурной организации ионных мицелл в механизме формирования макромолекул в эмульсиях» (Եր., 1985) մենագրության, ինչպես նաև՝ «Համակարգչային կենսաբանություն և կենսաինֆորմատիկա» (Եր., 2011), «Ակադեմիկոս Արտաշես Շահինյան. Հայրենասերը, Ուսուցչապետը, Գիտնականը» (Եր., 2006) գրքերի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 16 և դոկտորական 3 ատենախոսություն:

2007 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2008 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչում:

ՇԱՀԻՆՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ ԼԻՊԱՐԻՏԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1906 թ. դեկտեմբերի 19-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1924 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1926 թ.՝ Երևանի արդյունաբերական տեխնիկումը և ընդունվել ԵՊՀ տեխնիկական ֆակուլտետ: Չորրորդ կուրսից փոխադրվել է մանկավարժական ֆակուլտետի ֆիզիկամաթեմատիկական բաժին և այն ավարտել 1930 թ.: 1937 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1944 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1944 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1945 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1947 թ.՝ ակադեմիկոս:

1929 – 1934 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում որպես մաթեմատիկայի մաթեմատիկական ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ դոցենտի և ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար: 1929

Թ. Համատեղություններ աշխատել է նաև ԵՊԻ-ում:

1938 – 1944 թթ. եղել է ԵՊՀ բարձրագույն երկրաչափության ամբիոնի վարիչ, 1939 – 1942 թթ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի դեկան, 1944 – 1978 թթ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի և ֆունկցիաների տեսությունների ամբիոնի վարիչ, 1945 – 1950 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի բաժնի վարիչ, 1955 – 1959 թթ.՝ ԳԱ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի տնօրեն, 1950 – 1963 թթ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, այդ թվում՝ «Մոտավորությունների տեսություն կոմպլեքս տիրույթում» (Եր., 1960), «Անալիտիկ ֆունկցիաների տեսություն» (Եր., 1969), «Բարձրագույն մաթեմատիկայի ներածություն» (Եր., 1970) և այլ մենագրություններ: Նրա հետազոտությունները հիմնականում վերաբերում են կոմպլեքս տիրույթում մոտավորությունների տեսությանը:

Հայկական մաթեմատիկական գիտական դպրոցի հիմնադիրն է: 1965 թ. նրա նախաձեռնությամբ հիմնադրվել է ԵՊՀ-ին կից ֆիզիկամաթեմատիկական դպրոցը, որը 1986-ից կրում է նրա անունը:

Եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ VII և VIII գումարումների պատգամավոր:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2), Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով:

Վախճանվել է 1978 թ. մայիսի 14-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլյա կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

Երևանի Բաղրամյան պողոտայի նրա առանձնատան պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՇԱՀՎԵՐԴՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1954 թ. սեպտեմբերի 17-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 83 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՌՕԼՄԻ-ն, 1980 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1999 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1982 – 1989 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1989 – 2001 թթ.՝ Հոգեկան առողջ-

ջուլթյան «Աթրես» կենտրոնի բուժ-հոգեբանական և հոգեթերապիայի բաժանմունքի վարիչ, 2001 – 2006 թթ.՝ ԵՊՀ հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, 2006 – 2009 թթ.՝ կիրառական հոգեբանության ամբիոնի վարիչ: 2009-ից սոցիալական (այժմ՝ սոցիալական և կլինիկական) հոգեբանության ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 80 հոդվածի, 3 մենագրության՝ “Травматический стресс. Психические расстройства и развитие личности” (Եր., 1998), «Փոքր Մհերից դեպի Քրիստոս» (Եր., 2001), “Подступы к психотехнике свободы” (Մ., 2012): Հեղինակ է նաև “Основы психотерапии” (Մ., 2007) դասագրքի և 2 ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ՇԱՀԱՎԵՐԴՈՎԱ ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԿՐՏՋԻ

*Կուսակցական-պետական գործիչ, մանկավարժ,
ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1888 թ. մայիսի 17-ին Թիֆլիսում: Ավարտել է տեղի կանանց գիմնազիան, ապա՝ բարձրագույն դասընթացները: Մինչև 1917 թ. Թիֆլիսի զանազան ուսումնական հաստատություններում զբաղվել է մանկավարժական գործունեությամբ: 1917 թ. ընդունվել է կոմունիստական կուսակցության շարքերը և ծավալել քաղաքական եռանդուն գործունեություն:

1921 թ. աշխատել է Վրաստանի լուսժողկոմատում որպես ազգային փոքրամասնությունների խորհրդի բյուրոյի նախագահ, ապա ընտրվել Վրաստանի լուսավորության աշխատողների արհմիության նախագահ: 1922 – 1925 թթ. եղել է լուսավորության աշխատողների համառուսաստանյան միության լիազոր ներկայացուցիչը Անդրկովկասում:

1925 – 1929 թթ. վարել է Անդրերկրկոմի բանվորուհիների և գեղջկուհիների բաժինը, մինչև 1931 թ.՝ համատեղությամբ աշխատել Անդրկովկասի 26 կոմիսարների անվան կոմունիստական համալսարանում որպես ուսումնական մասի պրոռեկտոր, հեռակա բաժնի վարիչ և դասախոս: 1930 – 1934 թթ. տարբեր պաշտոններ է վարել Թիֆլիսում և Երևանում:

1934 – 1937 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ լուսժողկոմի տեղակալ: 1936 – 1937 թթ. ԽՄԿԿ պատմություն է դասավանդել Երևանի ուսուցչական ինստիտուտում: 1939 – 1945 թթ. ղեկավարել է Հայպետհրատի դասագրքերի և ուսուցչականության բաժինները: 1940-ից զբաղվել է դասախոսական

աշխատանքով հայկական մանկավարժական և ռուսական մանկավարժական ինստիտուտներում:

1957 – 1961 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնը, ապա՝ մինչև 1969 թ., ԵՌՕԼՄԻ ռուսաց լեզվի դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնը: Կազմել և խմբագրել է հայկական դպրոցների և բուհերի ռուսաց լեզվի դասագրքեր:

1955 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ կուլտուրայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1932), Լենինի (2) շքանշաններով:

Վախճանվել է 1982 թ. Երևանում:

ՇԱՌՈՅԱՆ ԳԱՐՍԵՎԱՆ ՎԱՆՈՅԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել 1906 թ. սեպտեմբերի 1-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի ծխական դպրոցում: 1926 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և աշխատել որպես գրաշար:

1922 թ. ընտրվել է տեղի կոմերիտմիության քաղաքային կազմակերպության քարտուղար, 1926 թ. նշանակվել կոմերիտմիության Ելենովկայի (այժմ՝ Սևան) շրջանային կոմիտեի հրահանգիչ: 1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել ՀԿ(բ)Կ ԿԿ-ում որպես հաստիքային պրոպագանդիստ: 1932 – 1934 թթ. եղել է Դոնի Ռոստովի հայկական թիվ 7 միջնակարգ դպրոցի ուսմասվար և պատմության ուսուցիչ:

1937 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, 1940 թ.՝ պաշտպանել թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1937 – 1941 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում, Երևանի ֆինանսատնտեսագիտական տեխնիկումում, համատեղությամբ աշխատել նաև ՀԽՍՀ լուս-ժողկոմատում որպես բուհերի վարչության պետ և «Խորհրդային Հայաստան» օրաթերթի խմբագրության բաժնի վարիչ:

Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին և 1947 թ. գորացրվելուց հետո շարունակել գիտամանկավարժական գործունեությունը ԵՊՀ-ում:

1968 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի դեկան, 1970 – 1976 թթ.՝ ԽՍՀՄ պատմության ամբիոնի վարիչ, 1976 – 1986 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր-խորհրդատու: 1986-ից անցել է վաստակած հանգստի:

Հեղինակ է մի շարք ուսումնասիրությունների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Հողաշինությունը Հայաստանում ազգային փոքրամասնությունների շրջանում (1921 – 1927 թթ.)» (Եր., 1960), «Սոցիալիստական հողօգտագործումը Հայաստանում 1920 – 1929 թթ.» (Եր., 1962), «Գյուղի ներքին հողաբաժանությունը Սովետական Հայաստանում (1921 – 1929 թթ.)» (Եր., 1965):

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

1970 – 1973 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող պատմության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, Հայրենական մեծ պատերազմի I աստիճանի չքանչաններով, Բուլղարիայի Հանրապետության մեդալով:

Վախճանվել է 2007 թ. օգոստոսի 16-ին Երևանում:

ՇԱՎԱՐՇՅԱՆ ԱՐՇԱՎԻՐ ՄԵՍՐՈՊԻ

Մանկավարժ, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1884 թ. մայիսի 14-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): Տարրական կրթությունն ստացել է Իգդիրում: 1898 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը, 1906 թ.՝ Գևորգյան ճեմարանը: 1906 – 1910 թթ. աշխատել է Եկատերինոգարի (այժմ՝ Կրասնոգար) հայկական ծխական դպրոցում: 1910 – 1914 թթ. ուսումնառությունը շարունակել է Գերմանիայում, ավարտել Ենայի և Լայպցիգի համալսարանների փիլիսոփայության ֆակուլտետների մանկավարժության բաժինները: 1914 – 1918 թթ. մանկավարժություն և հոգեբանություն է դասավանդել Գևորգյան ճեմարանում: 1918 թ. նշանակվել է Երևանի տարրական դպրոցների տեսուչ: 1921 – 1934 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում, ապա՝ մինչև կյանքի վերջը՝ ՀՊՄԻ-ում, որտեղ 1934 – 1940 թթ. եղել է դասախոս, 1940 – 1960 թթ.՝ մանկավարժության ամբիոնի վարիչ, 1943 – 1948 թթ.՝ նաև ուսումնագիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն:

1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հայ մանկավարժության պատմության գիտական ուսումնասիրության սկզբնավորողներից է: Հեղինակ է շուրջ 300 գիտական հոդվածների, մի շարք մենագրությունների, որոնցից են՝ «Ղ. Աղայանը որպես մանկավարժ» (Եր., 1941), «Իսահակ Հարությունյանը որպես մանկավարժ» (Եր., 1953):

Կազմել է «Հայ մանկավարժներ» երկհատոր ժողովածուն (հ. 1, Եր., 1958, հ. 2, Եր., 1961):

1954 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1960 թ. սեպտեմբերի 11-ին Երևանում:

ՇԱՐՈՒՐՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ՍՐԱՊԻՈՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1931 թ. մարտի 10-ին Երևանում: 1949 թ. ավարտել է թիվ 10 միջնակարգ դպրոցը, 1954 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը և աշխատել «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի խմբագրությունում, ապա՝ արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի կոմիտեի մամուլի բաժնում:

1962 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, նույն թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1967 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1976 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962-ից մինչև կյանքի վերջը աշխատել է ԵՊՀ հայ գրականություն պատմության (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամրազյանի անվան հայ գրականություն պատմության) ամբիոնում:

Հեղինակ է շուրջ 200 հոդվածի, «Դ. Վարուժանի կյանքի և ստեղծագործության տարեգրություն» (Եր., 1984) գրքի, «Սկյուտարի սոխակը (Պ. Դուրյան)» (Եր., 1977), «Սրբուհի Տյուսաբ» (Եր., 1963), «Նոր ժամանակների հայ բանաստեղծները» (Եր., 1983) մենագրությունների: Նրա աշխատասիրությամբ են հրատարակվել Գր. Զոհրապի երկերի վեցհատորյակը և Գր. Զոհրապի, Պ. Դուրյանի, Մ. Մեծարենցի, Դ. Վարուժանի մասին ժամանակակիցների հոշերը: Համահեղինակ է միջնակարգ դպրոցի 6-րդ դասարանի հայ գրականության դասագրքի:

Վախճանվել է 2007 թ. հունվարի 22-ին Երևանում:

ԵՊՀ հայ բանասիրության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ՇԱՔԱՐՅԱՆ ՀՐԱԶԻԿ ԳՐԻԳՈՐԻ

**Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1930 թ. օգոստոսի 19-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ուլլուբաբ գյուղում: 1954 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի տրամաբանություն, հոգեբանություն և հայոց լեզվի բաժինը, 1957 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1973 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1957 – 1970 թթ. աշխատել է ԵՊՀ փիլիսոփայության, 1970-ից՝ դիալեկտիկական մատերալիզմի և տրամաբանության ամբիոնում:

1973 – 1977 թթ. եղել է Մալիի Հանրապետության Բոմակո քաղաքի բարձրագույն դպրոցի պրոֆեսոր, 1977 – 1979 թթ.՝ ԵՊՀ դիալեկտիկական մատերալիզմի և տրամաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1979 – 1986 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԲՄՄԿՆ հասարակական գիտությունների դասավանդման վարչության պետ, 1988 – 2003 թթ.՝ ԵՊՀ տեսական փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնի վարիչ, 2003 – 2005 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Գարագաշյանի աշխարհայացքը» (Եր., 1962), «Ուղղախոհության տեղը իմացաբանության պրոցեսում» (Եր., 1965), «Մետաֆիզիկայի իմացաբանական էությունը» (Եր., 1967), “Проблемы детерминации и функционирования философского знания” (Եր., 1982), «Փիլիսոփայությունը ստեղծագործության գաղտնիքների որոնումներում» (Եր., 2002):

Նրա գիտամանկավարժական գործունեության յուրատեսակ հանրագումարն ու ամփոփումն է 2005 թ. հրատարակված «Փիլիսոփայություն» ուսումնական ձեռնարկը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

1970 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով, 2004 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում: Վախճանվել է 2005 թ. հունիսի 17-ին Երևանում:

ՇԱՔԱՐՅԱՆ ՂԵՎՈՆԴ ԼԵՎՈՆԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1900 թ. նոյեմբերի 20-ին Շուշիում: 1919 թ. ավարտել է տեղի ռեալական ուսումնարանը, 1924 թ.՝ Թիֆլիսի պետական պոլիտեխնիկական ինստիտուտի հասարակական գիտությունների ֆակուլտետի տնտեսագիտության բաժինը:

1925 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ պետպլանում որպես մասնաճյուղային ծրագրերի բաժնի վարիչ:

1929-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում, 1932 թ. դարձել նորաստեղծ «Ֆինանսներ և վարկ» ամբիոնի վարիչ:

1949 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1955-ից եղել է Համամիութենական ֆինանսական ինստիտուտի հաստատության մասնաճյուղի, 1957-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, որոնցից են՝ «Սովետական վալյուտան ամենակայուն վալյուտան է աշխարհում» (Եր., 1950), «Ֆինանսները և սոցիալիստական շինարարությունը ՀՍՍՌ-ում 40 տարում» (Եր., 1960), «Վ. Ի. Լենինը սովետական ֆինանսների մասին» (Եր., 1960) գրքերը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական մեկ տասնյակ ատենախոսություն:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1961 թ. հուլիսի 30-ին Երևանում:

ՇԵՆԿՄԱՆՍ ՄՈՐԴՈՒԽՍ (ՄԱՔՍ) ԻՍԱՀԱԿԻ

Մանկավարժ

Ծնվել է 1912 թ. դեկտեմբերի 2-ին Ռիգայում, որտեղ 1929 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը: 1934 թ. Պրահայի բժշկական համալսարանի 3-րդ կուրսն ավարտելուց հետո ընդհատել է ուսումնառությունը և վերադարձել Ռիգա: Շուրջ մեկ տարի հակաօդային հրետանային

գործերում ծառայելուց հետո 1935 թ. ուսումը շարունակելու նպատակով մեկնել է Իտալիա, սակայն, որպես հրեայի, չեն ընդունել համալսարան: Առժամանակ զբաղվել է գերմաներենի դասավանդմամբ: 1939 թ. ամուս-

նացել է իտալուհուհու հետ և 1940 թ. Բոլոնիայում ստացել ԽՍՀՄ անձնագիր:

1941 թ. օգոստոսին ձերբակալվել է որպես իտալական լրտես, սակայն նույն թ. դեկտեմբերին ազատել են կալանքից՝ հակահետախուզական ծառայության ընդունելու նպատակով:

1941 թ. վերջին տեղափոխվել է Հայաստան, մանկավարժական աշխատանքի անցել Երևանի թիվ 25 ռուսական միջնակարգ դպրոցում: 1947 թ. ավարտել է ԵՌՊՄԻ գերմաներեն բաժինը և աշխատանքի անցել նույն ինստիտուտում: 1948 թ. եղել է ԵՌՄԻ օտար լեզուների ֆակուլտետի ղեկան, միաժամանակ աշխատել ԵՊՀ օտար լեզուների ամբիոնում որպես ավագ դասախոս: 1967 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ և գերմաներենի բաժնի վարիչ, 1976 – 1978 թթ.՝ ռուս բանասիրության ֆակուլտետի ղեկան:

Տիրապետել է գերմաներենին, իտալերենին, ռուսերենին ու լատիշերենին, խոսել է նաև անգլերեն, ֆրանսերեն, չեխերեն, հայերեն: Կյանքի վերջին տարիներին սկսել է սովորել նաև գրաբար:

Վախճանվել է 1978 թ. հունվարի 31-ին Երևանում:

ՇԻՐՄԱԶԱՆ (ՇԻՐՄԱԶԱՆՅԱՆ) ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՍԻԼԻ
Ճարտարագետ-ըրաշխարար,
ՀԽՍՀ վաստակավոր իռիգատոր

Ծնվել է 1892 թ. դեկտեմբերի 9-ին Թիֆլիսում: 1917 թ. ավարտել է Մոսկվայի հաղորդակցության ճանապարհների ինժեներների ինստիտուտը: Ուսումնառության տարիներին աշխատակցել է «Армянский вестник» շաբա-

թաթերին:

1917 թ. եկել է Հայաստան և աշխատել Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի) որպես քաղաքային ինժեներ: 1918 թ. փոխադրվել է Թիֆլիս և դասախոսել տեղի բարձրագույն ինժեներական դպրոցում: 1921 թ. նշանակվել է Հայաստանի լուսժողովմատի տեխնիկական բաժնի վարիչ:

1922 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և մինչև 1924 թ. եղել տեխնիկական ֆակուլտետի ղեկան: Զբաղվել է ՀԽՍՀ ոռոգման և ջրամատակարարման հարցերի ուսումնասիրությամբ: 1925 – 1928 թթ. նրա ղեկավարությամբ կառուցվել են Ակնա լճի ջրհան կայանը և Էջմիածնի շրջանի ոռոգման համակարգը: Նրա գործուն մասնակցությամբ հիմնադրվել են Երևանի շինարարական և Օշականի գյուղատնտեսական տեխնիկումները:

1930 – 1937 թթ. եղել է ՀԽՍՀ հողթողկոմատի ջրային վարչության գլխավոր ինժեներ:

1937 թ. նոյեմբերի 5-ին ձերբակալվել է հակասովետական կազմակերպության անդամ լինելու մեղադրանքով: 1938 թ. հուլիսի 20-ին դատապարտվել է 15 տարվա ազատազրկման, աքսորվել Նորիլսկ քաղաք և պատիժը կրել ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: Արտադերական բարձր ցուցանիշների և զերազանց վարքի համար 1943 թ. սեպտեմբերի 8-ին պատժաչափի ժամկետը երկու տարով կրճատվել է, 1945 թ. ապրիլի 7-ին վաղաժամկետ ազատվել է, 1 տարի որպես ազատ վարձու գործավոր աշխատել տեղի գաղութների մետաղուղեգծի կոմբինատում և 1946 թ. վերադարձել Հայաստան:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

1962 թ. Երևանում տպագրվել է նրա «Դրվագներ Հայաստանի ոռոգման պատմությունից» աշխատությունը:

1957 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ վաստակավոր իռիգատորի կոչում:

1963 թ. պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով:

Վախճանվել է 1964 թ. մարտի 19-ին Երևանում:

ՇՈՒԲՈՒՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՀԱՅԿԻ

**Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1940 թ. նոյեմբերի 5-ին Երևանում: 1958 թ. ավարտել է թիվ 30 միջնակարգ դպրոցը, 1963 թ.՝ ԵրՊԻ էլեկտրատեխնիկական ֆակուլտետը, 1967 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1982 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի, 1987 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1990 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ակադեմիկոս:

1963 – 1964 թթ. եղել է ԵրՊԻ ավտոմատիկայի և հեռուստամեխանիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1967 – 1971 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոնի ավագ ճարտարագետ, 1969 – 1971 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոնի ավագ գիտաշխատողի պաշտոնակատար, ապա՝ ավագ գիտաշխատող, 1971 – 1980 թթ.՝ ԵՐՄՄԳՀԻ ԷՀՄ-ների նախագծման ավտոմատացման բաժնի վարիչ, 1980 – 1986 թթ.՝ «Նաիրի» ընտանիքի և միասնական հա-

մակարգի էՀՄ-ների մաթեմատիկական բաժանմունքի վարիչ:

1986 – 2006 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ և ԵՊՀ հաշվողական կենտրոնի (1991-ից՝ ՀՀ ԳԱԱ ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտ) տնօրեն, 1995-ից՝ ՀՀ ԳԱԱ փոխնախագահ, 1995 – 2002 թթ. և 2005 թ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական և տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքների ակադեմիկոս քարտուղար:

1973 – 2016 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետում:

Աշխատանքները վերաբերում են թվային ավտոմատների տեսությունը, էՀՄ-ների մաթեմատիկական ապահովման և տրամաբանական նախագծման ավտոմատացման հարցերին: Նրա ղեկավարությամբ և անմիջական մասնակցությամբ մշակված ավտոմատ նախագծման ծրագրերի համալիրներն ապահովել են ԵՐՄՄԳՀ-ում ստեղծված էՀՄ-ների և համակարգերի բարձրորակ նախագծումը և ներդրումը: Բաշխված և զուգահեռ հաշվարկների մաթեմատիկական մոդելների վերաբերյալ ստացել է տեսական նոր արդյունքներ: Էական ներդրում ունի Հայաստանի գիտակրթական հաշվողական ցանցի և դրա հիման վրա կառուցված բարձր արտադրողականություն համակարգի ստեղծման ու եվրոպական ակադեմիական կառույցների հետ դրանց համակցման գործում: Ղեկավարել է մի շարք միջազգային գիտատեխնիկական նախագծեր, պարբերաբար կազմակերպել «Կոմպյուտերային գիտություն և ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ» միջազգային գիտաժողովներ:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսություն:

2008-ից ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտում գործող «Ինֆորմատիկա և հաշվողական համակարգեր» մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

1983 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան», 2000 թ.՝ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշաններով:

2011 թ. արժանացել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

ՇՈՒՔՈՒՐՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ԿԻՄԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1950 թ. օգոստոսի 18-ին Երևանում: 1967 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1972 թ.՝ ԵՊԻ տեխնիկական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը, 1976 թ.՝

ասպիրանտուրան:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի, 1993 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1972 – 1996 թթ. աշխատել է ԵՐՄՄԳՀԻ-ում որպես ճարտարագետ, ապա՝ բաժնի պետ:

1993 – 2007 թթ. եղել է ԵՊՀ ալգորիթմական լեզուների ամբիոնի վարիչ, 2007-ից ղեկավարում է ԵՊՀ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կրթական և հետազոտական կենտրոնը և դրան կից տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնը:

Հեղինակ է ԱՄՆ 4 և ՌԴ 1 արտոնագրերի, ավելի քան 90 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են էլեկտրոնային համակարգերի և սարքերի թեստավորմանը, կոմպյուտերային համակարգերի և ծրագրերի ձևային մոդելներին, ճարտարապետությունը և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործմանը մոլիտիմեդիա կրթական միջավայրերում:

Ապացուցել է միավոր չվերասերված ռանգով բազիսում ծրագրերի սխեմաների համարժեքություն խնդրի լուծելիությունը, որը կարևոր ներդրում է ծրագրավորման տեսություն մեջ: Ստացել է ծրագրերի լայն դասի համար ոչ էական անցումը որոշելու հիմնախնդրի ճշգրիտ լուծումը և զարգացրել ծրագրերում ոչ էական անցում-օպերատորների տեսությունը:

Առաջարկել է կատարվող խնդիրներին կոմպյուտերային համակարգերի ճարտարապետության հարմարեցման սկզբունքներ և կառուցել տեսություն, որի ալգորիթմները և մեթոդներն առաջին անգամ իրականացվել և օգտագործվել են խորհրդային կոմպյուտերային համակարգերում: Այժմ այդ մեթոդները հաշվողական կլաստերների և գրիդների համար զարգացվում են արտերկրյա մասնագետների հետ համատեղ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 30 ատենախոսություն:

Ամերիկյան էլեկտրոնիկայի և էլեկտրատեխնիկայի ճարտարագետների ինստիտուտի թեստային տեխնոլոգիաների տեխնիկական խորհրդի անդամ

է, որպէս փորձագետ մասնակցում է գիտական և տեխնիկական հետազոտությունների բնագավառում եվրոպական համագործակցության շրջանակում կատարվող աշխատանքների, զեկուցումներով հանդես գալիս միջազգային գիտաժողովներում:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Պետական մրցանակի:

ԶԱԼԹԻԿՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱԿՈՐԻ

*Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1902 թ. նոյեմբերի 22-ին Կարսում: Ալեք-սանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի) ավարտել է միջնակարգ դպրոցը: 1926 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետը: 1930 թ. գործուղվել է Մոսկվա՝ ստաժավորման: 1931 թ. մեկնել է Գերմանիա և մեկ տարի Մյունխենում զբաղվել ուժեղ էլեկտրոլիտների լուծույթների ջերմադինամիկայի ուսումնասիրությամբ: 1932 – 1933 թթ. եղել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետի դեկան:

1946 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1948 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1961 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1937 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ-ում և 1940-ից մինչև կյանքի վերջը ղեկավարել ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնը: Գործուն մասնակցություն է ունեցել Երևանի Կիրովի անվան կառուցուկի գործարանում ԳՀ լաբորատորիայի ստեղծման աշխատանքներին:

Գիտական առաջին լուրջ ձեռքբերումը կինետիկական մեթոդով բենզոլի պերօքսիդ-երկրորդային ամին ռեակցիաների ուսումնասիրությունն է: Մոսկվայում զբաղվելով գիտական երկարատև բանավեճի նյութ դարձած մետաղ-վակուում սահմանին պոտենցիալի թուլչքի գոյության հարցով՝ կարճ ժամանակում լուծել է այն, որի համար 1936 թ., առանց ատենախոսության ներկայացման, նրան շնորհվել է քիմիական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

Գիտական ձեռքբերումներից առանձնապես նշանակալից է ազատ ռադիկալների նոր աղբյուրներ գտնելու, ինչպես նաև այլ մոնոմերների, մասնավորապես վինիլացետատի պոլիմերացման նպատակով ամին-պերօքսիդի ռեակցիաների մեխանիզմի ուսումնասիրությունը, որի արդյունքների հիման վրա ԽՍՀՄ կառավարության որոշմամբ 1959 թ. ԵՊՀ-ում ստեղծվեց պոլիմերացման պրոցեսների կինետիկայի պրոբլեմային լաբորատորիա, որի գիտական ղեկավարն էր մինչև կյանքի վերջը:

Նրա ստեղծած գիտական դպրոցը լայն ճանաչում է ստացել Հայաստանում և նրա սահմաններից դուրս, որի վկայությունն է 1968 թ. պերօքսիդների քիմիային նվիրված 4-րդ հերթական համամիութենական գիտաժողովի կազմակերպումը Երևանում:

Հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական հոդվածների, “Купрокатализ” (Եր., 1963, անգլ., Նյու Յորք, 1966) մենագրության, «Ֆիզիկական քիմիա» (Եր., 1969, 1975) ուսումնական և պրակտիկումի ձեռնարկների:

Եղել է Մենդելևի անվան համամիութենական քիմիական ընկերության Հայաստանի բաժանմունքի նախագահ, 1967-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ «Գիտական տեղեկագրեր» գլխավոր խմբագիր:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1962 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

Վախճանվել է 1972 թ. մարտի 8-ին Երևանում:

ԶԱԼԹԻԿՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1949 թ. մարտի 25-ին Երևանում: 1966 թ. ավարտել է թիվ 71 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1988 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է

պրոֆեսորի կոչում:

1971-ից աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնում, որտեղ 1975 թ. հիմնել է կոնդենսացված միջավայրերում ընթացող լազերաքիմիական պրոցեսների ուսումնասիրման առաջին ԳՀ լաբորատորիան Հայաստանում: 1980-ից կատարել է ԽՍՀՄ գիտության և տեխնիկայի պետական կոմիտեի կողմից ֆինանսավորվող աշխատանքներ: 1990 – 2008 թթ. եղել է ֆիզիկական և կոլոիդ քիմիայի ամբիոնի պրոֆեսորի պաշտոնակատար, 2008 – 2019 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Զբաղվել է ամին գերօքսիդ համակարգերի քիմիոսարձակման կինետիկայի, լազերային աղբյուրներով խթանված ռադիկալային պոլիմերման պրոցեսների և պինդ մակերևույթների ձևափոխման ուսումնասիրմամբ, ինչպես նաև նոր համապոլիմերների, լցոնված պոլիմերային և չլցոնված նոր սոսինձների ստացման հարցերով:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հոդվածների, արտոնագրերի և ուսումնամեթոդական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2019 թ. ապրիլի 15-ին Երևանում:

ԶԱԼՈՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

*Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1905 թ. հունվարի 7-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): 1921 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1926 թ.՝ ԵՊՀ հասարակական գիտությունների ֆակուլտետը:

1930 – 1934 թթ. դասախոսել է ԵրԲԻ-ում և ԵՊՀ-ում՝ միաժամանակ լինելով կերպարվեստի, պատմության և գրականության թանգարանի տնօրեն:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1945 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

Մեծ ավանդ ունի հայ փիլիսոփայության պատմության ուսումնասիրման բնագավառում: Հեղինակ է հայերենով և ռուսերենով տպագրված բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ “Философия Давида Непобедимого” (Եր., 1946), “История армянской философии” (Եր., 1959, Մ., 1974, հայ., Եր., 1975, 2018), “Армянский ренесанс” (Մ., 1963, հայ., Եր., 1964, 1979), “Восток - Запад” (Մ., 1968, 1979): Ռուսերեն է թարգմանել Եզնիկ Կողբացու «Եղծ աղանդոց» (Եր., 1968) երկը, ինչպես նաև կազմել Հովհան Որոտնեցու «Վերլուծություն «Ստորոգությունների» Արիստոտելի» (Եր., 1956) աշխատության համահավաք բնագիրը, ծանոթագրել և Ա. Աղամյանի հետ գրաբարից թարգմանել ռուսերեն:

1936 – 1937 թթ. ենթարկվել է հալածանքների:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» չքանչանով:

Վախճանվել է 1981 թ. մարտի 24-ին Երևանում:

ԶԱԽՄԱՆԶՅԱՆ ՀԱՅԿԱՆԴՈՒԽՏ ԳՐԻԳՈՐԻ

Բժիշկ, մանկավարժ

Ծնվել է 1882 թ. դեկտեմբերի 27-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Ավարտել է Բաքվի Հռիփսիմյան օրիորդաց ծխական դպրոցն ու առաջին իգական գիմնազիան և մեկնել Գերմանիա՝ ստանալով բժշկական կրթություն: Կարճ ժամանակ Բեռլինում նախապատրաստվելով համալսարանական քննությունների՝ ընդունվել է Բեռլի

(Շվեյցարիա) համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ: Մեկ տարի աշխատել է Ֆրայբերգում, 1908 թ. ընդունվել Ցյուրիխի համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետի բնագիտական բաժին և այն ավարտել 1911 թ.:

Վերադառնալով Բաքու՝ մինչև 1924 թ. դասավանդել է դպրոցներում, ապա՝ տեղի համալսարանում:

1924 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես հյուսվածքաբանության և սաղմնաբանության ամբիոնի վարիչ՝ պաշտոնավարելով մինչև 1930 թ., այնուհետև նույն ամբիոնը ԵՐԲԻ-ում ղեկավարել մինչև կյանքի վերջը:

Վախճանվել է 1952 թ. ապրիլի 24-ին Երևանում:

ԶԱՅԼԱԽՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1902 թ. մարտի 21-ին Նոր Նախիջևանում:

Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի արական գիմնազիայում: 1926 թ. ավարտել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետը:

1934 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1939 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1940 թ. նրան ընդհանրվել է պրոֆեսորի կոչում: 1968 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ, 1971 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1928 – 1929 թթ. եղել է Հայաստանի ժողովրդատի գյուղատնտեսության վարչության հրահանգիչ, 1929 – 1931 թթ.՝ Անդրկովկասյան անասնաբուծական-անասնաբուժական ինստիտուտի բուսաբանության ամբիոնի ասիստենտ: 1935 – 1939 և 1944 – 1991 թթ. ղեկավարել է ԽՍՀՄ ԳԱ Կ. Տիմիրյազևի անվան բույսերի ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի բույսերի զարգացման՝ իր հիմնադրած լաբորատորիան: Շուրջ տասը տարի եղել է ԵՊՀ բույսերի անատոմիայի և ֆիզիոլոգիայի, 1941 – 1946 թթ.՝ նաև ՀԳԻ բույսերի ֆիզիոլոգիայի և մանրէաբանության ամբիոնների վարիչ: 1941-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ բուսաբանության ինստիտուտում, որտեղ 1942 թ. հիմնադրել է բույսերի ֆիզիոլոգիայի լաբորատորիա:

Հեղինակ է 19 մենագրության, ավելի քան 350 հոդվածի, գրքերի և մեթոդական ձեռնարկների: Հիմնադիրն է բույսերի զարգացման և ծաղկման հորմոնային տեսության (1937), որը նրան համաշխարհային ճանաչում բերեց: Հետազոտել է նոր խմբի ֆիտոհորմոնների՝ գիբերելինների բնույթը և ազդման մեխանիզմը, մշակել խաղողագործության մեջ դրանց կիրառման եղանակները:

Նրա ղեկավարությունում ու խորհրդատվությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 50 և դոկտորական 10 ատենախոսություն:

Եղել է գերմանական բնախուլյզների «Լեոպոլդինա» ակադեմիայի իսկական անդամ, բույսերի ֆիզիոլոգների, բուսաբանների ամերիկյան և այլ երկրների գիտական ընկերությունների պատվավոր անդամ, Ռոստոկի (Գերմանիա) համալսարանի պատվավոր դոկտոր:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Լենինի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի և Կարմիր աստղի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1991 թ. նոյեմբերի 30-ին Մոսկվայում:

ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՍԵՐԳԵՅԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1938 թ. սեպտեմբերի 22-ին Երևանում:

1955 թ. ավարտել է թիվ 58 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ հեռակա ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1987 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1964-ից աշխատել է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնում: 1972 – 2007 թթ. եղել է նույն ամբիոնի վարիչ, 1985 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկան, 2006 – 2016 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ֆիզիկայի և աստղաֆիզիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար և ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն անդամ:

Ուսումնասիրությունների գիտական ուղղություններն են՝ լազերային ֆիզիկա, ոչ գծային օպտիկա և սպեկտրադիտում, ջերմադինամիկական և լուսամակածված ֆազային անցումներ, անկայունություններ, օպտիկական նյութագիտություն և այլն: Հայտնաբերել է հեղուկ բյուրեղներում կողմնորոշումային ուժեղ ոչ գծայնությունների մեխանիզմներ, բրիլյանային ստիպողական ցրման որոշ առանձնահատկություններ, տեսականորեն բացատրել հեղուկբյուրեղային լազերի գեներացման շեմի կրիտիկական վարքը:

Հեղինակ է ավելի քան 280 գիտական աշխատանքների, 9 արտոնագրի, 5 դասագրքի և ուսումնական ձեռնարկի, ինչպես նաև համահեղինակ՝

“Нелинейная оптика жидких кристаллов” (М., 1984) և «Մակածված փուլային անցումներ և հիդրոդինամիկական անկայունություններ հեղուկ բյուրեղներում» (Եր., 2000) մենագրությունների, «Ոչ գծային ֆիզիկայի ներածություն» (Եր., 2006) դասագրքի և «LabVIEW-ի կիրառությունը գիտափորձի ավտոմատացման համար: Լաբորատոր աշխատանքների ձեռնարկ» (Եր., 2005) գրքի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 և դոկտորական 2 ատենախոսություն:

2007 թ. արժանացել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչման:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2016 թ. նոյեմբերի 27-ին Երևանում:

ՉՈՐԱՆՑԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԻՐԱԿԱՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ**

Ծնվել է 1927 թ. փետրվարի 25-ին Ջավախքի Կարծախ գյուղում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ասպիրանտուրան: Նույն թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1952 թ. նրան չնորսվել է դոցենտի կոչում:

1951 – 1956 թթ. եղել է ՀԳԻ բարձրագույն մաթեմատիկայի և տեսական մեխանիկայի ամբիոնի վարիչ, 1954-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտում, միաժամանակ դասավանդել ԵՊՀ-ում, 1962 – 1972 թթ.՝ ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների և “Напряжения в составных упругих телах” (Եր., 1987) հետմահու լույս տեսած մենագրության:

Աշխատանքները վերաբերում են առաձգականության տեսության համասեռ և անհամասեռ առաձգական մարմինների լարվածային-դեֆորմացիոն վիճակները պարզաբանող խնդիրներին: Առանձնակի նշանակություն ունեն առաձգական և սողքի հատկություններով օժտված մարմինների ամրության ուսումնասիրությունները: Հայտնագործել է բաղադրյալ մարմնի միացման մակերևույթի եզրի շրջակայքում թերլարվածության երևույթը, որը պաշտոնապես գրանցելիս առաջինն էր Անդրկովկասում՝ գիտության և տեխնիկայի, և ԽՍՀՄ-ում՝ մեխանիկայի ասպարեզում: Այդ հայտնագործությունը և դրա հիման վրա արված մշակումները լայն հեռանկարներ բացեցին մետաղների և պլաստմասսաների զոդման, սոսնձման,

եռակցման կոնստրուկտիվ նոր սխեմաների հաշվարկի, ավելի երկարակյաց ու հուսալի կառուցվածքներ, տարբեր սարքավորումներ պատրաստելու համար: 1972 թ. նրա հետազոտությունների թեմատիկայի հիման վրա ստեղծվել է ՀԽՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի միացությունների ամբիոնի բաժինը, որը գլխավորել է մինչև կյանքի վերջը:

Վախճանվել է 1978 թ. հոկտեմբերի 15-ին Կիևում, ուր մեկնել էր մասնակցելու եռակցման ԽՍՀՄ համակարգող խորհրդի նիստին:

Աճյունն ամփոփված է Երևանում:

ՋՈՒԲԱՐՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ

Ծնվել է 1946 թ. հոկտեմբերի 10-ին Երևանում: 1964 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1972 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1978 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1985 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1972 – 1976 թթ. եղել է ԵՊՀ կիրառական մաթեմատիկայի (այժմ՝ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի) ֆակուլտետի ասիստենտ, 1976 – 1982 թթ.՝ ավագ դասախոս, 1982 – 1986 թթ.՝ դոցենտ, 1986 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ համակարգերի տեսության ամբիոնի վարիչ, 1991 – 2009 թթ.՝ նույն ամբիոնի դոցենտ: 2009-ից դիսկրետ մաթեմատիկայի և տեսական ինֆորմատիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1979 – 1986 թթ. եղել է ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ: Ջրադվում է տրամաբանական և մաթեմատիկատրամաբանական ձևական համակարգերի կառուցվածքային և քանակական բնութագրիչների հետազոտմամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 90 գիտական աշխատությունների, համահեղինակ՝ “Rabin style speed-up of proofs” (Saarbrücken, Deutschland, 2010), “On some systems for two versions of man-valued logics” (Beau-Bassin, Mauritius, 2017) մենագրությունների և ուսումնական 4 ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

2014 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչում:

ՋՈՒԲԱՐՅԱՆ ԱՍՏԳԻԿ ԷԴՎԱՐԴԻ
*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
 պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1964 թ. հուլիսի 19-ին Երևանում: 1981 թ. ավարտել է թիվ 114 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռոմանագերմանական բանասիրության բաժինը անգլերեն լեզու և գրականություն մասնագիտությամբ, 1990 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1998 – 2001 թթ. եղել է ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ամբիոնի դասախոս, 2001 – 2016 թթ.՝ դոցենտ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են գործաբանական լեզվաբանության, կորպուսային լեզվաբանության, դիսկուրսի վերլուծության, տեքստի լեզվաբանության, անգլերենի տեսական քերականության արդի հիմնախնդիրներին:

Հեղինակ է շուրջ 35 գիտական հոդվածների, “Синонимия временных конструкций в современном английском языке” (Եր., 2006) մենագրության, համահեղինակ՝ “Raphael Lemkin’s Draft Convention on Genocide and the 1949 UN Convention: a comparative discourse study” (Yerevan, 2016) գրքի և “Theoretical English Grammar (seminars)” (Yerevan, 2008, 2011, 2013), “Practice in English Academic Discourse (Advanced level)” (Yerevan, 2012) բուհական դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՋՈՒԲԱՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՄԲԱՐՋՈՒՄԻ
*Իրավաբան, հրապարակախոս,
 ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1888 թ. հուլիսի 6-ին Դոնի Ռոստովի Նոր Նախիջևանի հայաբնակ թովտի գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Նոր Նախիջևանում, ապա ընդունվել Յարոսլավլի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետ և միաժամանակ զբաղվելով լեզվաբանությամբ ավարտել Մոսկվայի համալսարանի պատմագրական ֆակուլտետը: 1913 թ. վերադարձել է Դոնի Ռոստով և զբաղվել փաստաբանական ու լրագրողական գործունեությամբ:

1915 թ. ընդունվել է ՀՅԴ կուսակցության շարքերը:

Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո մշտական բնակություն է հաստատել Երևանում: 1921 – 1924 թթ. վարելով ՀԽՍՀ արդարադատության ժողկոմի առաջին տեղակալի պաշտոնը՝ ղեկավարել է հանրապետության օրենսդրական կարևորագույն ակտերի, մասնավորապես՝ 1922 թ. Սահմանադրության, քրեական դատավարության և հողային օրենսգրքերի, դատարանակազմության, ինչպես նաև օրենսդրական-իրավական ակտերի և դեկրետների մշակման, կոդավորման և հրատարակման գործը՝ անձամբ մշակելով մի շարք օրենքների նախագծեր:

1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և գործուն մասնակցություն ունեցել համալսարանի վերակառուցման աշխատանքներին. ղեկավարել է «Երևանի ժողովրդական համալսարանի ժամանակավոր կանոնադրության» մշակման հանձնաժողովը: 1921 թ. հունվարի 23-ին համալսարանի վերաբացման հանդիսությունից հետո կարգացել է առաջին դասախոսությունը «Խորհրդային իրավունքը և Հայաստանի ժողովրդական համալսարանը» թեմայով:

1933 թ. նշանակվել է Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ) տեխնիկումի տնօրեն:

1937 թ. հուլիսի 15-ին ձերբակալվել է ՀՅԴ կուսակցության ղեկավար լինելու մեղադրանքով: 1939 թ. սեպտեմբերի 2-ին դատապարտվել է գնդակահարության, սակայն 1940 թ. հունվարի 5-ին դատավճիռը բեկանվել է, գործն ուղարկվել վերանայման, ապա՝ հոկտեմբերի 19-ին դատապարտվել է 8 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1947 հունվարի 15-ին ազատվել է պատժի կրումից առանց Երևանում բնակվելու իրավունքի: Ծպտյալ բնակվել է Երևանում, 1948 թ. կրկին ձերբակալվել և 1949 թ. փետրվարի 23-ին աքսորվել Կրասնոյարսկի երկրամաս:

1956 թ. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

1957 – 1962 թթ. շարունակել է աշխատանքը ԵՊՀ-ում:

Մեծ ավանդ ունի Հայ իրավաբանական գիտական տերմինաբանության ստեղծման գործում: Հեղինակ է 1910 – 1930 թթ. Հայ պարբերական մամուլում տպագրված գիտական ու հրապարակախոսական բազմաթիվ հոդվածների:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1962 թ. սեպտեմբերի 6-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլվ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

ԶՈՒԲԱՐՅԱՆ ԷԴՎԱՐԴ ՎԱՐԴԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1936 թ. մայիսի 5-ին Սպիտակում: 1953 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1961 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1968 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1961 – 1965 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ կենտրոնական ԳՀ ֆիզիկատեխնիկական լաբորատորիայում: 1965 – 1968 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1968 – 1975 թթ.՝ դոցենտ, 1975-ից՝ պրոֆեսոր, 1985 – 2000 և 2006 – 2013 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ: 2013-ից «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» է:

1991 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ բնագիտական ֆակուլտետների ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Գիտական հետազոտությունների ուղղություններն են՝ հարաբերականության ընդհանուր տեսություն, գերխիտ երկնային մարմինների տեսություն, գրավիտացիոն առանցքահամաչափ դաշտերի Այնշտայնի և ձգողականության այլընտրանքային տեսություններ:

Հեղինակ է ավելի քան 160 գիտական աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Ֆիզիկայի խնդիրներ բուհ ընդունվողների համար» (Եր., 1966), «Ֆիզիկայի խնդիրների ժողովածու» (Եր., 1991) խնդրագրքերի և «Քվանտային մեխանիկա» (Եր., 1972, 2009), “Квантовая механика” (Եր., 1982) դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Դասախոսություններով հանդես է եկել արտասահմանյան երկրներում:

2000 – 2016 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող տեսական ֆիզիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

2006 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

ՋՈՒԳԱՍԱՋՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԲԱԲԿԵՆԻ

*Արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1952 թ. ապրիլի 9-ին Երևանում: 1969 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1974 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականության բաժինը, 1977 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2017 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1978 – 1987 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հայագիտական կենտրոնում (այժմ՝ ՀՀԻ) որպես ավագ լաբորանտ, կրտսեր գիտաշխատող, 1987 – 1996 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող: 1996-ից ԵՊՀ Հայ արվեստի պատմության և տեսության ամբիոնի Հիմնադիր վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 390 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Գրիգոր Ծաղկող» (Եր., 1986), «Արշակ Ֆեթվաճյան» (Եր., 2011) մենագրությունների:

Դասախոսությունների շարքով հանդես է եկել աշխարհի բազմաթիվ համալսարաններում և թանգարաններում (ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա, Հունգարիա, Իտալիա):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

2005 թ. արժանացել է ԱՄՆ Կոնգրեսի և Կալիֆոռնիայի Սենատի պատվոգրերի:

2015-ից Միլանի (Իտալիա) Ամբրոզիան ակադեմիայի անդամ է, 2016-ից՝ Մոնպելիեի (Ֆրանսիա) ակադեմիայի թղթակից անդամ:

2012 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործչի կոչում:

**ՊԱՆԱԼՈՎ (ԲԱՆԿԱԼՅԱՆՑ) ՎԱԼԵՐԻ ԲՈՐԻՍԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, դոցենտ**

Ծնվել է 1941 թ. փետրվարի 22-ին Ստավրոպոլում:
Միջնակարգ կրթություն ստանալուց հետո 1959 թ.
ընդունվել է ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլ-
տետ, երրորդ կուրսից տեղափոխվել ֆիզիկայի ֆակուլ-
տետ և այն ավարտել 1964 թ.: 1976 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենա-
խոսություն:

1964-ից աշխատել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ռադիոֆիզիկայի և
էլեկտրոնիկայի բաժանմունքում որպես լաբորանտ, ապա՝ ասիստենտ: 1977-
ից եղել է ԵՊՀ օպտիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1979-ից՝ դոցենտ: 1986 –
1989 թթ. դասախոսել է Ալժիրի Հանրապետությունում:

Հեղինակ է շուրջ 40 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են ոչ
գծային ֆիզիկայի, սպեկտրադիտման, հեղուկ բյուրեղների գծային և ոչ
գծային օպտիկայի, ստոխաստիկ երևույթների և վիճակագրական օպտի-
կայի խնդիրներին:

1992 թ. գինվորագրվել է «Արծիվ-մահապարտների» գումարտակի հա-
տուկ նշանակության գաղտնի «X» (Իքս) ջոկատին (մականունը՝ «Դեդ»):

1992 – 1993 թթ. Արցախյան ազատամարտի մասնակցության համար
պարգևատրվել է Արիության, «Գարեգին Նժդեհ», «Վազգեն Սարգսյան»
մեդալներով, ԵՊՀ ոսկե հուշամեդալով:

Վախճանվել է 2012 թ. հոկտեմբերի 16-ին Երևանում:

Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

ՊԱՊՈՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1928 թ. նոյեմբերի 13-ին Ուղբեկական ԽՍՀ (այժմ՝ Ուղբեկստանի Հանրապետություն) Անդիշան քաղաքում: 1948 թ. ավարտել է Միջինդեյի միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1953 – 1957 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ Մարտունու շրջանի դպրոցներում որպես Հայոց լեզվի և գրականության ուսուցիչ, 1958 – 1963 թթ.՝ ԵՊՀ հրատարակչությունում որպես խմբագիր: 1963-ից աշխատանքի է անցել ԵՊՀ Հայոց լեզվի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1988-ից՝ պրոֆեսոր: 1968 – 1971 թթ. եղել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների, բուհական ձեռնարկների, դասագրքերի և հետևյալ գրքերի՝ «Կախյալ շարահարույթյամբ բարդ նախադասությունները արդի հայերենում» (Եր., 1968), «Պարույր Սևակի չափածոյի լեզվական արվեստը» (Եր., 1970), «Պարույր Սևակի չափածոյի բառարան» (Հ. 1 – 2, Եր., 1981 – 1982 թթ.), «Հայագիտական հետազոտություններ» (Եր., 2007), ինչպես նաև համահեղինակ՝ «Ժամանակակից Հայոց լեզվի շարահյուսություն» (Եր., 2003) ուսումնական ձեռնարկի:

2008-ից անցել է վաստակած հանգստի:

ՊԱՊՈՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1937 թ. հոկտեմբերի 17-ին Թբիլիսիում: 1955 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1960 – 1966 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկայի ինստիտուտում, 1966-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, ավագ դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2002 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների՝ նվիրված գրավիտացիայի այլընտրանքային և Այնշտայնի տեսություններին ու դրանց աստղաֆիզիկական և տիեզերաբանական կիրառություններին: Ստացել է մի շարք կարևոր արդյունքներ, մասնավորապես Այնշտայնի հավասարումների լուծումներն առանցքահամաչափ ձգողական դաշտերում, կառուցել բարիոնային աստղերի ռելատիվիստական մոդելներ, լուծել կայունություն խնդիրը, զբաղվել վաղ տիեզերքի զարգացման խնդիրներով:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների, դասախոսությունների, հանդես եկել արտերկրում (ԱՄՆ, Իտալիա, Գերմանիա):

Վախճանվել է 2004 թ. մայիսի 6-ին Երևանում:

ՊԱՐՈՆՅԱՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1956 թ. մարտի 30-ին Երևանում: 1973 թ. ավարտել է թիվ 78 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի անգլերեն լեզվի և գրականության բաժինը, 1989 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1977 – 1978 թթ. աշխատել է «Զվարթնոց» օդանավակայանում որպես թարգմանիչ, 1978 – 1980 թթ.՝ ԵՊՀ ինժեներական հոգեբանության լաբորատորիայում որպես ավագ լաբորանտ, 1980 – 1984 թթ.՝ ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության մամբոնում որպես դասախոս: 1984 – 1986 թթ. որպես ստաժոր-հետազոտող գործուղվել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պետական համալսարան: 1989-ից եղել է ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության (1991-ից՝ անգլիական բանասիրության) մամբոնի դասախոս, 1994-ից՝ դոցենտ: 2012-ից ԵՊՀ միջազգային հաղորդակցության անգլերենի մամբոնի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 30 գիտական հոդվածների, “Единицы речевого общения в свете теории взаимодействия” (Եր., 2003), «Լեզվաճանաչողություն և դիսկուրս» (Եր., 2011) մենագրությունների, “Historical Development of English” (Yerevan, 2013), “Language and Culture in Academic Context” (Yerevan, 2014) դասագրքերի և “Pragmatics” (Yerevan, 2012) ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՊԱՐՍԱՄՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԱՐԱՄԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1909 թ. հոկտեմբերի 15-ին Ներկայիս ՀՀ Կոտայքի մարզի Արզական գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է ծննդավայրում, միջնակարգը՝ Երևանի թիվ 2 դպրոցում: 1931 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը:

1938 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1947 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1947 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1932 – 1936 թթ. եղել է Հայաստանի պատմության պետական կենտրոնական արխիվի բաժնի վարիչ, գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրեն, 1937 – 1942 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի ավագ գիտաշխատող, 1943 – 1954 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի նոր պատմության բաժնի վարիչ, միաժամանակ՝ նաև ՀՊՄԻ ԽՍՀՄ պատմության ամբիոնի վարիչ, 1954 – 1977 թթ.՝ ԵՊՀ Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1977 – 1990 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող:

Զբաղվել է XIX դ. Հայոց պատմության ուսումնասիրությամբ: Հեղինակ է «Ցարիզմի գաղութային քաղաքականությունը Հայաստանում» (Եր., 1940), «Ա. Ս. Գրիբոյեդովը և Հայ-ռուսական հարաբերությունները» (Եր., 1947), «Революционные движения в Армении 1905 – 1907 гг.» (Եր., 1955), «Հայ ազատագրական շարժումների պատմությունից» (Եր., 1958), «Декабристы в Армении» (Եր., 1975) մենագրությունների և այլ աշխատությունների: Համահեղինակ է «Հայ ժողովրդի պատմություն» բուհական դասագրքի, որն ունեցել է մի քանի հրատարակություն (Եր., 1958 – 1960, 1963, 1975):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1990 թ. հոկտեմբերի 1-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է ծննդավայրում:

ՊԱՖԵՆՀՈՒՑ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆ ՆԻԿՈՒԱՑԻ
Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ, Ադր. ԽՍՀ, Վր. ԽՍՀ գիտության
վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1893 թ. մարտի 5-ին Բեսարաբիայի (այժմ՝ Մոլդովա) Ալբինեց գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Քիշնևի ռեալական դպրոցում: 1920 թ. ավարտել է Պետերբուրգի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) լեռնային ինստիտուտը:

1919 – 1922 թթ. աշխատել է Համառուսաստանյան երկրաբանական կոմիտեում: 1923 թ. աշխատանքի է անցել Անդրկովկասում, որտեղ շուրջ կես դար զբաղվել է Փոքր Կովկասի երկրաբանությամբ: 1928 թ. ձեռնարկել է Կովկասյան լեռնաշղթայի հարավային լանջերի երկրաբանական քարտեզագրում: 1932 – 1933 թթ. մասնակցել է Պամիրի բարձրլեռնային վայրերն ուսումնասիրող Տաշիկա-պամիրյան արշավախմբի աշխատանքներին: 1933 – 1941 թթ. կազմել է Հայաստանի և Ադրբեջանի տարածքների մեծ մասի 1:42000 և 1:50000 մասշտաբների երկրաբանական քարտեզներ:

Հայրենական պատերազմի տարիներին, որպես Հայկական երկրաբանական վարչության գլխավոր երկրաբան, աշխատանքներ է կատարել ռազմական երկրաբանության գծով, ինչպես նաև՝ ավարտել Հայաստանի երկրաբանությանը նվիրված իր մեծարժեք աշխատությունը, որը 1943 թ. պաշտպանել է որպես դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. հաստատվել է ՀԽՍՀ ԳԱ հիմնադիր անդամների կազմում: 1945 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

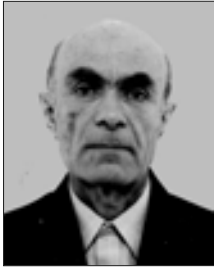
1945 – 1952 թթ. եղել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետի պրոֆեսոր: 1959-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում:

Հեղինակ է երկրաբանական բազմաթիվ քարտեզների, որոնցից Կովկասի երկրաբանական քարտեզը, որպես եզակի նմուշ, 1966 թ. ցուցադրվել է Մեքսիկայում կայացած երկրաբանական 20-րդ միջազգային համաժողովում, իսկ “Геология Армении” (М.-П., 1948) հիմնարար աշխատությունը 1950 թ. արժանացել է ԽՍՀՄ Պետական մրցանակի:

Եղել է համամիութենական հանքաբանական և աշխարհագրական ընկերությունների անդամ, ՀԽՍՀ, Ադր. ԽՍՀ և Վր. ԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ:

Պարգևատրվել է Լենինի (2), Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվոնշան» շքանշաններով և «Կովկասի պաշտպանության համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1983 թ. սեպտեմբերի 24-ին Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ):

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ԻՍՐԱՅԵԼԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1944 թ. հունիսի 13-ին Ստեփանակերտում:
1962 թ. ավարտել է տեղի թիվ 3 տասնամեկամյա դպրոցը,
1966 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը,
1970 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2006 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1980 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1974-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում: 1986 – 1992 թթ. եղել է ֆունկցիաների
տեսություն, 2008 – 2014 թթ.՝ ընդհանուր մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են մաթեմատիկական
անալիզին և բազմաչափ կոմպլեքս անալիզին:

Հեղինակ է 44 գիտական հոդվածների, «Բազմաչափ կոմպլեքս անա-
լիզի հիմունքներ» (Եր., 2007), «Խնդիրներ բազմաչափ կոմպլեքս անա-
լիզի» (Եր., 2008) բուհական դասագրքերի և «Հարմոնիկ ֆունկցիաներ»
(Եր., 2010) ուսումնական ձեռնարկի:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԳԵՂԱՄ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1950 թ. դեկտեմբերի 18-ին ՀԽՍՀ Թալինի
չրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Ոսկեթաս գյուղ-
ղում: Ավարտել է նույն շրջանի Կարմրաշեն գյուղի միջ-
նակարգ դպրոցը, 1974 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտե-
տը, 1980 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1980 թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմու-
թյան ամբիոնում՝ զբաղեցնելով ասիստենտի, ապա՝ դոցենտի պաշտոն: 1993
թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների և դիվանա-
գիտության ամբիոն, ապա նշանակվել պատմության ֆակուլտետի, 1998-
ից՝ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:
2008-ից նույն ֆակուլտետի դեկանն է:

Հեղինակ է 80 գիտական հոդվածների և 9 մենագրության, որոնցից են՝
«Հայաստանի Հանրապետության և Ուկրաինայի դիվանագիտական հարաբե-
րությունները 1991-1994 թթ.»:

րուլթյունների պատմությունից (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2002), «Հայաստանի Հանրապետության Հարաբերությունները Ռուսաստանի ոչ խորհրդային պետական կազմավորումների հետ (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2006), «Հայաստանի Հանրապետության Հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2011, ռուս., Եր., 2012), «Անդրկովկասը դիվանագիտական հորձանոսում. Հայոց անկախ պետականության կերտումը (1917 թ. փետրվար – 1918 թ. հունիս)» (Եր., 2018) աշխատությունները:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

2019 թ. մարտից ԵՊՀ-ում գործող քաղաքագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԳԵՈՐԳԻ ԱՐԻՍՏԱԿԵՍԻ

Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,

պրոֆեսոր,

ՀՀ Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի

վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1928 թ. օգոստոսի 15-ին ներկայիս ՀՀ Լոռու մարզի Շնող գյուղում: 1952 թ. ավարտել է ՖԶՊԻ-ն, 1959 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1965 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1992 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1998 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնի վարիչ:

Գիտական ուսումնասիրությունները նվիրված են լեռնադահուկային սպորտի ուսուցման, ուսանողների ֆիզիկական պատրաստության, առողջության ամրապնդման, ուսման առաջադիմության հարցերին:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական, գիտամեթոդական աշխատանքների, ուսումնական ձեռնարկների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Դահուկային սպորտ» (Եր., 1967), «Լեռնադահուկային սպորտ» (Եր., 1969), «Ֆիզիկական դաստիարակության տեսությունը բուհում» (Եր., 1972), «Ֆիզիկական վարժությունները և մարդու առողջությունը» (Եր., 1984), «Մարդու համակողմանի ներդաշնակ դաստիարակությունը» (Եր., 2009):

1993 թ. նրան շնորհվել է «Հայաստանի վաստակավոր մարզիչ» կոչում:

1970 թ. արժանացել է ՀՀ Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի վաստակավոր գործչի կոչման:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1957 թ. դեկտեմբերի 10-ին Իջևանում: 1975 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1980 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1982 թթ. եղել է «Երևանի համալսարան» թերթի պատասխանատու քարտուղար, 1982 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ հրատարակչության խմբագիր, ապա՝ գիտական գրականության բաժնի վարիչ: 2000 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ մամուլի պատմության և տեսության ամբիոնում: 2007-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է «Գրական բանավեճերը 20-րդ դարասկզբի հայ մամուլում» (Եր., 2007) մենագրության, բանաստեղծությունների երեք ժողովածուի և ավելի քան 50 գիտական ու հրապարակախոսական հոդվածների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՀԱՄԼԵՏ ԼԵՆՍԵՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1955 թ. ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Խնածախ գյուղում: 1972 թ. ավարտել է Ստեփանակերտի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2012 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1978 – 1980 թթ. եղել է Հայաստանի ազգագրության պետական թանգարանի հնէաազգագրության բաժնի վարիչ, 1981 – 2007 թթ.՝ Հայաստանի ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող: 2007-ից ԵՊՀ մշակութաբանության ամբիոնի վարիչն է:

Մասնակցել է մի շարք հնավայրերի պեղումների կամ անձամբ ղեկավարել դրանք: 2003-ից ղեկավարում է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի Արցախի հնագիտական արշավախումբը, հայտնաբերել և պեղում է Արցախի Տիգրանակերտ քաղաքը:

Հեղինակ է շուրջ 140 հոդվածի և հրապարակումների, այդ թվում՝ «Գառնին IX-XIV դարերում» (Եր., 1988), “Khachkar” (Yerevan, 2015)

մենագրությունների: Համահեղինակ է “Armenian Folk Arts, Culture and Identity” (Bloomington and Indianapolis, 2001), «Հանդաբերդի վանքը և նրա պեղումները» (Եր., 2009) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

2010 թ. արժանացել ՀՀ Նախագահի մրցանակի,

2013 թ. պարգևատրվել է ԼՂՀ «Երախտագիտություն» մեդալով:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԱԲՐԱՀԱՄԻ

Պատմական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1921 թ. փետրվարի 23-ին Երևանում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Մեղրիում: 1939 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: Նույն թ. գորակոչվել է և Հայրենական մեծ պատերազմի առաջին օրերին մեկնել ռազմաճակատ: Սովորել է Տամբուլի սպայական դպրոցում, 1945 թ.՝ Մոսկվայի ռազմական ակադեմիայում և ստացել սպայի կոչում: 1945 – 1947 թթ. ծառայել և միաժամանակ դասախոսել է Երևանի հրետանային դպրոցում: Զորացրվելուց հետո 1955 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1958 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1959 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ հեղափոխության պետական թանգարանում որպես գիտքարտուղար, ապա՝ գիտացուցադրական բաժնի վարիչ: Համատեղությամբ ԽՄԿԿ պատմություն է դասավանդել ԵՊՀ-ում: 1961-ից եղել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ դասախոս, 1970 – 1974 թթ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի ղեկան, ապա՝ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի դոցենտ:

Հեղինակ է գիտական ու հրապարակախոսական բազմաթիվ հոդվածների և «Անդրկովկասի բանվոր դասակարգը և բոլշևիկյան կազմակերպությունները Առաջին աշխարհամարտի տարիներին» (Եր., 1977), «Երկրորդ հեղափոխությունը Ռուսաստանում» (Եր., 1987) գրքերի, համահեղինակ՝ «Հայ ժողովրդի պատմություն» բազմահատորյակի 6-րդ հատորի (Եր., 1981):

Պարգևատրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի II աստիճանի չքանչափ նով, ՀԽՍՀ ԳԽ պատվոգրով (1972):

Վախճանվել է 1997 թ. օգոստոսի 13-ին Երևանում:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԶԻՆԱՎՈՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1927 թ. հունվարի 4-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Հաթերք գյուղում: 1946 թ. ավարտել է Ստեփանակերտի ուսուցչական ինստիտուտը, 1951 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1954 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուլական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1978 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1955 – 1956 թթ. աշխատել է ԵՊՀ հրատարակչությունում որպես խմբագիր: 1957 – 1963 թթ. եղել է ՀիՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատող, 1963 – 1986 թթ.՝ ԵՊՀ ընդհանուր և համեմատական լեզվաբանություն ամբիոնի դասախոս, 1986 – 1993 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է հայերենագիտական և ընդհանուր լեզվաբանական արժեք ներկայացնող բազմաթիվ հոդվածների և մենագրական ուսումնասիրությունների, որոնցից են՝ «Գոյականի առումները հայերենում» (Եր., 1960), «Գոյականի թվի կարգը հայերենում» (Եր., 1972), «Ակնարկներ հայերենի պատմական ձևաբանության» (Եր., 1976), «Հայերենագիտական բառարան» (Եր., 1987) գրքերը: Գործուն մասնակցություն է ունեցել «Լեզվաբանական բառարան»-ի (Եր., 1975) ստեղծմանը:

1994-ից բնակվել է ԱՄՆ-ում:

Վախճանվել է 2001 թ. մարտի 16-ին Նյու Զեբսիում:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՇԱՀԵՆ ՆԻԿՈԼԱՅԻ

Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբան

Ծնվել է 1912 թ. փետրվարի 17-ին Ներկայիս ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Դեմաշեն գյուղում: Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո անցել է աշխատանքի, ապա՝ ընդունվել ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1937 թ.: Այնուհետև աշխատել է հանրապետություն Դատախազությունում՝ վարելով բաժնի դատախազի, բաժնի պետի տեղակալի, Երևանում՝ չըջանի դատախազի, 1948 – 1951 թթ.՝ Երևան քաղաքի դատախազի պաշտոնները: 1951 – 1953 թթ. եղել է ՀԽՍՀ գերագույն դատարանի նախագահ: 1953-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետում:

1949 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1975 – 1978 թթ. եղել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի ղեկան, 1977 – 1985 թթ.՝ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության ամբիոնի վարիչ, ապա՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հեղինակ է «Ստրկատիրական պետության և իրավունքի պատմություն» (Եր., 1986) ուսումնական ձեռնարկի, «Սովետական պետականության հաստատումը և ամրապնդումը Հայաստանում (1920 թ. նոյեմբեր – 1922 թ. փետրվար)» (Եր., 1958), «Սովետական պետականության կազմավորումը և զարգացումը Հայաստանում» (Եր., 1961), «Հայկական ԽՍՀ Սահմանադրությունը և նրա պատմական զարգացումը» (Եր., 1982) մենագրությունների և գիտական բազմաթիվ հոդվածների:

1971 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչում:

Վախճանվել է 1999 թ. մարտի 12-ին Երևանում:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

Իրավագիտության դոկտոր,

ՀՀ վաստակավոր իրավաբան

Ծնվել է 1940 թ. մայիսի 1-ին ներկայիս ՀՀ Լոռու մարզի Դեբեդ գյուղում: 1957 թ. ավարտել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) Գ. Սունդուկյանի անվ. միջնակարգ դպրոցը: 1958 – 1959 թթ. սովորել է Երևանի թիվ 1 պրոֆտեխնոսումնարանում: 1959–1962 թթ. աշխատել է Կիրովականի ճշգրիտ հաստոցների գործարանում որպես խառատ: 1965 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետը: 1965 – 1970 թթ. եղել է Սպիտակի շրջժողդատավոր:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում, 1995-ից վարել է պրոֆեսորի պաշտոն:

1971-ից աշխատել է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում: 1984 – 1988 թթ. եղել է իրավաբանական ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ, 1988 – 1996 թթ.՝ ղեկան, 1991 – 2003 թթ.՝ ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի, 2002 – 2003 թթ.՝ նաև քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի վարիչ: 1990 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ, 2003 թ.՝ ՀՀ III գումարման, 2007 թ.՝ IV գումարման ԱԺ պատգամավոր:

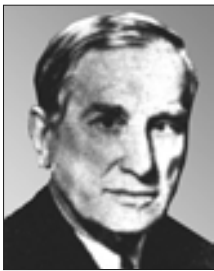
Հեղինակ է շուրջ 150 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Իրավաբանական փաստերի դատական հաստատումը» (Եր., 1974), «Նոտարիատը ԽՍՀՄ-ում» (Եր., 1977), «Քաղաքացիական իրավունքի դատա-

կան պաշտպանությունը» (Եր., 1988), «Դատարանը և քաղաքացիական դատավարությունը Արևելյան Հայաստանում XIX – XX դարերում» (Եր., 2001), «Իրավունքի և օրենքի աստվածաշնչյան հիմունքները» (Եր., 2008) մենագրությունների: Հեղինակ կամ համահեղինակ է նաև բուհական և դպրոցական մի շարք դասագրքերի, օրինագծերի և օրենքների նախագծերի: Եղել է ՀՀ ԱԺ պետաիրավական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ:

1996 – 1998 թթ. եղել է իրավագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 25 ատենախոսություն:

2010 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:

ՊԻՈՏՐՈՎՍԿԻ ԲՈՐԻՍ ԲՈՐԻՍԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՌԽՖՍՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1908 թ. փետրվարի 1-ին Սանկտ Պետերբուրգում: 1930 թ. ավարտել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պետական համալսարանի պատմա-լեզվագրական ֆակուլտետը: 1931 թ. աշխատանքի է անցել Էրմիտաժում և ԽՍՀՄ ԳԱ Լենինգրադի բաժանմունքի հնագիտության ինստիտուտում:

1938 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1944 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1946 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1968 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ, 1970 թ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ ակադեմիկոս:

1964-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է Էրմիտաժի տնօրեն, 1966 – 1990 թթ.՝ նաև Լենինգրադի պետական համալսարանի Հին Արևելքի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1980 – 1982 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ պատմության բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

1968 – 1984 թթ. ամեն տարի հրավիրվել է ԵՊՀ՝ մասնագիտական դասընթացներ կարդալու:

1930 թ. գործուղվել է Հայաստան, զբաղվել կիկլոպյան ամրոցների ուսումնասիրությամբ, պեղել Ծովինարի ամրոցը: 1936 թ. մասնակցել է Ամբերդի պեղումներին: 1939-ից շուրջ 30 տարի ղեկավարել է Կարմիր բլուրի պեղումները, հրատարակել պեղումների գիտական հաշվետվությունները: Նրա գրչին են պատկանում «История и культура Урарту» (Եր., 1944), «Археология Закавказья. С древнейших времен до I тысячелетия до н.э.»

ՊԻՎԱԶՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՒՇԵՂԻ
Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1923 թ. ապրիլի 18-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թբիլիսիում: 1942 – 1944 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան: 1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1953-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրեմլինալիստիկայի ամբիոնում որպես դասախոս, ավագ դասախոս, դոցենտ, 1972 – 1983 թթ.՝ ամբիոնի վարիչ, 1991-ից՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է 40 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Քրեական դատավարություն (ըստ ՀԽՍՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի): Ընդհանուր մաս» (Եր., 1989) ուսումնական ձեռնարկի և Համահեղինակ՝ «Դատարանը և արդարադատությունը ԽՍՀՄ-ում» (Եր., 1975) դասագրքի, ինչպես նաև «Նախնական քննության ընթացքում կազմվող դատավարական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ» (Եր., 1984) ուսումնական ձեռնարկի:

Մասնակցել է Հանրապետության քրեադատավարական օրենսդրության մշակմանն ու կատարելագործմանը:

Վախճանվել է 1994 թ. հուլիսի 25-ին Երևանում:

ՊՈԴԼՈՎԶԵՆԿՈ ՌԻՄԱ ԻՎԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1931 թ. փետրվարի 27-ին Օրենբուրգ քաղաքում: 1948 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Վ. Լոմոնոսովի անվան պետական Համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1960 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1986 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1989 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1957-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում. 1958 – 1966 թթ. եղել է Հաշվողական մաթեմատիկայի, 1992 – 1993 թթ.՝ ալգորիթմական լեզուների ամբիոնի վարիչ:

1993-ից գիտական աշխատանքի է անցել Մ. Լոմոնոսովի անվան Մոսկ-

վայի պետական համալսարանի ԳՀ հաշվողական կենտրոնում, միաժամանակ զբաղվել մանկավարժական գործունեությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 190 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են մաթեմատիկական կիրառական տեսական ծրագրավորման, ծրագրային սխեմաների տեսության, հաշվողական մաթեմատիկական մոդելների հիմնախնդիրներին և «Համարժեք ձևափոխությունները հաշվողական մաթեմատիկական մոդելներում» ուսումնական ձեռնարկի:

Նրա ղեկավարությունում և խորհրդատվությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 5, դոկտորական 2 ատենախոսություն:

1981 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ բարձրագույն դպրոցի վաստակավոր գործչի կոչում:

2005 թ. պարգևատրվել է «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում քաջարի աշխատանքի համար» մեդալով:

Վախճանվել է 2016 թ. օգոստոսի 17-ին Մոսկվայում:

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ԳԵՈՐԳԻ ՍԱՄՎԵԼԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, ավագ գիտաշխատող**

Ծնվել է 1952 թ. հուլիսի 11-ին Թբիլիսիում: 1969 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 38 միջնակարգ դպրոցը, 1975 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրականության մեթոդական դեպարտամենտ:

պես լաբորանտ:

1982 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի կոչում:

1975 – 1980 թթ. եղել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի մեթոդական լաբորանտ, 1980 – 1988 թթ.՝ տարրական մասնիկների և բարձր էներգիաների ֆիզիկայի մեթոդների կրթության, ապա՝ ավագ գիտաշխատող, 1988 – 1991 թթ.՝ բարձր էներգիաների ֆիզիկայի լաբորատորիայի վարիչ, 1991 – 1998 թթ.՝ Դուբնայի (ՌԴ) ՄՀՄԻ ավագ գիտաշխատող:

1998-ից Ա. Սիսակյանի նախաձեռնությամբ ԵՊՀ-ում հիմնված Հեռանկարային հետազոտությունների միջազգային կենտրոնի (2010-ից՝ Ա. Սիսակյանի անվան) տնօրենն է: 2006 – 2007 թթ. եղել է նաև ԵՊՀ գիտահետազոտական վարչության պետ:

Զբաղվում է սուպերինտեգրվող համակարգերի տեսության, հանրահաշվական կոնտրակցիայի, Լիի խմբերի, դիֆերենցիալ հավասարումների համաչափության և խմբերի կոնտրակցիաների հետազոտություններով:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոգվածների, համահեղինակ՝ “Квантовые системы со скрытой симметрией” (М., 2006) գրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՍՈՒՐԵՆԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1932 թ. նոյեմբերի 21-ին Երևանում: 1950 թ. ավարտել է թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1955 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի կենսաբանահոգաբարձության ֆակուլտետը, 1960 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1956 թ. աշխատանքի է անցել ՀԽՍՀ գյուղատնտեսության նախարարության խաղողագործության, գինեգործության և պտղաբուծության ինստիտուտում որպես լաբորանտ, 1961 թ. դարձել է կրտսեր, 1966 թ.՝ ավագ գիտաշխատող: 1974 – 2002 թթ. ղեկավարել է նույն ինստիտուտի բույսերի ֆիզիոլոգիայի և կենսաքիմիայի բաժինը: 1992-ից համատեղությամբ աշխատել է ԵՊՀ-ում:

2002 թ. հիվանդության պատճառով ազատվել է աշխատանքից:

Զբաղվել է բազմամյա բույսերի, հատկապես խաղողի վազի և հարավային մի շարք պտղատեսակների ցրտադեմացկունության, դրանց ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությամբ, ՀՀ խիստ ցամաքային կլիմա ունեցող շրջաններում խաղողի վազի առանց այգեթաղի մշակության հարցերով:

Հեղինակ է շուրջ 190 գիտական հոգվածների և մեթոդական աշխատությունների, համահեղինակ՝ խաղողի ցրտադեմացկուն ինը նոր սորտերի ստեղծման:

1969 – 1971 թթ. աշխատել է Հոկայդոյի (Ճապոնիա) համալսարանում:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

1981 թ. պարգևատրվել է Ռուսաստանի Կ. Տիմիրյազևի անվան ոսկե մեդալով:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 21 և դոկտորական 4 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2016 թ. մարտի 26-ին Երևանում:

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ՌՈՒԲԵՆԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1933 թ. հոկտեմբերի 2-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտունու շրջանի Նորաշեն գյուղում: 1957 թ. ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1962-ից դասավանդել է ԵՊՀ ժողովրդական տնտեսության պլանավորման ամբիոնում: 1972 թ. դարձել է աշխատանքի էկոնոմիկայի նորաստեղծ ամբիոնի վարիչ և 1975 թ. ամբիոնի հետ տեղափոխվել է ԵԺՏԻ:

1985 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1986 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1993 – 2001 թթ. աշխատել է ՌԴ կառավարությանը կից Մոսկվայի ժողովրդական տնտեսության ակադեմիայում:

Հեղինակ է 64 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ 18 մենագրություն, 5 դասագրքի և ուսումնական ձեռնարկի: Հրատարակել է «Աշխատավարձի ձևերի և համակարգերի կատարելագործումը արդյունաբերության մեջ» (Եր., 1976), «Աշխատանքի վերջնական արդյունքների համար կոլեկտիվ վարձատրության արդյունավետությունը» (Եր., 1981) մենագրությունները և «Աշխատանքի էկոնոմիկա» դասագիրքը (Լուս., Մ., 1991):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 40 ատենախոսություն:

2003 թ. ստեղծել է «Հրանտ» կրթաթոշակային հիմնադրամը, որի սահմանած «Բարեկամություն» կրթաթոշակներից 15-ը հատկացվել է ԵՊՀ գերազանցիկ ուսանողներին, 2007 թ.՝ «Գիտության, կրթության, առողջապահության զարգացում» ՀՀ բարեգործական հիմնադրամը, որը ՀՀ բուհերի համար սահմանել է «Բարեկամություն» անունով կրթաթոշակ:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

ՊՈԴՈՍՅԱՆ ՀՈՒՍԻԿ ՊՈԴՈՍԻ

Ճարտարագետ-տեխնոլոգ, քիմիկոս

Ծնվել է 1886 թ. ապրիլի 17-ին Թիֆլիսում: 1906 թ. ավարտել է Թիֆլիսի 2-րդ արական գիմնազիան: Բարձրագույն կրթությունն ստացել է Լայպցիգի Համալսարանում՝ ավարտելով փիլիսոփայական ֆակուլտետի քիմիական բաժինը: 1912 թ. պաշտպանել է ատենախոսություն: 1912 – 1914 թթ. աշխատել է Դարմշտադտի փորձնական գործարաններում որպես կաշվի տեխնոլոգիայի գծով հրահանգիչ, 1914 – 1917 թթ.՝ Մոսկվայում որպես քիմիական լաբորատորիայի վարիչ, 1918 – 1921 թթ.՝ Կրասնոդարում և Ռոստովում որպես կաշվի արտադրության գլխավոր մասնագետ և տեխնիկական ղեկավար: 1920 – 1921 թթ. Ռոստովում կազմակերպել է կաշեգործների նահանգային վերապատրաստման դասընթացներ:

1921-ից տեղափոխվել է Երևան և դարձել կաշվի առաջին գործարանի տեխնիկական աշխատանքների գծով տնօրեն: 1924-ից քիմիական տեխնոլոգիայի դասընթաց է վարել ԵՊՀ-ում, ապա՝ պոլիտեխնիկական ինստիտուտում: 1934 – 1937 թթ. եղել է պոլիտեխնիկական ինստիտուտի քիմիական ֆակուլտետի դեկան, միաժամանակ ԵՊՀ քիմիական ֆակուլտետում վարել տեխնոլոգիայի դասընթաց:

Գիտահետազոտական աշխատանքները, հիմնականում ունենալով կիրառական բնույթ, նվիրված էին հատկապես օրգանական նյութերի տեխնոլոգիային և սերտորեն կապված էին Հայաստանի քիմիական արդյունաբերության հետ:

1937 թ. նոյեմբերի 3-ին ձերբակալվել է Հակահեղափոխական, տրոցկիստական-ֆաշիստական ազիտացիա անելու մեղադրանքով: 1938 թ. փետրվարի 28-ին դատապարտվել է մահապատժի:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է Հանցակազմի բացակայու-
թյան պատճառով:

ՊՈԼՈՍՅԱՆ ՅԱՐՈՍԼԱՎ ՄԿՐՏԶԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
գոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1930 թ. մայիսի 9-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ կրթություն ստանալուց հետո 1949 թ. ընդունվել և 1955 թ. ավարտել է Մոսկվայի ինժե-
ներաֆիզիկական ինստիտուտը:

1955 – 1957 թթ. աշխատել է Մոսկվայի մեքենաշինության տեխնոլոգիայի կենտրոնական, 1957 – 1959 թթ.՝ Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր)

«Ավտոմատիկա», 1959 – 1965 թթ.՝ Երևանի մաթեմատիկական մեքենաների, 1965 – 1968 թթ.՝ Երևանի «Պոլիմեր» համամիութենական գիտահետազոտական ինստիտուտներում:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1968 – 1981 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի սեկտորի, ապա՝ բաժնի վարիչ:

1981 թ. նշանակվել է Լենինականի «Մազնոն» հատուկ փորձարարական կոնստրուկտորական բյուրոյի տնօրեն և այդ պաշտոնում աշխատել մինչև 1988 թ. երկրաշարժը, որն ավերեց նաև նշված հիմնարկությունը: Ապաքինվելով երկրաշարժից ստացած վերքերից՝ 1991 – 2000 թթ. աշխատել է ՀՀ ԳԱԱ ՖԿՊԻ-ում որպես լաբորատորիայի վարիչ:

Հայաստանում էլեկտրոնային մանրազննման հիմնադիրներից է: Աշխատանքները վերաբերում են մագնիսական երևույթների ֆիզիկային, մասնավորապես՝ բարակ թաղանթների մագնիսական նուրբ կառուցվածքի էլեկտրոնամանրադիտակային հետազոտությանը, դոմենային սահմանների սողքի, այսպես կոչված «որդանման» և «չքերթային» շարժումների տեսական և փորձարարական ուսումնասիրմանը: Ստեղծել է էլեկտրոնային հաշվողական սարքեր՝ տեղեկատվության սկզբունքորեն նոր կոտակիչներով և նոր տիպի մագնիսական գլխիկներով:

Հեղինակ է 150 գիտական աշխատանքների, 15 հեղինակային իրավունքի: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2000 թ. հոկտեմբերի 20-ին Երևանում:

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՊՈՂՈՍ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1924 թ. սեպտեմբերի 15-ին ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Տաթև գյուղում: Սովորել է տեղի 7-ամյա դպրոցում, ապա՝ Գորիսի մանկավարժական ուսումնարանում: 1940-ից որպես ուսուցիչ աշխատել է Սիսիանի շրջանի Նորավան, ապա՝ Տաթև գյուղերում: 1942 թ. զորակոչվել է բանակ, զորացրվելուց հետո՝ 1946 – 1948 թթ. աշխատել է գյուղի դպրոցում:

1954 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1957 թ.՝ ասպիրանտուրան և նույն թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: 1957-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Բայի եղանակային ձևերի ոճական կիրառություններն արդի հայերենում» (Եր., 1959), «1600-ամյա գաղտնիքներ» (Եր., 1991), «Խոսքի մշակույթի և ոճագիտության հիմունքներ (խոսքի տեսություն)» (Եր., հ. 1, 1990, հ. 2, 1991): Համահեղինակ է «Ռուս-հայերեն դարձվածաբանական բառարան»-ի (Եր., 1975) և «Հայոց լեզվի հանգաբառարան»-ի (Եր., 1976): Վախճանվել է 1992 թ. հունվարի 18-ին Երևանում:

ՊՈՂՈՍԶԱՆ ՊՈՂՈՍ ՍՏԵՓԱՆԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1936 թ. օգոստոսի 3-ին Երևանում: 1954 թ. ավարտել է թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ. ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը և աշխատանքի անցել ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկայի ինստիտուտում որպես կրտսեր գիտաշխատող:

1969 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: Նույն թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1967 թթ. աշխատել է ԵՊՀ ճառագայթման ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայում: 1967 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ ավագ գիտաշխատող, 1971 – 1972 թթ.՝ ԵՊՀ քվանտային էլեկտրոնիկայի ամբիոնի վարիչ, 1972 – 1973 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ գիտական լաբորատորիայի վարիչ:

1973-ից հիմնական աշխատանքի է անցել ԵՊՀ-ում: 1973 – 1984 թթ. եղել է ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ապա՝ քվանտային ռադիոֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: Գործուն մասնակցություն է ունեցել 1975 թ. ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի ստեղծմանը:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են քվանտային ռադիոֆիզիկային և էլեկտրոնիկային: Լազերային ֆիզիկայի հիմնարար խնդիրների ուսումնասիրման բնագավառում նրա կատարած փորձարարական հետազոտությունները, ինչպես նաև ոչ գծային միջավայրերի հետ գերկարճ լազերային իմպուլսների փոխազդեցության վերաբերյալ ստացած արդյունքները զգալի ներդրում են Հայաստանում քվանտային էլեկտրոնիկայի զարգացման ասպարեզում:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական աշխատանքների: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2004 թ. ապրիլի 15-ին Երևանում:

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՍԵՐՈՔ ՊՈՂՈՍԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1904 թ. հոկտեմբերի 15-ին Բիթլիս նահանգի Վերին Հյուրուկ գյուղում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է ծննդավայրի ծխական դպրոցում: Փրկվելով 1915 թ. Մեծ եղեռնից՝ նրանց ընտանիքն ապաստանել է ներկայիս Կոտայքի մարզի Եղիվան (այժմ՝ Կոտայք) գյուղում: Ընդհատված ուսումը շարունակել է գաղթականների երեխաների համար Թագադարում (այժմ՝ Նոր գյուղ) բացված դպրոցում: 1921 – 1924 թթ. սովորել է Երևանի թիվ 66 միջնակարգ դպրոցում, 1926 – 1931 թթ.՝ ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի պատմագրական բաժնում, 1931 – 1932 թթ.՝ ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետում, 1932 – 1935 թթ.՝ ԵՊՀ ասպիրանտուրայում: Ուսումնառությանը զուգընթաց աշխատել է Երևանի քաղաքային խորհրդում որպես հրահանգիչ, Երևանի երկաթուղային հանգույցի կոմերիտական կազմակերպության քարտուղար:

1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1956 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1935-ից մինչև կյանքի վերջը դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1937 – 1941 թթ. եղել է Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, 1937 – 1941, 1955 – 1960 և 1964 – 1968 թթ.՝ պատմության ֆակուլտետի ղեկան, 1937 – 1940 թթ.՝ նաև ՀՊՊԹ տնօրեն: 1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

Գիտական ժառանգության մեջ առանձնակի արժեք ունեն «Ֆրիկի դարաշրջանը» (Եր., 1937), «Գյուղացիների ճորտացումը և գյուղացիական շարժումները Հայաստանում IX-XIII դարերում» (Եր., 1956), «Հայ ժողովրդի պատմության ուսումնասիրությունը 50 տարում» (Եր., 1971) և այլ աշխատություններ: Նշանակալից են նրա ծառայությունները Հայ ժողովրդի պատմության բուհական ու դպրոցական դասագրքերի ստեղծման բնագավառում: Համահեղինակ է «Հայ ժողովրդի պատմություն» բուհական դասագրքի (Եր., 1958, 1960, 1963, 1975):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն: Եղել է գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Բազմիցս ընտրվել է Երևանի քաղաքային և Սպանդարյանի շրջանային խորհուրդների պատգամավոր:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» և մարտական շքանշաններով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 1983 թ. ապրիլի 5-ին Երևանում:

ՊՈՊՈՎԼ ՅՈՒՐԻ ԳԵՈՐԳԻԻ

ԿՐՈՖԵԱՈՐ

Ծնվել է 1936 թ. օգոստոսի 2-ին Երևանում: 1953 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1958 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը, 1961 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2002 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1962-ից աշխատել է ԵՊՀ բուլյսերի անատոմիայի և ֆիզիոլոգիայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, ապա՝ ավագ դասախոս: 1978 – 1983 և 1991 – 2011 թթ. ղեկավարել է մանրէաբանություն և բուլյսերի ու մանրէների կենսատեսխնությունների ամբիոնը: 1980 – 2011 թթ. ղեկավարել է ամբիոնին կից գիտական խումբը:

Հեղինակ է ավելի քան 140 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են բուլյսերի մեկուսացված կուլտուրաներում հակաբակտերիական և հակառուբլեքային նյութերի սինթեզին: Ուսումնասիրել է որոշ խմորասնկեր՝ ասպարագինաթթվի ընտանիքի ամինաթթուների յուրացման օրինաչափությունները: Զբաղվել է կաթնաթթվային բակտերիաների հակամիկրոբային ակտիվության և հիպոալերգեն մթերքների, ինչպես նաև բակտերիական մեյանսին՝ որպես նոր ֆիտոֆթանիչի կիրառման հետազոտմամբ:

Նրա ղեկավարությունը պաշտպանվել է թեկնածուական 9 ատենախոսություն:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների:

ՋԱՀՈՒԿՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԲԵԳԼԱՐԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1920 թ. ապրիլի 1-ին ներկայիս ՀՀ Լոռու մարզի Շահնազար (այժմ՝ Մեծավան) գյուղում: 1937 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1941 – 1943 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1947 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1955 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1958 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1968 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1974 թ.՝ ակադեմիկոս:

1945 – 1949 թթ. եղել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ավագ դասախոս, 1948 – 1957 թթ.՝ օտար լեզուների, 1957 – 1970 թթ.՝ ռոմանագերմանական բանասիրության ամբիոնի վարիչ, 1970-ից՝ ընդհանուր լեզվաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1949 – 1950 և 1959 – 1962 թթ.՝ նաև ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1962-ից մինչև կյանքի վերջը՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն և այնտեղ գործող լեզվաբանության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Ականավոր լեզվաբանի թողած գիտական պատկանելի ժառանգության մեջ ուրույն արժեք ունեն «Հին Հայերենի հոլովման սիստեմը և նրա ծագումը» (Եր., 1959), «Ակնարկներ հայոց լեզվի նախադրային շրջանի պատմության» (ռուս., Եր., 1967), «Հայոց լեզվի համեմատական քերականություն» (ռուս., Եր., 1982), «Հայոց լեզվի պատմություն. նախադրային շրջան» (Եր., 1987) և այլ աշխատություններ:

Նրա «Հայ բարբառագիտության ներածություն» (Եր., 1972), «Հայոց լեզվի զարգացումը և կառուցվածքը» (Եր., 1969), «Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքներ» (Եր., 1974), «Ժամանակակից հայերենի իմաստաբանություն և բառակազմություն» (Եր., 1989) կոթողային աշխատությունները նշանավորեցին հայերենագիտության զարգացման նոր փուլը և ճանապարհ հարթեցին հետագա ուսումնասիրությունների համար:

Նրա երկհատոր «Լեզվաբանության պատմություն» (Եր., 1960 – 1962, 2015), «Ընդհանուր և հայկական լեզվաբանություն» (Եր., 1978) հիմնարար ուսումնասիրությունները հանգեցրին լեզվի համընդհանուր կաղապարի ստեղծման գաղափարին, որն իրականացրեց «Լեզվի համընդհանուր տեսություն» (ռուս., Մոսկվա, 1999, անգլ., 2003) մենագրության մեջ: 2010 թ. հետմահու հրատարակվել է նրա երկարամյա գիտական աշխատանքի արգասիք «Հայերեն ստուգաբանական բառարան» սովորածավալ (819 էջ) աշխատությունը:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են բազմաթիվ թեկնածուական ու դոկտորական ատենախոսություններ:

Որպես Եվրոպայի և ԱՄՆ-ի լեզվաբանական ընկերությունների անդամ՝ մեծ դեր է խաղացել հայ լեզվաբանական դպրոցի ձևավորմանը միջազգայնացնելու գործում:

1965 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1988 թ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Հոկտեմբերյան հեղափոխության, «Պատվո նշան», ՀՀ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշաններով, «Աշխատանքային արիության համար», Մովսես Խորենացու մեդալներով:

1990 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

Վախճանվել է 2005 թ. հուլիսի 8-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում, հայ բանասիրության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԶԱՂԱՑՊԱՆՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1920 թ. ապրիլի 1-ին Երևանում: 1938 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1945 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1948 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1949 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1959 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1991 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1949-ից աշխատել է ԵՊՀ ռուսաց լեզվի ամբիոնում, 1962 – 1991 թթ. եղել նույն ամբիոնի վարիչ: 1976 – 1978 թթ. դասախոսել է Դելիի համալսարանում:

Հեղինակ է 70 գիտական հոդվածների, դասագրքերի, ուսումնամեթոդական ձեռնարկների և “Лингвистические основы первых грамматических трудов по русскому языку” (Եր., 1957) մենագրության: Համահեղինակ է “Армянский язык. Учебник для студентов русских отделений вузов Арм. ССР” (Եր., 1964), “Русский язык. Учебник для вузов Арм. ССР” (Եր., 1965) դասագրքերի և “Русско-армянский фразеологический словарь” (Եր., 1975) գրքի:

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին աշխատել է ռազմական հոսպիտալում, արժանացել «Կովկասի պաշտպանության համար» մեդալի:

Վախճանվել է 2000 թ. նոյեմբերի 19-ին Երևանում:

ՋԱՆՓՈԼԱԴՅԱՆ ՄԱԳԴԱԼԻՆԱ ԳԵՈՐԳԻԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1942 թ. նոյեմբերի 24-ին Երևանում: 1959 թ. ավարտել է թիվ 42 միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1967 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1973 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 2006 թթ. աշխատել է ԵՊՀ Հայ գրականության (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամրազյանի անվան Հայ գրականության պատմության) ամբիոնում որպես դասախոս, 1973-ից՝ դոցենտ: 2007-ից աշխատում է գրականության տեսության և գրաքննադատության ամբիոնում:

Հեղինակ է 140 գիտական և գրաքննադատական հոդվածների, ինչպես նաև «Թումանյանը և ժողովրդական էպոսը» (Եր., 1969), “Когда строку диктует чувство...” (Եր., 2006), ““Давид Сасунский” в русских переводах и критике” (Եր., 2012), ““Книга скорби” Нарекаци в русских переводах и критике” (Եր., 2012), ««Սասունցի Դավթի» ռուսական կյանքը» (Եր., 2015) մենագրությունների: Կազմել և ծանոթագրել է Հայ դասական բանաստեղծների ստեղծագործությունների ռուսերեն թարգմանությունների ժողովածուներ, որոնք լույս են տեսել Երևանում, Մոսկվայում, Լենինգրադում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

1984-ից ՀԳՄ անդամ է:

2014 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ԶԻՎԱՆՅԱՆ ԱՆՎԱՐԴ ԶԱԿՈՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1964 թ. ապրիլի 4-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1981 թ. ավարտել է տեղի թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի ռումանագերմանական լեզուների և գրականության բաժինը: 1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2009 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2007 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1991-ից աշխատում է ԵՊՀ անգլիական բանասիրության մամբիոնում:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների և “As White as a Wisp of Cotton: On the Rhetoric of Armenian Spinning Tales” (Yerevan, 2006), «Երկնքից ընկավ երեք խնձոր. Հայկական հեքիաթը որպես արքիտեքստ» (Եր., 2008), «Հմայված հոգիների պարտեզում. մանկական գրականության տեսության խնդիրներ» (Եր., 2016) մենագրությունների: Զբաղվում է նաև թարգմանչական գործունեությամբ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ԶԻՎԱՆՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ ԱՐԱՄԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1939 թ. հուլիսի 3-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1956 թ. ավարտել է տեղի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1965 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2005 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1964-ից եղել է ԵՊՀ կենդանաբանության մամբիոնի ասիստենտ, դոցենտ, պրոֆեսոր, 1993 – 2003 թթ.՝ նույն մամբիոնի վարիչ, 2004-ից՝ պրոֆեսոր:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական աշխատանքների, որոնք նվիրված են օրգանների և հյուսվածքների վերականգնողական կարողության և հարմարողական աճի կարգավորման մեջ միջբջջային փոխազդեցությունների դերի ուսումնասիրմանը: Հեղինակ կամ համահեղինակ է դպրոցական և բուհական 12 դասագրքի ու ձեռնարկի, որոնցից են միջնակարգ դպրոցի

7-րդ դասարանի «Կենսաբանություն» (Եր., 2000), բուհական «Իմունոլոգիա» (Եր., 2004), «Հյուսվածաբանություն» (Եր., 2012), «Իմունաբանություն» (Եր., 2015) դասագրքերը:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2017 թ. դեկտեմբերի 26-ին Երևանում:

ՋՐԲԱՇՅԱՆ ԷԴՎԱՐԴ ՄԿՐՏՁԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1923 թ. սեպտեմբերի 24-ին Երևանում:

1941 թ. ավարտել է թիվ 23 միջնակարգ դպրոցը և մեկնել գինվորական ծառայության: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, ծանր վիրավորվել, կորցրել ոտքը: Զորացրվելուց հետո՝ 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1965 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1967 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1974 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս:

1950 – 1972 թթ. դասախոսել է ԵՊՀ հայ գրականության (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամրազյանի անվան հայ գրականության պատմության) ամբիոնում: 1972 – 1985 թթ. ղեկավարել է նորաստեղծ գրականության տեսության և գեղագիտության (այժմ՝ գրականության տեսության և գրաքննադատության) ամբիոնը: 1966 – 1970 թթ. եղել է նաև ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի գրականության տեսության բաժնի վարիչ, 1977 – 1999 թթ.՝ նույն ինստիտուտի տնօրեն, 1953 – 1954 թթ.՝ «Գրական թերթի» գլխավոր խմբագրի տեղակալ, 1961 – 1962 թթ.՝ «Սովետական գրականություն» ամսագրի, 1967 – 1977 թթ.՝ «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

Հեղինակ է ավելի քան երկու տասնյակ մենագրությունների, հարյուրավոր հոդվածների: Նախաձեռնել ու խմբագրել է «Թուժանյան. Ուսումնասիրություններ» շարքի հինգ հատորյակը, Հովհ. Թուժանյանի երկերի ակադեմիական տասնհատորյակը, ինչպես նաև հայ այլ դասականների երկերի հրատարակություններ: Մեծ է նրա դերը «Հայ նոր գրականության

պատմություն» բազմաՀատորյակի ստեղծման և Հրատարակման գործում:

Առավել կարևոր գրքերից են՝ «Թումանյանի պոեմները» (Եր., 1964, 1986), «Աշխարհայացք և վարպետություն» (Եր., 1966), «Պոետիկայի Հարցեր» (Եր., 1976), «Զորս գաղաթ» (Եր., 1982), «Գեղաբանություն և գրականություն» (Եր., 1986): Հեղինակել է նաև «Գրականության տեսություն» բուհական դասագիրքը, որն ունեցել է 7 հրատարակություն:

1956-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

1978 – 1999 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտում գործող գրականության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական և դոկտորական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման, 1974 և 1980 թթ.՝ ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Կարմիր աստղի և Հայրենական մեծ պատերազմի I աստիճանի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1999 թ. օգոստոսի 10-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետի ճեմասրահում:

Երևանի Ռուսթավելի փողոցի թիվ 25/1 շենքի տարածքում կանգնեցված է հուշապույն:

ՋՐԲԱՇՅԱՆ ՄԽԻԹԱՐ ՄԿՐՏՉԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1918 թ. սեպտեմբերի 11-ին Երևանում: 1936 թ. ավարտել է թիվ 23 միջնակարգ դպրոցը, 1941 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1945 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1945 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1949 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1950 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1953 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1956 թ.՝ ակադեմիկոս:

1943-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում: 1957 – 1959 թթ. եղել է ֆիզիկամաթեմատիկական, ապա՝ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ղեկան, 1978 – 1994 թթ.՝ ֆունկցիաների տեսության ամբիոնի վարիչ:

1945-ից աշխատել է նաև ՀԽՍՀ ԳԱ-ում. 1955 – 1971 թթ. եղել է Մա-

Թեմատիկայի և մեխանիկայի ինստիտուտի ֆունկցիաների տեսություն
բաժնի վարիչ, 1971 – 1989 թթ.՝ տնօրեն, 1966-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ տեղեկագիր,
«Մաթեմատիկա» հանդեսի հիմնադիր գլխավոր խմբագիր: 1963 – 1973
թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների բա-
ժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 1973 – 1978 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ նախա-
գահություն անդամ:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական հոդվածների, մենագրությունների և
ուսումնական ձեռնարկների: Նրա ուսումնասիրություններն ընդգրկում
են ժամանակակից կոմպլեքս անալիզի և ֆունկցիաների տեսության մի
շարք ուղղություններ՝ մոտավորությունների տեսություն, հարմոնիկ անա-
լիզ, ինտեգրալային ձևափոխություններ և ֆունկցիաների ներկայացում-
ներ, մերոմորֆ ֆունկցիաների ֆակտորացման և դրանց եզրային հատ-
կություններ:

Կարևոր գիտական աշխատություններից են՝ “Интегральные преобра-
зования и представления функций в комплексной области” (М., 1966), “Классы и
граничные свойства функций мероморфных в круге” (М., 1993), “Harmonic ana-
lysis and boundary value problems in the complex domain” (Շվեյցարիա, 1993)
մենագրություններ:

Մեծ ավանդ ունի 1940-50-ականներին ձևավորված հայկական մաթե-
մատիկական գիտական դպրոցի կայացման ու զարգացման գործում:

1964 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Հոկտեմբերյան հե-
ղափոխության շքանշաններով:

Վախճանվել է 1994 թ. մայիսի 6-ին Երևանում:

Երևանի Ռուսթավելի փողոցի թիվ 25/1 շենքի տարածքում կանգնեց-
ված է հուշասյուն:

ԶՐԲԱՇՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՇԱԿԻ

Երկրաբան, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1889 թ. նոյեմբերի 9-ին Վանում: Սկզբնա-
կան կրթությունն ստացել է տեղի Երամյան դպրոցում,
ապա ուսումը շարունակել էրզրումի Սանասարյան
վարժարանում: 1912 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան
դպրոցը, վերադարձել Վան և երկու տարի աշխատել քա-
ղաքի դպրոցներում: 1916 թ. տեղափոխվել է Թիֆլիս և մինչև 1918 թ.
հայկական դպրոցներում դասավանդել բնագիտական առարկաներ:

1919 – 1920 թթ. եղել է Թիֆլիսի համալսարանի բնագիտական ֆա-
կուլտետի ուսանող, միաժամանակ աշխատել տեղի պոլիտեխնիկական

ինստիտուտում որպես Հանքաբանական կաբինետի լաբորանտ: 1920 թ. մեկնել է Փարիզ, ընդունվել Սորբոնի Համալսարան, ապա տեղափոխվել Փարիզի լեռնային ինստիտուտ, որն ավարտել է 1924 թ.: Աշխատել է Փարիզի բնապատմական թանգարանում և զբաղվել երկրաբանություն, միաժամանակ եղել է Սորբոնի Համալսարանի ազատ ունկնդիր:

1925 թ. վերադարձել է Հայրենիք, ԵՊՀ բնագիտական ֆակուլտետում դասավանդել երկրաբանական առարկաներ: 1929 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1933 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1934 թ. նշանակվել է աշխարհագրական-երկրաբանական ֆակուլտետի դեկան:

Աշխատել է նաև ժողտնտիսորհի լեռնային բաժնում և կիրառական երկրաբանություն ինստիտուտում որպես գլխավոր ճարտարագետ և արշավախմբի պետ, հետագոտել է մերձերևանյան շրջանների ոչ մետաղային օգտակար հանածոների հանքավայրերը, Կոտայքի և Հրազդանի շրջանների պեմզաներն ու դիատոմիտները, Զարխեչի կոնգլոմերատները, Զրվեթի գիպսը, Թալինի պեռլիտները և մի քանի այլ հանքավայրեր: ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական բաժանմունքի երկրաբանական ինստիտուտում գլխավորել է Կոտայքի շրջանի արշավախումբը:

Երկու անգամ ընտրվել է Երևանի քաղաքային խորհրդի պատգամավոր (1930, 1933), երկրաբանական համամիութենական համագումարի (Տաշքենդ, 1928) և միջազգային XVII երկրաբանական համաժողովի (Մոսկվա, 1937) պատգամավոր:

1937 թ. հուլիսի 28-ին ձերբակալվել է արտասահմանյան պետություններից մեկի հետախուզական գործակալ լինելու մեղադրանքով:

Մահացել է 1937 թ. սեպտեմբերի 16-ին բանտում. հաջորդ օրը գործը կարճվել է մեղադրյալի մահվան պատճառով:

1955 թ. արդարացվել է:

ՋՈՒՀԱՐՅԱՆ ԹՈՐԳՈՄ ԳԵՎՈՐԳԻ

Մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ վաստակավոր ուսուցիչ

Ծնվել է 1905 թ. դեկտեմբերի 27-ին Կարսի նահանգի Կըզըլ-Չախչախ գյուղում, որտեղ ստացել է տարրական կրթություն: 1915 թ. Մեծ եղեռնից փրկվել և ընտանիքի հետ բռնել է գաղթի ճանապարհը:

Ավարտել է Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) առևտրական դպրոցը և ինդուստրիալ տեխնիկումը, 1930 թ.՝ ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտե-

տի պատմագրական բաժինը: 1930-ականներին ԵՊՀ-ում շուրջ վեց տարի դասավանդել է քաղաքատնտեսություն:

1937 թ. մայիսի 1-ին ձերբակալվել է տրոցկիստ-ազգայնական լինելու և 1926 – 1936 թթ. ԵՊՀ-ում ուսանողների շրջանում ագիտացիա վարելու մեղադրանքով: 1940 թ. հունվարի 5-ին ազատ է արձակվել պատժի հաշվառմամբ: 1962 թ. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

Կալանքից ազատվելուց հետո 1941 թ. մեկնել է ռազմաճակատ, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին:

Զորացրվելուց հետո եղել է Եղեգնաձորի շրջանի ժողկրթբաժնի վարիչ, ՀԽՍՀ լուսավորության նախարարության տեսուչ, գիտաշխատող, ապա՝ հայոց լեզվի և գրականության բաժնի վարիչ, 1967 – 1978 թթ.՝ ԵՊՀ մանկավարժության ամբիոնի վարիչ:

1955 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1968 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Զբաղվել է հայրենագիտության և պատմության դասավանդման հիմնախնդիրներով, հայոց լեզվի և գրականության դասավանդման մեթոդիկայի հարցերով:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ աշխատությունների, դպրոցական և բուհական դասագրքերի ու ձեռնարկների, որոնցից են՝ «Հայրենագիտական աշխատանքը դպրոցում» (Եր., 1949), «Սովորողների տնային աշխատանքը պատմությունից» (Եր., 1951), «Սովետական Հայաստանի պատմական հուշարձանները» (Եր., 1961), «Հայ գրականության մեթոդիկա» (Եր., 1966, 1972, 1980) գրքերը:

Արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր ուսուցչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1988 թ. ապրիլի 17-ին Երևանում:

ՌՇՏՈՒՆԻ ՎԱՀԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1894 թ. փետրվարի 6-ին Վաղարշապատում՝ Ռշտունիքից գաղթած ընտանիքում: 1915 թ. ավարտել է Գևորգյան ճեմարանը, մինչև 1919 թ. դասավանդել թավրիզի, ապա՝ Ախալցխայի, Սուխումի, Թիֆլիսի հայկական դպրոցներում: 1919 – 1924 թթ. սովորել է Թիֆլիսի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի հասարակական գիտությունների ֆակուլտետում: 1924 թ. վերադարձել է հայրենիք, 1925-ից աշխատանքի հրավիրվել ԵՊՀ և 40 տարի անընդմեջ ղեկավարել ՀԽՍՀ պատմության ամբիոնը: Վարել է նաև պատմության ֆակուլտետի ղեկանի ու ԵՊՀ ուսումնական մասի վարիչի պաշտոններ: Երկար տարիներ աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ հայկական բաժանմունքում և ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտում:

1940 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1941 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1944 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1952 – 1953 թթ. հալածվել է «Միասնական հոսանք»-ին պատկանելու մեղադրանքով, սակայն չի հրաժարվել իր սկզբունքներից:

Զբաղվել է հայոց պատմության նոր և նորագույն ժամանակաշրջանի հիմնահարցերի ուսումնասիրությամբ, լուսաբանել նախկինում գրեթե չուսումնասիրված հիմնախնդիրներ, որոնք վերաբերում են Անդրկովկասում և առաջին հերթին՝ Արևելյան Հայաստանում 1861 – 1870 թթ. կայսերական Ռուսաստանի իրականացրած վերափոխումներին, հայ գյուղացիության և հասարակական-քաղաքական հոսանքների պատմությանը:

Հեղինակ է շուրջ 40 աշխատության, որոնցից են՝ «Крестьянская реформа в Армении в 1870 г.» (Եր., 1947), «Հայ հասարակական հոսանքները և 1861, 1864, 1870 թթ. գյուղացիական ռեֆորմը» (Եր., 1956), «Հայ հասարակական հոսանքների պատմությունից. 19-րդ դարի 2-րդ կես, հետռեֆորմյան շրջան» (Եր., 1956), «Ուրվագծեր Հայաստանի գյուղացիության պատմության (1828 – 1917 թթ.)» (3 մաս, Եր., 1960, 1968) հետազոտությունները:

Նրա ղեկավարութեամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 20 ատենախոսութիւններ:

1946 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտութեան վաստակավոր գործչի կոչման:

1956 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

Վախճանվել է 1970 թ. փետրվարի 4-ին Երևանում:

ՌՈՏԻՆՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

*Քիմիական գիտութիւնների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտութեան և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ*

Ծնվել է 1879 թ. մայիսի 22-ին Թիֆլիսում: 1898 թ. ավարտել է տեղի 3-րդ գիմնազիան, 1903 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի բնագիտական ֆակուլտետի ֆիզիկամաթեմատիկական բաժինը, ստացել անօրգանական և ֆիզիկական քիմիայի մասնագետի որակավորում և դարձել տեղի նորաստեղծ պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ֆիզիկական քիմիայի և տեսական էլեկտրաքիմիայի ամբիոնի ասիստենտ: Այդտեղ էլ կազմել է ֆիզիկական քիմիայի գործնական աշխատանքների առաջին ձեռնարկը Ռուսաստանում:

1904 – 1907 թթ. մեկնել է Գերմանիա՝ գիտական գործուղման:

1918 – 1920 թթ. եղել է Թիֆլիսի Համալսարանի անօրգանական քիմիայի ամբիոնի դոցենտ, 1921 թ.՝ Ալավերդու պղնձաձուլական գործարանի կենտրոնական լաբորատորիայի վարիչ, 1922 – 1927 թթ.՝ ՀԽՍՀ հողօդկուրմատի և ժողտնտիսորհի կենտրոնական լաբորատորիայի անօրգանական քիմիայի բաժնի վարիչ:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես անօրգանական և անալիտիկ քիմիայի ամբիոնի վարիչ, ապա՝ մինչև 1938 թ. եղել ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի վարիչ: 1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Հայաստանում ֆիզիկական քիմիայի դպրոցի հիմնադիրն է, գործուն մասնակցութիւն է ունեցել ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի քիմիայի ինստիտուտի կազմակերպմանը և մինչև 1938 թ. ղեկավարել ֆիզիկական քիմիայի բաժինը:

1948 թ. ԽՍՀՄ ԳԱ ընդհանուր և անօրգանական քիմիայի ինստիտուտի գիտական խորհուրդը, առանց ատենախոսութեան պաշտպանութեան, նրան շնորհել է քիմիական գիտութիւնների դոկտորի գիտական աստիճան: 1957 – 1960 թթ. գլխավորել է ՀԽՍՀ ժողտնտիսորհի քիմիայի ԳՀԻ ֆիզիկական քիմիայի բաժինը:

Հեղինակ է շուրջ 30 գիտական աշխատանքների, որոնք հիմնականում

վերաբերում են քիմիական ջերմադինամիկային: Հեղուկ ծծմբի մածուցիկություն վերաբերյալ նրա ստացած տվյալները 1920 թ. ստուգել և հաստատել են անգլիացի գիտնականներ Ֆերալը և Մակլենդը. դրանք օգտագործվում են տեղեկատվական գրականության մեջ և ֆիզիկական քիմիայի դասագրքերում: Սնդիկի, ծարիրի և ալյումինի հալոգենիդների կրիտիկական ջերմաստիճանների չափումը կատարել է այնպիսի ճշգրտությամբ, որ տասնամյակներ շարունակ դրանք պահպանել են իրենց գիտական արժեքը: Հեղուկ և դրան հարակից գազային ու բյուրեղային վիճակների մակերևույթների նրա հետազոտություններն իրավամբ դասվում են համաշխարհային գիտական գրականության մեջ հայտնի նմանատիպ լավագույն ուսումնասիրությունների շարքը: Նրա աշխատանքներից վեցը նվիրված են հալված բազալտների բյուրեղացման և թրծման պայմանների ուսումնասիրմանը:

1938 թ. հունիսի 17-ին ձերբակալվել է արտասահմանյան պետություններից մեկի հետախուզական գործակալ լինելու մեղադրանքով: 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել է 10 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին գործը վերանայվել է, պատիժը փոխարինվել 5 տարի Ղազախստան աքսորով:

1955 թ. արդարացվել է:

Վախճանվել է 1964 թ. դեկտեմբերի 30-ին Երևանում:

ՍԱԼԱԽՅԱՆ ՀԱԿՈՒ ՆՇԱՆԻ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

Ծնվել է 1922 թ. սեպտեմբերի 1-ին Խարկովում՝ Հայկական կոտորածներից փրկված արհեստավորի ընտանիքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի Հայկական դպրոցում: 1944 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրությունից ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժինը, 1947 թ.՝ ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն:

1944 – 1958 թթ. ԵՊՀ-ում և Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայում դասավանդել է ռուս գրականության պատմություն, գեղագիտություն և այլ առարկաներ: 1954 – 1958 թթ. եղել է ՀԳՄ վարչության երկրորդ քարտուղար, «Հայֆիլմ» կինոստուդիայի սցենարական բաժնի վարիչ, “Литературная газета” թերթի սեփական թղթակիցը Հայաստանում:

1959 թ. հրավիրվել է Մոսկվա և մինչև կյանքի վերջն աշխատել «Дружба народов» ամսագրի գլխավոր խմբագրի առաջին տեղակալ:

Հեղինակ է «Ն. Վ. Գոգոլ. քննադատական կենսագրական ակնարկ» (Եր., 1952), “Егише Чаренц. Критико-биографический очерк” (Մ., 1958), «Զինված մարգարեն: (Տ. Գ. Շևչենկոյի կյանքն ու ստեղծագործությունը)» (Եր., 1964), “Древняя и молодая” (Մ., 1971), «Դասականներ և ժամանակակիցներ» (Եր., 1971) մենագրությունների, հոդվածների ժողովածուների, ինչպես նաև Հ. Պարոնյանի, Գր. Զոհրապի, Հ. Հակոբյանի երկերի ռուսերեն հրատարակությունների առաջաբանների:

Վախճանվել է 1969 թ. սեպտեմբերի 1-ին Մոսկվայում:

ՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ԱՐՏՈՒՇԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1956 թ. մայիսի 2-ին Դիլիջանում: 1972 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1981 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. ընտրվել ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1982-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 2000 – 2004 թթ.՝ ինստիտուտի գիտական քարտուղար: 1982-ից դասավանդել է նաև ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետներում:

2004 – 2008 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնը: 2008-ից ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետի ղեկավար է:

Գիտական հետազոտությունները հիմնականում վերաբերում են օրթոգոնալ համակարգերին, հարմոնիկ անալիզին, բազմանդամային միջարկումներին և վեյվլետ համակարգերին:

Հեղինակ է 47 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ “Spline Functions and Multivariate Interpolations” (Kluwer Academic Publishers, 1993) և “Ортогональные ряды” (М., 1984, 1999) մենագրությունների. վերջինս տպագրվել է նաև անգլերեն (1989) և չինարեն (2008): Համահեղինակ է հանրակրթական դպրոցի 10-12-րդ դասարանների «Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր» (Եր., 2010) դասագրքերի:

2010-ից ՀՀ ԳԱԱ տեղեկագիր, «Մաթեմատիկա» հանդեսի գլխավոր խմբագիրն է:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

2014 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

ՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՍԱՄՎԵԼԻ

**Պատմական և բանասիրական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1955 թ. ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Գետահովիտ գյուղում: 1972 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1986 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2011 թ.՝ դոկտորական (պատ-

մական գիտություններ), 2014 թ.՝ (բանասիրական գիտություններ) ատենախոսություն: 2015 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1977 – 1978 թթ. եղել է ՀԽՍՀ մշակույթի նախարարության ժողատեղծագործության կենտրոնի մեթոդիստ, 1981 – 1989 թթ.՝ Մաշտոցի անվան մատենադարանի գիտաշխատող, 1990 – 1994 թթ.՝ ՀՀ ԳԽ փորձագետ, 1994 – 1995 թթ.՝ ՀՀ լուսավորության փոխնախարար: 2005-ից աշխատում է ԵՊՀ Հայ եկեղեցու պատմության և եկեղեցաբանության ամբիոնում: Համատեղությամբ Մաշտոցի անվան մատենադարանի գիտաշխատող է:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների և «Ժողովրդական քրիստոնեությունը միջնադարյան Հայաստանում» (Եր., 2014), «Հայ հին վիպական ավանդույթը և երկրորդ դարի պատմագրությունը» (Եր., 2015) և «Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության» բնագրի պատմություն» (Եր., 2015) մենագրությունների:

Մասնակցել է հեքիաթների 2 ժողովածուի կազմման աշխատանքներին՝ «Հիմա՞ ես ուզում, թե հետո» (Եր., 1977), «Հայկական ժողովրդական հեքիաթներ» (Եր., 1980):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

ՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԿՈՆՅԱՅԻ

Սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1962 թ. դեկտեմբերի 30-ին Էջմիածնում:

1980 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 24 միջնակարգ դպրոցը, 1985 թ.՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) Ս. Մ. Կիրովի անվան տեքստիլ և թեթև արդյունաբերության ինստիտուտը, 1990 թ.՝ Լենինգրադի Ն. Ա. Վոզնեսենս-

կու անվան ֆինանսատնտեսական ինստիտուտը, 1995 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1995 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2000 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2013 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1983 թ. եղել է Լենինգրադի Կիրովի անվան տեքստիլ և թեթև արդյունաբերության ինստիտուտի տրիկոտաժի արտագրության ամբիոնի լաբորանտ, 1985 – 1988 թթ.՝ Լենինգրադի “Красное знамя” տրիկոտաժի կոմբինատի վարպետ, 1988 – 1991 թթ.՝ “Торэлектротранс” պետական ձեռնարկության առաջատար մասնագետ, ավագ ճարտարագետ, 1995 – 1996 թթ.՝ Լենինգրադի Հյուսիս-արևմտյան պետական հեռակա պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ասիստենտ, ապա՝ դոցենտ, 2008 – 2011 թթ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի “ИНЖЭКОН” համալսարանի սոցիոլոգիայի ամբիոնի պրոֆե-

սոր, 2011 – 2017 թթ.՝ ԵՊՀ սոցիոլոգիայի տեսություն և պատմություն ամբիոնի վարիչ: 2017-ից ՀՊՄՀ սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի ամբիոնի վարիչն է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են տնտեսական, կառավարման սոցիոլոգիաներին, սոցիալական մարքեթինգին, միգրացիոն քաղաքականությանը:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական հոդվածների, 9 մենագրության, որոնցից են՝ “Переход от идеократии к цивилизованному обществу” (Германия, 2011), “Ценностные ориентации в трудовом поведении и кросс-культурное исследование трудовой миграции” (Ер., 2012), ինչպես նաև բուհական 12 դասագրքի, այդ թվում՝ “Управление персоналом в современной организации” (СПб., 2000), «Տնտեսական սոցիոլոգիա» (Եր., 2014), «Կառավարման սոցիոլոգիա» (Եր., 2017):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

ՍԱՀԱԿՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ՍԵՐՈԲԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1913 թ. սեպտեմբերի 10-ին Ներկայիս ՀՀ Շիրակի մարզի Սառնաղբյուր գյուղում, որտեղ ստացել է սկզբնական կրթություն: 1933 թ. ավարտել է Լենինականի (այժմ՝ Գյումրի) չինարարական տեխնիկումը:

1933 – 1934 թթ. աշխատել է Մեծ Պարնի գյուղի միջնակարգ դպրոցում որպես ուսուցիչ, 1939 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: 1939 – 1946 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: 1949 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան:

1950 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1965 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս:

1950-ից անընդմեջ աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1951 թ. նրա նախաձեռնությամբ հիմնադրվել է տեսական ֆիզիկայի ամբիոնը, որը ղեկավարել է մինչև 1985 թ.: 1967 – 1972 թթ. եղել է ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

Զբաղվել է տարրական մասնիկների ֆիզիկայի և տիեզերական ճառագայթների հետազոտությամբ: Ստացված արդյունքներն ամփոփել է «Էներգետիկական սպեկտրներ և տիեզերական ճառագայթման մասնիկների մի-

ջուկային փոխազդեցություններ» (Եր., 1958) մենագրության մեջ:

Տեսական աստղաֆիզիկայի բնագավառում Վ. Համբարձումյանի հետ 1960-ական թթ. սկզբին ստեղծել են նոր ուղղություն՝ գերխիտ աստղերի ֆիզիկա, կառուցել գերխիտ աստղային փոխազդեցության մոդելներ, հայտնաբերել հարաբերականության ընդհանուր տեսության նոր՝ զանգվածի անոմալ պակասորդի երևույթը: Այս արդյունքները կարևոր նշանակություն ունեն երկնային գերխիտ մարմինների տիեզերածնության ուսումնասիրություններում:

Հիմնադրել է «Նեյտրոնային աստղերի ֆիզիկա» գիտական ուղղությունը, բացահայտել նեյտրոնային աստղերի կարևոր դերը գալակտիկաների միջուկների ակտիվության գործընթացներում: 1991 – 1997 թթ. մշակել է բաբախիչների ռադիոճառագայթման և բարստերների տեսությունները: Գրավիտացիայի տեսության գիտական դպրոցի հիմնադիրն է Հայաստանում:

Հեղինակ է շուրջ 200 գիտական հոդվածների, մենագրությունների, ուսումնական ձեռնարկների և դասագրքերի, այդ թվում՝ “Равновесные конфигурации вырожденных газовых масс” (М., 1972), “Физика нейтронных звезд” (Дубна, 1995), “Основы релятивистской теории гравитации” (Ер., 1987) մենագրությունների, որոնք թարգմանվել են անգլերեն, ֆրանսերեն և գերմաներեն: Համահեղինակ է «Քվանտային մեխանիկա» (Եր., 1972, ռուս., 1982) դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 7 և դոկտորական 10 ատենախոսություն:

Վճռորոշ է նրա դերը բուհական առաջին ԳՀ ինստիտուտի՝ «Լազերային տեխնիկա» գիտաարտադրական միավորման ստեղծման գործում:

Մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՊՀ-ում գործող տեսական և մաթեմատիկական ֆիզիկայի մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1945 թ. պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, 1981 թ.՝ Ժողովուրդների բարեկամության, 1985 թ.՝ Հայրենական պատերազմի II աստիճանի, 1986 թ.՝ Լենինի շքանշաններով:

1994 թ. նրան շնորհվել է «Գիտական ուսումնասիրությունների և բարձրագույն կրթության բնագավառում ձեռք բերած բացառիկ նվաճումների համար» ԵՊՀ մեդալ:

Վախճանվել է 2000 թ. մարտի 26-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնը, իսկ բրոնզաձուլվ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

Երևանի Չարենցի փողոցի թիվ 4 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՍԱՀԱԿՅԱՆ ՄԵԼՍ ԱՐՏԱՎԱԶԴԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1940 թ. հունիսի 8-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1962 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1967 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1971 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1962 – 1964 թթ. եղել է ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի ասիստենտ, 1967 – 1972 թթ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ընդհանուր կառավարման ամբիոնի գիտաշխատող, 1972 – 1975 թթ.՝ ԵՊՀ և ՀԽՍՀ ԳԱ հաշվողական կենտրոնի ընդհանուր կառավարման բաժնի ղեկավար, 1975 – 1984 թթ.՝ ԵԺՏԻ տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ամբիոնի դոցենտ: 1984-ից աշխատում է ԵՊՀ տնտեսագիտության (այժմ՝ տնտեսագիտության և կառավարման) ֆակուլտետում: 1978 – 1988 թթ. համատեղությամբ եղել է ՀԽՍՀ պետականի էկոնոմիկայի և պլանավորման ԳՀԻ հատուկ հետազոտությունների բաժնի գիտական ղեկավար, 1990 – 1995 թթ.՝ ՀՀ ԱԺ պատգամավոր:

Հեղինակ է ավելի քան 100 հոդվածի, «Քանակական եղանակները գործարարության և կառավարման համար» (Եր., 2002, 2004), «Տնտեսական իրավիճակների մոդելավորում» (Եր., 2009, 2011) ուսումնական ձեռնարկների, «Տնտեսության վերլուծության մաթեմատիկական եղանակներ. Գործույթների հետազոտում. Կառավարման գիտություն» (մաս 1, Եր., 1997, մաս 2, 3, Եր., 2001) դասագրքի, ինչպես նաև համահեղինակ՝ «Математическое моделирование металлургических процессов» (М., 1976) և «Մաթեմատիկական ծրագրավորում» (Եր., 1983) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

ՍԱՀԱՐՅԱՆ ԱՐԱՄ ԱԶԱՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,**

Ծնվել է 1960 թ. նոյեմբերի 9-ին Վր. ԽՍՀ Ախալցխայի շրջանի Մեծ Պամաճ գյուղում: 1977 թ. ավարտել է Վալե քաղաքի թիվ 3 հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1982 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1985 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1987 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2001 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1996 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2008 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1982 – 1991 թթ. աշխատել է ՀՀ ԳԱԱ ՖԿՊԻ-ում: 1991-ից աշխատում է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում, համատեղությամբ՝ նաև նույն ինստիտուտում: 2003 թ. ընտրվել է Տեսական ֆիզիկայի միջազգային ինստիտուտի (Տրիեստ, Իտալիա) արտասահմանյան անդամ:

Զբաղվում է գրավիտացիայի ռելյատիվիստական տեսությունների, տիեզերածնության, արտաքին դաշտերի ու սահմանների առկայությամբ վակուումի հատկությունների, նյութական միջավայրերում էլեկտրամագնիսական ճառագայթային գործընթացների վրա ձայնային ալիքների ազդեցության ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է չուրջ 200 գիտական հոդվածների և “The generalized Abel-Plana formula with applications to Bessel functions and the Casimir effect” (Yer., 2008) մենագրության:

Գիտական գործունեությունը եղել է Գերմանիայում, Ֆրանսիայում, Ռուսաստանում և այլ երկրներում:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

2004 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՍԱՂԱԹԵԼՑԱՆ ՎԱԶԱԳԱՆ ՎԱՐԴԱՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
թեկնածու, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1912 թ. մարտի 20-ին ներկայիս Վրաստանի Մառնեուլի շրջանի Շուկավեր գյուղում: 1928 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1932 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1940 թ.՝ ասպիրանտուրան և պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն:

1941 – 1942 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, ծանր վիրավորվել և գերացրվել:

1942 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1971 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1932-ից աշխատել է ԵՊՀ-ում: 1942 – 1944 թթ. եղել է մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի դոցենտ, 1944 – 1949 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1950 – 1981 թթ.՝ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ, 1943 – 1949 թթ.՝ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի, 1968 – 1970 թթ.՝ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ղեկան:

Մեծ ավանդ ունի Հայաստանում մայրենի լեզվով դասագրքերի ստեղծման և հատկապես մաթեմատիկական տերմինաբանության մշակման գործում: Հեղինակ է «Բարձրագույն մաթեմատիկայի դասընթաց» (Եր., 1961, 1967) երկհատոր դասագրքի:

Եղել է ՀՍՀ մաթեմատիկայի գիտաճյուղային խորհրդի նախագահի տեղակալ, ՀԽՍՀ լուսավորության նախարարությանը և ԲՄՄԿՆ-ին առընթեր մաթեմատիկական տերմինաբանության հանձնաժողովի նախագահ: Թարգմանել ու խմբագրել է բազմաթիվ դասագրքեր:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի, «Պատվո նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1993 թ. դեկտեմբերի 28-ին Երևանում:

ՍԱՂՅԱՆ ԱՇՈՏ ՍԵՐՈԲԻ

Քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1957 թ. ապրիլի 7-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Ջափար գյուղում: 1973 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1978 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը, 1984 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2010 թ.՝ ակադեմիկոս:

1978 – 1998 թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ մանրէաբանական և բժշկական արդյունաբերության նախարարության ամինաթթուների տեխնոլոգիական ԳՀԻ-ում (1995-ից՝ Կենսատեխնոլոգիայի ԳՀԻ): 2000-ից նույն ինստիտուտի տնօրենն է: 1998-ից եղել է նաև ԵՊՀ դեղագործական քիմիայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 2002-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 2016-ից ԵՊՀ ֆարմացիայի ինստիտուտի տնօրենն է:

Հեղինակ է 130 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են ոչ սպիրտակուցային (S)- և (R)- α -ամինաթթուների ասիմետրիկ բիոմիմետիկ սինթեզին և պեպտիդների սինթեզին: Մշակել է ամինաթթուների ասիմետրիկ սինթեզի համընդհանուր փոքրածավալ արդյունավետ տեխնոլոգիա, որով սինթեզվել են 80-ից ավելի նոր, օպտիկապես ակտիվ (S)- և (R)- α -ամինաթթուներ, մի շարք գերարդյունավետ քիրալային օժանդակ ազդանյութեր և կատալիզատորներ, ինչպես նաև ոչ սպիրտակուցային ամինաթթուների պարունակությամբ ավելի քան 20 նոր դի-, տրի- և տետրապեպտիդներ, հետազոտել դրանց հակաբաղկանքային և հակավիրուսային ակտիվությունը:

Զբաղվել է նաև կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի անջատման և մաքրման հարցերով, մշակել սպիտակուցային մի շարք ամինաթթուների մանրէաբանական սինթեզի կուլտուրալ հեղուկներից նպատակային ամինաթթուների անջատման և մաքրման ներկայումս կիրառվող արդյունավետ տեխնոլոգիաներ:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 17 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

2001 թ. արժանացել է ԵՄ Դեկարտի անվան մրցանակի, 2002 թ.՝ ԶԺՀ «Բարեկամություն» շքանշանի, 2004 թ. և 2012 թ.՝ ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

2014 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչում:

ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ ԼՈՒԻԶԱ ՕՆԻԿԻ

Արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1926 թ. օգոստոսի 11-ին Լիոն (Ֆրանսիա) քաղաքում: 1936 թ. ընտանիքով ներգաղթել է Հայաստան: 1949 թ. ավարտել է ԵԳԹԻ Թատերագիտության ֆակուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1961 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1962 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1972 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1949 – 1970 թթ. աշխատել է ԵԳԹԻ-ում որպես արևմտաեվրոպական գրականության և թատրոնի, ինչպես նաև հայ թատրոնի պատմության դասախոս: 1970 – 1975 թթ. եղել է ՀԳՄԻ գեղագիտության և արվեստների պատմության ամբիոնի, 1975 – 1978 թթ.՝ ԵՌՕԼՄԻ, 1978 – 1982 թթ.՝ ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության պատմության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է մի շարք աշխատությունների, որոնցից են՝ “Труд актера В. Вагаряна” (М., 1960), «Աղամյանը և Շեքսպիրի կերպարները» (Եր., 1961), «Լեոն Քալանթար» (Եր., 1965), «Շեքսպիրը և հայ գրական ու թատերական մշակույթը. նախասովետական շրջան» (Եր., 1974), «Կինը հայ բեմարվեստում» (Եր., 1980):

1967-ից եղել է ԽՍՀՄ ԳՄ անդամ:

Վախճանվել է 1998 թ. սեպտեմբերի 10-ին Երևանում:

ՍԱՄՈՒԵԼՅԱՆ ԽԱԶԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ

Իրավագետ, պատմաբան-հայագետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1873 թ. Կերչ քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թեոդոսիայի գիմնազիայում (1889 – 1895 թթ.), բարձրագույնը՝ Սանկտ Պետերբուրգում (1895 – 1900 թթ.) և Ենայում (1901 – 1903 թթ.):

1904-ից եղել է բազմաթիվ խմբագրական խորհուրդների անդամ (1906 – 1907 թթ.՝ «Ազգագրական հանդես», «Սուրհանդակ», «Հոսանք» օրաթերթերի, 1915 – 1917 թթ.՝ «Փայլակ» շաբաթաթերթի):

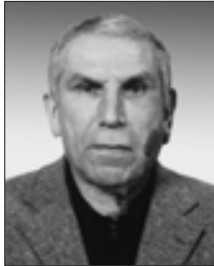
Երկար տարիներ զբաղվել է մանկավարժությամբ: 1907 – 1920 թթ. դասավանդել է Գեորգյան ճեմարանում, Նոր Նախիջևանի, Թիֆլիսի, Երևանի, Շուշիի, Բաքվի և Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) դպրոցներում, եղել է նաև դրանցից մի քանիսի տեսուչ: 1923-ից դասախոսել է ԵՊՀ պատմություն, ապա՝ իրավագիտության ֆակուլտետներում: 1936 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1922 – 1923 թթ. եղել է ՀԽՍՀ կենտրոնական առևտրի օրենսդրական հանձնաժողովի և հեղափոխական տրեբունայի անդամ, 1923 – 1924 թթ.՝ Գերագույն դատարանի քաղաքացիական գործերով կոլեգիայի անդամ, 1924 – 1932 թթ.՝ պետական կենտրոնական արխիվային վարչության տնօրեն:

Զբաղվել է ոչ միայն գործնական իրավաբանությամբ, այլև գիտահետազոտական, մասնավորապես՝ հայագիտության հարցերով: Այդ տեսակետից մեծ արժեք ունի «Հին Հայաստանի կուլտուրան» (Եր., 1931, 1941) եռահատոր երկը, որտեղ ի մի են բերված հեղինակի երկարամյա հետազոտությունների արդյունքները:

1901 – 1940 թթ. հրատարակել է հայ իրավունքի պատմության ամենատարբեր հարցերի նվիրված բազմաթիվ աշխատություններ, որոնցից են՝ «Մխիթար Գոշի «Դատաստանագիրքը» ու հին հայոց քաղաքացիական իրավունքը» (Վիեննա, 1911), «Հայ իրավունքի պատմության ներածություն» (պրակ Ա, Եր., 1921), «Հին հայ իրավունքի պատմություն» (Եր., 1939) մենագրությունները, որոնք լուրջ ներդրում են հին և միջնադարյան հայոց պետության և իրավունքի պատմության ուսումնասիրության ասպարեզում:

Վախճանվել է 1940 թ. հոկտեմբերի 16-ին Երևանում:

ՍԱՐԱՖԻՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ՎՐԹԱՆԵՍԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1946 թ. նոյեմբերի 19-ին Վր. ԽՍՀ Գուր-
 շան քաղաքում: 1964 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 12
 միջնակարգ դպրոցը, 1969 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմա-
 տիկական ֆակուլտետը:

1973 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատե-
 նախոսություն: 1975 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1988 թ.՝ պրոֆեսորի
 կոչում:

1972-ից աշխատում է ԵՊՀ Հավանականությունների տեսության և մա-
 թեմատիկական վիճակագրության մամբինում:

Հեղինակ է 30 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են ստոխաս-
 տիկ դիֆերենցիալ հավասարումներին և դիֆերենցիալ գործընթացներին:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենա-
 խոսություն:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԱՐԱ ՄԻՀՐԱՆԻ
Քանդակագործ, պրոֆեսոր,
ԽՍՀՄ գեղարվեստի ակադեմիայի և
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ԽՍՀՄ և ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ

Ծնվել է 1902 թ. մայիսի 7-ին Կ.Պոլսում: Նախնական
 կրթությունն ստացել է Բերա Հայկական թաղամասի
 դպրոցում, միջնակարգը՝ Էսսյան վարժարանում: 1919 – 1921 թթ. սովորել
 է Կ.Պոլսի գեղարվեստի վարժարանի քանդակագործական բաժնում: Իտա-
 լիայում կատարելագործելով իր մասնագիտական հմտությունները՝ 1921 –
 1924 թթ. սովորել է Վիեննայի գեղարվեստի ակադեմիայի բարձրագույն
 դպրոցում:

1925 թ. եկել է Երևան և աշխատանքի անցել ԵՊՀ տեխնիկական ֆա-
 կուլտետում: 1926 թ. արվեստակից ընկերների հետ կազմակերպել է Ռու-
 սաստանի նկարիչների ասոցիացիայի Հայկական մասնաճյուղը, ընտրվել
 նախագահ: 1932 թ. ընտրվել է Խորհրդային Հայաստանի կերպարվեստա-
 գետների նորաստեղծ միությունի նախագահ: Երկար տարիներ ղեկավարել
 է Խորհրդահայ նկարիչների միությունը:

1945 թ. նրա նախաձեռնությամբ ու ջանքերով Երևանում հիմնադրվել

է գեղարվեստական ինստիտուտ (1952-ից՝ ԵԳԹԻ), որի ռեկտորն է եղել մինչև 1959 թ., մինչև կյանքի վերջը ղեկավարել է նաև քանդակի ամբիոնն ու արվեստանոցը: 1947 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Եղել է «Նեմեսիս» գործողություն ակտիվ մասնակիցներից:

Հայոց մեծ եղեռնի թեմայով նրա ստեղծած «Քաղց» (1919), «Երաժշտություն» (1919), «Հուսախաբություն» (1920) քանդակներում դրսևորված է արվեստագետի ստեղծագործական հիմնական ուղղությունը: Հայոց ցեղասպանությունն է վերաբերում նաև նրա «Հիբոսիմա» (1957) արձանը: Տարիների մտորումների արդյունք է մահվանից առաջ ստեղծած «Եղեռն» (1968) արձանը, որը խորհրդանշում է իր զավակների կորստյան ցավն առ Աստված ուղղած Մայր Հայաստանը, իսկ 1975 թ. Գյումրիում տեղադրված «Մայր Հայաստան» մոնումենտալ քանդակը քաղաքի այցեքարտերից մեկն է:

Հետևողականորեն զարգացնելով իրապաշտական արվեստի ավանդները՝ նա Հայ քանդակագործությունը հարստացրել է տարբեր ժանրերի ու բնույթի բազմաթիվ ստեղծագործություններով, որոնք կարևոր ներդրում են Հայ արվեստի բնագավառում:

1922-ից մասնակցել է Վիեննայում, Երևանում, Բաքվում, Կիևում, Մոսկվայում, Լենինգրադում (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) և այլուր կազմակերպված ցուցահանդեսների: Մեծ վարպետությամբ է կերտել Բաֆֆու, Շիրվանզադեի, Հր. Աճառյանի, Թ. Թորամանյանի, Ե. Չարենցի և Հայ այլ մտավորականների դիմաքանդակները: Նրա կոթողային գործերի շարքում առանձնահատուկ արժեք ունի Հովհ. Թումանյանի արձանը Երևանի օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի հրապարակում: Հեղինակ է նաև բազմաթիվ հարթաքանդակների ու արձանների, ինչպես նաև ճարտարապետական ու թատերական ձևավորումների:

1950 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ իսկական անդամ, 1949 թ.՝ ԽՍՀՄ գեղարվեստի ակադեմիայի թղթակից անդամ, 1958 թ.՝ ակադեմիկոս: 1947 – 1955 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ պատգամավոր:

1950 թ. նրան շնորհվել է ՀԽՍՀ, 1963 թ.՝ ԽՍՀՄ ժողովրդական նկարչի կոչում: 1970 թ. հետմահու արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվո նշան» (2) շքանշաններով և մի շարք մեդալներով:

1962 թ. Երևանում, 1968 թ. Մոսկվայում կազմակերպվել են նրա անհատական ցուցահանդեսները:

1973-ից Երևանում գործում է նրա տուն-թանգարանը:

Վախճանվել է 1969 թ. հունիսի 13-ին Երևանում:

Նրա կերտած լավագույն քանդակներից մեկը՝ «Սահակ Պարթև և Մեսրոպ Մաշտոց», 2002 թ. կանգնեցվել է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի գլխավոր մուտքի առջև:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ԽՈՐԵՆԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1926 թ. ապրիլի 6-ին Երևանում: Ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1950 թ.՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը, 1954 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1974 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1986 թ.՝ ակադեմիկոս:

1954-ից աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտում. 1956 – 1962 թթ. եղել է ավագ գիտաշխատող և ԳԱ հասարակական գիտությունների բաժանմունքի գիտքարտուղար, 1962 – 1966 թթ.՝ նույն ինստիտուտի գիտական աշխատանքների գծով տնօրենի տեղակալ, 1966 – 1971 թթ.՝ Հին աշխարհի պատմության բաժնի վարիչ, 1971 – 1995 թթ.՝ ԳԱ արևելագիտության ինստիտուտի տնօրեն, 1988 – 1990 թթ.՝ նաև ՀԽՍՀ ԳԱ փոխնախագահի պաշտոնակատար, 1994 – 1998 թթ.՝ փոխնախագահ, 1995 – 1998 թթ.՝ հոլմանիտար գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

1967 – 1972 և 1985 – 1995 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ պատմության ու արևելագիտության ֆակուլտետներում:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների, «Հին Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ուղիների մասին» (Եր., 1962), «Հելլենիստական դարաշրջանի Հայաստանը և Մովսես Խորենացին» (Եր., 1966), «Ուրարտական տերությունը և հայերը» (Եր., 1988), «Тигранакерт: Из истории древнеармянских городских общин» (М., 1960) և այլ մենագրությունների:

1985 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Վախճանվել է 1998 թ. օգոստոսի 25-ին Երևանում:

Երևանի Մաշտոցի պողոտայի թիվ 43 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՄԱՐԳՍՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱԶԱՏԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1959 թ. Հունիսի 21-ին Ստեփանակերտում:
1976 թ. ավարտել է տեղի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը,
1982 թ.՝ ԵՊՀ արևելագիտություն ֆակուլտետի արաբա-
կան բաժինը, 1989 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2006 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2010 թ.՝ դոկտորական աստիճանագրություն: 2011 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1982 թթ. աշխատել է Ալժիրում որպես զինվորական թարգմանիչ: 1983 – 1985 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում:

1989 – 1991 թթ. եղել է գլխավորական թարգմանիչ Լիբիայում, 1991 – 1993 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող, 1993 թ. աշխատել է ՀՀ ԱԳՆ-ում: 1994 – 1998 թթ. եղել է Հալեպում ՀՀ գլխավոր հյուպատոս, 1998 – 2004 թթ.՝ ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունում, 2000 – 2005 թթ.՝ Հորդանանի Հաշիմյան թագավորությունում (համատեղություն), 2005 – 2010 թթ.՝ նաև Թունիսում և Ալժիրում:

2006 – 2018 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ աստվածաբանություն ֆակուլտետում, 2007-ից՝ ղեկավարել Հայ եկեղեցու պատմություն և եկեղեցաբանության ամբիոնը:

2010 – 2018 թթ. եղել է ՀՀ հատուկ հանձնարարություններով դեպքան:

Հեղինակ է «Հայաստանի նվիրատվական արձանագրությունները IX-XIV դդ.» (Եր., 2007), «Հայկական տոնացույցի ծագումն ու զարգացումը (IV-VIII դդ.), (պատմագրագրական ուսումնասիրություն)» (Եր., 2010) մենագրությունների և շուրջ երկու տասնյակ գիտական հոդվածների:

Պարգևատրվել է Սիրիայի Արաբական Հանրապետության Արժեքների գնահատման գերազանց աստիճանի ոսկե շքանշանով, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի «Ներսես Շնորհալի» (2006) շքանշանով և ԼՂՀ «Վաչագան Բարեպաշտ» (2009) մեդալով:

ՄԱՐԳՍՅԱՆ ԽՈՐԵՆ ՄԱՐԳՍԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտությունների վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1891 թ. դեկտեմբերի 2-ին Շուշիում: Նախնական կրթությունն ստացել է Բաքվում, բարձրագույնը՝ Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի պատմաբանասիրական ֆակուլտետում, որն ավարտել է 1917 թ.:

1921 թ. տեղափոխվել է Երևան և դարձել Հայաստանի գիտական ինստիտուտի գիտաշխատող: 1922 – 1924 թթ. եղել է Երևանի պետական կենտրոնական թանգարանի արխիվային բաժնի վարիչ: Երկար տարիներ ռուսաց լեզու է դասավանդել Հայկական ռազմական դպրոցում և մանկավարժական ուսումնարանում:

1930 – 1932 թթ. ԵՊՀ-ում դասավանդել է ռուսաց լեզու, 1934 – 1936 թթ.՝ գրականության պատմություն, միաժամանակ աշխատել պետական թանգարանի գրական բաժնի վարիչ: Եղել է գրականության թանգարանի տնօրեն, ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական բաժանմունքի գրականության և լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատող, գիտական քարտուղար, ապա՝ տնօրեն, 1943 – 1947 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գրականության (1945-ից՝ Մ. Աբեղյանի անվան) ինստիտուտի տնօրեն և մինչև կյանքի վերջը՝ նույն ինստիտուտի Հայ Հին գրականության բաժնի վարիչ:

1964 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է դոկտորի գիտական աստիճան, 1967 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է մի շարք ուսումնասիրությունների, որոնցից են՝ «Վահան Տերյան» (Եր., 1926), «Լևոն Շանթ» (Եր., 1930), «Նալբանդյանը և լեզվի հարցերը» (ռուս., Եր., 1956), «Նալբանդյանի գրական ստեղծագործությունը» (Եր., 1959), «Ստեփան Զորյան» (Եր., 1960), «Սայաթ-Նովա» (Եր., 1963) և այլն: Զբաղվել է նաև ռուս և եվրոպական գրականության պատմության հարցերով:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1970 թ. ապրիլի 4-ին Երևանում:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՀԱՅԿ ԱՐԱՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1972 թ. հունիսի 2-ին Երևանում: 1989 թ. ավարտել է թիվ 147 միջնակարգ դպրոցը, 1994 թ.՝ ԵՊՀ Ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1997 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2008 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1997 – 2002 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ԳՀ լաբորատորիայի գիտաշխատող, 2002-ից ավագ գիտաշխատող է:

2006 – 2012 թթ. համատեղությամբ եղել է ՀՌՀ ընդհանուր և տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի պրոֆեսոր, 2008 – 2012 թթ.՝ նաև ֆիզիկատեսիսնիկական ֆակուլտետի դեկան, 2012 – 2018 թթ.՝ ՀՌՀ մաթեմատիկայի և

բարձր տեխնոլոգիաների ինստիտուտի ընդհանուր ֆիզիկայի և քվանտային նանոկառուցվածքների ամբիոնի վարիչ: 2018-ից ՀՌՀ նորաստեղծ ինժեներաֆիզիկական ինստիտուտի տնօրենն է, 2015-ից՝ Սանկտ Պետերբուրգի Պետրոս Մեծի անվան պոլիտեխնիկական համալսարանի կիսահաղորդիչների ֆիզիկայի և նանոէլեկտրոնիկայի ամբիոնի հրավիրված պրոֆեսոր:

Գիտական հետազոտությունները նվիրված են կիսահաղորդիչային քվանտային նանոկառուցվածքների էլեկտրոնային, կոլոնյան, սպինային, ինչպես նաև օպտիկական բնութագրերի տեսական ուսումնասիրմանը: Կանխատեսել է էլիպսարդային և ոսպնյակաձև քվանտային կետերում Կոնի թեորեմի իրականացման հնարավորությունը՝ պայմանավորված դրանց երկրաչափությամբ: Տարածեց քվանտային կետերի համար զարգացրել է արտաքին դաշտերում լույսի միջդոտիական կլանման տեսություն:

Հեղինակ է 100-ից ավելի գիտական և 50-ից ավելի գիտահանրամատչելի և ուսումնամեթոդական հոդվածների, համահեղինակ՝ “Fundamental absorption of semiconductor quantum dots” (SPIE-press, Washington, 2018), «Զարմանահրաշ նանոաշխարհ» (Եր., 2017) գրքերի և “Энциклопедия UNESCO: Нанонаука и нанотехнологии” (М., 2011) հանրագիտարանում ակնարկային հոդվածի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

2007 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի, 2011-ին՝ ՀՀ Պետական մրցանակների:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՀԱՅԿ ԼԵՎՈՆԻ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. օգոստոսի 9-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Սուսեր գյուղում: 1965 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 7 երեկոյան միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետը:

1976 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1975 թ. աշխատանքի է ընդունվել ԵՊՀ-ում և նույն թ. տեղափոխվել նորաստեղծ ԵԺՏԻ որպես դասախոս: 1980 – 1988 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի բաժնի վարիչ, 1989 – 1990 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ խորհրդատու, 1991 – 1993 թթ.՝ ՀՀ էկոնոմպետկոմի նախագահի, ապա՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի առաջին տեղակալ: 1994-ից աշխատել է ԵՊՀ

տնտեսագիտության (այժմ՝ տնտեսագիտության և կառավարման) ֆակուլտետում որպես պրոֆեսոր, ապա՝ կառավարման և գործարարության մաթեմատիկայի վարիչ: 2000-ից նույն ֆակուլտետի ղեկավարն է:

Հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական հոդվածների, ուսումնական ձեռնարկների և մենագրությունների, որոնցից են՝ «Планирование и механизм регионального управления» (Եր., 1988), «Տնտեսական քաղաքականությունը Հայաստանում. պետության դերը» (Եր., 2001) մենագրությունները: Համահեղինակ է «Эффективность и оптимальность экономического развития» (Եր., 1982), «Վերափոխումները անցումային երկրների տնտեսություններում» (Եր., 2003) և «Հայաստանի տնտեսության վերափոխումները և վերելքի հեռանկարները» (Եր., 2014) աշխատությունների:

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 63 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

2014 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՀՈՂՄԻԿ ՀՄԱՅԱԿԻ

**Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբան**

Ծնվել է 1927 թ. հունիսի 17-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի Արեգ (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թաթուլ) գյուղում: 1945 թ. ավարտել է Թալինի միջնակարգ դպրոցը, 1950 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը:

1959 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1976 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1963 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1978 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1950 – 1952 թթ. աշխատել է «Կովկասածուխտրեստ» կազմակերպությունում, 1952 – 1956 թթ.՝ ԵՊՀ երկրաբանահետախուզական ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, 1956 – 2016 թթ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետում:

1977 – 1980 թթ. եղել է երկրաբանության ֆակուլտետի ղեկավար, 1983 – 1997 թթ.՝ պատմական և ռեգիոնալ երկրաբանության մաթեմատիկայի վարիչ, 2009 – 2016 թթ.՝ «ԵՊՀ գիտական տեղեկագիր. երկրաբանություն և աշխարհագրություն» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

Հեղինակ է 130 գիտական հոդվածների, «Палеоген Севано-Ширакского синклинария» (Եր., 1964) մենագրության, «Երկրաբանական տերմինների ռուս-հայերեն բառարան»-ի (Եր., 1984), «Երկրաբանական տերմինների

եռալեզու հանրագիտական բառարան»-ի (Եր., 2007), «Հնաշխարհագրության ուսումնասիրությունների մեթոդները» (Եր., 2010), «Շերտագրական ուսումնասիրությունների մեթոդները» (Եր., 2013) ուսումնական ձեռնարկների և բազմաթիվ այլ գրքերի:

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

1972 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր երկրաբանի կոչման:

1999 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

Վախճանվել է 2016 թ. հունիսի 11-ին:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ

**Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1957 թ. սեպտեմբերի 1-ին Երևանում: 1974 թ. ավարտել է թիվ 62 միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը, 1982 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1988 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1982-ից աշխատել է ԵՊՀ հոծ միջավայրի մեխանիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ: 2000 – 2001 և 2005 – 2007 թթ. եղել է հոծ միջավայրի մեխանիկայի ամբիոնի վարիչ: 2007-ից ԵՊՀ մեխանիկայի ամբիոնի վարիչն է, 2012-ից՝ ԵՊՀ «Մեխանիկայի տեսական հարցեր և կիրառություններ» ծրագրի գիտական լաբորատորիայի ղեկավարը:

Հեղինակ է 2 ուսումնամեթոդական ձեռնարկի, շուրջ 95 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են առաձգականության տեսության, սալերի և թաղանթների, բարակապատ մարմինների մագնիսաառաձգականության տեսության, առաձգական միջավայրերի տատանման և ալիքների տարածման հարցերին:

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՍԱՐԳՍԾԱՆ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1915 թ. հունիսի 13-ին Ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Նորաշենի գյուղում: Դպրոցն ավարտելուց հետո սովորել է Երևանի շերամագործության տեխնիկական: 1937 թ. ավարտել է Տաշքենդի գյուղատնտեսական ինստիտուտի շերամագործության ֆակուլտետը: Պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1944 թ. ՀԽՍՀ ԳԱ կենդանաբանության ինստիտուտում ստեղծել է գենետիկայի առաջին լաբորատորիան:

1954 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1964 թթ. եղել է ԵՊՀ կենդանաբանության ամբիոնի վարիչ, 1955 – 1972 թթ.՝ ՀԽՍՀ գյուղատնտեսության նախարարության շերամագործության ԳՀ կայանի տնօրեն, 1972 – 1975 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ կենդանաբանության ինստիտուտի տնօրեն, 1975 – 1985 թթ.՝ գենետիկայի լաբորատորայի վարիչ:

Աշխատանքային գործունեության ընթացքում զբաղեցրել է նաև մի շարք այլ պաշտոններ՝ ՀԽՍՀ գյուղատնտեսության նախարարության գյուղատնտեսական գիտությունների վարչության պետ, ՀՊՄԻ կենդանաբանության ամբիոնի վարիչ:

Մշակել և ներդրել է գյուղատնտեսական մշակաբույսերի վնասատու միջատների և մեղունների մակաբույծ տզի դեմ պայքարի գենետիկական մեթոդներ, ստեղծել շերամի որդի կերակրման ինքնաշխատ գիծ, որը ներդրվել է արդյունաբերության մեջ:

Հեղինակ է 5 գյուտի և ավելի քան 170 գիտական ու գիտահանրամատչելի հոդվածների, ինչպես նաև «Թթենու շերամը, նրա բիոլոգիան և որդակերակրման տեխնիկան» (Եր., 1958) մենագրության:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 15 ատենախոսություն:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:

Վախճանվել է 1985 թ. մարտի 5-ին Երևանում:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

*Գվարդիայի սերժանտ,
Խորհրդային Միության հերոս*

Ծնվել է 1924 թ. ներկայիս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ոսկեվազ գյուղում: Տեղի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ: 1942 թ. սեպտեմբերին զորակոչվել է բանակ: Մարտական մկրտությունն ստացել է Կարաչև քաղաքի ազատագրման մարտերում, պարգևատրվել «Մարտական ծառայությունների համար» մեդալով:

Որպես կապավոր մասնակցել է Օբյուխի մարզի, Բելոռուսիայի և Լեհաստանի ազատագրմանը:

1944 թ. հունիսի 27-ին Դնեպրի գետանցման ժամանակ ցուցաբերած խիզախության և արիության համար արժանացել է Խորհրդային Միության հերոսի կոչման:

1945 թ. զորացրվել է: Ուսումը շարունակել է ԵՊՀ-ում, որն ավարտել է 1951 թ.: Աշխատել է որպես ճարտարագետ Երևանի ավտոպահեստամասերի գործարանում, 1963-ից եղել է «Հայմետաղմատ» վարչության պետ:

Պարգևատրվել է Լենինի, Կարմիր աստղի (1944) և Կարմիր դրոշի (1945) շքանշաններով, ՀամԼԿԵՄ ԿԿ պատվոգրով (1944):

Վախճանվել է 2009 թ. նոյեմբերի 14-ին: Աճյունն ամփոփված է Հայրենի գյուղում:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՍԱՐԳՍԻ

*Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1935 թ. հունիսի 25-ին Նախիջևանի ԻԽՍՀ Ջուղա քաղաքում: 1952 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 17 միջնակարգ դպրոցը, 1957 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը և նշանակվել մեխանիկայի ամբիոնի ասիստենտ: 1959 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1961 – 1963 թթ. եղել է ԵՊՀ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի ավագ դասախոս, 1964-ից՝ առաձգականություն և պլաստիկության տեսությունների դոցենտ, 1978 – 2003 թթ.՝ Հոծ միջավայրի մեխանիկայի ամբիոնի վարիչ, 1988 – 1990 և 1996 – 2007 թթ.՝ ԵՊՀ մեխանիկայի ֆակուլտետի դեկան, 1990 – 1992 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1993 – 1994 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի, ինֆորմատիկայի և տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարի պաշտոնակատար:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են կոմպոզիտ նյութերից պատրաստված կառուցվածքների ամրությանը, դրանց ձևի ու նյութի լավագույն նախագծմանը, անհամասեռ անիզոտրոպ սալերի ու թաղանթների կայունությանը, տատանումների, ծռման, ջերմաառաձգականության ու հարվածի տեսություններին:

Հեղինակ է 7 մենագրության, ընդամենը 320 գիտական աշխատանքների, 12 ուսումնական ձեռնարկների և դասագրքերի, որոնցից են՝ «Հոծ միջավայրի մեխանիկա» (Եր., 1984), «Հոծ միջավայրի մեխանիկայի խնդիրների լուծման մոտավոր մեթոդներ» (Եր., 1985): Համահեղինակ է «Կառուցվածքների օպտիմալ նախագծման տեսություն և կիրառություններ» (Եր., 1990), «Ասիմպտոտիկ մեթոդները պինդ մարմնի մեխանիկայում» (Եր., 1989) ուսումնական ձեռնարկների, «Տեսական մեխանիկայի խնդիրների լուծման ուղեցույց» (Եր., 1969) քառահատոր ժողովածուի:

Դասախոսություններ է կարդացել արտերկրի համալսարաններում, գեկուլցումներով հանդես եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Շուրջ 30 տարի ղեկավարել է ԵՊՀ-ում գործող մեխանիկայի մասնագիտական խորհուրդը: 1982 – 1991 թթ. եղել է «Մեխանիկա» միջբուհական հանդեսի խմբագիր:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 49 և դոկտորական 11 ատենախոսություն:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի, 2007 թ.՝ «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչումների:

1999 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Վախճանվել է 2013 թ. հունվարի 3-ին Երևանում:

ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ ՍԱՆԴՐՈ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1912 թ. հոկտեմբերի 1-ին Վասպուրականի Քոզեր գյուղում: Մեծ եղեռնի տարիներին կորցնելով հարազատներին՝ 1918 – 1925 թթ. ապաստանել է Երևանի, Ծաղկաձորի, Կարսի, Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) մանրիկյան ուղղամիտներում, ավարտել ութամյակը: 1925 – 1930 թթ. Սարգարապատում զբաղվել է բանվորական աշխատանքով, 1930 – 1933 թթ.՝ սովորել բանֆակում, ընդունվել ԵՊԻ, ապա՝ տեղափոխվել ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ և այն ավարտել 1941 թ.:

1942 – 1946 թթ. էջմիածնում զբաղվել է կուսակցական աշխատանքով:

1947 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, 1951 թ.՝ պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն:

1948 – 1954 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի կրտսեր, 1954 – 1959 թթ.՝ ավագ գիտաշխատող, 1959-ից՝ ԵՊՀ դոցենտ:

1944-ից ղեկավարել է գիտական արշավախմբեր, հնագիտական պեղումներ կատարել Հայաստանի տարբեր հնավայրերում (Արտին լեռ, Արզնի, Նուռնուս, Զրաբեր, Սև բլուր II, Քասախ II, Կղզյակ բլուր, Մաշտոց բլուր, Շենգավիթ և այլն): Հայտնաբերված գտածոները հաստատում են, որ Հայաստանի տարածքում մարդն անընդմեջ ապրում է ավելի քան մեկ միլիոն տարի:

1945 – 1961 և 1963 – 1982 թթ. հայտնաբերել և ուսումնասիրել է Արագածի և Գեղամա լեռների բազմաթիվ ժայռապատկերներ:

Հեղինակ է «Նախնադարյան հասարակությունը Հայաստանում» (Եր., 1967), «Հայաստանը քաղաքակրթության օրրան» (Եր., 2004), «Պալեոլիթը Հայաստանում» (Եր., 1954) մենագրությունների: Վերջինս համարվել է խորհրդային հնագիտության կարևոր նվաճում:

Վախճանվել է 1995 թ. հունիսի 22-ին Երևանում:

ՍԱՐԻԲԵԿՅԱՆ ԱՄԱԼՅԱ ՍԱՐԻԲԵԿԻ

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1955 թ. փետրվարի 25-ին Թբիլիսիում: 1972 թ. ավարտել է տեղի թիվ 110 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊԻ էներգետիկայի ֆակուլտետը, 1990 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոս-

սուլթյուն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2011 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1977 – 1982 թթ. եղել է միութենական «Էներգիա» ԳԱՄ-ի հայկական մասնաճյուղ «Ատոմային էլեկտրական կայաններ» ԳՀ ինստիտուտի ռեակտորների լաբորատորիայի ճարտարագետ, 1983 – 1992 թթ.՝ Պետպլանին կից Տնտեսագիտության և պլանավորման ԳՀ ինստիտուտի գիտաշխատող, 1992 – 1996 թթ.՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության գլխավոր մասնագետ, 1996 – 1997 թթ.՝ ՀՀ վարչապետի օգնական, 1997 – 1998 թթ.՝ ՀՀ սեփականաշնորհման և օտարերկրյա ներդրումների նախարարի խորհրդական, 1999 – 2000 թթ.՝ ՀՀ նախագահի աշխատակազմի խորհրդատու, 1999 – 2005 թթ.՝ ՀՀ արժեթղթերի հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ, 2005 – 2010 թթ.՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի անդամ: 2007 – 2010 թթ. եղել է ՏԶՀՀ ՀՀ-ում ֆինանսական կրթության զարգացման ծրագրի ազգային համակարգող:

1991 – 2010 թթ. համատեղությամբ դասախոսել է ԵՊՀ-ում: 2010-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական ու մեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ ուսումնասիրության 3 ձեռնարկի՝ «Խորհրդատվության և վերապատրաստման դերը ՀՀ ձեռնարկատիրության զարգացման համակարգում» (Եր., 2009), «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. հաղթահարման ուղիները և հետճգնաժամային զարգացումները» (Եր., 2010), «Հասարակական-տնտեսական զարգացման արդի խնդիրները» (Եր., 2012):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 8 ատենախոսություն:

ՍԱՔԱՊԵՏՈՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1944 թ. հոկտեմբերի 11-ին Բեյրութում (Լիբանան): 1960 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 63 միջնակարգ դպրոցը, 1966 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1967 – 2009 թթ. աշխատել է ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում, 2009 – 2014 թթ.՝ եղել հայոց լեզվի պատմության ամբիոնի վարիչ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

1991 – 1992 թթ. գործուղվել է Բեյրութ և ղեկավարել «Հոսիսեան» հայագիտական ամբիոնի աշխատանքները:

Հեղինակ է շուրջ 50 գիտական հոդվածների, «Ե. Ջարենցի արձակի լեզուն և ոճը» (Բեյրութ, 1992), «Արևմտահայերեն – արևելահայերեն ուղղախոսական – բացատրական բառարան» (Եր., 2000), «Արևելահայերենի և արևմտահայերենի բառապաշարային առանձնահատկությունները» (Եր., 2004), «Արևմտահայերենի դասագիրք» (Եր., 2006), «Արևմտահայերեն – արևելահայերենի նոր բառարան» (Եր., 2011) աշխատությունների: Համահեղինակ է ՀՀ ավագ դպրոցի հայոց լեզվի դասագրքերի:

Նրա ղեկավարումը պաշտպանվել է թեկնածուական 2 ատենախոսություն:

ՄԱՖԱՐՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՎԻԼԵՆԻ

Ծնվել է 1964 թ. մարտի 24-ին Երևանում: 1981 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1986 թ.՝ ԵՊՀ արհեստագիտության ֆակուլտետը, 1989 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1995 թ. պաշտպանել է Թեկնածուռական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2012 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1988 – 1989 թթ. ստաժավորում է անցել Դամասկոսում (Սիրիա): 1990 թ. աշխատել է ՀնԱՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հուշարձանների պահպանություն և օգտագործման գլխավոր վարչությունում որպես պետի օգնական և գիտամեթոդական խորհրդի գիտնական քարտուղար: 1990-ից աշխատում է ԵՊՀ արևելագիտություն ֆակուլտետում: 1994 – 1995 թթ. ծառայել է ՀՀ ԶՈՒ-ում, զորացրվել մայորի կոչումով: 1996-ից ԵՊՀ թուրքագիտություն (այժմ՝ թյուրքագիտություն) ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է շուրջ 80 գիտական ու մեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ երկու մենագրության՝ «Զիյա Գյոքալփը և «Թյուրքականությունից հիմունքները»» (Եր., 2012), ««Տնտեսական թյուրքականությունը», էտատիզմի քաղաքականությունը Թուրքիայում և տնտեսության «թուրքացումը»» (Եր., 2012): Համահեղինակ է Հայաստանում թուրքերենի առաջին դասագրքի (Եր., 2001, 2004, 2007, 2011, 2013, 2015):

Նրա ղեկավարությունամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

2014 թ. պարզեցատրվել է Թուրքմենստանի “Magtymguly Pyragy” մեդալով:

ՍԱՖԱՐՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ՀՄԱՅԱԿԻ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1947 թ. հունիսի 5-ին ՀԽՍՀ Նոյեմբերյանի շրջանի Ղոշխոթան (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզի Ոսկեվան) գյուղում: 1953 թ. ընտանիքը տեղափոխվել է Նույն շրջանի Դեբեդաշեն (այժմ՝ Բաղրատաշեն) ավան: 1965 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1974 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1981 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1973-ից աշխատում է ԵՊՀ Հայ գրականության (այժմ՝ ակադ. Հր. Թամբազյանի անվան Հայ գրականության պատմության) ամբիոնում:

Գիտամանակավարժական հետաքրքրությունների շրջանակն ընդգրկում է Հայ հին ու միջնադարյան և 19-րդ դարի Հայ գրականությունը: Ունի նաև Ե. Ջարենցին և Հր. Մաթևոսյանին նվիրված աշխատություններ:

Հեղինակ է «Փալատոս Բուզանդի «Հայոց պատմության» թեմաները Հայ նոր գրականության մեջ» (Եր., 1979), «Կիլիկյան Հայաստանի գրականությունը» (Եր., 1990), «Գրողի և կերպարի անհատականությունը» (Եր., 2001), «Միջնադարի Հայ գրականության պարբերացման հիմունքները» (Եր., 2012) մենագրությունների, «Հայ միջնադարյան գրականություն» (Եր., 2017) բուհական ձեռնարկի և 60-ից ավելի գիտական ու մեթոդական հոդվածների: Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովների, դասախոսությունների հանդես է եկել թեհրանում:

2007-ից ՀԳՄ անդամ է:

ՍԱՖՐԱՍՏՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԱՐԱՄԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս*

Ծնվել է 1955 թ. հոկտեմբերի 5-ին Երևանում: 1972 թ. ավարտել է թիվ 34 միջնակարգ դպրոցը, 1977 թ.՝ ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի թուրքագիտության բաժինը, 1980 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2009 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1992 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2014 թ.՝ ակադեմիկոս:

1981-ից աշխատել է Հայաստանի ԳԱ արևելագիտության ինստիտուտում որպես կրտսեր, ավագ, առաջատար գիտաշխատող, բաժնի վարիչ: 1988 – 1991 թթ. եղել է ԳԱ սփյուռքի ուսումնասիրման կենտրոնի փոխտնօրեն:

1985-ից համատեղությամբ ղապավանդում է ԵՊՀ-ում:

1991 – 1992 թթ. եղել է Հայաստանի ԳԽ միջազգային հարաբերությունների գծով ավագ փորձագետ, 1992 – 1996 թթ.՝ ՀՀ նախագահի աշխատակազմի վերլուծական բաժնի վարիչի տեղակալ, 1996 – 1997 թթ.՝ Բոննում (Գերմանիա) ՀՀ դեսպանատան խորհրդական: 2006-ից ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի տնօրենն է և մինչև 2018 թ. եղել է ՀՀ նախագահին կից Հանրային խորհրդի կրոնի, սփյուռքի և միջազգային ինտեգրման հանձնաժողովի նախագահ:

2015-ից ՀՊՄՀ համաշխարհային պատմության և նրա ղապավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչն է:

1999 թ. գիտական աշխատանք է կատարել Բոխումի (Գերմանիա), 2001 թ.՝ Կալիֆոռնիայի Բերկլիի (ԱՄՆ), 2002 թ.՝ Բուդապեշտի (Հունգարիա) համալսարաններում:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատությունների՝ նվիրված Թուրքիայի նոր ու նորագույն պատմության և արտաքին քաղաքականության, ինչպես նաև Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրման հարցերին: Հեղինակ է նաև մի շարք ղապագրքերի:

Հիմնադիրն ու խմբագիրն է «Թուրքագիտական և օսմանագիտական հետազոտություններ» և «Ժամանակակից Եվրասիա» գիտական հանդեսների: ԱՄՆ, ՌԴ գիտական պարբերականների խմբագրական խորհուրդների անդամ է:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

2008 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

ՍԵԴՐԱԿՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՄՀԵՐԻ

*Ճիզդիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս*

Ծնվել է 1938 թ. դեկտեմբերի 9-ին Երևանում: 1955 թ. ավարտել է թիվ 4 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1972 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1975 թ.՝ պրոֆեսորի

կոչում: 1982 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1990 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1964-ից աշխատում է ԵՊՀ-ում. եղել է տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ղեկավար, 1975-ից՝ պրոֆեսոր, 1977 – 1986 և 1994 – 2008 թթ.՝ ընդհանուր ֆիզիկայի, 2008 – 2013 թթ.՝ ԵՊՀ ակադ. Վ. Համբարձումյանի անվան աստղաֆիզիկայի և ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ: 2013-ից «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» է:

1986 – 1990 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս քարտուղար, 1990 – 1994 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ փոխնախագահ:

Ուսումնասիրել է լիցքավորված մասնիկների դիֆրակտային ճառագայթումը, տվել ձգողական դաշտը նկարագրող Այնշտայնի հավասարումների սակավաթիվ լուծումներից մեկը, ստեղծել պտտվող երկնային մարմինների տեսություն, որը կիրառել է որոշ աստղային մոդելների, սպիտակ թզուկների և բարիոնային աստղերի ֆիզիկական բնութագրերի հետազոտման համար: Առաջարկել է նաև բաբախիչների գերհզոր մագնիսական դաշտերի առաջացման նոր մեխանիզմ, զբաղվել բաբախիչների պտույտի դիտվող դանդաղման և այդ ընթացքում անջատված էներգիայի և ռադիո-ճառագայթման մեխանիզմների հետազոտմամբ: Վ. Համբարձումյանի ինվարիանտություն սկզբունքի հիման վրա առաջարկել է հաշվողական տեխնիկայի օգնությամբ էլեկտրադինամիկայի և քվանտային մեխանիկայի մի շարք բարդ խնդիրներ լուծելու մեթոդ: Հետազոտել է նաև կոմպակտ աստղերում մագնիսական դաշտերի գեներացման, մասնիկների քվանտամեխանիկական քվադրմիաչափ ցրման խնդիրներ:

Հեղինակ է ավելի քան 270 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ «էլեկտրականություն և մագնիսականություն» (Եր., 2010), «Թերմոդինամիկա և վիճակագրական ֆիզիկա» (Եր., 2012) դասագրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 և դոկտորական 5 ատենախոսություն:

2000-ից «Աստղաֆիզիկա» ամսագրի խմբագիրն է:

1999 թ. պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու մեդալով, 2019 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի շքանշանով:

ՄԵՄՅՈՆՈՎ ԼԵՎՈՆ ԼԱԶԱՐԻ

Մանկավարժ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1893 թ. հուլիսի 12-ին Քիչնեում՝ ասորու ընտանիքում: Նախնական կրթությունն ստացել է Նախիջևանում, ապա ուսումը շարունակել Երևանի արական գիմնազիայում: 1916 թ. ավարտել է Մոսկվայի համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1929 թ. ստացել է դոցենտի, 1936 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Աշխատել է Շուշիի, Ալեքսանդրապոլի ու Ելիզավետպոլի միջնակարգ դպրոցներում, 1924-ից՝ ՀիՍՀ լուսժողովմատում որպես տեսուչ-մեթոդիստ, ապա՝ կազմականային վարչություն պետ:

1927 – 1930 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում, դասավանդել աստղագիտության և դնդային եռանկյունաչափություն: 1928 – 1930 թթ. եղել է մանկավարժական ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ՝ ֆիզմաթ բաժնի գծով, 1930 – 1932 թթ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկատեխնիկական ֆակուլտետի վարիչ: Հետագայում աշխատել է հանրապետություն բարձրագույն ուսումնական այլ հաստատություններում:

1933-ից եղել է ԵՊՀ աստղադիտարանի առաջին վարիչը:

Նրա գրչին են պատկանում մի քանի գիտական հոդվածներ. մեծ վաստակ ունի հայկական տոմարի ու միջնադարյան հայ աստղագիտության պատմության ուսումնասիրման բնագավառներում:

Վախճանվել է 1959 թ. սեպտեմբերի 17-ին:

ՄԵՖԵՐՅԱՆ ՍՈՆԱ ՄԱՐԳՍԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ**

Ծնվել է 1940 թ. հուլիսի 1-ին Հալեպոմ (Սիրիա):
1947 թ. ընտանիքը հայրենադարձվել է: 1955 թ. ավարտել
է Երևանի թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ բա-
նասիրության ֆակուլտետի անգլիական բաժինը:

1988 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.` դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1995 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.` պրոֆեսորի
կոչում:

1960 – 1963 թթ. աշխատել է Երևանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցում:
1963 – 1965 թթ. սովորել է Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) պետական Համալսարանի երկամյա մանկավարժական դասընթացներում: 1965-

ից աշխատել է ԵՊՀ անգլիական բանասիրությունից ամբիոնում:

Հեղինակ է շուրջ 40 հոդվածի, «Շեքսպիրը Հայ իրականության մեջ (1850 – 1950)» (Եր., 2002) մենագրության, «Համառոտ ակնարկ թարգմանաբանության» (Եր., 2006) ձեռնարկի, մի քանի բառարանի՝ «Իմաստախոս Շեքսպիրը» (Շեքսպիրի իմաստախոսությունների անգլերեն-հայերեն բառարան, Եր., 1988), «Իմաստախոս ժողովուրդը» (անգլերեն-հայերեն, հայերեն-անգլերեն ասացվածքներ և արտահայտություններ, Եր., 2005), «Անգլերեն-հայերեն դարձվածաբանական բառարան» (Եր., 2005): Նրա թարգմանությամբ լույս են տեսել Լ. Քերոլի, Ռ. Քրիփլինգի, Ք. Մենսֆիլդի, Ս. Ֆիցջերալդի մի շարք ստեղծագործություններ:

1988 թ. հիմնել է «Աստղիկ» առաջին Հայ թարգմանական հանդեսը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

1988-ից եղել է ՀԳՄ անդամ:

2009 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

Վախճանվել է 2017 թ. հունիսի 7-ին Երևանում:

ՍԻՄՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՍԵՐԺԻԿԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

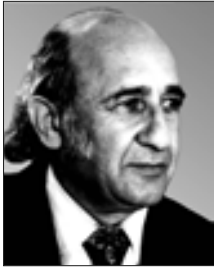
Ծնվել է 1980 թ. հուլիսի 13-ին Երևանում: 1997 թ. ավարտել է թիվ 20 միջնակարգ դպրոցը, 2003 թ.՝ ԵՊՀ Հայ բանասիրության ֆակուլտետը, 2005 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2005 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2015 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2009 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2016 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

2005-ից աշխատում է ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության ամբիոնում:

Գիտական հետաքրքրությունների ոլորտներն են՝ 17-20-րդ դդ. նոր գերմանական գրականություն, գրականության և մշակույթի նշանագիտական խնդիրներ, հոլմանիտար գիտությունների մեթոդների պատմություն և հաղորդակցության տեսություն:

Հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների և “Семиотика. Хрестоматия” (Եր., 2009) և «Գրական «գործարանը». մեթոդ, տեքստ, ընթերցող, մեկնաբանող» (Եր., 2015) ուսումնամեթոդական ձեռնարկների:

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԱՔԵԼ ՊՈՂՈՍԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1922 թ. հունիսի 17-ին Ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Խնձորեսկ գյուղում: Տեղի միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանն ավարտելուց հետո ընդունվել է Բաքվի մանկավարժական ուսումնարան: Երկրորդ կուրսից ուսումը շարունակել է Գորիսի մանկավարժական ուսումնարանում, որն ավարտել է 1938 թ. և աշխատել Գորիսի շրջանի դպրոցներում որպես ուսուցիչ, ուսմասվար, տնօրեն: 1939 – 1945 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին, վիրավորվել և 1946 թ. գորացրվել:

1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, 1953 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1953 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1953 – 1961 թթ. եղել է ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի դասախոս, դոցենտ, 1961 – 1964 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1956 – 1962 թթ.՝ նաև ԵՊՀ գիտական քարտուղար, 1964 թ.՝ ԽՄԿԿ ԿԿ-ին կից ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղի փոխտնօրեն, 1965 – 1978 թթ.՝ ՀՍՀ գլխավոր խմբագրի տեղակալ, առաջին տեղակալ, ապա՝ գլխավոր խմբագիր, անմիջական մասնակցություն ունեցել 12 հատորների բառացանկերի կազմմանը և 1-4 հատորների հրատարակմանը:

1979 – 1983 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս քարտուղարի տեղակալ, 1983-ից՝ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ՀԽՍՀ քաղաքների ու գյուղերի պատմության բաժնի վարիչ:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, 6 մենագրության, այդ թվում՝ «Երևան. 1920 – 1967» (Եր., 1968), «Ռազմի ճամփաներով: Ակնարկներ դպրոցականից բարձր տարիքի համար» (Եր., 1981), համահեղինակ՝ «Երևան. 2750 (782 մ. թ. ա. – 1968 թթ.)» (Եր., 1968) գրքի:

1946 – 1948 թթ. եղել է ԵՊՀ կուսկոմիտեի քարտուղար, 1948 – 1952 թթ.՝ առաջին քարտուղար, 1950 – 1954 և 1966 – 1976 թթ.՝ Երևանի քաղխորհրդի պատգամավոր:

Պարգևատրվել է Կարմիր դրոշի, Հայրենական պատերազմի I աստիճանի շքանշաններով, «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:

Վախճանվել է 1994 թ. հունիսի 3-ին Երևանում:

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԳԱՌՆԻԿ ՊՈՂՈՍԻ

*Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր*

Ծնվել է 1932 թ. փետրվարի 23-ին ՀԽՍՀ Գորիսի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Խնձորեսկ գյուղում: 1947 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցի 8-րդ դասարանը, 1950 թ.՝ Երևանի Հիդրոմեխիորատիվ տեխնիկումը, 1955 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը:

1955 – 1960 թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ երկրաբանական նախարարության Առաջին գլխավոր գործովյան էքսպեդիցիայի՝ Զանգեզուրի արշավախմբում որպես ջոկատի պետ: 1959 թ. եղել է Մոսկվայի երկրաբանահետախուզական ինստիտուտի որակավորման դասընթացների ունկնդիր: 1960 – 1961 թթ. աշխատել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետի արշավախմբում որպես ավագ երկրաբան:

1965 թ. ավարտել է ասպիրանտուրան, նույն թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1991 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1965 – 1966 թթ. եղել է ՀԽՍՀ երկրաբանական վարչության երկրաբանական արշավախմբի ավագ երկրաբան, 1966-ից աշխատել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, ավագ դասախոս, դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր: 1977-ից մինչև կյանքի վերջը ղեկավարել է պատմական և տարածքային երկրաբանության մաթեմատիկա:

Զբաղվել է ՀՀ տարածքի և հարակից շրջանների երկրաբանական կառուցվածքի հիմնահարցերի, տեկտոնիկայի, նեոտեկտոնիկայի և երկրաշարժատեկտոնիկայի առանձնահատկությունների ուսումնասիրությամբ: Հայաստանի առաջին (Մ – 1:500000, 1968) և երկրորդ (Մ – 1:200000, 1998) տեկտոնական քարտեզների հեղինակներից է:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական հրապարակումների, համահեղինակ՝ «Тектоническая карта Армянской ССР» (Եր., 1968), «Стратиграфический словарь СССР» (М., 1982) գրքերի:

Պարգևատրվել է «1941 – 1945 թթ. Հայրենական պատերազմում հաղթանակի 50 տարին» (1995) և այլ մեդալներով:

Վախճանվել է 2007 թ. փետրվարի 11-ին Երևանում:

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ՀՐԱԶԻԿ ՌՈՒԲԵՆԻ

**Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1928 թ. դեկտեմբերի 9-ին Ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Շինուհայր գյուղում: 1947 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ պատմություն ֆակուլտետը: Նույն թ. դարձել է «Խորհրդային Հայաստան» թերթի խմբագրության գրական աշխատող, ապա՝ գործողվել Գորիս՝ որպես շրջանային թերթի պատասխանատու քարտուղար: 1953-ից աշխատել է ՀԿԿ Գորիսի շրջկոմում որպես հրահանգիչ, ապա՝ բաժնի վարիչ, 1957 – 1959 թթ.՝ գաղափարական գծով քարտուղար: 1959 – 1962 թթ. սովորել է ԽՄԿԿ ԿԿ-ին առնչված հասարակական գիտությունների ակադեմիայում:

1962 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1969 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1962 – 1966 թթ. եղել է ԽՄԿԿ ԿԿ ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղի գիտաշխատող, 1966 – 1977 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ դասախոսական խմբի ղեկավար, ապա՝ բաժնի վարիչի առաջին տեղակալ, 1977 – 1990 թթ.՝ ՄԼԻ տնօրեն, միաժամանակ՝ ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ, 1990 – 1991 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության և տնտեսագիտության բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 1991 – 1994 թթ.՝ Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապերի կոմիտեի նախագահ:

1964-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում և հանրապետության այլ բուհերում:

1994 – 2007 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ նախագահի խորհրդական, 1999 – 2003 թթ.՝ նաև ԵՊՀ հայոց պատմության ամբիոնի վարիչ, 2004 – 2015 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր: Տարբեր տարիների եղել է ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամ:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական հոդվածների և շուրջ 40 մենագրության, որոնցից են՝ «Սփյուռքահայությունը սոցիալ-քաղաքական պայքարի ուղիներում» (Եր., 1968), «Թուրք ազգային բուրժուազիայի գաղափարաբանությունը և քաղաքականությունը» (Եր., 1980), «Թուրքահայկական հարաբերությունների պատմությունից» (Եր., 1991), «Անդրանիկի ժամանակը» (ՀՀ. I, II, Եր., 1996), հինգհատորյա «Ազատագրական պայքարի ուղիներում» (Եր., 2003, 2009, 2010, 2013): Կիլիկիայի հայերի 1909 թ. ջարդերի 100-ամյակի առթիվ հրատարակել է «Հայերի զանգվածային կոտորածները Կիլիկիայում (1909 թ. ապրիլ)» (Եր., 2009) մենագրությունը, որը լույս է տեսել նաև անգլերեն: Աշխատություններից

շատերը լույս են տեսել Չեխովյան լիայում, ԱՄՆ-ում, Լիբանանում, Իրանում, Հունաստանում, Ճապոնիայում:

Նրա ղեկավարությունը և խորհրդատվությունը պաշտպանվել է թեկնածուական և դոկտորական ավելի քան 30 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ և ՀՀ ԱԺ պատգամավոր, ՀԿԿ ԿԿ անդամ, ՀԽՍՀ ԳԽ ներման հանձնաժողովի նախագահ:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ Պետական մրցանակի:

Վախճանվել է 2016 թ. հունվարի 29-ին Երևանում:

Երևանի Ամիրյան փողոցի թիվ 20 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՍԻՍԱԿՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ԽՍՀՄ ԳԱ և ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1907 թ. հունվարի 25-ին Աշտարակում: 1928 թ. ընդունվել է ԵՊՀ և գործուղվել Մոսկվայի Կ. Տիմիրյազևի անվան գյուղատնտեսական ակադեմիա, որը 1932 թ. ավարտելուց հետո ընդունվել է ասպիրանտուրա: 1935 թ. տեղափոխվել է ԽՍՀՄ ԳԱ կենսաքիմիայի ինստիտուտ:

1936 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1940 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1944 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1960 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ, 1965-ին՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:

1935-ից աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԱ Ա. Բախի անվան կենսաքիմիայի ինստիտուտում, 1946 – 1959 թթ. եղել նույն ինստիտուտի փոխտնօրեն, 1959 – 1963 թթ.՝ ԽՍՀՄ ԳԱ կենսաբանական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, 1963 – 1966 թթ.՝ նախագահություն անդամ և գիտական քարտուղար:

1945 – 1950 թթ. ԵՊՀ-ում կարգացել է էնզիմոլոգիայի հատուկ դասընթաց:

Զբաղվել է մշակաբույսերի չորադիմացկուն տեսակների ստացման, բույսերի ենթաբջջային կառուցվածքի, կենդանի բջիջների վրա ճառագայթաակտիվության ազդեցության հիմնախնդիրների հետազոտություններ և ազդեցությունների մի շարք միջոցառումների մշակմամբ:

Նրա ղեկավարությամբ տիեզերական կենսաբանություն և բժշկության

բնագավառներում ուսումնասիրվել են ճառագայթման, անկշռության, երկրի ձգողության և այլ գործոնների հետ կապված հարցեր: Իրավամբ համարվում է տիեզերական կենսաբանության հիմնադիրներից:

Զեկուցումներով բազմիցս հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում ու համաժողովներում, դասախոսություններ կարդացել Բելգիայի, Փարիզի, Ճապոնիայի և այլ երկրների համալսարաններում:

1959 – 1964 թթ. եղել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գործադիր խորհրդի անդամ, 1964 – 1966 թթ.՝ 13-րդ նստաշրջանի նախագահ, 1965 – 1966 թթ.՝ Միջազգային աստղագիտության ակադեմիայի իսկական անդամ և փոխնախագահ, Միջազգային աստղագնացության ֆեդերացիայի կենսաաստղագնացության կոմիտեի նախագահ:

Նրա խմբագրությամբ հրատարակվել են “Проблемы космической биологии” (М., 1962), “Первые космические полеты человека” (М., 1962, 1963) ժողովածուները: Եղել է նաև ԽՍՀՄ ԳԱ տեղեկագիր, «Կենսաքիմիա» հանդեսի գլխավոր խմբագիր, «Տիեզերական հետազոտություններ» ամսագրի գլխավոր խմբագրի տեղակալ, «Համեմատական ֆիզիոլոգիա և կենսաքիմիա» (Լոնդոն) և «Ագրոքիմիա» (Իտալիա) ամսագրերի խմբագրական խորհուրդների անդամ:

Նրա նախաձեռնությամբ Երևանում հիմնվել է գինու և խաղողի կենսաքիմիայի լաբորատորիա:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական և դոկտորական չուրջ 40 ատենախոսություն:

Եղել է ԽՍՀՄ Պետական (1952), ԽՍՀՄ ԳԱ Ա. Բախի (1950, 1966) և Ի. Մեչնիկովի (1951) անվան մրցանակների դափնեկիր, պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (3) և «Պատվո նշան» շքանշաններով, արժանացել է. Պաստյորի ինստիտուտի (Ֆրանսիա), Լիեժի համալսարանի (Բելգիա) ոսկե մեդալների, Խաղաղության համաշխարհային խորհրդի պատվոգրի ու արծաթե մեդալի (1959) և այլ պարգևների:

Վախճանվել է 1966 թ. մարտի 2-ին Մոսկվայում:

Նրա բրոնզաձուլ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում, Մոսկվայի Ա. Բախի անվան կենսաքիմիայի ինստիտուտի շենքի պատին փակցված է հուշատախտակ, անունը ոսկե տառերով գրված է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շենքի պատին, կիսանդրին կանգնեցված է ծննդավայրում: Նրա անունով են կոչվում՝ Լուսնի խառնարաններից մեկը, ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի թիվ 307 լսարանը, Աշտարակի միջնակարգ դպրոցներից մեկը, փողոց Երևանում և Աշտարակում:

Աշտարակում գործում է Ն. Սիսակյանի տուն-թանգարանը:

ՍԻՐՈՒՆՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ՄԿՐՏՁԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ**

Ծնվել է 1948 թ. հունվարի 13-ին Երևանում: 1965 թ. ավարտել է թիվ 25 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1977 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2013 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1970-ից աշխատել է Երֆի-ում, 1999-ից՝ ղեկավարել նույն ինստիտուտի փորձարարական ֆիզիկայի բաժանմունքը: 2005-ից համատեղությամբ դասախոսել է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնում:

Զբաղվել է նուկլոնային ռեզոնանսների կառուցվածքի, դեյտրոնի ֆոտոմոնիթինգի գործընթացում ֆոտոնների բեռնացման և ցածր էներգիաների միջուկային ֆիզիկայի խնդիրների ուսումնասիրությամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 430 գիտական աշխատանքների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2018 թ. սեպտեմբերի 15-ին Երևանում:

ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

**Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1907 թ. սեպտեմբերի 3-ին Արցախի Գետաշեն գյուղում: 1928 թ. ավարտել է Բաքվի թիվ 22 միջնակարգ դպրոցը, 1931-ին՝ ԵՊՀ պատմագրական ֆակուլտետը, 1936 թ.՝ Լենինգրադի (այժմ՝ Սանկտ Պետերբուրգ) գեղարվեստագիտության պետական ակադեմիայի արևմտաեվրոպական գրականության բաժինը:

1941 – 1945 թթ. մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1947 թ. նրան շնորհվել է բանասիրական գիտությունների թեկնածուի, 1966 թ.՝ գիտության դոկտորի գիտական աստիճան, 1967 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1931 – 1933 թթ. եղել է Աշտարակի ժողկրթության բաժնի վարիչ: 1936

Թ. անցել է դասախոսական աշխատանքի ՀՊՄԻ-ում, ապա եղել է բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչ, համատեղությամբ դասախոսել նաև ԵՊՀ-ում:

1946 – 1947 և 1952 – 1954 թթ. եղել է «Սովետական գրականություն և արվեստ» ամսագրի գլխավոր խմբագիր, 1947 – 1951 թթ.՝ ՀԿԿ Երևանի քաղաքային կոմիտեի քարտուղար, 1948 – 1958 թթ.՝ ՀԿԿ ԿԿ անդամ, 1952 – 1955 թթ.՝ ՀԳՄ վարչության քարտուղար, 1971 – 1978 թթ.՝ ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է 13 մենագրության և «Արտասահմանյան գրականություն» (Եր., 1979) բուհական դասագրքի: Արևմտահայերեն գրականության տարաբնույթ հարցերին նվիրված կարևոր աշխատություններից են՝ «Եվրոպական գրականության ուղիվներ. Բուրգուն, Շիլլեր, Հյուգո» (Եր., 1954), «Դանթե, Պետրարկա, Շեքսպիր, Մոլիեր. եվրոպական ռեալիզմի պատմությունից» (Եր., 1973), «Լեսսինգ, Գյոթե, Հայնե. եվրոպական ռեալիզմի պատմությունից» (Եր., 1978): Արդի գրականությանը նվիրված ուսումնասիրություններն ամփոփված են «Ժամանակակից հայ բանաստեղծներ» (Հ. 1, Եր., 1965, Հ. 2, Եր., 1967) գրքում:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Հայրենական պատերազմի II աստիճանի և Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով:

Վախճանվել է 1978 թ. օգոստոսի 28-ին Երևանում:

ՍՈՏՆԻԿՅԱՆ ՊՈՂՈՍ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ

Մանկավարժ-լեզվաբան

Ծնվել է 1884 թ. հունվարի 28-ին Ելիզավետպոլի նահանգի Նուխի վարչական կենտրոնում: Սկզբնական կրթությունն ստացել է Բաթումի հայկական դպրոցում: 1902 թ. ավարտել է Թիֆլիսի առաջին գիմնազիան և ընդունվել Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի արևելագիտական ֆակուլտետ, ապա փոխադրվել իրավաբանական ֆակուլտետ, սակայն նյութական ծանր պայմանների պատճառով ընդհատել է ուսումնառությունը և զբաղվել ուսուցչությամբ: 1907 թ. վերսկսել է ուսումնառությունը Նուխի ֆակուլտետում և ավարտել այն 1910 թ.: 1911-ից զբաղվելով ուսուցչական գործունեությամբ՝ պաշտոնավարել է Մոզդուկի դպրոցներում, Գեորգյան ճեմարանում (1911 – 1914 թթ.), Թիֆլիսի հայկական արական գիմնազիայում (1917 – 1919 թթ.), 1920 – 1923 թթ. ռուսաց լեզու է դասավանդել Երևանի միջնակարգ դպրոցներում և տեխնիկումներում:

1919 թ. եղել է ՀՀ կրթության նախարարի օգնական, 1920 թ.՝ խորհրդարանի անդամ:

1922 թ. օգոստոսի 4-ին ձերբակալվել է Զեմալի սպանությանը մասնակցելու կասկածանքով, սակայն օգոստոսի 18-ին հանցանքը չապացուցվելու պատճառով ազատ է արձակվել:

1923 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ և երկար տարիներ լատիներեն դասավանդել բժշկական ֆակուլտետում, այնուհետև՝ ԵրԲԻ-ում և այլ բուհերում: Գործուն մասնակցություն է ունեցել «Ռուս-հայերեն նոր բառարանի» (Եր., հ. 1, 1934, հ. 2, 1935) կազմման աշխատանքներին: 1968 թ. լույս է տեսել նրա "Основные проблемы языка и мышления" աշխատությունը:

1949 թ. հունիսի 14-ի որոշմամբ աքսորվել է Ալթայի երկրամաս և առժամանակ դասախոսել Բառնաուլի բժշկական ինստիտուտում: 1956 թ. հունիսի 2-ին ազատվել է աքսորից, վերադարձել Հայաստան և դասախոսել ԵրԲԻ-ում: 1960 թ. անցել է վաստակած հանգստի:

Վախճանվել է 1971 թ. Երևանում:

ՍՏԵՓԱՆ ՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1948 թ. մարտի 14-ին Երևանում: 1965 թ. ավարտել է ԹԻՎ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1970 թ.՝ ՀՊՄԻ պատմության ֆակուլտետը, 1974 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1975 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1983 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974 – 1992 թթ. աշխատել է ՀՊՄԻ ընդհանուր պատմության ամբիոնում, 1992-ից՝ ԵՊՀ համաշխարհային պատմության ամբիոնում որպես դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր: 1998-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է ավելի քան 120 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Պատմական մտքի զարգացումը հին Հայաստանում. առասպել, ռացիոնալիզմ, պատմագրություն» (Եր., 1991), «Պատմության կերպափոխությունները Մեծ Հայքում. Արտաշիսյան դարաշրջան» (գիրք Ա, Եր., 2012) մենագրությունների: Համահեղինակ և խմբագիր է հանրակրթական դպրոցի «Հին աշխարհի պատմություն», «Նոր դարերի պատմություն», «Նորագույն պատմություն» դասագրքերի: Զբաղվել է նաև թարգմանչական գործունեությամբ (տե՛ս «Պլուտոնիոս, Էնեասներ, գիրք V, Յաղագս բանականի, թարգմանություն հին հունարենից, ուսումնասիրություն, մեկնաբանություններ» (Եր., 1999)):

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 ատենախոսություն:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ՄՏԵՓԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄՏԵՓԱՆԻ
Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1902 թ. հունվարի 15-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ կրթությունն ստացել է հայրենի քաղաքում: 1921 թ. ընդունվել է Թիֆլիսի պոլիտեխնիկական ինստիտուտ: 1925 թ. տեղափոխվել է Նովոչերկասկ և 1930 թ. ավարտել Դոնի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի երկրաբանական-հետախուզական ֆակուլտետի լեռնային բաժինը:

1924-ից, ուսումնառությունը զուգահեռ, աշխատել է Դոնի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ինժեներական երկրաբանության լաբորատորիայում: Մասնակցել է Զորագէսի, Արագղայանի և Սարգարապատի շրջանների երկրաբանական քարտեզահանման աշխատանքներին: Ալավերդիում աշխատել է որպես հանքի երկրաբան, կոմբինատի գլխավոր երկրաբան:

1936 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում: 1939 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1950 թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման:

1935 թ. դասախոսական աշխատանքի է հրավիրվել ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետ, 1938 թ. նշանակվել դեկան, 1939 թ.՝ ընդհանուր երկրաբանության ամբիոնի վարիչ:

1935-ից միաժամանակ աշխատելով ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական բաժանմունքի (1943-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ) երկրաբանության ինստիտուտում՝ ԳՀ աշխատանքներ է կատարել Հայաստանի շրջաններում, որոնց արդյունքները շարադրել է շուրջ 25 հաշվետվություններում:

Հեղինակ է գիտական մի շարք հոդվածների ու գրքերի, այդ թվում՝ «Ахтальское полиметаллическое месторождение» (Եր., 1938), «Южная часть Алавердского месторождения» (Եր., 1940), «Перспективы шамлугского месторождения и направление дальнейших разведочных работ» (Եր., 1941), «Колчедансерный (пирит). Минеральные ресурсы Армянской ССР» (Եր., 1949), «ՀԽՍՀ ռելյեֆի կազմավորման պայմանները» (Եր., 1949) մենագրությունները:

Վախճանվել է 1950 թ. հուլիսի 11-ին Մոսկվայում:

ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ ՆԵՐՍԻԿ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Կուսակցական գործիչ, տնտեսագետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1898 թ. փետրվարի 14-ին Ելիզավետպոլում (Գանձակ): Ավարտել է տեղի արական գեմնազիան: 1917 թ. դարձել է կոմունիստական կուսակցության անդամ, զբաղվել հեղափոխական աշխատանքով: 1917 թ. դեկտեմբերին զորակոչվել է բանակ և ուղարկվել Թիֆլիսի ռազմամոտոցիկլետային դպրոց: 1918 – 1919 թթ. շարունակել է կուսակցական-հեղափոխական աշխատանքը Թիֆլիսում և Ելիզավետպոլում: 1920 թ. Հայաստանում մասնակցել է մայիսմեկյան ցույցերին, հուլիսի 24-ին ձերբակալվել և դատապարտվել 10 տարվա բանտարկության:

Հայաստանում խորհրդային իշխանություն հաստատվելուց հետո ազատվել է և 1921 թ. նշանակվել էջմիածնի գավառային հեղկոմի փոխնախագահ, այնուհետև՝ նախագահ:

1922 թ. աշնանը գործուղվել է Մոսկվա՝ ուսանելու Պլեխանովի անվան ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում, որը 1927 թ. ավարտելուց հետո ընդունվել է Կարմիր պրոֆեսուրայի տնտեսագիտական ինստիտուտ՝ շարունակելով քաղաքատնտեսություն դասավանդել տարբեր բուհերում:

1930 թ. աշխատել է Բաքվում, ղեկավարել Կարմիր պրոֆեսուրայի ինստիտուտի Բաքվի բաժանմունքը: 1931 թ. նշանակվել է 26 կոմիսարների անվան անդրկովկասյան կոմունիստական համալսարանի ռեկտոր, տարվա վերջին գործուղվել Երևան և անցել դասախոսական աշխատանքի: Գործուն մասնակցություն է ունեցել մարքսիզմ-լենինիզմի դասականների երկերի հայերեն հրատարակությանը, կազմել և հրատարակել է Մարքսի ու Էնգելսի նամակների առաջին հատորը: Հեղինակ է տնտեսագիտական մի շարք աշխատությունների:

1933 թ. նոյեմբեր – 1934 թ. հունիս ամիսներին եղել է ՀԽՍՀ լուս-ժողկոմ և ՄԼԻ տնօրեն: 1932 – 1936 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնը: 1935 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1936 թ. մայիսի 21-ին ձերբակալվել է Ս. Կիրովի սպանության մասնակից և հակահեղափոխական, տեղաբնակ, տրոցկիստական, ազգայնական կազմակերպության անդամ լինելու մեղադրանքով: 1938 թ. հուլիսի 8-ին կայացվել է գնդակահարման վճիռ, որն ի կատար է ածվել նույն օրը:

1956 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՄՏԵՓԱՆՅԱՆ ՍԵՅՐԱՆ ՊԱՎԵԼԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1959 թ. հունիսի 30-ին Վր. ԽՍՀ Ախալ-քալաքի շրջանի Մերենիա գյուղում: 1974 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1976 թ.՝ ԵՊՀ նախապատրաստական ֆակուլտետը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի մաթեմատիկայի բաժինը:

1990 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 2018 թ.՝ դոկտորական աստենա-
խոսուելթյուն: 2009 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1981 – 1982 թթ. եղել է Երևանի քաղխորհրդի քաղաքի կառավարման ավտոմատացված համակարգերի ԳՀ և նախագծային ինստիտուտի ճարտարագետ, 1982 – 1992 թթ.՝ ՀիՍՀ ԳԱ մեխանիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, ապա՝ ավագ գիտաշխատող:

1992-ից աշխատում է ԵՊՀ Թվային անալիզի և մաթեմատիկական մոդելավորման ամբիոնում:

Զբաղվում է ճաքերին վերաբերող այնպիսի խնդիրների ուսումնասիրմամբ, որոնց լուծումները բերվում են սինգուլյար ինտեգրալ Հավասարումների թվային լուծման, ինչպես նաև սպլերի և Թաղանթների տեսուլթյան կիրառական եզրային խնդիրների մաթեմատիկական մոդելավորմամբ:

Հեղինակ է ավելի քան 35 գիտական հոդվածների և ուսումնամեթոդական 2 ձեռնարկի:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

ՍՈՒՎԱՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Տնտեսագիտուլթյան դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ աղանդեմիկոս,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1943 թ. մայիսի 25-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Ասկերանի շրջանի Սղնախ գյուղում: 1960 թ. ավարտել է Ավետարանոց գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 1965 թ.՝ ԵՊՀ տնտեսագիտություն ֆակուլտետը, 1969 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել թեկնածուական, 1983 թ.` դոկտորական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ Թղթակից անդամ, 2010 թ.` ակադեմիկոս:

1970 – 1975 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում, 1975 – 1984 թթ.՝ ԵԺՏԻ-ում, 1987 – 1994 թթ.՝ նույն ինստիտուտի գիտական աշխատանքների գծով պրոֆեսոր, 1994 – 2006 թթ.՝ կառավարման ամբիոնի վարիչ, 2006 – 2011 թթ.՝ նույն բուհի ռեկտոր: 2011-ից ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարն է:

Հեղինակ է գիտական ավելի քան 250 աշխատանքների, այդ թվում՝ 40 գրքի, որոնցից են՝ «Աշխատանքի արտադրողականությունը և արտադրության արդյունավետությունը» (Եր., 1976), «Управление ростом производительности труда в промышленности» (Ер., 1987), «Ռազմավարական կառավարում. մեթոդաբանությունը և արդի հիմնահարցերը» (Եր., 1996), «Հանրային կառավարման տեսություն և պատմության ուղիվներ» (Եր., 2004), «Տնտեսություն, գիտություն, կրթություն» (Եր., 2014):

Համահեղինակ և խմբագիր է «Մենեջմենթ» բուհական դասագրքի (Եր., 2002, 2009, 2015), «Հայ կառավարչական մտքի պատմության ուղիվներ» (Եր., 2005), «Ռազմավարական կառավարում» (Եր., 2015) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական ու դոկտորական 100-ից ավելի ատենախոսություն:

2007 – 2018 թթ. եղել է ՀՊՏՀ-ում գործող տնտեսագիտական մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Պարգևատրվել է Անանիա Շիրակացու (2000), ԼՂՀ «Մայրական երախտագիտություն» (2007), «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» I աստիճանի (2011) և «Վաչագան Բարեպաշտ» (2013) մեդալներով:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ԱԼԵԿՍԵՅ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1907 թ. սեպտեմբերի 10-ին Իրանում՝ Սպահանի Մուսուլման գյուղում: 1923 թ. ավարտել է Կալկաթայի Հայոց մարդասիրական ճեմարանը և մինչև 1935 թ. աշխատել Նոր Զուղայի հայկական միջնակարգ դպրոցում որպես ուսուցիչ: 1935 թ. ներգաղթել է Հայաստան, 1940 թ. ավարտել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1946 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1963 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1966 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1946 – 1952 թթ. աշխատել է Մոսկվայի Համամիութենական հեռակա իրավաբանական և Սվերդլովսկի (այժմ՝ Եկատերինբուրգ) իրավաբանական ինստիտուտներում, 1953-ից մինչև կյանքի վերջը՝ ԵՊՀ-ում:

1971 – 1977 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ պետություն և իրավունքի տեսություն և պատմություն ամբիոնը:

Հեղինակ է գիտական բազմաթիվ հոդվածների ու գրքերի, որոնցից են՝ «Государство и право Урарту (860-590 гг. до н.э.)» (Եր., 1963), որի համառոտ բովանդակությունը տպագրվել է իրավաբանական բուհական դասագրքերում, «Общественно-политический строй и право Армении в эпоху раннего феодализма (III-IX вв. н.э.)» (Եր., 1963), «Մխիթար Գոշը և «Հայոց դատաստանագիրքը»» (Եր., 1965), «История Киликийского государства и права (XI-XIV вв.)» (Եր., 1969, հայ., Եր., 1978), «Очерк истории государства и права Биайнили-Урарту (880-590 гг. до н.э.)» (Եր., 1975), «Հին իրանական իրավունքը ըստ Սասանյան Դատաստանագրքի» (Եր., 1980) մենագրությունները:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել են թեկնածուական բազմաթիվ ատենախոսություններ:

1971 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1981 թ. սեպտեմբերի 5-ին Երևանում:

ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ԱՇՈՏ ՄՈՒՐԱԴԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1922 թ. օգոստոսի 18-ին Թիֆլիսում: 1940 թ. ավարտել է տեղի թիվ 86 հայկական միջնակարգ դպրոցը: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, ծանր վիրավորվել: 1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի և գրականության բաժինը:

1954 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1954 – 1966 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի (1964-ից՝ Հր. Աճառյանի անվան) գիտաշխատող, 1966 – 2005 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի Հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս, ապա՝ դոցենտ, 1976 – 1991 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ:

Նրա հեղինակած բառարանները հայ բազմադարյա բառարանագրություն չորս նվաճումներ են, իսկ «Ժամանակակից Հայոց լեզու» գիրքն այժմ էլ ծառայում է որպես բուհական հիմնական դասագիրք:

Հեղինակ է «Հոմանիշները ժամանակակից հայերենում» (Եր., 1971), «Ժամանակակից հայոց լեզու (հնչյունաբանություն և բառադիտություն)» (Եր., 1982), «Հայոց լեզվի հոմանիշների բառարան» (Եր., 1967) և համահեղինակ՝ «Հայոց լեզվի դարձվածաբանական բառարան» (Եր., 1975) գրքերի:

2004 թ. նրա «Հայոց լեզվի հոմանիշների բացատրական բառարան»-ը (Եր., 2003, 2009) արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

Վախճանվել է 2007 թ. հունվարի 13-ին Երևանում:

ՍԵՎԱԿ (ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ) ԳՐԻԳՈՐԵՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,

ՀԽՍՀ և Վր. ԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1904 թ. ապրիլի 15-ին Թիֆլիսում: Ավարտել է Ներսիսյան դպրոցը, 1929 թ.՝ ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի պատմագրական բաժինը, 1932-ին՝ ասպիրանտուրան:

1932 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1948 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1949 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում, 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1971 թ.՝ ակադեմիկոս:

1932 – 1940 թթ. եղել է պետական տերմինաբանական կոմիտեի գիտքարտուղար, 1941 – 1969 թթ.՝ ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ, 1947-ից՝ ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի (1964-ից՝ Հր. Աճառյանի անվան) ժամանակակից հայոց լեզվի, լեզվի մշակույթի և տերմինաբանություն բաժնի վարիչ:

1929 – 1936 թթ. կազմակերպել և ղեկավարել է Հայաստանի էսպերանտական միությունը: 1932-ից եղել է էսպերանտո լեզվի համաշխարհային ակադեմիայի անդամ, 1967-ից՝ ԵՊՀ Շոթա Ռուսթավելու անվան հայ-վրացական բանասիրության կաբինետի ղեկավար:

Զբաղվել է նրա ավանդը ժամանակակից հայերենի ուսումնասիրության գործում: Հեղինակ է հոդվածների ու գրքերի, որոնցից են՝ «Ժամանակակից հայերենի համառոտ պատմություն» (Եր., 1948), «Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց» (Եր., 1955, 2009), «Հայոց լեզվի շարահյուսություն» (Եր., 1936) (ունեցել է 40 հրատարակություն), «Խոսքի մասերի ուսմունքը» (Եր., 1939):

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ, 1970 թ.՝ Վր. ԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1981 թ. սեպտեմբերի 16-ին Երևանում:

Նրա բրոնզաձուլվ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ հայ բանասիրության ֆակուլտետի ճեմասրահում:

Երևանի Չարենցի փողոցի թիվ 4 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

1985 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ մանկավարժական ակադեմիայի թղթակից անդամ:

1994 – 2009 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող աշխարհագրության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային աշխարհագրական համաժողովներում, գիտաժողովներում, դասախոսություններ կարդացել Եվրոպայի մի շարք համալսարաններում:

Պարգևատրվել է «Պատվո Նշան» շքանշանով (1985) և ՀԽՍՀ Գիտությունների (1987):

Վախճանվել է 2009 թ. հոկտեմբերի 15-ին Երևանում:

ՎԱՀԱՆՅԱՆ ԱՐՏԵՄ ԸՆՁԱԿԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1925 թ. հունիսի 23-ին Ներկայիս ՀՀ Սյունիքի մարզի Կարճեվան գյուղում: 1943 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ շինարարական, 1944 թ.՝ ճարտարապետական ֆակուլտետ: 1946 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետ, 1948 թ.՝ տեղափոխվել հեռակա մանկավարժական ինստիտուտ, որն ավարտել է 1952 թ.:

1985 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2012 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1990 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1948 – 1956 թթ. եղել է ՀԽՍՀ Շամշադինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Պառավաբար գյուղի միջնակարգ դպրոցի մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի ուսուցիչ, 1958 – 1963 թթ.՝ Երևանի քաղժողկրթբաժնի մեթոդ-կաբինետի ֆիզիկայի մեթոդիստ, 1963 – 1971 թթ.՝ ԵՊՀ կիսահաղորդչային նյութերի ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի առաջատար ճարտարագետ, 1971 – 1985 թթ.՝ կիսահաղորդիչների և մեկուսիչների ամբիոնի ավագ դասախոս, 1985-ից՝ նույն ամբիոնի դոցենտ, 2009-ից՝ ավագ գիտաշխատող: 1977 – 2000 թթ. եղել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:

Հեղինակ է ավելի քան 50 գիտական հոդվածների, որոնք նվիրված են բազմահովիտ կիսահաղորդիչների էլեկտրաֆիզիկական և ջերմաէլեկտրական հատկությունների, ինչպես նաև կիսահաղորդչային սարքերի ուսումնասիրմանը, համահեղինակ՝ «Խնդիրներ պինդ մարմնի էլեկտրոնիկայի» (Եր., 1987) խնդրագրքի:

2016 թ. անցել է վաստակ հանգստի:

Վախճանվել է 2019 թ. փետրվարի 7-ին Երևանում:

ՎԱՂԱՐՇՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ԳՐԻՇԱՅԻ

**Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1963 թ. հոկտեմբերի 7-ին ՀԽՍՀ Սևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Լճաշեն գյուղում: 1981 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը: 1981 – 1983 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1989 թ. ավարտել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1992 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1996 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1994-ից աշխատում է ԵՊՀ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության ամբիոնում, 2005-ից նույն ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է «Հայաստանի սահմանադրական զարգացման որոշ հիմնահարցեր» (Եր., 2003), «Հայաստանի առաջին հանրապետության դատական համակարգը (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2006), «Հայաստանի առաջին հանրապետության օրենսդիր իշխանության համակարգը (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2012), «Հայաստանի առաջին հանրապետության գործադիր իշխանության համակարգը (1918 – 1920 թթ.)» (Եր., 2012), «Հայոց իրավունքի պատմության հիմնահարցերը: Հին շրջանից մինչև մեր օրերը» (Եր., 2014) մենագրությունների, 80 գիտական հոդվածների և համահեղինակ՝ դպրոցական մի շարք դասագրքերի ու ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ԼՅՈՒԴՎԻԳԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1957 թ. մարտի 2-ին Վ. ԽՍՀ Բոգղանովկայի (այժմ՝ Նինոծմինդա) շրջանի Փոքր Խանչալի գյուղում: 1974 թ. ավարտել է տեղի հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետը,

1985 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1990 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2015 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1979 – 1981 թթ. եղել է ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորանտ, 1985 – 1991 թթ.՝ ավագ լաբորանտ, 1991 – 1993 թթ.՝ ասիստենտ, 1993 – 2015 թթ.՝ դոցենտ, 2015-ից՝ պրոֆեսոր: 2018-ից ԵՊՀ պինդ մարմնի ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչն է:

Զբաղվում է կիսահաղորդչային նանոկառուցվածքներում էլեկտրոն-ֆոնոն փոխազդեցություն՝ ֆոնոնային սահմանափակման երևույթով պայմանավորված առանձնահատկությունների, քվադրիբոլային, քվադրիմիաբոլային և քվադրիբոլային կառուցվածքներում ուժեղ և թույլ կապով պոլարոնային վիճակների վրա արտաքին էլեկտրական և մագնիսական դաշտերի ազդեցություն, կիսահաղորդչային նանոկառուցվածքներում լիցքակիրների իմպուլսի ռելաքսացիայի և տաք էլեկտրոնային համակարգերի էներգիական կորոստների արագություն հետազոտմամբ:

Հեղինակ է շուրջ 130 գիտական աշխատանքների, համահեղինակ՝ «Պինդ մարմնի քվանտային տեսություն» (մաս I, Եր., 1997), «Պինդ մարմնի ֆիզիկա (լաբորատոր աշխատանքներ)» (Եր., 2006), «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի խնդիրներ» (մաս I, Եր., 2015) և «Պինդ մարմնի ֆիզիկայի լաբորատոր աշխատանքներ» (մաս I, Եր., 2016) ուսումնական ձեռնարկների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

2013 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԹՐԱՀԵԼ ԳԵՐԱՍԻՄԻ

**Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1960 թ. ապրիլի 20-ին ՀԽՍՀ Մարտունու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ) Վերին Գետաշեն գյուղում: 1977 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1979 թ.՝ Մարտունու պրոֆտեխնիկական թիվ 35 ուսումնարանը, 1988 թ.՝ ԵՊՀ աշխարհագրության ֆակուլտետը, 1992 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1980 – 1982 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1995 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2013 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2004 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2014 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1988 – 1989 թթ. եղել է Հայկական աշխարհագրական ընկերության ճարտարագետ, 1989 – 1991 թթ.՝ ԵՊՀ հիդրոլոգիայի և քարտեզագրության ամբիոնի ավագ լաբորանտ, 1991 – 1996 թթ.՝ ասիստենտ, 1996 – 2000 թթ.՝ ֆիզիկական աշխարհագրության ամբիոնի դասախոս, 2000-ից՝ դոցենտ,

1997 – 2001 թթ.՝ աշխարհագրության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, 2009 – 2018 թթ.՝ ֆիզիկական աշխարհագրության և ջրաօդերևութաբանության ամբիոնի վարիչ: 2018-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 180 գիտական, ուսումնամեթոդական աշխատանքների, այդ թվում՝ “Сток рек Армении и оценка его изменения при глобальном потеплении климата” (Եր., 2006) մենագրության, համահեղինակ՝ “Антропогенная трансформация природной среды Южного Кавказа” (Тбилиси-Баку-Ереван, 2008), “Threats to Global Water Security, The Netherlands: Springer, 2009) մենագրությունների, «Օդերևութաբանություն և կլիմայագիտություն» (Եր., 2014) բուհական ձեռնարկի, «Բնագիտություն» (Եր., 2013), «Աշխարհագրություն» (Եր., 2010) դպրոցական դասագրքերի:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՅՈՒՐԻ ԼԱԶԱՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,

ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1936 թ. օգոստոսի 20-ին Նոր Բայազետում (այժմ՝ Գավառ): 1954 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 30 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի ֆիզիկայի բաժինը, 1963 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1964 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1971 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1974 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

1960 – 1965 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ կենտրոնական ֆիզիկատեխնիկական ԳՀ լաբորատորիայի կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող և համատեղությունում ղեկավարել ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում:

1965 – 1974 թթ. եղել է տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ղոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր, 1974 – 2000 թթ.՝ ալիքային պրոցեսների տեսության և ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1975 – 2017 թթ.՝ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկան: Նրա ղեկավարությամբ ֆակուլտետում գործում է բազային ԳՀ լաբորատորիա:

Գիտական աշխատանքները վերաբերում են սպիտակ թզուկների, նեյտրոնային և տարօրինակ աստղերի ֆիզիկային: Այդ հետազոտություններն սկսվել են բաբախիչների հայտնաբերումից առաջ և իրավամբ դասվում են այդ բնագավառն սկզբնավորած աշխատանքների շարքին: Ստացված գիտական արդյունքները մտել են գերխիտ երկնային մարմինների հետազոտու-

Թյուճններին նվիրված մի շարք հայտնի մենագրությունների մեջ:

Հեղինակ է չուրջ 140 գիտական աշխատությունների, «Էլեկտրադինամիկա» (Եր., 2000) բուհական դասագրքի և ուսումնական 4 ձեռնարկի:

Մասնակցել է միջազգային գիտաժողովներ:

1978 – 1991 թթ. եղել է «Երևանի Համալսարան» տեղեկատվական Հան-
դեսի գլխավոր խմբագիր:

Նրա ղեկավարումը չյամբ ու խորհրդատվումը չյամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 5 և դոկտորական 1 ատենախոսումը չյուն:

1990 – 1995 թթ. ընտրվել է ՀՀ ԳԽ, 1995 – 1999 թթ.՝ ՀՀ I գումարման ԱԺ պատգամավոր:

Պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիություն համար» (1970), Անահիա Շիրակացու (1999) մեդալներով և ՀիՍՀ Գե պատվոգրով (1980):

2014 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՌԱՖԻԿ ՀՈՎԱԿԻՄԻ

Ծնվել է 1940 թ. հունվարի 1-ին Երևանում: 1957 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է Թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2015 թ. նրան շնորհվել է

պրոֆեսորի կոչում:
1968-ից եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստի-
տուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1970 – 1988 թթ.՝ գիտական քարտուղար և
ավագ գիտաշխատող, 1988 – 1992 թթ.՝ ՀՊՊԹ տնօրեն, 1992 – 1999 թթ.՝
ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի ավագ գիտաշ-
խատող: 1994 – 1999 թթ. Համատեղության ղեկավար և ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության
և ազգագրության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող: 1999 – 2016 թթ. եղել
աստվածաբանության ֆակուլտետում, 1999 – 2016 թթ. եղել աստվածաբանության
ամբիոնի վարիչ: 2016-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է 48 գիտական հոդվածների, «Հայաստանի չափերն ու կշիռները (V-XV դարեր)» (Եր., 1989), «Հայոց տոմարական եղանակը և Թարգմանական բնագրերի ժամանակը» (Եր., 1993), «Հայոց տոնացույցը (4 – 18 դարեր)» (Եր., 1999), ««Պատճեն Տոմարի Հայոց»-ի խմբագրությունների ժամանակի որոշումը 6-18-րդ դարերում» (Եր., 2007) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարումը չամբ ու խորհրդատվումը չամբ պաշտպանվել են թեկնածուական 4 և դոկտորական 1 ատենախոսություններ:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ

Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1958 թ. հունվարի 1-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Իրինդ գյուղում: 1973 թ. ավարտել է տեղի ութամյա դպրոցը, 1975 թ.՝ Դալարիկ ավանի միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանություն ֆակուլտետը: 1986 – 1988 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1997 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2004 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981-ից աշխատում է ԵՊՀ աշխարհագրություն և երկրաբանության ֆակուլտետում, 1997-ից դեկանի տեղակալ է:

Հեղինակ է 80-ից ավելի գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Палеорельеф и распределение подземного стока Центрального вулканического нагорья Армении» (Եր., 2003), «Էլեկտրահետախուզություն, հաստատուն հոսանքի մեթոդներ» (Եր., 2013) մենագրությունների, «Ուղղաձիգ էլեկտրական զոնավորման կորերի քանակական մեկնաբանումը» (Եր., 2003), «Ուսումնասիրման երկրաֆիզիկական մեթոդներ» (Եր., 2005) մեթոդական ձեռնարկների:

2016 – 2018 թթ. եղել է ԵՊՀ-ում գործող երկրաբանության մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՎՈԼՈԴԻՑԱ ԻՇԽԱՆԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

Ծնվել է 1951 թ. օգոստոսի 4-ին Երևանում: 1968 թ. ավարտել է թիվ 18 միջնակարգ դպրոցը, 1974 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1979 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2007 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2000 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2009 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974 – 1977 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ փորձարարական կենսաբանության ինստիտուտի ավագ լաբորանտ, 1977 – 1986 թթ.՝ ԵՊՀ մոլեկուլային ֆիզիկայի ամբիոնի կրտսեր գիտաշխատող, 1986 – 1999 թթ.՝ ավագ գիտաշ-

խատուղ, 1999 – 2009 թթ.՝ դոցենտ, 2002 – 2009 թթ.՝ նաև ԵՊՀ Ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

Զբաղվել է ԴՆԹ-ի ջերմակայունության և կոնֆորմացիայի, ԴՆԹ-ի հետ հակաուռուցքային (cis-պլատին) և պոտենցիալ հակաուռուցքային պատ-րաստուկ պորֆիրինների և մետաղապորֆիրինների փոխազդեցության մեխանիզմների, ԴՆԹ-լիգանդ մակակլանման տեսության, պոլիմերների ծերացման ուսումնասիրությամբ, ինչպես նաև պոլիմերների կաուռցվածքի և ջերմադինամիկական փոփոխությունների մոդելավորման հարցերով:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ խնդիր-ների 1 ժողովածուի և լաբորատոր աշխատանքների 3 ձեռնարկի, համահեղինակ՝ 2 արտոնագրի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 1 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2009 թ. հուլիսի 12-ին Երևանում:

ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ՎԱՐԴԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1923 թ. փետրվարի 18-ին Վր. ԽՍՀ Բոգդա-նովկայի (այժմ՝ Նինոծմինդա) շրջանի Փոքր Գոնդուրա գյուղում: 1940 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1941 թ. զո-րակոչվել է բանակ և մասնակցել Հայրենական պատերազ-մին: 1945 թ. վերադարձվել է, զորացրվել որպես երկրորդ կարգի հաշման-դամ: 1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպի-րանտուրան:

1957 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1967 թ.՝ դոկտորական ատե-նախոսություն: 1957 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1970 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1948 – 1949 թթ. աշխատել է ՀԼԿԵՄ Երևանի Կիրովի շրջանային կոմի-տեում, 1949 – 1953 թթ.՝ Կիրովականում (այժմ՝ Վանաձոր) որպես դպրոցի տնօրեն:

1956 – 1958 թթ. եղել է ԵՊՀ միացյալ արհկոմիտեի նախագահ՝ միա-ժամանակ կատարելով դասախոսական աշխատանք, 1957 – 1975 թթ.՝ ԵՊՀ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի ասիստենտ, ավագ դասախոս, դոցենտ, պրո-ֆեսոր, 1975-ից՝ ԵԺՏԻ ԽՄԿԿ պատմության ամբիոնի վարիչ:

Հեղինակ է բազմաթիվ գրքույկների, հոդվածների և մենագրություննե-րի, որոնցից են՝ «Սովետական Ռուսաստանի օգնությունը Հայաստանին 1920 – 1925 թթ.» (Եր., 1959), «Հայաստանի արհմիությունները 40 տարում»

տում, 1952 – 1980 թթ.՝ ղեկավարել օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնման և հետախուզման ամբիոնը:

Հեղինակ է շուրջ 100 գիտական աշխատությունների ու հաշվետվությունների, “Закономерности распределения медного оруденения на территории Армянской ССР” (Եր., 1965) հիմնարար մենագրության և «Որոնման և հետախուզման մեթոդներ» (Եր., 1987) ձեռնարկի:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (2) չքանչանով և մի շարք մեդալներով:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1994 թ. Լոս Անջելեսում (ԱՄՆ):

ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ ՀԱՄԼԵՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1927 թ. մայիսի 26-ին Երևանում: 1952 թ. ավարտել է Փարիզի ֆիզիկայի և քիմիայի բարձրագույն դպրոցը ճարտարագետ-ֆիզիկոսի որակավորմամբ, 1953 թ.՝ նաև Սորբոնի համալսարանը:

1961 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1968 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1977-ին՝ ակադեմիկոս:

1952–1957 թթ. եղել է Փարիզի ռադիոմի ինստիտուտի Կյուրիի անվան լաբորատորիայի, 1957 – 1958 թթ.՝ Օրսեի միջուկային ֆիզիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող: 1957 թ. Ֆրանսիայում նրան շնորհվել է ֆիզիկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1958 թ. վերադարձել է Հայաստան և աշխատանքի անցել ԵրֆԻ-ում, որտեղ 1958 – 1962 թթ. եղել է ավագ գիտաշխատող, 1962-ից՝ լաբորատորիայի վարիչ, 1974 – 1993 թթ.՝ փոխտնօրեն, 1993 – 2013 թթ.՝ գլխավոր գիտաշխատող, 2000 – 2013 թթ.՝ նույն ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

1969 – 1974 թթ. եղել է ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1992 – 2008 թթ.՝ ՀՀ կառավարության լիազոր ներկայացուցիչը ՄՀՄԻ-ում (ՌԴ, Դուբնա), 2008 թ. արժանացել է նույն ինստիտուտի պատվավոր դոկտորի կոչման: 1996-ից եղել է ՀՀ նախագահին կից ատոմային էներգետիկայի անվտանգության խորհրդի անդամ:

Զբաղվել է փորձարարական ֆիզիկայի, միջուկային ճառագայթումների և գերանցման մեթոդների, ցածր էներգիաների միջուկային ֆիզիկայի, մի-

Ջուկային սպեկտրադիտման և բարձր էներգիաների ու տարրական մասնիկների ֆիզիկայի, ֆոտոմիջուկային գործընթացներում բևեռացման երևույթների հարցերով: Հեղինակ է 186 գիտական աշխատությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 15 և դոկտորական 5 ատենախոսություն:

1980 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

1971 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան», 1976 թ.՝ Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշաններով, 2004 թ.՝ Անանիա Շիրակացու մեդալով:

Վախճանվել է 2013 թ. հունվարի 22-ին Երևանում:

ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ ՂԱԶԱՐ ԲԱՐՍԵՂԻ

Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1906 թ. Արևմտյան Հայաստանի Տարոն գավառի Արտիսոնք գյուղում: Ընտանիքը զոհ է դարձել 1915 թ. Հայոց մեծ եղեռնին: Որբացած Ղազարը ապաստանել է Խնուսի, Ալաշկերտի, Ախտայի, Քանաքեռի ու Երևանի որբանոցներում: 1924 թ. Երևանում ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և գործուղվել Ստեփանավան որպես պիոներ-հրահանգիչ և հասարակագիտության ուսուցիչ: 1926 – 1930 թթ. ուսումը շարունակել է Թիֆլիսի 26 կոմիսարների անվան անդրկովկասյան կոմունիստական համալսարանում, 1930 – 1933 թթ.՝ Նույն համալսարանի ասպիրանտուրայում:

1933 թ. վերադարձել է Երևան և մինչև 1979 թ. դասախոսել ԵՊՀ-ում:

1938 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում, 1942 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն, 1964 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1939 – 1949 թթ. ղեկավարել է ԵՊՀ փիլիսոփայության ամբիոնը, 1949 – 1951 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության բաժինը:

Գիտական աշխատությունները վերաբերում են դիալեկտիկական ու պատմական մատերիալիզմի և փիլիսոփայության պատմության հարցերին:

Հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների ու գրքերի, որոնցից են՝ «Զերնի-չեսկու և Դոբրոլյուբովի փիլիսոփայական հայացքները» (Եր., 1946), «Հնարավորության և իրականության դիալեկտիկան» (Եր., 1950), «Ագնոստիցիզմի և սկեպտիցիզմի քննադատություն» (Եր., 1956), «О некоторых основных вопросах марксистско-ленинской гносеологии» (Եր., 1963), «Երևույթ և էություն» (Եր., 1969):

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործչի կոչման:
Պարգևատրվել է ՀԽՍՀ Գիտ պատվոգրերով:
Վախճանվել է 1980 թ. հունվարի 20-ին Երևանում:

ՎԱՐԴԵՎԱՆՅԱՆ ՊՈՂՈՍ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

Ծնվել է 1953 թ. հունվարի 11-ին Երևանում: 1970 թ. ավարտել է թիվ 77 միջնակարգ դպրոցը, 1975 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետը:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1991 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1975 – 1976 թթ. եղել է Գենետիկայի համամիութենական գիտահետազոտական ինստիտուտի Ջարենցավանի մասնաճյուղի մոլեկուլային գենետիկայի լաբորատորիայի ավագ լաբորանտ, 1977 – 1999 թթ.՝ ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի մամբիոնի լաբորանտ, ավագ լաբորանտ, կրտսեր գիտաշխատող, գիտաշխատող, առաջատար գիտաշխատող, պրոֆեսոր, 1999 – 2000 թթ.՝ ՀՊՄԻ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 2000 – 2001 թթ.՝ ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի մամբիոնի պրոֆեսոր: 2001-ից նույն մամբիոնի վարիչն է:

Հետազոտությունները վերաբերում են ԴՆԹ-ում կառուցվածքային անցումներին, կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի ազդեցությամբ գենոմում տեղի ունեցող փոփոխություններին, կենդանական և բուսական քրոմատինում և դրա բաղադրամասերի տարբեր ֆազերում տեղի ունեցող կառուցվածքային տեղաշարժերին: Հետազոտել է կենդանիների արյան մեջ սպիտակուցների կատաբոլիզմի արգասիքների խտության բարձրացման պայմաններում լյարդի ամինաթթվային կատաբոլիզմի խմորիչների մակածման մեխանիզմը, ինչպես նաև ԳԲՀ էլեկտրամագնիսական ալիքների ազդեցությունը ենթաբջջային տարբեր կառուցվածքների վրա:

Հեղինակ է շուրջ 170 գիտական հոդվածների, 40 ուսումնական և ուսումնամեթոդական ձեռնարկների և դասագրքերի, որոնցից են՝ «Կենսամակրոմոլեկուլների կառուցվածքային ուսումնասիրությունները լուծույթներում» (Եր., 2001), «Կենսամետրիայի հիմունքներ» (Եր., 2006), «Լիզանդների հավասարակշռական միացումը մակրոմոլեկուլների հետ» (Եր., 2007), «Կենսամետրիայի հիմունքներ. դիսպերսիոն վերլուծություն» (Եր., 2008) ուսումնամեթոդական ձեռնարկները:

Զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային գիտաժողովներում:

Նրա ղեկավարութեամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 16 ատենախոսություն:

2016 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՎԱՐՇԱՄՈՎ ՌՈՄ ՌՈՒԲԵՆԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1927 թ. ապրիլի 9-ին Թիֆլիսում: 1945 թ. ավարտել է տեղի թիվ 14 միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ Թբիլիսիի պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը:

1959 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1969 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1977 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1990-ին՝ ակադեմիկոս:

1955 – 1968 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ավտոմատիկայի և հեռուստամեխանիկայի (հետագայում՝ ԽՍՀՄ ԳԱ կառավարման պրոբլեմների) ինստիտուտում, 1968 – 1999 թթ.՝ ԵՊՀ-ում և Հայաստանի ԳԱ ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտում որպես բաժնի վարիչ: 1970 – 1988 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ ռադիոէլեկտրոնիկայի և կիբեռնետիկայի գիտական խորհրդի նախագահ:

Հեղինակ է 107 գիտական աշխատությունների, որոնք վերաբերում են տեսական և կիրառական մաթեմատիկայի տարբեր բնագավառների՝ թվերի տեսություն, ժամանակակից հանրահաշիվ, սխալներ ուղղող կոդերի տեսություն, կապի ռեալ համակարգերի հոսսալիություն բարձրացման խնդիրներ, տեղեկատվական ղեկավարող համակարգերի սինթեզ: Հիմք է դրել գծային կոդավորման տեսության, որոշել համաչափ սխալներ ուղղող կոդերի գոյության հնարավորությունները, որոնք գիտական գրականության մեջ հայտնի են որպես Վարշամով-Հիլբերտի սահման: Լուծել է վերջավոր դաշտերի վրա կամայական աստիճանի չբերվող բազմանդամների կառուցման խնդիրը, առաջարկել օբյեկտների բնութագրերի կտրուկ փոփոխությունների նկատմամբ հարմարվողունակ տիեզերական կապուլիններով տվյալների հաղորդման համակարգերի մշակման նոր սկզբունքներ:

Նրա ղեկավարութեամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 36 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 1999 թ. օգոստոսի 24-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

ՏԵՏԵՐԵՎՆԻԿՈՎԱ-ԲԱԲԱՅԱՆ ԴԱՐՅԱ ՆԻԿՈԼԱՅԻ
Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1904 թ. սեպտեմբերի 27-ին Սանկտ Պետերբուրգում, որտեղ 1921 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1925 թ.՝ գյուղատնտեսական ինստիտուտը:

1926 – 1929 թթ. եղել է նույն ինստիտուտի ֆիտոպաթոլոգիայի ամբիոնի գիտաշխատող, 1929 – 1938 թթ.՝ ՀԽՍՀ Հողժողովման բույսերի պաշտպանության հայկական կայանի ավագ գիտաշխատող, 1934-ից՝ ֆիտոպաթոլոգիայի բաժնի վարիչ:

1941 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1945 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1941 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1946 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում: 1960 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:

1940 – 1950 թթ. եղել է ՀԳԻ բույսերի պաշտպանության ամբիոնի դասախոս, դոցենտ, պրոֆեսոր, 1944 – 1946 թթ.՝ ՀԽՍՀ գյուղնախարարության խաղողագործության և գինեգործության ինստիտուտի բույսերի պաշտպանության բաժնի վարիչ, նաև՝ ՀԽՍՀ ԳԱ գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի գիտական քարտուղար, 1946 – 1949 թթ.՝ ԵՊՀ բուսաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, 1949 – 1968 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1968 – 1971 թթ.՝ ստորակարգ բույսերի ամբիոնի վարիչ:

Նկարագրել է բրածո, դեռևս անհայտ սնկերի տեսակներ: Առաջին անգամ ԽՍՀՄ-ում իրականացրել է միկրոմիցետների ֆիտոցենոտիկ հետազոտություն: Ուսումնասիրել է գյուղատնտեսական մշակաբույսերի սնկային վտանգավոր հիվանդությունների հարուցիչների կենսաբանությունը, ժանգասնկերի և սֆերոպսիդալ սնկերի ֆլորան, կարգաբանությունը և էվոլյուցիան: Հետազոտությունների արդյունքներն օգտագործվել են բույսերի պաշտպանության հարցերի լուծման և սնկային հիվանդությունների նկատմամբ գյուղատնտեսական դիմացկուն մշակաբույսերի ստացման ասպարեզներում:

Հեղինակ է ավելի քան 200 աշխատության, այդ թվում՝ բազմաթիվ մենագրությունների, որոնցից են՝ “Ржавчинные паразиты культурных и дикорастущих растений Армянской ССР” (Եր., 1952), “Обзор грибов из рода Septoria паразитирующих на культурных и дикорастущих растениях Армянской ССР” (Եր., 1962), “Болезни овоще-бахчевых культур и меры борьбы с ними” (չ. 1, Եր., 1959, չ. 2, Եր., 1964), “Микофлора Армянской ССР” (տ. 4, Եր., 1977), “Грибы рода Septoria в СССР” (Եր., 1987):

Հայկական անկախության և ֆիտոպաթոլոգների դպրոցի հիմնադիրն է: Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական և դոկտորական 20 ատենախոսություններ:

1961 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի (1954), «Պատվո նշան» (1971) շքանշաններով, «1941 – 1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմի ժամանակ աշխատանքային արիության համար» (1946), «Աշխատանքային արիության համար» (1970) մեդալներով:

Վախճանվել է 1988 թ. հունվարի 12-ին Երևանում:

ՏԵՐ-ԱՆՏՈՆՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ ՄԿՐՏՁԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1942 թ. փետրվարի 15-ին Կրասնոդարում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Երևանի թիվ 71 միջնակարգ դպրոցում: 1967 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1973 թ.՝ ասպիրանտուրան: Նույն թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1985 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1977 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1986 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Աշխատանքային գործունեությունն սկսել է որպես կրտսեր գիտաշխատող ԵՐՖԻ տեսական ֆիզիկայի բաժնում:

1973-ից աշխատել է ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում որպես ասիստենտ, դոցենտ, ապա՝ պրոֆեսոր: 1987 – 1993 թթ. եղել է ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ:

1993 – 2003 թթ. աշխատել է Դուբնայի (ՌԴ) ՄՀՄԻ-ում, 2000 թ.՝ նաև ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնում որպես պրոֆեսոր: 1991 – 1993 թթ. համատեղությամբ եղել է Իջևանի քոլեջ-համալսարանի բնագիտական ֆակուլտետի առաջին ղեկանը, 1992 – 1999 թթ.՝ ԵՊՀ «Գիտական տեղեկագիր» հանդեսի գլխավոր խմբագիր:

Զբաղվել է դասական և քվանտային մեխանիկայում սուպերինտեգրվող

Համակարգերի խնդիրներով: Մշակել է միջբազմապիսի վերլուծությունների կառուցման մեթոդներ, որոնք կարևոր նշանակություն ունեն ոչ միայն ֆիզիկայում, այլև ֆունկցիաների տեսություն մեջ: Նրա հետազոտություններում առաձևահատուկ տեղ են գրավում մեկ և երկու չափայնությունների ճշգրիտ լուծվող խնդիրները:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, համահեղինակ՝ «Квантовые системы со скрытой симметрией» (М., 2006) մենագրության:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Վախճանվել է 2003 թ. փետրվարի 4-ին Երևանում:

ՏԵՐ-ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՍՄԲԱՏ ՎԱՐԴԱՆԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր

Ծնվել է 1875 թ. հոկտեմբերի 8-ին Ղազախի գավառի Բարանա (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան) գյուղում: 1898 թ. ավարտել է Գևորգյան ճեմարանը, 1904 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանը և դասավանդել Գևորգյան ճեմարանում, ապա՝ Թիֆլիսի արական գիմնազիայում և առևտրական դպրոցում: 1921 թ. եղել է Կովկասի հնագիտական ինստիտուտի գիտաշխատող, 1925 – 1931 թթ.՝ փոխտնօրեն, 1931 – 1934 թթ.՝ Թիֆլիսում հիմնադրված՝ ԽՍՀՄ ԳԱ անդրկովկասյան մասնաճյուղի գիտական քարտուղար:

1936 թ., առանց ատենախոսություն պաշտպանության, նրան շնորհվել է պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

1937 թ. տեղափոխվել է Երևան և գլխավորել ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի հնագիտության բաժանմունքը, միաժամանակ՝ մինչև 1939 թ., աշխատել ԵՊՀ-ում որպես հնագիտության ամբիոնի վարիչ:

Դեռևս 1902 թ.՝ Պետերբուրգի համալսարանում ուսանելու տարիներին, գործողվել է Պարսկաստան՝ ուսումնասիրելու Նոր Զուղայի հայկական ձեռագրերը: Նկարագրել է շուրջ 600 գրչագիր և կազմել Սբ. Ամենափրկիչ վանքի հայկական ձեռագրերի ցուցակը (տե՛ս Ս. Տեր-Ավետիսյան, Ցուցակ հայերեն ձեռագրաց Նոր Զուղայի Ամենափրկիչ վանքի, հ. Ա, Վրեննա, 1970): Հետագայում կազմել է նաև Սբ. Ստեփանոս Նախավկայի վանքի 300 ձեռագրերի ցուցակը: Հեղինակ է գիտական մի շարք աշխատությունների, որոնցից են՝ «О раскопках в Карсе и новооткрытой армянской надписи IX века» (Тифлис, 1925), «Автограф Иоанна (Ованеса) Ванакана Таушского, армянского писателя монгольской эпохи» (Тифлис, 1926), «Памятники

древности Карабаха и скифская проблема” (Тифлис, 1934), «Պատմութիւն պատերազմացն 1721 – 1736» (Եր., 1938), «Նաղիր շահի արչավանքները ըստ Հակոբ Շամախեցու» (Եր., 1940) և այլն: Հավաքել է նաև Հայաստանի ու Հայկական դադթավայրերի Հայկական մի շարք արձանագրութիւններ և կազմել վիճակագրական արձանագրութիւնների նոր ժողովածու:

1904 թ. մասնակցել է Ն. Մառի ղեկավարութեամբ Անիում կատարված Հնագիտական աշխատանքներին: Այնուհետև պեղումներ է կատարել Ղազախի շրջանում, Ղարաբաղում, Գիլանում, Նախիջևանում, Արմավիրում, Կարսում, Դվինում և այլ Հնավայրերում: Հնագիտական պեղումների արդյունքների մասին նրա հաշվետվութիւնները հրատարակվել են գիտական պարբերականներում:

1915 – 1917 թթ. Կայսերական գիտութիւնների ակադեմիայի կողմից գործուղվել է Կովկաս, շրջագայել Վանի, Բիթլիսի, Մուշի, Բասենի, Էրզրումի նահանգներում, հավաքել Հայկական հազարից ավելի հին ձեռագրեր, պատմական վավերագրեր ու ազգագրական նյութեր և հասցրել է ջմիածին՝ դրանք փրկելով կորստից:

Վախճանվել է 1943 թ. փետրվարի 27-ին Երևանում:

ՏԵՐ-ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

**Կենսաբանական գիտութիւնների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս**

Ծնվել է 1910 թ. հոկտեմբերի 22-ին Թուրքիայի Զայունիա (այժմ՝ Իզմիր) քաղաքում: 1933 թ. ավարտել է Բեյրութի Փրանսիական պետական բժշկական համալսարանը: 1944 թ. ուսումը շարունակել է Սորբոնի համալսարանում և պաշտպանել ատենախոսութիւն: 1945 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: Այդ աշխատութիւնը հետագայում, Հայաստան ներգաղթելուց հետո, ընդունվել է որպես դոկտորական ատենախոսութիւն, և 1959 թ. նրան շնորհվել է կենսաբանական գիտութիւնների դոկտորի գիտական աստիճան: 1947 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1956 թ.՝ ակադեմիկոս:

1951-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում, 1960 – 1970 թթ.՝ եղել կենսաքիմիայի ամբիոնի վարիչ:

Մինչև Հայաստան ներգաղթելը հետազոտել է ծծումբ պարունակող ամինաթթուների փոխանակութիւնի որոշ առանձնահատկութիւններ, ինչպես նաև այդ ամինաթթուներից սուլֆատի և երկսուլֆատի առաջացման

Հարցերը: Առաջիններից մեկն է, որ Հայաստանում զբաղվել է կենսատեխնոլոգիական հետազոտություններով: 1955 թ. ԵԱԱԳՀԻ-ում ստեղծել է կենսաբանական թափոնների քիմիական և կենսաքիմիական վերամշակման լաբորատորիա: 1956 – 1971 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ անասնաբուծություն-անասնաբուծության ԳՀԻ կերերի վերամշակման լաբորատորիայի վարիչ:

Նրա ղեկավարությամբ ԵՊՀ-ում ուսումնասիրվել են *Candida* ցեղի խմորասնկերի՝ ամինաթթուների յուրացման և խմորասնկային զանգվածի կուտակման կենսաքիմիային վերաբերող հարցեր:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

1971 թ. արտագաղթել է Ֆրանսիա, 1972 – 1981 թթ. եղել Պրեո և Մարի Կյուրիների անվան պետական համալսարանի կենսաքիմիայի բաժանմունքի պրոֆեսոր և ղեկավար:

Վախճանվել է 1982 թ. մարտի 4-ին Փարիզում:

ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՂԱԶԱՐ ԳՐԻԳՈՐԻ

Քիմիկոս-մանկավարժ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1874 թ. Շուշիում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի ռեալական սեմինարիայում: 1899 թ. մեկնել է Ժնև և մինչև 1902 թ. սովորել տեղի համալսարանի բնագիտական ֆակուլտետում ու ստացել բնական գիտությունների բակալավրի աստիճան, 1904 թ.՝ քիմիկոսի որակավորում, 1906 թ.՝ ատենախոսության պաշտպանությամբ՝ ֆիզիկական գիտությունների դոկտորի աստիճան: Նույն թ. նշանակվել է Ժնևի համալսարանի ֆիզիկական քիմիայի ամբիոնի ասիստենտ, ապա՝ ֆիզիկական քիմիայի լաբորատորիայի վարիչ:

1910 – 1917 թթ. աշխատել է Սանկտ Պետերբուրգում, Բաքվում, Շուշիում և Թիֆլիսում: 1923 – 1924 թթ. դասավանդել է Անդրկովկասի կոմունիստական համալսարանում: 1930 – 1931 թթ. գլխավորել է նաև հաղորդակցության ճանապարհների Թիֆլիսի ինժեներական ինստիտուտի քիմիայի ամբիոնը: 1924 – 1932 թթ. եղել է Անդրկովկասի պետականի արդյունաբերական սեկցիայի նախագահ, 1932 – 1933 թթ.՝ Թիֆլիսի կիրառական քիմիայի ինստիտուտի սեկտորի վարիչ:

1934 թ. աշխատանքի է հրավիրվել ԵՊՀ որպես անօրգանական քիմիայի նորաստեղծ ամբիոնի վարիչ և ֆակուլտետի ղեկան: Մի քանի տարի ղեկավարել է նաև ԵՊԻ և ՀՊՄԻ անօրգանական քիմիայի ամբիոնները:

Հոգևոր կոչումից և մինչև 1920 թ. զբաղվել ուսուցչությամբ Երևանում, Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), Վաղարշապատում և Թիֆլիսում:

1919 թ. մասնակցել է ԵՊՀ հիմնադրման աշխատանքներին, 1920 թ. փետրվարից նորաստեղծ Համալսարանում կարդացել Հայոց պատմություն:

1921 – 1922 թթ. աշխատել է Էջմիածնում որպես Հայաստանի գիտական ինստիտուտի գիտական քարտուղար, 1930 – 1947 թթ.՝ ՀԳԻ-ում որպես լեզուների ամբիոնի վարիչ, 1943 – 1948 թթ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետում որպես օտար լեզուների ամբիոնի վարիչ, ինչպես նաև ՀԽՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի Հին և միջնադարյան գրականության բաժնի վարիչ, լեզվի ինստիտուտում որպես բառարանագրության բաժնի վարիչ, 1947-ից՝ ԵՌՊՄԻ-ում, 1962-ից՝ ԵՌՕԼՄԻ-ում որպես գերմաներենի դասախոս:

1943 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան, 1945 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

Հեղինակ է ավելի քան 130 գիտական աշխատությունների, որոնք նվիրված են Հին ու միջնադարյան գրականության, հնագիտության, հայ եկեղեցու պատմության, աղանդների ծագման ու զարգացման խնդիրներին, Հայ-ասորական գրական առնչություններին և բանասիրական այլևայլ հարցերի:

Մեծ է նրա վաստակը Հայ բառարանագրության ասպարեզում. համահեղինակ է «Ռուս-Հայերեն» երկհատոր (Եր., 1933 – 1935) և քառահատոր (Եր., 1954 – 1958) բառարանների, ինչպես նաև քառահատոր «Ժամանակակից Հայոց լեզվի բացատրական բառարան»-ի (Եր., 1969 – 1980): 1957 թ. նրա աշխատասիրությամբ լույս է տեսել Եղիշեի «Վասն Վարդանայ և Հայոց պատերազմին» երկի քննական բնագիրը:

1964 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման: Վախճանվել է 1974 թ. հուլիսի 12-ին Երևանում:

ՏԵՐ-ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ԼԵՎՈՆԻ
Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1923 թ. նոյեմբերի 10-ին Թիֆլիսում: 1948 թ. ավարտել է ԵՊՀ ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1951 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1952 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1962 թ.՝ դոկտորական ատե-

նախնուսություն, 1963 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1963 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1982 թ.՝ ակադեմիկոս:

1952 – 1963 թթ. եղել է ԵրՖԻ կրտսեր գիտաշխատող, տեսական բաժնի ղեկավար, ապա՝ փոխտնօրեն, 1963 – 1967 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի ինստիտուտի քվանտային օպտիկայի տեսական բաժնի վարիչ, 1963 – 1971 թթ.՝ նաև ԵՊՀ միջուկային ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ և 1961 – 1972 թթ.՝ ճառագայթային ֆիզիկայի պրոբլեմային լաբորատորիայի գլխավոր ղեկավար, 1963 – 1967 թթ.՝ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ղեկան:

Նրա նախաձեռնությունով ֆակուլտետում ստեղծվել են մոլեկուլային ֆիզիկայի և կենսաֆիզիկայի, ճառագայթային ֆիզիկայի, օպտիկայի, մաթեմատիկական ֆիզիկայի ամբիոնները: Հայաստանում առաջինն է ձեռնամուխ եղել լազերային ֆիզիկայի և ոչ գծային օպտիկայի զարգացմանը: Նրա ջանքերով ստեղծվել է ՀԽՍՀ ԳԱ և ԵՊՀ միացյալ լաբորատորիա, որն զբաղվել է քվանտային գեներատորների և ուժեղարարների տեսության մշակմամբ և դրանց արդյունաբերական արտադրությամբ: «Արզնի» տեխնիկական քարերի ճշգրիտ մշակման գործարանում ԽՍՀՄ-ում առաջին անգամ արտադրվել են սուտակե լազերներ, որոնց առաջին նմուշները 1965 թ. ցուցադրվել են Լայպցիգի տոնավաճառում:

1968 – 1994 թթ. եղել է իր նախաձեռնությամբ ստեղծված ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ տնօրեն: 1987 թ. ձեռնամուխ է եղել նոր թեմատիկայի՝ բարձրճերմաստիճանային գերհաղորդականության ուսումնասիրմանը և լաբորատորիայի ստեղծմանը, որն արժանացել է միջազգային ճանաչման:

1988 – 1993 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱ ֆիզիկամաթեմատիկական բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատությունների, համահեղինակ՝ «Оптические генераторы на твердом теле» (М., 1967) մենագրության:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի:

Պարգևատրվել է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

Վախճանվել է 2004 թ. հունվարի 31-ին Երևանում:

ՏԵՐ-ՄԿՐՏՉՅԱՆ ԱՇՈՏ ՄՈՎՍԵՍԻ

**Մեխանիկոս-մաթեմատիկոս, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն և տեխնիկայի վաստակավոր
գործիչ**

Ծնվել է 1891 թ. հունվարի 25-ին Շուշիում, որտեղ ստացել է սկզբնական կրթությունը: 1909 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ռեալական ուսումնարանը, 1912 թ.՝ Խարկովի

Համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1915 թ.՝ Նովոչերկասկ քաղաքի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մեխանիկայի ֆակուլտետը: 1916 թ. գորակոչվել է գործող բանակ, երկու տարի ծառայել Պարսկաստանի Ուրմիա քաղաքում գտնվող Հայկական 7-րդ հատուկ կորպուսում որպես բանակային ճարտարագետ: 1918 – 1920 թթ., աշխատել է Թիֆլիսի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ամբիոնում, 1920 – 1926 թթ.՝ Բաքվի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի և Ադրբեջանի Համալսարանի մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ամբիոններում:

1926 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, աշխատել բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնում որպես դոցենտ: 1930 թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման և նշանակվել տեսական մեխանիկայի նորաստեղծ ամբիոնի վարիչ՝ աշխատելով մինչև կյանքի վերջը:

Դասախոսել է նաև Հանրապետության տարբեր բուհերում, Դոնեցկի ու Սվերդլովսկի (այժմ՝ Եկատերինբուրգ) լեռնային և Սարատովի ավտոճանապարհային ինստիտուտներում:

Զբաղվել է մաթեմատիկայի ու մեխանիկայի տարբեր ոլորտների հիմնահարցերով՝ պարբերական ֆունկցիաներ, էլիպտական ֆունկցիաներ և ինտեգրալներ, դիֆերենցիալ հավասարումներ, առաձգականության տեսություն և այլն: Գործուն մասնակցություն է ունեցել Հանրապետության արդյունաբերական և շինարարական օբյեկտներից շատերի կառուցմանը: 1926 – 1936 թթ. եղել է Հայաստանի ջրային տնտեսության նախարարության գլխավոր ճարտարագետ-մեխանիկոս:

Ցարական բանակում ցուցաբերած բացառիկ հերոսությունը համար պարգևատրվել է «Զինվորի Գեորգիեյան խաչ» և «Ոսկյա զենք» մարտական շքանշաններով:

1940 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1959 թ. մարտի 13-ին Երևանում, աճյունն ամփոփված է քաղաքային պանթեոնում:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ: Ստեփանակերտի փողոցներից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ՏԵՐ-ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ ՄԵՍՐՈՊ (ՓԱՐՍԱԴԱՆ)

Արքեպիսկոպոս, մանկավարժ

Ծնվել է 1865 թ. մայիսի 7-ին Զանգեզուրի Շիկահող գյուղում: 1882 թ. ավարտել է Շուշիի թեմական, 1885 թ.՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը, 1890 թ.՝ Դուրպատի համալսարանը: Մասնագիտական գիտելիքները կատարելագործել է Վիեննայում, Փարիզում, Երուսաղեմում, Լոնդոնում, Բեռլինում, Վենետիկում: 1902 թ. ստացել է հայ բանասիրության մագիստրոսի աստիճան:

Աշխատել է որպես Երևանի թեմի եկեղեցական-ծխական ուսումնարանների տեսուչ, Շուշիի հոգևոր թեմական դպրոցի տնօրեն, Շամախիի հայկական հոգևոր խորհրդի նախագահող անդամ, 1890 – 1904 թթ. Խաչիկ Դադյանի արչավախմբի կազմում մասնակցել է Զվարթնոցի պեղումներին, 1904-ից եռանդուն գործունեություն է ծավալել ցարական կառավարության բռնադրված եկեղեցական ու վանական ունեցվածքի վերադարձման ուղղությամբ, 1905 – 1906 թթ. մասնակցել է Նախիջևանի և Զանգեզուրի գավառների խռովարար մահմեդական բնակչության խաղաղեցմանը և թաթարական ջարդերից տուժած հայերին օգնություն կազմակերպելու գործին: 1907 – 1910 թթ. եղել է Կ. Պոլսում, Երուսաղեմում, Հռոմում, Փարիզում, Լոնդոնում, Վենետիկում և ընդգրկվել եկեղեցական դպրոցների ծրագրերի մշակման հանձնաժողովներում, ապա՝ նշանակվել է Ղմիածնի Սինոդի անդամ, Գեորգյան ճեմարանի տեսուչ, ձեռնադրվել եպիսկոպոս: 1913 – 1916 թթ. եղել է Վրաստանի և Իմերեթիայի, 1917 թ.՝ Աստրախանի թեմական առաջնորդ:

Առաջին աշխարհամարտի տարիներին գործունե մասնակցություն է ունեցել հայկական կամավորական ջոկատների կազմավորմանը, նյութական և բարոյական աջակցություն ցույց տվել մարտիկներին, վիրավորներին ու փախստականներին, Անդրկասպյան և Թուրքեստանի տարբեր քաղաքներում հանգանակություն է արել հոգևոր արևմտահայ գաղթականների ու որբերի:

1919 թ. հրավիրվել է Հայաստանի նորաբաց համալսարան որպես հայ գրականության և կրոնական մատենագրության առարկաների պրոֆեսոր, եղել է պատմալեզվաբանական ֆակուլտետի առաջին ղեկանը: Համալսարանի հանդիսավոր բացման օրը՝ 1920 թ. հունվարի 31-ին, կարդացել առաջին ակադեմիական դասախոսությունը «Հայ վանքերի նշանակությունը Հայաստանի կուլտուրական գործերում» թեմայով:

1922 – 1932 թթ. գլխավորել է Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը:

Հեղինակ է 130 գիտական աշխատությունների, որոնցից են՝ «Ուղեւորութիւն Տ. Տ. Մկրտիչ Վեհափառ Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց Երուսա-

դեմից-էջմիածին» (1894), «Հայ գյուղական տունը» (1894), «Սովորապայ Սքոլաստիկոսի եկեղեցական պատմութիւն թարգմանեաց Փիլոն Տիրակացի եւ Պատմութիւն վարուց սրբոյ Սեղբեստրոսի եպիսկոպոսին Հռովմայ թարգմանեալ Աբասու Գրիգորի Զորափորեցոյ» (1897), «Նկարագրութիւն հոգեւոր վարուց Հովասափու, որդւոյ թագաւորին Հնդկաց» (1897):

Վախճանվել է 1939 թ. հունիսի 3-ին:

ՏԵՐ-ՊՈՂՈՍՅԱՆ ԱՎԵՏԻՔ ԳՐԻԳՈՐԻ

*Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1880 թ. հունվարի 15-ին Լոռու Վարդաբլուր գյուղում: Սովորել է տեղի, ապա՝ Ներսիսյան դպրոցում, ընդունվել Գեորգյան ճեմարան, որն ավարտել է 1901 թ.: 1903 – 1908 թթ. սովորել է Լայպցիգի համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետի բնագիտական բաժնում, որտեղ 1909 թ. նրան շնորհվել է գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: Համալսարանն ավարտելուց հետո վերադարձել է հայրենիք և դասավանդել բնագիտություն Շուշիի թեմական, Ալեքսանդրապոլի (այժմ՝ Գյումրի) Արղուի ղարոցներում, Գեորգյան ճեմարանում, Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցում և Երևանի ուսուցչական սեմինարիայում:

1920 – 1948 թթ. աշխատել է ԵՊՀ-ում, մինչև կյանքի վերջը եղել իր հիմնադրած կենդանաբանության ամբիոնի վարիչ: 1929 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1936 – 1939 թթ. եղել է բնագիտական ֆակուլտետի դեկան, դասախոսել նաև ԵՐԲԻ-ում, ՀԳԻ-ում և Բաքվի մանկավարժական ինստիտուտում: Երկար տարիներ աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի կենսաբանության և ՀԽՍՀ ԳԱ կենդանաբանության ինստիտուտներում և Երևանի բնագիտական թանգարանում:

Հեղինակ է գիտական տասնյակ աշխատությունների՝ նվիրված Հայաստանի կենդանական աշխարհի որոշ խմբերի, քաղցրահամ ջրերի ֆաունայի, գյուղատնտեսական վնասատուների ուսումնասիրությանն ու հայ կենսաբանական մտքի զարգացման պատմության լուսաբանմանը: Հիշատակելի են «Դարվինը և նրա ուսմունքը» (Եր., 1947), «Բիոլոգիական մտքի զարգացումը Հայաստանում (հնագույն ժամանակներից մինչև XVIII դարը)» (Եր., 1955) մենագրությունները և «Ընդհանուր կենդանաբանություն» (Եր., 1939) դասագիրքը:

Արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 1954 թ. մայիսի 12-ին Երևանում:

ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ ՍԻՐԱԿԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍԻ

Իրավաբան, հոգեբան, պետական գործիչ

Ծնվել է 1875 թ. Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի): Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թիֆլիսի թիվ 1 արական գիմնազիայում: 1899 թ. ավարտել է Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: 1900 թ. պաշտոնավարել է Գեորգյան ճեմարանում, դասավանդել հոգեբանություն ու տրամաբանություն, Հայ Հին իրավունքի պատմություն և եկեղեցական իրավունք:

1906 թ. նշանակվել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցի տեսուչ և ընտրվել Ռուսաստանի Պետական II դոմայի պատգամավոր:

Զբաղվել է նաև գիտամանկավարժական և հասարակական-քաղաքական գործունեությունով: 1915 թ. մասնակցել է Վասպուրականի Հայության ինքնապաշտպանության կազմակերպմանը և ընտրվել նորաստեղծ Վան-Վասպուրականի նահանգապետ Արամ Մանուկյանի տեղակալ:

1918 – 1919 թթ. եղել է Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի, հանրային կրթության և արվեստի նախարար, խորհրդարանի անդամ և փոխնախագահ:

Գործուն մասնակցություն է ունեցել ԵՊՀ ստեղծման կազմակերպական աշխատանքներին. 1918 թ. աշնանը Թիֆլիսում կազմակերպել է մտավորականության ժողով և ընդունված որոշումը ներկայացրել ՀՀ կառավարությանը: ՀՀ հանրային կրթության և արվեստի նախարար Ն. Աղբալյանի հրամանով 1920 թ. փետրվարի 6-ին նշանակվել է Համալսարանի պատմա-լեզվաբանական ֆակուլտետի փիլիսոփայության դոցենտի պաշտոնակատար:

ՀԽՍՀ լուսժողովում Ա. Հովհաննիսյանի 1920 թ. դեկտեմբերի 28-ի հրամանով Ս. Տիգրանյանը հաստատվել է հոգեբանության և Հայ իրավունքի պատմության դասախոս, 1921 թ. հունվարի 2-ին ընտրվել հասարակագիտական ֆակուլտետի դեկան:

1921 թ. փետրվարյան ապստամբությունից հետո անցել է Իրան: Շուտով վերադարձել է Երևան և շարունակել դասավանդել ԵՊՀ-ում: 1923 թ. տեղափոխվել է Ալեքսանդրապոլ և զբաղվել մանկավարժական գործունեությամբ, 1935 թ. վերադարձել է Երևան և ավարտել Հայոց Հին կանոնագրքերին նվիրված մենագրության ցարդ անտիպ 2-րդ հատորը:

Հեղինակ է «Армяне» (Санкт Петербург, 1910, Եր., 1992), «Հին Հայկական կանոնների գիրք» (ռուս., Պետերբուրգ, 1918), «Судебная книга Мхитара Гоша и «Книга канонов»» (Тифлис, 1925) ուսումնասիրությունների, «Հայոց իրավունքի պատմության ներածություն» (ձեռագրի իրավունքով, Եր., 1923) ուսումնական ձեռնարկի: Առանձին գրքով տպագրվել է նաև իր

դասախոսությունները (Ալեքսանդրապոլ, 1920), թարգմանել Ուիլիամ Զեմսի «Հոգեբանությունը սկզբունքները» աշխատության առանձին գլուխներ (Ալեքսանդրապոլ, 1920): Վերջին երկուսը համարվում են ԵՊՀ առաջին հրատարակությունները: Ունի անտիպ աշխատություններ, այդ թվում՝ եղբոր՝ երգահան Նիկողայոս Տիգրանյանի ստեղծագործությունների մասին:

Ցարական կառավարությունը նրան 2 անգամ (1898 թ. և 1908 թ.) ձերբակալել է «հեղափոխական», իսկ խորհրդային իշխանությունը՝ 3 անգամ (1923 թ., 1933 թ., 1937 թ.) «հակահեղափոխական գործունեության համար»: 1937 թ. դեկտեմբերի 5-ին դատապարտվել է մահապատժի՝ անձնական գույքի բռնագրավմամբ: Դատավճիռն ի կատար է ածվել 1937 թ. դեկտեմբերի 17-ին:

1958 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՏՈՆՑԱՆ ԱՐՇԱԿ ՀՈՎՍԵՓԻ

Մաթեմատիկոս, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1888 թ. հոկտեմբերի 10-ին Գանձակի Բանաց գյուղում: 1906 թ. ավարտել է Գեորգյան ճեմարանի դասարանական բաժինը:

Աշխատանքային գործունեությունն սկսել է 1909 թ. Շուշիի թեմական դպրոցում որպես մաթեմատիկայի ուսուցիչ: 1910 – 1914 թթ. սովորել է Գերմանիայի Հալե քաղաքի համալսարանում: 1914 – 1921 թթ. եղել է մաթեմատիկայի ուսուցիչ Թիֆլիսի Ներսիսյան և Հովնանյան դպրոցներում:

1921 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ, մասնակցել Ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետի կազմակերպմանը: 1930 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 17 տարի աշխատելով համալսարանում՝ գործունե մասնակցություն է ունեցել ուսումնական աշխատանքների կազմակերպմանը: Եղել է տեխնիկական և ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետների ղեկան, բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ՝ նրա կազմակերպման օրից մինչև 1937 թ.:

Մեծ ավանդ ունի մայրենի լեզվով ուսումնական գրականության ստեղծման և հայերեն գիտական տերմինների մշակման գործում: Հայերեն է թարգմանել մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի ու քիմիայի դպրոցական և բուհական 11 դասագիրք, միաժամանակ՝ կազմել տերմինաբանական բառարաններ:

Զերբակալվել է 1937 թ. ապրիլի 14-ին արտասահմանյան հետախուզական լրտեսության և դաշնակցական անլեզալ կազմակերպության ղեկավար լինելու մեղադրանքով: 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել է 12 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1940 թ. մարտի 17-ին

վճիռը բեկանվել, և գործն ուղարկվել է վերանայման: 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ին դատավճիռը փոխվել է. որոշվել է 8 տարվա ազատազրկում ուղղիչ աշխատանքային գաղուլթում:

Մահացել է 1942 թ. մարտի 18-ին Սվերդլովսկի (այժմ՝ Եկատերինբուրգ) շրջանի դատապարտյալների հիվանդանոցում:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայու-
թյան պատճառով:

ՏՐՈՒՑԿԻ ՆԻԿՈԼԱՅ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

**Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ**

 Ծնվել է 1878 թ. հունվարի 4-ին Լեհաստանի Կեյց
քաղաքում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է ծննդա-
վայրում: 1912 թ. ավարտել է Կիևի համալսարանը և մի
քանի տարի աշխատել համալսարանի բուլյաների ձևաբանություն և կարգա-
բանություն ամբիոնում:

1916 թ. տեղափոխվել է Կովկաս և 1917 – 1928 թթ. աշխատել Թիֆլիսի բուսաբանական այգում որպես մարգագետնազերտուկյան կաբինետի վարիչ, միաժամանակ ղասավանդել Թիֆլիսի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի գյուղատնտեսական ֆակուլտետում որպես ասիստենտ, 1924-ից՝ դոցենտ:

1928 թ. ՀԽՍՀ լուսավորությունից բաժնի ղեկավար, Հրավերով տեղափոխվել է Երևան, աշխատանքի անցել ԵՊՀ-ում և տասը տարի ղեկավարել բուլսերի ձևաբանություն և կարգաբանություն ամբիոնը, 1930-ից՝ նաև ՀԱՍԻ կերպ-Հայկթայթման ամբիոնը և գյուղատնտեսական փորձնական կայանի նույնա-նուն լաբորատորիան: 1935 – 1938 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մաս-նաճյուղի բուսաբանությունից սեկտորի վարիչ, 1938 – 1944 թթ.՝ Օրյոլի պե-տական մանկավարժական ինստիտուտի, 1944 – 1955 թթ.՝ Սիմֆերոպոլի պետական մանկավարժական ինստիտուտի բուսաբանությունից ամբիոնի վա-րիչ:

Զբաղվել է խոտհարքների և արոտավայրերի կերային բույսերի հետազոտությամբ: Հեղինակ է 85 հրատարակված և 10 ձեռագիր աշխատությունների, այդ թվում՝ «Անդրկովկասի բուսաբանությունը որպես արտադրողական ուժ», «Ղրիմի տափաստանների պատմություն», «Երեքնուկ» (Եր., 1935), «Կորնգան» (Եր., 1935) մենագրությունների:

Վախճանվել է 1957 թ. հոկտեմբերի 15-ին:

ՌԻԹՄԱԶՅԱՆ ՀԱՅԿԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱԴԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1912 թ. դեկտեմբերի 25-ին Արևմտյան Հայաստանի Սվազի նահանգի Զարա գյուղաքաղաքում: Հազիվ մեկ տարին բոլորած՝ կորցրել է հորը, ճաշակել Մեծ եղեռնի, տեղահանության ու թափառական կյանքի դառնությունները: 1926 թ. մոր և քրոջ հետ բնակություն է հաստատել Աբխազիայում: 1929 թ. սովորել է Աբխազիայի Լաբրա գյուղի տարրական դպրոցում: Այնուհետև ուսումը շարունակել է գյուղբանֆակում, ավարտել Սուխումի Հայկական մանկավարժական ուսումնարանը և աշխատանքի անցել Լաբրա գյուղի դպրոցում որպես պատմության ուսուցիչ, ուսմասվար:

1941 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը և նշանակվել Փարաքարի միջնակարգ դպրոցի տնօրեն, սակայն մեկնել է ռազմաճակատ: Մարտնչել է Հայկական 89-րդ հրաձգային թամանյան դիվիզիայի շարքերում, 1944 թ., երկրորդ անգամ վերավորվելուց հետո, զորացրվել:

1945 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա: 1948 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1966 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1953 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1967 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1948 թ. աշխատել է ԵՊՀ Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնում, 1949-ից՝ մարքսիզմ-լենինիզմի (հետագայում՝ ԽՄԿԿ պատմության) ամբիոնում, որը ղեկավարել է 1957 – 1967 թթ.: 1966 – 1967 թթ. եղել է ԵՊՀ պրոռեկտոր, 1967 – 1970 թթ.՝ ՀԽՍՀ Նախարարների խորհրդի մամուլի պետական կոմիտեի նախագահ:

Հեղինակ է «Սյունիքը IX-X դարերում» (Եր., 1958), «Ինչ է նշանակում աստիճանական անցումը սոցիալիզմից կոմունիզմին» (Եր., 1961) և այլ գրքերի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 12 ատենախոսություն:

Եղել է ԵՊՀ կուսակցական կոմիտեի, 1954 – 1957 թթ.՝ ՀԿԿ Երևանի

Կիրովյան շրջկոմի առաջին քարտուղար: Ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԽ IV և VII գումարումների պատգամավոր:

Պարգևատրվել է Կարմիր աստղի չքանչանով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 1970 թ. դեկտեմբերի 13-ին Մոսկվայում, աճյունն ամփոփված է Երևանում:

ՓԱՆՈՍՅԱՆ ԳԵՐԱՍԻՄ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտություն վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1930 թ. հունիսի 20-ին Մոսկվայում: 1948 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 30 միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1957 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1975 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1960 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1976 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1956 – 1958 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, 1958 – 1961 թթ.՝ ԵՊՀ մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի դոցենտ, 1961 – 1964 թթ.՝ ԽՍՀՄ բժշկական ակադեմիայի լաբորատորիայի ավագ գիտաշխատող, 1964 – 1984 թթ.՝ ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1977 – 1978 թթ.՝ ԵՊՀ գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, 1978 – 1983 թթ.՝ ԵԱԱԻ ռեկտոր, 1983 – 1986 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ փորձարարական կենսաբանության ինստիտուտի տնօրեն, 1986 – 1994 թթ.՝ ԵՊՀ կենսաֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1996-ից՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Հետազոտությունները նվիրված են նյարդային միջնորդանյութերի կենսաքիմիային և ֆիզիոլոգիային, քաղցկեղային բջի մոլեկուլային կենսաբանությանը, բուսական և կենդանական բջի ԴՆԹ-ի կառուցվածքագոյացման և գործունեության մեջ քրոմատինի, հիստոնների և մյուս բաղադրամասերի դերին, հորմոնների և կենսաբանորեն ակտիվ այլ միացությունների ազդեցության մոլեկուլային մեխանիզմին, ներբջջային կարգավորման և կենսաակուստիկայի որոշ հարցերի:

Հեղինակ է ավելի քան 300 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ «Մոլեկուլային կենսաբանությունը և քաղցկեղի պրոբլեմը» (Եր., 1970) և «Структура и функции гистонов» (Եր., 1978) մենագրությունների:

1966 – 1967 թթ. Մեծ Բրիտանիայում, 1972 թ.՝ ԱՄՆ-ում զբաղվել է գիտահետազոտական աշխատանքով և հանդես եկել զեկոլոցումներով:

Նրա ղեկավարությունում պաշտպանվել է թեկնածուական 15 ատենախոսություն:

1983 – 1989 թթ. եղել է ԽՍՀՄ ԳԱ կենսաֆիզիկայի պրոբլեմների գիտական խորհրդի անդամ:

1970 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար», մեդալով, 1981 թ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատվոգրով:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1999 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

ՓԱՓԱԶՅԱՆ ՀԱԿՈՐ ԴԱՎԹԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1919 թ. սեպտեմբերի 1-ին Թավրիզում: 1950 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի արևելյան լեզուների և գրականության բաժինը: 1954 – 1959 թթ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1959 – 1997 թթ.՝ Մ. Մաշտոցի անվան մատենադարանի միջնադարյան մատենագրության և դիվանական վավերագրերի ուսումնասիրության բաժնի վարիչ: 1956-ից դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

1962 թ. ընտրվել է ԽՍՀՄ ԳԱ արևելյան բնագրագիտության կենտրոնական հանձնաժողովի անդամ:

1968 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Գիտական ուսումնասիրությունները վերաբերում են XV-XVIII դարերի Արևելյան Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական պատմությանը, ազատագրական շարժմանը, հայ-իրանական հարաբերություններին, պատմական աղբյուրագիտությանը:

Հեղինակ է «Օտար տիրապետությունը Արարատյան երկրում (ԺԵ-ԺԷ դդ.)», «Аграрные отношения в Восточной Армении в XVI-XVII веках» (Եր., 1972) մենագրությունների: Հրատարակել է պարսկերեն, արաբերեն, թուրքերեն պատմական վավերագրերի բնագրեր, կատարել դրանց հայերեն և ռուսերեն թարգմանությունները. «Մատենադարանի պարսկական վավերագրերը» (հ. 2, Եր., 1968), Լ. Խաչիկյանի հետ՝ «Հովհաննես Տեր-Դավթյան Զուղայեցու հաշվետոմարը» (Եր., 1984): Մասնակցել է «Հայ ժողովրդի պատմություն» ակադեմիական բազմահատորյակի ստեղծմանը:

Վախճանվել է 1997 թ. հոկտեմբերի 28-ին Երևանում:

Երևանի թումանյան փողոցի թիվ 33 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՊԵՏՐՈՍԻ

**Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1951 թ. հունիսի 29-ին Երևանում: 1968 թ. ավարտել է թիվ 19 միջնակարգ դպրոցը, 1973 թ.՝ ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետը:

1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1997 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1996 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1974 – 1984 թթ. եղել է ԵՊՀ քիմիայի ֆակուլտետի կրտսեր, 1984 – 1991 թթ.՝ ավագ, 1992 – 1996 թթ.՝ առաջատար գիտաշխատող և գիտական թեմայի ղեկավար, 1996 – 2002 թթ.՝ դոցենտ, 2002 – 2007 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2007 – 2015 թթ.՝ ԵՊՀ էկոլոգիական քիմիայի ամբիոնի վարիչ: 2009-ից ԵՊՀ էկոլոգիական անվտանգության կենտրոնի ղեկավարն է:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են չրջակա միջավայրում աղտոտիչների փոխարկումների և վարքի ուսումնասիրությանը, բնական ջրի էկոքիմիական առանձնահատկությունների և դրանցում հատակային նստվածքազոյացումների դերի պարզաբանմանը: Զբաղվել է նաև մակերևութային ջրերի ջրաքիմիական ուսումնասիրությամբ և թափոնաջրերի մաքրման ժամանակակից եղանակների կիրառության հարցերով:

Հեղինակ է 186 գիտական հոդվածների, 14 արտոնագրի, «Բնական ջրերի էկոլոգաջրաքիմիական գնահատման մեթոդաբանություն» (Եր., 2008) մենագրության, «Էկոլոգիական քիմիա» (Եր., 2008) գիտամեթոդական ձեռնարկի, «Էկոլոգիական տերմինների և բառակապակցությունների բառարան»-ի (Եր., 2005):

Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 22 և դոկտորական 3 ատենախոսություն:

2011 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչի կոչում:

ՔԱԼԱՆԹԱՐ ԱՇԽԱՐՀԲԵԿ ԱՂԱԼՈՅԻ
Հնազետ, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1884 թ. փետրվարի 11-ին Լոռու Արզվի գյուղում: 1905 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը, 1911 թ.՝ Սանկտ Պետերբուրգի Համալսարանի արևելյան լեզուների ֆակուլտետի հայ-վրացական բանասիրության և պատմության բաժինը, վերադարձել Հայաստան և նվիրվել հայրենիքի նյութական մշակույթի ուսումնասիրությանը:

Ուսանողական տարիներից Ն. Մառի ղեկավարած արշավախմբի կազմում մասնակցել է Անիի պեղումներին: 1914 թ. Ն. Մառն իր բացակայության միջոցին Անիի 13-րդ հնազիտական արշավախմբի ղեկավարությունը նրան է վստահել:

1915 թ. գորավար Անդրանիկի կամավորական զնդի կազմում մասնակցել է ռազմական գործողությունների, դարձել նրա քարտուղարը:

1917-ին շարունակել է պեղումները Անիում և 1918 թ. հարկադրված հեռացել է՝ փրկելով հնազիտական հավաքածուների մի մասը, որը պահվում է ՀՀ պատմության թանգարանում: 1917 թ. Ն. Ադոնցի հետ մասնակցել է Վանի երկրորդ հնազիտական արշավախմբի աշխատանքներին՝ հավաքել և վերծանել ուրարտական շուրջ 50 արձանագրություն: 1918 թ. Վանից վերադառնալով Թիֆլիս՝ դասախոսել է Անդրկովկասյան համալսարանում: 1919 թ. ամռանը եկել է Երևան, ՀՀ կրթության և մշակույթի նախարար Նիկոլ Աղբալյանի հանձնարարությամբ ձեռնամուխ եղել հուշարձանների պահպանության բաժնի ստեղծմանը՝ դառնալով այդ հաստատության հիմնադիր ղեկավարը: 1920 թ. ղեկավարել է գիտական վերջին արշավախումբը դեպի Անի և Տեկոր, կատարել չափազրություններ, լուսանկարներ, ընդօրինակել բազմաթիվ արձանագրություններ:

1920 թ. հրավիրվել է ԵՊՀ որպես դասախոս և աշխատել մինչև 1937 թ.: 1922 թ. համալսարանում հիմնել է Արևելքի պատմության և հնագիտության ամբիոն, ստեղծել հնազիտական աշխատանոց: Բազմաճմուռ մանկավարժը կյանքի է կոչել ուսանողական առաջին հնազիտական խմբակը՝ իր ուսանողներին մասնակից դարձնելով Հայաստանում գործող հնա-

գիտական արչավախմբերի աշխատանքներին: 1923 թ. հրատարակել է հնագիտություն հայերեն առաջին դասագիրքը: 1925 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Նրա գիտական և վարչական հետագա գործունեությունը կենտրոնացած էր հնությունների պահպանության կոմիտեում (նախագահ՝ Ալ. Թամանյան), որի գիտական քարտուղարն էր:

Հայտնաբերել է Արագածի և Գեղամա լեռների հինավուրց ջրաբաշխական համակարգը, որին է նվիրված «Մի հնագույն ջրաբաշխական սխեմա Հայաստանում» (Եր., 1933) մենագրությունը: Հայաստանում առաջինն է համակարգել և ուսումնասիրել նախնադարյան արվեստի հուշարձանները, մ. թ. ա. 7-3-րդ հազարամյակների ժայռապատկերները: 1930-ական թթ. յուրատեսակ սխեմա էր հին Վաղարշապատի տարածքում հնագիտական պեղումների իրականացումը, որոնց արդյունքներն ամփոփված են «Հին Վաղարշապատի պեղումները» (Եր., 1935) գրքում: 2007 թ. հրատարակվել է նրա «Հայաստանը քարե դարից միջնադար» երկերի ժողովածուն:

1938 թ. մարտի 19-ին ձերբակալվել է այսպես կոչված «պրոֆեսորների գործով» հայրենիքի դավաճանության մեղադրանքով: 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել է զնդակահարության, բայց հետո մահապատիժը փոխարինվել է ութ տարվա ազատազրկմամբ: Աքսորվել է Սիբիր, որտեղ 1942 թ. հունիսին կնքել է իր մահկանացուն:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայություն պատճառով:

Նրա բրոնզաձուլյ կիսանդրին դրված է ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի նախասրահում:

Երևանի Տեղյան փողոցի թիվ 62 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

ՔԱԼԱՆԹԱՐՑԱՆ ԱՐԱՄ ԱՇՈՏԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1937 թ. օգոստոսի 25-ին Սուխումում: 1954 թ. ավարտել է Աշտարակի միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1964 թ.՝ ասպիրանտուրան և դարձել ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող:

1966 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1990 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

Ասպիրանտական տարիներից մասնակցել է Գառնի, Արմավիր, Արտաշատ հնագիտական հուշարձանների պեղումներին, ղեկավարել Օշականի, Սպիտակի, Պտղնիի և Գոգարանի հնագիտական արշավախմբերը: 1961 – 1976 թթ. եղել է Դվինի պեղումների արշավախմբի պետի տեղակալ, 1976-ից՝ պետ:

1969 – 1971 թթ. եղել է Հայպետշինի հուշարձանների վերականգնման գիտաարտադրական արվեստանոցի գիտահետազոտական բաժնի վարիչ, 1972 – 1985 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, 1986 – 1993 թթ.՝ ինստիտուտի նորակառույցների բաժնի վարիչ, 1993 – 2006 թթ.՝ ինստիտուտի տնօրեն, 2006-ից՝ տնօրենի խորհրդական:

2002 – 2009 թթ. դասավանդել է ԵՊՀ-ում:

Հեղինակ է մի քանի տասնյակ հոդվածների և «Դվինի նյութական մշակույթը IV-VIII դդ.» (Եր., 1970), «Դվին I. Կենտրոնական թաղամասի պեղումները 1964 – 1970 թթ.» (Եր., 1976), «Դվինի վաղմիջնադարյան կնքադրոշմները» (Եր., 1982), “Двин IV, раскопки 1981 – 1985 гг.” (Ер., 2007), “Dvin. Histoire et Archeologie de la vile medievale” (Paris, 1996) մենագրությունների:

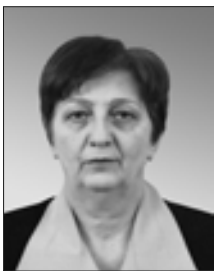
Համահեղինակել և խմբագրել է «Գինին հայոց ավանդական մշակույթում» (Եր., 2005) և «Հին Հայաստանի ոսկին» (Եր., 2007) գրքերը:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 3 ատենախոսություն:

Բազմիցս մասնակցել է միջազգային գիտաժողովներին:

1996 – 2009 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ:

Վախճանվել է 2009 թ. մարտի 26-ին Երևանում:

ՔԱԼԱՆԹԱՐՅԱՆ ԺԵՆՅԱ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1942 թ. մայիսի 24-ին ՀԽՍՀ Իջևանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Տավուշի մարզ) Սևքար գյուղում: 1959 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը, 1964 թ.՝ ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը, 1968 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1987 թ.՝ դոկտորական ատե-

նախոսություն: 1976 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 1990 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1969 թ. դասախոսական աշխատանքի է անցել ԵՊՀ խորհրդահայ (այժմ՝ Հայ նորագույն) գրականության ամբիոնում որպես դասախոս, 1972-ից՝ ավագ դասախոս, 1976-ից՝ դոցենտ, 1988-ից՝ պրոֆեսոր: 2007 – 2015 թթ. եղել է ԵՊՀ գրականության տեսության և գրաքննադատության ամբիոնի վարիչ: 2015-ից նույն ամբիոնի պրոֆեսոր է:

Հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական հոդվածների, 12 մենագրության, որոնցից են՝ «Գրական քննադատության տեսության և պատմության հարցեր» (Եր., 1982), «Հայ գրականագիտության պատմություն» (Եր., 1986), «Գրական հորիզոններ» (Եր., 2008), «Եղիշե Չարենց. ուսումնասիրություններ» (Եր., 2012), “История армянской литературно-критической мысли V-XIX веков” (Ер., 2015): Համահեղինակ է դպրոցական մի քանի դասագրքի:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 4 ատենախոսություն:

1987-ից ՀԳՄ անդամ է, 2001-ից ԵՊՀ-ում գործող գրականագիտության մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

2009 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով:

2016 թ. արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

ՔԱԼԱՆԹԱՐՅԱՆ ՊԱՊԱ ԲԵՋԱՆԻ

Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1887 թ. հուլիսի 7-ին Լոռու Արզվի գյուղում: 1905 թ. ավարտել է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցը, 1911 թ.՝ Լայպցիգի համալսարանի բնագիտության ֆակուլտետը և ստացել դոկտորի աստիճան:

Աշխատել է Պոլտավայում որպես մանրէաբան, ապա անցել գիտական աշխատանքի Մոսկվայի գյուղատնտեսական մանրէաբանության կայանում: 1914 – 1918 թթ. եղել է Թիֆլիսի գյուղատնտեսության դեպարտամենտի լաբորատորիայի մանրէաբան: 1919 թ. տեղափոխվել է Հայաստան և 1920 թ. նշանակվել հողթողկոմիսարի տեղակալ: 1921 – 1928 թթ. եղել է ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետի առաջին ղեկանը:

1923 թ. նշանակվել է հողթողկոմի և ժողտնտխորհի կենտրոնական միացյալ լաբորատորիայի ղեկավար և ագրոհողագիտության ԳՀ կայանի տնօրեն:

ԵՊՀ-ում դասավանդել է «Մանրէաբանություն», «Հողագիտություն», «Ագրոքիմիա» և «Երկրագործություն» առարկաները: Մեծ աշխատանք է կատարել որակյալ մասնագետների պատրաստման ուղղությամբ: Եղել է նաև ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի Հիմնադիրներից և նախագահ-հոգևորական առաջին անդամներից:

1934 թ., առանց ատենախոսության պաշտպանության, նրան շնորհվել է գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան և պրոֆեսորի կոչում:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

1937 թ. սեպտեմբերի 23-ին ձերբակալվել է, 1939 թ. սեպտեմբերի 6-ին դատապարտվել 6 տարվա ազատազրկման ուղղիչ աշխատանքային գաղութում: 1940 թ. մարտի 17-ին վճիռը բեկանվել է, գործն ուղարկվել վերանայման: 1941 թ. սեպտեմբերի 3-ի դատավճռով աքսորվել է Ղազախստան 5 տարի ժամկետով: 1942 թ. փետրվարի 20-ին մահացել է բանտի հիվանդանոցում:

1955 թ. արդարացվել է. գործը կարճվել է հանցակազմի բացակայության պատճառով:

ՔԱՆՔԱՆՅԱՆ ԱՂԱՍԻ ԳԱՐԵԳԻՆԻ

**Քիմիական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ**

Ծնվել է 1904 թ. սեպտեմբերի 17-ին Վանում: 1915 թ. նրանց ընտանիքը գաղթել է Երևան: 1924 թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, 1928 թ.՝ ԵՊՀ գյուղատնտեսական ֆակուլտետը, 1935 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1939 թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսություն: 1941 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1928-ից աշխատել է ԵՊՀ անալիտիկ քիմիայի ամբիոնում որպես լաբորանտ, ապա՝ ասիստենտ, 1941 – 1985 թթ.՝ դոցենտ: 13 տարի համատեղությամբ դասավանդել է նաև ՀԳԻ-ում, շուրջ 10 տարի աշխատել ՀԽՍՀ ԳԱ քիմիայի ինստիտուտում:

Գիտական հետազոտություններն սկսելով միջմետաղական միացությունների ստացման հարցերից՝ հետագայում գերազանցապես հետաքրքրվել է անօրգանական իոնների բաժանման և որոշման, տարրերի համակարգաբաժանման և այլ խնդիրներով՝ որպես նրբաշերտ քրոմատոգրաֆիայի կրիչներ օգտագործելով ՀԽՍՀ բնական կլանիչները:

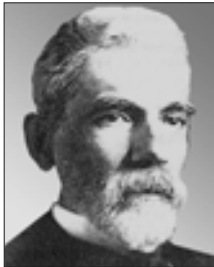
Հեղինակ է շուրջ 150 գիտական հոդվածների, «Անալիտիկ քիմիայի

խնդիրներ և վարժողություններ» (Եր., 1974), «Որակական քիմիական անալիզի գործնական աշխատանքներ» (Եր., 1977), «Որակական քիմիական անալիզի տեսական հիմունքներ» (Եր., 1979) ձեռնարկների և համահեղինակ՝ «Վերլուծական քիմիայի ծրագրավորված խնդիրների ժողովածու» (Եր., 1984), «Քիմիական անալիզի հիմունքներ» (Եր., 1985) գրքերի:

1970 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով ու մեդալներով:

Վախճանվել է 1999 թ. հունվարի 15-ին Երևանում:

ԽԱՉԱՏՈՒՐ Ի ԳԻԹԽԱՆՅԱՆ) ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱԹԵՎՈՍԻ

Ճարտարապետ, պրոֆեսոր,

Հայաստանի առաջին հանրապետության վարչապետ

Ծնվել է 1868 թ. հունվարի 1-ին Ջավախքի Գանձա գյուղում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Թիֆլիսի ռեալական դպրոցում, 1893 թ. ավարտել Սանկտ Պետերբուրգի քաղաքացիական ճարտարագետների ինստիտուտի ճարտարապետական ֆակուլտետը: 1895 – 1907 թթ. աշխատել է Բաքվում, Բաթումում, Թիֆլիսում, եռանդուն մասնակցություն ունեցել ՀՅԴ կուսակցության գործունեությանը, որի հանձնարարությամբ մեկնել է Կ. Պոլիս, որտեղ ձերբակալվել է: Մինչև 1914 թ. որպես վտարանդի ապրել է Փարիզում, Բեյզիայում, Կ. Պոլսում, Վանում: Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին ապրել է Ռուսաստանում, եղել Կովկասի քաղաքների միությունից Հայկական խորհրդի անդամ, Հավլաբարի շրջանից ընտրվել Թիֆլիսի քաղաքային դոմայի իրավասու, աշխատել Բաքվի նավթարդյունաբերողներին հազվագյուտ ապրանքներ բաշխողի պաշտոնում:

1917 – 1918 թթ. ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի և Անդրկովկասյան սեյմի անդամ, մասնակցել Թուրքիայի հետ Տրապիզոնի և Բաթումի բանակցություններին, Գեգեզկորիի կառավարության կազմում զբաղեցրել հասարակական խնամակալության նախարարի, Ջիսնիկեղի կաբինետում՝ անպորտֆել նախարարի պաշտոն: 1918 թ. մայիսի 28-ին Հայոց ազգային խորհուրդը նրան ընտրել է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ: Այդ պաշտոնը վարել է մինչև 1919 թ. սկիզբը, ապա դաշնակից պետություններից օգնություն խնդրելու նպատակով մեկնել արտասահման, մասնակցել 1919 – 1920 թթ. Փարիզի հաշտության կոնֆերանսին: 1920 թ. սեպտեմբերին վերադարձել է Երևան, ընտրվել ՀՀ պառլամենտի նախա-

գահի տեղակալ: Խորհրդային իշխանությունների հաստատումից հետո ձերբակալվել է և 1921 թ. փետրվարյան ապստամբության օրերին ազատվել բանտից: 1921 – 1924 թթ. եղել է վտարանդի (Թեհրան, Բոմբեյ, Կահիրե, Կոստանդնուպոլիս, Բուխարեստ): 1923 թ. օգոստոսին դուրս է եկել ՀՅԴ կուսակցությունից և 1924 թ. վերադարձել Հայաստան: 1925 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ պետպլանին կից տեխնիկական խորհրդի անդամ, մինչև 1927 թ. հայբամբակում աշխատել բաժնի վարիչ, պետպլանի տնտեսական խորհրդի չինտեխնիկական կոմիտեի նախագահի տեղակալ: 1932 թ. եղել է ՀԽՍՀ կոմունալ տնտեսության ժողկոմի գիտատեխնիկական խորհրդի գիտքարտուղար:

Նրա նախագծերով Երևանում և Սարգարապատում կառուցվել են գործարաններ, բնակելի տներ, հյուրանոցներ և այլ շինություններ:

1926 – 1930 թթ. ԵՊՀ տեխնիկական ֆակուլտետում դասավանդել է «Շինարարական արվեստ» և «Ճարտարապետական նախագծում» առարկաները: 1930 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: Հր. Աճառյանի, Հ. Զարգարյանի, Դ. Հակոբջանյանի հետ համահեղինակ է շինարարական կառույցների ուսուցանման տեխնիկական բառարանի:

1937 թ. հուլիսի 28-ին ձերբակալվել և դատապարտվել է մահապատժի, բայց 1938 թ. հունվարի 15-ին բանտի հիվանդանոցում մահացել է պալարախտից:

1992 թ. արդարացվել է:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի փողոցներից մեկը:

ՔԱՐԱՄՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ՌՈՒԲԵՐՏԻ

Ծնվել է 1974 թ. հունվարի 15-ին Կապան քաղաքում: 1990 թ. ավարտել է տեղի թիվ 7 միջնակարգ դպրոցը, 1996 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը:

1995 – 1996 թթ. եղել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատող: 1996 – 1998 թթ. ծառայել է ՀՀ զինված ուժերում:

1998 – 1999 թթ. եղել է ԵՊՀ ավագ գիտաշխատող, 1999 – 2002 թթ.՝ ուսումնական վարչության աշխատակից: 2007 թ. ավարտել է նաև ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը:

2006 թ. աշխատել է որպես ՀՀ վարչապետի օգնական, 2006 – 2009 թթ.՝ ԵՊՀ ուսանողների, չրջանավարտների և հասարակայնության հետ կապերի գծով պրոռեկտոր:

2009-ից ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարի տեղակալ է:

Հեղինակ է գիտական 2 հոդվածի և «Քաղաքական PR (գովազդ և հաղորդակցություն)» (Եր., 2007) ուսումնամեթոդական ձեռնարկի:

2002 թ. երիտասարդություն ոլորտն ամփոփող լավագույն տեսաֆիլմի համար արժանացել է «Հայկյան» մրցանակի, 2013 թ.՝ պարգևատրվել Մովսես Խորենացու մեդալով:

ՔԵԶԵԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՍԵՐԱՖԻՄԻ

*Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

Ծնվել է 1872 թ. հունիսի 7-ին Նոր Նախիջևանում: Սովորել է տեղի հայկական հոգևոր դպրոցում, ապա՝ Ռոստովի գիմնազիայում, որն ավարտել է 1892 թ.: Երկու տարի ուսանել է Սանկտ Պետերբուրգի ռազմաբժշկական ակադեմիայում, ապա տեղափոխվել Մոսկվայի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետ և 1897 թ. ավարտել այն:

Աշխատանքային գործունեությունն սկսել է Ռոստովի քաղաքային հիվանդանոցի վիրաբուժական բաժանմունքում, այնուհետև եղել է Նեխոմիսկ կայարանի հիվանդանոցի վարիչ և տեղամասային բժիշկ: 1900 թ. սկզբին տեղափոխվել է Սանկտ Պետերբուրգ, վիրաբուժական կլինիկայում աշխատել որպես օրդինատոր:

1901 – 1905 թթ. աշխատել է Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի և Դանիայի մի շարք առաջատար կլինիկաներում: 1910 թ. նշանակվել է Նոր Նախիջևանի քաղաքային հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ և այստեղ հիմնել վիրաբուժական բաժանմունք: Առաջին աշխարհամարտի տարիներին, որպես Ռոստովի օրթոպեդիկ ինստիտուտի ղեկավար, մեծ ջանքեր է գործադրել զինվորական հիվանդանոցների ստեղծման ուղղությամբ:

1910 թ. նրան շնորհվել է դոկտորի գիտական աստիճան, 1925 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1919 – 1923 թթ. աշխատել է Վրաստանում:

1924 թ. հրավիրվել է Երևան և նշանակվել հանրապետական հիվանդանոցի վիրաբուժական բաժանմունքի և ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետի վիրաբուժության ամբիոնի վարիչ, 1925 թ.՝ բժշկական ֆակուլտետի ղեկան: ԵՊՀ-ում աշխատելու տարիներին զբաղվել է բժշկական ֆակուլտետում որակյալ դասախոսական կադրերով համալրելու գործով:

Հեղինակ է ավելի քան 30 գիտական աշխատությունների, որոնք վերաբերում են պալարախտային գայլախտի լուսաբուժության մեթոդների մշակմանը, ուռուցիկայի և վիրաբուժության տարաբնույթ հարցերի:

Եղել է ՀԽՍՀ վերաբուժյժների գիտական ընկերության նախագահ, պատվավոր անդամ:

1935 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով, «Աշխատանքային արիության համար» և այլ մեդալներով:

Վախճանվել է 1948 թ. սեպտեմբերի 3-ին Երևանում:

Երևանի Աբովյան փողոցի թիվ 32 շենքի պատին ամրացված է հուշատախտակ:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի թիվ 1 կլինիկական հիվանդանոցի վերաբուժական բաժանմունքը:

ՔԵՌՅԱՆ ԳԱՐԻԿ ՄԻՇԱՅԻ

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1959 թ. մայիսի 25-ին Սևանում: 1976 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1981 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը, 1985 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2003 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 2003 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2007 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1981 – 1986 թթ. աշխատել է Սևանում որպես պատմության ուսուցիչ, նաև՝ կոմերիտմիության շրջանային կոմիտեի հրահանգիչ: 1986-ից անցել է դասախոսական աշխատանքի ԵՊՀ-ում:

1986 – 1993 թթ. եղել է ԵՊՀ քաղաքական պատմության ամբիոնի ասիստենտ, 1993 – 2007 թթ.՝ միջազգային հարաբերությունների և դիվանագիտության ամբիոնի դոցենտ, 2007 – 2008 թթ.՝ պրոֆեսոր, 2008 – 2010 թթ.՝ ԵՊՀ քաղաքագիտության ամբիոնի վարիչ: 2010-ից ԵՊՀ քաղաքական ինստիտուտների և գործընթացների ամբիոնի վարիչն է:

Հեղինակ է 41 գիտական և ուսումնամեթոդական աշխատությունների, այդ թվում՝ «Քաղաքական կուսակցություններ» (Եր., 1996), «Հայաստանի երրորդ հանրապետության կուսակցական համակարգը և քաղաքական կուսակցությունները» (Եր., 1996), «Քաղաքական կուսակցությունների տիպաբանությունը» (Եր., 2002), «Ռուսաստանի ազգային պետական կառուցվածքի խնդիրը և քաղաքական կուսակցությունները» (Եր., 2001), «Հայաստան-Եվրոպական միություն հարաբերությունների ընթացքը և զարգացման հեռանկարները» (Եր., 2005) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 10 ատենախոսություն:

ՔԵՌՑԱՆ ԿԱՐԵՆ ԱԼԿՔՍԱՆԴՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր

Ծնվել է 1984 թ. օգոստոսի 27-ին Երևանում: 2001 թ. ավարտել է Անանիա Շիրակացու անվան ճեմարանը, 2007 թ.՝ ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետը, 2009 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2009 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2018 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն:

2008 – 2009 թթ. եղել է ԵՊՀ մաթեմատիկական անալիզի ամբիոնի դասախոս, 2009-ից մաթեմատիկական անալիզի և ֆունկցիաների տեսություն ամբիոնի ասիստենտ է: 2014-ից Համատեղությունամբ աշխատում է ՀԱՀ-ում:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են օրթոգոնալ շարքերին:

Հեղինակ է 23 գիտական հոդվածների:

2017 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՔԻԼԻՄՋՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՍՏԵՓԱՆԻ

Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ

Ծնվել է 1939 թ. հունիսի 12-ին Աթենքում (Հունաստան): 1946 թ. ընտանիքի հետ ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան: 1956 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 45 միջնակարգ դպրոցը, 1961 թ.՝ ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետը,

1969 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1972 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1979 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում:

1961 – 1963 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ Մեղրու շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Սյունիքի մարզ) Կարճեվան գյուղի դպրոցում որպես պատմության ուսուցիչ: 1963 – 1966 թթ. եղել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի Հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի լաբորանտ, 1969 – 1972 թթ.՝ կրտսեր գիտաշխատող:

1972-ից աշխատում է ԵՊՀ ընդհանուր պատմության ամբիոնում:

Հեղինակ է «Թուրք-հունական հարաբերությունները 1908 – 1914 թթ.» (Եր., 1988) մենագրության և տասնյակ գիտական հոդվածների:

2014 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր մանկավարժի կոչման:

ՔՈՉԱՐ ՄԵՐԻ ՀՐԱԶՅԱՅԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1936 թ. սեպտեմբերի 9-ին Երևանում: Ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի արևելագիտության բաժինը, 1966 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1968 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1992 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1993 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1960 թ. եղել է ՀԽՍՀ ԳԱ արևելագիտության բաժանմունքի գիտաշխատող:

1975-ից մինչև կյանքի վերջը եղել է ԵՊՀ թուրքական և արաբական բանասիրության ամբիոնի վարիչ, 1978 – 1993 թթ.՝ արևելագիտության ֆակուլտետի դեկան:

Հեղինակ է մի շարք հոգևածների, երկու մենագրության՝ «Թուրքական տարրերը պոլսահայերի լեզվում» (ռուս., Եր., 1981), «Հայ-թուրքական հարաբերությունները և Հայկական հարցը XIX դ. վերջին – XX դ. սկզբին» (Եր., 1988), համահեղինակ՝ «Ժամանակակից թուրք հեղինակները Հայաստանի և Հայկական հարցի մասին» (Եր., 1977) աշխատության:

Զեկուցումներով հանդես է եկել հանրապետական և միջազգային գիտաժողովներում:

Վախճանվել է 1994 թ. նոյեմբերի 23-ին Երևանում:

ՔՈՉԱՐՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ԱՎԵՏԻՍԻ

Աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1893 թ. մարտի 9-ին Բաքվում, որտեղ ստացել է միջնակարգ կրթություն: 1917 թ. ավարտել է Խարկովի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը և զբաղվել Հայաստանի և Ադրբեջանի տնտեսաաշխարհագրական հետազոտություններով ու քարտեզագրությամբ: Հետագայում տեղափոխվել է Երևան և 1925 թ. ՀԽՍՀ պետականում ղեկավարել շրջանացման հանձնաժողովի աշխատանքները, 1926-ին հաստատվել է նրա ներկայացրած շրջանացման սխեման և հրատարակվել «ՀԽՍՀ կոնտրոլ թվերը» աշխատությունը: Այդ տարիներին աշխատել է նաև ԵՊՀ-ում, որտեղ 1930 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1935 – 1937 թթ. եղել է ԵՊՀ տնտեսական աշխարհագրության ամբիոնի վարիչ:

Տասնամյակներ շարունակ զբաղվել է Անդրկովկասի շրջանացման խնդիրներով:

1937 թ. այդ ամբիոնում նրա ղեկավարությամբ ստեղծվել է հանձնաժողով՝ Հայկական ԽՍՀ տնտեսական ատլասի կազմման և հրատարակման համար: Աշխատանքը մնացել է անավարտ, սակայն 1953 – 1955 թթ., օգտագործելով այդ ուղղությամբ կուտակած փորձը, կարողացել է ավարտել Հայկական ԽՍՀ խոշորամասշտաբ տնտեսական քարտեզը, որն արժանացել է բարձր գնահատականի: Հեղինակ է նաև շուրջ 100 գիտական հոդվածների և քարտեզների:

1965 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն:

Կյանքի վերջին շրջանում տեղափոխվել է Բաքու, որտեղ վախճանվել է 1972 թ. մարտի 19-ին:

ՔՈՉԱՐՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՆՈՐԱՅՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ծնվել է 1943 թ. օգոստոսի 22-ին Երևանում: 1960 թ. ավարտել է թիվ 55 միջնակարգ դպրոցը, 1966 թ.՝ Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 1970 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1993 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1971 – 1978 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ ՖՀԻ-ում, 1980 – 1995 թթ.՝ Հայաստանի ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում, 1995 – 1997 թթ. եղել է ԵՊՀ ԳԲՀ ռադիոֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ:

Զբաղվել է ռադիո- և տերահերցային տիրույթի սպեկտրադիտման միջոցով նյութերի մագնիսական հատկությունների ուսումնասիրությամբ և ենթամիլիմետրական ալիքների ֆիզիկայի և տեխնիկայի հարցերով:

Հեղինակ է 110 գիտական հոդվածների:

1997-ից բնակվում է Բոստոնում (ԱՄՆ):

ՔՈՉԱՐՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՄԱՐԳԱՐԻ

Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների

դոկտոր, պրոֆեսոր,

ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ,

ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ

Ծնվել է 1906 թ. հոկտեմբերի 16-ին Երևանում: 1925 թ. ավարտել է թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը: 1925 – 1927 թթ. աշխատել է Ստեփանավանում որպես ուսուցիչ, 1927 – 1931 թթ. սովորել ԵՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի ֆիզմաթ բաժնում:

1943 թ. նրան շնորհվել է ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածուի, 1955 թ.՝ Հայաստանում ֆիզիկոսներից առաջինը՝ դոկտորի գիտական աստիճան: 1956 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ: 1957 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

1931 – 1933 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 1934 – 1938 թթ.՝ դոցենտ, 1938 – 1945 թթ.՝ ԵրՊԻ ֆիզիկայի, 1938 – 1956 թթ.՝ ԵՊՀ փորձարարական ֆիզիկայի և 1956 – 1960 թթ.՝ Նյուլթի կառուցվածքի ամբիոնի վարիչ:

1959 – 1960 թթ. եղել է ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի առաջին ղեկանը:

Գիտական գործունեությունն սկսել է 1943 թ. Արագածի գիտական արշավախմբի կազմում: 1944 – 1960 թթ. զբաղվել է տիեզերական ճառագայթման բաղադրություն, մասնիկների էներգիական և զանգվածների սպեկտրների, ինչպես նաև բարձր էներգիաներով մասնիկների և ատոմային միջուկների փոխազդեցության գործընթացների հետազոտմամբ:

1950-ականների վերջերից հիմնականում զբաղվել է պինդ մարմնի և պոլիմերների ֆիզիկայով: Անիզոտրոպ պոլիմերներում հայտնաբերել է «մակածված» պիեզոերևույթը, ուսումնասիրել լուծույթներում անդրաձայնային ճառագայթման ազդեցությունը պոլիմերների կառուցվածքափոխման մեխանիզմները:

Մեծ է նրա դերը Հայաստանում ֆիզիկայի զարգացման և գիտական կադրերի պատրաստման գործում: 1943 թ. Ալիխանյան եղբայրների հետ մասնակցել է ՀԽՍՀ ԳԱ ֆիզիկայի ինստիտուտի (հետագայում՝ ԵրՖԻ) կազմակերպմանը, 1944 – 1949 թթ. եղել ինստիտուտի փոխտնօրեն, 1949 – 1960 թթ.՝ փոքր էլեկտրամագնիսի լաբորատորիայի, 1960 – 1962 թթ.՝ պոլիմերների ֆիզիկայի լաբորատորիայի վարիչ: 1962 թ. կազմակերպել և ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ կենտրոնական ֆիզիկատեխնիկական լաբորատորիան: Նրա ջանքերով Հայաստանում պինդ մարմնի ֆիզիկայի և ֆիզիկայի այլ բնագավառների զարգացման համար անհրաժեշտ կադրեր են

պատրաստվել ԽՍՀՄ Հեղինակավոր գիտական և ուսումնական կենտրոններում:

Հեղինակ է շուրջ 70 գիտական հոդվածների, “Космические лучи. Физика полимеров” (Ер., 1973) մենագրության, ինչպես նաև Ֆիզիկայի պրակտիկումի հայերեն առաջին ձեռնարկի:

1967 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

Պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:

Վախճանվել է 1967 թ. մարտի 14-ին Երևանում:

ՕՇԱՆՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ՊԱՐԳԵՎԻ

**Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
պրոֆեսոր,
ՀՀ վաստակավոր իրավաբան**

Ծնվել է 1937 թ. նոյեմբերի 22-ին Երևանում: 1954 թ. ավարտել է թիվ 40 միջնակարգ դպրոցը, 1959 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, 1960 թ.՝ ԽՍՀՄ արդարադատության նախարարության (Մոսկվա) վերապատրաստման բարձրագույն դասընթացները և ստացել կրիմինալիստիկական փորձաքննություններ կատարելու իրավունք:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1982 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2003 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1959-ից աշխատել է ԵՊՀ կրիմինալիստիկայի ԳՀ լաբորատորիայում որպես փորձագետ-կրտսեր գիտաշխատող, ավագ փորձագետ, ավագ գիտաշխատող, կրիմինալիստիկական փորձաքննությունների բաժնի վարիչ:

1970 – 1971 թթ. եղել է Երևան քաղաքի դատախազության քրեագետ-դատախազ: 1971 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնում, ապա՝ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնում որպես ավագ դասախոս: 1995 թ. նշանակվել է ՀՀ արդարադատության խորհրդի գիտնական անդամ: 1983 – 2006 թթ. եղել է ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնի վարիչ, 2006 – 2018 թթ.՝ նույն ամբիոնի պրոֆեսոր:

Երկար տարիներ եղել է ՀԽՍՀ ներկայացուցիչը ԽՍՀՄ կրիմինալիստիկական ԳՀ աշխատանքների համակարգման բյուրոյում:

Հեղինակ է «Экспертиза почерка» (Եր., 1969), «Вероятное заключение эксперта системы доказательств» (Баку, 1969), «Նախնական քննության ընթացքում կազմվող դատավարական փաստաթղթեր» (Եր., 1984), «Կրիմինալիստիկա. տեխնիկա» (Եր., 1993), «Կրիմինալիստիկական Հայաստանի Հանրապետությունում» (Եր., 2007) մենագրությունների և «Կրիմինալիստիկա» (Եր., 2004) մայրենի լեզվով առաջին դասագրքի:

Մասնակցել է հանրապետական և համամիութենական գիտաժողովների:

2003 թ. արժանացել է ՀՀ վաստակավոր իրավաբանի կոչման:
 2012 թ. պարգևատրվել է ՀՀ Մխիթար Գոշի մեդալով:
 Վախճանվել է 2018 թ. մայիսի 26-ին երևանում:

ՕՇԱՆՅԱՆ ՎԱԴԻՄ ՌՈՐԵՐՏԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
 թեկնածու**

Ծնվել է 1976 թ. օգոստոսի 10-ին Բաքվում: 1993 թ. ավարտել է Աշտարակի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը, 1998 թ.՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը, 2001 թ.՝ ասպիրանտուրան:

2003 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1999 - 2011 թթ. եղել է ԵրՖԻ գիտաշխատող, 2002 - 2012 թթ.՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ, 2002 - 2017 թթ.՝ նույն ամբիոնի ԳՀ լաբորատորիայի գիտաշխատող, 2006 - 2009 թթ. Համատեղություն՝ ՀՈՀ ընդհանուր և տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի դոցենտ:

2011 - 2015 թթ. եղել է Տրիեստի (Իտալիա) տեսական ֆիզիկայի միջազգային կենտրոնի՝ դրամաշնորհի շրջանակներում հրավիրված երիտասարդ գիտաշխատող, 2013 - 2014 թթ.՝ Հանովերի (Գերմանիա) Լայբնիցի Համալսարանի ֆիզիկայի ինստիտուտի գիտաշխատող, 2016-ից՝ տեսական ֆիզիկայի միացյալ լաբորատորիայի (ICTP affiliated center) ավագ գիտաշխատող, 2017-ից՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի ֆիզիկայի ԳՀ-ի ավագ գիտաշխատող, միաժամանակ՝ ԵՊՀ տեսական ֆիզիկայի ամբիոնի ասիստենտ:

Գիտական հետազոտությունները վերաբերում են սպինային մոդելներին վիճակագրական ֆիզիկային, մազնիսականություն տեսությունը և մեխանիկայում ու վիճակագրական ֆիզիկայում ինտեգրելի մոդելներին:

Հեղինակ է շուրջ 30 գիտական հոդվածների:

2011 թ. արժանացել է ՀՀ Նախագահի մրցանակի:

ՕՇԱՆՅԱՆ ՎԻԿՏՈՐ ԿԱՐՈՅԻ

**Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների
 դոկտոր, պրոֆեսոր**

Ծնվել է 1948 թ. դեկտեմբերի 12-ին Թբիլիսիում: 1966 թ. ավարտել է տեղի թիվ 11 միջնակարգ դպրոցը, 1971 թ.՝ ԵՊՀ մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը,

1974-ին՝ ասպիւրանտուրան:

1979 թ. պաշտպանել է Թեկնաձուռական, 1998 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2002 թ.՝ պրոֆեսորի
կոչում:

1974-ից աշխատում է ԵՊՀ Հավանականությունների տեսություն և մաթեմատիկական վիճակագրություն ամբիոնում, 2011-ից նույն ամբիոնի վարիչն է: 1994 – 2010 թթ. աշխատել է նաև ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտում:

Հեղինակ է շուրջ 60 գիտական հոդվածների, որոնք վերաբերում են պատահական կետային գործընթացների, ինտեգրալային և ստոխաստիկ երկրաչափությունների, բնագավառներին, բնական գիտություններում մաթեմատիկական միճակագրություն կիրառման հարցերին:

Նրա ղեկավարումը պաշտպանվել է թեկնածուական 6 ատենախոսումով:

ՕՍԻՊՅԱՆ ԼԻԱ ԼԵՎՈՆԻ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր,

պրոֆեսոր,

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,

Ծնվել է 1930 թ. հունվարի 15-ին Երևանում: 1947 թ. ավարտել է թիվ 8 միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ կենսաբանություն ֆակուլտետը:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատե-
նախոսություն: 1972 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1986 թ.
ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ, 1996 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս:

1952 թ. աշխատել է ԵՊՀ բուսաբանություն ամբիոնում որպես լաբորանտ, 1952 – 1954 թթ.՝ ՀԼԿԵՄ ԿԿ ուսանողության բաժնի վարիչ, 1954 – 1959 թթ.՝ ԵՊՀ լեկցիոն ասիստենտ, 1960 – 1961 թթ.՝ ԳՀ բաժնի գիտաբարտուղար, 1961 – 1967 թթ.՝ բուսաբանության ամբիոնի դոցենտ, 1968 – 2005 թթ.՝ նույն ամբիոնի վարիչ, 1985 – 1990 և 1999 – 2000 թթ.՝ ԵՊՀ կենսաբանության ֆակուլտետի դեկան, 2005 – 2015 թթ.՝ ընդհանուր կենսաբանության ԳՀ լաբորատորիայի ղեկավար: 2015-ից նույն լաբորատորիայի գլխավոր գիտական աշխատող է:

Ֆիտական ուսումնասիրությունների հիմնական ուղղություններն են՝ բուսաբանություն, ընդհանուր հարցեր, միկրոլոգիա՝ սնկերի բազմազանություն, տաքսոնոմիա և էկոլոգիա, ֆիզիոլոգիա, ջրային սնկեր, վայրի և մշակովի բույսերի սնկային հիվանդություններ, մարդու սնկային հիվան-

դոլթյուններ, սննդամթերքի սնկաբանական և սնկաթուղանավորության անվտանգություն, սնկերի կենսաբանական ակտիվության վրա արտակարգ պայմանների ազդեցություն:

Հեղինակ է ավելի քան 400 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Паразитные гифальные грибы Армянской ССР” (Եր., 1962), “Микофлора Армянской ССР” (т. I., Пероноспоры грибов, Եր., 1967, т. III, Гифальные грибы, Եր., 1975, т. VIII, Головневые грибы) մենագրությունների և «Զրիմուռների, սնկերի և քարաքոսների հիմնական խմբերի դասակարգումը» (Եր., 2003) ուսումնական ձեռնարկի, համահեղինակ՝ “Определитель грибов Закавказья. Пероноспоры грибов” (Եր., 1985), “Конспект макроскопических грибов Армении. Гастеромицеты” (Եր., 2000) մենագրությունների:

Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել է թեկնածուական 19 և դոկտորական 1 ատենախոսություն:

Մասնակցել է միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովների:

1980 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչման:

2005 թ. նրան շնորհվել է «ԵՊՀ ամբիոնի պատվավոր վարիչ» կոչում:

ՕՍԻՊԻԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԱՐՏԱՇԵՍԻ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբան*

Ծնվել է 1930 թ. օգոստոսի 28-ին Ադր. ԽՍՀ Նուխի քաղաքում: 1947 թ. ավարտել է տեղի հայկական միջնակարգ դպրոցը, 1952 թ.՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետը, ապա՝ ասպիրանտուրան:

1959 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 2005 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1961 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի, 2006 թ.՝ պրոֆեսորի կոչում:

1959-ից դասախոսել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում և այլ կրթօջախներում:

1968 – 1970 թթ. եղել է ԵՊՀ պետական իրավունքի ամբիոնի վարիչ, 1967 – 1971 թթ.՝ իրավագիտության ֆակուլտետի ղեկան, 1971 – 1988 թթ.՝ ՀԽՍՀ գլխավոր դատախազ: Նրան շնորհվել է ԽՍՀՄ արդարադատության 2-րդ դասի պետական խորհրդականի կոչում: 1992 – 2007 թթ. եղել է ՌԴ գլխավոր դատախազության ԳՀԻ (Մոսկվա) առաջատար գիտաշխատող, 2007-ից՝ ՌԴ հաշվիչ պալատի ԳՀԻ գլխավոր գիտաշխատող:

Հեղինակ է ավելի քան 80 գիտական աշխատանքների, այդ թվում՝ 12

մենագրություն, որոնցից են՝ “Органы государственной власти в СССР” (Եր., 1970), “Суверенитет на современном этапе развития государства” (Մ., 1994), “Конституция РФ 1993 г. и проблемы российского конституционализма” (Մ., 1995), “Проблемы конституционной теории (российский и западный опыт)” (Եր., 2002), “Типология российского федерализма и конституционно-правовых проблем государственной власти” (Մ., 2004):

Եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ չորս գումարումների պատգամավոր:

1972 թ. պարգևատրվել Աշխատանքային կարմիր դրոշի, 1981 թ.՝

Ժողովուրդների բարեկամության շքանշաններով:

1982 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր իրավաբանի, 1988 թ.՝ ԽՍՀՄ դատախազության պատվավոր գործչի կոչման:

Վախճանվել է 2019 թ. մարտի 24-ին Մոսկվայում:

ՖԱՆԱՐՋՅԱՆ ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԵՈՍ ԱՐՏԵՄԻ

*Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս,
ԽՍՀՄ ԲԳԱ թղթակից անդամ*

Ծնվել է 1898 թ. օգոստոսի 20-ին Ախալցխայում:
Նախնական կրթությունն ստացել է Աբասթուանում:
1917 թ. ավարտել է Թիֆլիսի առևտրական ուսումնարա-
նը: 1919 թ. ընդունվել է Անդրկովկասյան համալսարանի (Թիֆլիս) բժշկա-
կան ֆակուլտետ, 1923 թ. 4-րդ կուրսից տեղափոխվել Բաքվի համալսա-
րանի բժշկական ֆակուլտետ և այն ավարտել 1924 թ.:

1925-ից աշխատել է Թիֆլիսի նախկին գերմանական հիվանդանոցի
ռենտգենյան բաժանմունքում: Նույն թ. ՀԽՍՀ ժողկոմխորհի կողմից մեկ
տարով գործուղվել է Գերմանիա՝ ռենտգենաբանության մեջ կատարելա-
գործվելու: 1926 թ. վերադարձել է Բեռլինից և աշխատել Երևանի առաջին
կլինիկական հիվանդանոցի ռենտգենյան բաժանմունքի վարիչ:

1927-ից դասախոսել է ԵՊՀ բժշկական ֆակուլտետում, 1930 թ.՝ ԵՊԲԻ
հիմնադրումից հետո, աշխատանքային գործունեությունը շարունակել
այնտեղ: 1932 թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում: 1936-ից ղեկավարել
է ռենտգենաբանության ամբիոնը:

1936 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, նույն թ.
նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1945 թ. ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ թղթա-
կից անդամ, 1956 թ.՝ ակադեմիկոս, 1960 թ.՝ ԽՍՀՄ ԲԳԱ թղթակից ան-
դամ:

1941 թ. նշանակվել է Մոսկվայի բժիշկների կատարելագործման ինստի-
տուտի ռենտգենաբանության ամբիոնի վարիչ: Հայրենական մեծ պատե-
րազմի առաջին ամիսներին ինստիտուտի էվակուացման պատճառով տե-
ղափոխվել է Երևան, դարձել ԵՐԲԻ տնօրենի տեղակալ և ամբիոնի վարիչ:

1946-ից եղել է Երևանում իր նախաձեռնությամբ կազմակերպված
ռենտգենաբանության և ուռուցքաբանության ԳՀԻ տնօրեն և գիտական
ղեկավար (1977-ից՝ Բ. Ա. Փանարջյանի անվան), 1956 – 1959 թթ.՝ ՀԽՍՀ
ԳԱ կենսաբանական, 1960 – 1963 թթ.՝ բժշկական գիտությունների բա-

Ժամանակների ակադեմիկոս քարտուղար:

Բացահայտել է 12-մատնյա աղիի խոցի դիրքի ռենտգենյան փնտրող-ման օրինաչափությունը, որը հայտնի է «Բ. Ա. Ֆանարձյանի օրինաչափություն» անվամբ:

Եղել է ռենտգենաբանների, ճառագայթաբանների և ուռուցքաբանների հանրապետական ընկերության նախագահ, ռենտգենաբանների և ճառագայթաբանների համամիութենական ընկերության պատվավոր անդամ, «Էքսպերիմենտալ և կլինիկական բժշկության հանդես»-ի խմբագիր:

Հեղինակ է շուրջ 120 գիտական աշխատությունների, այդ թվում՝ “Рентгенодиагностика” (М., 1952, Ер., 1977), “Рентгенодиагностика заболеваний органов грудной клетки” (Ер., 1957), “Рентгенодиагностика заболеваний пищеварительного тракта” (т. 1 – 2, Ер., 1961 – 1964) և այլ մենագրություններ:

Պարգևատրվել է Լենինի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի, «Պատվո նշան» շքանշաններով և մի շարք մեդալներով:

Վախճանվել է 1976 թ. ապրիլի 9-ին Երևանում:

Նրա անունով է կոչվում Երևանի փողոցներից մեկը:

ՖԵԼԵՔՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿԻ

*Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԽՍՀ վաստակավոր ժողովրդական*

Ծնվել է 1931 թ. մարտի 13-ին Երևանում: 1948 թ. ավարտել է թիվ 34 միջնակարգ դպրոցը, 1953 թ. ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան:

1958 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1970 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1971 թ. նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Աշխատանքային գործունեությունն սկսել է 1957-ից՝ «Սովետական գրականություն» ամսագրի խմբագրությունում որպես գրական աշխատող: 1957 – 1959 թթ. եղել է «Սովետական Հայաստան» թերթի գրականության և արվեստի, 1959 – 1961 թթ.՝ «Գրական թերթի» քննադատության բաժինների վարիչ, 1961 – 1965 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» խմբագրության բաժնի վարիչ, 1965 – 1970 թթ.՝ ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի հայ մամուլի պատմության բաժնի ավագ գիտաշխատող, 1967 – 1970 թթ.՝ համատեղությամբ՝ «Բանբեր Երևանի համալսարանի» հանդեսի պատասխանատու քարտուղար, 1970 – 1977 թթ.՝ գլխավոր խմբագրի տեղակալ, 1978 – 1986 թթ.՝ գլխավոր խմբագիր:

1970 – 1981 թթ. եղել է ԵՊՀ ժողովրդական տնտեսական գիտությունների վարիչ, 1981 – 1991 թթ.՝ «Սովետական գրող» հրատարակչության տնօրեն, 1991 – 2001 թթ.՝ ՀՀ կառավարության առևտրի արխիվային գործի վարչության պետ, 2001-ից՝ վարչության պետի խորհրդական:

Հեղինակ է հայ մամուլի պատմության, հայ գրականության և հրապարակախոսության հարցերին նվիրված բազմաթիվ հոդվածների և ««Պրավդա»-ի տրադիցիաներով» (Եր., 1963), «Ալեքսանդր Ծատուրյան» (Եր., 1965), «Հայաստանի պարբերական մամուլը սոցիալիզմի կառուցման պայքարում» (Եր., 1970), «Հրապարակախոսություն և գրականություն» (Եր., 1975) մենագրությունների:

Կազմել և խմբագրել է հայ գրողների երկերի ժողովածուներ, ծավալել թարգմանչական գործունեություն:

1958-ից եղել է ԽՍՀՄ ԺՄ, 1963-ից՝ ԳՄ անդամ:

1981 թ. արժանացել է ՀԽՍՀ վաստակավոր ժողովրդական կոչման:

Վախճանվել է 2005 թ. դեկտեմբերի 7-ին Երևանում:

**ԱՐՅԱԽՅԱՆ
ԳՈՅԱՄԱՐՏՈՒՄ
ԶՈՂՎԱԾ
ՆԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐ**

ԱԶԳԱԼԴՅԱՆ ԼԵՈՆԻԴ ՌՈՒԲԵՆԻ

*Արցախյան ազատագրական շարժման և
պետական բանակաշինության կազմակերպիչ*

Ծնվել է 1942 թ. նոյեմբերի 22-ին Թբիլիսիում: 1949 – 1959 թթ. սովորել է Երևանի թիվ 25 միջնակարգ դպրոցում: 1960 թ. ընդունվել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետ և 1966 թ. ավարտել ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետը:

1966 – 1989 թթ. աշխատել է Պետպլանի լաբերային տեխնիկայի հաշվողական կենտրոնում, ԵՊՀ կազմում գործող «Լաբերային տեխնիկա», «Էներգիա» գիտաարտադրական միավորումներում, ինչպես նաև Ատոմային էլեկտրակայանների համամիութենական ԳՀԻ Երևանի մասնաճյուղում:

1990 թ. փետրվարից՝ Արցախյան ազատամարտի առաջին օրերից, եղել է «Անկախության բանակ»-ի հրամանատար: Կազմակերպել է Վարդենիսի և Մեղրու շրջանների ինքնապաշտպանությունը, մասնակցել ազատագրական մարտերին, այդ թվում՝ Նյուվադի (այժմ՝ Նոնաձոր) գյուղի առաջին գրոհին: Մայիսի 27-ին Երևանի կայարանամերձ հատվածում և Սովետաշենի (այժմ՝ Նուբարաշեն) արյունալի սադրանքից հետո ծրագրել և ղեկավարել է խորհրդային զորքերի՝ Երևան ներխուժման խոչընդոտումը:

1990 թ. վերջերից մասնակցել է Գետաշենի ենթաշրջանի, Շահումյանի, Մարտակերտի շրջանների ինքնապաշտպանական և ազատագրական մարտերին: 1991 թ. հունիսին համախոհների հետ ստեղծել է «Ազատագրական բանակ» ռազմական կազմավորումը և մինչև կյանքի վերջը եղել նրա գլխավոր հրամանատարը:

Զոհվել է 1992 թ. հունիսի 21-ին Մարտակերտի շրջանի Տոնաշեն գյուղի մերձակայքում: Աճյունն ամփոփված է Երևանում:

Հետմահու արժանացել է ՀՀ և ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի շքանշանների:

2007-ից ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի լսարաններից մեկը, իսկ 2016-ից՝ ԵՊՀ մարտական պատրաստության ակումբը անվանակոչվել են Լ. Ազգալեյանի անվամբ, նրա անունն են կրում նաև ԼՂՀ Բերդաձորի ենթա-

չրջանի Արտաշավան և ՀՀ Արարատի մարզի Վերին Դվին գյուղերի միջնակարգ դպրոցները:

2017 թ. ծննդյան 75-ամյակի առթիվ Բերձորում ԵՊՀ ղեկավարություն և ուսանողության նախաձեռնություններով Հիմնվել է Լ. Ազգալույանի անվան պուրակ: Երևանի Մաշտոցի պոլիտայի և խորհրդային փողոցի անկյունում դրված է հուշաքար:

ԱԶԻԳՅՈՋՅԱՆ ՍԻՄՈՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

*Երկրաբանահանքաբանական գիտությունների
թեկնածու, ավագ գիտաշխատող*

Ծնվել է 1939 թ. փետրվարի 6-ին Ռուսիայի Գալաց քաղաքում: 1946 թ. ծնողների հետ հայրենադարձվել է: 1955 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 24 միջնակարգ դպրոցը, 1960 թ.՝ ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետը ինժեներ-երկրաբանի որակավորմամբ:

1970 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն: 1984 թ. նրան շնորհվել է ավագ գիտաշխատողի կոչում:

1960 – 1991 թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում, հեղինակել 70-ից ավելի գիտական աշխատություններ, զբաղվել թարգմանություններով: Շուրջ 11 տարի դասախոսել է ԵՊՀ-ում: Զբաղվել է հանրապետության գունավոր և ազնիվ մետաղների հանքավայրերի հեռանկարային ուսումնասիրությամբ: 1988 թ. երկրաշարժից հետո աղետի գոտում ղեկավարել է երկրաշարժաբանների միջազգային ջոկատը:

1989 թ. ՀՀԾ առաջին համագումարում ընտրվել է արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի անդամ, 1990 թ.՝ Երևանի քաղխորհրդի պատգամավոր, էկոլոգիայի հանձնաժողովի կազմում մասնակցել ՀԽՍՀ ԳԽ աշխատանքներին:

1989 թ. միակ որդու՝ Օհանի հետ «Արաբո» կամավորական ջոկատի կազմում սկսել է պայքարը հանուն Հայ ժողովրդի արդար դատի: Տարիքով ամենամեծն էր ջոկատում, որի համար նրան «Դեղ» էին կոչում:

1989 թ. մասնակցել է Հայաստանի սահմանամերձ շրջանների պաշտպանական գործողություններին, ապա մեկնել Արցախի Շահումյանի շրջան՝ ստանձնելով Մարտունաչենի պաշտպանության ջոկատի հրամանատարությունը: Շուրջ 7 ամիս մաքառող, անկոտրուկ Մարտունաչենի հերոսամարտում լիովին դրսևորել է իր մարդկային բարձր արժանիքները՝ «Արաբո» ջոկատի մյուս կտրիճների հետ կենաց ու մահու կռիվ մղելով:

խորհրդային բանակի և ադրբեջանական ՄՀՕԶ-ի դեմ:

1991 թ. ապրիլի 29-30-ին խորհրդային բանակի և ադրբեջանական մինչև ատամները զինված մհօշականների կազմակերպած «Օղակ» տխրահռչակ օպերացիայի իրականացման հետևանքով շրջապատված Մարտունաշենը պաշտպանող սակավաթիվ արաբոյականները, դրսևորելով աննկուն կամք ու մարտական ոգի, կարողացան ապահովել խաղաղ բնակչության նահանջը: Հենց այդտեղ էլ երգը շուրթերին զոհվեց քաջարի ազատամարտիկ-զնդացրորդը...

Արցախում ցուցաբերած հերոսությունն համար հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ I աստիճանի «Մարտական խաչ» շքանշանով և «Զորավար Անդրանիկ» մեդալով:

2011 թ. ապրիլի 29-ին ԵՊՀ աշխարհագրություն և երկրաբանություն ֆակուլտետի միներալոգիայի և պետրոգրաֆիայի կաբինետն անվանակոչվել է Ս. Աճիքչյոզյանի անվամբ:

ԱՍԱՏՐԾԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆ ՖԵԼԻՔՍԻ

Ծնվել է 1964 թ. սեպտեմբերի 2-ին ՀԽՍՀ Հոկտեմբերյանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Նոր Արմավիր գյուղում: 1971 – 1981 թթ. սովորել է տեղի միջնակարգ դպրոցում: 1982 – 1984 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1984 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի նախապատրաստական բաժին, ապա՝ ֆակուլտետ: 1988 – 1989 թթ. եղել է տարկետման մեջ, 1990 թ. չարուհանակել է ուսումնառությունը՝ համատեղելով այն աշխատանքի հետ:

1992 թ. ապրիլի 30-ին մեկնել է Արցախ և իր ջոկատով մասնակցել ինքնապաշտպանական մարտերին: Նույն թ. հունիսի 13-ին ԼՂՀ Շահումյանի շրջանի Բուզլուխ գյուղի պաշտպանական մարտերի ժամանակ անհետ կորել է:

2007 թ. ԼՂՀ նախագահի թիվ 17 հրամանագրով պարգևատրվել է «Արիություն համար» մեդալով:

ԱՍՈՅԱՆ ԱԶԱՏ ԱՐԹՈՒՐԻ

Ծնվել է 1994 թ. հունիսի 26-ին Սամարա (ՌԴ) քաղաքում: 2012 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 79 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ: Նույն թ. գորակոչվել է ՀՀ ԶՈՒ:

2009 թ. մասնակցել է Հայաստանի ճյուղոյի պատանեկան առաջնությանը, դարձել 81 կգ քաշային խմբում Հայաստանի ճյուղոյի չեմպիոն:

Զորացրվելուց 10 օր առաջ՝ 2014 թ. հունիսի 31-ին, մարտական ընկերների հետ ԼՂՀ հյուսիսային հատվածում ադրբեջանական դիվերսիոն խումբը վնասազերծելու և ելման դիրքեր հտ չպրտելու մարտական գործողության ժամանակ զոհվել է հերոսի մահով:

2014 թ. օգոստոսի 2-ին նրա աճյունը զինվորական կարգով հողին է հանձնվել ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

2014 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Մարտական ծառայության և ԼՂՀ «Մայրական երախտագիտության Արցախի քաջորդիներին» մեդալներով:

2015-ից ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԱՎԱԳԻՄՅԱՆ ՎԱԶԱԳԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼԻ

Ծնվել է 1969 թ. օգոստոսի 27-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտ քաղաքում: 1986 թ. ավարտել է տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1987 թ. ընդունվել ԵՊՀ տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետ:

1988 – 1989 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1990-ից ծառայել է Շուշիի չրջանի պաշտպանական ստորաբաժանումներում, մասնակցել Մարտակերտի չրջանի ինքնապաշտպանական մարտերին: 1992 թ. Բեկոր Աշոտի (Ասկուկա) առաջին վաշտի զինվոր էր:

1992 թ. նոյեմբերի 22-ին զոհվել է Բաշ-Գյունեխայայի համար մղված մարտում: Աճյունն ամփոփված է Ստեփանակերտի հուշահամալիրում՝ Զլդրանի անտառում հերոսաբար զոհված (02.09.1992) հարազատ եղբոր՝ Սամվելի գերեզմանի հարևանությամբ:

1994 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Շուշիի ազատագրման համար» մեդալով և ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով:

2007-ից ԵՊՀ տնտեսագիտություն (այժմ՝ տնտեսագիտություն և կառավարման) ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԱՎԱԳՅԱՆ ԷԴՈՒԱՐԴ ԼՎՈՎԻ

Ծնվել է 1969 թ. հուլիսի 26-ին Ուկրաինայի Դոնեցկ քաղաքում: 1981 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Երևան և ուսումը շարունակել թիվ 171 միջնակարգ դպրոցում, որն ավարտել է 1986 թ. և ընդունվել Օրջոնիկիձեի (այժմ՝ Վլադիկավկազ) բարձրագույն հրամանատարական ուսումնարան:

1987 թ. զորակոչվել է խորհրդային բանակ: Առաջին վեց ամիսներին ծառայել է Զիրչիկում (Ուզբեկական ԽՍՀ), որտեղ լեռնային բարդ և անբարենպաստ պայմաններում խորհրդային զինվորական ստորաբաժանումները պատրաստվում էին մեկնել Աֆղանստան: 1988-ից մինչև 1989 թ. փետրվարի 15-ը ծառայությունը շարունակել է Աֆղանստանի Քաբուլ քաղաքում, որտեղից հեռացել է խորհրդային բանակի վերջին հրամայով: Նույն թ. Մուրմանսկում ավարտելով ծառայությունը՝ զորացրվել է:

1988 թ. պարգևատրվել է “Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа”, 1989 թ.՝ “За отвагу” և “За боевые заслуги” մեդալներով:

1990 թ. ընդունվել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ և ուսմանը զուգահեռ սովորել կասկադիորական դպրոցում: Նույն թ. ընդգրկվել է աֆղանական պատերազմի մասնակիցներից կազմված հատուկ ինքնապաշտպանական գումարտակի կազմում և մեկնել Գորիս, ապա՝ Մեղրի:

1991 թ. ապրիլի 6-ին զոհվել է Մեղրիում: Աճյունն ամփոփված է Նոր Նորքի 1-ին զանգվածի զոհված ազատամարտիկների (այժմ՝ Թաթուլ Կրպեյանի անվան) պուրակում:

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության, 2005 թ.՝ ԱՊՀ մասնակից պետությունների կառավարությունների ղեկավարների խորհրդին առընթեր ինտերնացիոնալիստ մարտիկների գործերով կոմիտեի որոշմամբ՝ “Ветеран боевых действий” մեդալներով:

2011-ից ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ ԱՐԱ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ

Ծնվել է 1968 թ. դեկտեմբերի 26-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտունու շրջանի Ճարտար գյուղում: 1986 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ:

1987 – 1989 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում, ապա ուսումնառությունը շարունակել ԵՊՀ-ում:

1991 թ. դեկտեմբերի վերջին մեկնել է Արցախ՝ մասնակցելու հայրենիքի պաշտպանությանը:

1992 թ. հունվարի 7-ին զոհվել է հայրենի գյուղի ինքնապաշտպանական մարտերում: Անճշտ է ամփոփված է գյուղի գերեզմանատանը:

1992-ից ԼՂՀ Մարտունու շրջանի Ճարտար գյուղի միջնակարգ դպրոցը, 2011-ից՝ ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում են նրա անունով:

ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ ԶԱՔԱՐ ՍԼԱՎԻԿԻ

Ծնվել է 1970 թ. մայիսի 13-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Հադրուկ քաղաքում: Ընտանիքի հետ տեղափոխվելով Երևան՝ 1987 թ. ավարտել է թիվ 14 միջնակարգ դպրոցը: 1987 – 1989 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: Զորացրվելուց հետո ընդունվել է Ստալինոպոլի պետական համալսարանի իրավագիտության ֆակուլտետ, սակայն ընդամենը մեկ ամիս անց, կիսատ թողնելով ուսումը, զինվորագրվել է Արցախի ազատագրման գործին:

Վերադառնալով Արցախ՝ ընդունվել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) մանկավարժական ինստիտուտի՝ Ստեփանակերտի մասնաճյուղի պատմաբանասիրական ֆակուլտետ:

Արցախում մարտերն օրըստօրե թեթևանում էին, և նա կրկին մեկնում է Հյուսիսային Կովկաս՝ անհրաժեշտ բեռներ Արցախ փոխադրելու համար: Այդ ամենը չէր կարող աննկատ մնալ Ադրբեջանի օմոնականների տեսադաշտից: Նրան ու իր վեց ուսանող ընկերներին սպառնում էր բռնի արտաքսում Արցախից: Արթուր Մկրտչյանի աջակցությամբ նրանք տեղափոխվում են Երևան, և նա 1991 թ. սեպտեմբերից ուսումնառությունը շարունակում է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի երկրորդ կուրսում: Սակայն կարճ ժամանակ անց մեկնում է Արցախ և գործունե մասնակցությամբ

թյուն ունենում Շուշիի ազատագրմանը, Կիչանի, Արմենավանի, Բերդաձորի, Ասկերանի, Քարվաճառի համար մղվող մարտերին:

Նա առաջիններից էր, ով ստեղծեց «Հայ երիտասարդական ճակատ», հետագայում՝ «Ազգային ճակատ» և «Հայ ազգայնականների խումբ» կազմակերպությունները, որոնց անդամները անձնագրահաբար կռվեցին Արցախի ազատագրման համար:

Զոհվել է 1992 թ. հունիսի 29-ին Մատաղիսում մղված մարտերից մեկում: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

2000 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Արիության համար» մեդալով:

2010-ից ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԱՐՇԱԿՅԱՆ ՀԱՊԵՏ ԿՈՐՅՈՒՆԻ

Ծնվել է 1970 թ. փետրվարի 12-ին ՀԽՍՀ Էջմիածնի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արմավիրի մարզ) Արշալույս գյուղում: 1987 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և մեկնել Նովոսիբիրսկ՝ ուսումը շարունակելու բարձրագույն զինվորական դպրոցում:

1988 թ. վերադարձել է Հայաստան և ընդունվել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ: Արցախյան պատերազմն սկսվելուն պես կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ և ավագ լեյտենանտի կոչումով դարձել վաշտի հրամանատար:

1992 թ. մարտական ընկերների հետ գործուն մասնակցություն է ունեցել Հաղրուլ-Ֆիզուլի-Հորադիզ ուղղությամբ ԼՂՀ պաշտպանության բանակի հաղթական մարտերին: 1993 թ. իր վաշտով տեղափոխվել է Մարտակերտի շրջան, որտեղ պաշտպանության բանակի այլ զորամիավորումների հետ մասնակցել է ավելի քան տասը գյուղերի ազատագրմանը:

Զոհվել է 1994 թ. հունվարի 9-ին Մատաղիսի մերձակա Դազադասարի բարձունքում մղված մարտերում: Աճյունն ամփոփված է Հայրենի Արշալույս գյուղի հուշահամալիրում:

1994 թ. նրան հետմահու շնորհվել է կապիտանի կոչում: Նույն թ. պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի շքանշանով, 1998 թ.՝ ԵՊՀ արծաթե հուշամեդալով, 2002 թ.՝ ՀՀ Արիության, 2003 թ.՝ ԼՂՀ «Մարտական ծառայություն» մեդալներով:

1997 թ. Արցախի Քյուրդելար գյուղը վերանվանվել է Հապետավան:

Նրա հիշատակը հավերժացվել է նաև Մատաղիսում կանգնեցված հուշակոթողով:

2012-ից ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

Ամուսնացած էր, ունի մեկ դուստր և մեկ թոռ:

ԲԱՆՇՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԱԶԱՏԻ

Ծնվել է 1965 թ. հունիսի 1-ին Երևանում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է Արմավիր քաղաքի թիվ 2 դպրոցում: 1983 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ: 1984 – 1986 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: Զորացրվելուց հետո ուսումը շարունակել է համալսարանում:

1988 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա՝ միաժամանակ աշխատելով ԵՊՀ Հայաստանի պատմական աշխարհագրության և քարտեզագրության լաբորատորիայում:

1988 թ. սկսված արցախյան շարժման ակտիվ մասնակիցներից էր: Այդ տարիներին մի խումբ ընկերների հետ հիմնադրել է ՀՈՒԴ-ը և հրատարակել «Դաշինք» ուսանողական թերթը:

1989 թ. դարձել է Հայաստանում վերահաստատված ՀՄԸՄ հիմնադիրներից մեկը: 1991 թ. Աթենքում ընտրվել է ՀՄԸՄ կենտրոնական վարչություն անդամ:

1990 թ. միանալով ինքնապաշտպանական ջոկատներին՝ մեկնել է Արցախ, մասնակցել Բերդաձորի պաշտպանությանը:

Զոհվել է 1991 թ. դեկտեմբերի 16-ին Հասանաբադ գյուղի մոտ: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1995 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով, 1998 թ.՝ ԵՊՀ արծաթե հուշամեդալով:

1993-ից Արմավիր քաղաքի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը կոչվում է նրա անունով: 2008-ից նրա անունով է կոչվում նաև ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը:

ԲԱՐԲԱՐՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ ԳՐԻԳՈՐԻ

Ծնվել է 1964 թ. հուլիսի 15-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): Մինչև 4-րդ դասարանը սովորել է տեղի թիվ 49 դպրոցում, 1977 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել Երևան և ուսումը շարունակել թիվ 123, ապա՝ Նուբարաշենի թիվ 175 միջնակարգ դպրոցներում:

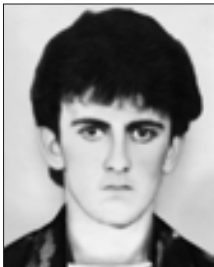
1982 – 1984 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1985 թ. ընդունվել է ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետ, որտեղ մտերմացել է համակուրսեցի Պետրոյի (Պետրոս Ղևոնդյան) հետ:

1988 թ. Արցախյան շարժման առաջին իսկ օրերից եղել է նրա գործուն մասնակիցներից, զբաղվել Ռուսաստանից զենքի ու զինամթերքի ձեռքբերմամբ, ընկերների հետ զինել սահմանամերձ շրջանների բնակիչներին ու բացատրական աշխատանքներ տարել նրանց հետ: Եղել է Սիսիանում, Նոյեմբերյանում, 1990 թ. մեկնել է Արցախ՝ Շահումյանի շրջան:

Զոհվել է 1991 թ. մայիսի 24-ին Հայ Բոլիս գյուղի համար մղված մարտերում: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1996 և 2002 թթ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության մեդալով:

ԳՅՈՐԳՅԱՆ ՖՈՒՐՄԱՆ ԱՐԿԱԴՅԱՅԻ

Ծնվել է 1973 թ. օգոստոսի 28-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Շահումյանի շրջանի Վերին Շեն գյուղում: 1979 թ. հաճախել է գյուղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը, 1982 թ. ընտանիքի հետ տեղափոխվել Շահումյանի շրջկենտրոն և ուսումը շարունակել տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցում:

Արցախյան շարժման սկզբից դարձել է նրա գործուն մասնակիցներից: 1988 թ. անդամագրվել է Շահումյանի շրջանի ինքնապաշտպանական ջոկատին:

1991 թ. ընդունվել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետ: Երևանում անդամակցել է Շահումյան-Գետաշեն հայրենակցական միությունը և մասնակցել Արցախի զենք տեղափոխելուն:

Առաջին կիսամյակի քննությունները հանձնելուց հետո մեկնել է Շահումյան, մասնակցել տեղի ինքնապաշտպանության համար մղված մարտերին: 1992 թ. ապրիլի վերջին վերադարձել է Երևան՝ հանձնելու երկրորդ կիսամյակի քննությունները: 1992 թ. հուլիսին զինվորազրկվել է Երևանում:

Շահեն Մեղրյանի ստեղծած պարտիզանական ջոկատին:

Զոհվել է ուղղաթիռի վթարից 1992 թ. սեպտեմբերի 29-ին Շահումյան մեկնելիս: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության և ԼՂՀ «Արիության համար» մեդալներով:

2007-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության (այժմ՝ տնտեսագիտության և կառավարման) ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ՏԻԳՐԱՆԻ

Ծնվել է 1969 թ. մարտի 25-ին ՀԽՍՀ Նախիջևանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Նոր Հաճն քաղաքատիպ ավանում: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է տեղի դպրոցում:

1987 թ. մայիսի 15-ին զորակոչվել է Խորհրդային բանակ և ծառայել Աֆղանստանում տեղակայված Խորհրդային բանակի ստորաբաժանումներում: Աֆղանստանի նախագահի 1988 թ. մայիսի 15-ի հրամանագրով պարգևատրվել է “Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа” մեդալով: 1989 թ. զորացրվել է, պարգևատրվել ԽՍՀՄ Գիտ պատվոգրով ու կրծքանշաններով:

1989 թ. աշխատանքի է ընդունվել Նոր Հաճնի «Սապֆիր» գործարանում և գործուն մասնակցություն ունեցել Արցախի ազատագրական պայքարին:

1990 թ. ընդունվել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ, 1990 թ. հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին մասնակցել Բերդաձորի, մասնավորապես ամենավտանգավոր կետի՝ Ծաղկաձոր գյուղի պաշտպանությանը:

Զոհվել է 1994 թ. հունվարի 31-ին ԼՂՀ Շահումյանի ջրջանի ազատագրման գործողությունների իրականացման ժամանակ: Աճյունն ամփոփված է Նոր Հաճնի գերեզմանատանը:

1996 թ. հետմահու պարգևատրվել է «1992 – 1994 թթ. մարտական գործողությունների մասնակից» կրծքանշանով, 1999 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով:

2009-ից ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԹԱԴԵՎՈՍԹԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ՎՈՎԱՅԻ

Ծնվել է 1975 թ. նոյեմբերի 12-ին Երևանում: 1992 թ. ավարտել է Էջմիածնի թիվ 12 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետ:

1992 թ. կամավոր զինվորագրվել է Էջմիածնի շրջանի երկրապահ ջոկատին և դեկտեմբերի 22-ին մեկնել ԼՂՀ Հաղբուլթի շրջան, մասնակցել Հոդեր գյուղի ազատագրման մարտերին: Որպես քաջարի մարտիկի՝ նրան ընդգրկել են ջոկատի հետախուզական դասակում, որը հաջողությամբ կատարել է մարտական բազմաթիվ առաջադրանքներ:

Զոհվել է 1993 թ. ապրիլի 10-ին Խրմնջուղ գյուղի մերձակա բարձունքի համար մղված մարտերում: Աճյունն ամփոփված է Զվարթնոցի Եղբայրական գերեզմանատանը:

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության մեդալով:

ԽՈՋՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԵԺԻ

Ծնվել է 1975 թ. դեկտեմբերի 15-ին Երևանում: 1992 թ. ավարտել է թիվ 86 գեղանկարչական դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ Իրավագիտության ֆակուլտետ: Երկու ամիս ուսանելուց հետո կամավոր դիմել է զինկոմիսարիատ և անցել ծառայության նոր կազմավորվող Հայոց բանակում: 18 տարին լրացել է զինվորական երդումից

մի քանի օր անց: Մարտական կոփվածության ու խիզախության համար ընկերները նրան անվանում էին «Բասմաչ»:

Զոհվել է 1994 թ. մայիսի 3-ին Հորադիզի մարտական գործողությունների ընթացքում: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1996 թ. հետմահու պարգևատրվել է «1992 – 1994 թթ. մարտական գործողությունների մասնակից» կրծքանշանով, 2003 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով:

2011-ից ԵՊՀ Իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԿՈԹՈՒՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ՎԱՆԻԿԻ

Ծնվել է 1971 թ. մայիսի 12-ին Երևանում: 1988 թ. ավարտել է թիվ 131 միջնակարգ դպրոցը և 1989 թ. ընդունվել ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետ: Անավարտ թողնելով ուսումը՝ 1990 թ. զինվորագրվել է հայրենիքի պաշտպանության գործին:

1991 թ. անդամագրվել է Արամոյի ջոկատին: Մարտնչել է Իջևանում, Կապանում, Գորիսում, Շահումյանում, Մարտակերտում, մասնակցել Քաշաթաղի ազատագրմանը:

1992 թ. հոկտեմբերից մասնակցել է Քաշաթաղի շրջանի Հոջազի բարձունքների ու Սոս գյուղի պաշտպանության մարտերին՝ հետ մղելով թշնամու համառ գրոհները:

Զոհվել է 1992 թ. հոկտեմբերի 19-ին Հոջազի բարձունքների համար մղված մարտերում: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության մեդալով:

2013-ից ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի հեռուստուցման կաբինետը կոչվում է նրա անունով:

ԿՐՊԵՅԱՆ ԹԱԹՈՒԼ ԺՈՐԺԻԿԻ

Հայաստանի ազգային հերոս

Ծնվել է 1965 թ. ապրիլի 21-ին ՀԽՍՀ Թալինի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Արեգ գյուղում: 1982 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը: 1982 – 1983 թթ. սովորել է Թալինի տեխնիկական թիվ 29 ուսումնարանում: 1983 թ. զորակոչվել է խորհրդային բանակ, սակայն 1985 թ.՝ սրտի ծանր վիրահատությունից հետո, զորացրվել է՝ ստանալով զինծառայության 2-րդ խմբի հաշմանդամության կարգ:

1986 թ. ընդունվել է ԵՊՀ նախապատրաստական բաժանմունք, 1987 թ.՝ պատմության ֆակուլտետ: 1988 թ. դարձել է «Միացում» կազմակերպության անդամ և Արցախյան շարժման գործուն մասնակից: 1990 թ. մեկնել է Գետաշեն որպես պատմության ուսուցիչ և դարձել Գետաշենի ինքնապաշտպանության ղեկավար:

Զոհվել է 1991 թ. ապրիլի 30-ին Գետաշենում ԽՍՀՄ ՆԳՆ ուժերի և ադրբեջանական մհոջականների՝ Արցախը հայաթափելու նպատակով «Օղակ» գործողության իրագործումը կանխելիս: Աճյունն ամփոփված է

Հայրենի Արեգ գյուղի զոհված ազատամարտիկների հիշատակը հավերժացնող հուշահամալիրում:

1992-ից ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

1996 թ. նրան հետմահու շնորհվել է «Հայաստանի ազգային հերոս» կոչում:

2000-ից համալսարանում սահմանվել է նրա անվան ուսանողական կրթաթոշակ:

2009 թ. Արեգ գյուղը վերանվանվել է Թաթուլ: Հերոսի անունով են կոչվում նաև Երևանի Նոր Նորքի 1-ին զանգվածի այգիներից մեկը, Թալին քաղաքի փողոցներից մեկը, Թաթուլ գյուղի դպրոցը, ինչպես նաև Արցախի Հանրապետության Կովսական քաղաքի դպրոցներից մեկը: Նրա հայրական տանը գործում է տուն-թանգարան:

Ամուսնացած էր, ունի մեկ դուստր:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ՆԱՍԼԵՏԻ

Ծնվել է 1972 թ. հունվարի 13-ին Երևանում: 1988 թ. ավարտել է Երևանի թիվ 142 միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ մեխանիկայի ֆակուլտետ: 2-րդ կուրսից տեղափոխվել է տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետ:

Արցախյան պատերազմի առաջին օրերից փորձել է անդամագրվել երկրապահ ջոկատներին և մեկնել ռազմի դաշտ, սակայն մերժվել է ուսանող լինելու պատճառաբանությամբ:

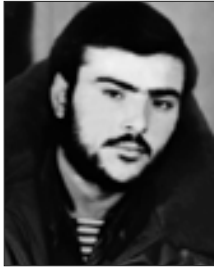
1992 թ. հունիսին, հանձնելով կիսամյակի քննությունները, փոխադրվել է 4-րդ կուրս և ծնողներից զաղտնի անդամագրվել Վ. Սարգսյանի հավաքագրած մահապարտների զնդին:

1992 թ. օգոստոսի 30-ին «Արծիվ» մահապարտների զոհարարակի կազմում մեկնել է Արցախ և մասնակցել Չլդերան, Դրմբոն, Հարությունա-գոմեր բնակավայրերի ազատագրման մարտերին:

Զոհվել է 1992 թ. սեպտեմբերի 11-ին Վաղուհասի բարձունքի ազատագրման մարտերում: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1998 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԵՊՀ արծաթե հուշամեդալով, 1999 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով:

2007-ից ԵՊՀ տնտեսագիտության (այժմ՝ տնտեսագիտության և կառավարման) ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՍԵՆ ՎԱՐԴԳԵՍԻ

Ծնվել է 1972 թ. մարտի 30-ին ՀԽՍՀ Հրազդանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Մեղրաձոր գյուղում: 1989 թ. ավարտել է Հրազդանի թիվ 12 միջնակարգ դպրոցը: 1990 թ. ընդունվել է ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետ:

1992 թ. նոյեմբերին Ստեփանակերտում կամավոր մտել է սակրավորների վաշտ և ստանձնել դասակի հրամանատարությունը՝ արժանանալով լեյտենանտի կոչման: 1992 թ. դեկտեմբերին մասնակցել է Բերձորի Ֆինգաբարձունքի վերաազատագրմանը, 1993 թ. փետրվարի 5-ին՝ Կիչան, Զլբերան գյուղերի մատուլյանների գործողություններին, վիրավորվել և ապաքինվելուց հետո կրկին մեկնել է ռազմաճակատ:

1993 թ. մարտի վերջին մասնակցել է Քարվաճառի գործողություններին, հունիսի 14-ին՝ Մարտակերտի, հուլիսին՝ Աղզամի, օգոստոսին՝ Հադրուլի շրջանի գյուղերի ազատագրմանը: Երկրորդ անգամ վիրավորվել է, բայց ապաքինվելուց հետո անմիջապես վերադարձել է մարտի դաշտ և ստանձնել Ստեփանակերտի գնդի սակրավորների վաշտի հրամանատարի պաշտոնը՝ արժանանալով ավագ լեյտենանտի կոչման:

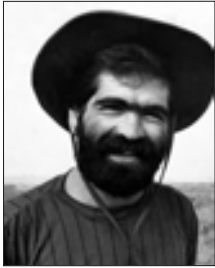
1993 թ. դեկտեմբերի 29-ին Բոյահմեդլի, Փափրավենդ, Քենգերլի գյուղերի ազատագրման ժամանակ վիրավորվել է երրորդ անգամ (գլխից) և ապաքինվելուց անմիջապես հետո՝ 1994 թ. հունվարի 7-ին, մասնակցել Ֆիզուլու (պատմական Վարանդայի) շրջանի ազատագրմանը, հունվարի 15-ին՝ Մարտակերտի և Քարվաճառի ուղղությամբ թշնամու հարձակումների կասեցմանը, մարտից՝ Հորադիզի պաշտպանական մարտերին:

1994 թ. մարտի 30-ին նրան շնորհվել է կապիտանի կոչում, միաժամանակ պարգևատրվել է Փառքի 2-րդ աստիճանի չքանչանով:

Զոհվել է 1994 թ. մայիսի 10-ին Մարտակերտի շրջանի Սեյսուլան գյուղի ազատագրման մարտերում: Աճյունն ամփոփված է հայրենի Մեղրաձոր գյուղի գերեզմանատանը:

1994 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի չքանչանով, 2002 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով:

2008-ից ԵՊՀ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ՂԵՎՈՆԴԹԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍԻ (ՊԵՏՈ)
Արցախի հերոս

Ծնվել է 1964 թ. փետրվարի 4-ին ՀԽՍՀ Աշտարակի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ) Տեղեր գյուղում։ Սովորել է Պռոշյան ավանի միջնակարգ դպրոցում, ավարտելուց հետո ուսումը շարունակել թիվ 18 պրոֆտեխնոսումնարանում։

1982 – 1984 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում և զորացրվելուց հետո ընդունվել ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետ:

1988 թ. սկսված Արցախյան շարժման առաջին օրերից զինվորագրվել է Հայրենիքի պաշտպանուժյանը: 1991 – 1992 թթ. մասնակցել է Ղուլչիլարի, Մալիբեյլիի, Լեանոյի և Հարակից գյուղերի ազատագրման մարտերին:

1992 թ. սեպտեմբերին նշանակվել է ԼՂՀ պաշտպանություն բանակի Շուշիի առանձնակի գումարտակի հրամանատարի տեղակալ: 1993 – 1994 թթ. մասնակցել է Հադրուկի, Ֆիզուլու, Ջեբրայիլի, Ջանգելանի ազատագրման մարտերին, Սրխավենդում վնասագերծել հայկական բնակավայրերը ռմբակոծող Ադրբեջանի բանակի ՄԻԳ-25 ինքնաթիռը: 1994 թ. հունվարին իր գորաշոկատով տեղափոխվել է Քարվաճառի շրջան՝ Օմարի լեռնանցքում կռվող ԼՂՀ պաշտպանության բանակի ստորաբաժանումներին օգնելու համար:

Զուգվել է 1994 թ. փետրվարի 14-ին ականի պայթյունից՝ վերավոր ընկերությունը մարտադաշտից դուրս բերելիս: Աճյունն ամփոփված է Պռոշյան ավանի «Զորաց» պանթեոն-հուշահամալիրում:

1994 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի շքանշանով, 1996 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով, 1998 թ.՝ Եղ աթաթե հուշամեդալով:

2001 թ. նրան շնորհվել է «Արցախի հերոս» կոչում:

2007-ից ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով: Նրա անունով են կոչվում նաև ՀՀ Կոտայքի մարզի Պռոշյան ավանի, ԼՂՀ Շահումյանի շրջանի Եղեգնուտ և Քաջաթաղի շրջանի Տիգրանավան գյուղերի միջնակարգ դպրոցները:

ՄԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՅՈՒՐԻ

Ծնվել է 1966 թ. փետրվարի 1-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Ներքին Հոռաթաղ գյուղում: 1972 – 1980 թթ. սովորել է տեղի միջնակարգ դպրոցում, 1983 թ. ավարտել Մարտակերտի միջնակարգ դպրոցը:

1984 – 1986 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում: 1992 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրություն ֆակուլտետը և ընդունվել ասպիրանտուրա:

1992 թ. օգոստոսից աշխատել է «Ազատամարտ» շաբաթաթերթի արցախյան թղթակից: Որպես լրագրող-ազատամարտիկ՝ մասնակցել է Արցախի ազատագրական պայքարին:

1993 թ. հունվարի 17-ին Առաջաձորի պաշտպանական մարտերում ծանր վիրավորվել է, երկու օր անց՝ մահացել: Աճյունն ամփոփված է Մասիս քաղաքի գերեզմանատանը:

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության, 2003 թ.՝ ԼՂՀ «Մարտական ծառայություն» մեդալներով:

2006-ից ԵՊՀ Ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով: Ծննդյան 50-ամյակի կապակցությամբ 2016 թ. նրա անունով է կոչվել նաև Արցախի Ներքին Հոռաթաղ գյուղի դպրոցի դասասենյակներից մեկը: Համալսարանականների նախաձեռնությամբ դպրոցի հարևանությամբ հիմնվել է նրա անվան պուրակ:

ՄՆԱՑԱԿԱՆՅԱՆ ՍԱՆԱՍԱՐ ԼԱՎՐԵՆՏԻ

Ծնվել է 1971 թ. հուլիսի 17-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտակերտի շրջանի Առաջաձոր գյուղում: 1988 թ. ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ մեխանիկայի (այժմ՝ մաթեմատիկայի և մեխանիկայի) ֆակուլտետ: 1991 թ. երրորդ կուրսից մեկնել է Արցախ և որպես կամավոր մասնակցել

Շահումյանի ինքնապաշտպանական մարտերին: Նույն թ. գինվորագրվել է Խաչենի գումարտակի հակատանկային 1-ին վաշտին և մասնակցել Բուզլուխի ու Էրքեջի համար մղված մարտերին:

Զոհվել է 1992 թ. հուլիսի 21-ին՝ Սրխավենդի պաշտպանության ժամանակ: Աճյունն ամփոփված է հայրենի գյուղի գերեզմանատանը:

2007 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Արիության համար» մեդալով:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՀՐԱՆՏԻ

Ծնվել է 1965 թ. մարտի 29-ին ՀԽՍՀ Հրազդանի շրջանի (այժմ՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ) Արտավազ գյուղում: 1980 թ. ավարտել է տեղի ութամյա դպրոցը և ընդունվել Երևանի հաշվիչ մեքենաների տեխնիկում, որն ավարտելուց հետո աշխատել է ԵՐՄՄԳՀԻ-ում:

1984 թ. զորակոչվել է խորհրդային բանակ և ծառայությունն անցկացրել Աֆղանստանում: ԽՍՀՄ ԳԽ նախագահության 1988 թ. հունվարի 28-ի հրամանագրով պարգևատրվել է «70 лет вооруженных сил СССР» հոբելյանական մեդալով:

Աֆղանստանի նախագահի 1988 թ. մայիսի 15-ի հրամանագրով պարգևատրվել է «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа» մեդալով, 1988 թ. դեկտեմբերի 28-ի ԽՍՀՄ ԳԽ նախագահության հրամանագրով՝ «Воину-интернационалисту» մեդալով:

1987 թ. ընդունվել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի երեկոյան ուսուցման բաժին: 1992 թ. «Արծիվ» մահապարտների գումարտակի կազմում մասնակցել է Արցախի ինքնապաշտպանական մարտերին:

Զոհվել է 1992 թ. հոկտեմբերի 1-ին Բերձորում մղված ռազմական գործողությունների ժամանակ: Աճյունն ամփոփված է Աբովյան քաղաքի գերեզմանատանը:

1996 թ. հետմահու պարգևատրվել է «1992 – 1994 թթ. մարտական գործողությունների մասնակից» կրծքանշանով, 2002 թ.՝ ՀՀ Արիության մեդալով:

2011-ից ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

Ամուսնացած էր, ունի մեկ որդի:

ԶՈՒԼՀԱՃՅԱՆ ՄՀԵՐ ԱՐԱՄԻ

Ծնվել է 1967 թ. նոյեմբերի 28-ին Բեյրութում (Լիբանան): Նախնական կրթությունն ստացել է Դամասկոսի (Սիրիա) Թարգմանչաց վարժարանում:

1978 թ. ծնողների հետ հաստատվել է Բեյրութի Բուրջ Համուդ արվարձանում, որտեղ անդամակցել է ՀՅԴ «Նավասարդյան» պատանեկան միությունը: Միջնակարգ և երկրորդական ուսումը շարունակել է Խորեն Խանամիրյանի անվան ազգային քոլեջում:

1984 թ. անդամակցել է ՀՅԴ ԼԵՄ «Րաֆֆի» մասնաճյուղին: 1986 թ. փետրվարին ընդունվել է Բեյրութի Ամերիկյան Համալսարանի բնագիտությունների և 1989 թ. դեկտեմբերին ստացել գիտությունների պատվավորի վկայական:

1989 – 1991 թթ. եղել է ՀՅԴ «Բաբկեն Սյունի» պատանեկան միությունից, 1990 թ. հոկտեմբերին անցել է ՀՅԴ «Զավարյան» ուսանողական միություն շարքերը:

1990 թ. սկզբից մինչև 1992 թ. հունիս ամիսը բնագիտություն է դասավանդել Գեորգ Զալթապաչյան և Գերմանական երկրորդական ազգային վարժարաններում, միաժամանակ աշխատել Բեյրութի Ամերիկյան Համալսարանի բնագիտություն լաբորատորիայում:

1992 թ. ամռանացել է, տեղափոխվել Հայաստան, ընդունվել ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետի ասպիրանտուրա, մասնակցել Արցախի ազատագրական պայքարին:

Զոհվել է 1993 թ. օգոստոսի 23-ին ԼՂՀ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտունու շրջանի Մարգիլի գյուղի մոտ, երբ իր մարտական ընկերներ Մերուժան Մոսիսյանի, Արտակ Մնացականյանի, Լևոն Համբարձումյանի և Ռուդիկ Ավագյանի հետ ստուգում էր ԼՂՀ պաշտպանության բանակի առաջապահ ուժերի դիրքերը: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

2003 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Արիության համար» մեդալով:

2007-ից ԵՊՀ երկրաբանության (այժմ՝ աշխարհագրության և երկրաբանության) ֆակուլտետի օգտակար հանածոների և հանքավայրերի կաբինետը կոչվում է նրա անունով:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ԷԴԻԿԻ

Ծնվել է 1973 թ. հունիսի 4-ին ԼՂԻՄ (այժմ՝ Արցախի Հանրապետություն) Մարտունու շրջանի Հացի գյուղում: 1990 թ. ավարտել է Աշան գյուղի միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետ:

1993 թ. կիսատ թողնելով ուսումնառությունը, վերադարձել է հայրենի գյուղ և գործուն մասնակցություն և անցել հայրենիքի ազատագրման պայքարին: Մասնակցել է Աղբամի (այժմ՝ Ակնա) շրջանի մի շարք բնակավայրերի ազատագրման համար մղված մարտական գործողություններին:

Զոհվել է 1994 թ. մայիսի 24-ին Յուսուփջանլու բնակավայրում:

Աճյունն ամփոփված է Հացի գյուղի հուշահամալիրում:
2003 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Արիության համար»
մեդալով:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԳՍԻ

Ծնվել է 1965 թ. ապրիլի 27-ին Երևանում: 1982 թ. ավարտել է թիվ 162 միջնակարգ դպրոցը: 1983 թ. զորակոչվել է խորհրդային բանակ և ծառայել Լվովում՝ Հայկ Բժշկյանի (Գայի) անվան «Երկաթյա դիվիզիայում»: Եղել է հրետանու հետախուզական ջոկատի հրամանատար:

1985 թ. զորացրվել է և ընդունվել ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի երեկոյան բաժին:

1988 թ. ապրիլին հիմնադրել է «Մեծ Հայք» հայրենասիրական կազմակերպությունը:

1989 թ., մասնակցելով «Մեծ Հայք», «Ազատություն» և «Նորք» հայրենասիրական կազմակերպությունները «Տիգրան Մեծ» ասոցիացիայի մեջ միավորելու գործընթացին, ընտրվել է նրա խորհրդի անդամ:

1990 թ. փետրվարի 15-ին նրա համահեղինակությամբ հրապարակված հռչակագիր-ծրագրով սկիզբ դրվեց «Մեծն Տիգրան» աշխարհագրային գնդի կազմավորմանը: Ընտրվել է գնդի շտաբի պետ և ռազմական խորհրդի անդամ, մասնակցել Երասխավանի, Վայքի, Սիսիանի, Խնձորեսկի, Կոռնի-ձորի, Նոյեմբերյանի պաշտպանական մարտերին: 1990 թ. մշակել է ծրագիր և ղեկավարել է Հյուսիսային Արցախի, Շահումյանի շրջանի Էրքեջ, Մանաշիդ, Բուզլուխ գյուղերի ինքնապաշտպանական մարտերը:

1990 թ. ընտրվել է Երևանի քաղաքային խորհրդի պատգամավոր և ընդգրկվել իրավաբանական հանձնաժողովի կազմում:

1991 թ. նոյեմբերի 30-ին, մասնակցելով Թուրան գյուղում տեղակայված հակառակորդի կրակակետերի ոչնչացմանը, ծանր վիրավորվել է ականի պայթյունից և մահացել դեկտեմբերի 9-ին: Աճյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1996 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի չքանչանով, 1998 թ.՝ ԵՊՀ արծաթե հուշամեդալով և պատվոգրով:

1994-ից ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

Ամուսնացած էր, ունի մեկ որդի:

ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ՌՈՐԵՐՏԻ (ԴՈՒՇՄԱՆ)

Ծնվել է 1966 թ. մարտի 9-ին Երևանում: 1983 թ. ավարտել է թիվ 32 միջնակարգ դպրոցը:

1984 – 1986 թթ. ծառայել է Աֆղանստանում տեղակայված խորհրդային բանակի ստորաբաժանումներում: 1986 թ. մարտի 21-ին ԽՍՀՄ ԳԽ Նախագահության հրամանագրով պարգևատրվել է “За отвагу” մեդալով, 1988 թ.

փետրվարի 23-ին՝ “70 лет вооруженных сил СССР” հոբելյանական մեդալով: Աֆղանստանի նախագահի 1988 թ. մայիսի 15-ի հրամանագրով պարգևատրվել է “Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа” մեդալով, ԽՍՀՄ Ժողովրդական պատգամավորների համագումարի նախագահության 1988 թ. հոկտեմբերի 16-ի հրամանագրով՝ “Ветерану-интернационалисту” հոբելյանական մեդալով:

1986 թ. ընդունվել է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ, սակայն կիսատ թողնելով ուսումը՝ Արցախյան շարժման հենց սկզբից զինվորագրվել է հայրենիքի պաշտպանության գործին: 1988 թ. ղեկավարել է Աֆղանստանում ծառայած մարտիկների կամավորական խումբը, որը զբաղվում էր Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններ և Արցախ գետնի վրա զինամթերք ուղարկելու գործով:

1989 – 1992 թթ. մասնակցել է ՀՀ սահմանամերձ շրջանների և ԼՂՀ ինքնապաշտպանական մարտերին և հատկապես ԼՂՀ մի շարք բնակավայրերի ազատագրմանը:

Զոհվել է 1992 թ. հուլիսի 3-ին ականի պայթյունից ԼՂՀ Մարտունու շրջանի Մյուրիշեն գյուղի ճանապարհին՝ մարտական կարևոր առաջադրանք կատարելիս: Անցյունն ամփոփված է ՊՆ «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

1993 թ. հետմահու պարգևատրվել է ԼՂՀ «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի շքանշանով, 1994 թ.՝ «Շուշիի ազատագրման համար» մեդալով:

1995 թ. նրան հետմահու շնորհվել է կապիտանի կոչում: 1996 թ. պարգևատրվել է ՀՀ «Մարտական խաչ» 2-րդ աստիճանի շքանշանով, «1992 – 1994 թթ. մարտական գործողությունների մասնակից» կրծքանշանով, 1998 թ.՝ ԵՊՀ արծաթե հուշամեդալով:

ԱՊՀ մասնակից պետությունների կառավարությունների ղեկավարների խորհրդին առընթեր ինտերնացիոնալիստ մարտիկների գործերով կոմիտեի որոշմամբ 2005 և 2007 թթ. պարգևատրվել է “Ветеран боевых действий” մեդալով:

1994-ից ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի լսարաններից մեկը կոչվում է նրա անունով:

ԼՂՀ Շուշի քաղաքի փողոցներից մեկը կոչվում է «Դուշման-Վարդան Ստեփանյան»։ Երևանի Գ. Նժդեհի 56 հասցեում գործում է «Դուշման-Վարդան Ստեփանյան» տուն-թանգարան-գրադարանը։ Նրա անունն են կրում նաև 2016 թ. Բերձորում հիմնված ընկուզենիների պուլրակը և Շուշիի Խ. Աբովյանի անվան միջնակարգ դպրոցի հայոց պատմության կաբինետը։

Արցախի Հանրապետության Մարտունու շրջանի Մյուրիշեն գյուղի մոտակայքում նրա հիշատակին կանգնեցված է հուշակոթող։

ՓԱՐՍԱԴԱՆՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ՎՈԼՈԴԻՑԱՅԻ

Ծնվել է 1966 թ. մայիսի 20-ին Գորիս քաղաքում։
1983 թ. ավարտել է տեղի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը։
1984 – 1986 թթ. ծառայել է Խորհրդային բանակում։
1987 թ. ընդունվել է ԵՊՀ երկրաբանության ֆակուլտետ։

1988 թ. Արցախյան շարժման սկզբից գործուն մասնակցություն է ունեցել կամավորական ջոկատի գործողություններին։ 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի Սպիտակի երկրաշարժից հետո մասնակցել է փրկարարական աշխատանքներին։

Անավարտ թողնելով ուսումնառությունը՝ ղինվորագրվել է հայրենիքի պաշտպանության գործին և մասնակցել Գորիսի, Կոռնիձորի, Կապանի, Մեղրիի և Ագարակի պաշտպանական մարտերին՝ որոնց շնորհիվ կանխվեց ադրբեջանական հրոսակների մուտքը Սյունիք։

Զոհվել է 1990 թ. հուլիսի 5-ին։ Աճյունն ամփոփված է Գորիսի գերեզմանատանը։

2002 թ. հետմահու պարգևատրվել է ՀՀ Արիության մեդալով։

2007-ից ԵՊՀ երկրաբանության (այժմ՝ աշխարհագրության և երկրաբանության) ֆակուլտետի կառուցվածքային երկրաբանության և քարտեզագրության կաբինետը կոչվում է նրա անունով։

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ԱԱԾ	ազգային անվտանգության ծառայություն
ԱԳՆ	արտաքին գործերի նախարարություն
ԱդրՊԻ	Ադրբեջանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտ
ԱԺ	Ազգային ժողով
ԱՆ	առողջապահության նախարարություն
Անդրերկրկոմ	Անդրկովկասյան երկամասային կոմիտե
առժողկոմատ	առողջապահության ժողովրդական կոմիսարիատ
ԱՍՀՆ	աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն
ԱրմՖան	ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի հայկական մասնաճյուղ (АрмФАН)
ԲԱ	Բյուրականի աստղադիտարան
բանֆակ	բանվորական ֆակուլտետ
բանգյուղտեսչություն	բանվորագյուղացիական տեսչություն
ԲԳԱ	Բժշկական գիտությունների ակադեմիա
ԲՄՄԿՆ	բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կրթության նախարարություն
ԲՈՀ	բարձրագույն որակավորման հանձնաժողով
ԳԱ	Գիտությունների ակադեմիա
ԳԱԱ	Գիտությունների ազգային ակադեմիա
ԳԱՄ	գիտաարտադրական միավորում
ԳԲՀ	գերբարձր հաճախություններ
ԳԴՀ	Գերմանիայի Դեմոկրատական Հանրապետություն
ԳԽ	Գերագույն խորհուրդ
ԳՄ	գրողների միություն
ԳԼԱՎԼԻՏ	գրականության և հրատարակչության գլխավոր վարչություն
ԳՀԻ	գիտահետազոտական ինստիտուտ
ԵԱԱԻ	Երևանի անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտ
ԵԱԱԳՀԻ	Երևանի անասնաբուժական-անասնաբուժական գիտահետազոտական ինստիտուտ
ԵԲԿ	երկաթբետոնե կոնստրուկցիաներ

ԵԳԹԻ	Երևանի գեղարվեստաթատերական ինստիտուտ
ԵԽ	Եվրոպայի խորհուրդ
ԵՀ	Եվրոպական հանձնաժողով
ԵՃՇԱՀ	Երևանի ճարտարապետության և շինարարության ազգային համալսարան
ԵՄ	Եվրամիություն
ԵՊՀ	Երևանի պետական համալսարան
ԵՊԼՀ	Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվաբանական համալսարան
ԵՌՄԻ	Երևանի ռուսական մանկավարժական ինստիտուտ
ԵՌՊՄԻ	Երևանի ռուսական պետական մանկավարժական ինստիտուտ
ԵՕԼՊՄԻ	Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան օտար լեզուների պետական մանկավարժական ինստիտուտ
ԵՌՕԼՄԻ	Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան ռուսաց և օտար լեզուների մանկավարժական ինստիտուտ
ԵրԲԻ	Երևանի բժշկական ինստիտուտ
ԵրՄՄԳՀԻ	Երևանի մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտ
ԵրՊԲԻ	Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական ինստիտուտ
ԵրՊԲՀ	Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան
ԵրՊԻ	Երևանի Կ. Մարքսի անվան պոլիտեխնիկական ինստիտուտ
ԵրՖԻ	Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ
ԶՈՒ	զինված ուժեր
ԷՀՄ	Էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենա
Ժողտնտխորհ	Ժողովրդական տնտեսության խորհուրդ
ԻԱՊԻ	ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտ
ԻԻՀ	Իրանի Իսլամական Հանրապետություն
ԻԽՍՀ	Ինքնավար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն
ԻՄ	ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղ
ԼԵՄ	Լիբանանի երիտասարդական միություն
ԼԿԵՄ	Լենինյան կոմունիստական երիտասարդական միություն
ԼՂԻՄ	Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզ
ԼՂՀ	Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն

լուսժողկոմ	լուսավորության ժողովրդական կոմիսար
լուսժողկոմատ	լուսավորության ժողովրդական կոմիսարիատ
ԽՊՀ	Խարկովի պոլիտեխնիկական համալսարան
ԽՍՀՄ	Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն- ների Միություն
ԿԱԻ	կրթության ազգային ինստիտուտ
ԿԳՆ	կրթության և գիտության նախարարություն
ԿԺՀ	Կորեայի Ժողովրդական Հանրապետություն
ԿՄՆՊԼ	կիսահաղորդչային սարքերի և նյութերի պրոբլեմային լաբորատորիա
ԿՆՀ	կենտրոնական նյարդային համակարգ
կուլտլուսբաժին	կուլտուր-լուսավորական բաժին
կուսակցկոմ	կուսակցության գավառային կոմիտե
ՀԱԱԻ	Հայաստանի անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտ
ՀԱՀ	Հայաստանի ամերիկյան համալսարան
ՀամԼԿԵՄ	Համամիութենական լենինյան կոմունիստական երի- տասարդական միություն
ՀԱՊՀ	Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսա- րան
ՀԳԻ	Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտ
ՀԳՄ	Հայաստանի գրողների միություն
հեղկոմ	հեղափոխական կոմիտե
ԺՄ	Ժուռնալիստների միություն
ժողկրթբաժին	ժողովրդական կրթության բաժին
ՀԽՍՀ	Հայաստանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրա- պետություն
ՀԿ(բ)Կ ԿԿ	Հայաստանի կոմունիստական (բոլշևիկյան) կուսակցու- թյան կենտրոնական կոմիտե
ՀԿԿ ԿԿ	Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության կենտ- րոնական կոմիտե
ՀԿՄ	Հայաստանի կույրերի միավորում
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՀԻ	Հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ
ՀՀՇ	Հայոց համազգային շարժում
ՀՄԸՄ	Հայ մարմնակրթական ընդհանուր միություն
ՀՅԴ	Հայ հեղափոխական դաշնակցություն
ՀՊՀՄԻ	Հայկական պետական հեռակա մանկավարժական ինստիտուտ

ՀՊՃՀ	Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարան
ՀՊՄԻ	Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտ
ՀՊՄՀ	Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
ՀՊՏՀ	Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան
ՀՊՊԹ	Հայաստանի պատմության պետական թանգարան
հողժողկոմ	հողագործության ժողովրդական կոմիսար
հողժողկոմատ	հողագործության ժողովրդական կոմիսարիատ
ՀՌ-Հ	հայ-ռուսական համալսարան
ՀՍՀ	Հայկական սովետական հանրագիտարան
ՀՈՒԴ	Հայ ուսանողական դաշինք
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
ՄԶԳ	Միջազգային զարգացման գործակալություն
ՄԼԻ	Մարքսիզմ-լենինիզմի ինստիտուտ
ՄԼՀ	Մարքսիզմ-լենինիզմի համալսարան
ՄՀՄԻ	Միջուկային հետազոտությունների միացյալ ինստիտուտ
ՄՀՕԶ	միլիցիայի հատուկ օպերատիվ ջոկատ
ՄՏԿ	մեքենատրակտորային կայան
ՆԳՆ	ներքին գործերի նախարարություն
ՊԿԱ	Պետական կառավարման ակադեմիա
ՊՆ	պաշտպանության նախարարություն
ՌԽՖՍՀ	Ռուսաստանի Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետություն
ՌՄԴԲ(մ)Կ	Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական (մենշևիկյան) կուսակցություն
ՍՍՀ	Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետություն
ՏԶՀԿ	Տնտեսական զարգացման և համագործակցության կազմակերպություն
ՈւԳԸ	ուսանողական գիտական ընկերություն
ՈւԽ	ուսանողական խորհուրդ
ՈՒԿՀԻ	Ուսուցիչների կատարելագործման հանրապետական ինստիտուտ
ՖՀԻ	Ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտ
ՖԿՀՊԻ	Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտ
ՖԿՊԻ	Ֆիզիկայի կիրառական պրոբլեմների ինստիտուտ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ.....	5
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ	13

ՌԵԿՏՈՐՆԵՐ

Ղամբարյան Յուրի Ստեփանի	17
Մանանդյան Հակոբ Համազասպի	19
Զավրիյան Դավիթ Զրիստափորի	20
Հովհաննիսյան Հակոբ Գարեգինի	21
Սանթրոսյան Մուշեղ Հայրապետի	22
Հայրապետյան Սահակ Սիմոնի	23
Մուշեղյան Տիգրան Պետրոսի	24
Կոստանյան Վռամ Զրիստափորի	25
Ենգիբարյան Միքայել Ավետիսի	26
Գաբրիելյան Հենրի (Հարություն) Գաբրիելի	27
Արզումանյան Անուշավան Աղաֆոնի	29
Դաբաղյան Նորայր Հարությունի	30
Առաքելյան Կամսար Արշակի	31
Պետրոսյան Գարեգին Բախշիի	32
Բունիաթյան Հրաչյա Խաչատուրի	33
Պողոսյան Հովհաննես Գևորգի	34
Դավթյան Գագիկ Ստեփանի	35
Հարությունյան Նազուշ Խաչատուրի	37
Բատիկյան Հրանտ Գևորգի	38
Ներսիսյան Մկրտիչ Գեղամի	39
Համբարձումյան Սերգեյ Ալեքսանդրի	41
Առաքելյան Նորայր Հունանի	43
Մարտիրոսյան Ռադիկ Մարտիրոսի	44
Սիմոնյան Արամ Հրաչիկի	45

ԴԱՍԱԽՈՍՆԵՐ ԵՎ ԳԻՏԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐ

Ա

Աբաջյան Աննա Հենրիկի	49
Աբգարյան Կառլեն Արամի	49
Աբդալյան Սեդրակ Թորոսի	50
Աբեղյան Մանուկ Խաչատուրի	51
Աբովյան Սարգիս Եսայու	53
Աբրահամյան Աշոտ Գարեգինի	54
Աբրահամյան Բենիամին Լևոնի	55
Աբրահամյան Լև Հարությունի	56
Աբրահամյան Լևոն Հմայակի	57
Աբրահամյան Հենրիկ Մուշեղի	57
Աբրահամյան Մարտին Գրիգորի	58
Աբրահամյան Ջուլիետա Հայկի	59
Աբրահամյան Ռաֆիկ Աշոտի	60
Աբրահամյան Ռուբեն Թադևոսի	61
Աբրահամյան Սամվել Աբրահամի	62
Աբրահամյան Վահրամ Գևորգի	62
Ադամյան Հայկազ Իսահակի	63
Ադամյան Հովհաննես Աբգարի	64
Ադամյան Վիկտոր Երենի	65
Ադոնց Մուշեղ Համբարձումի	66
Ազատյան Հայկ Նահապետի	66
Ազատյան Վաղարշ Դավթի	68
Աթաբեկյան Սերգեյ Աթաբեկի	69
Աթաբեկյան Վարուժան Սերգեյի	69
Աթայան Էդուարդ Ռաֆայելի	70
Աթայան Կամո Իվանի	71
Աթանեսյան Արթուր Վլադիմիրի	72
Ալավերդյան (Ալլահվերդյան) Ռոման Բախշիի	73
Ալեքսանդրյան Ռաֆայել Արամի	73
Ալեքսանյան Աշոտ Սեյրանի	74
Ալիխանյան Արտեմ Իսահակի	75
Ալիխանով Աբրահամ Իսահակի	77
Ալոյան Լենդրուշ Արամի	78
Ակունյան Հովհաննես Համբարձումի	79
Աղաբեկյան Կիմ Բագրատի	80

Աղալովյան Լենսեր Արգարի	80
Աղայան Էդուարդ Բագրատի	81
Աղայան Ծատուր Պավելի	83
Աղայան Պավել Ծատուրի	84
Աղաջանյան Արամայիս Խաչատուրի	85
Աղաջանյան Գեղամ Խաչատուրի	85
Աղբալյան Նիկոլ Պողոսի	87
Աճառյան Հրաչյա Հակոբի	88
Աճեմյան Շահե Արմենի	90
Ամատունի Անդրեյ Յուլակի	91
Ամիրյան Սերգեյ Սուլթանի	92
Այվազյան Էդվարդ Իշխանի	92
Այվազյան Մարիամ Ղազարի	93
Այվազյան Նորիկ Անուշավանի	94
Անանյան Գառնիկ Գուրգենի	94
Անժուր (Չեքոտարյան) Հարություն Գևորգի	95
Ապրեսյան Մարգարիտ Հրանտի	96
Առաքելյան Արա Հրաչիկի	97
Առաքելյան Արամ Հմայակի	97
Առաքելյան Բաբկեն Նիկողայի	98
Առաքելյան Մարինե Սեմյոնի	99
Առաքելյան Մարտիրոս Համբարձումի	100
Առաքելյան Միլետա Մարտիրոսի	100
Առաքելյան Սերգեյ Վահանի	101
Առաքելյան Վալերի Բեյբուդի	102
Առուստամյան Մամիկոն Առուստամի	103
Ասաթիանի Թինա Լևանի	103
Ասատրյան Գառնիկ Սերոբի	104
Ասատրյան Մամիկոն Վահանի	105
Ասատրյան Մանվել Եզոբի	106
Ասատուր (Աստվածատրյան) Գեորգ Կոնստանտինի	107
Ասլանյան Աշոտ Տիգրանի	107
Ասլանյան Լևոն Սուրենի	108
Ասլանյան Հայկազ Գաբրիելի	109
Ասլանյան Վիլեն Մկրտչի	110
Ավագիմյան Գևորգի Միխայելի	111
Ավագյան Արամայիս Ռուստամի	111
Ավագյան Արծրուն Արգարի	112
Ավագյան Գրիգոր Երենի	113

Ավագյան Ռոբերտ Հովսեփի	114
Ավագյան Ռուանդ Մամիկոնի	115
Ավագյան Սարգիս Նազարի	115
Ավագյան Սմբատ Դարչինի	116
Ավագյանց Գեղեոն Մովսեսի	117
Ավանեսյան Հրանտ Միքայելի	118
Ավդալբեգյան Թադևոս Հայրապետի	119
Ավետիսյան Աիդա Ավետիսի	120
Ավետիսյան Արա Կարապետի	120
Ավետիսյան Արա Սերգեյի	121
Ավետիսյան Զավեն Վասիլի	122
Ավետիսյան Կարեն Լարիկի	123
Ավետիսյան Համլետ Կարոյի	123
Ավետիսյան Հայկ Գրիգորի	124
Ավետիսյան Հրանտ Ալեքսանի	125
Ավետիսյան Յուրի Հովհաննեսի	126
Ավետիսյան Յուրի Սրապիոնի	127
Ավետիսյան Պավել Սեդրակի	127
Ավետիսյան Վահան Վարդգեսի	128
Ավետիսյան Վահրամ Դավիթի	129
Ավետիսյան Վարդգես Աբգարի	130
Ավետյան Էդմոնդ Գեղամի	131
Ավետյան Կոլյա Թորգոմի	132
Ավչյան Հենրիկ Մեսրոպի	132
Արարատյան (Արարատով) Քրիստափոր Գերասիմի	133
Արեշյան Գրիգոր Հակոբի	135
Արեշյան Սալոմե Գրիգորի	136
Արզումանյան Անդրեաս Հովսեփի	137
Արզումանյան Մակիչ Վահանի	138
Արզումանյան Սիոն Կարապետի	139
Արիսյան Լևոն Եղիայի	139
Արխիպյանց Խաչատուր Դավթի	140
Արծրունի Վահան Մարգարի	141

Բ

Բաբայան Արաքսի Թովմասի	143
Բաբայան Հենրիկ Անուշավանի	144
Բաբաջանյան Արսեն Ժորայի	145
Բաբաջանյան Գևորգ Համագասպի.....	145
Բաբերցյան Ռաժդեն Պետրոսի	146
Բագդուն Ալեքսանդր Գեորգիի	147
Բադալյան Դավիթ Հայրապետի	148
Բադալյան Խաչատուր Հակոբի	149
Բադալյան Հայկ Վաղարշակի	149
Բադալյան Սմբատ Աղալոյի	150
Բադալյան Սուսաննա Միքայելի	151
Բադիկյան Խաչիկ Գաբրիելի	152
Բազյան Սահակ Միրզոյի	153
Բալաբեկյան Անահիտ Ռաֆիկի	154
Բալայան Բորիս Պավելի	154
Բալայան Պավել Բորիսի	155
Բալասանյան Սերգեյ Իշխանի	156
Բալյան Մինաս Կարապետի	156
Բալյան Սողոմոն Պողոսի	157
Բակլավաջյան Հովհաննես Գեղամի	158
Բահաթրյան Բահաթուր Ավետիսի	159
Բաղդասարյան Ալեքսան Ստեփանի	159
Բաղդասարյան Անդրանիկ Բախշիի	160
Բաղդասարյան Արսեն Գևորգի	161
Բաղդասարյան Գևորգ Երվանդի	162
Բաղդասարյան Ստեփան Խաչատուրի	163
Բայբուրդյան Վահան Առաքելի	164
Բաշինջաղյան Զաքար Գևորգի	165
Բարխուդարյան Վիգեն Գրիգորի	166
Բարխուդարյան Վլադիմիր Բախշիի	167
Բարսեղյան Խիկար Հակոբի	168
Բարսեղյան Հովհաննես Խաչատուրի	169
Բարսեղյան Մանուկ Գևորգի	170
Բարսեղյան Ռուդիկ Գևորգի	171
Բարսեղյան Վանյա Ռաֆայելի	172
Բարսեղյան Տարիել Կարապետի	173
Բեգլարյան Նադեժդա Պետրոսի	173

Բեդեյան Հովակիմ Ղազարի	174
Բեզիրզանյան Բորիս Հայկի.....	175
Բեզիրզանյան Պետրոս Հակոբի	176
Բեյլերյան Նորայր Մանվելի	177
Բոյնագրյան Վլադիմիր Ռուբենի	178
Բոշնադյան Պերճ Սերգեյի	178
Բոստանջյան Վարդան Բաբկենի	180
Բրուտյան Գեորգ Աբելի	181
Բրուտյան Լիլիթ Գեորգի	182
Բունիաթյան Մնացական Ռուբենի	183
Բունիաթյան Նիկողայոս Գաբրիելի	184

Գ

Գաբրիելյան Արշալույս Համբարձումի	185
Գաբրիելյան Հովման Համբարձումի	186
Գաբրիելյան Հրաչյա Կարապետի	187
Գաբրիելյան Միշա Սարգսի	187
Գաբրիելյան Յուրի Միշայի	188
Գաբրիելյան Վազգեն Արշալույսի	189
Գաբուգյան Արա Հարությունի	190
Գալիկյան Հրանտ Ավետիսի	191
Գալստյան Բոգդան Հակոբի	192
Գալստյան Գագիկ Սերգեյի	192
Գալստյան Սերգեյ Աշոտի	193
Գայբակյան (Չեյթունց) Դանիել Սեդրակի	194
Գասպարյան Նիկոլայ Գաբեգինի	194
Գասպարյան Սեդա Զերոբի	195
Գասպարյան Ֆերդինանդ Վազգենի	196
Գաբեգինյան Գրիգոր Լևոնի	197
Գյուլբուդադյան Լիպարիտ Վաղարշակի	198
Գյուլբուդադյան Սիրաք Վաղարշակի	199
Գյուլիքևիսյան Հայկ Գաբրիելի	199
Գնունի Վարդգես Յուլակի	201
Գոնչար-Խանջյան Նատալիա Ալեքսանդրի	201
Գրիգորյան Ալեքսանդր Կոնստանտինի	202
Գրիգորյան Գառնիկ Լևոնի	203
Գրիգորյան Էդվարդ Խոսրովի	203
Գրիգորյան Կառլեն Վաղարշակի	204

Գրիգորյան Կարինե Ռաֆայելի	205
Գրիգորյան Մարատ Արիսի	206
Գրիգորյան Մարտին Գևորգի	207
Գրիգորյան Ռոմեն Պետրոսի	208
Գրիգորյան Սերգեյ Կոստանդի	208
Գրիգորյան Վիլենա Հրանտի	209
Գրին Էլլա Աշոտի	210
Գրձելյան Գևորգ Փարսադանի	211
Գրձելյան Ռուզան Ռուբենի	212
Գուրգարյան Գրիգոր Արամի	212
Գևորգյան Աշոտ Հարությունի	214
Գևորգյան Գեղամ Գրիգորի	214
Գևորգյան Էմիլ Սոսի	215
Գևորգյան Կամարնիկ (Երջանիկ) Հունանի	217
Գևորգյան Համլետ Ամբակունի	218
Գևորգյան Ռուբեն Ալբերտի	219
Գևորգյան Ռուդոլֆ Գրիգորի	219
Գևորգյան Սամվել Գերասիմի	220
Գևորգյան Վազգեն Ասքանազի	221

Դ

Դալալյան Սամվել Հրանտի	223
Դալյան Եվա Բենոյի	224
Դանագուլյան Ալիտա Սերգեյի	224
Դանիելյան Գևորգ Բալաբենի	225
Դանիելյան Էդուարդ Աշոտի	226
Դանիելյան Ֆելիքս Դանիելի	227
Դանդյան Մամիկոն Տիգրանի	227
Դավթյան Միսակ Արշամի	228
Դարբինյան Մամիկոն Վարդանի	229
Դեմյոխին Ալեքսանդր Պյոտրի	230
Դիլբանդյան Սամվել Ադվանի	231
Դիլոյան Վալտեր Արտաշեսի	232
Դումանյան Վահրամ Ժորայի	233
Դուրգարյան Անժելո Հակոբի	234
Դուրգարյան Արշակ Հակոբի	235
Դուրգարյան Նարինե Անժելոյի	236

Ե

Եգանյան Միքայել Նիկողայի	237
Եզեկյան Լևոն Կորյունի	238
Եղիազարյան Արման Սամվելի	238
Եղիազարյան Արտավազդ (Արտո) Միքայելի	239
Եղիազարյան Էդուարդ Մուրազի	240
Եղոյան Ռայա Վահանի	241
Ենգիբարյան Վահե Գուրգենի	241
Ենգոյան Աշոտ Փայլակի	242
Ենգոյան Փայլակ Իսահակի	243
Եսայան Ալեքսանդր Հրանտի	244
Եսայան Աղասի Արշակի	244
Եսայան Արամ Միքայելի	245
Եսայան Զապել Սկրտչի	246
Եսայան Լևոն Գարեգինի	247
Եսայան Ստեփան Ալեքսանդրի	248
Երանոսյան Հարություն Մանուկի	249
Երենյան Սուրեն Տիգրանի	249
Երզնկյան Ելենա Լևոնի	250
Երիցյան Խորեն Ահարոնի	251
Երիցյան Հոմերոս Սուրենի	252

Զ

Զասլավսկայա Մարիա Իգորի	253
Զասլավսկի Իգոր Դմիտրիի	253
Զավրիև (Զավրիյան) Կիրիակ (Հարություն) Սամսոնի	254
Զարյան Կոստան Զրիստափորի	255
Զաքարյան Արմեն Եգորի	256
Զաքարյան Սեյրան Արտուշայի	257
Զաքարյան Վանիկ Սուրենի	258
Զաքոյան Վլադիմիր Ռուբենի	259
Զոլյան Սուրեն Տիգրանի	260
Զոհրաբյան Էդիկ Արտեմի	261
Զորյան Հակոբ Նշանի	262
Զուբյան Գևորգ Դավթի	263
Զուրաբյան Սարգիս Շարբաթի	264

Է

Էդիլյան Գուրգեն Մեսրոպի	265
Էդոյան Հենրիկ Անտոնի	266

Թ

Թադևոսյան Վռամշապուհ Սամսոնի	267
Թաթոսյան Գևորգ Ալեքսանդրի	268
Թալալյան Ալեքսանդր Անդրանիկի	269
Թախտաջյան Արմեն Լեոնի	270
Թամազյան Աղասի Խաչատուրի	271
Թամանյան Ալեքսանդր Հովհաննեսի	272
Թամրազյան Հրանտ Սմբատի	274
Թառայան Վերգինե Մակարի	275
Թավադյան Լևոն Աղասու	276
Թոթովենց Վահան Հովհաննեսի	277
Թովմասյան Արշակ Թովմասի	278
Թովմասյան Ներսես Ռաֆայելի	279
Թորամանյան Թորոս Հարությունի	280
Թորգոմյան Վրույր Խաչատուրի	281
Թորոսյան Թորոս Շահենի	282
Թոփչյան Ստեփան Գևորգի	283
Թոքմաջյան Գայանե Գևորգի	284
Թոքմաջյան Հասմիկ Արմենակի	284
Թռչունյան Արմեն Համբարձումի	285
Թուքունջյան Հովսեփ Մովսեսի	286
Թումանյան Բենիկ Եսայու	287
Թումանյան Հենրիկ Գևորգի	288
Թումանյան Հովհաննես Երանոսի	289
Թումանյան Միքայել Գալուստի	289
Թումանյան Սարգիս Քրիստափորի	291
Թումանյան Վարդան Սամսոնի	291

Ժ

Ժամկոչյան Անուշավան Սերոբի	293
Ժամկոչյան Հայկազ Գևորգի	294

Ի

Իշխանյան Ռաֆայել Ավետիսի	296
Իսահակյան Աբգար Իսահակի	297
Իսագուլյանց Վաչե Հովհաննեսի (Իվանի)	298
Իսկոյան Աիդա Բագրատի	299

Լ

Լալայան Ավագ Սողոմոնի	300
Լեո (Բաբախանյան) Առաքել Գրիգորի	301
Լիսիցյան Լևոն Ստեփանի	302
Լիսիցյան Ստեփան Դանիելի	302
Լևոնյան Գարեգին Սերոբի (Ջիվանու)	304
Լևոնյան Լևոն Վարդգեսի	305

Խ

Խանգաղյան Յուլիա Խորենի	306
Խաչատրյան Աստվածատուր Խաչատուրի	307
Խաչատրյան Բաբկեն Վաղարշակի.....	308
Խաչատրյան Ժյուլիեն Բաղդասարի	308
Խաչատրյան Իշխան Գվիդոնի	309
Խաչատրյան Համբարձում Գուրգենի	310
Խաչատրյան Սիիրան Մովսեսի	311
Խաչատրյան Ռաֆիկ Աղասու	311
Խաչատրյան Տելեմակ Սուրենի	312
Խաչատուրյան Կարո Էրանի	313
Խաչիկյան Էդուարդ Երենի	314
Խաչիկյան Հարություն Մարտինի	315
Խառատյան Ալբերտ Արմենակի	315
Խառատյան Սուրեն Լևոնի	316
Խլղաթյան Վարադգատ Երենի	317
Խոջանեթյան Ջեքեթ Աղաջանի	318
Խրլոպյան Գևորգ Տիգրանի	318
Խուդավերդյան Ալֆրեդ Հայկի	319
Խուրշուդյան Լենդրուշ Արշակի	320

Կ

Կամսարական Սպանդարատ Հովհաննեսի.....	322
Կանայան Հայկ Սկրտչի.....	322
Կարագյան Կարպիս Պողոսի.....	323
Կարախանյան Մարտին Իսահակի	324
Կարախանյան Ռոբերտ Կարապետի	325
Կարայան Համլետ Սուրենի	326
Կարապետյան Արմեն Խաչատուրի	327
Կարապետյան Լյուդվիգ Մնացականի	327
Կարապետյան Կարո Մնացականի	328
Կարապետյան Հովհաննես Տիգրանի	329
Կիրակոսյան Ալբերտ Ավետիսի.....	330
Կիրակոսյան Անուշավան Սարիբեկի.....	331
Կիրակոսյան Գրիգոր Եղիշի	332
Կիրակոսյան Լևոն Մարտինի	333
Կիրակոսյան Ջոն Սահակի	334
Կնյազյան Աննա Տարիելի	335
Կողբետյանց Երվանդ Գևորգի.....	335
Կոջոյան Հակոբ Կարապետի.....	336
Կրկյաշարյան Սիմոն Միսակի	338
Կրյուկչյան Գագիկ Յուրիի.....	339
Կուսիկյան Հովսեփ Կարապետի	340

Հ

Հախումյան Սեմյոն Տիգրանի	341
Հախումյան Տիգրան Սիմոնի.....	342
Հակոբյան Ալեքսանդր Արշակի.....	343
Հակոբյան Անուշ Վահանի	344
Հակոբյան Արշակ Հայրապետի.....	344
Հակոբյան Թադևոս Խաչատուրի	345
Հակոբյան Հակոբ Ավագի	346
Հակոբյան Հակոբ Վահանի	347
Հակոբյան Հովհաննես Հակոբի.....	348
Հակոբյան Հրանտ Խաչատուրի.....	349
Հակոբյան Հրաչյա Ռաֆիկի.....	350
Հակոբյան Մարատ Սկրտչի	350
Հակոբյան Յուրի Ռուբենի	351
Հակոբյան Նիկոլայ Սարգսի	352

Հակոբյան Ռաֆիկ Սերգեյի.....	352
Հակոբյան Ռուբեն Ղազարի.....	353
Հակոբյան Սարգիս Արշակի.....	354
Հակոբյան Սիմոն Հարությունի	355
Հակոբյան Տիգրան Ստեփանի.....	356
Համբարձումյան Անահիտ Համբարձումի.....	357
Համբարձումյան Գոհար Համազասպի.....	357
Համբարձումյան Համազասպ Ասատուրի.....	358
Համբարձումյան Ռուբեն Վիկտորի	359
Համբարձումյան Վիկտոր Համազասպի.....	360
Հայկյանց Արմեն Մերուժանի.....	362
Հայրապետյան Հրաչիկ Մերգոյի.....	363
Հայրյան Գևորգ Արմենակի.....	363
Հայրոյան Սարգիս Հրաչիկի.....	364
Հայրունի Աշոտ Նորայրի	365
Հաջիե Ջնդի Ջաուարի	366
Հաջյան Գևորգ Սուրենի	367
Հասրաթյան Էզրաս Հասրաթի	367
Հասրաթյան Մորուս (Մարգար) Ստեփանի.....	369
Հասրաթյան Մուրադ Մարգարի.....	370
Հարությունյան Արմեն Շուրայի	371
Հարությունյան Բաբկեն Հարությունի	372
Հարությունյան Գագիկ Գարուշի.....	373
Հարությունյան Գարեգին Մովսեսի	374
Հարությունյան Գոհար Հրայրի.....	374
Հարությունյան Էդվարդ Արզումանի.....	375
Հարությունյան Էդուարդ Շամիրի.....	376
Հարությունյան Լյուդմիլա Հակոբի	377
Հարությունյան Հակոբ Ժորայի.....	378
Հարությունյան Հակոբ Պողոսի	378
Հարությունյան Հենրիկ Արտավազդի.....	379
Հարությունյան Նազիկ Կարապետի	380
Հարությունյան Նարինե Լևոնի	381
Հարությունյան Ռոմիկ Սուրենի	381
Հարությունյան Ռուբեն Միքայելի.....	382
Հարությունյան Սամվել Գառնիկի.....	383
Հարությունյան Սվետլանա Ֆրունզեի.....	384
Հարությունյան Վերոնիկա Նիկիտայի.....	384
Հարությունյան Վիլիկ Մարգարի	385

Հարությունյան Վիլիկ Սիրակի.....	386
Հարությունյան Վլադիմիր Միքայելի.....	387
Հարությունյան Տիգրան Ներսեսի.....	388
Հարությունյան Ֆելիքս Գևորգի.....	389
Հովակիմյան Հրանտ Հովսեփի.....	389
Հովհաննիսյան Աբգար Ռուբենի.....	390
Հովհաննիսյան Աշոտ Գարեգինի.....	391
Հովհաննիսյան Արթուր Հովհաննեսի.....	393
Հովհաննիսյան Գալինա Գեորգիի.....	393
Հովհաննիսյան Դավիթ Արտաշեսի.....	394
Հովհաննիսյան Լևոն Անդրեասի.....	395
Հովհաննիսյան Հայկազ Ժորժիկի.....	396
Հովհաննիսյան Հայրապետ Հակոբի.....	397
Հովհաննիսյան Պետրոս Հովհաննեսի.....	398
Հովհաննիսյան Ռաֆիկ Սմբատի.....	399
Հովհաննիսյան Ռուսեթ Հովհաննեսի.....	400
Հովհաննիսյան Սոֆյա Պետրոսի.....	400
Հովհաննիսյան Սպարտակ Սարիբեկի.....	401
Հովհաննիսյան Սուրեն Հայկի.....	402
Հովհաննիսյան Վահե Վադինակի.....	403
Հովսեփյան Արամայիս Ազիզբեկի.....	403
Հովսեփյան Գարեգին Կարապետի.....	404
Հովսեփյան Լիանա Սամվելի.....	406
Հովսեփյան Հովհաննես Արամի.....	407
Հովսեփյան Մուշեղ Մայիսի.....	407
Հովսեփյան Վոլոդյա Երվանդի.....	408

Ղ

Ղազանչյան Տիրան Տիգրանի.....	409
Ղազարյան Անդրանիկ Աբրահամի.....	410
Ղազարյան Էդուարդ Մուշեղի.....	411
Ղազարյան Կարո Մկրտչի.....	412
Ղազարյան Հայկ Գեղամի.....	413
Ղազարյան Միշա Արիստակեսի.....	414
Ղազարյան Ռաֆայել Ավետիսի.....	415
Ղազարյան Ռուբեն Սերոբի.....	416
Ղազարյան Սերոբ Ղազարի.....	417
Ղազարյան Վահան Հովսեփի.....	418
Ղազինյան Գագիկ Սերգեյի.....	419

Ղամբարյան Կարեն Մարտինի.....	420
Ղամբարյան Պետրոս Պողոսի	420
Ղամբարյան Ստեփան Պողոսի	421
Ղանալանյան Արամ Տիգրանի.....	422
Ղանթարջյան Սարգիս Լևոնի	423
Ղարախանյան Գեղամ Հակոբի.....	424
Ղարաջյան Գևորգ (Ս. Տ. Արևմեդ) Հարությունի.....	425
Ղարիբյան Արարատ Սահակի	426
Ղարիբյան Գրիգոր Մարգարի	427
Ղարիբյան Գրիշա Ալեքսանի.....	428
Ղարիբյան Իգիթ Գարեգինի.....	430
Ղարիբջանյան Գևորգ Բագրատի	431
Ղարիբջանյան Լյուդվիգ Պապիկի	432
Ղափանցյան Գրիգոր Այվազի.....	433
Ղաֆադարյան Կարո Գրիգորի	434
Ղոչիկյան Տարիել Վլադիմիրի.....	435
Ղուկասյան Արտուշ Ապրեսի.....	436

Ճ

Ճառվշյան Ջանիկ Մամիկոնի	437

Մ

Մադոյան Արշակ Գևորգի	438
Մագմանյան Սյրտիչ Արամի	439
Մաթևոսյան Լիաննա Բենիամինի	440
Մաթևոսյան Ռաֆայել Խաչատուրի	440
Մալխասյան Արարատ Յուլակի.....	441
Մալխասյանց Ստեփան Սարգսի	442
Մախչանյան Հենրիկ Սյրտչի.....	443
Մակարյան Ալբերտ Արշավիրի	444
Մաղաքյան Հովհաննես Գևորգի.....	444
Մաղալյան Վլադիմիր (Վահան) Սարգսի	445
Մամասախլիսով Եվգենի Շամիլի	446
Մամիկոնյան Հովհաննես Լևոնի.....	447
Մայիլյան Ռաֆիկ Ավագիմի.....	447
Մանասյան Ալեքսանդր Սարգսի	448
Մանասյան Մաքսիմ Գառնիկի	449
Մանասերյան Թաթուլ Նորայրի	450

Մանուկյան Արմենակ Սարիբեկի	451
Մանուկյան Գուրգեն Մուշեղի	451
Մանուկյան Միքայել Մանուկի	452
Մանուկյան Ռաֆայել Արշակի	453
Մանուկյան Սարգիս Նազարի	454
Մանուչարյան Հենգել Գերասիմի	455
Մարանջյան Հրանտ Բաբկենի	455
Մարգարյան Ալեքսանդր Սիմոնի	456
Մարգարյան Էդուարդ Բագրատի	457
Մարգարյան Հայրապետ Գևորգի	457
Մարգարյան Հրանուշ Արայի	458
Մարգարյան Շավարշ Սեդրակի	459
Մարգարյան Շիրազ Ալեքսանդրի	459
Մարգարով Ալեքսանդր Ալեքսանդրի	460
Մարկոսյան Ռուբեն Լևոնի	461
Մարկոսյան Ստեփան Եղիազարի	462
Մարկոսյան Սուրեն Սիսակի	463
Մարտիրոսյան Նադաշ Նարինբեկի	463
Մարտիրոսյան Վալերի Հակոբի	464
Մեղնիկյան Գրիգոր Հարությունի	465
Մելիք-Աղամյան Արտաշես Ալեքսանդրի	466
Մելիք-Բախշյան Ստեփան Տիգրանի	467
Մելիք-Խաչատրյան Զուլիետա Հայկի	467
Մելիքյան Ալեքսանդր Նիկոլայի	468
Մելիքյան Ալեքսանդր Պավելի	469
Մելիքյան Գագիկ Սուրենի	470
Մելիքյան Գուրգեն Վրեժի	471
Մելիքյան Մեհենդակ Արտաշեսի	472
Մելիքյան Նատալյա Մելիքի	473
Մելիքսեթյան Հովիկ Ուխտանեսի	473
Մելիք-Օհանջանյան Կարապետ Աղաբեկի	474
Մելքոնյան Աշոտ Աղասու	476
Մելքոնյան Լիպարիտ Գևորգի	477
Մելքոնյան Ռուբեն Հովհաննեսի	478
Մելքոնյան Սլավիկ Վոլոդյայի	478
Մեյթիխանյան Փառանձեմ Գառնիկի	479
Մեսրոպյան Էվելինա Գուրգենի	480
Մերգելյան Մերգեյ Նիկիտի	480
Մինասյան Էդիկ Գարեգինի	481

Մինասյան Մելս Մնացականի.....	482
Մինասյան Ռոբերտ Սարիբեկի.....	483
Մինասյան Սիրանուշ Մինասի.....	484
Միրզա-Ավագյան Հարություն Գրիգորի.....	485
Միրզաբեկյան Էմիլ Հայկի.....	486
Միրզախանյան Ժիրայր Ավետիսի.....	487
Միրզոյան Լյուովիգ Վասիլի.....	488
Միրզոյան Հրաչիկ Ղազարի.....	489
Միքայելյան Գրիգոր Գաբրիելի.....	490
Միքայելյան Միքայել Վարազդատի.....	491
Միքայելյան Սուրեն Աղաբեկի.....	492
Միքայելյան Վահագն Համլետի.....	493
Միքայելյան Վլադիմիր Հակոբի.....	493
Մխիթարյան Գուրգեն Ենոքի.....	494
Մխիթարյան Ելենա Սարիբեկի.....	495
Մխիթարյան Սարգիս Մխիթարի.....	495
Մխիթարյան Սուրեն Մանուկի.....	496
Մկրյան Մկրտիչ Մամբրեի.....	497
Մկրտիչյան Արթուր Երվանդի.....	498
Մկրտչյան Լևոն Մկրտչի.....	499
Մկրտչյան Հարություն Գաբրիելի.....	500
Մկրտչյան Սամվել Սուրենի.....	501
Մկրտչյան Սերգեյ Մեղրակի.....	501
Մկրտումյան Մելս Պարզևի.....	502
Մկրտումյան Յուրի Իսրայելի.....	503
Մնացականյան Լարիսա Հրանտի.....	504
Մնացականյան Հայկ Գերասիմի.....	505
Մնջոյան Արմենակ Լևոնի.....	505
Մովսիսյան Աբգար Խաչատուրի.....	507
Մովսիսյան Արտակ Երջանիկի.....	507
Մովսիսյան Լեւոնոս Մուշեղի.....	508
Մովսիսյան Մելիստ Եղիշեի.....	509
Մովսիսյան Յուրի Թադևոսի.....	510
Մովսիսյան Յուրի Մովսեսի.....	511
Մովսիսյան Ռաֆիկ Լևոնի.....	512
Մորոզով Վլադիմիր Ֆեոդորի.....	513
Մուղնեցյան Վռամ Ներսեսի.....	513
Մուշեղյան Աշոտ Վարազդատի.....	514
Մուշեղյան Գրիգոր Պետրոսի.....	515

Մուսախանյան Վարդան Արամի	515
Մուսոյան Վիդոկ Խաչիկի	516
Մուրադյան Ամալյա Գրիգորի	517
Մուրադյան Ատոմ Ժորայի	517
Մուրադյան Լևոն Խաչիկի	518
Մուրադյան Միքայել Ազատի	519
Մուրադյան Սամվել Պարզևի	520

Յ

Յապինսկայա Ջոյա Իերոնիմի	521
Յավրույան Էդուարդ Գրիգորի	522

Ն

Նազարյան Էռնեստ Աղաջանի	523
Նազարյան Խաչիկ Ենոքի	524
Նազարյան Վլադիմիր Ռուբենի	524
Նալբանդյան Գեորգի Սկրտչի	525
Նալբանդյան Վաչե Սմբատի	526
Նահապետյան Ռաֆիկ Ասքանազի	527
Նանագույան Սիրանուշ Գերասիմի	528
Նաջարյան Հուսիկ Խոսրովի	528
Նավակատիկյան Հովհաննես Ալեքսանդրի	529
Նավասարդյան Լիպարիտ Հայրապետի	530
Ներկարարյան Խաչատուր Վլադիմիրի	531
Ներկարարյան Վլադիմիր Նիկողոսի	532
Ներկարարյան Վլադիմիր Սմբատի	533
Ներսեսյան Արմեն Պետրոսի	533
Ներսիսյան Աշոտ Արտաշեսի	534
Ներսիսյան Լևոն Հրաչյայի	535
Ներսիսյան Հանրի Բարսեղի	536
Ներսիսյան Ստեփան Սարգսի	536
Նիգիյան Սենյոն Ալեքսանդրի	537

Շ

Շահաբասյան Կարեն Մերուժանի	538
Շահբազյան Կորյուն Խաչատուրի	539
Շահբազյան Ռայմոնդա Մինասի	539
Շահբադյան Ռոմեն Լիպարիտի	540

Շահինյան Արամ Արտաշեսի	541
Շահինյան Արտաշես Լիպարիտի	542
Շահվերդյան Գայանե Սիքայելի.....	543
Շահվերդովա Սուսաննա Սկրտչի	544
Շառոյան Գարսևան Վանոյի.....	545
Շավարշյան Արշավիր Մեսրոպի	546
Շարուրյան Ալբերտ Սրապիոնի.....	547
Շաքարյան Հրաչիկ Գրիգորի.....	548
Շաքարյան Ղևոնդ Լևոնի	549
Շենկման Մորդուխս (Մաքս) Իսահակի	549
Շիրմազան (Շիրմազանյան) Գրիգոր Վասիլի.....	550
Շուքուրյան Յուրի Հայկի	551
Շուքուրյան Սամվել Կիմի.....	553

Չ

Չաթիկյան Հովհաննես Հակոբի.....	555
Չաթիկյան Ռուբեն Հովհաննեսի	556
Չալոյան Վազգեն Կարապետի	557
Չախմախչյան Հայկանդուխտ Գրիգորի	557
Չալախյան Սիքայել Քրիստափորի.....	558
Չիլինգարյան Յուրի Սերգեյի.....	559
Չոբանյան Կարապետ Սիրականի.....	560
Չուբարյան Անահիտ Արտաշեսի.....	561
Չուբարյան Աստղիկ Էդվարդի	562
Չուբարյան Գրիգոր Համբարձումի	562
Չուբարյան Էդվարդ Վարդանի.....	564
Չուգասզյան Լևոն Բաբկենի	565

Պ

Պախալով (Բախկալյանց) Վալերի Բորիսի	566
Պապոյան Արտաշես Համբարձումի.....	567
Պապոյան Վլադիմիր Վլադիմիրի.....	567
Պարոնյան Շուշանիկ Հարությունի	568
Պարսամյան Վարդան Արամի	569
Պաֆենհոլց Կոնստանտին Նիկոլայի	570
Պետրոսյան Ալբերտ Իսրայելի	571
Պետրոսյան Գեղամ Հարությունի.....	571
Պետրոսյան Գեորգի Արիստակեսի.....	572

Պետրոսյան Դավիթ Վլադիմիրի	573
Պետրոսյան Համլետ Լենսերի.....	573
Պետրոսյան Հայրապետ Աբրահամի	574
Պետրոսյան Հրանտ Ջինավորի	575
Պետրոսյան Շահեն Նիկողայի	575
Պետրոսյան Ռաֆիկ Գարեգինի	576
Պիոտրովսկի Բորիս Բորիսի	577
Պիվագյան Էմանուել Արզումանի	578
Պիվագյան Հարություն Մուշեղի	579
Պողովչենկո Ռիմա Իվանի	579
Պողոսյան Գեորգի Սամվելի	580
Պողոսյան Կարեն Սուրենի.....	581
Պողոսյան Հրանտ Ռուբենի.....	582
Պողոսյան Հուսիկ Պողոսի	583
Պողոսյան Յարոսլավ Սկրտչի	583
Պողոսյան Պողոս Միքայելի	584
Պողոսյան Պողոս Ստեփանի	585
Պողոսյան Սերոբ Պողոսի.....	586
Պոպով Յուրի Գեորգիի	587

Ջ

Ջահուկյան Գևորգ Բեգլարի	588
Ջադացյանյան Դավիթ Կարապետի.....	589
Ջանփոլադյան Մագդալինա Գեորգիի.....	590
Ջիվանյան Ալվարդ Հակոբի.....	591
Ջիվանյան Կարինե Արամի	591
Ջրբաշյան Էդվարդ Սկրտչի.....	592
Ջրբաշյան Մխիթար Սկրտչի	593
Ջրբաշյան Տիգրան Արշակի	594
Ջուհարյան Թորգոմ Գևորգի	595

Ռ

Ռշտունի Վահան Հարությունի.....	597
Ռոտինյան Լևոն Ալեքսանդրի	598

Ս

Սալախյան Հակոբ Նշանի.....	600
Սահակյան Արթուր Արտուշի.....	601

Սահակյան Արծրունի Սամվելի	601
Սահակյան Արմեն Կոլյայի	602
Սահակյան Գուրգեն Սերոբի	603
Սահակյան Մելս Արտավազդի.....	605
Սահարյան Արամ Ազատի.....	605
Սաղաթելյան Վաչագան Վարդանի	606
Սաղյան Աշոտ Սերոբի.....	607
Սամվելյան Լուիզա Օնիկի	608
Սամուելյան Խաչիկ Ստեփանի	609
Սարաֆյան Վահան Վրթանեսի.....	610
Սարգսյան Արա Միհրանի	610
Սարգսյան Գագիկ Խորենի	612
Սարգսյան Լևոն Ազատի.....	613
Սարգսյան Խորեն Սարգսի	613
Սարգսյան Հայկ Արայի	614
Սարգսյան Հայկ Լևոնի	615
Սարգսյան Հովհիկ Հմայակի	616
Սարգսյան Սամվել Վլադիմիրի.....	617
Սարգսյան Սանատրուկ Մարտիրոսի	618
Սարգսյան Սուրեն Արտաշեսի	619
Սարգսյան Վլադիմիր Սարգսի.....	619
Սարդարյան Սանդրո Հայրապետի	621
Սարիբեկյան Ամալյա Սարիբեկի	621
Սաքապետոյան Ռուբեն Կարապետի	622
Սաֆարյան Ալեքսանդր Վիլենի	623
Սաֆարյան Վազգեն Հմայակի	624
Սաֆրաստյան Ռուբեն Արամի	624
Սեդրակյան Դավիթ Մեերի.....	625
Սեմյոնով Լևոն Լազարի	627
Սեֆերյան Սոնա Սարգսի	627
Սիմյան Տիգրան Սերժիկի.....	628
Սիմոնյան Աբել Պողոսի	629
Սիմոնյան Գառնիկ Պողոսի	630
Սիմոնյան Հրաչիկ Ռուբենի	631
Սիսակյան Նորայր Մարտիրոսի	632
Սիրունյան Ալբերտ Սկրտչի	634
Սողոմոնյան Սողոմոն Ալեքսանդրի.....	634
Ստանիկյան Պողոս Հարությունի	635
Ստեփանյան Ալբերտ Անդրանիկի	636

Ստեփանյան Հովհաննես Ստեփանի	637
Ստեփանյան Ներսիկ Միքայելի	638
Ստեփանյան Սեյրան Պավելի	639
Սուվարյան Յուրի Միքայելի	639
Սուքիասյան Ալեքսեյ Գրիգորի	640
Սուքիասյան Աշոտ Մուրադի	641
Սևակ (Գրիգորյան) Գուրգեն Գրիգորի	642

Վ

Վալեսյան Լեմվել Հակոբի	644
Վահանյան Արտեմ Ընձակի	645
Վաղարշյան Արթուր Գրիշայի	646
Վարդանյան Արշակ Լյուդվիգի	646
Վարդանյան Թրախել Գերասիմի	647
Վարդանյան Յուրի Լազարի	648
Վարդանյան Ռաֆիկ Հովակիմի	649
Վարդանյան Վահրամ Պանդուխտի	650
Վարդանյան Վոլոդյա Իշխանի	650
Վարդապետյան Արշակ Վարդի	651
Վարդապետյան Բաբկեն Սիմոնի	652
Վարդապետյան Համլետ Հարությունի	653
Վարդապետյան Ղազար Բարսեղի	654
Վարդևանյան Պողոս Հովհաննեսի	655
Վարշամով Ռոմ Ռուբենի	656

Տ

Տետերևնիկովա-Բաբայան Դարյա Նիկոլայի	657
Տեր-Անտոնյան Վալերի Մկրտչի	658
Տեր-Ավետիսյան Սմբատ Վարդանի	659
Տեր-Կարապետյան Մկրտիչ Արտաշեսի	660
Տեր-Ղազարյան Ղազար Գրիգորի	661
Տեր-Ղևոնդյան Արամ Նահապետի	662
Տեր-Մինասյան Երվանդ Գալուստի	662
Տեր-Միքայելյան Միքայել Լևոնի	663
Տեր-Մկրտչյան Աշոտ Մովսեսի	664
Տեր-Մովսիսյան Մեսրոպ (Փարսադան)	666
Տեր-Պողոսյան Ավետիք Գրիգորի	667
Տերտերյան Արսեն Հարությունի	668

Տիգրանյան Սիրական Թադևոսի.....	669
Տոնյան Արշակ Հովսեփի.....	670
Տրոիցկի Նիկոլայ Ալեքսանդրի	671

ՌԻ

Ռոթմազյան Հայկարամ Մուրադի	672

Փ

Փանոսյան Գերասիմ Հարությունի	674
Փափազյան Հակոբ Դավթի	675
Փիրումյան Գևորգ Պետրոսի	676

Ք

Քալանթար Աշխարհբեկ Աղալոյի.....	677
Քալանթարյան Արամ Աշոտի.....	678
Քալանթարյան Ժենյա Անդրանիկի	679
Քալանթարյան Պապա Բեջանի	680
Քանթանյան Աղասի Գարեգինի	681
Քաջազնունի (Իգիթխանյան) Հովհաննես Մաթևոսի.....	682
Քարամյան Արսեն Ռոբերտի.....	683
Քեչեկ Համբարձում Սերաֆիմի	684
Քեռյան Գարիկ Միշայի.....	685
Քեռյան Կարեն Ալեքսանդրի	686
Քիլիմջյան Գևորգ Ստեփանի.....	686
Քոչար Մերի Հրաչյայի.....	687
Քոչարյան Գուրգեն Ավետիսի.....	687
Քոչարյան Կարեն Նորայրի	688
Քոչարյան Նորայր Մարգարի.....	689

Օ

Օհանյան Լևոն Պարզևի	691
Օհանյան Վաղիմ Ռոբերտի	692
Օհանյան Վիկտոր Կարոյի.....	692
Օսիպյան Լիա Լևոնի	693
Օսիպյան Մուրեն Արտաշեսի	694

Ֆ

Ֆանարջյան Բարդուղիմեոս Արտեմի	696
Ֆելեքյան Հարություն Հայկի	697

ԱՐՑԱԽՅԱՆ ԳՈՅԱՍԱՐՏՈՒՄ ՁՈՀՎԱԾ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐ

Ազգալոյսան Լեոնիդ Ռուբենի	701
Աչիքգյոզյան Սիմոն Հովհաննեսի	702
Ասատրյան Ալեքսան Ֆելիքսի	703
Ասոյան Ազատ Արթուրի	704
Ավագիմյան Վաչագան Ռաֆայելի	704
Ավագյան Էդուարդ Լվովի	705
Ավանեսյան Արա Համբարձումի	706
Ավանեսյան Ջաքար Սլավիկի	706
Արշակյան Հապետ Կորյունի	707
Բախշյան Վարդան Ազատի	708
Բարբարյան Ներսես Գրիգորի	709
Գյորգյան Ֆուրման Արկաղայի	709
Դալլաքյան Վարդան Տիգրանի	710
Թադևոսյան Ռուբեն Վովայի	711
Խոջյան Սարգիս Վրեժի	711
Կոթոյան Արմեն Վանիկի	712
Կրպեյան Թաթուլ Ժորժիկի	712
Հովհաննիսյան Վարդան Նասլետի	713
Դազարյան Արսեն Վարդգեսի	714
Դևոնդյան Պետրոս Արշալույսի (Պետո)	715
Մարության Նորայր Յուրիի	716
Մնացականյան Սանասար Լավրենտիի	716
Պետրոսյան Տիգրան Հրանտի	717
Ջուլիաճյան Միքե Արամի	717
Սարգսյան Դավիթ Էդիկի	718
Սարգսյան Տիգրան Սարգսի	719
Ստեփանյան Վարդան Ռոբերտի (Դուշման)	720
Փարսադանյան Արթուր Վոլոդյայի	721
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ	722

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Սրբագրիչ՝ Գ. Գրիգորյան
Համ. ձևավորումը՝ Ա. Աղուզումցյանի
Կազմի ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի

Չափսը՝ 70x100 1/16:
Թուղթ՝ անփայլ կավճապատ: Տպագրությունը՝ օֆսետ:
Տպագր. 47 մամուլ:
Տպաքանակ՝ 500:

ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան, Ալ. Մանուկյան 1

Բեկոր-հրատ տպագրատուն, ք. Երևան, Արշակունյաց 5

